ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

M. EMINESCU

OPERE

VOL. IV

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

G. T. Kirileanu

23 Aprilie 1953

Scumpului nostru Moș Ghiță
de ziua numelui său,
cu toată dragostea și
bunele noastre urări de bine

Const. Turcu

Totu à flammuri

M. EMINESCU

O P E R E

IV

P O E Z I I P O S T U M E

ANEXE • INTRODUCERE • TABLOUL EDIŢIILOR

EDIŢIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ
DE
PERPESSICIUS

BUCUREŞTI
EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
1952

Nu se în... mută acasă.

M. EMINESCU

POEZII POSTUME

IV

ANEXE · INTRODUCERE · TABLOUL EDIŢIILOR

EDIŢIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ
DE
PERPESSICIUS

Cu 38 de reproduceri după manuscrise

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAŞUL PIATRA NEAMŢ

431
1713

BUCUREŞTI
EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
1952

K. IV. 1270

PREFAŢĂ

Volumul al IV-lea din ediţia integrală a operei eminesciene apare la o jumătate de veac dela tipărirea întâiei culegeri din poezia sa postumă.

Dacă cele trei dinaintea acestuia au fost destinate « poeziilor tipărite în timpul vieţii », *ca şi materialelor-manuscripte şi istoriografice, din huma cărora şi-a tras seva preţioasa recoltă, strânsă şi publicată cu bună şi luminată ştiinţă, chiar de Poet — acest al IV-lea volum e dedicat poeziilor* Postume, *altminteri zicând cele rămase prin cartoane de atelier şi cărora, din pricini nenumărate şi varii, nu le-a putut acorda nu numai girul şi strălucirea publicităţii, dar uneori nici întreaga, încercată, solicitudine de meşteşugar.*

Situaţiunea aceasta de fapt a creat şi dificultăţile şi caracterul acelor tipărituri, care s'au încumetat, timp de aproape jumătate de veac, să înfăţişeze publicului, imaginea oarecum sigilată, a operei eminesciene. Când peceţile au fost, într'o bună zi, rupte şi mai mult de unul dintre pelerinii misterioaselor relicvii, a scos la lumina zilei, un crâmpeiu după altul din inima, încă palpitândă a Poetului, emoţia n'a fost, şi pe bună dreptate, minimă. Insă: uimirea, ce se cerea satisfăcută a publicului, pe de o parte şi idolatria crescândă a cercetătorilor, pe de alta (căci scriitorul intrase în legendă şi cultul său era întru totul statornicit), au agravat acele neajunsuri proprii întreprinderilor de natura aceasta. Deshumarea nu s'a condus de acele prescripţiuni elementare, fără de care orice săpătură arheologică riscă să dea o falsă imagină, mărturiilor subpământene, acumulate de-a-lungul secolelor. O cazma violentă sau un brăzdar de plug, nepăsător, scormonesc deopotrivă pământul, dar amfora pe care o dau la iveală nu odată se preface în hârburi şi temelia cetăţii îngropată e smulsă, nu odată, din locul ei. Iar manuscrisele eminesciene, în totalitatea lor, şi în ciuda oricăror aparenţe contrarii, constitue o unitate arheologică, indivizibilă, în desmormântarea căreia precauţiunile ştiinţifice sunt de rigoare. La fel cu unul din acele uriaşe gorgane scythice, în care s'au îngropat de vii, dimpreună cu tezaurul lor, atâţia dintre vânturătorii stepelor, opera manuscriptă a lui Eminescu păstrează, într'o impresionantă implicaţiune, toate vestigiile uneia din cele mai dramatice existenţe, pe care miraculoasa încinerare a focului sacru n'a izbutit să le suprime.

De sigur, un tors de statuă sau un crâmpeiu de purpură nu sunt, chiar rupte din contextul lor, mai puţin prestigioase şi toate deshumările parţiale, urmate în cursul a cinci decenii, au fost întâmpinate cu aceeaşi reînoită emoţie. Dar despre o imagină reală a întregului tezaur nu s'ar fi putut vorbi, cât timp nu se proceda cu metodă şi răbdare, întâiu la inventarierea şi după aceea la clasificarea vastului material. Ce urmări a avut acea lucrare arheologică, oarecum anarhică, cetitorul va avea prilejul să surprindă, ici şi colo, din însuşi cuprinsul acestui volum şi, mai cu seamă, din lămuririle volumului V.

Astăzi, când operaţiunea aceasta de inventariere şi clasificare a intrat în faza realizărilor, odată cu primele 3 volume, dedicate « poeziilor tipărite în timpul vieţii » şi după ce multe din textele presupuse « postume », dovedite a fi treptele embrionare prin care trecuseră atâtea din poemele cunoscute, au fost reintegrate în plasma respectivă, din care acestea s'au desprins — volumul de poezii Postume *poate fi întreprins cu mai mulţi sorţi de izbândă.*

El apare, aşa dar, la capătul a numeroase osârdii şi experienţe editoriale, unele mai mult, altele mai puţin fericite, a căror diagramă poate fi urmărită în sugestivul Tablou al Ediţiilor, *ce urmează* Introducerii.

Cu editarea volumului IV, al Poeziilor Postume, *Academia* R.P.R. *nu aduce numai unul din cele mai durabile omagii* (aere perennius, *cum decretase Horaţiu şi cum Eminescu însuşi repeta într'o tălmăcire de circumstanţă), membrului său de onoare post-mortem, al cărui centenar din 1950 l-a cinstit cu toată strălucirea autorităţii sale. Cât, mai ales, deschide perspectiva editării integrale a operii eminesciene, ce-şi aşteaptă realizarea şi în celelalte, nenumărate, sectoare ale creaţiei poetului.*

Deciziune istorică, pentru care cuvintele de gratitudine nu pot fi precupeţite, şi ale cărei generoase urmări pentru cultura românească s'ar putea dovedi incalculabile.

PERPESSICIUS

INTRODUCERE

SCURTĂ PEREGRINARE ISTORICĂ. — Chestiunea postumelor lui Eminescu, a oportunității sau non-oportunității tipăririi lor, a valorii, după unii mediocră, după alții senzațională, dimpreună cu toate problemele anexe, câte s'au stârnit după aceea, datează de o jumătate de veac încheiată, mai exact de când, în ședința dela 25 Ianuarie 1902, erau donate Academiei Române «pentru a servi celor ce se vor ocupa în viitor cu cercetări mai amănunțite asupra vieții și activității marelui nostru poet», manuscrisele, aflate în posesiunea conducătorului Junimei. Trecuseră 19 ani dela întâia ediție, din Decemvrie 1883, a poeziilor, îngrijită de Maiorescu și cele 64 de piese ale volumului, ce vrăjiseră generațiile, în frunte cu acelea a lui Dobrogeanu-Gherea și Nicolae Iorga, sporiseră la 71, prin adause succesive. Sonetul *Oricâte stele*, fragmentul *Dalila* din Scrisoarea V-a, *Sara pe deal*, *Rugăciunea*, *Pe un album* se aflau printre ultimele achiziții, la care ar fi să se adaoge: *Viața* (Când aud vreodată un rotund egumen) cu tema ei proletariană și cu umorul ei psalmodiat și *Stelele 'n cer*, (deasupra mărilor — ard depărtărilor — până ce pier) emotivul lied de o atât de pură esență lirică, publicate întâiu în «Fântâna Blanduziei», din 1889 și reproduse în volumul de *Proză și versuri*, editat de V. G. Morțun, în 1890. Despre volumul acesta, care, întâiul ca dată, reproducea cele 12 poezii de junețe, dintre 1866—1869, ale lui Eminescu din «Familia», dar așa de firav totuși și aducând atât de puțin față de ultima ediție Maiorescu, evident a V-a (1890), Gherea își exprima în prefața întâiului volum de «Studii critice» din 1890, regretul că nu l-a cunoscut, în momentul când își refăcea lungul său studiu apărut cu 3 ani înainte, în paginile «Contemporanului» și pe care nu pregetă, chiar în forma aceasta sporită, să-l considere doar un «fragment critic». «Un articol complet, o adevărată, adâncă și sigură lucrare critică asupra creațiunii genialului poet, spunea Gherea, va fi cu putință numai atunci când vieața lui va fi mai bine cunoscută, când vom avea date biografice precise, *și când vor fi tipărite toate scrierile poetului nostru*». Iar despre volumul lui V. G. Morțun: «Chiar volumul al doilea (primul fusese al lui Maiorescu), tipărit acuma de V. G. Morțun și din care mi-a fost cunoscută numai o parte, de l-aș fi cunoscut în totul, mi-ar fi dat mult material și multe argumente pentru deducerile mele». Acestea se petreceau în jurul anului 1890.

Și situația rămâne cam aceeași și pentru duzina de ani următoare. Insă dela 25 Ianuarie 1902 înainte se începe o nouă eră de progresivă și susținută explorare a manuscriselor, ce-și are pionierii, mai timizi sau mai îndrăsneți, după fire și împrejurări, merituoși și unii și alții, și pe care niciun anuar nu i-ar putea omite, așa cum analele arctice sau himalaiene nu trec cu vederea pe niciunul dintre cavalerii temerarelor expediții și ascensiuni. Nerva Hodoș, Ilarie Chendi, funcționari la data aceea, ai bibliotecii Academiei, dimpreună cu I. A. Rădulescu-Pogoneanu, familiarul Junimei și al «Convorbirilor Literare» (deci și al manuscriselor în păstrarea Junimei), încep selecțiunea manuscriselor depuse, atâtea din ele foi volante, dar în cuprinsul cărora se aflau suficiente texte, nu numai citețe dar chiar

transcrise, gata de tipar, aşa cum se întâmplase şi cu pachetul celor 25 poeme de iubire ale primei ediţii Maiorescu. Aşa se explică de ce la mai puţin de 3 luni, Nerva Hodoş tipăreşte întâia culegere de poezii postume, Ilarie Chendi pe cel de Literatură populară, iar Rădulescu-Pogoneanu un bogat şi excelent florilegiu în 2 numere consecutive, pe Aprilie şi Mai, 1902, din «Convorbiri literare». Ziarele şi revistele, în frunte cu «Voinţa naţională», «Tribuna poporului», «Sămănătorul», «Familia» ş.a. consacră şi popularizează, cu extrase şi studii, acest fecund moment eminescian. Din aceeaşi vreme, datează ucenicia dela Leipzig a lui Ion Scurtu, unul din cei mai temeinici cunoscători ai manuscriselor, care avea să dea, în 1905, întâiul volum de «Scrieri politice şi literare», una din contribuţiile cele mai solide pentru cunoaşterea prozatorului politic, Eminescu. O nouă ediţie amplificată a poeziilor postume, în 1905, a lui Ilarie Chendi (cu o reediţie în 1908), parţiale deshumări a prozei politice, a teatrului şi a articolelor politice, înglobate toate în ediţia, aşa zicând «completă» dela Iaşi, din 1914, al cărei netăgăduit merit rămâne cel al primei comasări, oricât de relativă, a operei eminesciene (cu toate că nu uit şi câteva inedite, dintre care suavul lied *Stam în fereasta sus*ă) — iată comprimată, la extrem, situaţia postumelor eminesciene în 1914, la un sfert de veac dela moartea poetului.

A urmări variaţiunile de umoare, cu care a fost primită exhumarea postumelor, între 1902 şi 1914, ar fi o operaţie din cele mai interesante şi mai pitoreşti, pentru însăşi temperatura intelectuală a epocii respective. Căci în timp ce Vlahuţă vedea în chiar «sfărâmăturile acestea, ale unei statui» o adevărată resurecţie a poetului şi în timp ce Nicolae Iorga descifra proteica personalitate a poetului din manuscrisele acestea, pe care, cum spunea el, «nu le-a tipărit, dar nici nu le-a distrus, căci el ştia bine că sunt în ele diamante care aşteaptă numai ceva mai multă tăietură pentru a străluci deplin», numeroşi alţi publicişti le condamnau în bloc, pe motive puerile, ce aminteau de ostilitatea cu care criticii dela «Revista contemporană» şi «Ghimpele» primiseră întâiele realizări categorice ale lirismului eminescian. Un «censor» dela «Secolul XX», din Februarie 1902, condamna, fără drept de apel, publicarea postumelor, în care vedea o «micşorare» a poetului. Sub titlul «un comunicat al lui M. Eminescu», un inexpert stilist, ascuns sub iniţialele K. W. raporta în «Pagini alese» dela 20 Aprilie 1902 rezultatul unei şedinţe de spiritism, la care poetul, smuls, graţie lui Creangă, dintr'un *tête-à-tête*, cu Veronica Micle într'un boschet din Rai, veştejeşte în termeni aspri, pe toţi cei ce dau tiparului aceea ce el «n'a avut timpul să distrugă sau să aleagă» şi imploră să nu i se mai tulbure «repaosul dulce şi sfânt», pe care atâta l-a râvnit printre muritori. In timp ce în «Românul literar», din 10 Ianuarie 1905, insidiosul Caion, specialistul afacerilor tenebroase, vedea în toată republicarea postumelor, opera a numeroşi complotişti, în frunte cu patronul Junimei: «D-l Maiorescu, insinua Caion, care pune atâta grije să nu rămână nimic compromiţător pentru inteligenţa sa după moarte, să ofere publicului aceste manuscrise care ştirbesc, sau mai bine zis, vor să prezinte pe Eminescu sub o altă lumină? Nu-i ceva curios şi bănuitor în această oferire spontană şi aşa de mult dezinteresată?». Pentru a încheia cu afirmaţia că «elucubraţiile» acestea nu-s opera lui Eminescu ci, de bună seamă, texte străine, cu care-l «invadau» admiratorii şi asupra cărora Poetul opera ajustări, dovadă «scrisurile şi cernelurile deosebite» ce se pot vedea în manuscrisele dela Academie. Şi graficul s'ar putea amplifica, cu alte şi alte mostre, dintr'o *Postumiadă* bogată în eroisme şi bizarerii de tot felul. Să nu uităm totuşi înainte de a încheia etapa aceasta de până la 1914 două nume şi două lucrări, situate una la antipodul celeilalte: lunga serie de foiletoane critice, de revelatorie acuitate, a profesorului Radu Manoliu, dela Iaşi, semnate cu pseudonimul M. Răducanu în «Vocea Tutovei» din Bârlad, la 1906 şi teza de doctorat

« Postumele lui Eminescu» din 1912 a Constanței Marinescu, prim doctorat în litere, de nu mă înșel, al catedrei lui Mihail Dragomirescu, dar de un arbitrar și de o erezie, cum rar se întâlneau, mai învoalte, chiar în analele învățământului nostru universitar. Martor în anii aceia de ucenicie universitară, al luptei fratricide (și mă gândesc la loviturile sdrobitoare ale lui Ion Trivale), luptă în care Oedipul catedrei noastre de literatură participa ca o altă divinitate, activă și părtinitoare, cu greu mă opresc în pragul unor amintiri de demult și duioase.

După întâiul războiu mondial, postumele eminesciene cunosc un nou flux. Gh. Bogdan-Duică, G. Ibrăileanu, cu ciclul studiilor consacrate edițiilor Eminescu, din « Viața Românească», Cezar Papacostea, cu amplul și judiciosul studiu din « Convorbiri literare», pe 1925, în incursiuni de mai mari sau mai mici consecințe, ne apropiau de cel de al IV-lea deceniu dela moartea Poetului. Intr'o comunicare academică din 1929, Nicolae Iorga revendica pentru — cum spunea el — «păstrătorii prețioaselor caete» onoarea și «datoria» de a începe « *ediția integrală a lui Eminescu, care trebue să fie un monument național și pe care n'o poate da decât Academia Română*». 1932 marchează o nouă etapă, în învestigarea postumelor, la sursele lor manuscrise, și ea înscrie, pe frontispiciul ei, numele unuia dintre cei mai diligenți interpreți ai operei eminesciene, pe G. Călinescu. Poeme de vastă compoziție, unele din ele inedite, fragmente de piese de teatru, pagini de proză și de jurnal, dimpreună cu comentariile celor 5 volume din « Opera lui Eminescu», iar paralel cu acestea, alte deshumări întreprinse de alți cercetători smulg din nou lui Nicolae Iorga interogația, oarecum, anxioasă: «dar o întrebare se pune: cine oare va avea curajul să ni dea opera însăși a lui Eminescu, întreagă?». Și timpul mâna către cel de al V-lea deceniu, către semicentenarul morții poetului, din 1939, pe care Academia Română avea să-l serbeze, oarecum, *post-festum*, (deoarece apare în 1940), nu cu un început de ediție integrală, cum visase Iorga, ci cu un volum (« Poezii și variante» — de fapt 10 texte în totul — editate de D. R. Mazilu), compact altminteri și cu numeroase facsimile, dar despre care nimic mai bun nu se poate spune decât că este cu totul inutilizabil. Filiațiile greșite, versiunile și variantele înăbușite într'o adevărată rețea de sârmă ghimpată, ce dau impresia unui Eminescu între gratii, numeroasele lecțiuni eronate, în frunte cu exotica *crimela nisis*, nicidecum vreo orhidee din Pacific, cât transcrierea fantastic fantezistă a cunoscutei expresii horațiene *emunctae naris* — acestea și multe altele fac din omagiul Academiei un veritabil *monstrum infelix*, pentru a vorbi în metafora lui Virgiliu. Să nu se spună că Academia Română nu era la întâiul ei monstru de acest soiu. Intr'un fel, și dicționarul lui Laurian și Massim, fusese unul. Cine ar putea contesta totuși că paleontologia lexicală n'a folosit de pe urma lui? Ediția omagială a Academiei Române, pentru Eminescu, ține, orice s'ar spune, de teratologie.

Și iată-ne astfel, trecuți de cel de al VI-lea deceniu, dela moartea Poetului și la sorocul centenarului nașterei sale. Care este situația Postumelor eminesciene, în preajma acestor două date solemne? O sumară enumerație va fi de ajuns. Despre o ediție a poeziilor postume, nu științifică, dar cât de cât mulțumitoare nu poate fi vorba. Ediția « Cugetării», ultima în ordine cronologică, folosește în bună parte vechile ediții și succesivele achiziții, de după aceea, iar când tipărește pe propria ei socoteală, lecțiunile nu numai greșite, dar de-a-dreptul absurde, foiesc, iar alteori sunt cu atât mai regretabile, cu cât anumite texte, precum frumosul lied funerar *O dulce înger blând*, învestit cu toate atributele grației lui, încă din 1902, de Rădulescu-Pogoneanu, apare de astădată, grav alterat. Dar: cu toate că fragmentare, greșite și de-a-dreptul insuficiente, — cetitorul tot se mai adresează și astăzi vechilor ediții de poezii postume, așa cum în lipsa anumitor ediții de cronicari, nu

pregetăm a consulta Letopiseţele lui Kogălniceanu. Că vechile ediţii de poezii postume nu puteau să fie altminteri de cum au fost — iată ceea ce abia ediţia în 3 volume a « poeziilor tipărite în timpul vieţii », apărute între anii 1939—1944 şi pe care acest al IV-lea volum le întregeşte, avea să vădească cu prisosinţă. Despărţirea uscatului de ape, delimitarea adică dintre *antume*, cu multiplele lor versiuni şi variante, de o parte şi, de cealaltă: *postume*, poate fi mai lesne întreprinsă astăzi şi cu toată certitudinea. Dar teatrul? Dar proza politică, din care mai bine de jumătate n'a evadat încă din coloanele *Timpului*, dar vasta lui corespondenţă, fără a mai vorbi de chiar însăşi această ediţie integrală şi ştiinţifică, aşa cum şi gloria poetului şi canoanele ştiinţei moderne o cer şi o aşteaptă, cam de mult?

VALOAREA LITERARĂ ŞI AUTOBIOGRAFICĂ A POSTUMELOR. — Cetitorul ce va întreprinde lungul periplu, la care-l invită textele acestui volum, va descoperi, de bunăseamă, prin sine însuşi peisagiul şi va poposi, când şi unde îl va îndemna sufletul, în ostroavele nenumărate ale acestui vast arhipelag al poeziei eminesciene. A-l pilota în astfel de întreprinderi, subiective precât şi pasionante, nici nu se cade, nici este în intenţia noastră. Indiferent însă de câte reflecţii şi comentarii va aduce, din călătoria sa, fiecine, două adevăruri se vor impune, bănuim, orişicui: al valorii literare şi al valorii autobiografice, a Postumelor, ca să nu mai vorbim de acela, primordial şi dominant, al valorii lor sociale.

Vorbind de configuraţia liricei eminesciene, întru începuturile sale, atât de mult debitoare înaintaşilor, în deosebi unor veterani ca Alecsandri şi Bolintineanu şi la capătul unor bogate exemplificări, G. Bogdan Duică scria cu bună dreptate, în 1924: « Toate dovezile de mai sus descopăr *nebuloasa stilistică, din care era să iasă solara formă eminesciană* (subl. ns.). Dacă ea a lăsat urme clare în această formă atât de admirată, pentru ce le-am şterge? Pentru ce le-am şterge, când asemeni este evident că urmele nu sunt multe şi nu turbură cetirea, simţită? » [1]). Şi observaţia s'ar putea extinde mai cu seamă la textele dintre 1866—1869, în care servitutea faţă de înaintaşi e cu mult mai pronunţată. Ele corespund, aceste texte din *Postume*, perioadei, curent denumită, a poeziilor dela *Familia*, pe care întâii editori le-au evitat iar unii dintre cei din urmă (G. Ibrăileanu, Mihail Dragomirescu) le-au repudiat în atenansele ferite de ochii lumii, cu litere mai mărunte, ale anexelor de al doilea plan. O paralelă între felul cum această perioadă dinainte de 1870 se reflectă fie în « poeziile tipărite în timpul vieţii », fie în cele « postume », ar arăta nu numai identitatea de inspiraţie

---

[1]) Evident, nu e vorba de modele ortografice, pe cari, la timpul acela, mai ales, al adolescenţii uşor de ademenit, şi Eminescu le-a experimentat. Heliadismul ortografic al primelor texte eminesciene, şi din care submanuscrisele Elena şi Marta păstrează puternice vestigii (vezi în deosebi vol. I, 1939, Anexe) domină în toată presa ciscarpatină şi împotriva lui îşi îndrepta săgeţile, pe cât de ascuţite, pe atât de clarvăzătoare G. Bariţ într'o frumoasă serie de articole din gazeta al cărei director era, şi din care spicuim două-trei fraze, la întâmplare: « In ortografiă şi gramatică serbăm bachanalii, Domnilor, desfrâul acesta se poate măsura cu carnevalele italiene la care toţi iau parte de-a-lungul stradelor şi piaţelor . . . ». Duplicaţiile de consoane, (salle, celle, brutalle, professorele), u final, z codat (din d) etc. sunt tot atâtea « scandale şi desfrâuri gramaticale şi ortografice » ce-l fac să se întrebe: « Nu cumva editorii din Bucureşti plătesc scriitorilor şi mânjitorilor după numărul literelor câte tipăresc? ». Dacă nu reproduce « toate neghiobiile ortografice » e pentru motivul că « în tipografiile din Braşov lipseşte mulţime de codiţe, căciuliţe şi treiunghiurele câte s'au făcut la Bucureşti înadins pentru scriitorii de acolo ». Inconsecvenţele sistemului ortografic, îi smulg întrebarea: « Dacă duplicaţi pe unele, de ce nu pe toate? Dacă nu pe toate, de ce pe unele? » şi concluzia că ele sunt « capriţiuri de Bucureşti » etc. Iar pe tema unui detaliu de vocabular, ce se întâlneşte şi la adolescentul Eminescu (cf. *Ondina*): « . . . precum afli în *Românul* pe *puterici*, la care de vei pune accentul pe i, precum şi trebue să se pună, atunci îl înfrăţeşti cu *cucurigu* » etc. etc. ([G. Bariţ]: *Prea plecată rugăminte către dnii filologi* în *Gazeta Transilvaniei*, XXIX, nr. 72 — nr. 76, între 26/14 Sept.—10 Oct./28 Sept. 1866).

a ambelor grupe, dar ar şi confirma atâtea din trăsăturile de psiholog ale Poetului, care intuise cu pătrundere căile debutului său la *Familia*. Căci în timp ce trimitea pentru început, pseudodoina *De-aş avea*, caetele sale cuprindeau, la aceeaşi dată, un text de subtilitatea poeziei *Frumoasă-i*, cu care se deschide ciclul Postumelor.

« Românii, scria Bolintineanu, în una din atât de preţioasele note ale poemului său dela 1865, *Conrad*, cu care încerca o nouă etapă, şi nu lipsită de originalitate a carierei sale lirice, Românii erau dedaţi cu acel fel de poezie cu vergine murinde, cu flori, cu stele, cu lacrimi, buquet graţios al poesiei în copilărie ; când văzură idei mai mature în scrierile mele doriră verginile, florile şi fluturii ». Constatarea ar putea fi trecută pe seama întregii generaţii, care veghiază şi urseşte debuturile literare ale lui Eminescu. Risipa de flori, de stele, de lire şi de amfibrahi, angelofilia şi demonismul de melodramă erau atât de endemice la epoca aceea şi aerul de familie atât de tiranic, încât se cerea acestor poeţi turnaţi, s'ar fi zis, în serie, un adevărat eroism ca să se degajeze din chrysalidele acestea atât de uniforme, să năpârlească şi să-şi ia sborul. *Iţi voiu rupe masca de angel d'aş ştie* (sic) *că o să văz un demon* clama într'una din *Nopturnele* sale, dela 1859, G. A. Baronzi, la care înclinaţia pentru rocambolesc şi melodramă stărue şi în activitatea sa literară de mai târziu, ceea ce nu l-a împiedicat, totuşi, să-şi imprime originalitatea în poeme de certă gândire, de necontestată fantezie şi de ingenioasă satiră. Acelaşi lucru cu Nicoleanu, cu Grandea, ş.a. m. d. Acestor graţii convenţionale şi de epocă, le-a sacrificat, de bunăseamă, şi tânărul Eminescu şi dacă perioada dinainte de 1870 mărturiseşte din plin ecourile şi vestigiile acestea « stilistice », de epocă, despre cari vorbea Bogdan Duică, o cercetare cât de superficială a întregului material, antum şi postum, din care n'ar lipsi nici excelentele traduceri schilleriene, ar arăta că procesul acesta de eliberare era cu mult mai violent şi mai metodic la tânărul nostru poet. Şi din nou, ca şi pentru antume, anul 1870 constitue un adevărat prag de maturitate lirică, pe care poetul îl trece cu strălucire. Cetitorul însă nu trebue să se lase înşelat şi nici să agraveze aparenţele. Cele câteva poezii cu caracter de juneţă (de după acest prag) şi ale căror prime tipare se şi situiază înainte de 1870, precum *Ingere palid*, *Replici*, *Fragment*, *Cântecul lăutarului* nu sunt altceva decât întârziate ecouri ale procesului de desquamare lirică, poate chiar mai puţin, în cazul că vor fi ţinând de obsesiile şi capriciile profesionale, ce se impun scriitorului, ca oricărui alt meşteşugar, şi-l întorc pe drumul întâilor preocupări. E de ajuns, însă, o aruncătură de ochiu peste tabla de materii a perioadei 1870—1872, pentru ca natura peisagiului să se schimbe şi perspectivele să se adâncească. Frecvenţa noilor tipare (exametrul, terţina, sestina narativă, servantesa, octava toscană), raportate la metrica tradiţională din antume, sunt indicii sigure că meşteşugarul evoluase şi că supunea limba românească unor canoane din ce în ce mai complicate. De sigur, lectura acestor noui ritmuri nu este totdeauna lesnicioasă. Dezacordul dintre accentul ritmic şi cel tonic este o particularitate, mult timp prelungită în poezia lui Eminescu. Dar cetitorul de poezie cată să fie un spirit luminat, pe care accidentele de teren, ritmice, nu trebue să-l dezarmeze, cel mult să-l facă mai abil şi mai în măsură să învingă dificultăţile. Luaţi, să zicem, din epoca aceasta, poezia inedită *Iubitei*, în care printre accidente ritmice, anume repetiţii interjecţionale şi certe servituţi ale tiparului metric însuşi, îşi face drum nu numai o temă clară, urmărită cu strânsă logică dar şi de o netăgăduită subtilitate şi veţi descoperi un fior cald, pornind din inimă, şi mai de demult, din vremea « iubitei dela Ipoteşti », ai cărei ochi mari continuă să lumineze, ani şi ani de-a-rândul, din elyseul pretimpuriu în care s'au afundat. Dar, pentru aceasta, cetitorul cată să nu bruscheze ritmurile, să nu turbure articulaţiile, să le asiste când e cazul şi să le surprindă întregul cântec, cu atât mai mişcător,

cu cât e mai disimulat. Insă meşteşugarul nu apare numai în utilizarea frecventă a acestor noui tipare metrice.

Publicarea Postumelor (şi a Anexelor) în ordinea cronologică şi în proporţiile ce se văd, sporite de materialele Aparatului Critic, unde s'au acumulat nu numai simple variante, ci întregi şi de sine stătătoare versiuni ale cutărui sau cutărui poem, constitue ilustrarea sugestivă şi flagrantă a imensului travaliu cheltuit de acest unic meşteşugar al verbului şi versului românesc. Raportaţi, de pildă, fragmentul *Egipetul*, cetit în Junimea şi tipărit în *Convorbiri Literare*, la dimensiunile poemului *Memento Mori (Panorama Deşertăciunilor)*, cu cele 1300 de versuri şi veţi conveni că splendorile diverselor fragmente augurau cu mult mai mult şi că Poetul şi-ar fi desăvârşit edificiul, dacă împrejurările unei vieţi prea vitrege nu s'ar fi împotrivit. Treceţi apoi prin edenul selenar al zânei Miradoniz, poposiţi în mările de cleştar ale Nordului, la taifas cu *Odin şi Poetul*, coborâţi spre Sud şi luaţi calea Persiei *In căutarea Şeherezadei* şi veţi admite că penelul cu care Eminescu evoca la vârsta aceea shelleyană miragiile grădinilor suspendate ale Semiramidei sau peisagiile ossianice ale arcticului, era dotat cu un har al colorilor pe care poezia noastră nu-l mai cunoscuse şi nici mai avea să-l cunoască. Un examen cât de sumar între Orientul, convenţional şi frigid, al lui Alecsandri sau Bolintineanu şi Orientul voluptuos şi feeric al lui Eminescu ajunge să marcheze distanţa dintre pitoresc şi magie. Dar poemele de confesiune intimă, de desnădejde erotică, de necruţător războiu al inimelor, în care diatriba şi adoraţia se împletesc ca vrejurile de iederă în jurul aceluiaşi tors de statuă al iubitei, cum sunt *Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci, Icoană şi privaz, Urît şi sărăcie*? Dar graţia terţinelor galante *(Tinzându-ţi mâna)*, dar frăgezimea unui tablou citadin ca cel din *Privesc oraşul-furnicar*, suavitatea de vis şi crepuscul din *Stam în fereasta susă* şi *Lectură*, dar timbrul grav - plutonian din *O 'nţelepciune, ai aripi de ceară* sau măestria tălmăcirilor din Horaţiu? Astfel de titluri nu numai le egalează pe cele din antume, dar le amplifică şi le încadrează într'o mai vastă simfonie. Ca să nu mai amintim şi implicaţiile continui dintre poeziile «tipărite în timpul vieţii» şi cele de acum.

A vorbi de importanţa autobiografică a Postumelor pare o tentativă oarecum paradoxală, câtă vreme orice operă literară este prin natura ei, autobiografică, iar poezia lirică, chiar prin definiţie. Şi totuşi, mai mult şi, în orice caz, mai puţin voalat ca în poezia antumă, Postumele conţin o mai categorică putere destăinuitoare. Ele circumscriu anumiţi ani din viaţa poetului, pe care-i delimitează cu detalii precise şi-i animă, punând în locul vechilor spaţii albe, livezi înverzite sau grădini bătute de furtună, deci viaţă. Aşa e cazul concertului Carlottei Patti, din 1869, la care tânărul sufleur asistă, pe care-l cântă în versurile postumei *La o artistă*, versuri care deschid o sugestivă zare biografică, cu puţin înainte de purcederea la Viena a tânărului nostru poet. Aşa e cazul cu elegia la moartea lui Ion Neamţu, din 1870, la Viena, sau cu tot ce sugerează, îmbiind la noui explorări şi desbateri, *Inchinarea lui Ştefan-Vodă* din 1871, cetită de poet la Putna, dar mai ales aşa e cazul cu poemele grupate sub egida anului 1876 (să observăm, în treacăt, că lava aceasta a anului 1876 acopere şi bună parte din versantul anului 1877, prelungindu-se chiar până în pragul amurgului). Cu excepţia a puţine titluri, majoritatea pieselor acestui ciclu, al anului 1876, gravitează în jurul iubitei dela Iaşi, şi de totdeauna, a Veronicăi Micle. Nicăiri, poate, mai mult, ca în aceste confesiuni smulse din inimă şi svârlite, arzând, pe fila de hârtie nu se vede intensitatea acestei iubiri, tortura dar şi deliciile ei, «veninul» cu un cuvânt şi «farmecul», cum însuşi o spune, «ura şi adoraţia» pentru a folosi distihul catullian *(odi et amo)*, acele două «călcâie nemiş-

cătoare», pentru a vorbi arhaic, între cari s'a învârtit, de când lumea, osia iubirii pământene. Am semnalat, încă de acum zece ani, importanța anului 1876 în creația eminesciană. Poeme ca *Strigoii* și *Călin* sunt desăvârșite în toamna lui 1876 și după dureroasa pierdere a mamei sale, din August acel an, de care amintește în lunga lamentație *Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci*, poemă isvorîtă din frământările iubirii sale, ca și *Icoană și privaz, Femee?... măr de ceartă, M'ai chinuit atâta cu vorbe de iubire*, ș. a. Ecourile acestei pasiuni ce-l devoră ca și tunica otrăvită a lui Nessus pe Hercule, se prelungesc de sigur, până târziu, și ele se întâlnesc imprimate, cu litere de foc, atât în antumele cât și în postumele anilor câți vor urma. Insă, de aici, din 1876, și dela Iași, durează acel izvor nesecat al focului cu care zadarnic va încerca tot timpul să-și potolească patima. Ciclul postumelor anului 1876 reprezintă romanul neretușat al pasiunii lui veroniane și el va ajuta, de bunăseamă, grație și acestor documente psihologice de primă însemnătate, la înțelegerea și prețuirea frumoaselor sentimente pe care Poetul le-a nutrit iubitei sale, chiar când ele erau contrariate de grei nouri și de furtună. « Tu ai fost și ești viața mea, cu tine a început și s'a încheiat și dacă nu trăiesc pentru a gândi la tine, nu am la ce trăi... Nu voiu iubi niciodată o altă femee și tu rămâi în mintea și sufletul meu ceea ce ai fost totdeauna: *visul de aur al vieții mele, singura mea aspirație*... » scria Eminescu cu mai puțin de un an (28 Februar 1882) înainte de prăbușirea sa, Veronicăi și adevărul este că poezia de dragoste a *Postumelor* confirmă odată mai mult servitutea perpetuă a acestei pasiuni.

ECONOMIA ȘI TEHNICA VOLUMULUI IV. — Călăuziți de aceste două criterii: al valorii documentar-biografice și al valorii intrinsec-poetice și întemeiați pe distincția pururi prezentă dintre ceea ce anume este versiune subordonată și ce versiune autonomă, am inserat în acest al IV-lea volum 170 de texte, de prim plan și peste 90 de plan secundar, grupate în secțiunea ANEXE (crâmpeiele secțiunii EXERCIȚII & MOLOZ, din cauza caracterului lor fragmentar, rezervându-se vol. V, al Aparatului Critic.). Cu toate că limpede la prima vedere, operațiunea aceasta pe care cititorul, nădăjduim, că până în cele din urmă o va ratifica, n'a fost o operație chiar atât de lesnicioasă și de aceea, suntem siguri, nu va fi scutită de anume obiecții, pe care editorul nu numai că nu le teme, dar le și dorește. Cutare text se va părea, de pildă, mai prejos de cele din jurul lui și meritând să fi trecut la Anexe, după cum unele din Anexe, se va spune, ar fi meritat să fie promovate și să li se acorde autonomia. Evident, un răspuns există pentru oricare din dispozițiunile hotărîte, cu atât mai mult cu cât nicio hotărîre n'a fost luată fără o prealabilă și susținută desbatere. (Așa e cazul mult juvenilei *Doi aștri*, pe care mai mult de unul ar fi detașat-o la Anexe, iar noi, dimpotrivă, i-am acordat, pentru a spune astfel, o primă de încurajare, trecând-o în grupa poemelor dintre 1870—1872, când, inițial, ea figura între cele dintre 1866—1869. Cititorul va afla explicațiunea în notele respective ale Aparatului Critic). Sunt, după aceea, unele texte oarecum neretușate, în care provizoratul se resimte, uneori cu violență, fie că anume versuri sunt lacunare, anume acorduri, în fuga condeiului, neglijate, fie că e vorba de o prea mare servitute, la anume epoci, a ritmului în dauna accentului tonic, etc. Insă inconvenientele acestea, fatale (la a căror ușoară corecțiune editorul s'a văzut, uneori, nevoit să participe — nu însă fără a menționa, întotdeauna, insolita intervenție) sunt răscumpărate de valoarea documentară a textului, de vibrația de care palpită, de flacăra nestinsă care se înteține, de fiecare dată, cu fiecare nouă lectură. In astfel de cazuri, hotărîrea n'a fost totuși, ușoară. Dar când după o serie de amânări, o lectură favorabilă ne-a pus în situațiunea de a avea o recepție mulțumi-

toare, n'am mai stat la gânduri. Aşa s'a întâmplat cu poema *Care-i amorul meu în astă lume*, de fapt versiunea în terţine, dela 1873, a poeziei în distihuri, *Care-o fi în lume şi al meu amor* dela 1867, pe care, la capătul a numeroase verificări, am inserat-o între textele autonome. La fel cu *Dacă treci râul Selenei*, *Urît şi sărăcie*, *Femeia . . . măr de ceartă* — şi cazurile ar putea fi, de bună seamă, multiplicate.

CRONOLOGIE. — Ordinea poeziilor este aceea cronologică, atât pentru textele autonome, cât şi pentru cele din Anexe şi chiar pentru cele din secţiunea EXERCIŢII & MOLOZ. Este ordinea adoptată şi în editarea « poeziilor tipărite în timpul vieţii », cu deosebirea că acolo e vorba mai mult de o ordine cronologică după anul publicării poemelor (ce nu corespunde totdeauna cu aceea a concepţiei, specificată de altminteri în notele Aparatului Critic), în timp ce, de astă dată, textele au fost orânduite numai în raport cu anul când au fost concepute, sau cu anii când, odată cu succesiunea versiunilor, au trecut dela o vârstă la alta. Despre o cronologie completă, strictă şi infailibilă, se înţelege dela sine că încă nu poate fi vorba. De sigur, sunt şi cazuri când anii sunt sau notaţi de poet sau cu uşurinţă deduşi prin analogii cronologice, prin vecinătăţi şi în bună parte prin asemănarea grafiilor. Aşa e cazul (pentru a lua două, trei exemple) poeziei *La o artistă*, închinată Carlottei Patti, din 1869, a elegiei *La moartea lui Neamţu*, din 1870, a *Poemului Putnei* din 1871, a *Panoramei Deşertăciunilor (Memento mori)* din 1872, a *Ghazelului* din Dec. 1873, a poemei *Icoană şi Privaz*, din 1876 (în imediată vecinătate cu *Iubita vorbeşte* datată, aceasta: *28 August 876 noaptea*, unul din textele componente ale *Scrisorii a IV-a*) ş. a. m. d. Dacă majoritatea poemelor din 1876 se pot recunoaşte după dragostea de Iaşi şi încinsul roşu fir veronian ce le străbate, în schimb alte atâtea poeme se lasă mai greu identificate. Mai mult: cele mai multe din poeziile de juneţă, ce alcătuesc submanuscrisele Elena şi Marta, publicate în volumul I (1939) al prezentei ediţii, sunt datate chiar de Eminescu. Insă nici ordinea nu e cea cronologică, nici datele nu sunt totdeauna demne de crezare. Este cert, de exemplu, că unele din poeziile datate 1869 sunt anterioare şi că 1869 e anul transcrierii în sms.-ul Marta, aşa cum cele două versiuni din *Ondina (Ondina I = Serata)* şi *Ondina II*, amândouă purtând aceeaşi dată, 1866, aparţin la ani diferiţi, aşa cum cetitorul se poate convinge urmărind aparatul critic. Aceste considerente ne-au determinat să destrămăm unitatea celor două submanuscrise şi să le reorânduim stricta cronologie, a datei de concepţie şi compunere. *Strictă cronologie* — în măsura în care poate fi vorba de stricteţă ştiinţifică, în actualele condiţiuni ale problemei. Când anume documente (scrisori şi manuscrise încă tăinuite) vor ieşi la lumina zilei, când despuierea întregului enorm material ziaristic, dela *Timpul*, va îngădui, prin deducţii logice (căci nu odată ecouri ale poeziei de pe masa de atelier răzbat în articolele de ziar), o datare cât mai aproximativă, când raporturile de plasmă dintre antume, mai uşor databile, şi postume se vor fi clarificat şi când desbaterile în jurul acestor chestiuni se vor fi încetăţenit în atare grad, încât să pună bazele unei rodnice tradiţii — atunci, de bună seamă, s'ar putea vorbi de stricteţă cronologică şi s'ar putea visa la una din acele ediţii, de scriitori universali (Carducci, să zicem), în care fiecare poezie e subdatată.

Relativitatea cunoştinţelor de cronologie eminesciană dacă nu ne apropie încă de o zi ca aceea, ne-a îngăduit totuşi, graţie celor câteva sigure repere cronologice, dintre care am amintit mai sus câteva, să putem împărţi întreg materialul de texte autonome, pe grupe de ani, în credinţa că, în felul acesta, pe spaţii mai mari de timp, erorile de cronologie sunt mai improbabile. O aruncătură de ochiu asupra tablei de materii arată cum, cu

excepţia anului 1876, textele se grupează în unităţi aproape trienale. Mai e nevoie să spunem că secţionarea aceasta nu e de fel arbitrară şi că însăşi ordinea dinlăuntrul fiecărei grupe e dictată de legi organice? Cetitorul dornic de examene interesante va putea epiloga îndelung pe această temă. Am rezervat anului 1876 o secţiune aparte, pentru motivele mai sus expuse, când am vorbit de importanţa autobiografică a Postumelor şi de capitolul ieşan al pasiunii lui pentru Veronica Micle. N'am crezut că putem închide în grupele acestea şi anul 1883, al dramaticei lui prăbuşiri, precedată de interstiţii de boală. Pregătirea serbării dela Iaşi, a inaugurării statuii lui Ştefan-cel-Mare, a lăsat în manuscris vestigiile unor zadarnice exerciţii în legătură cu figura Voevodului moldovan, care, şi ca grafie şi ca inspiraţie, trădează o anume stare de febră, ce s'ar putea situa în prezilele serbării, mai exact Ianuarie—Mai 1883. Toate aceste strădanii ce nu izbutesc să prindă formă se pot urmări la anul respectiv din Anexe şi la Aparatul Critic.

TITLURILE POEZIILOR — sunt când cele date de Poet, când deduse de editor de cele mai multe ori prin titularizarea primului vers al poeziei. E bine ca lucrul să fie ştiut şi de aceea el se află specificat întotdeauna în notele respective ale Aparatului Critic (după cum am respectat şi paternitatea titlurilor altor editori). Tot aici cată să amintim şi de chestiunea variantelor unora din poeme, pe care am socotit să le păstrăm la secţiunea textelor autonome, aşa cum toate ediţiile de antume publică cele patru variante, mai popularizate, din *Mai am un singur dor*. Uneori variantele le-am aşezat în imediata vecinătate, alteori, când distanţa ce le separa e mai mare, le-am păstrat ordinea cronologică şi, de bună seamă, titlul respectiv. Aşa sunt de pildă: cele două versiuni din *Ochiul tău iubit*, aşezate una după alta, cele 2 din *Stam în fereasta susă*, aşezate la distanţă sau cele 3 din *Andrei Mureşanu* dispuse: 2 înlăuntrul volumului, la anii respectivi, 1871 şi 1876, în timp ce prima versiune din 1869, la Anexe. In toate aceste cazuri, însă, lămuririle de ordin tehnic, biblio- şi istoriografic au fost concentrate în unul şi acelaşi capitol, al notelor, la Aparatul Critic. Un tabel, de altminteri, al tuturor titlurilor, figurând în orice parte a volumului (texte autonome, anexe, exerciţii şi chiar aparat critic) va înlesni cetitorului, asemenea unui ghid, să se orienteze şi să afle răspuns întrebărilor ce-l preocupă. Şi aici este locul să precizăm: amatorul de poezie trebue să năzuiască a-şi desvolta pasiunea şi, la fel cu turistul împătimit, să deprindă arta explorărilor fructuoase. Sau, cu alte cuvinte: să nu ocolească acele ţinuturi, mai puţin îmbietoare la prima vedere, cum ar fi de pildă Aparatul Critic. In afara mărăcinişului, atât de instructiv totuşi al variantelor, se găsesc acolo nu numai stihuri rare şi sugestive, dar şi versiuni de sine stătătoare şi chiar serii de tipare, unul mai interesant ca altul. Aşa, între altele, ciclul de sonete *Petri Notae*, (care singur, de altminteri, explică şi titlul) *Ai noştri tineri*, arpegiile numeroase din *Ochiul tău iubit*, etc. (Vor fi, după aceea, şi titluri care lipsesc sau, mai exact, cetitorul nu va găsi anume titluri, cu care l-au deprins ediţiile anterioare. Explicarea stă sau în faptul că anume titluri, inventate de editori, sunt cu totul arbitrare şi n'aveau nicio raţiune să persiste, sau în acela că multe din aşa zisele « postume » ale ediţiilor anterioare sunt numai variante, mai exact, versiuni-preparatorii ale unora din poeme şi că ele au fost înregistrate în Aparatul Critic al primelor 3 volume).

Tot aici, poate, ar fi locul să semnalăm două probleme, ce se vor impune, dela sine, atât cercetătorului, cât şi cetitorului de obşte. Se va observa, de pildă, că dintre textele volumului de faţă, indiferent de repartiţie, lipsesc unele poeme ca *Frumoasa în grădina de aur*, *Miron şi frumoasa fără corp*, pe care unele culegeri anterioare de Postume le includ, în

timp ce altele le trec în sectorul Poeziei Populare. Problema ni s'a pus şi nouă încă din primele 3 volume, odată la capitolul *Călin* şi altădată la *Luceafărul*. Am spus, cu acele prilejuri, că studiul celor două poeme nu poate fi întreprins fără cunoaşterea poemelor de inspiraţie populară, ce le-au precedat şi pe care, în economia ediţiei noastre, le rezervăm Poeziei Populare. Este ceea ce repetăm şi de astădată, cu adaosul că ultima dintre postumele volumului de faţă, *Muşat şi ursitorile*, ce derivă neîndoios din *Miron şi frumoasa fără corp* şi care ar părea să constitue o excepţie, în realitate nu este. Căci nu e vorba de tiparul, prin excelenţă cult, al terţinelor, dar şi de spiritul la care un astfel de mulaj obligă pe meşteşugar, aşa cum dintr'un lemn flexibil se pot extrage şi fluerul bucolic şi arcul ce ţinteşte departe. (Fără a intra în detalii, să enunţăm numai că mai lipsesc din aceste volume, IV şi V: dicţionarul de rime şi poeziile de caracter priapic, aparţinând la ceea ce bibliotecarii numesc « infernul» poeziei eminesciene — şi care se rezervă volumelor următoare).

A doua problemă este aceea a continuilor implicaţii, a reluării nu numai unor aceloraşi versuri, dar chiar a unor fragmente întregi, dela o postumă la alta. Cetitorul de obşte, şi cu atât mai mult cercetătorul va surprinde singur aceste note comune şi-şi va spune, ca şi noi, că a fi intervenit de o manieră radicală în editarea acestor texte, detaşând la Aparat critic, versurile sau fragmentele comune, ar fi însemnat să siluim istoria naturală. Aşa cum un cuvânt îşi schimbă nuanţa după context, la fel şi postumele acestea, aşa zicând siameze, reprezintă fiecare un moment de sine stătător în creaţia poetului, o treaptă necesară peste care nu se poate sări. A fi procedat altminteri, ar fi fost ca şi cum ai voi să totalizezi notele dintr'o simfonie. Ele revin la tot pasul şi anume leit motivuri jalonează întreaga operă.

APARATUL CRITIC. — Proporţiile pe care volumul acesta, ce trebue să fie oricum un instrument maniabil, ameninţa să le atingă şi care, până la urmă, cu toate precauţiunile luate, a fost nevoit să se extindă în 2 tomuri (IV şi V), ne-au obligat să simplificăm oarecum partea istoriografică a notelor. A reconstitui atmosfera epocii sau a unui moment, care a văzut germinând şi înflorind una sau alta din poeme, aşa cum am încercat şi noi din când în când să facem de-a-lungul primelor 3 volume (precum la *Impărat şi proletar*, *Scrisoarea II*, *Scrisoarea III*, *Luceafărul*, etc.) este o operaţiune ce convine mai mult istoricului literar, decât editorului. Insă ispita nu e mică şi noi i-am cedat uneori. De astădată am fost nevoiţi să reducem la strictul necesar această latură istoriografică, fără ca, totuşi, să ne ferim a indica, ori de câte ori ne-a fost cu putinţă, izvoare şi sugestii, utile pentru cercetători. Aparatul Critic urmăreşte cu osebire, două obiective. Intâiu: să stabilească filiaţia manuscriselor şi în felul acesta să pregătească o cât mai aproximativ cu putinţă cronologie evolutivă a poemului, — operaţiuni dificile şi pline de riscuri, dar care nu trebuesc evitate şi fără de care vârstele poeziei rămân nedeterminate, înlesnind în felul acesta mistificările. Al doilea obiectiv este acela al cumulării materialelor manuscrise, variante şi versiuni, în prezentarea cărora am păstrat aceleaşi criterii, folosite şi în primele 3 volume. A atrage atenţiunea asupra acestor materiale, ni se pare superfluu. Invocarea materialelor acestor volume, de către unii şi alţii dintre cercetătorii eminescieni, constitue dovada cea mai bună că importanţa lor nu este subapreciată. De asemenea nu odată am întâlnit invocate, facsimilele ediţiei noastre şi lucrul ne-a bucurat, pentrucă alegerea acestor facsimile n'a fost de fel întâmplătoare. Ele reprezintă nu numai excelente repere ale diverselor grafii eminesciene, dar şi planşe, indicate, în desbaterea unor chestiuni ce privesc de-a-dreptul critica de text. Aşa au fost d. p. facsimilele *Luceafărului* sau al cunoscutului vers din *Glossa (Vreme vine, vreme trece)*, aşa e cazul facsimilului ultimei strofe din *Eu nu cred nici în Iehova*, din acest

volum, care oferă cetitorului putința să controleze prin sine, pentru ce am înlocuit versul eronat, ce durează de patruzeci și cinci de ani și pentru ce însăși lecțiunea noastră nu poate fi încă definitivă. Fără să mai vorbim de pasionantul concurs de graphomancie, la care astfel de documente invită pe cetitori.

Tot în legătură cu Aparatul Critic, ar mai fi de făcut câteva precizări. Argumentele acelor poezii care constituesc submanuscrisele Elena și Marta și care figurează și în volumul I, au fost redactate din nou, variantele respective comassate și expunerea istorică redusă (d. p. concertul Carlottei Patti). Pe cât ne-a fost posibil, am indicat în argumentul fiecărei Postume, locul unde a apărut întâia oară. A fi menționat toate edițiile în care fiecare din Postume a mai reapărut, ar fi fost operație de statistică și ea nu intra între atribuțiile noastre. La fel și cu erorile de lecțiune, atâtea din ele cât se poate de grave, care variolează unele din cele mai frumoase poeme eminesciene, și pe care le privești cu inima sfâșiată de durere, ca, pe vremuri, chipul acelei eroine din Gösta Berling, alterat de disgrațiosul flagel. N'am urmărit statistica greșelilor de lecțiune, dar le-am menționat în capitolele respective ale Apraratului Critic, ori de câte ori ni s'a părut instructivă semnalarea. Și pentru a încheia acest paragraf: pentru mai lesnicioasa consultare a volumului, poemele au fost precedate, după modèle consacrate în altă parte, de o cifră romană, (la ANEXE: cifră arabă) ce se repetă și la Aparat, iar versurile au fost numerotate din 5 în 5 pentru a se putea mai lesne urmări variantele.

MĂRTURII. — Ca și pentru poezia tipărită în timpul vieții, am reprodus la finele volumului V, o serie de mărturii despre poezia postumă. Cu deosebirea că, în timp ce «mărturiile» despre antume (cf. vol. III, pag. 339—358) nu înregistrează decât opiniile favorabile, cele de acum inserează și pe detractori. La dreptul vorbind, detractorii n'au fost nesocotiți nici în trecut. Pamfletul din 1891, pe cât de veninos și de acid, pe atât de interesant, al lui A. Grama, «anonimul» dela Blaj, sau campaniile dela *Ghimpele*, *Revista Contemporană* &. Cnia, dintre 1874—1876, au fost spicuite din plin și întrebuințate, când prilejul s'a oferit, în cursul celor 3 volume. Insă nu e mai puțin adevărat că un extras-două, închegate, întrețesute printre celelalte pagini de înțelegere și omagiu ar fi dat o mai justă impresie de graficul reacțiunilor, câte a stârnit miraculoasa poezie eminesciană. Mărturiile de azi, privitoare la poezia postumă, suplinesc lacuna de ieri și dau o imagină mai puțin retușată, deci mai completă. Cetitorul va fi, suntem siguri, interesat în urmărirea acestor meandre, ce sugerează nu odată peripețiile unei bătălii, cu episoade când grave, când comice. *Postumiada* de care aminteam întru începutul acestei introduceri și la a cărei redactare eram dispuși să ne angajăm, e schițată întreagă în textele acestea revelatorii și stă, cu toate sugestiile ei, la îndemâna amatorilor.

TABELE ȘI INDICE. — Volumul V se încheie cu trei tabele și un Indice general, de nume și materii, după modelul celui publicat în volumul III al acestei ediții. Tabelului de titluri, ale poemelor cuprinse în acest volum, le-am adăogat unul, după primul vers al poeziei și unul de succesiune cronologică, în care apar toate poeziile, atât antume cât și postume, într'o ordine învârstată. Ideia unei ediții învârstate, în care granița dintre antum și postum să fie ridicată, la care ne opream încă de acum doisprezece ani (cf. *Jurnal de lector — completat cu Eminesciana*, pag. 240), într'o discuție publică, cu N. Iorga, poate că-și are prefigurată, aici, însăși tabla de materii. Despre utilitatea Indicelui, este de prisos, cred, a mai vorbi. Și totuși, nu vom înceta să îndemnăm pe cetitor la mai multă familiarizare cu aceste instru-

mente, în aparență uscate, în realitate pulsând de viață. Impresia noastră e că tot a mai rămas, și încă mult, material nevalorificat, din cel ce se cuprinde în cele 3 volume anterioare. Și că aceasta se datorește, în bună parte, și folosirii insuficiente a Indicelui analitic, ce am publicat la finele volumului III. Dar poate să fie și o falsă impresie.

CAIETE EMINESCIENE. — Nu cred că am putea încheia mai bine această introducere, decât cu gândul ce va fi ispitit pe mai toți cercetătorii operei eminesciene și care se impune dela sine, oricui trudește în ogorul acesta. Vorbeam, mai sus, de absența unei tradiții în materie de studii eminesciene (paternitatea anumitor texte, precum d. p. misterul ce s'ar cere deslegat, în chestiunea marelui poem *Închinare lui Ștefan Vodă* din 1871 critică de text, cronologie, bibliografie, ș. a. m. d.). O cercetare cât de sumară a bibliografiei eminesciene, așa nesistematică și incompletă cum este, arată că nu este poate capitol al literaturii noastre, mai bogat în cercetări de toate categoriile (dela amintirea cea mai umilă până la studiul de înaltă sinteză), ca cel eminescian. Ceea ce lipsește însă este un organ de coordonare și sistematizare a variatelor aspecte, pe care le îmbrățișează această operă, o publicațiune care să întreție, nu atât flacăra nestinsă a cultului eminescian, care arde ea și fără de concursul nostru, cât interesul precis, științific, pasionant pentru tot ce e document eminescian, din indiferent ce sector și pentru orice desbatere, în măsură să aducă lumină în situarea și înțelegerea operei Poetului. Un astfel de rol ar reveni unei publicațiuni periodice, tri-sau semestriale să zicem, și ea ar pune temeliile acelei tradiții a cercetărilor eminesciene, de care se simte atâta nevoie. Iată un deziderat pe care viitorul și-l poate rezerva printre cele pioase.

TABLOUL EDIȚIILOR

Spre deosebire de *tabloul edițiilor* cu « poezii tipărite în timpul vieții » poetului, publicat în vol. I, pag. XI-XXX, al acestei ediții, tabloul ce urmează va cuprinde și acele publicațiuni, în care au apărut, în decursul celor aproape 60 de ani, grupe, mai mult sau mai puțin compacte, de postume.

Se vor înregistra, așa dar, pe lângă volumele speciale, și în ordine cronologică, o bună parte din edițiile care au figurat și în primul tablou și care făcuseră loc anumitor postume, ale căror titluri se vor specifica după necesitate;

de asemeni volumele de traduceri, pentru a urmări când și care anume din postume au cunoscut preferința tălmăcitorilor;

apoi acele publicațiuni periodice (*Convorbiri Literare, Tribuna Poporului, Sămănătorul, România Literară*, etc.) în care au apărut grupe compacte de postume

și totodată și acele studii (d. p. Ilarie Chendi, *Preludii*, Gh. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*) care aduc pentru întâia oară noui texte postume și care, fără să fie ediții, în sensul curent al cuvântului, nu marchează mai puțin o etapă în istoria publicării postumelor.

In felul acesta, Tabloul Edițiilor năzuește să înfățișeze o schemă cât mai sugestivă și cât mai completă cu putință, a interesului progresiv pentru poezia eminesciană, tipărită după moartea poetului.

1889

In *Fântâna Blanduziei*, August 1889 apar postumele *Stelele 'n cer* și *Viața*.

1890

In *Convorbiri Literare*, XXIV, 1 Februarie 1890, și sub titlul « Două poesii postume ale lui Mihai Eminescu » apar: sonetul *Ori câte stele* și *Dalila* (cf. vol. I al acestei ediții, pag. XVII. Despre nonpostumitatea *Dalilei* cf. vol. II al acestei ediții, pag. 346 sqq.).

POESII de MIHAIL EMINESCU || — || Ediția a cincea || A cincea mie de exemplare || — || Cu o notiță biografică de *T. Maiorescu* || București || Editura Librăriei Socecu & Comp. || 1890.

Incorporează cele « două poesii postume » tipărite în *Convorbiri Literare*, XXIV, 1 Februarie 1890: sonetul *Ori câte stele* și *Dalila*.

Cf. vol. I al acestei ediții, XVII, în legătură cu supoziția că poate a V-a ediție Maiorescu, care la data aceea (1939) nu ne era cunoscută, ar fi fost posibil să cuprindă suszisele două postume. Exemplarul consultat după aceea (prin bunăvoința d-lui prof. Zupermann) confirmă presupunerea.

M. EMINESCU || — || PROZĂ și VERSURI || s. || Editor, *V. G. Morțun* || Iași, 1890.

Cuprinde dintre postume: *Viața* și *Stelele 'n cer* tipărite în *Fântâna Blanduziei*.

O notiță descriptivă a acestei ediții în volumul I, al acestei ediții, pag. XIX.

1892

POEZII || de || MIHAIL EMINESCU || — || Ediția a șeasca || — || A șeasea mie de exemplare || — || Cu o notiță biografică de *T. Maiorescu* || — || București || Editura Librăriei Socecu & Comp. || 1892.

Cuprinde patru postume noui: *Pe un album*, *Intre păsări*, *Fragment* (= *După ce atâta vreme*) și *Rugăciune* (o strofă) publicate întâiu în *Convorbiri Literare*, XXVI, 3, 1 Iulie 1892 cu o notiță lămuritoare (reprodusă în vol. I al acestei ediții, pag. XVII).

1893

MIHAIL EMINESCU || — || POEZII || (complete) || s. || Iași || Editura Librăriei Fratii Șaraga.

Se deschide cu cele două postume: *Viața* și *Stelele 'n cer*, pe care ediția Morțun le reprodusese din *Fântâna Blanduziei*. Datarea cronologică — 1865 — evident greșită. Se mai reproduc și cele 5 postume ale ediților Maiorescu, a 5-a din 1890 și a 6-a, din 1892: *Sonet* (*Oricâte stele*), *Pe un album*, *Intre păsări*, *Fragment* și *Rugăciune*, toate purtând data, din nou greșită: 1887.

1895

MIHAIL EMINESCU || — || POESII || — || Carte didactică || Aprobată de Onor. Minister al Instrucțiunei Publice și Cultelor || Pentru uzul școlilor || — || Editori || *S. Dimitriu & Matei Eminescu* || — || București || — || Lito-Tipografia Codreanu & Săvoiu Calea Rahovei Nr. 5 || 1895.

Postume: *Sonet* (*Oricâte stele . . .*), *Rugăciunea* (o strofă fără vocativul: *Marie*), *Stelele 'n cer* (4 strofe).

1896

MIHAIL EMINESCU || POESII || — || Carte didactică || Aprobată de Onor. Minister al Instrucțiunei Publice și Cultelor || sub No. 2531 din 28 Aprilie 1895 || Pentru usul școalelor || — || Iași || Editura Librăriei Școalelor, Fratii Șaraga || 1896.

Aceleași postume: versul lipsă din *Rugăciune*, completat: *Marie*.

1900

Biblioteca pentru Toți || — || MIHAIL EMINESCU || — || POESII || Cu o notiță biografică || de || *Căpitanul Eminescu*, fratele poetului Mihail Eminescu || s. || București || — || Editura Librăriei Leon Alcalay || No. 37. — Calea Victoriei — No. 37 || (Sub Hotel Bulevard).

Postume: *Sonet* (*Ori câte stele*), *Pe un album*, *Intre pasări*, *Fragment* (*După ce atâta vreme*), *Rugăciune* (1 strofă).

1902

Soarta manuscriselor lui Eminescu preocupat de timpuriu, încă înainte de săvârșirea din viață a poetului. Cele câteva postume tipărite ici și colo în *Convorbiri literare* și alte publicații trezeau o curiozitate legitimă ce-și afla ecoul sporadic în presă, și din cari amintim pe cele mai apropiate de acest hotărîtor an 1902.

La împlinirea a 10 ani dela moartea poetului, revista *Floare albastră* edita un număr omagial pe care îl intitula *Mihail Eminescu*, 15 Iunie 1899, în care și sub titlul « LA CINE SUNT MANUSCRISELE LUI EMINESCU ? », St. O. Iosif și Ilarie Chendi (cum aflăm din mărturia acestuia, din *Tribuna Poporului*) ridică chestiunea manuscriselor, în cuprinsul următor: Doamna L. domiciliată în strada Știrbei Vodă din București, la care Em. a stat în locuință înainte de a cădea a doua oară bolnav atestă existența multor manuscrise pe care domniasa «le-a adunat în teancuri și le-a pachetat într'un geamantan». După 3 luni au venit 3 domni, « prieteni » ai răposatului și le-au ridicat. « Chestiunea e foarte misterioasă » . . .

« A transpirat numai că, un fruntaș literat și bun cunoscător al lui Eminescu posedă vreo 15 poezii inedite de-ale poetului, pe cari are de gând a le scoate la iveală mai târziu. In fața acestor stări de lucruri, ne credem în drept a întreba:

1. Cine sunt acei « prieteni », acei fericiți și egoiști posesori ai unor hârtii de valoare atât de mare pentru literatură?

2. Este oare vorba de un egoism rău înțeles, de vanitatea de a avea în arhivul privat scrieri inedite de-ale genialului nostru poet, sau misterioșii prieteni reținacele hârtii în scopul meschin de a le utiliza și preface în bani, îndată ce intră prescripția dreptului de autor?

Somăm pe cei ce știu da, în privința aceasta, lămuririle necesare, să le facă fără nicio reservă și considerație la persoane, căci vor aduce astfel un mare serviciu literaturii și memoriei aceluia, pe care astăzi cu slavă îl amintim ».

*

Incă dela primul său număr, *Sămănătorul*, (I, 1) dela 2 Decemvrie 1901, insera la Poșta Redacției că d-șoara E. B. din Piatra Neamț, se interesează de manuscrisele lui Eminescu și peste 2 numere (*S.* I, 3, 16 Decemvrie 1901), G. T. Kirileanu aducea preciziuni.

Iar la 10 Februarie 1902, și tot la Poșta Redacției, *Sămănătorul* (I, 11) răspundea lui I. S[curtu] din Leipzig care-și pregătea doctoratul cu o teză asupra lui Eminescu și care lansase la 6 Ianuarie 1902 un apel către « cunoscuții și cunoscătorii » poetului, pentru colectare de material (*Noua Revistă Română*, nr. 48, 15 Ianuarie 1902), că « manuscrisele s'au depus la Academie ». Și într'adevăr: la 25 Ianuarie 1902, manuscrisele ce se aflau în păstrarea lui Maiorescu erau depuse la Academia Română (cf. *Analele Academiei Române*, S. II, Tom. XXIV, 95 și vol. I, al acestei ediții, 1939, pag. XIV). Și data rămâne ca o ridicare de stăvilar în materie de manuscripte eminesciene postume.

*

Nerva Hodoș și Ilarie Chendi, funcționari la data aceea ai Bibliotecii Academiei Române, pe de o parte și I. A. Rădulescu-Pogoneanu, familiar al Junimei și *Convorbirilor Literare*, pe de alta, sunt întâii cercetători ai manuscriselor.

In *Tribuna Poporului* (Arad, VI, 22, 2/15 Februarie 1902), într'o cronică de București (datată 29 Ianuar 1902) și sub pseudonimul Fidelio, Ilarie Chendi scria:

« Am văzut aceste manuscrise. Sunt vreo 25 de caete mari și mici și un mănunchiu de file nelegate. In cea mai mare parte ele cuprind material inedit și prin urmare un tesaur întreg, care va da mult de lucru bărbaților noștri de litere, iar publicului îi va procura nouă plăceri estetice. E de prevăzut, că cu începerea publicării acestui material, o nouă eră eminesciană își ia începutul, de astădată poate și cu mai adânci urme.

« Mai precis se va putea vorbi despre toate aceste după ce hârtiile vor fi coordonate și trecute definitiv în registrele Academiei. Probabil peste vreo două trei săptămâni se va ști mai mult. După cât sunt eu informat, cel ce se interesează mai de aproape de acest material este d. Al. Vlahuță, cel mai de frunte reprezentant al școalei eminesciene, care va consacra o parte a revistei « Semănătorul » exclusiv acestui material inedit ».

In consecință, *Sămănătorul* (I, 12,) dela 17 Februarie 1902 începe să publice, și va urma luni și ani dearândul « poezii inedite de Mihail Eminescu ». De astădată: *Din cerul albastru* (rectificări, în *S.*, I, 13, 24 Febr. 1902: *Din cerurile albastre*, ș. a.) și *Sonet (Din munți bătrâni)*, însoțindu-le de următoarea notiță: « Poeziile acestea datează din întâia epocă de activitate a lui Eminescu și ne-au fost puse la dispoziție de d-nii Nerva Hodoș și Ilarie Chendi cari, pe baza materialului inedit și al manuscriselor aflătoare la Academie, pregătesc o ediție critică a operelor sale complete ».

Publicarea acestor texte, cu mai mici sau mai mari intermitențe, în cursul anilor 1902 și 1903 se urmează până prin 1905 și totalizează, dimpreună cu un număr de populare, peste 40 de titluri, ce se vor specifica la capitolele respective.

La 3/16 Martie 1902, *Familia* (XXXVIII, 9) retipărește, desigur după *Sămănătorul*, unde apăruse dela 24 Februarie 1902 (retipărire și 'n *Tribuna Poporului*, VI, 45, 3/20 Mart 1902) postuma: *Ea mergea acuma 'n codru* (vers greșit și așa transmis următorilor, pentru: *Ea mergea cărarea 'n codru*) și continua să reproducă în tot cursul anului, un număr de postume, pe care, deși unele reproduse deadreptul din *Sămănătorul*, le include în Tabla de materii a anului, drept « Poezii postume reproduse din volumul N. Hodoș ».

*

La data aceasta, circulau în presă informaţii, oarecum contradictorii, în legătură cu iminenta apariţie a Postumelor. *Tribuna Poporului* (VI, 56) din 23 Mart./5 April 1902 publică la «informaţii» următoarea notă: « Eminescu, *Opere complete.* D-nii N. Hodoş, Il. Chendi şi A. Rădulescu, publicişti cu frumoasă reputaţie, au întreprins publicarea în ediţie critică a operelor complete ale marelui nostru poet *Mihail Eminescu.* Cea mai mare parte din material e inedit, cuprinzându-se 'n manuscrisele poetului dăruite de curând de d-l *T. Maiorescu* Academiei Române. Volumul I va apare în cel mai scurt timp în atelierul de arte grafice « Minerva» din Bucureşti». Şi deşi volumul I care apare în cursul lunii Aprilie poartă indicaţia precisă că el e opera editorului Nerva Hodoş, *Tribuna poporului* (nr. 71 şi 72) din 14/27 Aprilie şi 18 Aprilie/1 Maiu 1902 anunţa că va apare « Poezii postume » de M. Eminescu prin grija lui Ilarie Chendi, iar în numărul 73 din 20 Aprilie/3 Maiu că « volumul a apărut prin îngrijirea d-lor Nerva Hodoş, I. Rădulescu şi Il. Chendi». Şi informaţia se mai repetă de câteva ori.

In prima jumătate a lunii Aprilie, ediţia Nerva Hodoş este apărută. Prefaţa volumului, culeasă în urma textului poartă data 8 Aprilie 1902, iar în *Sămănătorul* (I, 20) din 12 Aprilie 1902, A. Vlahuţă îi închină un articol de preţuire, din care am reprodus, în volumul V, la « Mărturii», esenţialul.

* * *

M. EMINESCU || POEZII || POSTUME || s. || BUCUREŞTI || Editura Institutului de Arte Grafice « Minerva» || SOCIETATE ANONIMĂ || 6, Strada Regală, 6 (Hotel Union) || 1902.

II + 115 pag., preţul 1 leu.

Prefaţa, semnată Nerva Hodoş, aduce următoarele preciziuni:

« Poeziile lui Eminescu, cuprinse în paginile ce urmează, sunt scoase din manuscrisele lui autografe dăruite Academiei Române de către D. T. Maiorescu. Unele din ele au apărut în vremea din urmă, în cursul tipăririi acestui volum, în revistele *Convorbiri Literare* şi *Semănătorul*, iar cele mai multe se publică acum pentru prima oară.

« Le-am dat numele de *Poesii postume* pentru ca să fie bine înţeles că s'au tipărit după moartea poetului, adică fără ca el să le fi putut revedea, pentru a le da forma pe care el însuşi ar fi putut-o socoti ca definitivă.

« Ori cum ar fi, suntem siguri că ele vor fi citite cu interes de cei cari ar dori să urmărească desvoltarea geniului său şi mai ales de cei cărora le e drag cuvântul maestrului.

« O ediţiune cuprinzând toate scrierile lui Eminescu va apare în cursul anului acestuia, sub îngrijirea dnilor I. A. Rădulescu, Il. Chendi şi subsemnatul».

Din cele 62 titluri ale volumului, reţinem numai postumele, eliminând popularele şi antumele-variante: *Dintre sute de catarge; Vis; In fereastra de spre mare; Invierea; Ce şopteşti; Văzându-te atât de des; Terţine; De-ar fi mijloace; Dacă iubeşti fără să speri; E împărţită omenirea; După ce atâta vreme; Colinde, colinde; Frumoasă şi june; E trist; Ce voiu?; Azi e zi de Mai întâi!; La arme!; Dona Sol; Ochiul tău iubit; Ea mergea acuma 'n codru; Venin şi farmec; Pân' nu te văzusem; Variantă; Sonete: (Stau în cerdacul tău; Or care cap îngust; Vorbeşte 'ncet; Pe gânduri ziua; Cum oceanu 'ntărâtat; Adânca mare; Din munţi bătrâni; Răsai asupra mea); Stele pe cer; Cu penetul ca sideful; Gemenii; O! vin pe mare; Ochiul tău iubit; O! stinge-se; Ce suflet trist; Să ţin încă odată; Nu mă înţelegi; Catrenuri; La un nou născut; Donec eris felix; Sboar'al nopţii negru flutur; Terţine; Din cerurile albastre; Vre-o sgâtie de fată; Renunţare (fragment); Cu gândiri şi cu imagini; Rugăciune.*

Dintre opiniile care au însoţit apariţia ediţiei Hodoş, şi dintre care, unele, precum a lui Vlahuţă din *Sămănătorul*, au fost înregistrate la « Mărturii», reţinem, pentru multiplele lor sugestii, câteva detalii din teza de doctorat a lui Ion Scurtu: *Mihail Eminescu's Leben und Prosaschriften*, Leipzig, 1903, pag. 88—89. După ce notează că volumul cuprinde 63 bucăţi (de fapt 62), parte noui, parte variante, a unor poezii deja cunoscute, constată că: « şi această nouă ediţie este de asemeni necritică *(gleichfalls unkritisch)*; nu ni se dau niciun fel de informaţii asupra timpului când au fost concepute poemele din volum sau altfel de lămuriri ce se puteau scoate din manuscrise. O astfel de lipsă este cu atât mai vădită, când, precum în cazul de faţă, nu e vorba numai de nişte poeme noui, dar de nişte produse, ce nemijlocit sunt scoase din manuscriptele autorului. Lucrul devine însă şi mai grav prin faptul că în cele mai multe cazuri avem de a face cu prime ciorne ale poetului, pe care el, foarte probabil, nici măcar nu le-a revăzut, necum să le fi putut elabora».

*

Tot acum, I. A. Rădulescu-Pogoneanu începea în *Convorbiri literare* și anume în numerele de Aprilie și Maiu 1902, publicarea unui număr de texte inedite, întreţesute cu bune comentarii și precedate de următoarea introducere:

« Manuscrisele lui Eminescu câte fuseseră date de el dlui Maiorescu, au fost dăruite Academiei Române. In ele se află (cum se întâmplă în deobște cu ceea ce rămâne pe urma unui mare artist) începuturile și variantele mai puțin desăvârșite ale creațiilor definitive de mai târziu; forme de abia schițate ori numai începute; planuri de opere pe care poetul le purta în minte și care mai mult se ghicesc decât se văd lămurit; gânduri răslețe aruncate în fuga condeiului; câteva bucăți splendide și multă sgură dela flacăra ce a ars spre a da lumina și căldura răspândită în viața unui neam. O cercetare devotată și răbdătoare va trebui să scoată la lumină tot ce va mai fi frumuseță nepieritoare, ascunsă în acel vraf de caete și foi».

In *Convorbiri Literare*, XXXVI, 4, 1 Aprilie 1902, se publicau postumele (întregi, crâmpeie sau referințe): *Gemenii; Revarsă-asupra mea lumină lină; Răsai asupra mea lumină lină* (variantă); *Ce suflet trist* (3 strofe); *De-atâtea ori; Cu pânzele atârnate; Din cerurile albastre; Cu gândiri și cu imagini; Vis; In fereastra despre mare; Fiind băiet, păduri cutreeram; Cu penetul ca sideful; Venin și farmec; Pe gânduri ziua, noaptea în veghere; Terține; Să țin încă odată; Iubito, dulce înger...; La Arme.*

In *Convorbiri Literare*, XXXVI, 5, 1 Maiu 1902: *Liniște; Icoană și privaz* (19 versuri și variante); *Ce s'au ales din două vieți; Variantă; A corăbiilor soarte* (variantă la *Dintre sute de catarge*); *Salon și codru* (fragment răzleț de 3 strofe); *O dulce înger blând; Colinde; Atâtea lumi care rotesc în haos* (2 terține cosmogonice); *Gândind la tine; Renunțare; Sboară-al nopții negru fluturi.*

O dovadă a interesului stârnit de succesivele tipărituri și a proiectelor de viitor, din păcate nerealizate, o constitue următorul răspuns, la Poșta Redacției, din *Sămănătorul* (I, 26) dela 27 Mai 1902: « Dlui E. G. Iași. Se prepară o ediție completă a poeziilor lui Eminescu. Negreșit că vor intra acolo și cele publicate în *Sămănătorul* și *Convorbiri literare*. Editorii, fiind literați și ei, n'au altceva în vedere decât a răspândi cât mai mult opera întreagă a celui mai de frunte poet al nostru».

1903

Pe temeiul textelor publicate în *Sămănătorul* și cu articolele din această revistă și din *Convorbiri literare*, Ilarie Chendi alcătuește volumul *Preludii*, « Minerva», 1903 (ed. II, 1905). El cuprinde, între altele, un substanțial studiu *Eminescu. Material nou de studiu*, întreţesut cu nenumărate postume, din cele tipărite în reviste și chiar din cele cu totul inedite. După ce-l semnalase (citând din episodul *Grecia*) încă din prefața volumului de *Literatură populară*, ed. Chendi, 1902 — reproduce, de astădată, în cursul acestui studiu, pentru prima dată, 67 de strofe din marele poem *Memento mori — Panorama deșertăciunilor*. Detalii, cu care ne vom întâlni la capitolele respective, ale Aparatului Critic, în vol. V.

* * *

1903 e, în același timp, și anul care deschide seria tălmăcirilor de postume, în alte limbi.

M. EMINESCU || — || GEDICHTE || — || DEUTSCH || VON || *V. Teconția* || — || BUKAREST || Verlag des Rumänischen Lloyd» || Strada Silfidelor Nr. 5 || 1903.

67 pag.; prețul 2 lei; prefață de Dr. phil. Ion Scurtu.

Cuprinde tălmăcirea următoarelor postume; *Dintre sute de catarge* (In den Winden, in den Wogen); *Stelele 'n cer* (Stern aus den Höh'n); *Intre pasări* (Unterm grünen Blätterdache); *Rugăciune*, o strofă, (Gebet); *Cântec de sirenă*, din Mureșanu (Sirenensang); *Vis* (Traum); *Albumul* (Album? Ein Maskenball...); *Din munți bătrâni* (Im Hochgebirg, im Wald entspringen Quellen); *Cum oceanul* (Wie tobt der Ocean); *O, stingă-se...* (O möge doch verlöschen...).

*

Tot în acest an apare și Ion Scurtu: *Mihail Eminescu's Leben und Prosaschriften*, Leipzig, 1903, cu numeroase referințe și mai ales, cum s'a văzut, cu juste intuiții în chestiunea publicării postumelor.

1905

M. EMINESCU || POEZII || POSTUME || EDIȚIE NOUĂ || BUCUREȘTI || « Minerva» || Institut de arte || grafice și editură || 6, Strada Regală, 6 || 1905.

II + 286 pag., prețul: 1 leu, 50.

Din prefața editorului, Ilarie Chendi, datată 5 August 1905:

« Ca și cea dintâi [culegere; a lui Nerva Hodoș, din 1902] însă, ea are un caracter provisoriu și nu vrea să fie decât o transiție la o ediție critică definitivă.

Pentru a descifra și studia cu temei poeziile lui Eminescu, coprinse în vraful de caiete dela Academie, pentru a le cerceta sub raportul timpului în care au fost scrise și al isvoarelor de inspirație, în sfârșit, pentru a stabili asemănările și variantele, atât de multe, se cere o muncă încordată de mai mulți ani. Cu timpul se va face și asta, dar până atunci era păcat, ca postumele să lipsească din mâinile cetitorilor, fie și în forma necritică, în care le prezentăm.

Cetitorul va vedea ușor că aici este Eminescu cel tânăr, cel imperfect, nerevăzut de el, nici de alții cel fragmentar și intim. Printre poeziile publicate în acest volum va găsi și planuri de lucrări, ca «Ondina» și poemele lungi, abia schițate, dela sfârșit [*Demonism, Mirodonis* etc.]. Vor fi cetite și aceste cu interes nu pentru forma lor neisprăvită, dar pentru ideile cari poartă pecetea genialității poetului nostru.

Toate împreună întregesc în mod favorabil pe Eminescu cel cunoscut pân' acum, chiar dacă postumele n'ar avea decât valoarea unui material de studiu».

In afara postumelor apărute până acum (în Hodoș sau Pogoneanu) se mai publică postumele:

Ondina; Frumoasă-i; Ector și Andromache (după Schiller); *De ce să mori tu?; De-aș muri; Unda spumă; Doi aștri; Când; Când marea; Replici; Viața mea fu ziuă; La o artistă; Christ; Horia; Un roman; La moartea lui Neamțu; Mitologicale; Printre stânci de piatră seacă; Lebăda; Spre mormânt; Eu nu cred nici în Iehova; O stradă prea îngustă; In van ăta-veți; Ah, cerut-am dela zodii; Dați-mi arpă; De pe ochi ridici închisă; Din când în când* (fragment); *Floarea de crâng; In ochii tăi citisem; De-ar fi mijloace; Noi amândoi avem același dascăl; Pierdut în suferință; Odată te văzusem O arfă pe-un mormânt; Iar fața ta e străvezie; Atât de dulce; De vorbiți; Luna codrii îi pătrunde; Auzi prin frunzi uscate; Când te-am văzut Veneră; Ta twam asi (surori); Cine ești?; Sonete: (Părea c'așteaptă; Ușoare sunt vițele multora; Petri-Notae; Maria Tudor; De ce mă 'ndrept ș'acum? Sătul de lucru; Oricare cap îngust; Aasupra operelor nouă a unui autor cunoscut* [anti-Ureche]; *Ai noștri tineri; Adânca mare); Mureșianu; Diamantul Nordului; Demonism; Mirodonis; Baladă.*

Dintre ecourile stârnite de ediția Chendi, notăm în deosebi articolele lui Caion din *Românul literar* și lunga și revelatoarea serie de foiletoane publicate de M. Răducanu (= Radu Manoliu) în *Vocea Tutovei* (XII), între 18 Iunie și 31 Decemvrie 1906 — ce se vor întâlni menționate ici și colo, la capitolele respective, precum și cu anume extrase în vol. V, la «Mărturii».

1907

MIHAIL EMINESCU || — || POESII || NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ || DE || *Ioan Săndulescu* || — || Ediția II-a || COMPLECTATĂ ȘI ADĂUGITĂ || s. || BUCUREȘTI || — || Editura Librăriei LEON ALCALAY || No. 37 — CALEA VICTORIEI — No. 37, [1907].

255 pag.

Cuprinde și 14 dintre postumele publicate în edițiile anterioare.

Despre această ediție, aspre cuvinte de I. Scurtu în *Sămănătorul*, VI, 30, 22 Iulie 1907.

1908

Ediția a II-a a culegerii lui Chendi, din 1908, nu aduce nimic nou. Un exemplar, cercetat oarecum sumar (Biblioteca Academiei R.P.R. nu posedă această a II-a ediție), ne-a lăsat convingerea că suntem, de fapt, în fața acelciași ediții neepuizate, căreia i s'a schimbat numai coperta. Specificarea «ediție nouă» figurează și la I-a ediție din 1905: «nouă», de bună seamă, vrea să zică în raport cu ediția Hodoș, din 1902.

*

M. EMINESCU || — || POEZII || — || EDIȚIE INGRIJITĂ DUPĂ MANUSCRISE DE *Ion Scurtu* || — || București || «MINERVA», Institut de Arte || Grafice și Editură, Bdul Aca || demiei, 3 — Edgar Quinet, 4 || 1908.

XXVIII, 352 pag.; prețul lei 1,50.

Dintre Postume:

Intre paseri, Fragment (După ce atâta vreme), Nu mă înțelegi, Apari să dai lumină, Oricâte stele, Pe un album, Ta twam asi, [inclusă și *Rugăciune*, o strofă], *Viața, Stelele 'n cer, Serenada* (după V. Hugo).

*

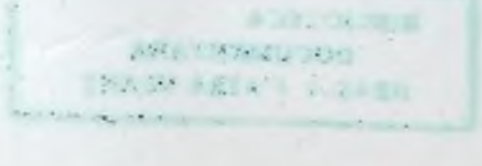

Prim articol al lui G. Ibrăileanu despre « Postumele lui Eminescu » în *Viața Românească*, III, 8, August 1908, din care s'a reprodus în vol. V, la «Mărturii», așa cum au fost spicuite și articolele, pe aceeași temă din *V. R.*, VI, 10, Oct. 1911; VII, 9, Septembrie, 1912; IX, 6, Iunie 1914; XIV, 9, Sept. 1922; XVIII, 12, Decemvrie 1926.

*

1910

M. EMINESCU || — || LUMINĂ || DE LUNĂ || POEZII || — || Ediție îngrijită după ma- || nuscrise de *Ion Scurtu* || s. || București || « Minerva ». — Institut de Arte || Grafice și Editură || Bulevardul || Academiei 3 — Edgar Quinet, 4 || 1910.

391 pag.

Aceleași Postume din edițiile anterioare.

M. EMINESCU || — || POEZII || — || Ediție revizuită || de || *Ion Scurtu* || s. || București || Editura Librăriei Leon Alcalay || Calea Victoriei 47.

252 pag.; prețul lei 2.

Pe copertă: Ediție ilustrată (*sic*) și revizuită de Ion Scurtu, 1910.

Din mica prefață:

> « S'au adaos la sfârșit, ca o completare numai acele poezii postume, cari par definitiv închegate și sunt de o frumusețe deosebită, la înălțimea celorlalte poezii ale lui Eminescu, neavând lipsurile și imperfecțiile, cari tulbură și nemulțumesc pe cetitorii amatori ».

Postume: *Răsai asupra mea, Stau în cerdacul tău, Rugăciune* (1 strofă), *Viața, Stelele 'n cer, Fragment (După ce atâta vreme), Apari să dai lumină, Pe un album, Oricâte stele, Vis, Moldova, Intre pasări, O! vin pe mare.*

Edițiile Scurtu din 1912 etc., nu adaogă nimic la aceea din 1910.

1912

CONSTANȚA MARINESCU: *Postumele lui Eminescu*, studiu estetic și literar; tip. profesională Dim. C. Ionescu, str. Câmpineanu 9, 1912.

Teză de doctorat, istorică, prin cantitatea și calitatea arbitrarului conținut (un extras-două din această lucrare, ca și din strălucita reacțiune a lui Ion Trivale, se pot citi în vol. V, la « Mărturii »). Introducerea este de fapt o execuție, nemiloasă, a editorilor de postume: Hodoș, Chendi, I. A. Rădulescu-Pogoneanu, pe materialul cărora, totuși, autoarea își întemeiază studiul. Motivul: solicitudinea față de poet și de faima lui.

> « Publicând, dar, scrie C. M., în modul cum s'a făcut, așa zisele « *Poezii Postume* », editorii nu numai că au nesocotit voința expresă a lui Eminescu, dar i-au falsificat personalitatea poetică, au adus o jignire simțământului de demnitate artistică a poetului și au cauzat și un prejudiciu renumelui său, — căci oricât ar fi de apreciat un poet, — marele public tot va fi trist impresionat de șovăirile lui ».

Studiul cuprinde, cu însișî termenii autoarei: « întâiu o *clasificare* din punct de vedere estetic și literar a tuturor poeziilor (postume) », apoi «un studiu *critic* amănunțit după diferitele categorii »... pentru « a determina: 1) care sunt.. demne de a vedea lumina tiparului și care nu; 2) care, în cele neînchegate, sunt scânteerile de geniu, firele de aur dintr'o grămadă de nisip, ce merită a fi alese și reținute » iar în concluzie se vor stabili « criteriile științifice după care putem judeca materialul poetic rămas în manuscrise, de pe urma unui mare artist, și în cazul de față, de pe urma lui Eminescu ». Și la finele introducerii, declarația: « Urmarea firească a întregului studiu, este încercarea de a da, în alt volum, o adevărată ediție critică a acestor lucrări nerevăzute și nepublicate de Eminescu ».

Ce ar fi fost această « ediție critică » se poate bănui din masacrul operat înlăuntrul studiului nu numai asupra celor mai inocente din producțiunile juvenile ale lui Em. dar și asupra altora de netă perfecțiune — și totul într'un stil lipsit de orice deferență (din care vom spicui, ici și colo, cu titlu documentar, la diversele capitole).

In fond, ceea ce autoarea reproșează lui Eminescu (deoarece, sub masca editorilor, *cu poetul se războiește tot timpul*) este că nu s'a dovedit genial dela vârsta de 16 ani și că nu s'a gândit, din timp, că va fi obiectul unui studiu « estetic și literar », de natura acestuia.

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

1913

RUMÄNISCHE SCHRIFSTELLER || — || MIHAIL EMINESCU || — || GEDICHTE || NOVELLEN || DEUTSCH || VON || *Maximilian W. Schroff* || — || GRAPH. KUNSTANSTALT || — || SAMITCA, A. G. || — || CRAIOVA 1913.

237 pag.; MK. 1,50.

Sunt traduse: *Intre paseri* (Warum sind wir nicht zwei Vögel); *Cântec de sirenă* (Sirenensang); *După ce atâta vreme* (Da wir uns so lang); *Pe un album* (In ein Album); *Dintre sute de catarge* (Von den vielen hundert Schiffen); *Stelele 'n cer* (Stern in den Höh'n).

BIBLIOTECA IAŞILOR || — || MIHAIL EMINESCU || — || POEME || INEDITE || 3 || EDITURA || LIBRĂRIEI SOCEC & C-ie Soc. An. || SUCURSALA IAŞI || [1913].

64 pag.; preţul 15 bani.

Se tipăresc sub titluri, uneori inventate şi într'o dispoziţie metrică, arbitrară, poeme sau crâmpee din postumele: *Inchinare lui Ştefan cel Mare; Moldova; Mureşanu; Salon şi codru; Demonism; Mirodonis; Mitologicale.*

Despre rezervele legitime, faţă cu acest fel de tipărire, cf. cele se spun la capitolul *Inchinare lui Ştefan cel Mare* în vol. V, al acestei ediţii.

de A.C.Cuza ||

1914

MIHAIL EMINESCU || — || OPERE COMPLECTE || — Poezii. — Nuvele. — Roman. — Cugetări || Scrieri: Literare, Economice, Politice şi Filosofice. || Scrisori. — Critica Raţiunii Pure de Kant || Cu || o prefaţă || şi || un studiu introductiv || — || Iaşi || — || Editat de || Librăria Românească || Ioan V. Ionescu şi N. Georgescu || [şi] || Institutul de Arte Grafice || N. V. Ştefăniu & Co. || Strada Ştefan cel Mare No. 38 || 1914.

IX + 679 pag.; preţul lei 650.

Informaţii despre această ediţie dimpreună cu o caracterizare a felului cum a fost realizată, în vol. I al aceste ediţii, 1939, pag. XXIII.

In afara titlurilor cunoscute din culegerile anterioare, se adaogă următoarele postume inedite: *Steaua mării; Lida; Cântecul lăutarului; Steaua vieţii; Prin nopţi tăcute; Locul aripelor; Cântece; Visul unei flori; Stam în fereasta sus ă; Cântece; Nu e steluţă; Din lyra spartă; Când priveşti oglinda mării; Care-o fi în lume . . .; Preot şi filosof; Imitatorii, Autor şi editor, Leoaica şi scroafa (din Pfeffel).*

1916

POEZII || de || MIHAIL EMINESCU || Revăzute, clasificate şi completate || de || MIHAIL DRAGOMIRESCU || şi || Dr. CONSTANŢA MARINESCU || I. POEZII DE DRAGOSTE || BUCUREŞTI || EDITURA LIBRĂRIEI ŞI TIPOGRAFIEI H. STEINBERG & FIU || 94, — Strada Lipscani, — 94 || 1916.

Postume: *Intre paseri, După ce atâta vreme . . .; Sonet (Stau în cerdacul tău . . .); Frumoasă-i.*

1918

MIHAIL EMINESCU || POESII || BIBLIOTECA SEMĂNĂTORUL || — || EDITURA LIBRĂRIEI DIECEZANE, ARAD || 1918.

218 pagini + Cuprinsul, nenumerotat.

Cuprinde postumele: *Rugăciune* (1 strofă); *Fragment (După ce atâta vreme); Intre paseri; In fereastra despre mare; Cu pânzele atârnate; Din cerurile-albastre; Apari să dai lumină; Sonet (Oricâte stele); Sonet (Răsai asupra mea); Pe un album; Stelele 'n cer; Cu gândiri şi cu imagini; Dintre sute de catarge; Viaţa; De vorbeşti.*

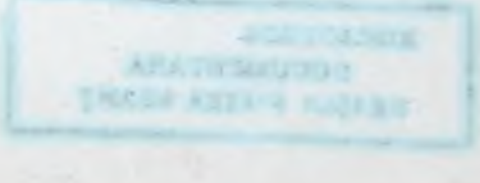

Colecția « Cărțile pentru popor » || — || DOINE ȘI PLÂNGERI || POEZII || de || MIHAIL EMINESCU || — || Editura R. C. DAVID și M. ȘARAGA || Strada Gabroveni, 4. [Culegere alcătuită de *Ion Călugăru*, 1918].

Postume: *Care o fi în lume . . .*; *Nu e steluță*; *Din cerurile albastre*; *În ochii tăi citisem*; *Cine ești* (7 strofe); *O stradă prea îngustă*; *Până nu te văzusem*; *Din când în când* (fragmentul din Chendi).

1920

Anthologie || de la || Littérature roumaine || des Origines au XX-e siècle || — || Traduction et extrait des principaux poètes et prosateurs || INTRODUCTION HISTORIQUE ET NOTICES || PAR || *N. Iorga* et *Septime Gorceix* || s. || PARIS || LIBRAIRIE DELAGRAVE || 15, RUE SOUFFLOT, 15 || 1920.

Postuma: *Renunțare* (Renoncement).

1923

M. EMINESCU || — || POEZII || FILOSOFICE, SOCI || ALE ȘI SATIRICE || Cu o introducere || de || *Lucian Blaga* || s. ed. || Cultura Națională. [1923].

Postume: *Rugăciune* (1 strofă).

M. EMINESCU || — || POEZII LIRICE || Cu o introducere || de || *Lucian Blaga* || s. ed. || Cultura Națională. [1923].

Postume: *Dintre sute de catarge*.

RUMÄNISCHE SCHRIFTSTELLER || — || MIHAIL EMINESCU || — || GEDICHTE || NOVELLEN || DEUTSCH || VON || *Maximilian W. Schroff* || — || ZWEITE AUFLAGE || — || GRAPH. KUNSTANSTALT || SOCEC & Co. A. G. || — || BUKAREST 1923.

291 pag.; 30 lei.

Afară de postumele primei ediții și următoarele: *Ce voiu?* (Was ich möchte); *De-atâtea ori* (So oft . . .)

1924

MIHAIL EMINESCU || POEZII || Publicate și || adnotate de || *G. Bogdan-Duică* || Cultura Națională || [1924].

246 pag., prețul lei 60.

Sonetul *Iubind în taină* (pag. 217) e însoțit de următoarea notă, ce va fi influențat, poate, pe Ibrăileanu în considerațiile lui asupra cronologiei postumelor:

> « Cu acest sonet începe culegerea din *Postume*. « Postumele » lui Eminescu sunt absolut necesare înțelegerii adâncite a poetului. Mulți multe au publicat din ele; și totuși, nici corelațiile nu au fost stabilite *toate*, nici aspectele sentimentale nu au fost istovite de editori. O ediție nouă a lor va fi de nevoie. Dar o ediție cu adevărat critică! Aici eu dau numai câteva postume, ca orientare pentru marele public care cere lămuriri și căruia nădăjduesc să-i dau și ediția finală a « Postumelor ».

Postumele alese: *Sonet (Or câte stele)*; *Între paseri*; *Pe un album*; *Fragment (După ce atâta vreme)*; *Apari să dai lumină*; *Sonet (Stau în cerdacul tău)*; *Cu penetul ca sideful*; *De-ar fi mijloace*; *Resai asupra mea*; *Stele pe cer*; *Frumoasă-i*; *Ce suflet trist*; *Cu gândiri și cu imagini*.

* * *

De reținut studiul lui Cezar Papacostea, *O interpretare a operei lui Mihail Eminescu* în *Convorbiri Literare*, an 57, Febr., pag. 114 sqq.; Iunie, pag. 434 sqq.; Septemvrie, pag. 616 sqq., 1925, desbătând, între altele, problema postumelor și a felului cum ar trebui editate. Vezi în vol. V, la « Mărturii », extrase esențiale.

1925

MIHAI EMINESCU || GEDICHTE || (portret Em.) || Deutsche Übersetzung || von || N. N. BOTEZ || Druck SOCEC & Co., A. G. Bukarest [1925].

80 pag.; 60 lei.

Postume: *Dintre sute de catarge* (Von den vielen hundert Schiffen); *Oricâte stele* (So viele Sterne . . .).

1926

In revista ERGO, (Nr. 7, 30 Aprilie 1926), a studenților suedezi din Uppsala, pe lângă alte texte antume, *Hjalmar Psilander* traduce strofa ultimă din postuma *Dintre sute de catarge* (*Nențeles rămâne gândul* = Oförstadd förbliver tanken), cu mențiunea: « de pe bustul din Dumbrăveni », al poetului.

1929

BIBLIOTECA CLASICILOR ROMÂNI || îngrijită de E. LOVINESCU || — || M. EMINESCU || — || POEZII || CU O INTRODUCERE DE *E. Lovinescu* || EDITURA « ANCORA » S. BENVENISTI & CO. || BUCUREȘTI — STR. EMIGRATULUI No. 4—6. [1929].

Postume: *Viața; Stelele 'n cer; Ori câte stele; Pe un album; Intre păseri; Fragment; Rugăciune* (1 strofă); *Serenada, Apari să dai lumină.*

1930

POEMS || OF || MIHAIL EMINESCU || Translated from the Rumanian and || rendered into the original metres || by || E. SYLVIA PANKHURST || and || I. O. STEFANOVICI, Ph. D. || With a Preface by || GEORGE BERNARD SHAW || (Reproduced in facsimile) || WITH an Introduction by || N. IORGA, D. Litt (Hon. Causa), Oxon., || Professor at the University of || Bucharest, Associate Professor || at the Sorbone. Member of || the Rumanian Academy || Corresponding Member || of the French || Institute. || London: || Kegan Paul, Trench. Trubner & Co., Ltd. || 1930.

Postume: *Oricâte stele* (Sonet. How many stars . . .).

M. EMINESCU || POEZII || EDIȚIE ALCĂTUITĂ DE || *G. Ibrăileanu* || EDITURA « NAȚIONALA » || S. CIORNEI || BUCUREȘTI || [1930].

Cele câteva postume selectate sunt inserate, care în ordinea cronologică, a antumelor, care în « adaosul » final. Toate poartă mențiunea « din manuscrisele rămase » — când ele apăruseră de timpuriu în volume anterioare.

Postume: *Oricâte stele; După ce atâta vreme; Stelele 'n cer; Apari să dai lumină; Dintre sute de catarge.*

* * *

In același an, același text în format mic, pe hârtie biblie.

Ed. II, identică cu prima, în 1936.

O ediție format mare, de lux, cu același text (minus dintre Postume: *Apari să dai lumină* și *Dintre sute de catarge* și cu o prefață *ad-hoc* semnată *G. Ibrăileanu*), ilustrată de A. Brătescu-Voinești, în 1941, tiparul « Ramuri », Craiova (Editura Ministerelor de Artă și Propagandă).

1932

An decisiv în istoricul valorificării postumelor. G. Călinescu începe seria contribuțiilor sale eminesciene, în *România Literară*, nr. 13, 14 Maiu 1932 și urm., pe care le continuă în *Adevărul literar și artistic* (1934—1937) și *Viața Românească* — editări de texte și comentarii din care avea să se aleagă *Viața lui Mihai Eminescu*, « Cultura Națională », 1932 (ed. II), *Opera lui Mihai Eminescu*, I-V, ed. « Cultura Națională » și « Fundații », 1933—1936, pe care autorul o

pornește și ca o ediție, cum însuși se exprimă: « Și încă în cazul cu Eminescu, descriere e un fel de a vorbi. Firesc ar fi să zicem ediție și reconstituire, deoarece despuind toate manuscrisele se reîntocmește tabloul inspirației lui Eminescu» (*Adevĕrul literar și artistic*, XIV, s. II, 761, 7 Iulie 1935).

*

MICHAEL EMINESCU || AUSGEWÄHLTE GEDICHTE || DEUTSCHE ÜBER SETZUNG || VON || VIKTOR ORENDI HOMMENAU || 1932 || VERLAG « VON DER HEIDE» TEMESWAR — TIMIȘOARA || RUMÄNIEN, STRADA E. GOJDU 10.

108 pag., Tip. Scrisul Românesc, Craiova.

Rugăciune (Gebet); *Dintre sute de catarge* (Ach, wievile hundert Schiffe); *Oricâte stele* (So viele Sterne).

« CARTEA BUNĂ» || No. 2 || POESIILE LUI || MIHAIL EMINESCU || EDIȚIE CRITICĂ || INGRIJITA DE || *N. Iorga* || II (Anii 1880—1895) || — || EDIȚIA A II-a || — || BUCUREȘTI || — || EDITURA « LIGEI CULTURALE» || 1932.

Viața; Stelele 'n cer; Ta twam asi; Cum nu sântem două paseri; Fragment (După ce atâta vreme); Apari să dai lumină; Oricâte stele.

RUMÄNISCHE || DICHTER || EINE ANTHOLOGIE || ZEITGENÖSSISCHER LYRIK || ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN || VON || ZOLTAN FRANYO || GENIUS-VERLAG, TIMIȘOARA || 1932.

Dintre sute de catarge. (Von den vielen . . .).

MIHAIL EMINESCU || — || POEZII || CU INTRODUCERE, NOTIȚE ȘI GLOSAR || de *Gh. Adamescu* || TIPĂRITURA A IV-a || s. || EDITURA « CARTEA ROMÂNEASCĂ», BUCUREȘTI || [1932].

« In ce privește publicarea *postumelor*, scria G. Adamescu, credem că s'a făcut abuz cu aceasta și susținem că e foarte limitat dreptul editorului de a da la lumină ceeace un autor a voit să țină ascuns». Introducerea precizează că editorul n'a introdus postume decât dela a 3-a « tipăritură» înainte și doar « câteva». Apoi că « le-a așezat de o parte ca să se știe bine ce sînt» și că a ales pe acelea pe care le-a socotit că « au o formă închegată și au însușirile generale ale poeziilor publicate de el». Admonestat de G. Ibrăileanu pentrucă nu socotește postume cele 25 poeme, « primite dela persoane particulare», pe care Maiorescu le tipărește în prima ediție, din Decemvrie 1883, G. A. răspunde (și, aici, dreptatea e de partea lui) că acelea nu sunt postume, că « dacă ar fi voit să rămână în caietele lui, [Em.] nu le-ar fi copiat și nu le-ar fi dat, iar *postume* socotesc numai pe acelea cari au rămas în manuscris și s'au publicat *după moartea lui*».

Postumele admise: *Intre paseri, Printre stele, In fereastra despre mare, Mitologicale, Inwierea, Printre sute de catarge, Rugăciune* (2 strofe), *Stele pe cer* (5 strofe), *Răsai asupra mea, Stau în cerdacul tău.*

1933

MIHAIL EMINESCU || WIBÓR POEZYJ || I POEMATÓW || W PRZEKLADZIE || EMILIA ZEGADLOWICZA || ZE SLOWEM USTEPNEM || MIKOLAJA JORGI || ORAZ Z || ESSAYEM BIOGRAFICNYM I. L. CARAGIALE || WARSZAWA — 1933 || NAKLADEM KSIEGARNI F. HOESICKA.

(Traduse de Emil Zegadlowicz — cu o prefață de N. Iorga și cu un studiu biografic de I. L. Caragiale. Varșovia 1933).

Dintre sute de catarge.

MIHAI EMINESCU || POESII || Ediție îngrijită || de || *Constantin Botez* || Cu 4 planșe afară din text || București || Editura « Cultura Națională» || 2, Pasajul Macca, 2 || [1933].

Publică Postumele: *Stelele 'n cer; Oricâte stele; După ce atâta vreme; Apari să dai lumină; Dintre sute de catarge*, cu alte cuvinte, postumele ediției Ibrăileanu.

Pentru o caracterizare a acestei ediții, cf. vol. I al prezentei ediții, pag. XXVIII-XXIX.

*

1934

M. EMINESCO || POÈMES CHOISIS || trad. *L. Barral* || Paris, 1934.

Postume: *Dintre sute de catarge* (De ces essaims de caravelles); *Stelele' n cer* (L'astre serein); *La fereastra despre mare* (À la fenêtre sur la mer); *Oricâte stele* (Qu'importe); *Răsai asupra mea* (Lève-toi dans mon ciel); *Pe un album* (Sur un album); *Stau în cerdac* (Je suis sur ton balcon); *Intre paseri* (Entre oiseaux).

BIBLIOTECA ŞCOLARĂ || PUBLICAŢIUNE PENTRU CULTURA ELEVILOR || — || M. EMINESCU || VERSURI ŞI PROZĂ || (I) || BUCUREŞTI, 1934.

102 pagini, 20 lei.

Oricâte stele; Dintre sute de catarge.

1937

MIHAIL EMINESCU || POEZII || EDIŢIA INSTITUTULUI DE LITERATURĂ || de sub direcţia dlui || *Mihail Dragomirescu* || s. ed. || Editura « Universul » || 1937.

Postumele: *Apari să dai lumină; Cerdacul*, sonet; *Oricâte stele; Pe un album, Mitologicale, Intre pasări Fragment (După ce atâta vreme). Ta twam asi; Viaţa; Stelele 'n cer.*

O caracterizare a acestei ediţii în vol. I, pag. XXX.

1938

M. EMINESCU || POEMS || TRANSLATED FROM THE RUMANIAN || BY || *P. Grimm* || — || CLUJ || TIPOGRAFIA « CARTEA ROMÂNEASCĂ » || 1938.

Fragment: După ce atâta vreme (Since so long); *Cum oceanul* (How terrible the ocean's wrath can be!); *Dintre sute de catarge* (Of the masts by thousands leaving).

MIHAIL EMINESCO || POÈSIES || TRADUITES PAR || *Marguerite Miller-Verghy* || s. || « CARTEA ROMÂNEASCĂ », BUCUREŞTI [1938].

X + 218 pag. — Lei 100.

Postume: *Oricâte stele* (Sonnet); *Pe un album* (Sur un album); *Intre păsări* (Parmi les oiseaux); *După ce atâta vreme* (Fragment); *Rugăciune* (Prière), 1 strofă.

M. EMINESCU || POEZII || EDIŢIE INTOCMITĂ ŞI COMENTATĂ || DE || *G. Călinescu* || Editura Naţionala-Ciornei S.A.R. || [1938].

Postume: *Oricâte stele; Apari să dai lumină; Stelele 'n cer; Dintre sute de catarge.*

* * *

Ediţia a II-a, la Naţionala Gh. Mecu, în 1942.

Aceleaşi postume.

MIHAI EMINESCU || POEMS || TRANSLATED BY || *Dimitrie Cuclin* || Professor of the Royal Academy of music and dramatic art in Bucarest || « Bucovina », I. E. Torouţiu || Bucureşti || [1938].

Postume: *Viaţa* (Life); *In fereastra despre mare* (At the sea side lookind window); *Dintre sute de catarge* (Out of the numerous masts); *Stelele 'n cer* (Stars on the sky); *Fragment: După ce atâta vreme* (A fragment); *Apari să dai lumină* (Come out); *Pe un album* (On an album); *Oricâte stele* (As many stars); *Intre păsări* (Why are we not); *Rugăciune* (Prayer); *Ce suflet trist* (A sad soul).

1939

Semicentenarul morții Poetului a adus un oarecare număr de texte postume, inedite:

In *Revista Fundațiilor Regale*, VI, 7, Iulie, 1939, Perpessicius tipărește următoarele poezii: *Privesc orașul-furnicar*, *Pierdută pentru mine*, *zâmbind prin lume treci*, versiuni inedite din *Oda în metru antic*, *Mai am un singur dor* etc.

Recensând aceste texte, N. Iorga scria sub titlul: *Eminescu veșnic nou cu toate împrumuturile*, între altele, următoarele: «Ele pot sta alături de ce e mai frumos în această măreață poezie, cu atâtea tonuri» și încheia: «Sântem, cu toate străduințele și pretențiile, abia la începutul înțelegerii fenomenului Eminescu». (*Cuget Clar. Noul «Sămănător»*, IV, 7, 24 August 1939.

EMINESCU || POEZII || [EDIȚIE OMAGIALĂ || A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI || Cu ocazia || împlinirii a cinci decenii || dela moartea poetului || 1889—1939 Iunie 15 || cu un cuvânt de încheiere de *Ludovic Dauș* || « Cartea Românească », [1939].

261 pag.; lei 50.

Postume: *După ce atâta vreme; Dintre sute de catarge; Stelele 'n cer; Rugăciune*, 1 strofă.

MIHAIL EMINESCU || VJERSHA || I SHQIPËROJ || DHIMITRI P. PASKO || [Constanța, 1939].

74 pag.

Traducere în albaneză. Postume: *Rugăciune*, 1 strofă, (Lutje); *Oricâte stele* (Sa gjëmë yj).

* * *

M. EMINESCU || POEZII TIPĂRITE || IN TIMPUL VIEȚII || I || INTRODUCERE, NOTE ȘI VARIANTE. ANEXE || EDIȚIE CRITICĂ INGRIJITĂ || DE || *Perpessicius* || Cu 50 de reproduceri după manuscrise || s. || BUCUREȘTI || 39, Bulevardul Lascăr Catargi, 39 || 1939.

XLII + 523 pag.; prețul lei 400.

Volumul, care începe cu *La mormântul lui Aron Pumnul* și se încheie cu *Kamadeva*, nu publică niciuna din Postumele incluse de obiceiu în celelalte ediții. In schimb tipărește în 2 anexe, intitulate submanuscrise, următoarele poezii (din care excludem antumele), transcrise dimpreună cu atributele lor originare:

Submanuscrisul Elena: *Serata; Resignațiune;*

Submanuscrisul Marta: *De ce să mori tu?; De-aș muri ori de-ai muri; Doi aștri; Unda spumă; Prin nopți tăcute; Când privești oglinda mării; Când; Când marea; Ondina; Replici; Viața mea fu ziuă; La o artistă; Steaua vieții; Mureșianu; Christ; Ingere palid; Cine-i (din drama «Steaua mării»); Ector și Andromache; Locul aripelor; Nu e steluță; Din lyra spartă; Care-o fi în lume; Horia; Frumoasă-i; Lida; Cântecul lăutarului; Când crivățul; Fragment; La moartea lui Neamțu.*

O a treia anexă publică *Poemul Putnei — Inchinare lui Ștefan-cel-Mare.*

O introducere anume, cu titlul «Submanuscrisele Elena și Marta» (pag. 451—453), justifică tipărirea acestor texte. Reproducem din acea introducere numai detaliile pur tehnice:

> «*Sms.-ul Elena* e un caiet confecționat de autor, 19,5 cm.× 16,8 cm. numerotat 1—14 file, hârtie crême îndoit în lung, purtat la drum și poate chiar trimis cu poșta. Un rest de marcă de 5 bani pe f. 14 v. și dedesubt un E majuscul, de mână, intrigheză. El e transcris, cu aproximație în 1867, după data ultimei piese: *Resignațiune*, traducere din Schiller. Scrierea caligrafică, atentă. Cuprinde, cum se va vedea mai jos, 6 poeme.
>
> «*Sms.-ul Marta* e un caiet confecționat tot de autor, 23,8 cm. × 19,2 cm., legat îndată după celălalt în ms. 2259, numerotat în continuare dela f. 15—51. Cuprinde 37 file (74 pagini), întâia filă lăsată copertă, (acoperită de ciorne ale unei strofe din *Panorama deșertăciunilor*). Pe verso copertei, lipită de Eminescu, o însemnare vieneză, referitoare la săli de muzee. De fapt, e vorba de o sală a III-a în care se află tabloul lui Frans Francken bătrânul: Cresus arată înțeleptului Solon, bogățiile. S.ms-ul *Marta* e transcris parte în 1869, parte în 1870.
>
> « Conservat mult mai bine ca precedentul, el cuprinde còpia caligrafică (cum se poate vedea și din facsimile) a poeziilor dintre 1865—1870, numerotate dela 1—35, după care, pe filele rămase, se mai tran-

scriu, nenumerotate şi într'o epocă puţin mai târzie, poezii pe care le voia anexate aceleeaşi vârste, şi ciorne de poezii ce se situiază mai târziu. Titlurile poeziilor subliniate cu cerneală roşie. Cu cerneală roşie sunt numerotate şi parte din poezii.

«Credincioşi principiului de a introduce cât mai puţin arbitrar în prezentarea manuscriselor şi din dorinţa de a reintegra, când aceasta a existat, manuscrisele în unitatea lor, am copiat cele două submanuscrise, păstrându-le cât mai multe din particularităţi: datarea în forma şi locul originar, numerotaţia poemelor submanuscrisului *Marta*, numerotaţia strofelor făcută de Eminescu etc. In subsol am aşezat variantele simultane. Cum unele poezii se prezentau şi în versiuni anterioare, în alte manuscrise, toate aceste forme complimentare le-am trecut la sfârşitul «Anexei», în «Note». Când corectările sunt ulterioare lui 1870 şi se vor întâlni în poeme mai târzii, (ce se vor edita la «Postume»), le-am rezervat acelor forme ultime, păstrând s.ms-elor dela 1867 şi 1870 caracterul lor de epocă».

Din numeroasele comentarii pe care le-a suscitat această ediţie, menţionăm: N. Iorga, *Eminescu în şi din cea mai nouă ediţie*, Academia Română, Memoriile Secţiunii Istorice, s. III, Tom. XXII, Mem. 9, 1940.

Şi pentru completare: Perpessicius, *Comunicarea dlui N. Iorga*, întâi în R.F.R., 1940, apoi în *Jurnal de lector Completat cu Eminesciana*, «Casa Şcoalelor», 1944, pag. 235—256.

PAGINI ALESE || SERIE NOUĂ. No. 39—40 || M. EMINESCU || POEZII POSTUME || EDIŢIE INGRIJITĂ || DE || *Ion Pillat* || s. || EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ», BUCUREŞTI || [1939].

80 pag.; preţul lei 15.

Culegere voit restrânsă, ea este, cum se spune în prefaţă, «o antologie» selectată din massa postumelor lui Eminescu, publicate de antecesori.

1940

M. EMINESCU || POEZII POSTUME || EDIŢIE INGRIJITĂ || DE ALEXANDRU COLORIAN ŞI AL. IACOBESCU || CUGETAREA-GEORGESCU DELAFRAS || BUCUREŞTI, IV. STR. POPA NAN, 21 || [1940].

414 pag.; preţul lei 100.

Tipăreşte majoritatea postumelor apărute, în ediţiile anterioare, la care adaogă cele 3 traduceri din Horaţiu, publicate însă neapărute încă în volum, precum şi multe din versiunile intermediare ale unora din antume, printre altele: versiunea strofică a *Scrisorii I-a*, ca şi o parte din marile poeme populare, *Călin Nebunul*, etc.

Texte inedite: *Aveam o muză; In umbra cea albastră; Murmură glasul mării; Munţii înalţi* (o parte din terţinele Şeherezadei), *Sus în curtea cea domnească; Zadarnic şterge vremea* şi *Zâna Dochia* (un episod necomplet din *Memento mori*).

Cu toate că editorii au consultat şi manuscrisele — textele, şi în deosebi cele cercetate la sursă, sunt deformate de grave erori de lecţiune, dintre cari unele au fost înregistrate la locurile respective ale aparatului nostru critic. Dintre aceste texte corupte, citâm: *Icoană şi privaz, O, dulce înger blând, Rime alegorice* (partea finală) etc.

1943

M. EMINESCU || POEZII || EDIŢIE INGRIJITĂ DE || *Gr. Scorpan* || CU 20 DE GRAVURI ORIGINALE DE || TH. KIRIACOFF-SURUCEANU || — || IAŞI — EDITURA «CARTEA MOLDOVEI» ATH. GHEORGHIU — 1943.

307 pag.; preţul 450 lei.

Oricâte stele; Stelele 'n cer; După ce atâta vreme; Apari să dai lumină; Dintre sute de catarge.

MIHAI EMINESCU || GEDICHTE || ERSTER BAND || übersetzt von || *Laurent Tomoiagă* || CERNĂUŢI 1943 || EDITURA «MITROPOLITUL SILVESTRU», PIAŢA UNIRII, Nr. 3.

Rugăciune (Gebet); *Dintre sute de catarge* (Von den Hunderten von Masten); *Oricâte stele* (Gar viele Sterne); *Apari să dai lumină* (Tauch auf); *Ce suflet trist* (Welch trübe Seel'); *Văzându-te atât de des* (Da ich dich sah gar wiederholt); *In fereastra despre mare* (Hart am Meer); *Stele pe cer* (Sterne in Höhn); *Floare de crâng* (Blume im Hain); *Doi aștri* (Zwei Sterne); *La arme* (Holt Waffen!).

1945

MIHAIL EMINESCU || POÈSIES || TRADUITES PAR || S. PAVÈS || TIPOGRAFIA « BUCOVINA » I. E. TOROUȚIU — BUCUREȘTI || 1945.

Postume: *Dintre sute de catarge* (Des centaines des mats); *Rugăciune* (Prière), 1 strofă.

1947

M. EMINESCU || POEZII || (din viață și postume) || s. || LUTEȚIA || 25, Str. Polonă || [1947].

445 pag. + 3 pag. Errata.

Postfața semnată N. Șerban dă lămuriri asupra criteriilor de care s'a călăuzit editorul. « Ținta noastră, scrie N. Ș. este să dăm un volum care să pună la îndemâna Românilor din toate colțurile țării, de orice vârstă și de orice grad de cultură, o imagine cât mai completă a poeziei eminesciene; un volum unitar din punct de vedere estetic, întemeiat pe toate cercetările de azi, ale stabilirii textului, dar în același timp desbrăcat de orice aparat critic ».

Orânduirea materialului, antum și postum laolaltă, e de bună seamă un criteriu just și revelant, câtă vreme se respectă cronologia. Dar editorul a suprimat și chiar intervertit granițele de timp. Intreg materialul e grupat (așa cum obicinuiseră I. Scurtu, M. Dragomirescu, Constanța Marinescu, etc.) pe categorii poetice, pe genuri și specii: *Destăinuiri, Intre credință și revoltă, Meditații, Simbolice, Elegiace, Iubire, Romanțe, Pasteluri*, etc. etc. și *Poezii de adolescență*.

Postumele, multe din ele comprimate și fragmentate au fost, ni se spune, selectate din culegerile cunoscute, cu mare grijă: « a trebuit să procedăm la o alegere atentă, îndepărtând pe acelea care prezentau prea mari lipsuri de alcătuire, gândire sau formă. In această alegere ne-am condus numai de criterii estetice . . . ».

O copioasă errată semnalează și îndreaptă mult prea multele greșeli de tipar, strecurate.

EMINESCU || VÁLOGATOTT VERSEI || JÉKELY ZOLTÁN || BEVEZETÉSÉVEL || MAGYAR-ROMÁN TÁRSASÁG || BUDAPEST, 1947.

In van căta-veți (Hiába), cu omisiuni, trad. Gáldi László.

*

Ca o ilustrare a difuziunii postumelor în limbi străine, dăm mai jos următoarea listă de tălmăciri în limba maghiară, spicuită din studiul în manuscris *Eminescu în literatura maghiară*, 1947, de Avram S. Todor, pe care autorul a avut amabilitatea să ni-l pună la dispoziție, și pentru care îi mulțumim și în acest loc.

Apari să dai lumină (Föltünsz, hogy tündököl) trad. de Maria R. Berde în revista *Pásztortüz*, XXIV, 9, Sept. 1938, pag. 490—491 și de Alexandru Kibédi, *Mihail Eminescu, Összes Költeményei*, Cluj, 1934, sub titlul *Jelenj meg ablakodban*.

Ce suflet trist (Mily szomorú) în Kibédi, *op. cit.*

Ce voiu (Mit szeretnék?. . .) tr. de T. Fekete în antologia, *Klasszikus Kart, Regi romdn Költök antologidja* (Grădina clasică. Antologia poeților români de altădată), Cluj, 1930.

Cu gândiri și cu imagini (Kora ifjúságom óta) tr. de L. Bran în volumul *Romdn Költökből* (Din poeții români), Baia-Mare, 1910.

De-ar fi mijloace (Vágy) trad. de Carol Révai în antologia *Müfordităsok romdn Köletökből* (traduceri din poeți români), întocmită de Arpad Bitay, 1928.

Dintre sute de catarge (Vajjon a szás árboc közül) în Kibédi, *op. cit.*

Fragment (Régen volt) tr. de Gr. Finta în *Eminescu Költeményeiből* (Din poeziile lui E.), Cluj, 1939 și în Kibédi, *op. cit.* sub titlul *Töredek*.

Intre paseri (Madarak közt) tr. de Géza Hanzéros în revista *A Hirnök*, Cluj, 1924, nr. 4, pag. 81, de Kiss Piroska; *Átültetett virdgok*, Forditások román költök verseiből (Flori răsădite, traduceri din versurile poeților români), Cluj, 1925 și în Kibédi, *op. cit.*, sub titlul *Madárélet*.

In fereastra despre mare (Várablakból) tr. de Francisc Szemlér jr. în revista *A Hirnök*, XXV, 23, pag. 510, 1928 şi în Kibédi, *op. cit.*, sub titlul *Tengert nézö ablakában.*

Memento mori (începutul şi fragmente) tr. de Ladislau Gáldi în studiul *Maddch és Eminescu* din revista *Vasárnap*, 1935, nr. 17, pag. 328.

Oricâte stele (Sármennyi csillag) tr. de G. Finta în *op. cit.* şi în Kibédi, *op. cit.*, sub titlul *Akárhány Csillag.*

Pe un album (Egy albumba) în Kibédi, *op. cit.*

Prin bolta naltă şi îngustă (A rengetegben) trad. de Revai în antologia « Traduceri din poeţi români ».

Răsărit de lună (Holdkelte) tr. de L. Gáldi în revista *Vasárnap*, XVI, 3, 1932, pag. 54.

Rugăciune (varianta din Postume, pag. 107—108) trad. de L. Gáldi în studiul *Eminescu és a Katolicismus* din revista *Vasárnap*, XIX, 1, 1936, pag. 5; şi de Eugen Dsida, sub titlul *Imádság* în revista *Cimbora*, IV, 41, 1925, pag. 644.

Să fie sara 'n asfinţit (Hajoljon estére) tr. de L. Galdi în *Vasárnap*, XVII, 16, 1934, pag. 324.

Sboar' al nopţii negru fluturi (Száll a gyászos) tr. de L. Bran în *op. cit.*, 1910.

Stau în cerdacul tău (Szonett), tr. de Bela Serestély în revista *Pásztortűz*, XV, 25—26, 22 Dec. 1929, pag. 607.

Stelele 'n cer (A csillagok) tr. de G. Finta în *op. cit.*, 1939; şi în Kibédi, *op. cit.*, 1934, sub titlul *Csillagi az égnek.*

Venin şi farmec (Méreg és varázs) tr. de T. Fekete în *op. cit.*, 1930.

Viaţa (Az élet) tr. de Kiss Piroska în *op. cit.*, 1925; şi în Kibédi, *op. cit.*, 1934.

1950

M. EMINESCU || POEZII || cu o prefaţă de *N. Moraru* || 1950 || EDITURA PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ || A UNIUNII SCRIITORILOR DIN R.P.R. || Bucureşti || 1950.

332 pag. — preţul 100 lei.

In caseta ultimei file [333], se pot ceti următoarele detalii preţioase, indicând caracterul popular al ediţiei: « S'a tipărit în 16.400 ex. din care 1.100 pe hârtie velină, vărgată, mată şi 15.300 pe hârtie tipar satinat chamois la Imprimeriile Statului, Imprimeria Naţională în anul 1950, luna Ianuarie »).

Cuprinde dintre postume: *Frumoasă-i* (1866); *Dece să mori tu?* (1869); *Privesc oraşul furnicar* (1873); *Mitologicale* (1873); *De vorbiţi...* (1874); *Antropomorfism* (1875); *Eu nu cred nici în Iehova* (1876); *Dormi...* (1876); *Cu penetul ca sideful...* (1876); *Ea-şi urma cărarea 'n codru ...* (1876); *Cu gândiri şi cu imagini* (1876); *Ai noştri tineri ...* (1876—77). *Umbra lui Dabija-Vodă* (1878); *După ce atâta vreme ...* (1877—1878); *Intre pasări* (1877—78); *Pe un album* (1878); *Viaţa* 1879—80; *Dintre sute de catarge ...* (1880—81); *Ochiul tău iubit* (1880—82); *Ochiul tău iubit...* (*variantă*) (1880—82).

Despre rezervele şi problemele ridicate de unele din postumele acestei ediţii, vezi vol. V la locurile respective.

* * *

Acelaşi text, de antume şi postume, (cu unele regretabile erori de tipar, ce vor fi fost retuşate în ediţiile ulterioare)., aceleaşi note şi în cele două formate ale volumelor editate de Editura de Stat, tot cu prilejul centenarului a 100 ani dela naşterea lui M. Eminescu: un format în colecţia « Clasicii Români »; altul de lux, ilustrat de Perahim şi Siegfried. In amândouă formatele: prefaţa de Mihai Beniuc. Informaţiile despre tiraj lipsesc.

1866—1869

I

FRUMOASĂ-I...

In lacul cel verde şi lin
Resfrânge-se cerul senin,
Cu norii cei albi de argint,
Cu soarele nori sfâşiind.
Dumbrava cea verde pe mal
S'oglindă în umedul val,
O stâncă stârpită de ger
Inalţ'a ei frunte spre cer.
Pe stânca sfărmată mă sui,
Gândirilor aripi le pui;
De-acolo cu ochiul uimit
Eu caut colò 'n răsărit
Şi caut cu sufletul dus
La cerul pierdut în apus.
Cobor apoi stânca în jos,
Mă culc între flori cu miros,
Ascult la a valului cânt,
La gemătul dulce din vânt.
Natura de jur, împrejur,
Pe sus e o boltă de-azur,
Pe jos e un verde covor
Ţesut cu mii tinere flori.
Văd apa ce tremură lin
Cum vântul o 'ncruntă 'n suspin,
Simt zèfiri cu-aripi de fiori
Muiate în miros de flori,
Văd lebede, barcă de vânt,

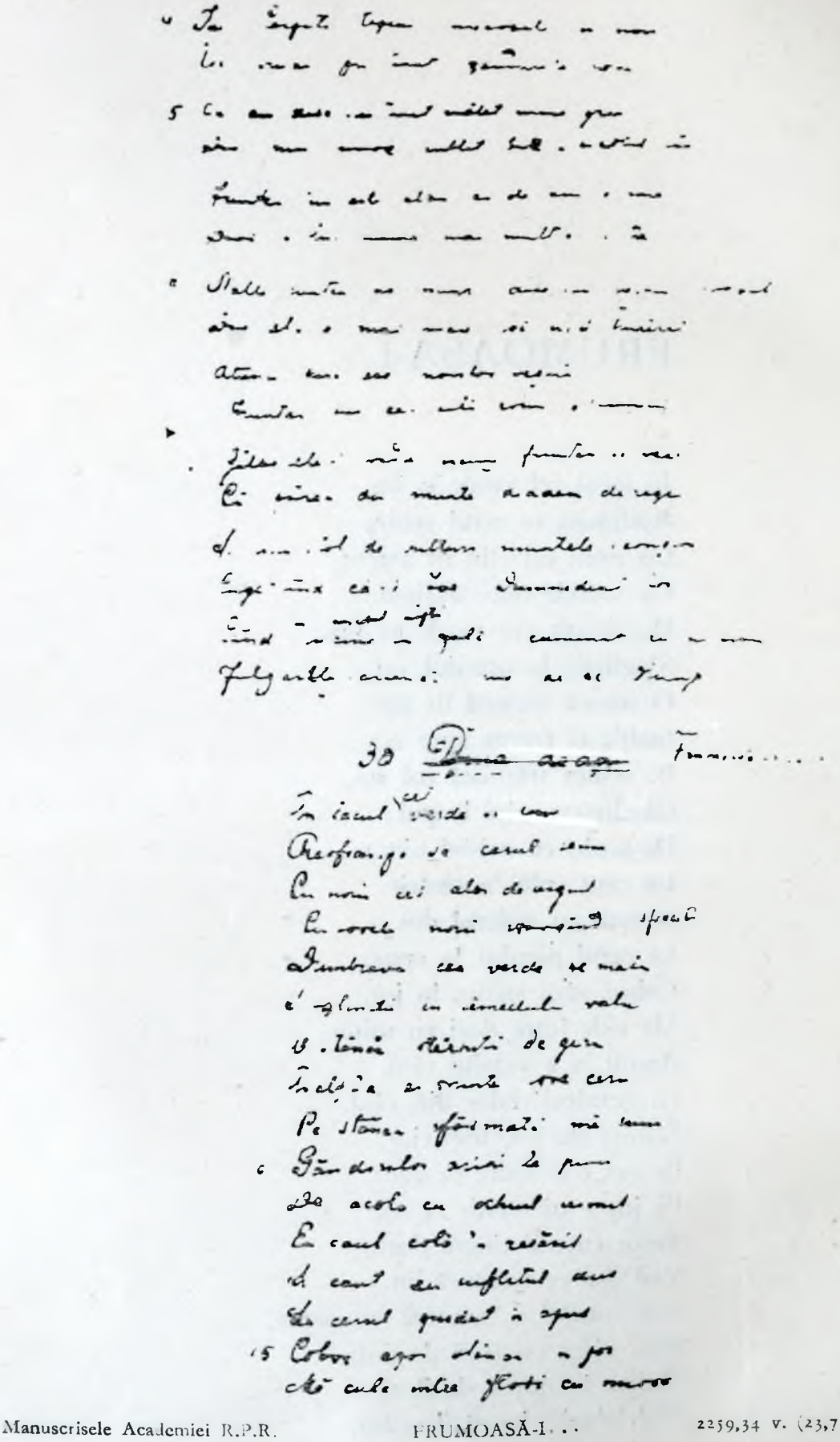

Manuscrisele Academiei R.P.R. FRUMOASĂ-I . . . 2259,34 v. (23,7 cm. × 18,6 cm).
(sus: final Horia)

Prin unde din aripe dând,
Văd fluturi albaştri, uşori,
Roind şi bând miere din flori.

De ce nu am aripi să sbor!
M'aş face un flutur uşor,
Un flutur uşor şi gentil
Cu suflet voios de copil,
M'aş pune pe-o floare de crin
Să-i beau sufleţelul din sân
Căci am eu pe-o floare necaz:
Frumoasă-i ca ziua de azi!

II

LIDA

Marea-i tristă 'n vântul serei.
Pe ruini ce se deșir
Lida vede-icoana mării
Și pe față-i plâng gândiri.

Blonda Lid' amor gândește.
Marea vede chipu-i pal
Și 'n adâncu-i zugrăvește
Prin ruini un ideal.

Un pescar pe țărmuri trece
Și din placa de argint
Vede zâna tristă, rece
Prin risipe rătăcind.

Peste-un an în nopți de vară
Vezi pe luciul vagabond,
Cum pescaru 'n luntre sboară
Cu-al ruinei geniu blond.

III

HORIA

Să priveasc' Ardealul lunei i-e rușine
Că-a robit copiii-i pe sub mâni streine.

Ci 'ntr'un nor de abur, într'un văl de ceață,
Își ascunde tristă galbena ei față.

Horia pe-un munte falnic stă călare:
O coroană sură munților se pare,

Iar Carpații țepeni îngropați în nori
Își vuiau prin tunet gândurile lor.

Eu am — zise-un tunet — suflet mare, greu,
Dar mai mare suflet bate 'n pieptul său;

Fruntea-mi este albă ca de ani o mie,
Dară a lui nume mai mult o să ție.

Nalți suntem noi munții—zise-un vechiu Carpat,
Dar el e mai mare, că ni-i Impărat.

Atunci luna iese norilor regină,
Fruntea lui cea pală roșu o 'nsenină,

Galbenele-i raze încing fruntea-i rece
Că părea din munte diadem de rege.

Și un stol de vulturi muntele 'ncongior
Cugetând că-i Joe, Dumnezeul lor,

Când în miezul nopții, cununat cu nymb,
Fulgere aruncă sus de pe Olymp.

IV

NU E STELUȚĂ

Nu e steluță tremurătoare
Să nu gândească în drum de nor
La altă steauă strălucitoare,
La alt amor.

Numai o viață pe gând de moarte,
Numai o frunte ce-a 'ngălbenit,
Numai un àtom fără de soarte
Nu e iubit.

Galbena steauă fără lumină
— Altar să n'aibă un Dumnezeu —
Este-al meu suflet, care declină,
Sufletul meu!

V

DIN LYRA SPARTĂ...

Din lyra spartă a mea cântare
Sboar' amorțită, un glas de vânt,
Să se oprească tânguitoare
Pe un mormânt!

Oare femeea pe care mie
Dumnezeu sântul o-a destinat
In patu-acela de cununie
S'a 'nfășurat?

O caut, gându-mi și-o 'nchipuește,
Dar n'am văzut-o de când eu sunt...
Oare amorul ce îmi zâmbește
E în mormânt?

VI

CARE-O FI IN LUME...

« Care-o fi în lume şi al meu amor?»
Sufletul întreabă inima cu dor.

« Va fi mănăstirea cu zidiri cernite,
Cu icoane sânte şi îngălbenite,

« Va fi vitezia cu coif de aramă
L' ale cărei flamuri patria te chiamă,

« Ori va fi o dulce inimă de înger
Să mângâe blândă ale mele plângeri?»

L-am cătat în lume. Unde o să fie
Ingerul cu râsul de-albă veselie?

Unde o să-l caut, mare Dumnezeu...
Poate-i v'o fantasm' a sufletului meu?

Ba nu, nu! Oglinda sufletului meu
Imi arat' adesea dulce chipul său,

Căci oglinda-i rece îmi arat'-o zee
Cu suflet de înger, cu chip de femee,

Dulce şi iubită, sântă şi frumoasă,
Vergină curată, steauă radioasă,

Şi să mă iubească, s'o iubesc şi eu,
Să-i închin viaţa sufletului meu.

Dar ce râde lumea? Ce râde şi spune?
« Femeea nu este ce crezi tu, nebune.

« Faţa ei e-o mască ce-ascunde-un infern
Şi inima-i este blestemul etern,

« Buza ei e dulce, însă-i de venin,
Ochiu-i te omoară, când e mai senin.

« Şi-apoi ce-i amorul? Visu-i şi părere,
Haina strălucită pusă pe durere ».

Dar dacă e astfel unde-i a mea zână
Cu chipul de înger muiat în lumină? —

— N'a fost nici odată. De-a fost vre odată
Atunci în mormântul cel rece o cată.

De n'a fost — imagină-ţi singur în tine
Un înger din ceriuri cu aripi senine,

Pe care de-odată cu sufletul tău
Pe lume-l trimise de sus Dumnezeu

Şi care 'nainte de-a-l întâlni tu
In sufletul morţii fiinţa-şi pierdù.

Şi cântă pe-ăst înger de dulce amor
Şi plânge-l cu jale şi plânge-l cu dor;

Din sufletu-ţi rece tu fă o grădină
Cu râuri de cânturi, cu flori de lumină;

Colo 'n cimitirul cu cruci risipite
Te primblă adese cu gânduri uimite;

Alege-ţi o cruce, alege-un mormânt
Şi zi: Aici doarme amorul meu sânt;

Şi cântă la capu-i şi cântă mereu:
Dormi dulce şi dusă, tu, sufletul meu!

VII

PHYLOSOPHIA COPILEI

Glasul plăcerei dulce iubit
Chiamă gândirea pe a mea frunte,
Ce sboară tainic ca şi o luntre
In oceànu-i nemărginit.

Stelele toate angeli îi par,
Angeli cu aripi strălucitoare,
A căror inimi tremurătoare
Candele d'aur nouă mi-apar.

Falnică-i pare legea Creării,
Lumi ce de focuri în lumi înot,
Candeli aprinse lui Zebaot,
Ce ard topirei şi re'nvierei.

Dar mai puternic, mai nalt, mai dulce
Ii pare legea de a iubi,
Fără ea nu e de a trăi,
Fără ea omul ca stins se duce.

De-aceea nu voiu ca eu să fiu:
Pală idee-a Dumnezeirei,
Şotă copilă a nesimţirei,
Foc mort ce pare a arde viu.

Ci voiu să-mi caut pe 'ntinsa lume
O frunte albă să o desmierd
Şi 'n ea gândirea mea să o pierd,
Cum pierde-un èco pribeagul nume.

Să 'ncunun capul unui iubit
Cu vise d'aur în raiu ţesute,
Până ce ginii necunoscute
Mi-ar rumpe lanţul d'a fi trăit.

VIII

RESIGNAȚIUNE

(din Schiller)

Și eu născui în sânul Arcadiei și mie
Natura mi-a jurat
La leagănu-mi de aur să-mi dee bucurie;
Și eu născui în sânul Arcadiei, dar mie
O scurtă primăvară dureri numai mi-a dat.

Odată numai Maiul vieței înflorește —
La mine-a desflorit;
Și zeul lin al păcei, — o lume, mă jelește! —
Făclia mi-o apleacă, lumina-i asfințește
Și iasma-i a fugit.

Acuma stau pe podu-ți, vecie 'nfricoșată —
Pe podul tău pustiu:
Primește 'mputerirea-mi fortunei adresată,
Ți-o napoez neatinsă și nedisigilată —
De fericire 'n lume nimica eu nu știu.

Și Tronului în preajmă ridic a mea-acusare,
O jude voalat!
Pe steaua-aceea merse senina zicătoare
Că cumpăna dreptății o porți răsplătitoare,
De secoli intronat.

Aci — se zice — așteaptă pe cei răi spăimântare,
Cei buni sunt fericiți.
A inimei adâncuri vei da la 'nfățișare,
Enigmei Providenței vei da o deslegare,
Vei ține socoteală de cei nenorociți.

Aici espatriatul o patrie găsește,
A suferinței cale spinoasă s'a finit.
Divina fiică, care-Adevărul se numește,
Care puțini o-adoară, mulțimea-o-ocolește,
A vieței mele repezi frâu iute a oprit.

« Îți răsplătesc, îmi zise, în viața viitoare.
« O, Dă-mi junețea ta!
«Nu-ți dau nimic acuma făr d'astă îndreptare».
Luai avisu-acesta pe viața viitoare
Și îi jertfii plăcerea din tinerețea mea.

« Dă-mi mie acea femee scumpă inimei tale —
« Dă-mi mie Laura ta!
« De gropi dincolo-amaru-ți luce cu 'ncămătare».
Și sângerând, rumpând-o din inima-arzătoare,
Plângeam cu hohot, însă am dat-o și pe ea.

« Această-obligațiune la morți e îndreptată»
— Râzând lumea zicea —
« Căci, nu vezi, mincinoasa de tirani cumpărată
« Umbre ți-a dat în loc de ferice-adevărată,
« La terminu-ăstui cambiu tu n'ei mai esista».

Isteț glumea o oaste de șerpi derâzătoare:
« Naintea unui caos de ani zeificat
« Tu tremuri. Ce sunt oare zeitățile tale?
« Slabului plan al lumei scorniri mântuitoare
« Ce 'ngeniul umanei nevoi a 'mprumutat.

« Ce e viitorimea de gropi învăluită?
« Vecia ce-i cu care deșert ni te fălești?
« Măreață pentru că e cu coji acoperită,
« A spaimelor-ne proprii umbră 'nurieșită,
« Pe-oglinda cea pustie a conștiinței omenești.

« Icoană minciunoasă de ființi viețuitoare
— « Mumia timpului —
« De balsamul speranței ținute în răcoarea
« A groapei locuință; nu aceștia oare
« Ii zici tu nemurire 'n febrea delirului?

« Și pe speranți, pe cari le desminte putrezirea,
« Bunuri sigure-ai dat.
« De șase mii ani moartea nu-și ține ea tăcerea?
« Văzut-a de atuncia vr'un mort reînvierea
« Să-ți spună că dincolo vei fi recompensat? »

Văzui că sboară timpul spre țărmurile tale;
Natura înflorind
Că rămânea în urmă-i cadavru demn de jale,
Că nici un mort nu iese din umbra groapei sale
Și totuși credeam tare divinul jurământ.

Orice plăcere 'n lume ți-am junghïat-o ție —
Acum m'arunc la tronu-ți acel judecător,
Căci surd desprețuit-am a lumei flecărie,
Numa 'n a tale bunuri credeam cu frenesie,
Acum cer recompensa-mi, divin răsplătitor!

« Eu îmi iubesc copiii cu ègală iubire! »,
Din sfere nevăzute zise-un geniu divin.
« Sunt două flori, el zise, ascultă Omenire,
« Sunt două flori espuse l'a omului găsire:
« Speranța-i una, pe-alta Plăcerea o numim.

« Și cine-ați frânt în lume numai una din ele,
« Cealaltă n'o aveți.
« Cine nu poate crede, să guste. E-o părere
« Eternă ca și lumea. Renunțe cel ce speră.
« A lumei istorie a lumei e județ.

« Tu ai sperat, — răsplata ți-a fost dar acordată —
« Speranța-i bunul care norocu-ți destinà.
« Putuși să 'ntrebi pe-ai voștri filosofi vre odată:
« Ce se refusă unei minute 'ntraripată
« Nici însu-Și vecinicia nu mai poate redà».

IX

ECTOR ȘI ANDROMACHE

(de Schiller)

ANDROMACHE

Vrea Ector în vecie să meargă de la mine,
Unde Ahil cu-a sale neàpropiali mâne
Aduce lui Patroclu jertfiri pe orice zi?
Cine-o 'nvăța copilu-ți în vremea viitoare
S'arunce lănci și zeii Olympului s'adoare,
Când Orcul de 'ntuneric în sânu-i te-o 'nghiți?

ECTOR

Femee scumpă mie, tu lacrimele seacă!
După bătaia cruntă dorința mea ea pleacă,
Aceste brațe apăr Pergamu-amenințat.
Și 'n lupta pentru sânte a zeilor cămine,
Eu cad, mântuitorul al patriei — și 'n fine
Cobor la râul stygic de glorie urmat.

ANDROMACHE

O n'o să mai aud eu a armelor vuire
Și fieru-ți în portale va zace 'n lenevire,
Marea lui Priam viță d'eroi s'o nimici.
Vei merge unde ziua etern nu mai lumină,
Cocytul unde 'n lungul pustiilor suspină,
Colo unde amoru-ți în Lethe va muri.

ECTOR

Orice dorință 'n mine, în mine-orice gândire,
Le-oiu cufundà în Lethe, în râul de-amuțire,
Dar nu și-al meu amor.
Auzi-l! cel sălbatec cum lângă muri turbează,
Incinge-mi a mea spadă și doliul îți lasă!
Căci nu moare în Lethe amorul lui Hector.

X

CÂND...

Când luna prin nouri pe lume veghiază,
Când fie-ce undă se 'mbracă c'o rază,
Când cântă ai somnului ginii nătângi —
Tu tremuri și plângi.

Când luna aruncă o pală lumină
Prin merii în floare 'nșirați în grădină,
La trunchiul unuia pe tine te-aștept —
Visând de deștept.

Când soarele arde și ceru-i văpae,
Pe-a lacului valuri profunde bălae,
Pe-o barcă împinsă de valuri ce merg —
La tine alerg.

Când vântul e-o taină, când frunza e mută,
Misterul surâde prin lumea tăcută,
Culeg pe-a ta frunte sublime visări —
Pe ochi sărutări.

Amorul își moaie aripele-i stinse,
Tu 'nchizi surâzândă lungi genele-ți plânse,
Și fruntea mea pală pe pieptu-ți așezi —
Surâzi și veghezi.

Nebună copilă, ce-amesteci plăcerea
Cu lacrimi pe care le naște durerea,
Nebună copilă cu-amorul ceresc —
O cât te iubesc!

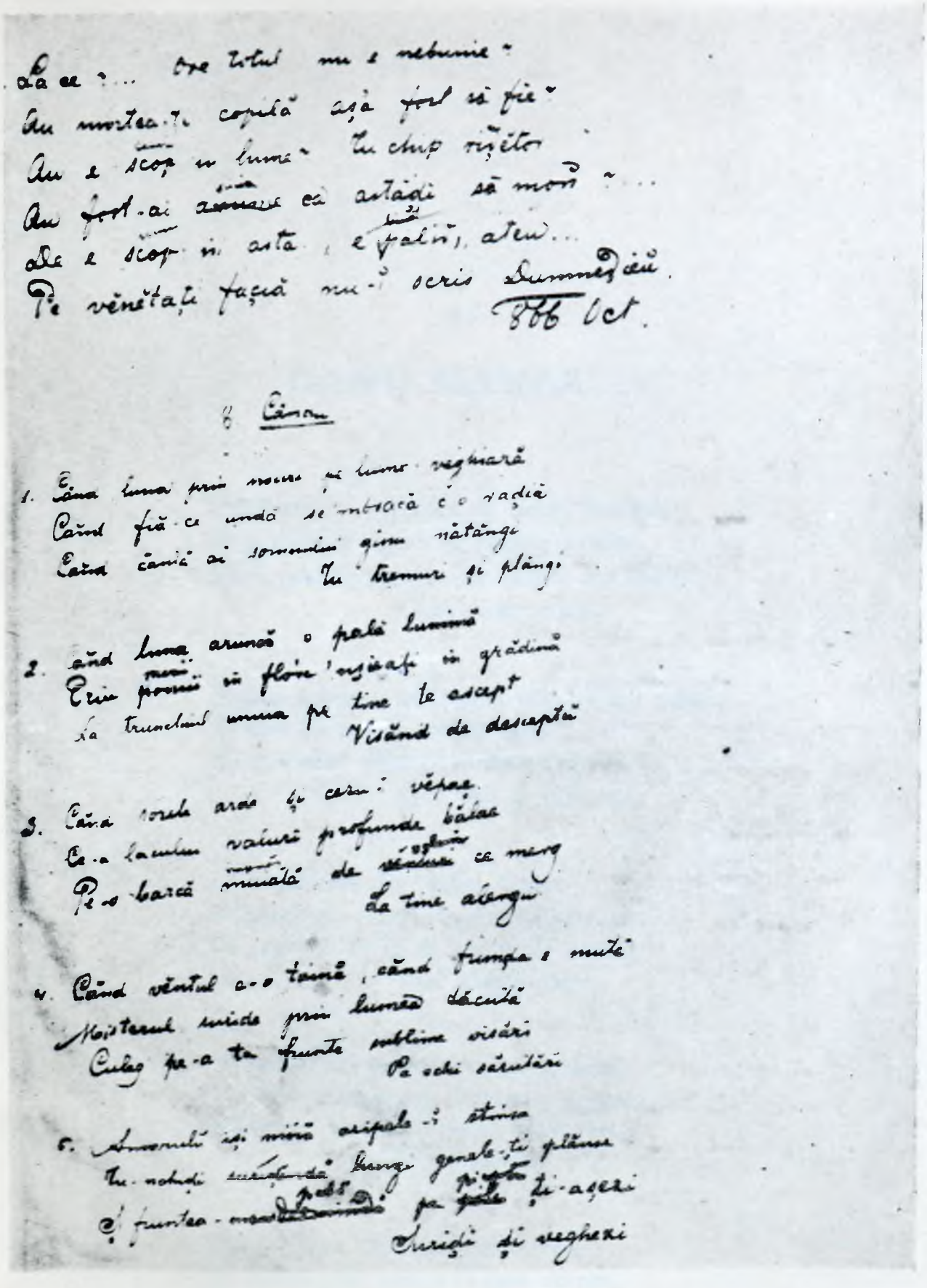

Manuscrisele Academiei R.P.R. CÂND 2259,20 v. (23,7 cm. × 18,6 cm.)
(sus: final din Mortua est.)

XI

CÂND MAREA...

Când marea turbează de valuri împinsă
Şi-şi scutură coama de spume şi vânt,
Când nori-alung ziua din lumea cea plânsă
Când tunete cânt';

Atunci printre nouri, prin vânt şi prin unde
O rază de aur se toarce uşor
Şi 'n fundul sălbatec al mării pătrunde
Prin vânt şi prin nor.

Ce caută raza din ceruri venită,
Din galbena steauă ce-aleargă prin cer,
Ce caută 'n mare, în noaptea-i cernită
Und' razele pier?

In fundul cel umed al mării turbate,
In lumea-i noptoasă, în sânu-i de-amar,
Lucește o steauă în piatră schimbată,
In mărgăritar.

E-amantul a stelei ce palidă trece
Şi-aruncă prin nori a ei rază de nea,
E-amantul căzut dintre stele, ce rece
In mare murea.

XII

CÂND PRIVEȘTI OGLINDA MĂREI

Când privești oglinda mării,
Vezi în ea
Țărmuri verzi și cerul sării,
Nor și stea.
Unda 'n plesnetul ei geme
Și Eol
Sună 'n papura ce freme
Barcarol.

Un minut dacă te-ai pierde,
Tu, măcar
Sub noianul mării verde
Și amar,
Colo 'n umeda-i pustie,
Ca 'n sicriu,
Te-ai simți pe vecinicie
Mort de viu.

Vezi pe buza mea pălită
Un surâs,
Vezi pe fruntea-mi liniștită
Dulce vis,
Și al luncei vânt de vară
Călduros
Cântă 'n lira mea amară
Lănguros.

De-ai pătrunde c'o privire
Al meu sân,
Să vezi marea-i de mâhnire
Și venin,
Ai cunoaște-atuncia bine
Traiul meu:
Suflet mort, zâmbiri senine —
Iată eu.

XIII

CINE-I ?

(din drama « Steaua mării »)

Norul țipă, marea latră,
Plioscăind de stânci în veci,
Și scheletele de piatră,
In natura cea maratră,
Stau bătrâne, slabe, seci.

In castelul trist și mare,
Ce se nalță rece, sur,
Cu fantasticul lui mur,
Printre stânci cu poala 'n mare
Și cu fruntea 'n cer de-azur;

In castel isbind de nouri,
Stă 'n fereastra ca un arc,
Intr'a mărei lungi ecouri,
Fața 'n văl de gând și nouri —
Al seraphilor monarc.

Un monarc cu fața pală
Și cu păr de-un aur blând,
Iar în ochiu-i, rătăcind,
Vezi lumina matinală —
Stele-albastre strălucind.

CINE-I?

Cine-i îngerul pe maluri,
Ce visează în castel,
Când al mărei vis rebel
Sfarmă lumile-i de valuri
De pământul eternel?

Cine-i palida minune,
Ce privește parcă 'n veci
Printre stânci de pietre seci,
Cum se scutură de spume
Ale mărei unde reci?

XIV

UNDA SPUMĂ

Unda spumă, vântul trece
Cu suflarea-i rece
Peste marea ce suspină
Tristă, dar senină.

Cum nu-s vântul ce aleargă
Pe oglinda largă,
Luciul apei de-l încruntă
Cu undă măruntă?

Căci aș trece suvenire
Blândă de iubire,
Peste-o mare de misteruri
Ce coprinde ceruri,

Printre visele amare
A copilei care
O ador, o cânt cum cântă
Harfa pe o sântă.

XV

PRIN NOPŢI TĂCUTE

Prin nopţi tăcute,
Prin lunce mute,
Prin vântul iute,
Aud un glas;
Din nor ce trece,
Din luna rece,
Din visuri sece,
Văd un obraz.

Lumea senină,
Luna cea plină,
Şi marea lină
Icoană-i sunt;
Ochiu-mi o cată
In lumea lată,
Cu mintea beată
Eu plâng şi cânt.

XVI

VIAŢA MEA FU ZIUĂ

Vĭaţa mea fu ziuă şi ceru-mi un senin,
Speranţa, steaua de-aur mie-mi lucea în sân
Până ce 'ntr'al meu suflet deodat'-ai apărut —
O îngere căzut!

Şi două stele negre luciră 'n negru foc
Pe cerul vieţei mele; — iar geniul-noroc
Mă lasă 'n lume singur, dispare în abis
De nour şi de vis.

O rază din privire-ţi vĭaţa mi-a 'nnegrit,
Din sânul meu speranţa divină a fugit;
Norocul şi-a stins steaua... De m'ai iubi măcar —
O înger de amar!

Dar nu!... Din lumea-mi neagră tu sbori în calea ta;
Sub pasul tău pe-arenă de aur vei călcà
Când eu pierdut în noapte-mi nimic nu mai sperez,
Ci vecinic te visez.

XVII

ONDINA

(Fantasie)

L'al orelor zilei șirag râzător
Se 'nșir cele negre și mute
Ce poartă în suflet mistere de-amor
Pălite, sublime, tăcute
Și noaptea din nori
Pe-aripi de fiori
Atinge ușoară, cu gândul,
Pământul.

Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc,
Din ceață pustiă și rece
Un june pe vânturi, cu capul în joc,
Cu clipa gândirei se 'ntrece
Și calu-i turbat
Sburà necurmat
Mânat ca de-a spaimelor zână
Bătrână.

Pe aripi de munte și stânci de asfalt
Castelul se nalță, se 'ncruntă
Și creștetu-i negru și creștetu-i nalt
De nouri și ani se 'ncăruntă,
Dar astăzi e viu
Și 'n ton auriu
Răsună din umbra cea mare
Cântare.

In mii de lumine ferestrele ard,
Prin care se văd trecătoare
Prin tactul cântărei sublime de bard
Cum dantă la umbre usoare,
Cum dantă usor
Dulci vise de-amor.
Palatul păreà în magie
Aurie.

Ca cerbul ce s'altă în creştet de stânci,
Urmat de săgeat' arzătoare,
E calul ce sare prăpastii adânci
In sboru-i puteric şi mare,
Cu nara arzând,
Cu ceama pe vânt,
Odată 'ncă pinten l-împunge
Şi-ajunge.

Iar junele sare usor de pe el
Sub mantă-i purtând mandolină,
Cu inima plină de-amoru-i fidel,
Cu mintea de visure plină,
De grile de fier
Al meu cavaler
S'avântă cătând pe fereastă
Şi-adastă:

Ca gânduri palide din ore dalbe
Sboară dantândele fiinte albe,
Par aromatele suflete line
Duse de zèphyrii de prin grădine,
In coruri nymphele cântă la hore
Şi gem în lyrele blânde, sonore,
Ascunse gândure de dor de ducă
Triste şi palide ca o nălucă,
Apoi în cytere ele 'ncordară
Şi plin şi limpede încet cântară
Glas a trecutului, ce însenină
Mintea cea turbure de gânduri plină:

Pe râul dorului, mânat de vânture
Veni odat'
Pe-un vas cu vâslele, muiate 'n cânture,
Lin-împărat.

Venit-a Regele să calce văile
Cătând o sor,
Eroi se 'ninimă și plâng femeile
De-a lui amor.

El fură nunților ecouri tinere,
Cântul la dor,
Răpește buzelor naivei Vinere
Vorba d'amor.

Pe munți în negură, pe stânci de cremene,
El a cătat
O albă verginâ, să-i fiă gemene
Și te-a aflat.

Tu ești cântărilor sororă gemene,
Sufletul lor,
Regele inimei trebue să-ți semene
Ca vis cu dor.

In tine vede-se că e în ceriure
Un Dumnezeu,
Purtând simmètria și-a ei misterure
In gândul său.

Mână dar coardele unele 'ntr'altele,
Mână-le lin.
Căci ca în sufletu-ți n'a găsit altele
Regele Lin.

Cântă cu doliul, ce-l varsă belele
Când plâng de-amor,
Să creadă lumile, să creadă stelele
Că-i tactul lor.

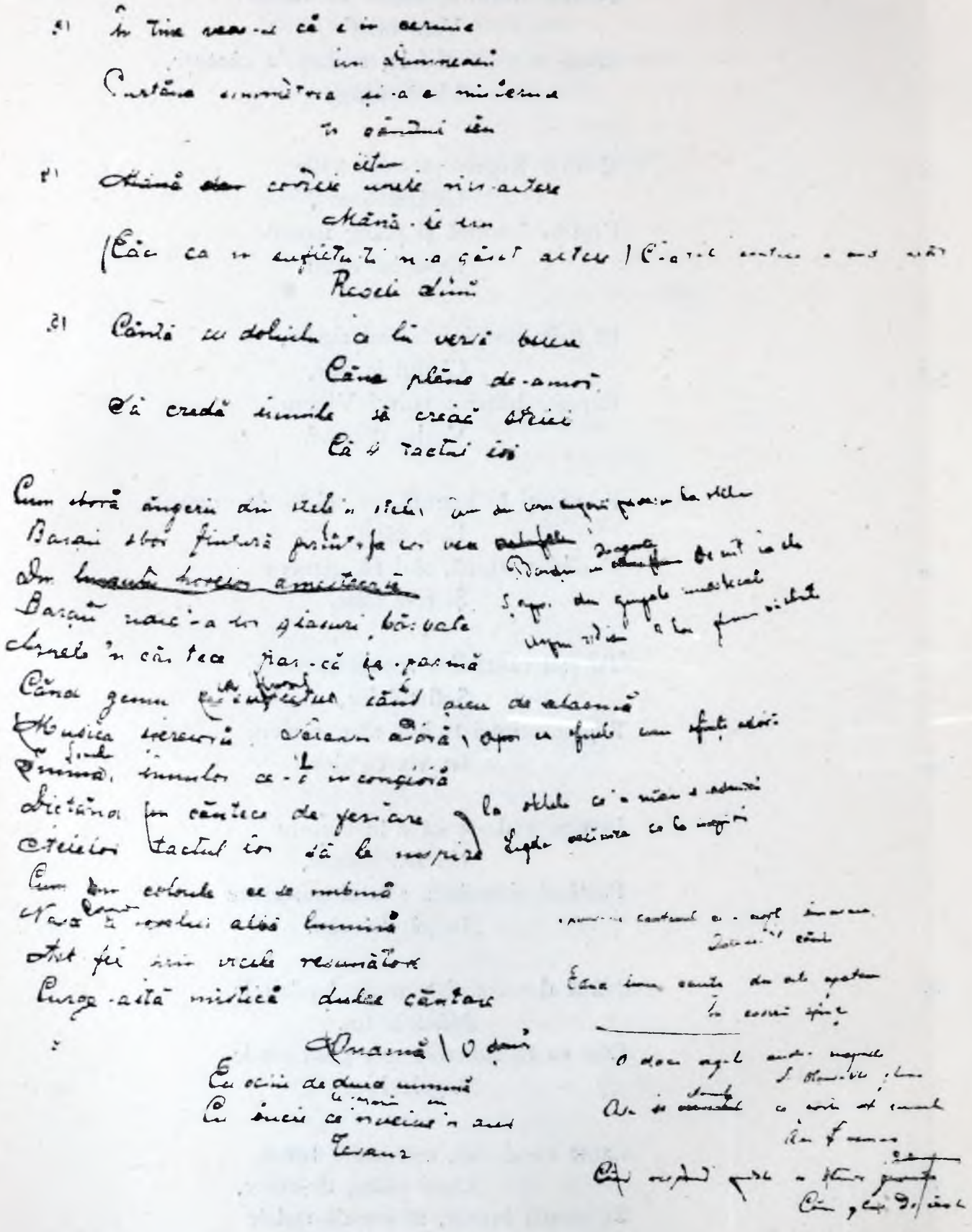

Cum sboară îngerii din stele 'n stele,
Barzii sbor, flutură printr'a lor bele;
Din lungul horelor amestecate
Barzii ridic' a lor glasuri bărbate.
Arpele 'n cântece par'că se sfarmă
Când gem cu sufletul, când zic de-alarmă.
Musica sferelor: Seraphi adoară
Inima lumilor ce-o încongioară,
Dictând în cântece de fericire
Stelelor tactul lor să le inspire.
Şi cum colorile ce se îmbină
Naşte a soarelui albă lumină,
Astfel prin vocile răsunătoare
Curge-astă mistică, dulce cântare:

Ondină,
Cu ochi de dulce lumină,
Cu bucle ce 'nvălue 'n aur
Tesaur!

Idee,
Pierdută 'ntr'o palidă fee
Din planul Genesei, ce-aleargă
Ne 'ntreagă!

Să 'nvii vii
Şi stânca de care râd timpii
Şi tot ce mai e 'n nesimţire
In fire?

Vin' dară
Căci ochiu-ţi e viaţă şi pară
Şi sufletu-ţi blândă magie
Ce 'nvie.

Să cânte
Ce secoli tăcù înainte
Şi-a munţilor creştete-nalte
Să salte.

Şi din amestecul de vise dalbe,
Dintre dănţândele fiinţe albe,
Iese cum cântecul dintre suspine
Regina albelor nopţii regine.
Părul-i ca aurul faţa 'ncadrează,
Cunună 'n undele-i se furişează.
Pe-o liră gingaşă şi argintie
Mânuţa-i coardele le 'ncurcă vie
Şi cum din zilele poetici, june,
A idealului iese minune,
Astfel prin notele lirei de-amor
Glasul ei tremură, dulce uşor:

Liră spartă 'n stânca lume,
Suflet stins, muiat în nor,
Plâns amar luat de glume,
Adevărul vrăjitor:

E fiinţa-mi tremurândă
Care trece 'n infinit,
Ca un fulger fără ţintă,
Ca un cap fără zenit.

Şi din chinuri ce mă 'nneacă,
Eu sorb mirul cel curat
Cum o lebădă se pleacă,
Bând din lacul îngheţat.

Şi cu moartea cea adâncă
Am schimbat al vieţei gând,
Am fost vultur pe o stâncă
Sunt o cruce pe-un mormânt.

Care-i scopul vieţii mele
Intreb sufletu 'mpietrit?
Ochiu-i stins, buzele mele
De dureri a 'nvineţit.

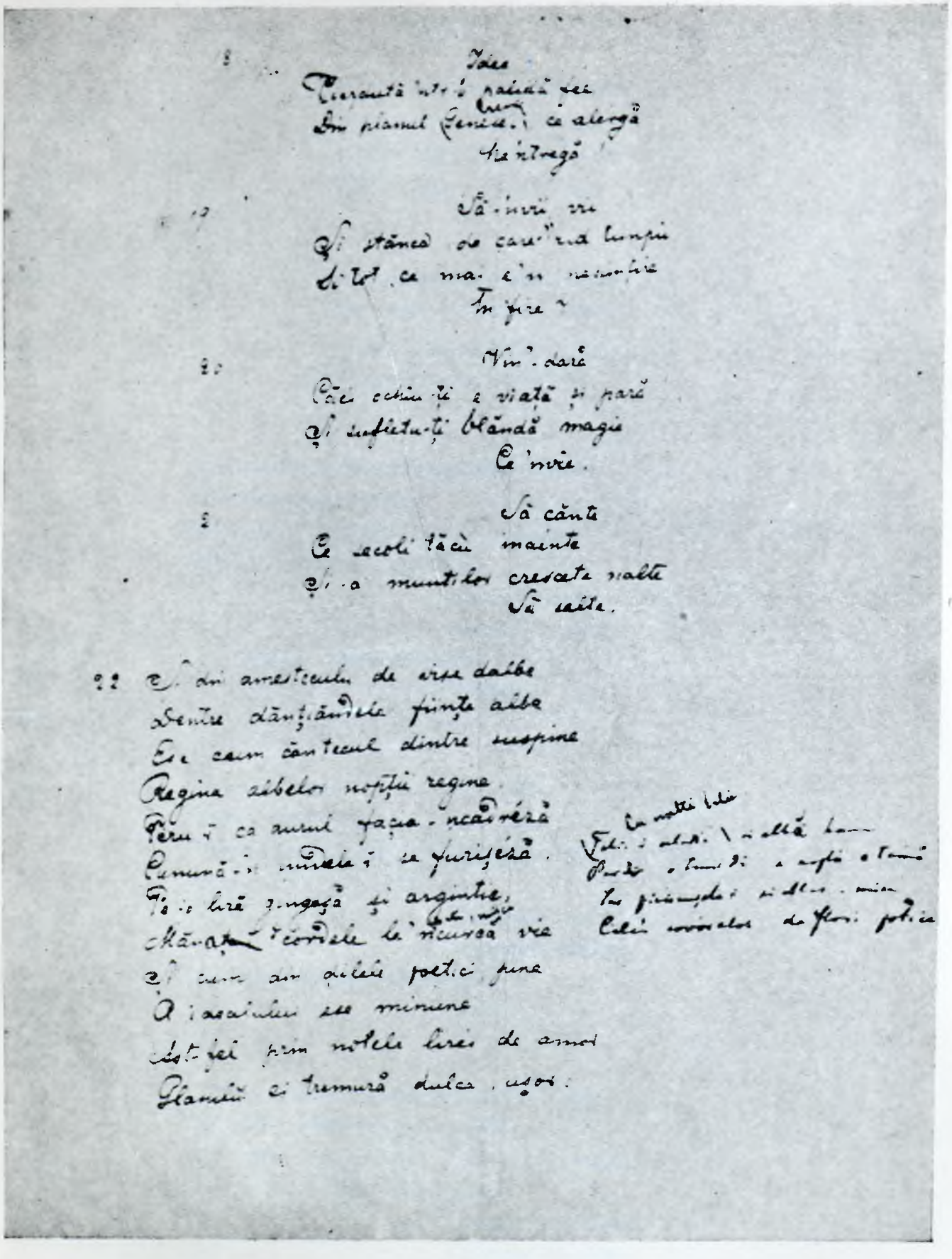

Crucea 'mi pare gânditoare,
Parca arde-a vieți-mi tort
Și prin neguri mormântare
Privesc fața mea de mort.

Dar atunci când albe zâne
S'or privi 'n sufletul meu,
A! gândiți, gândiți la mine
Că am fost în lume eu.

Un murmur feeric desmiardă doios
A salei tăcere senină,
Pin bolta ferestrei, arcată pompos,
S'aude vibrând mandolină,
Ș'un *eco* ușor,
Setos de amor,
Se 'nneacă 'ntr'a mandolei strune
Nebune.

Și toată viața lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale,
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres
Il pierde în coardele sale.
Vărsându-l cu dor,
Plângând râzător,
El cântă cu buze de miere
Durere:

« De ce nu-s o floare uscată de vânt
Și pală ca fruntea pe moarte,
Ce mila o pierde prin cruci de mormânt
Cu miros strivit, fără soarte,
C'atunci m'ai lua,
La mine-ai căta
Gândindă, cum e trecătoare
O floare.

« Dar eu nu-s, copilă, decât un amor
Ce arde 'n o inimă jună,
Un glas de pe buze aprinse de dor,
O minte pustie, nebună
Și dulce descânt
Pe coarde de-argint,
Când palida mea nebunie
Invie.

« Dar am o câmpie ce undoe 'n flori,
Câmpia speranțelor mele.
Acolo te-așteaptă râzândele zori
Pletindu-ți coroană de stele.
S'aduci prin amor
De viață fior,
In câmpul speranțelor vină,
Ondină!

XVIII

LA O ARTISTĂ

I

Credeam eri că steaua-ţi e-un suflet de înger
Ce tremură 'n ceruri, un cuget de aur
Ce-arunc'a lui raze 'n o luncă de laur
Cu-al cântului dar.

Iar, tu, interpretă-a cereştilor plângeri,
Credeam că eşti chipul ce palida stelă
Aruncă pe-o frunte de undă rebelă,
Pe valul amar.

Dar astăzi poetul cu inima 'n ceruri,
Răpit d'a ta voce în raiu de misteruri,
Ş-aduce a minte că 'n cerul deschis
Văzut-a un geniu cântând Reveria,
Pe-o arpă de aur, c'un *Ave Maria* —
Şi 'n tine revede sublimul său vis.

II

Cum lebăda viaţa ei toată visează un cântec divin,
Nu cântecul undei murinde pe luciul mărei senin,

Cum galbena luncă visează o iarnă întreagă de-un cânt,
Nu cântecul iernei cel aspru, nu arpa lui Eol în vânt,

Ci lebăda cântecul morţii, al morţii cu chipul ei drag,
Iar lunca visează de doina voinicului celui pribeag:

Astfel România, uitată 'n Carpatul cel ars și bătrân,
Visat-a de glasul tău dulce, de cântu-ți de dorure plin.

Cum lebăda știe că glasul ce iese din luciul adânc
Sunt inimi de lebede stinse ce 'n valuri eterne se plâng,

Astfel România, ea știe că glasul tău dulce divin
Italia, sora ei numai putut-a să-l aibe în sân.

Ea dară acum te salută, ea 'n visul ei te-a presupus —
Tu vii ca un cântec de soră la sora ce 'n lume s'a dus.

XIX

DE CE SĂ MORI TU?

Tu nu ești frumoasă, Marta, însă capul tău cel blond
Când se lasă cu dulceață peste pieptu-ți ce suspină,
Tu îmi pari a fi un înger ce se plânge pe-o ruină
Ori o lună gânditoare pe un nour vagabond.

Astfel treci și tu prin lume... ca un basmu de proroc!
Ești săracă dar bogată, ești mâhnită dar senină!
Ce să plângi? De ce să mori tu? Ce poți oare fi de vină
Dacă fața ți-e urâtă, pe când anii-ți sunt de foc.

Când ai ști tu cât simțirea-ți și privirea 'nduioșată
Cât te face de plăcută și de demnă de iubit,
Tu ai râde printre lacrimi și-ai ascunde negreșit
In cosița ta de aur fața-ți dulce și șireată.

Altele sunt mai frumoase, mult mai mândre, mai bogate,
Dar ca marmura cea rece nu au inimă de fel.
Pe când tu!... esti numai suflet. Ești ca îngerul fidel
Ce pe cel care iubește ar veghia 'n eternitate.

Șterge-ți ochii blondă Marta... ochi-ți negri... două stele
Mari, profunzi ca vecinicia și ca sufletu-ți senin.
O, nu știi cât e de dulce, de duios și de divin
De-a te pierde 'n ochii-aceștia străluciți în lacrimi grele.

O surâzi, surâzi odată! Să te pot vedea... o sântă,
O martiră ce surâde printr'a lumei dor şi chin,
Pe când ochiul ei cel dulce şi de lacrimi încă plin
Se ridică pentru-o rugă către bolta înstelată.

Ai surâs?!... O! eşti frumoasă... înger eşti din paradis
Şi mă tem privind la tine... căci ţi-o jur: nu m'aşi mirà
Dac'ai prinde aripi albe şi la ceriuri ai sburà
Privind lumea cea profană cum se pierde în abis.

XX

DE-AŞ MURI ORI DE-AI MURI

C'o bucurie tristă te ţin acum în braţe.
Privire în privire şi s n la sân trăim
Şi gura ta-mi surâde şi ochii tăi mă 'nvaţă
Când ţinem fericirea pe sân cum s'o iubim.

Dar de-oiu muri vreodată copilă gânditoare,
Crezi c'o să 'ncet din stele mai mult a te iubi
Şi-o să petrec în pace prin lumile de soare,
In care-oiu dăinui?

Nu, nu copilă scumpă!... De-i auzi în noapte
Când vei veghia în rugă la candela de-argint,
De-i auzi cum tristă aripa unei şoapte
Te-atinge aiurind,

De-i auzi vreo arpă sfărmată, plângătoare,
Vuind ca jalea neagră ce geme prin ruini,
Să ştii că prin a nopţii de întuneric mare,
La tine, înger, vin!

Şi să-mi deschizi fereastra să trec o boare sântă
Prin oalele uitate de veştejite flori,
Să mângâi cu suflarea-mi a ta faţă pălindă,
Ochii tăi gânditori.

Dar de-i muri *tu* înger de palidă lumină,
O ce m'aş face-atuncea, mărite Dumnezeu?
O să te plâng cu vântul ce fluieră 'n ruină
In rece sborul său?

Inger venit din ceriuri, oiu plânge al tău nume,
L-oiu sămăna 'n flori palizi şi 'n stelele de foc,
Cânta-te-aş ca şi râul cel scuturat de spume
In nopţi ce stau pe loc.

Şi aş primblà durerea-mi pe mări necunoscute,
Prin stânci ce stau în aer, prin munţi cu cap de fier,
Prin selbele bătrâne şi prin pustii tăcute —
Prin nourii din cer.

Pân' ce bătrân şi palid, cu cap pleşuv ca stânca,
Aş rumpe de pe liră-mi coarde ce nu mai sun
Şi aş culcà în piatră inima mea adâncă,
Cu dorul ei nebun.

XXI

LOCUL ARIPELOR

Strecor degetele mele printre buclele-ți de aur,
Raze cari cad în valuri pe un sân ce n'am văzut,
Căci corsetul ce le-ascunde e o strajă la tesaur,
Iară ochi-ți, gardianii, mă opresc și mă sumut.

Ochii tăi, înșelătorii! A ghici nu-i pot vreodată,
Căci cu două înțelesuri mă atrag și mă resping —
Mă atrag când stau ca ghiața cu privirea desperată,
Mă resping când plin de flăcări eu de sânul tău m'ating.

O, atunci mâna ta-i tare și respinge cu putere
Mâna mea, care profană ar intra în santuar
Să se-ascundă 'n sâni-ți tineri, pe când eu plin de plăcere
Să uit lumea 'n sărutarea-ți și în ochii tăi de jar.

Astăzi însă nu-s ca flama cea profană și avară,
Inima mi-e sântă astăzi, cald și dulce-i pieptul meu,
Azi sunt cast ca rugăciunea, și timid ca primăvara,
Azi iubesc a ta ființă cum iubesc pe Dumnezeu.

Tu surâzi cu ne 'ncrezare?... Cât de rea eşti tu copilă!
Lasă ca sub gazul roșu eu la sâni-ți să pătrunz,
Să deschei corsetul ista... Tu roșind să râzi gentilă,
Eu s'apăs fruntea-mi arzândă între piepții albi, rotunzi

Şi să strecor a mea mână după gâtu-ţi de zăpadă!
Tu roşeşti... tu nu vrei Marta?... O, de-ai şti ce caut eu...
Ai surâde şi-al tău umăr ai lăsà ca să se vadă,
Să-ţi privesc în ochi cu capul rezemat pe pieptul tău.

Cungiurând c'un braţ molatec gâtul tău cel alb ca zarea,
Apăsând faţa-ţi roşită pe-al meu piept bătând mereu,
Eu cu ceealaltă mână pe-ai tăi umeri de ninsoare:
Locul aripelor albe le-aş căta 'n delirul meu!

1870—1872

XXII

LA MOARTEA LUI NEAMȚU

Lăsați clopotul să plângă cu-a lui voce de aramă,
Lăsați turnul ca să miște a lui inimă de fier,
Căci de stele mai aproape el le dă acuma samă
Că un suflet bun și nobil se îndreaptă către cer.

Clopote, tu simți durerea și urmezi cu-a ta cântare,
Când din stea în stea se suie sufletul într'un avânt,
Pe când noi urmăm cu pasul cel rărit de întristare
Lutul palid, fără suflet, să-l depunem în pământ.

Ochii? Câte dulci imagini au sorbit a lor lumine!
Capul? O, de câte gânduri el a fost împopulat!
Inima? Câtă simțire frământat-a ea în sine?
Sufletul? Câte speranțe, câte visuri a păstrat?

Și-azi nimic. Lumea gândirei e o lume sfărâmată,
De lemnoas'a mâu' a morții inima e stoars' acum,
Și imaginele-s șterse, ce prin el treceau odată,
Sufletul (dacă esistă) printre nori își face drum.

Ai știut tu, scumpe frate, că pământu-i o ruină?
Că-i o sarcină viața? Că-i martiriu să trăiești?
Ai știut tu, cumcă moartea e un caos de lumină,
Că la finea veciniciei te-aștept stelele cerești?

De-a vieţii grea enigmă ţie-acuma nu-ţi mai pasă
Căci problema ei cea mare la nimic o ai redus,
Pe când nouă 'ncă viaţa e o cifră nenţeleasă
Şi 'nzădar căutăm răspunsul la 'ntrebarea ce ne-am pus.

Inzădar ne batem capul, triste firi visionare,
Să citim din cartea lumei semne ce noi nu le-am scris,
Potrivim şirul de gânduri pe-o sistemă oare-care,
Măsurăm maşina lumei cu aceà măsurătoare
Şi gândirile-s fantome, şi viaţa este vis.

XXIII

ÎNGERE PALID...

Ingere palid, îți e mister
Cum că a lumei valuri și șoapte
Este durere și neagră noapte
Pe lângă cer?

Nu știi tu, înger, oare să sbori,
Să lași pământul, trista ruină?
De-ți place cerul, a lui lumină,
De ce nu mori?

O, dar pământul încă te ține
In niște lanțuri țesute 'n rai.
De mult sburai tu în lumi senine —
De nu iubeai.

XXIV

STEAUA VIEȚII

Când norii, palate fantastice negre,
Cu geamuri prin cari se vede zaphyr,
Ascult'-ale mărei lungi cântece-alegre
Când stele se mir,

Atunci printr'o geană de nouri, deschisă,
Din ochiu-i albastru se vede o stea
Ce-mi mirue fruntea c'o rază de vise,
C'o rază de nea.

O, steauă iubită ce-abia stai pin stele,
Un sfânt ochiu de aur ce tremuri în nori,
Ai milă și stinge lungi zilele mele —
Cobori, o cobori!

XXV

REPLICI

POETUL

Tu eşti o undă, eu sunt o zare,
Eu sunt un ţărmur, tu eşti o mare,
Tu eşti o noapte, eu sunt o stea —
Iubita mea.

IUBITA

Tu eşti o ziuă, eu sunt un soare,
Eu sunt un flutur, tu eşti o floare,
Eu sunt un templu, tu eşti un zeu —
Iubitul meu.

Tu eşti un rege, eu sunt regină,
Eu sunt un caos, tu o lumină,
Eu sunt o arpă muiată 'n vânt —
Tu eşti un cânt.

POETUL

Tu eşti o frunte, eu sunt o stemă,
Eu sunt un geniu, tu o problemă,
Privesc în ochi-ţi să te ghicesc —
Şi te iubesc!

IUBITA

Iţi par o noapte, îţi par o taină
Muiată 'n pala a umbrei haină,
Iţi par un cântec sublim încet —
Iubit poet?

O tot ce-i mistic, iubite barde,
In acest suflet ce ţie-ţi arde,
Nimica nu e, nimic al meu —
E tot al tău.

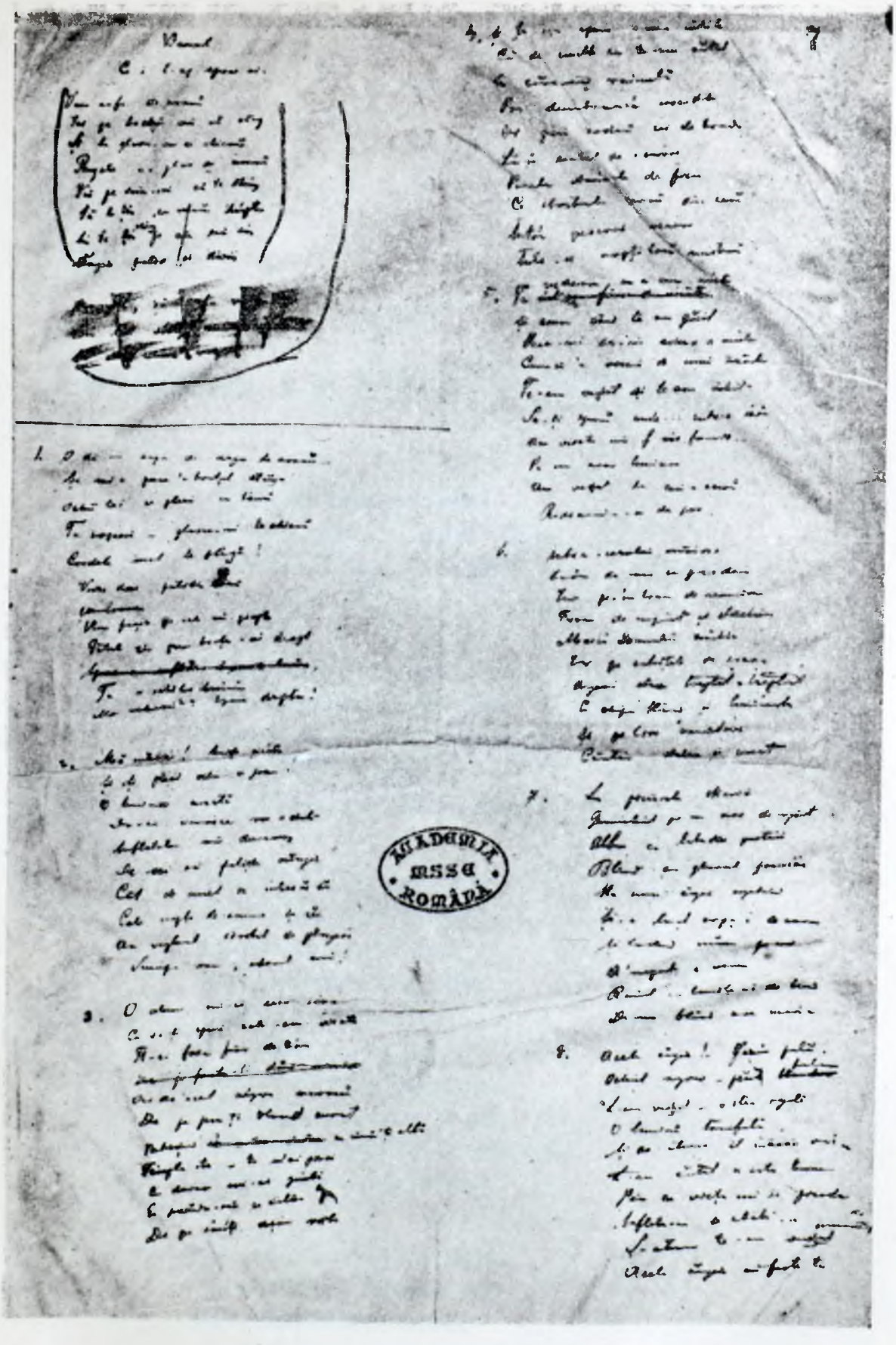

Manuscrisele Academiei R.P.R. BASMUL CE I L-AŞ SPUNE EI 2262,7 (33,8 cm. × 21,2 cm.)

XXVI

BASMUL CE I L-AȘ SPUNE EI

O, dă-mi arpa de aramă
Și mi-o pune 'n brațul stâng,
Ochii tăi se plec cu teamă
Tu roșești — glasu-mi te chiamă,
Coardele încet te plâng!
Vino dar, palidă zână,
Pune fața pe-al meu piept,
Gâtul tău pe brațu-mi drept,
Tu, a ochilor lumină,
Mă iubești, tu? Spune drept!

Mă iubești! Surâzi șireată
Și îți pleci ochii în jos!
O, lumină prea curată,
De-ai cunoaște vre odată
Sufletul meu dureros;
De ai ști, palide înger,
Cât de mult te iubesc eu,
Câte nopți de-amor și rău
Am veghiat sdrobit de plângeri,
Scumpa mea, odorul meu!

O, atunci mi-ai cere seama
Ca să-ți spun câte-am visat,
M'ai fixa fără de teamă,
Ai da 'ncet neagra maramă
De pe părul-ți blond, curat;

Netezind cu mâna-ți albă
Tâmpla ta — tu m'ai privi,
Cu durere mi-ai zâmbi,
Eu jucându-mă cu salba
De pe sâni-ți, aș vorbi.

Și ți-aș spune-a mea iubită
Că de mult eu te-am căutat:
In cărarea tăinuită,
Prin dumbrava înverzită,
Ori prin codri cei de brad,
Lângă cântul de isvoare,
Printre stâncele de fier
Ce străbat norii din cer,
Intr'a peșterii răcoare,
Intr'a nopților mister.

Te vedeam cu a mea minte
Și acum când te-am găsit:
Pare-mi că-mi aduc aminte
Cumcă 'n vremi de mai nainte
Te-am văzut și te-am iubit —
Să-ți spun unde... într'o scară
Am visat un vis frumos...
Pe un nour luminos
Am văzut la cer o scară
Ridicându-se de jos.

Intr'a cerului mărire
Scara de-aur se pierdea,
Iar pe-un tron de nemurire,
Tron de-argint și strălucire,
Maica Domnului zâmbea;
Iar pe schițele de scară
Ingeri stau treptat... treptat,
Cu chip blând și luminat
Și pe lire sunătoare
Cântau dulce și curat.

La picioarele Mariei
Genunchiat pe-un nor de-argint,
Alb ca lebeda pustiei,
Blând ca glasul poeziei,
Sta un înger cugetând;
Și-a luat arpa-i de aur
Și trecând mâna pe ea
A 'nceput a răsuna
Raiul... luncile-i de laur
De-un blând *Ave Maria.*

Acel înger!... Fața pală,
Ochiul negru, păr bălai —
L-am văzut — o stea regală,
O lumină triumfală,
Și de-atunci îl iubesc vai! . . .
L-am căutat în astă lume
Pân' ce viața-mi se pierdu,
Sufletu-mi se abătu...
Ș'atunci te-am văzut: minune!
Acel înger ai fost tu.

Când ai lăsat cerul, dragă?
De ce'n lume ai venit?
Ai știut că viața 'ntreagă
Trista-mi inimă pribeagă
Tot pe tine te-a iubit?
Ai știut cine te-așteaptă
Și-ai venit să răsplătești
Lungi durerile-mi lumești,
Cu zâmbirea-ți înțeleaptă
Și cu ochii tăi cerești.

XXVII

ÎNCHINARE LUI ȘTEFAN VODĂ

Și strunile plesnite și harpa desfăcută
In salcia pletoasă, de care atârnà
L'a Isterului râpe, acuma este mută,
Și cântul ei de aur nu pot a-l deșteptà.

Ce vânt trăgând s'aude sub crengile plecate
Spre unda cristalină ce fuge șopotind,
Și umbrele din apă tot rânduri înecate
Se par că lasă 'n urmă o voce suspinând?

Durere!... și-i profundă când România plânge
Cu fruntea 'nfășurată de doliu la mormânt;
Durere-i pretutindeni, durerea se răsfrânge
In valea și Carpatul ce-i românesc pământ.

Ca valurile mărei ce 'n sânu-i se frământă
Și spre un țărm sau stâncă se 'mping a se oprì:
Așa durerea sparge o țară și s'avântă
Colo spre mănăstire la Putna a lovì.

De printre munți, câmpie, din unghiuri depărtate,
Din târguri, municipii, cotune, un popor
De-același curat sânge, se scoală să ia parte
La zi de sărbătoare, la rugăciune 'n cor.

Cu-a națiunii cruce, de secoli ferecată,
Ca pelerin sosește la noua Golgotà
Unde eroul zace și țărna-i fu uitată.
Tăcere!... Este ora acum a ne rugà.

« Mărire ție Doamne! O Iehova mărire!
Ce verși în noi durerea ca balsamul ceresc,
Să curăți moliciunea, nedemnă moștenire,
La pragul casei tale, palat dumnezeesc».

Virtutea românească, virtutea strălucită
De patrie și lege, aici în sanctuar
Se știe 'nmormântată. O dalbă zi-i sosită,
Poporul stă 'n genunche s'o 'nveție la altar.

Și imn de rugăciune sub bolțile bătrâne
Vibrează cu putere, și fumul majestuos
De smirnă, de tămâie, din vasele divine
Se urcă către tâmplă în nour luminos.

Stă sus martirul lumii ce-i Dumnezeu putinte,
Iar jos l'a lui picioare mormântul umilit
Al omului, în care un snop de oseminte
E-o mână de cenușă, odor neprețuit.

Din astă catacombă și mucedă și rece,
Din ist sicriu de ghiață în noapte 'nfășurat
Cu giulgiul nepăsării, un fulger iaca trece
Și de-a virtuții raze tot templu-i decorat.

In nimbul ce 'ncunună mormântul se zărește:
Lipnițul, Grumăzeștii și Balta și Ciceu,
Dumbrava roșă, Baia și cum îngălbinește
Făloasa semilună la Racova de greu.

Dar printre fum și lupte în cercul de lumină
Se văd cerești casteluri de-a lui Hristos tării,
Și între ele-i Putna în care-adânc se 'nchină
Lui Ștefan Vodă astăzi ai României fii.

Aice e fântâna cea plină de mărire,
De sânta pietate, de-al patriei amor;
Aice-i eroismul ce trăznet de 'ngrozire
Fu dușmanilor țării sfărmând trufia lor.

O mamelor române! aduceți-v' aminte
Că dintre voi fu una: Elena, ce ne-a dat
A patriei mărire! Și când lipiți fierbinte
La sânul vostru pruncul, îi dați un sărutat,

Un sărutat de mamă, extas de bucurie,
Ce numai sus în ceruri se poate repetà,
In numele lui Ștefan îl dați să reînvie,
Și duceți pruncul vostru la Putna-a 'l închinà.

Iar tu junime verde, la ist isvor de viață
Cu unde de virtute ce-i a mărirei loc:
Invață-a iubi țara, a o iubì învață
Și 'n el inimă, suflet călește-ți ca 'ntr'un foc.

Așa junime scumpă, frumoasă aurorà
A patriei române! Al vostru viitor,
Și-al națiunii soare, din a virtuții horà
Se naște, vă surâde, vă cată cu amor.

In leagănul de moarte vederea nu pătrunde
Că-i noapte fără ziuă, că-i soarele apus:
Dar spiritul sondează și 'n mușchiul lui, fecunde
Seminți de lauri zice: că Ștefan v'au depus.

Din turnul mănăstirei cu fruntea 'ncărunțită
De patru secoli cântă un glas armonios
Și-a lui vibrare dulce de-aramă curățită
Prin flăcări întreite, e imn religios.

E-a clopotului Buga, suspin și lamentare
Ce-a munților ecouri de freamăt le-au împlut.
Ah! cântă la mormântul ce astăzi e 'n serbare
Că glasu-ți pentru lume și cer este făcut.

Te leagănă pe vânturi, și-a ta melancolie
Misterioasă limbă în inimă lovind,
Fă lacrime să curgă, colo fă 'n veșnicie
Eroul să tresalte, al tău glas auzind.

Și strunile plesnite, și harpa desfăcută
In salcia pletoasă, de care atârnà
L'a Isterului râpe, acuma este mută
Și cântul ei de aur nu pot a-l deșteptà.

O munți și văi profunde, oh! dați-mi pentru-un nume
Sublima voastră voce, că-i trist sufletul meu.
Dar bardul nu, nu cântă... el plânge și-apoi spune:
O Ștefan! tu ești mare și la mormântul tău!

XXVIII

ANDREIU MUREȘANU

Tablou dramatic într'un act

Persoane:

MUREȘANU, MORS, GENIUL LUMINEI

(Scena înfățișează un peisagiu de-o romanticitate sălbatecă în munți. Pe de o parte stânci surpate — unele țepene, altele răsturnate — de alta brazi acățați de vârfuri de stânci, unii frânți și răsturnați de vijelii și torente. In fund se văd ruinele încă fumegânde a unui sat de colibe — risipite ca cuiburi mari în dosul stâncelor. Mai în avanscenă, turnul vechiu și negru a bisericei satului. Biserica de lemn, cu ferestre mari cu zăbrele, cu muri parte risipiți, cu acoperământ de șindrile negre și mucezite. Asupra întregului plan se revarsă o galbănă lumină de lună. Avanscena o cuprinde de-a-curmezișul un trunchiu răsturnat, putred, pe care M. șade visătoriu. De tot în fund, codri și munți. Clopotul sună dogit 12 ore. Miezul nopții. In vremea asta, se scoală M.).

Tresare miază-noaptea în inima de-aramă
A turnului de piatră. Lin stelele se 'nhamă
La carul lunei blonde. Prin vămile veciei
Nici vremea nu le trece cu visele mândriei,
Nici suflete nu intră, nici suflete nu ies.
Prin aerul de noapte, puternic, rece, des,
A lunei adormite pătrund razele rare
In temnița din pieptu-mi trezind gândiri amare.
Când somnul frate-al morții, pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu visele-i de pace,
Când palida gândire prin țara morții trece,
Și moaie 'n visuri de-aur aripa ei cea rece
Cu-aghiazima cea dulce a lumii frunte-atinge,
Păcatele-i i-adoarme, invidia o stinge —
Ce ochiu veghiază umed? Ce suflet se frământă,
Ce suflet țipă 'n doliu, ce liră jalnic cântă?...
Sunt eu! ..Privesc trecutul, și-icoana lui barbară
E zugrăvită aspru d'ursita-ne amară.

Și gândul meu nu poate să rup' acea perdea,
Ce-ascunde viitorul puternic după ea.
Cântarea? Cea mai naltă și cea mai îndrăsneață
Nu e decât răsunet la vocea cea măreață
A undelor teribili, înnalte, sgomotoase
A unui râu, ce nu-l vezi. — Sunt undele de timp
Ce viitoru-aduce, spre-a le mâna 'n trecut.
Deși privesc nainte-mi noaptea bătrână ruptă,
Și văd c'o lume nouă dintr'însa se ridică,
Dar *pârghia* aceea, ce desfăcând tenebre,
Ridică viitorul — puterea care toarce
Al vremii fir — aceea îmi e necunoscută.
Vai! cele întâmplate istoria le spune
Și cele viitoare și-aruncă umbra lor
In atmosfera groasă a zilei cei de azi.
De ce se 'ntâmplă toate, așa cum se întâmplă,
Cine mi-a spune-o oare? — E plan, precugetare,
In șirul orb al vremei și-a lucrurilor lumei?
Sau oarba întâmplare fără 'nțeles și țintă
E călăuza vremei? Putut-a ca să fie
Și altfel de cum este tot ceeace esistă,
Sau e un *trebui* rece și neînlăturat?
Și dacă trebui toate să fie-așa cum sunt,
Ce legi urmează vremea — Cu *ce drept* ea apasă
O ginte ca pe samă-i o alta să ridice;
E v'o dreptate 'ntr'asta, sau oarbă 'mparte bobii
Soarta fără-de-lege? — Și dacă n'ai temeiuri
Decât acele spuse de cărțile bătrâne,
Și-aceste-s dovedite că nu dau deslegare —
Cine-mi va spune mie — dacă a ginței mele
Viață viitoare va fi mai fericită
Decât al ei trecut?
De-ar fi fost rău adesea și bine num'odată
Aș crede că 'ntâmplarea oarbă, nevinovată,
A grămădit în mersu-i, dar fără ca s'o știe,
Atâta neferice pe țara mea pustie —
Dar *nu*! e-atâta minte — atâta plan de rele
S'a grămădit puternic în viața ginții mele,
Incât îmi vine-a crede că sâmburele lumii

E *răul*. Cartea lumii d'eternă răutate
E scrisă și-i menită.
De vei avea puterea,
Voința ca să sfarămi pe cel mai slab ca tine:
Bravură se numește. De ești închipuit,
Nesuferind ca alții de-acea închipuire
Cu vorba să se-atingă: onoare se numește;
De vrei să 'ntreci pe alții și lumei să-i impui
Persoana ta infamă: dorință-i de mărire,
La fapte mândre stimul. De ești atât de van
Să crezi că pân' și cerul ascultă a ta vorbă,
Că-i pasă dacă corpul ți-l chinuești și mintea
Ți-o stupifici — îți zice că ești evlavios,
Ba chiar și *sfânt*. — Și nu sunt numai oameni
Ce îți admiră fapta, gândirea 'nchipuită,
Ci te admir popoare...
Ce proastă e mulțimea,
Ea crede cum că duce a lumii soartă 'n mână,
Și singură e dusă de-o mână de șireți.
De te-a 'nzestrat natura
Cu-atâta minte numai, să poți să vezi prostia
Și cruda răutate ce masa o domină,
Nedând nimic pe ele, să faci din ele scara
Spre-a te urca pe dânsa l'avere și mărire,
Prefă-te numai cumcă tu prețuiești acele
Mari calități și-alese (numește-le cum vrei),
C'o frasă lingușește deșertăciunea lor
Și pe-umeri te vor duce, sacrificând averea,
Viața pentru tine. Dar spune-li adevărul,
Te-or răstigni pe cruce, te-or huidui cu pietre
Și te vei stinge miser de nimenea jelit.
Se vede
Că nu puteau șireții ca să găsească 'n viață
Alt preț decât acela să-și împlinească pofte
Pe seama altor... Apoi este și drept, cuminte,
Ca proști să ducă greul, astuții să domnească...
La ce-ar fi-atuncea lumea în două împărțită?
La ce-ar exista proștii — și iar la ce șireții?
Nu *merită* nătângii să fie stăpâniți?

Nu vezi că stăpânindu-i le împlinești dorința?
Mai de dorit ce soartă pot ca să aibă 'n lume,
Decât să-i ducă 'n turme sunetul unui nume?
Ei nici nu-s pentru alta, decât ca să trăiască,
Să moară 'ntru'mplinirea unei deșertăciuni.
Și-apoi nu vedeți voi,
Că ei admiră toate ce le aduc peire?
Omoară fericirea unui popor întreg,
Liniștea unui secol și ești numit erou.
Beată de bucurie mulțimea te primește,
Cu lauri te 'ncununã... O gintă ce se 'nnalță
Pe spatele altora, e *mare* — și cu cât
Mai mult se ține 'n locu-i prin rău și prin asprime,
Cu-atâta e *mai* mare. Dreptate-universală
E-aceea ce-o urăște puterea brută. Peste
Tărie nu decide nimic. La bine nu-i putea
S'aduci doi oameni; — răul l-urmeaz' întregi popoare;
Căci răul este colțul vieții. Vecinic răul
Intâiul rol îl joacă — e colț în orice cuget,
In oricare voință, în orice faptă mare.
Invidia de pildă e mam'-egalității,
Și îngrădirea contra răutății reciproce
Dreptate se numește. Cu cât mai răi sunt civii
Cu-atât e mai perfectă dreptatea.
Fiți răi și veți străbate
La țintă-oricât de mare, numai prin răutate!
Fiți răi! și-urmați principiul ce lumea o domină —
Lăsați să creadă alții mai proști ca voi, în bine.
Dece n'aveți voi minte? Deschideți ochii voști,
Vedeți că *sfânt* și *bine* sunt numai pentru proști?
Decând sunteți în lume, a existat dreptate
Și pentru voi? Dar greul voi numai îl purtărăți,
Voi v'ați hrănit dușmanii, i-ați apărat cu sânge,
In loc de-a sparge capul năpârcei sub picior,
Voi ați crescut-o mare și astăzi vă zugrumă.
Spun popii de-o vecie unde oricare vină
Găsește-a ei osândă și binele răsplata —
Și mii timizi de frică și de-o speranță vană
Trec înșelați pe lângă isvoarăle vieții.

Iar dacă un linţoliu, piroane de sicriu
Răsplata sunt virtuţii?
Răbdarea cine-o are, târască-se 'nsetat.
Voi soarbeţi picătura de timp ce o aveţi,
Aici fiţi mari, puternici, aici fiţi fericiţi —
Aici spirit, curagiul şi pumnii au valoare.
In mână de vei prinde-a istoriei carte
Şi dacă tu de frică sau poate de ruşine
In faptele ei rele nu vei încifra bine,
Vedea-vei cum sub ochi-ţi în plin se desfăşoară
Răul şi iarăşi răul — că vremea se măsoară
După a răutăţii păşire. *Rău şi ură*
Dacă nu sunt, nu este istorie. Sperjură,
Invidios-avară, de sânge însetată
E omenirea 'ntreagă — o rasă blăstămată,
Făcută numai bine spre-a domina pământul,
Căci răutăţii numai îi datoreşte-avântul
Ce l-a luat pe scara fiinţelor naturii.
Cine-a văzut vreodată popor de oameni buni
Să fie mare? Dacă e rău, e egoist,
Vrea toate pentru sine, nimica pentru alţii;
Dacă trăieşte bine, dar fără ca să lase
Ca şi-alţii să trăiască — e mare. Când un popol
Incepe a fi nobil şi generos în cuget,
Atunci a lui cădere şi moarte sunt aproape,
Căci numai răul are puterea de-a trăi.
Chiar fapta cea mai bună duce la rău. Ea este
Pământ care hrăneşte sămânţa celor rele.
Ai milă
De unul şi cu mâna în care i-ai pus pânc
Mâini va ridica piatra, ca el întâi s'arunce
In tine. Dă-i unuia onoare şi mărire
Şi va fi cel din urmă spre-a se uita la tine
De-i fi căzut. — *Ce plan adânc-şiret!*
Cum în sămânţa dulce a răului s'a pus
Puterea de viaţă!
Şi mai credeţi în bine, în basme de copii!
O, ridicaţi în suflet gigantici vijelii
Şi sfărâmaţi c'o mândră strigare triumfală

Ordinea cea nedreaptă, șireată, infernală,
Ce proștii și șireții, unii 'nșelați, iar alții
Inșelători susțin că de Dumnezeu e pusă
In lume.

O Satan! geniu al desperării!
Acum pricep eu gându-ți, căci svârcolirea mării
Trăiește-acum în mine. Pricep gândiri rebele
Când ai smuncit infernul ca să-l arunci în stele,
Desrădăcinași marea ca s'o împroști în soare,
Ai vrut s'arunci în caos sistemele solare —
Da! ai știut că 'n ceruri, răul, nedreptul tronă,
Că secole nătânge l-adoră, l-încoronă,
Știai c'așa cum este *nu poate* a fi bine!
Că nu poate nedreptul etern ca să domine.
O! de-aș vedea furtuna că stelele desprinde,
Pe cer talazuri mândre înnalță și întinde,
Și nourii ca sloiuri de ghiață aruncate,
Sfărmându-se de-a sferei castele înstelate —
Cerul din rădăcină nălțându-se decade,
Târând cu sine timpul cu miile-i decade,
Se 'nmormântează 'n caos întins fără de fine,
Sburând negre și stinse surpatele lumine.
Văd caosul că este al lumilor săcrii,
Că sori mai pâlpâi' roșii gigantice făclii
Și-apoi se sting. — Nimicul, lințoliu se întinde
Pe spațiuri deșerte, pe lumile murinde!
Văzând risipa, Satan, vei crede c'ai învins!
Căci dacă ești Arhanghel al morții cei bătrâne
Atunci ești drept — căci numai *ea* este dreaptă 'n lume,
Și cei ce o servesc — căci contra orice 'n lume
Invinge răutatea — dar contra morții nu.
Fiindcă tina lumii e rea, fiindcă tină
Și praf e universul întreg — fără de vină
Ai căzut geniu mândru, plin de 'ndărătnicie
In spații făr' de margini, în evi de veșnicie!
Vai, soarte blăstemată, ce oarbă aruncii bobii,
La ori cine în lume dai ceiace nu-i trebue,
Te rog soarte mă scapă, de alții nu — de mine.

Atât venin în suflet, și-atât amar în gând,
Incât dac'aș putea-o ca să răsuflu-adânc
Și bine — aș învenina vremea 'n care-s osândit
De a trăi.

O geniu, ce pătrunzi
Nemărginirea — iartă c'amărăciunea mea
M'a 'nvins! Tu știi să judeci și știi că nefericea
Ades scrânteşte șirul gândirii și o face
Să meargă tocmai contra la calea ceea care
Ar trebui s'urmeze.
Un orologiu care în loc de-a-îmbla 'nainte
S'ar târîi 'ndărăt. O, nu există crime,
Căci toate, toate-s fapte unei gândiri pe dos,
Unei simțiri perverse.
Taci, taci, suflete mândre, nu răscoli cu-atâta
Grozavă ușurință titanica turbare
Ce 'n aschii sclipitoare gândirea mi-o sfăramă.
Stinge, puternic Doamne, cuvântul nimicirii
Adânc, demonic-rece ce 'n sufletu-mi trăiește,
Coboară-te în mine, mă fă să recunosc
C'a ta făptură slabă-s. Nu mă lăsa să sper
Că liber-mare-mândru prin condamnarea ta
N'oiu coborî în iaduri de demoni salutat,
Ca unul ce menitu-i de a le fi stăpân —
Stăpân geniilor pieirii! Ce gând superb! O 'nceată
Inima mea cea stoarsă de-o cugetare beată,
Nu răscoli 'n bătaie-ți ruinile sfărmate
A lumi-mi dinăuntru.
Văd cerul lan albastru sădit cu grâu de stele,
El îmi arată planul adâncei întocmele
Cu care-și mișcă sorii. — In sâmburul de ghindă
E un stejar. — Cum dânsul din proprii rădăcine,
Din planul vieții sale ascuns în colțu-obscur
Își crește trunchiul aspru — așa, poporul meu,
In tine e puterea-ți, nălțarea-ți și pieirea-ți.
Eu cred că tot ce este menit de a fi mare
Să-și înnăsprească trebue superba rădăcină
Prin viscole turbate, prin arșiță și 'nghet.

Mai tare e-acea stâncă, ce a trecut martiră
Prin vijelii *mai* multe. Popoarele barbare
Ce-au cotropit Românii sunt vijelii măreţe,
Turbate, mândre, aspre ca orice vijelie,
Dură și trecătoare ca ele. Iar stejarul
Poporului meu tare ridică și-azi în vânturi
Intunecata-i frunte și proaspăta *lui* frunză.
In lume văd popoare cuminți și fericite,
Și mă întreb ce soarte să doresc la al meu?
Și-un gând îmi vine aspru, adânc, fără de milă
Și sfărmător de lume. — Nu, Nu! N'aș vrea ca alte
Popoare să mai fie c'al meu — nu merit ele
Să-i semene. Poporu-mi menitu-i ca să fie
Altfel de cumu-s alte. Eu nu cer fericire
Pentru a lui vĭață. — O, nație iubită!
Vei înțelege doru-mi, vei ști să-l prețuiești?
Voiu să te văd, iubito! nu fericită — *mare*!
Decât o viață moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, vĭața ginții mele,
Decât o soartă aspră din chin în chin s'o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mării moarte!

XXIX

FRUMOASĂ ȘI JUNĂ

Frumoasă și junĕ, oh, dragă-mi mai ești!
Eu caut și caut în ochi-ți cerești
Și 'n veci nu mă satur și 'n veci aș cătà,
Iubită, dorită, o gură — așa!

Tu tremuri, tu cauți, tu murmuri, tu râzi,
Cu glasul tău dulce tu raiu-mi deschizi,
Cu părul tău moale tu viața mi-o legi —
O știi și te faci că nu o 'nțelegi!

Șireată și dulce — copil vinovat —
De ce nu mă 'mbii cu al tău sărutat,
De ce-aștepți să-l fur de pe ochi-ți profunzi
Și 'n blondele plete tu capul ți-ascunzi!

Cu mâna ți-acoperi tu ochii tăi dragi,
Prin degete cauți, nu râde ci taci;
Pedeapsa ce meriți, columbă a mea,
O gură-i — Oh, dă-mi-o — mi-ai dat-o — așa!

XXX

IUBITĂ DULCE, O, MĂ LASĂ...

Iubită dulce, o, mă lasă
Să privesc fața-ți, ochiul tău ceresc,
Să mângâi părul-ți d'aŭree mătase,
Privindu-te, de-amor să nebunesc!
Ah, brațul tău rotund e alb — se lasă
Cu grație pe umeri-mi — privesc
In ochii tăi, în fața ta — în gura jună,
S'ascult uimit la vorba ta nebună!

Nebună, că nu are șir și minte,
Ci grație ș'amor copilăros,
La gura ta care zâmbind îmi minte
Spre-a coperi misterul cel duios,
Ce-mi spune *nu* — când *da* ochiu-ți fierbinte
Din genele-i îmi spune voluptos —
Ah, tot amorul meu, copil în raze,
E concentrat în ființa-ți luminoasă!

Surâsul tău o rază e de soare,
Și ochii tăi sunt stele 'n noaptea mea,
Și sânul tău de vergină ninsoare,
Ce lin l-acoperi tu cu mâna ta,
Când tremurând privești și zâmbitoare
La-a lui dulci flori ce cresc alăturea —
Și sărutarea ta — oh, spune, spune
Cu ce s'aseamăn dulcea-acea minune!

De n'ai fi tu ce-ar folosi vïața,
Speranțele-i, și binele-i și tot!
Un vis ar fi amestecat cu ceața,
Un chin ar fi — ce l-aș sfârși să pot;
Pe când astfel o noapte e măreață,
Pierdută 'n stele ce în ceriu înnot,
Prin ele trece melancolic luna —
O gură dă-mi iubito — și 'ncă una!

Spre sărutare gura-ți se încreață
Și ochii tăi privesc întunecat
Și visători. — Iubito, tu, glumeață,
Nu știi c'a săruta e un păcat
Și că 'n întunecata lor dulceață
Nu s'uită ochii de copil v'odat' —
Fără să plângă 'n urmă-a lor langoare
Și voluptoasa lor întunecare!

Căci ce ai zice dacă eu acuma
Aș uita toate... tu mă înțelegi —
E drept că ție-o vorbă-ți trebui numa
Ca toată firea mea în lanț s'o legi —
Dar vorba aceea sèrie-ori de glumă
Cu care pasiunea-mi s'o diregi
Vei spune tu? — O taci — o taci, n'o spune—
Ai spus-o? 'S mânios, tu 'nțelepciune!

In van vorba ta blând povățuește —
La seriositatea ta surâd;
Spre sărutare gura-ți se 'ncrețește,
Spre sărutare ochii tăi se 'nchid;
Șireată ești! sub geana ce umbrește
Ochi-ți sclipesc și-mi pare că ei râd;
Cu brațul ți-i acoperi?... Supărată?
Ce te prefaci, iubita mea șireată?

XXXI

IUBITEI

O, îndulceşte-ţi ochii tăi iubită,
O, însenină faţa ta de nea.
Nu ştii că 'n piept inima mea rănită
Tresare-adânc la întristarea ta ?
Tresare-adânc, tresare-adânc, iubită —
Oh, înzădar mi 'ncreţi tu fruntea ta.
Durerea chiar de-o simulezi — eu simt
Fiori adânci în pieptul meu trezind.

Ah! cât eşti tu de mândră şi frumoasă
Când râzi, când plângi, când mă săruţi, când — ah!
Cuprind în mâni eu capul tău — geloasă! —
Şi sărut ochi-ţi plini de lacrimi, ah!
Ei strălucesc ca stelele focoase
Ce 'ntr'a junie-mi noapte lumină!
Şi te iubesc, şi te sărut, te-ador
Amorul meu, nespusul meu amor!

O, nu-mi muri, o, nu-mi muri, iubită,
C'atunci în veci prin noapte-aş rătăci —
Mi-aş sfărmà viaţa 'n jalea cea cumplită
Şi de durere n'aş putea muri.
Aş purta 'n timp inima 'ncremenită,
Cu ochii stinşi, şi gura-ar amuţi.
Durerea ta m'ar face să trăiesc,
Ca să trăiesc, ca să înnebunesc.

Aşteaptă dar cu moartea ta, iubită,
Pân' ce de fericire-oiu muri eu.
Cu roze să 'ncununi fruntea-mi pălită,
Zâmbind să mă săruți, amorul meu;
De-oiu învia să știi, dumnezeită,
Că-un somn a fost angelic, deşi greu.
De nu mă voiu trezi să știi, să știi —
Că 'n veci visez la ochii tăi cei vii.

Cum va fi acel vis eu nu-ți pot spune —
Eu numai îl gândesc când mă cufund
In ochii tăi. — Neclare sunt, nebune,
Acele 'nchipuiri ce mă pătrund.
Priveşte tu în ochii mei şi-mi spune
Ce vezi în ei, în dorul lor profund.
Tot ce-ai văzut eu am văzut 'n'al tău —
Nici în mormânt nu pot ca să-i uit eu.

Ei sunt minuni ce-a muri nu mă lasă.
In somnul morții m'or neliniști,
Pătrunde-vor cu raza lor focoasă
Chiar în sicriul unde voiu dormi.
Ei au pătruns prin pături neguroase
Ce viața mi-a urzit până aci —
De-ați putut sparge negurile acele,
Veți lumina în veci, iubite stele!

Oh, nu-mi muri, te rog! Căci tot ce 'n lume
Eu am iubit murit-a prea curând —
Orice amor ce n'a luat drept glume
Al meu amor e astăzi în mormânt. —
Dar astăzi văd c'am pierdut doar un nume:
Căci ea eşti tu — tu ea — într'un cuvânt
Tu mi-ai murit odată. — Să nu-mi mori
De-a doua oară, înger de amor.

Căci de-ai muri ce-aș face eu în lume?
N'aș regăsi în veci chipu-ți ușor
Și osândit aș fi să stau în lume —
De jalea ta eu n'aș putea să mor.
Acum, — acum n'aș plânge al tău nume
Ci chiar pe tine, vecinice amor:
Mort, aș trăi eu; — viu, eu aș fi mort.
Trăiește-mi dar — c'adânc în piept te port!

XXXII

CÂNTECUL LĂUTARULUI

Ca povestea cea sărmană
Care nimeni n'o-a 'nțeles
Trec prin vremea tristă, vană,
Cum prin secoli un eres.

Sunt ca lira spartă 'n stâncă,
Sunt ca glasul din pustii,
Sunt ca marea cea adâncă,
Sunt ca moartea între vii.

Dintre chinuri ce mă 'nnecă
Eu sorbeam mirul curat,
Cum o lebădă se pleacă
Bând din lacul înghețat.

Dar cu moartea cea adâncă
Azi eu schimb al vieți-mi gând,
Am fost vultur pe o stâncă,
Fire-aș cruce pe-un mormânt!

Care-i scopul vieții mele,
De ce gându-mi e proroc,
De ce știu ce-i scris în stele,
Când în van lumea o 'nvoc.

CÂNTECUL LĂUTARULUI

Crucea-mi pară gânditoare
Parca arz' -a vieţi-mi tort,
Căci prin neguri mormântare
Voiu să văd faţa-mi de mort.

Doar atunci când prin lumine
M'oiu sui la Dumnezeu,
Veţi gândi şi voi la mine
Cum am fost în lume eu.

XXXIII

COPII ERAM NOI AMÂNDOI...

Copii eram noi amândoi,
Frate-meu și cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam și înhămam la el
Culbeci bătrâni cu coarne.

Și el citea pe Robinson,
Mi-l povestea și mie;
Eu zideam Turnul-Vavilon
Din cărți de joc și mai spuneam
Și eu câte-o prostie.

Adesea la scăldat mergeam
In ochiul de pădure,
La balta mare ajungeam
Și l'al ei mijloc înnotam
La insula cea verde.

Din lut acolo am zidit,
Din stuful des și mare,
Cetate mândră la privit,
Cu turnuri mari de tinichea,
Cu zid împresurată.

Și frate-meu ca Impărat
Mi-a dat mie solie,
Să merg la broaște ne'mpăcat,
Să-i chem la bătălie —
Să vedem cine-i mai tare.

Şi împăratul broaştelor,
C'un oacacà de fală,
Primi — porunci oştilor
Ca balta s'o răscoale.
Şi am pornit război.

Vai! multe broaşte noi am prins
— Imi pare chiar pe rege —
Şi 'n turnul negru le-am închis,
Din insula cea verde.
Spre sar' am făcut pace

Şi drumul broaştelor le-am dat.
Săltau cu bucurie,
In balt' adânc s'au cufundat
Ca să nu mai revie.
Noi am pornit spre casă.

Atunci răsplata am cerut
Pentru a mele fapte —
Şi frate-meu m'a desemnat
De rege 'n miază-noapte
Peste popoare 'ndiane.

Motanul alb era Vistier,
Mârzac cel chior ministru —
Când dela el eu leafa-mi cer,
El miaună sinistru.
Cordial i-am strâns eu laba.

Şi împăratul milostiv
Mi-a dat şi soţie,
Pe fiica lui cu râs lasciv
Şi ţapănă, nurlie,
Pe Tlantaqu-caputli.

Am mulţămit c'un umil semn,
— Drept mantie-o prostire —
M'am dus l'amanta mea de lemn,
In sfânta mănăstire,
Intr'un cotlon de sobă.

Şi ah! şi dragă-mi mai era!
Vorbeam blând cu dânsa,
Dară ea nu-mi răspundea
Şi de ciudă eu atunci
Am aruncat-o 'n foc.

Şi pe şură ne primblam
Peste stuf şi paie
Şi pe munţi ne 'nchipuiam.
Cu fiece bătaie
Mărşileam alături.

Şi pe cap mi se îmfla
Casca de hârtie.
O batistă într'un băţ,
Steag de bătălie.
Cântam: Trararah!

Ah! v'aţi dus visuri, v'aţi dus!
Mort e al meu frate.
Nimeni ochii-i n'a închis
In străinătate —
Poate-s deschişi şi 'n groapă!

Dar ades într'al meu vis
Ochii mari albaştri
Luminează — un surâs
Din doi vineţi aştri
Sufletu-mi trezeşte.

Eu? Mai este inima-mi
Din copilărie?
. . . . . .
Ah! îmi îmblă ades prin gând
O cântare veche.
Parcă-mi ţiue-aiurind
Dulce în ureche:
Lume, lume şi iar lume!

XXXIV

AVEAM O MUZĂ

Aveam o muză, ea era frumoasă,
Cum numa 'n vis odată 'n viața ta
Poți ca să vezi icoana radioasă,
In strai de-argint a unui elf de neà!
Păr blond deschis, de aur și mătasă,
Grumazii albi și umeri coperià,
Un straiu de-argint strâns de-un colan aŭros
Strângea mijlocul ei cel mlădios!

Și talia-i ca 'n marmură săpată
Strălucea albă 'n transparentul strai,
Sâni dulci și albi ca neaua cea curată,
Rotunzi ca mere dintr'un pom de rai;
Abia se ține haina cea bogată
Prinsă ușor cu un colan de pai,
Astfel adesea mă găsea veghind —
Nori străbătea o umbră de argint.

Crinul luminei strălucea în mână
Reflectând dulce mândrul ei obraz,
Razele dulci loveau fața-i senină,
Rotunzii umeri și-albul ei grumaz;
Părul lucea ca auru 'n lumină,
Straiul cădea de pe-umeri de atlaz,
Ochi mari albaștri 'n gene lungi de aur
Și fruntea-i albă 'ntunecată 'n laur!

Odată 'n viața-i muritorul vede
In visul său un chip așa d'ales!
Eu... fericit c'amantul blondei Lede,
Nebun de-amor, eu o vedeam ades.
Venea 'n singurătatea mea pe îndelete,
Rătăceam mâna 'n păru-i blond și des,
De pe-umeri haina-i luneca ușor —
Vedeai rotundul braț pân' subsuori.

Părea c'așteaptă de a fi cuprinsă,
De-a'și simți inima bătând cu dor,
Ca buza ei de-a mea să fie-atinsă,
Ca graiul ei să tremure ușor,
Să văd privirea veselă și plânsă,
Să aud glasu 'ntunecat de-amor
Și la ureche dulce să-i repet
Cântul, ce 'n gândul meu se mișcă 'ncet.

O, îmi șoptește numa'n dulci cuvinte
Neînțelese, pline de 'nțeles,
O, îmi surâzi cu gura ta fierbinte,
Tu, înger blând cu ochii plini d'eres,
Căci al tău zâmbet îmi aduce-aminte
C'un înger ești ce fu din cer trimes,
Ca să mângâi junia mea bogată
Cu-a ta zâmbire dulce și curată.

S'apropia, în aer suspendată,
Și brațul ei grumazu-mi cuprindea,
Priveam în sus la fața-i luminată,
La gura-i mică care surâdea —
Din ochi albaștri raza 'ntunecată,
Plină de-amor în ochiul meu cădea,
Talia ei subțire 'n colan strânsă
Tremurà scump de brațul meu cuprinsă.

Ea a murit. — Am îngropat-o 'n zare.
Sufletul ei de lume este plâns. —
Am sfărmat arfa — și a mea cântare
S'a înnăsprit, s'a adâncit — s'a stins.

Imi plac a nopții turburate oare,
Imi place de dureri să fiu învins;
O de-aș orbi, de-aș amuți odată,
Că 'n lume nu văd lumea căutată!

Eu nu văd munții înnecați de nouri,
De care gându-mi vultur s'acăța;
N'aud a mării înmiite-ecouri,
Ce 'n glasul meu măreț s'amestecà;
In codri-antici n'aud muget de bouri,
Trezind zilele vechi în mintea mea,
Codrul din munți, râul din vale-mi tace —
De ce nu pot în praf a mă preface!

XXXV

DOI AȘTRI

Am văzut doi aștri,
Strălucind albaștri
Sub o frunte 'n vis;
M'a 'nnecat seninul
Când privii divinul,
Blândul lor surâs.

Și mi-am zis în mine:
Inger cu lumine
De-un adânc noroc...
Din a vieții tale
Inflorită cale
Cum nu stai în loc?

XXXVI

CÂND CRIVĂȚUL CU IARNA...

I

Când crivățul cu iarna din Nord vine în spate
Și mătură cu-aripa-i câmpii întinse late,
Când lanuri de-argint luciu pe țară se așternu,
Vânturi scutur aripe, zăpadă norii cern...

Imi place-atuncea 'n scaun să stau în drept de vatră,
S'aud cânii sub garduri că schiaună și latră,
Jăraticul să-l potol, să-l sfarm cu lunge clești,
Să cuget basme mândre, poetice povești.

Pe jos să șadă fete pe țolul așternut,
Să scarmene cu mâna lâna, cu gura glume,
Iar eu s'ascult pe gânduri, și să mă uit de lume,
Cu mintea s'umblu drumul poveștilor ce-aud.

Orlogiul să sune — un greer amorțit —
Și cald să treacă focul prin vinele-mi distinse,
Să văd roze de aur și sărutări aprinse
In vreascuri, ce 'n foc puse trăsnesc des risipit,
Ca vorba unei babe măruntă, țănduroasă.

Atuncea focu-mi spune povestea - a mai frumoasă.
Din el o aud astfel cum voiu să o aud
Ș'amestec celelalte cu glasu-i pâlpâit.
Și mândru-acest amestec gândirea-mi o descoasă,
O 'nșiră apoi iarăși cum dânsa a voit.

Astfel gândirea 'nșiră o mie de mărgele —
Un șir întins și luciu dar fără de sfârșit;
Somnul m'apucă 'n brațe prin gândurile mele
Și 'n somn mă mai urmează a lor blând glas uimit.
Prin șirul lor ce sună, orlogiul cu jele
L-aud sunând ca greer bătrân și răgușit;
In urmă tace chiar și a mamei rugăciune —
La gânduri sclipitoare un capăt ea le pune.

Ajung la ea și noaptea umbririle-i și 'ntinse.
Pe fruntea ei cea dulce culeg blânde visări,
Amorul lin își moaie aripele lui stinse,
Pe ochii ei eu caut profunde sărutări —
Ea 'nchide surâzândă lungi genele ei plânse
Și glasul ei e cântec în line tremurări,
Pe sâni rotunzi, albi, netezi, ea fruntea mea așează —
Adorm și ea la capu-mi surâde și veghează.

II

Dar toate-acele basme în somnu-mi mă urmează,
Se 'mbină, se 'nfășoară, se luptă, se desfac,
Copilele din basmu, cu ochii cu dulci raze,
Cu părul negru coade, cu chipul dulce drag,
Și feți-frumoși cu plete în haine luminoase,
Cu ochi căprii, nalți mândri ca arborii de fag —
In visele din somnu-mi s'adun să se îmbine,
Fac nunți de patru zile și dè patru nopți pline.

Imi pare-atunci că mândră Ileană Cosinzeană,
Cu ochi albastre stele, blondă un spic de grâu,
In mine se'ndrăgește și-ușoară-aeriană
S'așază pe genunchi-mi, cunjură gâtul meu,
Eu netezesc cu mâna arcata ei sprânceană,
Ea ochii-ușor și'nchide, zâmbind în visul său —
Ochii i-s plini de lacrimi ce nu le înțelege,
Cu buze-abia deschise îmi spune blânde șege.

Imi pare că e vară, că noaptea-i dulce brună,
Că lanuri undoează, că apele lin plâng,
Că nourii îi sparge-o armonioasă lună,
Că stelele din ceruri se scutură și ning —
Prin lanuri înflorite noi mergem împreună
Și mândre flori câmpene eu pentru dânsa strâng
Și ea la îngrijirea-mi cea dulce îmi zâmbește,
Iar sufletul îmi râde, și inima îmi crește.

Luna prin nouri înger pe lume blând veghiază.
Somnul aduce 'n lume copiii lui nătângi.
Pe râu fiece undă se'mbracă cu o rază,
Copacii se cutremur în frunțile de stânci,
Lumina se'mprăștie în pânză luminoasă
Pe merii plini cu floare 'n grădinele adânci —
Și eu, la trunchiul unui, visez la ea deștept,
In ploaia de flori roze pe dânsa o aștept.

Ea vine și pe sânu-mi cu dulce ea se lasă!
In pletele-mi și'ncurcă micuță mâna ei,
Și umeda-i suflare, pură, copilăroasă,
Adie blând pe frunte-mi și peste ochii mei,
Apoi fața-i uimită de pieptu-mi ea apasă
Și lacrimi de iubire i'nnundă ochii săi,
Iar eu pe mâni, pe gură, pe ochi, pe albu-i gât,
Incet, beat de iubire, o mângâi, o sărut.

Și sărutări o mie trezesc în ea mii vise
Și fruntea-i turburată s'apleacă ca un crin;
In ochii ei cei limpezi, sub genele-i închise,
O lume e de visuri, o lume de senin;
Ea fără șir vorbește, și dulcile-i surâse
Cu lacrimi se amestec, și buzele-i suspin —
Ea doarme astfel trează, din somn când se trezește
Cu buzele mă cată, cu ochii îmi zâmbește.

In vis mă arde soare şi cerul e văpae,
Pe lac barca e'mpinsă de valuri care merg,
Iar undele-i uimite, profunde şi bălae
Reflectă 'n ele ţărmii — se 'ntunecă, se şterg...
In barcă şed ş'ascult eu a inimi-mi bătae
Căci eu ca rândunica la dânsa iar alerg —
Pe-a malurilor arbori şi frunza este mută —
Misterul lin surâde pe lumea cea tăcută.

XXXVII

O, TE 'NSENINĂ ÎNTUNERIC RECE...

O, te 'nsenină întuneric rece
Al vremei. Înflorește 'n neagra-ți
Speluncă umedă ca și ebenul cel topit,
Fă ca să strălucească pe-acea cale
Ce duce 'n vecinicie toate-acele
Ființe nevăzute, cari *sunt*
Deși trec nesimțite, ca și vremea
Ce vremuește-adânc în tot ce e.
Să văd trecând în haină cuvenită
Acele gânduri, ce-atunci când apar
Nemuritoare par, pentru c'apoi
Nici să nu știi cum de au dispărut
Din mintea secolilor lungi, greoi —
Ca și când n'ar fi fost. Câte ființe
Ar trebui să treacă pe-a ta cale:
Unele mândre, țanțose, regale,
Cu 'ncoronată frunte — îmbrăcate
In purpură —; altele dulci, cu ochii
Moi, mari, albastri,... albe ca și crinul,
Mișcând a lor corp voluptos, ce 'nvită
Mai aruncând priviri de muritoare,
Mai căutând iubire, ca Sirene;
Unele 'nchipuite, alte târnpe,
Unele aspre, altele duioase,
Toate cerând brevet la nemurire
Și toate strecurându-se cu toate astea
Pe calea care duce la orașul
Uitării, îngropat de vecinicie.

Dar de asupra-astei mulțimi pestrițe
De gânduri trecătoare, vezi departe
Munții de vecinici gânduri ridicând
A lor trufașă frunte către cer:
Cu nepăsare ei privesc la toate
Efemeridele ce trec în vale
Cântând, vuind, certându-se și toate
Aspirând la un lucru, care 'n veci
Nu poate fi a lor — eternitatea.

XXXVIII

DEMONISM

O raclă mare-i lumea. Stele-s cuie
Bătute 'n ea și soarele-i fereasta
La temnița vieții. Prin el trece
Lumina frântă numai dintr'o lume,
Unde în loc de aer e un aur,
Topit și transparent, mirositor
Și cald. Câmpii albastre se întind,
A cerurilor câmpuri potolind
Vânăta lor dulceață sub suflarea
Acelui aer aurit.
Acolo stă la masa lungă, albă,
Bătrânul zeu cu barba de ninsoare
Și din pahare nalte bea auroră
Cu spume de nori albi. Și îngeri dulci
In haine de argint, frunți ca ninsoarea,
Cu ochi albaștri cari lin lucesc
Și 'ntunecat în lumea cea solară,
Cu sânuri dulci, ca marmura de netezi,
Ii mângâi' barba lungă — 'și razim capul
De umerii bătrâni cuprinși de plete.
Și colțuroasa-i roșie coronă,
De fulger împietrit, lucește 'n aer
Sălbatec. Iar un înger... cel mai blând,
Ingenunchiat l'a lui picioare cântă
Pe arfa sa și aerul roșește
De voluptatea cântecului său...
Nu credeți cum că luna-i lună. Este
Fereasta cărei ziua-i zicem soare.

Când îngeri cântă de asupra raclei
In lumea cerurilor — ele-albesc
Şi nu mai pătrund raze aurite
Prin vechiu oblon — ci raze de argint
Şi pe pământ ajung ţăndări duioase
Din cântecul frumos — dar numai ţăndări...
Ici în sicriu, sub cel capac albastru
Şi ţintuit şi ferecat cu stele,
Noi viermuim în masse în cadavrul
Cel negru de vechime şi uscat
Al vechiului pământ care ne naşte —
Certându-ne 'ntre noi, fiinţi ciudate,
Greţoase în deşărtăciunea lor.
Este un ce măreţ în firea noastră,
Dar acel cevà nu din noi răsare.
O moştenim dela Titanul mort,
De la pământ, în care ne nutrim.
In moartea lui e cevà sfânt şi mare,
E o gândire-adâncă şi 'ndrăzneaţă
Pentru ce el fu condamnat la moarte.
Viaţa noastră e o ironie,
Minciuna-i rădăcina ei. Dorinţa
De-a fi şi de-a-avea singur tot ce este
Principiul e de înflorirea ei.
In van pământul mort ne 'nspiră câte-odată
Din sântul suc al stinsei sale viete
Gândiri de-o nobilă, naltă răscoală:
Intoarcerea *la fire şi dreptate.*
Noi nu-l pricepem... o 'ncercăm adese
Dar n'o putem. Făcuţi suntem
După asemănarea-acelui mare
Puternic egoist, carele singur
Imbrăcat în mărirea-i solitară
Ridică 'n cer înnourata-i frunte.
In van voim a reintrà 'n natură,
In van voim a scutura din suflet
Dorinţa de mărire şi putere,
Dorinţa de a fi ca el în lume:
Unici. Şi această dorinţă,

Temeiu la state, naţiuni, şi cauza
Războaielor cumplite, care sunt
Paşii istoriei, acest e... *răul.*
Să nu ne înşelăm. Impulsul prim
La orice gând, la orişice voinţă,
La orice faptă-i *răul.* Insă
Atuncea când ne naştem, răsăriţi
Abia din carnea vechiului Titan,
Noi suntem buni — până suntem copii.
O binefacere ne dă pământul,
Nepreţuită 'n duioşia ei,
El ne permite ca să ne întoarcem
Dup' o vïaţă vană, sgomotoasă,
In sânul lui — în sânul lui — şi-al păcii.
El ne-a şi pus, bătrân-duiosul tată,
Adânc în suflet o dorinţă dulce
Şi de 'ntrebăm aceast' enigmă scumpă
Ce însemnează şi dacă voim
A o pricepe, ea răspunde: *pace.*
Da! pace căutăm fără s'o ştim.
Ce n'o luăm dela 'nceput? Dece
O căutăm în luptă? Căci în lupte
Nu e decât victorie pe de o parte,
Cădere pe de alta — nedreptate.
Şi din vïaţa noastră, 'ntemeiată
Pe rău, şi pe nedrept şi pe minciună
Şi din ştiinţa morţii, — a re'nturnării
In corpul mort, din care am ieşit,
Se naşte veşnica nefericire.
Suntem copii — etern nefericiţi.
Dar înzădar, căci suntem după chipul
Şi-asămănarea lui. Noi suntem răi
Fără de-a-avea puterea lui. Răi putem fi
Mai ca şi el — dară din neputinţă
Se naşte ironia vieţii noastre.
In van Titanul mort, ce ne-a născut,
Binele ni-l voeşte; — înzădar
Cearcă-a vorbi cu noi în cugetări
Strălucitoare, varii, 'mbălsămate,

In flori, în râuri, în glasul naturii
Ce-i glasul lui, consilii vrea a da.
In van. Vïața, sufletul, rațiunea
— Scânteia care o numim divină —
Ne face a ne înșăla asupra firii
Și-a n'o 'nțelege...
O Demon, demon! Abia-acum pricep
De ce-ai urcat adâncurile tale
Contra nălțimilor cerești;
El a fost rău și fiindcă răul
Puterea are de-a învinge... 'nvinse.
Tu ai fost drept, de-aceea ai căzut.
Tu ai voit s'aduci dreptate 'n lume:
El e monarc și nu vrea a cunoaște
Decât voința-și proprie și-aceea
E rea. Tu ai crezut, o Demon,
Că în dreptate e putere. — Nu,
Dreptatea nu-i nimic făr de putere.
Cătat-ai aliați între Titanii
Ce brăzdau caosu 'n a lor răscoală,
Ai înzestrat pământul cu gândiri,
L-ai înarmat cu argumente mari
Contra lui Ormuz.
Și el ca tine a devenit rebel,
Se svârcoli spre ceruri spre-a le sparge,
Mișcând aripile-i de munți de piatră,
Puterea sa cumplită — contra *Lui*.
Dar detunat el recăzu în caos —
Cadavru viu, l-învăli într'o raclă
Albastră.
Titan bătrân cu aspru păr de codri,
Plânge în veci pe creții feții sale
Fluvii de lacrimi. De-aceea-i ca mort;
Uscat... stors de dureri este adâncu-i —
Și de dureri a devenit granit.
A lui gândiri încremeniră reci
In fruntea sa de stânci și deveniră:
Rozele dulci, rubine; foile:
Smaralde, iară crinii

Diamante. Sângele său
Se prefăcu în aur, iară mușchii
Se prefăcură în argint și fier.
Din carnea-i putrezită, din noroi
S'au născut viermii negrului cadavru:
Oamenii.
Spre a-l batjocori până și 'n moarte
Ne-am născut noi, după ordin divin,
Făcuți ca să-și petreacă Dumnezeul
Bătrân cu comica-ne neputință,
Să râdă 'n tunet de deșertăciunea
Viermilor cruzi, ce s'asamăn cu el,
Să poată zice 'n cruntă ironie:
Pământ rebel, iată copiii tăi!

XXXIX

MIRADONIZ

Miradoniz avea palat de stânci.
Drept streșină era un codru vechiu
Și colonadele erau de munți în șir,
Ce negri de bazalt se înșirau,
Pe când de-asupra, streșina antică,
Codrul cel vechiu fremea îmflat de vânt.
O vale-adâncă ce 'ngropa în codri,
Vechi ca pământul, jumetà din munte,
Mâncând cu trunchii rupți scările negre
De stânci, care duceau sus în palat —
O vale-adâncă și întinsă, lungă,
Tăiată de un fluviu adânc, bătrân,
Ce pe-a lui spate văluroase pare
A duce insulele ce le are 'n el—
O vale cât o țară e grădina
Castelului Miradoniz.
Iar în castel de treci prin colonade
Dai de înalte hale cu plafondul
Lor negru strălucit și cu păduri
De flori. Păduri cărora florile
Ca arborii-s de mari. Roze ca sorii,
Și crini, ca urnele antice de argint,
Se leagănă pe lugerii cei nalți
Iar aerul văratic, dulce, moale.
Ca stelele sunt musculițele prin frunze
Și împlu aerul cel cald cu o lumină
Verzuie, clară, aromată. Fluturi—

Cu părul de-aur și cu aripioare
De curcubău—în haine de argint
Din floare 'n floare fâlfâiesc și-și moaie
Gurițele-umede și roșii în potirul
Mirositor și plin de miere-al florilor.
Tufe de roze sunt dumbrăvi umbroase
Și verzi-întunecoase, presărate
Cu sori dulci înfoiați, mirositori —
E-o florărie de giganți. Intr'un loc
Crăpată-i bolta de granit, de cauți
Prin streșina de codru până sus,
Unde în ceruri lin plutește luna.
Ea-i o regină tânără și blondă
In mantia-i albastră constelată,
Cu mânile unite pe-al ei piept
De neauă... Trece luminând cu ochii
Albaștri, mari, prin straturi înflorite
De nori, ce înfoiate îi oferă
Roze de purpur, crinii de argint;
Din când în când cu mâna-i argintoasă
Ea rupe câte-o floare și-o aruncă
Jos pe pământ ca pe-o gândire de-aur;
Colo un nor se 'nnalță sfânt și sur,
Se 'ncheagă, se formează — 'ncremenește
Devine-un templu grec și plin de umbra
Columnelor ce-l înconjor — și prin colume
Trece-argintoasă câte-o rază-a lunei.
Ea drumul ia spre-acel castel. Diàdema-i
De diamante 'n stele contopite
Brilează 'n noapte — tăriile negre
A domei se 'nsenină — și ea intră
In el. — Columnele-ard sub clara ei lumină
Și aruncă umbra una 'ntr'alta.
Ea intră 'n domă... stelele-o urmează.
Și noaptea sântă plină-i de 'ntuneric
Pe râul sânt ce curge 'n valea mare
Care-i grădina cea din codri vechi
A lui Miradoniz—Insule sfinte
Se 'nnalță 'n el ca scorburi de tămâie

Copile sunt cu ochi rotunzi și negri,
Cu flori de aur, de smarald — cu stânce
De smirnă risipită și sfărmată
In bulgări mari. Pe mândrele cărări,
Ce trec prin verzile și mândre plaiuri
E pulbere de-argint. Pe drumuri
Cireși în floare scutură zăpada
Trandafirie a'nfloririi lor,
Vântul le mână, văluros le 'nnalță,
De flori troiene în loc de omăt
Și sălcii sfinte mișcă a lor frunză
De-argint de-asupra apei și se oglindează
In fundul ei — astfel încât se pare
Că din aceeași rădăcină crește
O insulă în sus și una 'n jos.
Și nu-i nimica în aceste ramuri:
Dintr'un copac într'altul numai țes
Painjini de smarald painjinișul
Cel rar de diamant — și greeri cântă,
Ca orologii aruncate 'n iarbă.
Și peste râul mare, de pe-un vârf
De arbore antic țesut-au ei
Un pod din pânza lor diamantoasă,
Legându-l dincolo de alți copaci.
Prin podul străveziu și clar străbate
A lunei rază și 'nverzește râul
Cu miile lui unde, ca 'ntr'o mândră
Nemaivăzută feerie. — Iară peste pod
Trece albă, dulce, mlădioasă, junĕ,
Albă, ca neaua noaptea, păru-i de aur
Lin împletind în crinii mânilor,
Ivind prin haina albă membri-angelici,
Abia călcând podul cel lung cu-a ei
Picioare de omăt zâna Miradoniz.
Ea-ajunge în grădina ei de codri
Și rătăcește, - o umbră argintie
Și luminoasă 'n umbra lor cea neagră;
Ici se pleacă spre a culege o floare,
Spre-a arunca în fluviul bătrân,

Colo aleargă dup' un flutur,
Il prinde — îi sărută ochii şi-i dă drumul;
Apoi ea prinde-o pasăre măiastră
De aur, se aşază 'ntr'a ei aripi
Şi sboară 'n noapte printre stele de-aur.

XI.

ECÒ

Cu 'ncetu 'nserează şi stele isvorăsc
Pe-a cerului arcuri măreţe.
In umede lanuri de-albastru ceresc,
Merg norii cu hainele creţe
Şi stâncile rar
Ca stâlpii răsar,
Negriţi şi 'ndoiţi de furtună
In lună.

Diamant e în aer, în codri miros
Şi umbră adânc viorie;
Şi luna-i a cerului scut argintos
Şi stele păzesc în tărie
Şi văile sunt
In aburi de-argint
Pierdute 'ntr'al doinelor şuer
Din fluer.

Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc,
Din ceaţa pustie şi rece,
Un tânăr, pe vânturi, cu capul în joc,
Cu clipa gândirei se 'ntrece
Şi calu-i turbat
Sbura necurmat,
Mânat ca de-a spaimelor zână
Bătrână.

Pe umeri de munte, din stânci de bazalt
Castelul se 'nnalță, se 'ncruntă,
Și-a murilor muche și creștetu-i nalt
De nouri și ani se 'ncăruntă,
Dar astăzi e viu
Și 'n glas auriu
Răsună din umbra cea mare
Cântare.

In mii de lumine ferestrele-i ard,
Prin cari se văd trecătoare,
Prin tactul cântării pierdute de bard,
Ivindu-se umbre ușoare;
Trec albe ca 'n vânt
Dulci neguri de-argint,
Palatul plutea în magie
Aurie.

Ca cerbul uimit ce prin creștet de stânci
E-urmat de săgeat' arzătoare,
Din căi năruite, din gârle adânci,
Fugarul în tropot răsare
Cu nara arzând,
Cu coama pe vânt,
Odată 'ncă pinten l-împunge
Și-ajunge.

Iar tânărul sare ușor de pe el
Și prundul sub pasu-i răsună.
Frumos ca din basme și tras prin inel
Și nalt ca și bradul în lună,
C'un salt a suit
Al boții granit.
Urcat într'un arc de festreastă
Adastă.

Mantaua lui neagră în lună s'a 'ntins
De pare-o perdea în fereastă
Și gratii de fier a lui mână-a cuprins
Uitându-se 'n sala cea vastă.

Pe stânci de bazalt
Stă calu-i înnalt
Și coama-i i-o îmflă în lună
Furtună.

Sala-i ca aerul scăldat în soare,
Muiat de-a florilor suflet răcoare.
In ea frumoasele ființe albe
Par gânduri palide din visuri dalbe.
De-umărul junilor de razim, sboară,
De raze umede ochi-s isvoare,
Ca 'n vânt se leagănă sveltele poze
Prin păr ce flutură cununi de roze...
Și beți de muzică plutesc ca vântul,
Jocul e repede, încet e cântul
Și pe când sufletul stă de beție
Plutesc ființele... e vijelie...
Până ce aria dispare, trece...
O rază timidă în ziua rece.
Apoi perechile stând risipite
S'adun în grupele-orânduite
Și din amestecul de vise dalbe,
Din trecătoarele ființe albe,
Iese ca aria dintre suspine
Regina albelor nopții regine
Sau cum din zilele poetic june
A idealului iese minune.
Păru-i ca aurul fața 'ncadrează,
Cunună 'n undele-i se furișează,
Se 'ndoaie talia-i în albă haină
Parcă-i o timidă a nopții taină.
Pe-o liră gingașă și argintie
Mânuța-i coardele le 'ncurcă vie,
Prin blânde notele lirei de-amor
Glasul ei tremură dulce ușor:

Prin bolta ferestei înguste
Mă uit într'al văilor rai,
Cum codrii în cale-i supune
Furtuna, copila de crai.

Prin părul-i de aur, coroană
Cu colțuri în fulger și jar,
Ea apele 'n cale-i aplană
Și 'ndoa e bătrânul stejar.

Prin poarta îngustă din murii
Grădinei, cetăți-mi din stânci,
Cobor în adâncul pădurii
Unde-isvoarele murmur adânci.

Prin nourii rupți trece luna
Și 'n sufletu-mi dor a pătruns,
Și părul mi-l îmflă furtuna
Și ochi-mi se 'nneacă de plâns.

Doresc doar ca în fundul mării
Să mă ia cu sine 'n sarai,
In nnalte albastrele sale,
Furtuna, copila de crai.

Doresc ca să intru cu luna
In dome de nouri, ce pier —
Doresc cu popoare de stele
Să merg drumul mare din cer.

Ce caut, eu nu vă știu spune,
Eu singură nu știu ce vreu,
Atât e de tainic' ascunsă
Dorința în sufletul meu.

Mi-e ciudă pe frunza cuminte,
Pe vorbărețe valuri de râu,
Ele-mi spun ce dorește-al meu suflet,
Ce singură eu nu știu.

Și flori și crenge și stele
In ciuda mea taine îmi spun —
Ah! cum le-aș smulge pe toate
Să fac din ele cununi.

In codru o creangă se 'ndoaie,
O poartă prin frunze, și 'n prag
Un chip cu ochi mari se ivește
Ah! cum mi-ar putea fi de drag.

Un murmur feeric desmiardă voios
A salei tăcere senină.
Din bolta ferestei arcată pompos
S'aude vibrând mandolină
Și-un *eco* ușor
Petrece cu-amor,
Cu dulcea vibrare de strune,
Ce spune.

Și toată viața lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale,
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres
Alunecă 'n cântecu-i moale
Ș'al coardelor grai,
Frumos ca din rai,
Amestecă 'n vorbe de miere,
Durere:

Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele-l urc — stele li scapără 'n cale,
Apele plâng clar isvorând în fântâne —
Sub un salcâm, dragă, m'aștepți tu pe mine.

Luna pe cer trece-așa sfântă și clară,
Ochii tăi mari caută 'n frunza cea rară,
Umezi se nasc stele pe bolta senină —
Pieptul de dor, fruntea de gânduri ți-e plină.

Nourii curg, raze a lor șiruri despică,
Streșine vechi, casele 'n lună ridică,
Scârție 'n vânt cumpăna dela fântână,
Valea-i în fum, fluere murmură 'n stână.

Şi osteniţi oameni cu coasa 'n spinare
Vin dela câmp, toaca răsună mai tare —
Clopotul vechiu împle cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde d'iubire ca para.

Ah! în curând valea şi satu-amuţeşte,
Ah! în curând pasu-mi spre tine grăbeşte,
Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi-oiu cum îmi eşti dragă!

Te-i rezima, dulce copil, de-al meu umăr —
Şi fir cu fir păru-ţi aurit am să-l număr,
Ap'am să beau din a ta gură frumseţe,
Dulci sărutări din ai tăi ochi de blândeţe.

Imbrăţişaţi noi vom şedea la tulpină,
Fruntea-mi în foc pe-ai tăi sâni se înclină,
Ce alături cresc dulci şi rotunzi ca şi rodii —
Stelele 'n cer mişcă-auritele zodii.

Ne-om rezima capetele unul de altul
Şi surâzând vom adormi sub înnaltul,
Vechiul salcâm — astfel de noapte bogată
Cine pe ea n'ar da viaţa lui toată?

. . . . . .

Pe vârful de munte, în codri 'mbrăcat,
De nouri grămezi se adună
Şi unul pe altul, măestru urcat,
Ei par o cetate în lună.
Şi bolţile 'n muri,
Şi stâlpii sunt suri,
Lumina prin arc de fereastră
E-albastră.

In halele-albastre — 'nstelatele bolţi —
Te uiţi prin coloane de nouri
Şi luna ieşind dintr'a stâncilor colţi
Le împle cu mii de tablouri.

Lumina-i de-argint
In nouri s'a frânt
Și se 'ncheagă prin naltele dome
Fantome.

In hainele albe de neguri de-argint
Și creții de roze purpure,
Și părul pe frunte cu stele e prins,
Ca îngerii albe și pure —
Prin gene de nor,
Ca visuri strecor,
Ducând înstelata lor viață
Prin ceață.

Un șuer în noapte, prin codri, un vânt,
Un freamăt și totul dispare...
Și nori se 'ncrețesc risipiți și s'avânt.
In lună stau stâncile rare —
Iar junele-iubit
E-un brad putrezit
Pe trunchiu de granit, pe ruine
Bătrâne.

XLI

ODIN ȘI POETUL

Ei cer să cânt... durerea mea adâncă
S'o lustruesc în rime și'n cadențe
Dulci ca lumina lunei primăvara
Intr'o grădină din Italia.
Să fac cu poezia mea cea dulce
Damele să suspine, ce frumoase
Pot fi pentru ori cine. Pentru mine
Nu. Și juni nătângi cu țigarete 'n gură,
Frisați, cu sticla 'n ochi, cu cioc sub dinți,
Să reciteze versuri de-ale mele
Spre-a coperi cu-espresia adâncă
Unei simțiri adevărate — niște mofturi.
Mai bine-aș smulge sufletul din mine,
Aș stoarce cu o mână crudă, rece,
Tot focul sânt din el, ca în scântee
Să se risipe, pân' se va'njosi
Să animeze pe deșerți și răi.
O, și de-ați plânge chiar, dacă durerea
Adevărată și neprefăcută
V'ar topi ochii și a mea cântare
V'ar arde sufletul din voi... Atuncea
E și mai rău — și-atunci și mai puțin
Va gândi cineva pe un moment
L'acel nefericit ce le-a avut.
Voi le citiți, ca să puteți a plânge
— Căci prin isvor de lacrimi mor dureri —,
Voi știți c'o mână — oricare-ar fi — v'atinge
Fruntea cea plină de sudori, și dulce

Va răcori bolnava fierbințeală
Și stavilă la lacrime va pune
C'o sărutare... La mine,
Ce singur stau cu fruntea 'ntunecată,
Ce nu pot plânge pentrucă durerea
Ochii-mi a stors și sufletul meu aspru
L-a împietrit... la mine
Nimeni nu va gândi, nici a gândit.
La ce? Au nu știu ei cu toții
Că dacă vor seca a mea durere
Cu mângâieri — atuncea și isvorul
De cânturi va seca... Nebuni! vă iert...
O, mare, mare înghețată, cum nu sunt
De tine-aproape să mă'nnec în tine!
Tu mi-ai deschide-a tale porți albastre,
Ai răcori durerea-mi înfocată
Cu iarna ta eternă. Mi-ai deschide
A tale - albastre hale și mărețe;
Pe scări de valuri coborând în ele,
Aș saluta cu aspra mea cântare
Pe zeii vechi și mândri ai Valhalei.
— « Bine-ai venit, tânăr cu ochi din ceriuri »,
Râzând Odin și ridicându-și cupa
M'ar saluta. — Și haina ceea lungă
Și albă creții ar arunca de neauă
Și părul lung mi s'ar îmfla de vânt.
« Un scaun pentru bard » — și 'n scaunul nalt
De piatră, cu sprijoanele lui nalte
Eu m'aș simți că-s uriaș.
Și zeii mângâind lungele barbe,
Nălțând privirea 'n bolțile antice
Spre a-și reaminti dulci suveniri,
M'ar asculta spunându-le de lumea
Cea de pitici, ce viermuește astăzi
Pe țărâna ce-au locuit-o ei.
— «Lasă-i pustiei, cine-ar fi crezut
C'atât de mizerabilă a deveni
Semința cea din Zei născută».
Dar un bătrân ce sta 'ntr'un colț de masă

Ridică cupa lui cu mied: — «Ascultă,
Nu mi-i şti spune ce mai face ţara
Ce Dacia se numea — regatul meu ?
Mai stă 'nrădăcinată 'n munţi de piatră,
Cu murii de granit, cu turnuri gote,
Cetatea-mi veche Sarmisegetusa?».
— «Nici cum, o Deceba!. O văd
Pentru întâia dată acum înălţată
Prin părul tău ca o coroană mândră,
Lucrată 'n pietre scumpe ca 'n granit».
— « Dară urmaşii acelor Romani?»
— «Ce să vorbesc de ei? Toţi oamenii
Pigmei sunt azi pe vechiul glob... dar ei
Intre pigmeii toţi sunt cei mai mici —
Mai slabi, mai fără suflet, mai mişei.
Romani sau Daci, Daci sau Romani, nimic
N'aduce aminte de-a voastră mărire.
Orice popor, oricât de prăpădit
O piatră va găsi, sau o bucată
De fier ori de aramă, ca să sape
Cu ea urmele-adânci, ce le-aţi lăsat —
Voi oameni mari, ce staţi acum cu zeii
Şi ospătaţi cu ei — în colbul negru
Uitat, ş'uşor al vechiului pământ.
Dar ei . . . De-ar merge 'n Sud şi Nord — nimica.
Sunt ca o lae de nomazi şi de lăcţi
Ce stau deocamdată numai pre pământul
Ce l-au cuprins, spre a fi alungaţi
De alt popor mai tare, iubitor
De cele ce-au trecut, ce-s rădăcina
Şi gloria celor ce sunt».
— «Ah! ce-am dorit în ora morţii mele,
Roma să guste pân' în fund păharul
Mizeriei şi-a decăderii, într'atât
Incât să se despreţuiască ei pe sine,
Asta s'a împlinit... Romanii vechi şi mândri,
Invingătorii lumii, au devenit
Romunculi... Dar cu ce s'ocupă ei?
Or fi crescând căţei, or fi'nvăţând

Să strige ca cucoșii... un popor
Ce se desprețuește pe el însuși trebui
S'ajungă la d'acestea.
— «Nu, vorbesc franțuzește și fac politică» — «E tot atâta».

«De unde vii?» — întreabă Odin blând.
— «Am răsărit din fundul Mărei-negre,
Ca un luceafăr am trecut prin lume,
In ceruri am privit și pe pământ
Și-am coborît la tine, mândre zeu,
Și la consorții tăi cei plini de glorii.
De cântec este sufletul meu plin.
De vrei s'auzi al iernii glas vuind
Și lunecând prin strunele-mi de fier,
De vrei s'auzi cum viscolește 'n arfa-mi
Un cânt bătrân și răscolind din fundu-i
Sunete-adânci și nemai auzite
Ordonă numai — sau de vrei ca fluviul
De foc al gândurilor mele mari
Să curgă 'n volbură de aur pe picioare
De stânci bătrâne, într'o limbă aspră
Și veche — însă clară și înaltă
Ca bolțile cerului tău, o, Odin,
Spune-mi atunci, să'nstrun ale ei coarde
Ca să-mi câștig cununa mea de laur.
Poate-ar fi vrut ei să mi-o dee... Dară
Dela pitici, eu nu primesc nimica».
— « Sărman copil — zice bătrânul zeu —
De ce răscolești tu toată durerea
Ce sufletul tău tânăr a cuprins?
Nu crede că 'n furtună, în durere,
In arderea unei păduri bătrâne,
In arderea și-amestecul hidos
Al gândurilor unui neferice
E frumusețea. Nu — în seninul,
In liniștea adâncă sufletească,
Acolo vei găsi adevărata,
Unica frumusețe . . .
(Fruntea-i naltă,

De neauă coperită și coroana-i
De stele-albastre strălucea în hală,
Și vorba lui blândă era duioasă).
...Din cupa mea de aur bea auroră
S'între seninul blândei dimineţe
In pieptul tău. Și ţi-oiu deschide-atunci
Portalele înnalte de la hale
Cu lungi coloane de zăpadă, cu-arcuri
De neauă albă, ca argint din Ophir,
Cu bolţi mai nalte de cât însuși cerul.
Acolo printr'acele lungi coloane
Suspendă lampe mari ca niște albe lune
Ce împlu lumea raiurilor mele
Cu o lumină dulce, albă, caldă.
Stâlpii sclipesc, bolţile-s strălucite,
Cărările-s de pulbere mai albă
Ca-argintul cel de viu. — Un aër
Blând argintiu îţi va împla tot părul,
Vei răsufla miroase dulci de crin,
Talarul tău va lumina în noapte —
Prin hale vei zări blândele-mi zâne,
Și-atunci să cânţi. Vei ști, ce e frumos».
O vorbă zice — murii cei albaștri
Ai mării, desfăcuţi în două-mi lasă
Privirea într'un labirint de neauă:
Coloane nalte, bolţi arcate splendid,
Pe ele lune lin ardeau... și'n umbra
Cea clar obscură-a stâlpilor de neauă
Văzut-am o copilă dulce-înaltă,
Subţire ca 'ntruparea unui crin.
Frumosu-i păr de aur desfăcut
Cădea pân' la călcâie, haina-i albă
Udă părea de moale — strălucită
Cuprindea membrii ei dulci și svelţi,
Mânile-i mici, ca doi crini albi, încearcă
In van a împleti părul de aur,
Gura-i o roză surâzând deschisă,
Ochii-i albaștri luminau ca stele,
Iar pe-a ei umeri albi abia se ţine

Haina cea lungă şi bogată. — « Vino,
Odin îi zice — blând copil al mării.
Un bard sătul de-a lumii lungi nimicnicii
S'au coborît în noaptea noastră clară —
Să cânte roagă-l ». Ca o umbră
Strălucind argintiu în clară noapte
S'apropie... — « O, nu te teme-mi zice,
Tu ce nu temi furtuna şi durerea,
De ce să tremuri la a mea privire? ».
Lin tremură glasul ei blând în noapte.
— « O, zână, nu de frică, de plăcere
Tremură 'n mine sufletul meu bolnav.
Să cânt? Dar oare la a ta privire
Nu amuţeşte cântul de-admirare —
Nu eşti un cântec însăşi — cel mai dulce,
Cel mai frumos, ce a fugit v'odată
Din arfa unui bard? O, fecioară,
Vin lângă mine, să mă uit în ochi-ţi,
Să uit de lume, ah! să pot uita
Fierea cu care ei m'au adăpat
In lume. Cine-ar fi ştiut
Că 'n fundul mării tu trăeşti, copilă,
Ca un mărgăritar, topit din visul
Mării întregi,
Şi nu te temi că aurul din plete-ţi
Se va topi în stele — şi că păru-ţi
Amestecat cu ele-ar străluci
In noapte-albastră a acestei lumi;
Şi nu te temi că glasul tău
Va 'ndulci vecinicia cea amară
A mării! » — « Măgulitor », ea zice,
Ş'o roză ea lăsă pe a mea gură,
Cu tânăr miros — roza gurei sale.
— « Frumoasă eşti, ca să găsesc cuvinte
Spre-a îndulci ochii tăi mari albaştri,
Sufletul tău cel blând, nevinovat,
Aş sfărmà soarele în ţăndări de-aur,
L-aş presăra 'n cărarea ca de neauă:
O închinare l'a tale picioare

Mici, dulci şi albe. O, Odin,
Pune-i un sceptru 'n mână, sceptrul mării,
Pe fruntea ei coroană pune, mare,
De diamante, umede, topite
In strălucirea lor cea înfocată,
Căci ea-i regina frumuseții — a lumii».
Ea capu-şi rezemă de ai mei umeri
Şi glasul ei îmi şopti în ureche:
— «Voiu îndulci tot chinul, tot amarul
Cu care 'n lume ei te-au adăpat —
Căci te iubesc, sărmanul meu copil».

Şi Odin îşi deschise ochii albaştri
Şi mari, râzând cu ei — iar zeii
Lin şoşoteau între ei bătrâneşte
Şi surâzând îşi aduceau aminte
De-a tinereții zile dulci a lor, ascunse
In negura secolilor trecuți.

XLII

MEMENTO MORI

(Panorama deșertăciunilor)

Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,
Când a nopții întunerec — înstelatul rege maur —
Lasă norii lui molateci înfoiați în pat ceresc,
Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,
Vrăji aduce peste lume printr'a stelelor ninsoare,
Când în straturi luminoase basmele copile cresc.

Mergi, tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri
Până unde 'n ape sfinte se ridică mândre maluri,
Cu dumbrăvi de laur verde și cu lunci de chiparos,
Unde 'n ramurile negre o cântare 'n veci suspină,
Unde sfinții se preîmblă în lungi haine de lumină,
Unde-i moartea cu-aripi negre și cu chipul ei frumos.

Una-i lumea 'nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aievea, unde cu sudori muncite
Te încerci a stoarce lapte din a stâncei coaste seci;
Una-i lumea 'nchipuirii cu-a ei mândre flori de aur,
Alta unde cerci viața s'o 'ntocmești precum un faur
Cearc'a da fierului aspru forma cugetării reci.

Las' să dorm... să nu știu lumea ce dureri îmi mai păstrează.
Imbătat de-un cântec vecinic, îndrăgit de-o sfântă rază,
Eu să văd numai dulceață unde alții văd necaz,
Căci ș'așa ar fi degeaba ca să văd cu ochiul bine;
De văd răul sau de nu-l văd, el pe lume tot rămâne
Și nimic nu-mi folosește de-oiu cerca să rămân treaz.

Memento mori

[illegible] (Vanitei vanitatis [illegible] Skepsis (Cugetări

Panoramă Dezertăcunilor.

[illegible]

Cândi a nopții întunecând [illegible]

[illegible]

[illegible]

Vezi [illegible]

Cândi [illegible]

[illegible]

Până unde'n apa [illegible] mândre malui

Cu [illegible]

Unde'n [illegible] regre o cântare'n vezi [illegible]

Unde sfinții se preamblă în lungi haine de lumină

Unde i [illegible] regre și cu chipul ei [illegible]

Uvari lumea [illegible] ei [illegible]

Altari lumea cea [illegible] unde [illegible]

Te [illegible] a [illegible] lupte din a [illegible] [illegible]

Unari lumea [illegible] mândre flori de [illegible]

Alta unde cerci [illegible] [illegible]

Cerc'a da fierului [illegible] cugetării ei.

* Las sa dorm... să n'aveu lumea pe dureri [illegible]

Umbelatu ca [illegible], îndrăgitu de o sfântă rață

Ei să vedu [illegible] unde alții vedu [illegible]

Cari [illegible] ca să vedu [illegible]

De [illegible] de [illegible], ele pe lumi [illegible]

[illegible] folosesc [illegible] cerca să [illegible]

ACADEMIA MSSC ROMÂNĂ

Manuscrisele Academiei R.P.R. MEMENTO MORI 2259,86 (21 cm. × 1,67 cm.)

N'au mai spus și alții lumii de-a ei rele să se lase?
Cine-a vrut s'asculte vorba? Cine-aude? Cui îi pasă?
Toate au trecut pe lume, numai rău a rămas.
O, acele uriașe, însă mute piramide
Cari stau ca veacuri negre în pustiuri împietrite
Câte-au mai văzut și ele — ce-ar vorbi de-ar avea glas!

Când posomorâtul basmu — vechia secolilor strajă —
Imi deschide cu chei de-aur și cu-a vorbelor lui vrajă
Poarta naltă dela templul unde secolii se torc —
Eu sub arcurile negre, cu stâlpi nalți suiți în stele,
Ascultând cu adâncime glasul gândurilor mele,
Uriașa roat'a vremei înnapoi eu o întorc

Și privesc... Codrii de secoli, oceàne de popoare
Se întorc cu repejune ca gândirile ce sboară
Și icoanele-s în luptă — eu privesc și tot privesc
L'a v'o piatră ce însamnă a istoriei hotară,
Unde lumea în căi nouă, după nou cântar măsoară —
Acolo îmi place roata câte-o clipă s'o opresc!

* * *

Colo stau sălbateci negri cu topoarele de piatră.
In pustiu aleargă vecinic, fără casă, fără vatră,
Cap de lup e-a lor căciulă, pe-a lor umeri piei de urs;
Colo 'nchină idolatrul ne 'nțelesul foc de lemne,
Colo Magul lui îi scrie pe o piatră strîmbe semne
Să nu poat'a le 'nțelege lungul secolilor curs.

Babilon, cetate mândră cât o țară, o cetate
Cu muri lungi cât patru zile, cu o mare de palate
Și pe ziduri uriașe mari grădini suite 'n nori;
Când poporul gemea 'n piețe l'a grădinei lungă poală
Cum o mare se frământă, pe când vânturi o răscoală,
Cugetà Semiramide prin dumbrăvile răcori.

Acel rege — o lume 'n mâna-i —, schimbătoarea lui gândire
La o lume dă viață, la un secol fericire —
Din portalele-i de aur ca un soare răsărea,
Dar puternica lui ură era secol de urgie;
Ce-i lipsea lui oare 'n lume chiar ca Dumnezeu să fie?
Ar fi fost Dumnezeu însuși, dacă — dacă nu murea.

Asia 'n plăceri molateci e 'mbătată, somnoroasă.
Bolțile-s ținute 'n aer de columne luminoase
Și la mese 'n veci întinse e culcat Sardanapal;
Și sub degete măestre arfele cugetă mite,
După plac și 'mpart mesenii a cântării flori uimite,
Vinuri dulci, mirositoare și femei cu chipul pal.

Azi? Vei rătăci degeaba în câmpia nisipoasă:
Numai aerul se 'ncheagă în tablouri mincinoase,
Numai munții, garzi de piatră stau și azi în a lor post;
Ca o umbră Asiatul prin pustiu calu-și alungă,
De-l întrebi: unde-i Ninive?, el ridică mâna-i lungă,
Unde este? nu știu — zice —, mai nu știu nici unde-a fost.

* * *

Nilul mișcă valuri blonde pe câmpii cuprinși de Maur —
Peste el cerul d'Egipet, disfăcut în foc și aur,
Pe-a lui maluri gălbui, șese, stuful crește din adânc;
Flori, giuvaeruri în aer, sclipesc tainice în soare,
Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul de ninsoare,
Alte roșii ca jăratic, alte-albastre, ochi ce plâng.

Și prin tufele de mături, ce cresc verzi, adânce, dese,
Păsări, îmblânzite 'n cuiburi, distind penele alese,
Ciripind cu ciocu 'n soare, gugiulindu-se cu-amor;
Innecat în vecinici visuri, răsărit din sfinte-isvoară,
Nilul mișc'a lui legendă și oglinda-i galben-clară
Cătră marea liniștită, ce înneacă a lui dor.

De-a lui maluri sunt unite câmpii verzi și țări ferice —
Memphis, colo 'n depărtare, cu zidirile-i antice,
Mur pe mur, stâncă pe stâncă — o cetate de giganți —;
Sunt gândiri arhitectonici de-o grozavă măreție,
Au zidit munte pe munte în antica lui trufie,
Le-a 'mbrăcat cu-argint ca 'n soare să lucească într'un lanț

Și să pară răsărită din visările pustiei,
Din nisipuri argintoase în mișcarea vijeliei,
Ca un vis al mării sfinte, reflectat de cerul cald
Ș'aruncat în depărtare... Colo se ridic trufașe
Și eterne ca și moartea piramidele-uriașe,
Racle ce încap în ele fantasia unui Scald.

Se 'nserează. Nilul doarme și ies stelele din strungă,
Luna 'n mare își aruncă chipul și prin nori le-alungă —
Cine-a deschis piramida și 'nnăuntru a intrat?
Este regele. In haină de-aur roș și pietre scumpe,
El intră să vad' acolo tot trecutul. — I se rumpe
A lui suflet, când privește peste-al vremurilor vad.

Inzădar guvernă regii lumea cu înțelepciune —
Se 'nmulțesc semnele rele, se 'mpuțin faptele bune —
Inzădar caut 'al vieței înțeles nedeslegat.
Iese 'n noapte și-a lui umbră lung-întins se desfășoară
Pe-ale Nilului mari valuri. — Astfel pe-unde de popoară
Umbra gândurilor regii se aruncă 'ntunecat.

Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiilor sunet, ce sub luna ce pătrunde
Par a fi snopuri giganteci de lungi sulițe de-argint —
Toat'a apei ș'a pustiei și a nopții măreție
Se unesc să 'mbrace mândru vechea-aceà împărăție,
Să învie în deșerturi șir de visuri ce te mint.

Râul sânt ni povestește cu-ale undelor lui gure
De-a isvorului său taină, despre vremi apuse, sure;
Sufletul se 'mbată 'n visuri, cari-alunecă în sbor,
Palmii risipiți în crânguri, auriți de-a lunei raze,
Nalță sveltele lor trunchiuri. — Noaptea-i clară, luminoasă,
Undele visează spume, cerurile 'nșiră nori.

Și în templele mărețe — colonade 'n marmuri albe —
Noaptea zeii se preîmblă în vestmintele lor dalbe
Ș'ale preoților cântec sună 'n arfe de argint —
Și la vântul din pustie, la răcoarea nopții brună,
Piramidele, din creștet, aiurind și jalnic sună;
Și sălbatic se plâng regii în giganticul mormânt.

In zidirea cea antică sus în frunte-i turnul maur.
Magul priiveà pe gânduri în oglinda lui de aur,
Unde-a cerului mii stele ca 'ntr'un centru se adun.
El în mic privește-acolo căile lor tăinuite
Și c'un ac el zugrăvește cărărușile găsite —
A aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos și bun.

Și se poate ca spre răul unei ginți efeminate,
Regilor pătați de crime, preoțimei desfrânate,
Magul, gard al răsbunării, a citit semnul întors.
Ș'atunci vântul ridicat-a tot nisipul din pustiuri,
Astupând cu dânsu-orașe, ca gigantice sicriuri
Unei ginți, ce fără viață 'ngreuià pământul stors.

Uraganu-acum aleargă pân' ce caii lui îi crapă —
Și în Nil numai pustiul nisipișul și-l adapă,
Așternându-l peste câmpii cei odată înfloriți; —
Memphis, Theba, țara 'ntreagă coperită-i de ruine,
Prin pustiu străbat sălbatec mari familii beduine
Sorind viața lor de basme prin câmpie nisipiți.

Dar și-acum, turburând stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea, flamingo cel roșu, apa 'ncet-încet pătrunde
Și-acum luna argintește tot Egipetul antic;
Ș'atunci sufletul visează toat' istoria străveche,
Glasuri din trecut străbate l'a presentului ureche —
Din a valurilor sfadă prorociri se aridic.

Și-atunci Memphis se ridică, argintos gând al pustiei,
Inchegare măiestrită din suflarea vijeliei —
Beduini ce stau în lună, o minune o privesc,
Povestindu-și basme mândre mestecate numa 'n stele
Despre-orașul care iese din pustiile de jele.
Din pământ și de sub mare, s'aud sunete ce cresc.

Marea 'n fund clopote are, care sună 'n orice noapte,
Nilu 'n fund grădine are, pomi cu mere d'aur coapte —
Sub nisipul din pustie cufundat e un popor,
Ce cu-orașele-i de-odată se trezește și se duce
Sus în curțile din Memphis, unde 'n săli lumină luce. —
Ei petrec în vin și 'n chiot orice noapte pân' în zori.

* * *

Vezi Iordanul care udă câmpii verzii Palestine:
Dintre vii cu struguri de-aur se ridic mândre coline,
Pe Sion, templul Iehovei, o minune îl privim;
Codrii de maslin s'amestec printre lunci de dafin verde,
Chidron scaldă 'n unda-i clară ierburi mari — ș'apoi se pierde
In cetatea ce 'n văi doarme — miticul Ierusalim.

Și în Libanon văzut-am rătăcite căprioare
Și pe lanuri secerate am văzut mândre fecioare,
Purtând pe-umerele albe auritul snop de grâu;
Alte vrând să treacă apa cu picioarele lor goale
Ridicară rușinoase și zâmbind albele poale,
Turburând cu pulpe netezi fața limpedelui râu.

Am văzut regii Iudeei în biserica măreață,
Unde marmura în arcuri se ridică îndrăzneață
Și columnele înnalte către cer pare c'arat;
Văzui pe David în lacrimi rupând haina lui bogată,
Sdrobind arfa-i sunătoare de o marmură curată,
Genunchind să-i ierte Domnul osânditul lui păcat.

Solomon, poetul-rege, tocmind glasul unei lire
Și făcând-o să răsune o psalmodică gândire
Moaiă 'n sunetele sfinte degetele-i de profet;
El cântà pe Impăratul în hlamidă de lumină,
Soarele steteà pe ceruri auzind cântarea-i lină,
Lumea ascultà uimită glasu-i dulce și încet.

Dar ieșind din tempul sacru lasă gândul lui să cadă,
Căci amorul îl așteaptă cu-a lui umeri de zăpadă,
Raze moi în ochii negri — el dă lirei alt acord:
Căci femeile-l așteaptă cu șireata lor zâmbire,
Brune unele ca gânduri din poveștile asire,
Alte blonde cu păr de-aur — vise tainice de Nord.

Dar venit-a judecata și de sălcii plângătoare
Cântărețul își anină arfa lui tremurătoare;
Inzădar rugați peirea — muri se năruie și cad!
Cad și scări, ș'aurite arcuri, grinzi de cedru, porți de-aramă,
Soarele privește galben peste-a morții lungă dramă
Și s'ascunde în nori roșii, de spectacol speriat.

Și popor și regi și preoți îngropați-s sub ruine.
Pe Sion templul se sparge — nici un arc nu se mai ține,
Azi grămezi mai sunt de piatră din cetatea cea de ieri.
Cedrii cad din vârf de munte și Livanul pustiește,
Jidovimea risipită printre secoli rătăcește —
In pustiu se 'nnalță 'n soare desfrunzitii palmieri...

* * *

O, lăsați să moiu în ape oceànici a mea liră!
Să 'mbrac sunetele-i dalbe cu a undelor zâmbire,
Cu-ale stelelor icoane, cu a cerului azur;
Să înnalț munții Greciei, scânteind muiați de soare,
Cu dumbrave prăvălite peste coaste râzătoare
Și cu stânci încremenite printre nouri de purpur.

Peste văile adânce repezite 'n regioane
Nourate, stau ținute templele multicoloane,
Parcă munții 'n braț de piatră le ridică și le-arat'
Zeilor din ceriuri. Vulturi peste văi înnegurate,
Grei atârnă cu întinse aripi și priviri țintate
Supra lumei ce sub dânșii stă adânc, împrăștiat.

Grecia

O lăsați să mai în ape oceanici a mea liră
Să'mbrac sunetele, dalbe cu a undelor zimbire
Cu ale stelelor ovane, cu a cerului azur
Să înnalț munții Greciei scânteind mulți de soare
Cu dumbrave prevălite peste coaste rizitoare
Și cu stânci, incremenite pintre nouri de purpur.

Peste văile adânce repezite'n regioane
Nourate, stau țesute templele multicoloane
Parcă munții'n braț de piatră le ridică și le arat;
Zeilor din ceruri. Vulturi peste văi innegurate
Grei alterna cu intinse aripi și priviri țintate
Supra lumei ce sub dânșii stă adânc, imprăștiat.

Astfel Grecia se nasce din intunecata mare
Poartă'n ceruri a ei temple și a ei sarcini de ninsoare
Cer frumos, adânc albastru, străvezu, nemărginit
Din colanele de dealuri să intind văile pline
De dumbrave, de isvoare și de rîuri cristaline
Cari lunec' sdrumicate pe a lor bulgări de granit.

Și din turmele de stânci risipite cu splendoare
Pe'ntinsori de codri negri rupți de rîuri sclipitoare
Vezi oraș cu dome albe strălucind în verde crâng.

MEMENTO MORI
(episodul Grecia)

(mărimea unei coale)

Astfel Grecia se naște din întunecata mare.
Poartă 'n ceruri a ei temple ș'a ei sarcini de ninsoare,
Cer frumos, adânc-albastru, străveziu, nemărginit;
Din colanele de dealuri se întind văile pline
De dumbrave, de isvoare, și de râuri cristaline,
Cari lunec' sdrumicate pe-a lor bulgări de granit.

Și din turmele de stânce, risipite cu splendoare
Pe 'ntinsori de codri negri rupți de râuri sclipitoare,
Vezi oraș cu dome albe strălucind în verde crâng.
Marea lin cutremurându-și fața, scutur' a ei spume,
Repezind pe-alunecușul undelor de raze-o lume,
Jos la poarta urbei mândre a ei sunete se frâng.

Mai albastră decât cerul, purtând soarele pe față,
Ea reflectă 'n lumea-i clară toată Grecia măreață.
Câte-odată se 'ncrețește și-și întunec' al ei vis —
Nimfe albe ca zăpada scutur' ap' albastră, caldă,
Se împroașcă 'n joacă dulce, mlădiindu-se se scaldă,
Scuturându-și părul negru, înnecându-se de râs.

Și pe valuri luminoase oceànul lin le saltă,
Orice undă lingușește arătarea lor cea naltă,
Pe nisipul cald le-aruncă marea 'n jocu-i luminos;
Oceànicele corpuri, ca statue de ninsoare,
Strălucesc în părul negru, ce și-l uscă ele 'n soare
Pe-a lor perini nisipoase lenevite lănguros.

Apoi fug să 'mpopuleze verdea noapte dumbrăvană
Și vorbind mărgăritare culeg flori în a lor goană.
Dintr'o tuf' ivește Satyr capu-i chel, barba-i de țap,
Lungi urechi și gura-i strâmbă, cârnu-i nas. — De sus își stoarce
Lacom poamă neagră 'n gură — pituliș prin tufe-o'ntoarce,
Se strâmbă de râs și 'n fugă se dă vesel peste cap.

Albe trec în bolta neagră prin a trestiei verdeață.
De o cracă pe-ape 'ntinsă una 'și spânzur' a ei brațe,
Mișcă 'n aer peste unde fructul mării de omăt;
Altele pe spate 'ntinse cu o mână 'nnoată numa,
Cu cealaltă rupând nuferi, plini de-o luminoasă spumă,
Pun în păr și ca 'nnecate liniștit plutesc și 'ncet.

Crenge lin îndoaie Eros — schimă face, ce văzând-o
Ele-urmează în tăcere abia apa sfâșiind-o...
Intr'o tufă, sub un brustur doarme Satyr beat de must...
Chicotind, a lui ureche cu flori roșii o'ncoroană.
Lunca râde de răsună verdea noapte dumbrăvană —
Ele pier prin bolți de frunze, pe-un drum verde și îngust...

Inserează și apune greul soare 'n văi de mite.
Cu un roș fir de jeratic culmi de munte sunt tivite,
Lunga lor fulgerătură în senin a 'ncremenit.
Marea aerului caldă, stelele ce 'ntârzii' line,
Limba râurilor blândă, ale codrilor suspine,
Glasul lumei, glasul mărei se 'mpreună 'n infinit.

Codrii aiurează negri sub a stelelor povară.
Râuri calde ca și sara apa 'n arcuri o coboară,
Prăvălind-o purpurie peste scările de stânci;
In albastru-adânc, în marea cerului cea liniștită,
Răpăd munții cu tărie fruntea lor încremenită
Și în valuri verzi de grâne îmblă văile adânci.

Printre cremenea crăpată, din bazaltul rupt de ploae,
Ridica copaci monastici trunchii ce de vânt se 'ndoae,
Scoțând veche rădăcină din pietrișul sfărâmat;
Un vultur s'agață mândru de un pisc cu fruntea ninsă,
Nouri lunecă pe ceruri flota lor de vânt împinsă
Și răsună 'n noaptea lumei cântul mării blând și mat.

Și atuncea peste ape fața sfânt' a lunei pline
Își ridică discul splendid în imperiul de lumine,
Mării mândre poleindu-i pânzăriile-i de-azur.
Ea adoarme-ale ei spume, ca mărgăritarul, sure,
Nisipișul strălucește, râuri scapără 'n pădure —
In oraș, lumini ca stele presărate 'n mii de muri.

Și 'n poiana ce ridică nalții trunchi cu frunze rare,
Raza lunei alb pătează umbra verde din cărare,
Filomela împle codrii cu suspine de-amoroși.
Joe preschimbat în tânăr, cu immobili ochi sub gene,
Pândea umbra mlădioasă unei fete pământene —
Ei se văd, ca să se mire, cum de sunt așa frumoși.

A fi râu e-o fericire, căci în nopțile-argintie
Câte grații tăinuite se descopăr, i se 'mbie
Și ascultă cu iubire tot ce valurile-i mint.
Lui i se descopăr nimfe de-o marmòree zăpadă,
Ce în apa lui cea clară cursului se lasă pradă,
Duse de obrasnici unde cu glăscioare de argint!

Și cuminți frunzele toate își comunică misteruri.
Surâzând, clipind ascultă ochii de-aur de pe ceruri,
Crenge rele imitează pân' și sgomotul de guri
A cărărilor pierdute de pe valea cu isvoare.
De s'ar ști... câte mâni albe rupe-ar flori mirositoare,
Câte buze ar închide gândul sântelor păduri!

Cine are-urechi s'audă ce murmur' gurile rele
Și vorbărețele valuri și prorocitoare stele
De-ale grațiilor amoruri, de-ale nimfelor iubit;
Cine-ascultă și nu'nstrună arfa-i de cântări bogată,
Căci comori de taine-ascunde orice râu... Lunca ingrată
De-ar șopti, viața-i toată n'ar sfârși de povestit.
. . . . . .

Dar în camera îngustă lângă lampa cea cu oliu
Palid stă cugetătorul, căci gândirea-i e în doliu:
Inzădar el grămădește lumea într'un singur semn;
Acel semn ce îl propagă, el în taină nu îl crede,
Adâncit vorbește noaptea cu-a lui umbră din părete —
Umbra-și râde, noaptea tace, mută-i masa cea de lemn.

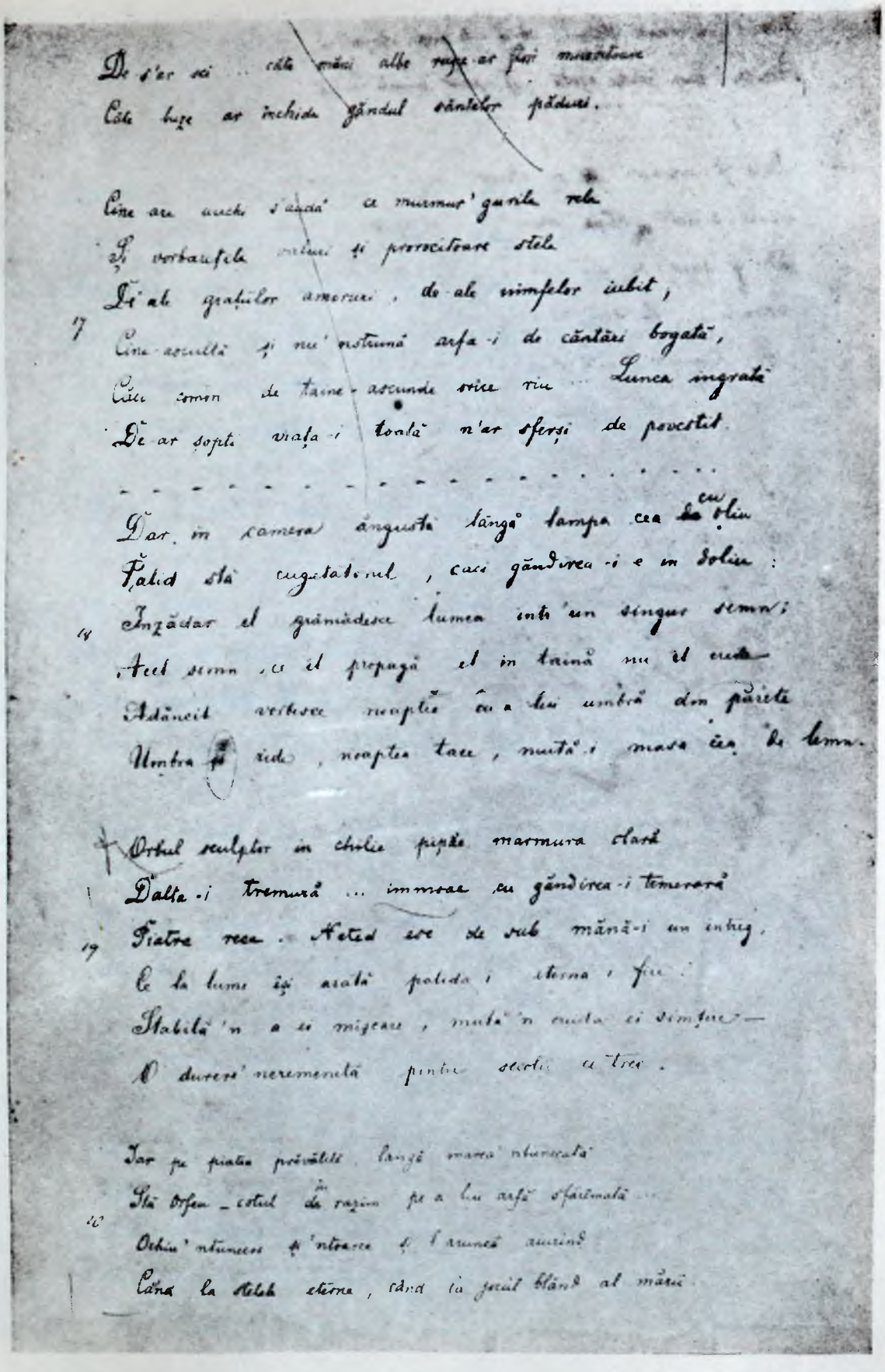

De s'ar oci ... câte mâni albe rupe-ar fiori mirositoare
Câte buze ar închide gândul sântelor păduri...

Cine are auchi s'audă ce murmur' gurile rele
Și vorbaretele valuri și prorocitoare stele
De ale grațiilor amoruri, de ale nimfelor iubit,
17 Cine ascultă și nu' nstrună arfa-i de cântări bogată,
Căci comori de taine-ascunde orice riu ... Lunca ingrată
De ar șopti viața-i toată n'ar sferși de povestit.

- -

Dar în camera îngustă lângă lampa cea cu oliu
Palid stă cugetătorul, caci gândirea-i e în doliu:
18 Inzădar el grămădesce lumea intr'un singur semn;
Acel semn, ce el propagă el în taină nu îl crede
Adâncit vorbesce noaptea cu a lui umbră din parete
Umbra-i rîde, noaptea tace, mută-i masa cea de lemn.

Orbul sculptor în chilie pipăe marmura clară
Dalta-i tremură ... immoae cu gândirea-i temerară
19 Piatra rece. Neted ese de sub mână-i un intreg,
Ce la lume își arată palida i eterna i fire:
Stabilă 'n a ei mișcare, mută 'n cuida ei simțire —
O durere' neremenită pintre secolii ce trec.

Iar pe piatra prăvălită, lângă marea 'ntunecată
Stă Orfeu — cotul în de razim pe a lui arfă sfărîmată ...
20 Ochiu' 'ntuneces și 'ntoarce și l'aruncă aiurind
Când la stelele eterne, când la jocul blând al mării.

MEMENTO MORI
(episodul Grecia)

(mărimea unei coale)

Glasu-i, ce nivase stânci, stins de aripa disperării,
Ascultă cum vântu-nşală şi cum undele îl mint.

De ar fi aruncat în chaos arfa-i de cântări inflată
Toată lumea, după dânsa, de al ei sunet aternată
Ar fi curs în văi eterne, lin şi 'nceţ ar fi căzut...
Caravane de sori regii, cărduri lungi de blonde lune
Şi popoarele de stele universu'n rugăciune
In migraţie eternă de de mult s'ar fi pierdut

Şi în urmă-le-o vecie din nălţimi abia-vezule
Şi din sure văi de chaos colonii de lumi pierdute
Ar fi isvorît în ruri într'un spaţ despopulat
Dar şi ele atrase tainic ca de o magică durere
Cu-o lor vâuri luminoase după o lume în cădere
S'ar fi dus. Nimic în urmă – nici un atom luminat ~~sfărâmat~~

Dar el o svârli în mare... Şi deteina i murmure
O urmă ademenită toată Greciei gândire
Implând halele-oceanici cu cântările i de amar.
De atunci marea 'nfiorată de sublima ei durere
In imagini de talazuri cânt'a Greciei cădere
Şi cu-albastrele ei braţe ţermi i mângâi 'nzădar....

Dar mai scu?... N'auzim noaptea armonia din pleiade?
Scim de nu trăim pe o lume, ce pe nesimţite cade?
Oceanele 'nfinirei o cântare-mi par c'ascult.
Nu simţim lumea pătrunsă de-o durere lungă, vană?

MEMENTO MORI
episodul Grecia)

(mărimea unei coale)

Orbul sculptor în chilie pipăe marmura clară.
Dalta-i tremură... îmmoae cu gândirea-i temerară
Piatra rece. Neted iese de sub mână-i un întreg,
Ce la lume își arată palida-i, eterna-i fire,
Stabilă 'n a ei mișcare, mută 'n cruda ei simțire —
O durere 'ncremenită printre secolii ce trec.

Iar pe piatra prăvălită, lângă marea 'ntunecată
Stă Orfeu — cotul în razim pe-a lui arfă sfărâmată...
Ochiu 'ntunecos și'ntoarce și-l aruncă aiurind
Când la stelele eterne, când la jocul blând al mării.
Glasu-i, ce 'nviase stânca, stins de-aripa disperării,
Asculta cum vântu 'nșală și cum undele îl mint.

De-ar fi aruncat în chaos arfa-i de cântări îmflată,
Toată lumea după dânsa, de-al ei sunet atârnată,
Ar fi curs în văi eterne, lin și 'ncet ar fi căzut...
Caravane de sori regii, cârduri lungi de blonde lune
Și popoarele de stele, universu 'n rugăciune,
In migrație eternă de de mult s'ar fi pierdut.

Și în urmă-le-o vecie din nălțimi abia-văzute
Și din sure văi de chaos colonii de lumi pierdute
Ar fi isvorât în râuri într'un spați despopulat;
Dar și ele-atrase tainic ca de-o magică durere
Cu-a lor roiuri luminoase dup'o lume în cădere
S'ar fi dus. Nimic în urmă — nici un àtom luminat.

Dar el o svârli în mare... Și d'eterna-i murmuire
O urmă ademenită toat'a Greciei gândire,
Implând halele oceanici cu cântările-i de-amar.
De-atunci marea 'nfiorată de sublima ei durere,
In immagini de talazuri, cânt'a Greciei cădere
Și cu-albastrele ei brațe țărmii-i mângâe 'nzădar...

Dar mai știi?... N'auzim noaptea armonia din pleiade?
Știm de nu trăim pe-o lume, ce pe nesimțite *cade*?
Oceànele 'nfinirei o cântare-mi par' c'ascult'.
Nu simțim lumea pătrunsă de-o durere lungă, vană?
Poate-urmează-a arfe'-antice suspinare-aeriană,
Poate că în văi de chaos ne-am pierdut de mult... de mult.

Poate urmează a arfe-antice suspinare aeriană,
Poate să în văi de chaos ne am pierdut de mult ... de mult.

M. Eminescu

* * *

Sau ghicit-ați vreodată, ce socoate-un mândru soare,
Când c'o rază de gândire ține lumi ca să nu sboare,
Să nu piard' a lor cărare, să nu cadă 'n infinit?
Svârcolindu-se aleargă turburate și rebele
Și să frâng' ar vrea puterea ce le farmăcă pre ele
Și s'alerge-ar vrea în caos de-unde turburi au ieșit.

Vecinicia cea bătrână, ea la lumi privea uimită.
Mii de ani cugetă 'n mite la enigma încâlcită
Care spațiul i-o presintă cu-a lui lumi și cu-a lui legi;
Și din secoli ce trecură ea s'apucă să adune
Toată viața și puterea, sucul tot de 'nțelepciune
Și să pune să zideasc' un uriaș popor de regi.

Și atunci apare Roma în uimita omenire.
Gânduri mari ca sori'n caos e puternica-i gândire
Și ce zice-i zis pe veacuri, e etern, nemuritor;
Iar popoarele-și îndreaptă a lor suflete mărețe,
A lor fapte seculare, uriașele lor viețe,
După căi prescrise-odată de gândirea-ăstui-popor.

Auzit-ați de'mpărații stând pe tron cu trepte multe?
Fruntea 'ncinsă în luceferi făcea lumea să-i asculte,
Vorba lor era o rază în vïața lumi 'ntregi,
Țări bogate și 'nflorite, mări vuinde'n adormire,
Cetăți vechi, popoare mândre stau sub falnica-i domnire
Și Cesarii 'mpart pământul în Senatul cel de regi.

Pe sub arcuri triumfale trece mândru'nvingătorul
Și-amețit abia aude cum vuiește surd poporul,
Cum a mărei glasuri multe se repetă, gem și fug;
Iar la carul lui de aur, cu coroane pe-a lor frunte
Și înfrânți de umilire, cu priviri stinse și crunte,
Regii țărilor învinse gem cu greu trăgând în jug.

Roma arde și furtuna chiuind în ea se scaldă
Și frământă 'n valuri roșii marea turbure și caldă
Și aruncă 'n loc de spume nori de fum, cântei și vânt;
Și în nunta ei grozavă turnuri negre ea aprinde
Și făcliile-uriașe către stele le întinde...
Evul arde — Roma este oceànicu-i mormânt.

Norii sunt o spuză 'n ceruri și prin ei topite stele.
Și, ca oceànul negru răscolit de visuri grele,
Urbea își frământă falnic valuri mari de fum și jar;
Din diluviul de flacări, lung întins ca o genune,
Vezi neatins cu arcuri de-aur un palat ca o minune
Și din frunte-i cântă Neron... cântul Troiei funerar.

* * *

Lângă râuri argintoase, care mișcă 'n mii de valuri
A lor glasuri înmiite, printre codri, printre dealuri,
Printre bolți săpate 'n munte, lunecând întunecos,
Acolo-s dumbrăvi de aur cu poiene constelate,
Codrii de argint ce mișcă a lor ramuri luminate
Și păduri de-aramă roșă răsunând armonios.

Munți se 'nnalță, văi coboară, râuri limpezesc sub soare,
Purtând pe-albia lor albă insule fermecătoare,
Ce par straturi uriașe cu copacii înfloriți —
Acolo Dochia are un palat din stânce sure,
A lui stâlpi-s munți de piatră, a lui streșin' o pădure,
A cărei copaci se mișcă între nouri adânciți.

Lângă mare argintoase care mișcă-mi de valuri
A lor glasuri immite ~~[illegible]~~ [illegible]
Pintea bolți sigate, munte luneând întunecos
Acolo s dumbrăvi de aur cu porene constelate
Codri de argint ce mișcă a lor ramuri luminate
Și pădurile de aramă resunând armonios

Munți se înalță, văi coboară, rîuri limpezase sub soare
Curtând pe albele lor albă insule ~~[illegible]~~ formicătoare
Ce pe stratum uriaze cu copacii înfloriți
Acolo Dochia are un palat din stanei sure
A lui stâlpi-s muniți de piatră a lui streșini o pădure
A cărei copaci se mișcă între nouri adunați

Iar o vale nesfârșită ca pietrile Sahares
Cu de [illegible] trăiuri insulte cu oaze [illegible]
Cu un fluviu care pornită a lui [illegible] pe el
E grădina luminată cu pelatulu și munte
A lui scări de stanei sunt crăpate și cărnate
Iar în bulele lui nagea strălucind ca și oțel

Sunt păduri de flori căci mari și florile (ca și copacii) c'arteze
Tufele cele de rose sunt dumbrave întunecoase
Prezăvate ~~[illegible]~~ ca ca lune înfăcute ce s'aprind
Vrovelele s ca stele vinete a ~~[illegible]~~ de dimineață
Ale rovelor lumini nuple stanei se rogeștă
Ale crinilor potire sunt ca urne de argint

Pintre lunele de rose ~~[illegible]~~ și de flori mândre dumbrave
Stoară ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ grădina ca pietre scumpe, stoară fluturi ca și nave
Zidite din cătuire, din colon și din nuvos
Curcubeu ~~[illegible]~~ a lor aripi și oglindă diamantini
Ce reflectă: ele lumea înflorită din grădină
A lor [illegible] nuple lumea de [illegible] voluptos

Manuscrisele Academiei R.P.R. MEMENTO MORI (episodul Dochia) 2259,122 (21,2 cm. × 17 cm.)

Iar o vale nesfârșită ca pustiile Saharei,
Cu de flori straturi înnalte ca oăze zâmbitoare,
Cu un fluviu care poartă a lui insule pe el,
E grădina luminată a palatului în munte —
A lui scări de stânci înnalte sunt crăpate și cărunte,
Iar în halele lui negre strălucind ca și oțel

Sunt păduri de flori, căci mari-s florile ca sălci pletoase,
Tufele cele de roze sunt dumbrave 'ntunecoase,
Presărate ca cu lune înfoiete ce s'aprind;
Viorelele-s ca stele vinete de dimineață,
Ale rozelor lumine împle stânca cu roșeață,
Ale crinilor potire sunt ca urne de argint.

Printre luncile de roze și de flori mândre dumbrave
Sbor gândaci ca pietre scumpe, sboară fluturi ca și nave,
Zidite din nălucire, din colori și din miros,
Curcubău sunt a lor aripi și oglindă diamantină,
Ce reflectă 'n ele lumea înflorită din grădină,
A lor murmur împle lumea de-un cutremur voluptos.

Intr'un loc crăpată-i bolta, cu-a ei streșin' arboroasă
Și printr'însa 'n cer vezi luna trecând albă și frumoasă,
O regină jună, blondă și cu brațe de argint,
Ce unesc încrucișate a ei mantie 'nstelată
Și albastră peste pieptu-i alb, ca virgină zăpadă.
Ochii ei cei mari albaștri peste nori aruncă blând,

Cari se 'ntind albi ca zăpada și ca straturi argintoase,
Oferindu-i flori de aur și viole 'ntunecoase;
Ea din când în când plivește câte una, aruncând
Flori de neauă peste ape ce alerg fulgerătoare,
Raze albe peste lumea văilor celor în floare,
Dungi de-argint în verzii codri, duioșie pe pământ.

Dar un nor pe ceruri negru se înnalță și se 'ncheagă,
Se formează, 'ncremenește și devine o domă 'ntreagă,
Plin de umbra de columne ce-l înconjură 'nprejur;
Prin columnele-i mărețe trece câte-o rază mată,
A lui cùpolă boltită e cu-argint înconjurată,
Pe arcatele-i ferestre sunt perdele de azur.

Luna înspre ea îndreaptă pasuri luminoase 'ncete,
Diadem de topiți aștri arde 'n blondele ei plete,
Incălzind aerul serei, strălucindu-i fruntea ei;
Ale domei scări negrite se 'nsenin — ca neaua sara —;
Intră 'n domă. Ard columne sub lumina ei cea clară
Și-și aruncă unu'ntr'altul umbra neagră dintre ei.

Stelele în cârduri blonde pe regină o urmează,
Aerul, în unde-albastre, pe-a lor cale scânteiază
Și rămân întunecate nalte-a cerurilor bolți;
Doma strălucește 'n noapte ca din marmură zidită,
Prin o mreajă argintoasă ca prin vis o vezi ivită,
A ei scări ajung din ceriuri a stâncimei negri colți.

Iară fluviul care taie infinit' acea grădină
Desfășoară-în largi oglinde a lui apă cristalină,
Insulele, ce le poartă, în adâncu-i nasc și pier;
Pe oglinzile-i mărețe, ale stelelor icoane
Umede se nasc în fundu-i printre ape diafane,
Cât uitându-te în fluviu pari a te uita în ceriu.

Și cu scorburi de tămâie și cu prund de ambră de-aur
Insulele se înnalță cu dumbrăvile de laur,
Zugrăvindu-se în fundul râului celui profund,
Cât se pare că din una și aceeași rădăcină
Un raiu dulce se înnalță, sub a stelelor lumină,
Alt raiu s'adâncește mândru într'al fluviului fund.

Pulbere de-argint pe drumuri, pe-a lor plaiuri verzi — o ploaie —,
Snopi de flori cireșii poartă pe-a lor ramuri ce se 'ndoaie
Și de vânt scutură grele ómătul trandafiriu
A 'nfloririi lor bogate, ce mânat se grămădește
In troiene de ninsoare, care roză strălucește,
Pe când sălcii argintoase tremur sânte peste râu.

Aeru-i văratic, moale, stele isvorăsc pe ceruri,
Florile-isvorăsc pe plaiuri a lor viață de misteruri,
Vântu 'ngreunând cu miros, cu lumini aerul cald;
Dintr'un arbore într'altul mreje lungi diamantine
Vioriu sclipesc suspinse într'a lunei dulci lumine,
Rar și diafan țesute de painjeni de smarald.

Pe când greeri, ca orlogii, răguşit prin iarbă sună,
De pe-un vârf de arbor mândru ţes în nopţile cu lună
Pod de pânză diamantină peste argintosul râu,
Şi cât ţine podul mândru, printre pânza-i diafană,
Luna râul îl ajunge şi oglinda lui cea plană
Ca 'ntr'o mândră feerie străluceşte vioriu.

Peste podul cel uşure, zâna Dochia frumoasă
Trece împletindu-şi părul cel de-aùree mătasă,
Albă-i ca zăpada noaptea, corpu-i nalt e mlădiet,
Aŭrul pletelor strecoară prin mânuţele-i de ceară
Şi prin haine argintoase străbat membrele-i uşoare,
Abia podul îl atinge mici picioarele-i de-omăt.

Trece râul şi uşoară nalte scări de stânci ea suie;
La ivirea-i zi se face în spelunci de cetăţuie,
Ca o zi ea intră mândră în palatul ei de stânci;
Luna e plină de raze — sub căldura-i — argintoase,
Orice stea e-o piatră scumpă — iară florile focoase
Giuvaeruri umezite cu luminile adânci.

Umede tremur lumine pe boltirea cea albastră.
Zâna Dochia cu glasu-i cheam'o pasăre măiastră,
Ce sburând prin aer vine cu-a ei pene de păun;
Când acea pasăre cântă lumea râde 'n bucurie,
Pe-umărul cel alb o-aşează şi coboară 'n văi aŭrie,
Unde-a râului lungi unde printre papură răsun'.

Intr'o luntre — lemn de cedru — ce uşor juca pe valuri,
Zâna Dochia se suie deslegând-o dela maluri
Şi pe-a fluviului spate ea la vale îi dă drum;
Repede luntrea aleargă spintecând argintul apei,
Culcată pe jumătate, Dochia visa, frumoasă,
Şi la luntrea ei bogată lebede se 'nham' acum.

Dar din ce în ce coboară râul lat, el s'adânceşte
In păduri întunecate, unde apa-abia sclipeşte,
Mai agiunsă de a lunei raze doar din când în când;
Tot mai nalţi trunchii pădurii ca stâlpi mari şi suri se urcă
Pân' ajunge de-a lor ramuri în bolţi mândre se încurcă,
Pân' acopăr cu-aste arcuri fluvïul lat şi profund.

Ca prin bolțile crăpate unei gotice ruine,
Mai străbat prin bolți de frunze razele lunei senine,
Implând p'ici pe colo râul cu fulgerătoare dungi;
Pe-umărul Dochiei mândre cântă pasărea măiastră,
Valuri râd și 'ntunecoasă mână lumea lor albastră
Repezind luntrea bogată pe șiroiurile lungi.

Prin pădurile de basme trece fluviul cântării.
Câte-odată între codri el s'adună, ca a mărei
Mare-oglindă, de stânci negre și de munți împiedecat
Ș'un gigantic lac formează într'a cărui sân din soare
Curge aurul tot al zilei și îl împle de splendoare,
De poți număra în fundu-i tot argintul adunat.

Apoi iar se pierde 'n codrii cu trunchi groși, cu frunza deasă,
Unde 'n arborul din mijloc e vrăjita 'mpărătească,
Unde 'n sălcii mlădioase sunt copile de 'mpărat;
Codrul — înaintea vrajei — o cetate fu frumoasă,
A ei arcuri azi îs ramuri, a ei stâlpi sunt trunchiuri groase,
A ei bolți streșini de frunze arcuite 'ntunecat.

Sara sună glas de bucium și cerboaice albe 'n turme
Prin cărările de codru, pe de frunze-uscate urme,
Vin rupând verzile crenge cu talangele de gât;
Și în mijlocul pădurii ocolesc stejarul mare
Pân' din el o 'mpărătească iese albă, zâmbitoare,
Pe-umăr gol doniță albă — stemă 'n părul aurit.

Din copaci ies zâne mândre, de 'mpărat frumoase fete,
Ținând donițe pe umeri, gingașe, nalt-mlădiete,
Albe trec prin umbra verde, la cerboaice se înclin',
Ce sub dulcile lor mâne își oferă răbdătoare
Ugerele lor împlute, și în doniți sunătoare
Laptele 'n cadență curge, codru 'mplând c'un murmur lin.

Luntrea cea de lebezi trasă mai departe, mai departe,
Fuge pe-albele oglinde ale apei ce se 'mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brasde de argint —
Și din ce în ce mai mândre, mai înnalte, mai frumoase
Sunt pădurile antice, ele 'ngroapă 'ntunecoase
Cu-a lor vârfuri munții mândri, stâncile ce 'n cer se 'ntind.

Cât de lat să mişce-un fluviu ale apei lui revolte,
Arbori de pe mal de-asupră-i se ajung în mândre bolte,
Ramurile se 'ntreţese, crengile se împletesc,
Frunza deasă smălţueşte nalta, verdea boltitură,
Râu 'n vecinica lui umbră în adânc suspină, cură...
Pe-a lui maluri înflorite cai în umbră rătăcesc.

Soarele trecând pe codri a lui roată de-aur moale,
Vârfurile verzi de codri le îndoaie 'n a lui cale
Şi sosind la vre o luncă însuşi el vede mirat
Ce departe e pământul şi ce nalţi trunchii pădurii,
Şi deşi călătoreşte pe-a lor vârfuri, totuşi murii —
Bolţile groase de frunze—a lui raze nu străbat.

Lâng' izvoarele 'nflorite pasc cai albi c'a mării spume —
Zi ori noapte nu văzură de când sunt pe-această lume,
Luna sântă, stele de-aur, soare alb şi zâmbitor,
Pentru ei necunoscute-s. Umbra verde claroscură
Şi mirositorul aer, fluvii ce sclipinde cură
In adâncile dumbrave printre ţărmii plini de flori —

Astea numai le cunosc ei. — Coamele flutur' c'argintul,
Ca la lebede se 'ndoaie gâtul lor, iară pământul
Abia-atins e de picioare potcovite cu-aur roş;
Colo 'n umbra îndulcită de miroase 'mbătătoare,
Capul mic ei şi-l ridică nări îmflând spre depărtare
Şi urechia ascuţind-o glas de-aud prin arbori groşi.

Luntrea cea de lebezi trasă, mai departe, mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei şi se 'mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi-brasde de argint;
Şi deodată zi se face, un ocèan de lumină,
Fluviul a ieşit din codri, în câmpii fără de fine,
Cari verzi şi înflorite, mândre 'n soare se întind.

Dar cât ţine răsăritul se 'nnalţ' un munte mare —
El de două ori mai nalt e, decât depărtarea 'n soare —
Stâncă urcată pe stâncă, pas cu pas în infinit
Pare-a se urca — iar fruntea-i, cufundată 'n înnălţime,
Abia marginile-arată în albastra 'ntunecime:
Munte jumătate 'n lume — jumătate 'n infinit.

Iar în pieptu-acestui munte se arat'o poartă mare —
Ea: înnalt este boltită și 'ntră-adânc în piatra tare,
Iar de pragu-i sunt unite nalte scări de negre stânci,
Cari duc adânc în valea cea de-acol' abia văzută
Și 'n pădurile umbroase cu-adâncimi necunoscute
Și 'n câmpii unde mii râuri s'argintesc plane ș'adânci.

Pe aceà poartă din munte iese zori în coruri dalbe,
Ridicându-se în cerul dimineții dulci, rozalbe,
Pe-acolo soarele-și mână car cu caii arzători,
Pe-acolo noaptea răsare blonda lună argintoasă
Și popoarele de stele iese 'n roiuri luminoase
Și pe cer se împrăștie ca de aur sfinte flori.

Zeii Daciei acolo locuiau — poarta solară
In a oamenilor lume scările de stânci coboară—
Și în verdea 'ntunecime a pădurilor s'adun';
Și pe negre stânci trunchiate stau ca 'n tron în verdea lume
Și din cupe beau aŭroră cu de neguri albe spume,
Pe când mii de fluvii albe nasc în umbră și răsun'.

Câte-odată-un corn de aur ei răsună 'n depărtare,
Trezind sufletul pădurii, codrilor adânci cântare,
Chiamă caii lor ce-aleargă cu-a lor coame 'mflate 'n vânt;
Vin în herghelii de neauă, pe cărări de mult bătute
Și pe ei zeii încalic' străbătând pe întrecute
[-Al] codrilor nalt întuneric, făr de capăt pe pământ.

Dar adesea pe când caii dorm în neagră depărtare,
Luna, zâna Daciei, vine la a zeilor serbare;
Soarele, copil de aur al albastrei sfintei mări,
Vine ostenit de drumuri și la masă se așează,
Aerul se aurește de-a lui față luminoasă,
Sala verde din pădure strălucește în cântări.

Și ca zugrăviți stau zeii în lumina cea de soare.
Părul lor cel alb lucește, barba 'n brâu li curge mare,
Creții buzei lor să numeri poți în aerul cel clar;
Hainele întunecate albe par în strălucire
Și ei râd cu veselie l'a păharelor ciocnire,
Iară luna rușinoasă pe sub gene s'uită rar.

Haina lungă și albastră e cusută numa 'n stele,
Iară albii sâni de neauă strălucesc, cu de mărgele
Și mărgăritare salbă, pe un fir de aur prins;
Păru-i lung de aur galbăn e 'mpletit în cozi pe spate,
Ochii ei căprii se uită la cerescu-i mândru frate
Și de melancolici gânduri al ei suflet e cuprins.

Inainte de plecare — 'ea, doinind din frunză, chiamă
Zimbrii codrilor cei vecinici, li desmiardă sura coamă,
Li îndoae a lor coarne, pe grumaz îi bate lin
Și pe frunți ea îi sărută, de rămân steme pe ele,
Apoi urcă negrul munte, pe șivoaele de stele,
Lin alunecă ș'a lene drumul cerului senin.

Indărătu-acelui munte, infinita întir soare
E frumoasa 'mpărăție mândră a sântului soare
Și pe coaste sunt palate, ce din verzile grădini
Strălucesc marmora albă și senină ca zăpada,
Cu intrări în veci deschise, cu scări netezi, colonade
Lungi de marmure ca ceara în lungi bolte se îmbin.

Pe-a ferestrelor mari laturi sunt lăsate largi perdele,
Mreje lungi de aur rumăn — au țesut ani mulți la ele
Mânile surorei albe. Aeru-i de diamant,
El plutește 'n unde grele de miroase 'mbătătoare
Peste văile ca râuri desfășurate sub soare,
Pe dumbrăvi cu rodii de-aur, peste fluvii de briliant.

Și oștiri de flori pe straturi par a fi stele topite,
Fluturi ard, sclipesc în soare, orbind ochii ce îi vede,
Ca idei scăldate 'n aur și 'n colori de curcubău;
Pe grădinile 'nflorite, peste mândrele dumbrave
Norii mișcă sus în ceruri înfoiatele lor nave —
Rostre de jeratec ș'aur, vele lungi de curcubău.

A 'mpăratului de soare bolți albastre și cu stele
Se ridică 'n caturi nalte tot castele pe castele,
Cu ferești de aur d'Ofir, cu oglinzi de diamant,
Cu scosuri de albe marmuri, cu covoare de purpură;
Printre mândrele coloane o cântare blând murmură—
E un vânt cu suflet dulce într'un aer de briliant.

Și nici umbra nu se prinde d'atmosfera radioasă.
Ca prin apă cristalină trec cu frunțile frumoase,
Trec a soarelui copile printre aerul cel cald;
A lor păr e ca și ambra, ca și crinul a lor față,
Abia-atinse-s a lor umbre de o tainică roșață —
Aŭroră trandafirie prin ferestre de smarald.

Intr'o lume fără umbră e a soarelui cetate,
Totul e lumină clară, radioasă voluptate,
Florile stau ca topite, râurile limpezi sunt;
Numai colo în departe și 'n albastră depărtare
Ale zorilor grădine clar se văd strălucitoare,
Cu boschetele de roze și cu crinii de argint.

Acolo sunt lacuri limpezi, rumene în a lor fire,
De-a grădinilor de roze tăinuită oglindire,
Și din curtea argintie zorile râzânde ies;
Haine verzi și transparente coprind membrele rozalbe
Și în lac ele aruncă roze cu mânuțe albe,
Netezind a lor sprâncene, dând din frunte părul des.

Intr'o dulce și umbroasă, viorie atmosferă,
Se ridică dintre lunce, cu-a ei cùpole de ceară
Inchegate ca din umbră verde și argint topit,
Transparând prin diamantoasă fină de paingăn pânză,
Monastirea alb'a lunei ce prin lumi va să s'ascunză,
Cu coloane 'nconjurate de a viței 'ncolăciri.

Ai grădinei arbori mândri cu întunecatul verde
Conjurați ș'acoperiți-s cu-ederă ce 'n vârf se pierde;
Mișcând florile ei albe — flamuri cu 'nfloriții creți —
Și în muri de frunzi lucinde, și în scări de flori pendente
Și în poduri legănate de zefire somnolente —
Dintr'un arbore într'altul edera trece măreț.

Spânzură din ramuri nalte vițele cele de vie,
Struguri vineți și cu brumă, pcamă albă aurie,
Și albine roitoare luminoasă miere sug;
Caii lunei albi ca neaua storc cu gura must din struguri
Și la vinul ce-i îmbată pasc mirositorii ruguri
Și în sara cea eternă veseli nechezând ei fug.

Și în monastirea lunei cu-argintoasă colonadă,
Vezi cum trece ea frumoasă — corpu-i dulce de zăpadă,
Umerii, cu-a lor lumine, par de aur moale blond,
Abia corpul coperit e de-un gaz moale ce transparc —
Astfel trece ea frumoasă cu-a ei brațe sclipitoare,
Reflectată 'n mii oglinde de pe muri și din plafond.

Și 'n odăile înnalte din frumoasa monastire
Sunt pe muri tablouri mândre, nimerită zugrăvire
Ale miturilor dace, a credinței din bătrâni;
Prin grădini cu albe-isvoare sunt a lunei dulci amoruri,
Sau palate argintoase unde zori trăiesc în coruri,
Sau pădurea cea vrăjită cu frumoasele-i regini.

Asta-i raiul Daciei veche, - a zeilor Impărăție:
Intr'un loc e zi eternă — sara 'n altu 'n vecinicie,
Iar în altul zori eterne cu-aer răcoros de Mai;
Sufletele mari viteze ale-eroilor Daciei
După moarte vin în șiruri luminoase ce învie —
Vin prin poarta răsăririi care-i poarta dela rai.

* * *

Colo Dunărea bătrână, liberă 'ndrăsneață, mare
C'un murmur rostogolește a ei valuri gânditoare
Ce mișcându-se-adormite merg în marea de amar;
Astfel miile de secoli cu vieți, gândiri o mie,
Adormite și bătrâne s'adâncesc în vecinicie
Și în urmă din isvoare timpi răcori și clari răsar.

Dar pe-arcade negre nalte, ce molatec se 'nmormântă
In a Dunării langi valuri ce vuiesc și se frământă,
Trece-un pod, un gând de piatră repezit din arc în arc;
Valurile 'nfuriate ridic frunțile răstite
Și isbind cu repejune arcurile neclintite
Gem, picioarele le scaldă la stâncosul lor monarc.

Peste pod cu mii de coifuri trece-a Romei grea mărire.
Soarele orbește 'n ceruri de a armelor lucire,
Scuturi ard, carăle treer și vuiesc asurzitor;
Iar Saturn cu fruntea ninsă stând pe steaua-i alburie
Și-aruncând ochii lui turburi peste-a vremi 'mpărăție
Aiurind întreabă lumea: — Și aceia-s muritori?

Colo unde stau Carpații cu de stânci înnalte coaste,
Unde paltinii pe dealuri se înșir ca mândră oaste,
Munții țeapăna lor frunte o suiau n'albastre bolți;
Stau tăcuți ostașii Romei, ridicând fruntea lor lată,
Strălucitele lor coifuri, la stâncimea detunată,
Unde ultima cetate ridica 'n nori a ei colți.

Nori ca de bazalt de aspri se zidesc pe-albastra boltă,
Parc'auzi a Mării-negre și a Dunării revoltă
Și a lumi'ncheeture parcă le auzi trăsnind;
Răsculatu-s'a-Universul contra globului din aer?
Stelele 'n oștiri se mișcă? Impărații sori se'ncaer?
Moare lumea? Cade Roma? Surpă cerul pe pământ?

Nu. Din fundul Mării-negre, din înnalte-adânce hale,
Dintre stânce arcuite în gigantice portale
Oastea zeilor Daciei în lungi șiruri au ieșit —
Și Zamolx cu uraganul cel bătrân, prin drum de nouri,
Mișcă caii lui de fulger și-a lui car. Călări pe bouri,
A lui oaste luminoasă îl urma din Răsărit.

Ca o negur' argintie barba lui flutură 'n soare,
Pletele 'n furtună 'nflate albe ard ca o ninsoare,
Colțuroasa lui coroană e ca fulger împietrit,
Impletit cu stele-albastre. Răsturnat în car cu rune,
Cu-a lui mân' arată drumul la oștirile-i bătrâne
Și de dor de bătălie crunt e ochiul strălucit.

Astfel arcul nalt din ceruri el îl urcă cu grandoare.
Munții lungi își clatin codrii cei antici și 'n răsunare
Prăvălesc de stânci căciule, salutând întunecat;
Iar hlamida lui cea albă svârle falduri de zăpadă,
Când el brațul își ridică strigând stâncelor să cadă,
Mișcând codrii de răsună în imperiul lor urcat.

Și 'n zenit opri oștirea-i peste armia romană.
« Decebal — el strigă 'n nouri — îi detun, îi iau în goană
Și Danubiul o să bee a lor sacre legiuni ».
Decebal s'arată palid în fereasta naltă 'ngustă
Și corcana și-o ridică către imaginea augustă
Și se uită cu durere la divinii săi străbuni.

Iar pe plaiuri verzi de munte oștile-urbei risipite
Privesc cerul, zeii dacici, armiile lor pornite —
Rupt e șirul lor pe-a locuri de al soarelui foc roș.
Pe un trunchi înnalt de stâncă chiar Cesarul stă 'n uimire :
« Ridicați semnele Urbei înspre-a cerului oștire
Și strigați : Cu noi e Roma ! » — Codri-adânci și 'ntunecoși

Clocotesc de lungul freamăt și de-a armelor sunare.
Armia : « Cu noi e Roma » — Acvilele-i ard în soare.
Van din Sarmisegetusa vin săgeți în roșii ploi,
Scuturi se îndrept spre dânsa oprind grindina de-aramă,
Zeii urlă — stânci se clatin, norii 'n fâșii se distramă
Și de fulgeri lungi șiroaie curg în munții rupți și goi.

Din Apus vin zeii Romei. Pe o stea de vulturi trasă,
Zeŭs de nori-adunătorul urcă bolta maiestoasă,
Mart încoardă arcul falnic spre Zamolxe ațintit ;
Ca să scape neamul nobil răsărit din a lui coaste,
Insuși el a Urbei semne le ridică înspre oaste
Și de-antica lui turbare tremur norii de granit.

Lumea pare răsculată din caotic' adâncime.
Nori se suie 'n stâlpi și 'n globuri. Din eternă 'ntunecime
Ca să lupte-acuma Joe pe Titani i-a liberat ;
Și tunând ei urcă cerul surpând scările de nouri,
De sub scuturi de fier negru arcurile 'ntind în bouri
De se nărue văsduhul de-al săgeților vărsat.

Negurile 'n stâlpi se 'nchiagă suind vârful lor în soare —
Par un codru sur și vecinic. Lunci albastre lucitoare
Se deschid ca loc de luptă în păduri de nori ș'argint ;
Printre stâlpii suri s'arată coifuri mândru așezate
Pe pletoase frunți divine — pavezi de-aur ridicate,
Lănci ce fulgeră în soare, arcuri ce se 'ntind în vânt.

Joe 'ncruntă-a lui sprinceană și ca un copil tresare
Vechiul glob — munții se clatin, ceruri tremur, marea moare.
E semnalul cel de luptă între-armiile de zei;
Și Zamolx frânele lasă cailor lui de jeratic,
Coama lor se îmflă 'n limbe de-aur — tremur nebunatec,
Bouri daci răstindu-și fruntea surpă noiii toți cu ei.

Lupta-i crudă, lungă, aspră. Lumin' pavezele dave,
Sori și lune repezite printr'a norilor dumbrave
Ard albastrele armure ale zeilor romani;
Pașii lor amestec cerul — caii tropotă iar bouri
Ca de tunete un secol împlu halele de nouri
Și se frâng crâșnind în scuturi spadele-albe-a lui Vulcan.

Inzădar, căci neînvinse șiruri lungi de bătălie
Își sdrobesc armele 'n scuturi pe a cerului câmpie:
Neînvinși ș'unii și alții — ș'unii ș'alți nemuritori.
Inzădar Marte s'aruncă spre a sparge șiruri dace
Și în van fulgeră Joe supra coifelor audace,
Neclintiți stau ș'unii ș'alții în măreață lupta lor.

Pe un arc de cer albastru în senină depărtare,
Rezimați pe lănci și scuturi, zeii nordici stau în soare,
O eternă aurora răcorește lumea lor;
Iar în fruntea-acelei bolte pe un tron cu spata mare,
Odin adâncit în gânduri vede-a luptei lungi grandoare
Și coroana-i de-aur luce pe-a lui frunte arzător.

Pletele-albe cad c' argintul pe-umere 'n fir îmbrăcate.
Lin își netezește barba și priviri întunecate
Ochii lui cei mari albaștri spre luptași au îndreptat;
Freia albă ca zăpada, sveltă, în albastră haină,
Capul ei muiat în aurul pletelor, c'o dulce taină
Razimă de-umerii aspri l'al Valhalei Impărat.

Cântăreț e uraganul pentru lupta care arde.
Bolta lirei lui e cerul, stâlpi de nori sunt a lui coarde.
Vânturând stelele roșii prin argintul neguros,
Ele lunecă frumoase prin îmflarea sântă-a strunii,
Gânduri d'aur presărate în cântările furtunii,
Codri-antici de vânt se 'ndoaie și răspund întunecos.

Joe vulturilor lasă frânele. Cu-a lor aripe
Lungi și negre ei întunec' soarele. Iară în râpe
Goale și adânci de nouri e Zamolxe 'n a lui car —
El văzu capul lui Joe, cum l'apus de soare 'n vale
Vezi un vârf de munte negru scris cu raze triumfale,
Pe când el cu întuneric peste văi stă temerar.

Ochii-Olimpicului negri ațintesc carul. Cu frică,
Spre-a opri acea privire Dacul manta și-o ridică.
Caii speriați nechiază, tremurând ei se înalță;
C'o strigare rece Joe fulgerul i'nfige 'n coaste
Și a zeilor Daciei cruntă și măreață oaste,
Orbită aude glasul părintelui lor rănit

Și-o întorc la fugă; — caii, carul rupt în nori răstoarnă.
Din titanicele arcuri ploaie de săgeți se toarnă,
Nimerind în spate goale pe fugarii cei divini;
Și răpiți, urlând ei bolta o coboară — ș'o coloră
Cu-a lor sânge care 'n râuri ude, roșii, de-auroră,
Imple-a norilor spărture cu mari lacuri de rubin.

Norii fug și se desfășur — bolta limpede se 'ndoaie.
In zenit stau zeii Romei în aăritele lor straie,
Lăncile și 'ncrucișează privind armia din văi;
A lor chipuri luminoase strălucesc frumoase 'n soare,
Ei și 'ntorc caii cei falnici și-auritele lor care
Spre apus — iar roșul soare îi urmează 'ncet pe ei.

Zeii Daci ajung la marea, ce deschide-a ei portale,
Se reped pe trepte nalte și cobor în sure hale.
Cu lumina, ei îngroapă a lor traiu întunecos;
Dară ea înflorată de adânca ei durere,
In imagini de talazuri cânt'a Daciei cădere
Și cu-albastrele ei brațe țărmii-i mângâie duios.

Se constelă sara. Ziua a fugit în lumea mării
Și pe culmile de munte focuri au aprins străjerii;
Ca și pete mari de aur n'umbra văilor adânci,
Ele par suspinse 'n nouri. Lângă foc străjerii-aruncă
Pe pereții suri de piatră umbra lor fantastic-lungă.
Armia doarme pe pajiști ridicate și sub stânci.

Sub o stâncă lângă focul ce pereții îi afumă,
Cesaru-i culcat pe paie, singur, cu-a lui grije numa;
Sub el văile adânce pline de neguri și somn.
El privea la focuri roșii și la stânci de umbră pline;
Ca un clopot clar albastru și stropit cu mii lumine
Cerul lumea o cuprinde cu sinistru-i mândru Domn.

Amorțit el mișcă limba lui de tunet printre nouri,
Trezea, scăpărând printr'înșii, ale văilor ecouri,
Iar în cârduri cuvioase stelele se mișcă 'ncet,
Intră 'n domele de neguri argintii, multicoloane;
De-a lor rugă-i plină noaptea. A lor dulci și moi icoane
Implu văile de lacrimi, de-un sclipit împrăștiet.

Ale focurilor raze cearcă neguri să străbată
Și de dunge de lumină umbra văii e tăiată,
Cari trec prin întuneric râuri și isvoare-albind;
Luminând în ochi de codri, scăpărând pe repezi unde,
Vântul c'o suflare plânsă codrii negri îi pătrunde
Și vrăjește lin din frunze, și vorbește aiurind.

Pe un vârf de munte negru rari în lună stau stejarii,
Iar Traian pare că vede răsărind prin ei Cesarii,
Salutând a Romei semne cu-a lor mort, adânc surâs;
Și încet ei trec prin aer privind lung cetatea Dacă,
Binecuvântând oștirea spre Apus ei iarăși pleacă,
A lor șiruri luminoase împlu aerul de vis.

Inrădăcinată'n munte cu trunchi lungi de neagră stâncă,
Răpezită nalt în aer din prăpastia adâncă,
Sarmisegetusa-ajunge norii cu-a murilor colți;
Şi prin arcurile 'nguste, făclii roșii de rășină
Negrul nopții îl pătează cu bolnava lor lumină,
Rănind asprul întuneric din a halelor lungi bolți.

Și prin arcuri îndoite la lumini de roșii torții,
Adunați văzu Cesarul la cumplita mas'a morții:
Ducii Daci. Făclii de smoală sunt înfipte'n stâlpi și'n muri
Luminând halele negre, armuri albe și curate,
Atârnate de columne, lănci și arcuri răzimate
De pareți — pavezi albastre strălucind pe stâlpii suri.

Duci-s nalți ca brazi de munte, tari ca și săpați din stâncă.
Crunt e ochiul lor cel mare, tristă-i raza lor adâncă,
Pe-a lor umeri spânzur roșii piei de tigru și de leu,
Tari la brat și drepți la suflet și pieptoși, cu spete late,
Coifuri ca granit de negre au pe frunte așezate
Și-a lor plete lungi și negre pe-umeri cad de semizeu.

Cupele — țeste de dușman — albe, netede, uscate,
In argint, cu toarte de-aur prea maestru ciselate —
Și cu ele'n mână 'nconjur lunga masă de granit;
Vor mai bine-o moarte crudă de cât o vïață sclavă,
Toarnă'n țestele mărețe vin și peste el otravă
Și 'n tăcerea sânt'a nopții ei ciocnesc, vorbesc și râd.

Râd și râsul însenină adâncita lor paloare.
Se sting una câte una faclele mirositoare,
Se sting una câte una viețile Ducilor Daci;
De pe scaŭne cad pe piatra rece, sură, ce podește
Sala. — Toți, toți pân' la unul. Unul încă tot trăiește,
Arde sânta lui corcană, fulger' ochii lui audaci.

Luna 'n oceàn albastru scaldă corpul ei de aur,
Luminând culmile sure și adâncul colcântaur,
Dintru care-eșit se vâră'n nouri àntricul castel;
Decebal (palid ca murul văruit în nopți cu lună)
Se arată în fereastă și-și întinde alba mână
Moartă din flamida neagră ce-l acopere pe el.

El vorbește. Și profetic glasu-i secolii pătrunde:
Sufletu-i naintea morții lumineaz'a vremii unde;
Gândul lui o prorocie — vorba lui mărgăritar;
Și l-aude valea-adâncă și l-aud stelele multe.
De pe stânca lui Cesarul stă'n uimire să-l asculte —
Vorbele-una câte una lunecă 'n ureche-i clar:

« Vai vouă Romani puternici! — Umbră pulbere și spuză
Din mărirea-vă s'alege! Limba va muri pe buză,
Vremi veni-vor când nepoții n'or pricepe pe părinți —
Cât de naltă vi-i mărirea tot așa de-adânc' căderea.
Pic cu pic secând păharul cu a degradărei fiere,
Imbăta-se-vor nebunii — despera-vor cei cuminți.

«Pe-a istoriei mari pânze, umbre-a sclavelor popoare
Prizărite, tremurânde trec — o lungă acusare, —
Târînd sufletul lor veșted pe-al corupției noroiu.
Voi nu i-ați lăsat în voia sorții lor. Cu putrezirea
Sufletului vostru propriu ați împlut juna lor fire,
Soarta lor vă e pe suflet — ce-ați făcut cu ele? Voi!

«Nu vedeți că în furtune vă blăstamă oceâne?
Prin a crăterelor gure răsbunare strig vulcane,
Lava de evi grămădită o reped adânc în cer,
Prin a evului nori negri — de jeratic cruntă rugă
Către zei — ca neamul vostru cel căzut, ei să-l distrugă —
Moartea voastră: firea 'ntreagă și popoarele o cer.

«Va veni. Stârniți din pace de-a prorocilor cântare,
Din păduri eterne, hale verzi, vor curge mari popoare
Și gândiri de predomnire vor purtà pe fruntea lor;
Constelații sângeroase ale boltelor albastre
Zugrăvi-vor a lor cale spre imperiile voastre,
Fluvii cu de pavezi valuri înspre Roma curgători.

«De pe Alpi ce stau de-asupra norilor cu fruntea ninsă,
De prin bolți de codru verde, de prin stâncile suspinse,
Pe a pavezelor sănii coborî-vor în șivoiu;
Cu cenușa pocăinței și-a împlea pământul fruntea,
Cu cenușa Romei voastre — moarte legioane, — punte
Peste râuri. Și nimica nu se v'alege din voi.

«Veți ajunge ca 'n tâmpire, în sclavie, degradare.
Pas cu pas cade 'n rușine neamul vostru sânt și mare:
Că'n iloți se va preface gintea de 'nțelepți și crai
Când barbarii vor aduce delta sântelor lor vise,
Imbrâncind în întunerec toate cele de voi zise.
Vai vouă Romani puternici, vai vouă, de trei ori vai!».

Astfel zise. In blăstemu-i mâna-i albă și uscată
El o scoate pe fereastă și coroana 'ntunecată
De pe frunte o aruncă în abisul văi' adânci;
Palid, adâncit ca moartea ca o umbră stă în lună,
Părul lui de vânt se îmflă, iară vorbele-i răsună
Și blestemu-i se repetă repezit din stânci în stânci!

Și uimit stetea Cesarul... « Cugeți *tu* pământ? — el zise —
Avem *noi* în mâni a lumei soarte sau cortegiu de vise?
Hotărîți de-a ta gândire urmăm azi ziua de ieri?... ».
Și în ordinele-eterne mișc' asupra-i universul
Oceànele-i de stele. Ce ironic li e mersul!
Cesare! cît pai de mare — și ce mic în adevăr!

Sâmburele crud'al morții e'n viață... Și'n mărire
Afli germenii căderei. Astfel toate sunt în fire,
Astfel au căzut Romanii, mari în bine, mari în rău.
Da-i cumplit să vezi un popol osândit să fie mare
Chiar în rău, că mereu crește rușinoasa-i degradare
Și nici moartea nu-i trimite ne'nduratul Dumnezeu.

Căci a morții braț puternic, când stă viața s'o despartă,
Nu se'ndură să ridice sângeroasa-i lungă bardă,
Cum călăul greu se'ndeamnă la un cap d'imperator;
Zeii pregetă să-și dee-a lor sentință... Și'n uimire
Cugetă — de au fost popol destinat spre nemurire,
Au fost ei — și dacă mor ei — suntem noi nemuritori?...

Strănepoții?... Rupți din trunchiul ce ni dă viață fertilă,
Pe noi singuri ne uitarăm printre secoli făr' de milă.
Ei purtau coroane de-aur, noi ducem juguri de lemn...
Exilați în stânci bătrâne au umplut ei cu noi lumea,
Am uitat mărirea veche, cu rușine chiar de nume,
Multe semne de peire și de viață nici un semn.

Au fost vremi când pe pământul lor, n'aveau loc să'nmormânte
Morții lor... P'inimi regale și pe membrele lor sfinte
Spânzura sdrențe umilice de sclavi, de cerșitori—
Căci simțiră'n ei scânteia, care secolii aprinde.
Intronați au fost în tronuri arse'n foc... și pe-a lor frunte
Pusu-ș'au de fier coroane arse'n foc sfășiitor.

Și deși'n inima noastră sunt semințe de mărire,
Noi nu vrem a le cunoaște; căci *străina-ne* gândire
Au sdrobit a vieții veche uriaș, puternic lanț;
Secoli lungi ce-au rămas văduvi de a Romei spirit mare
L-au creat... In noi *el este*; noi îl stingem. Dacă moare,
Noi murim... ramul din urmă din trupina de giganți.

Când îi cugeți, cugetarea sufletu-ți divinizează.
In trecut mergem, cum zeii trec în cer pe căi de raze.
Peste adâncimi de secoli ne ridică curcubei;
Un popor de zei le trecem, căci prin evi de vecinicie
Auzim cetatea sfântă cu'nmiita-i armonie...
Și ne simțim mari, puternici, numai *de-i gândim pe ei*...

* * *

Miază-moaptea 'n visuri d'iarnă își petrece-a ei viață.
Doarme 'n valurile-i sfinte și 'n ruinele-i de ghiață,
Insoțită de-ani o mie cu bătrânul rege Nord,
Ce, superb în haina-i albă, barba 'n vânturi, fruntea ninsă,
Rece suflă, 'n nori aruncă vocea-i turbure și plânsă,
Imbătat de mândre stele și cântat de-al mării-acord.

Reci și triști petreceau soții; iarna 'n zilele-i eterne
Văl de-argint peste pustiuri ca lințoliu îl așterne.
Vânturi reci îs respirarea undelor ce-au amorțit;
Arfa lui prin nouri strigă — inima-i e ger și ghiață —
Marea ca să delireze, vânturi să mugească 'nvață —
Stelele s'oglindă 'n neauă pe pustiul nesfârșit.

Dar atuncea când sosește blânda mieze-nopții oră,
Ceru-albastru ca saphirul mândre raze îl coloră
Și din a Nordului frunte plin se 'nalță-astrul polar —
Atunci marea nu răsare printre stânci de vânt gonită,
Vântul pe-aripi nu mai duce pulberea iernei-aurită,
Toate tac când raza-i albă cade 'n marea de amar.

Și când steaua se înnalță de pe fruntea lui de rege,
Nordu-atunci cu visuri mândre noaptea lungă și-o petrece.
De pe stânca 'n care tronă, el picioare de granit
Le întinde 'n fundul mării cel amar și fără fine.
Păru-i alb flutură 'n vânturi, stuf de raze lungi, senine,
Umerii, dealuri de neauă se înnalță 'n infinit.

Iară fruntea lui uscată stă prin viscole rebele,
Surpând nourii cei aspri și amestecați cu stele —
Jos e 'nmormântat de mare, sus e 'ncununat de cer;
Atunci luciul mării turburi se aplană, se 'nsenină
Și din fundul ei sălbatec auzi cântec, vezi lumină —
Visul unei nopți de vară s'a amestecat în ger.

Și în fundul mării aspre, de safir mândre palate
Ridic bolțile lor splendizi, ș'a lor hale luminate,
Stele de-aur ard în facle, pomi în floare se înșir;
Și prin aerul cel moale, cald și clar, prin dulci lumine
Vezi plutind copile albe ca și florile vergine,
Imbrăcate 'n haine-albastre, blonde ca-auritul fir.

Albe sunt ca neaua noaptea, fața înnecată 'n raze —
Priivește însuși cerul dintre nouri să le vază:
Despletit flutură pe-umeri moale, dulce, părul blond.
Noaptea 'n nori visează stele și se uită 'n fund de mare,
Luna lin roșește 'n față de amor și de mirare,
Se aplană de uimire valu-albastru vagabond.

Dară *una*-i fiica mării ca o lacrimă de aur.
Păru-i curge la călcâe ca un lung și scump tesaur:
E a stelelor regină, e al nopții meteor.
Ades albă dintre valuri de-a înnot marea despică
Și albastrul blând al mării albul sânilor ridică,
Valurile 'n cânt salută sântul apelor odor.

Acolo în fundul mării, în înalte-albastre hale,
Șed la mese lungi de piatră zeii falnicei Valhale;
Odin stă 'n frunte — cu părul de ninsoare încărcat;
Acolo decid ei moartea Romei și o scriu în rune,
Presun de argint și zale pun pe caii ca furtune —
Astfel se gătesc de ducă pentru drumu 'ndelungat.

Și atunci furtuna mândră desrădăcinat-a marea.
Ea svârlea frunți de talazuri către stelele-arzătoare,
Ridica sloiuri de ghiață, le-arunca în șanț de nori
Vrând să spargă cu ei cerul. — Intr'un colț de cer e vară
Și pe scările de-ivoriu unii dintre zei coboară —
Strălucea 'n noaptea bătrână fețele ca palizi sori.

Prin a valurilor vaet, prin a norilor strigare,
Deschidea portale-albastre mândra și bătrâna mare.
Desfăcu apele 'n două Dumnezeilor călări
Și la țărm cu stânce rupte de a undelor bătae
S'adun toți. Aurul din plete lucea 'n luna cea bălae,
Coifuri străluceau albastre ca lumina sfintei mări.

Și pornesc. Odin ș'aruncă sulița prin nori de-aramă,
Care trece-un ac de aur într'a cerului maramă,
Arătând pe neauă drumul l'al Italiei pământ.
Ei se duc, se duc prin câmpii așternuți cu-albă ninsoare,
Strălucea albastru-oțelul de pe membrele barbare,
Pletele le-îmflă furtuna, bărbile sclipeau în vânt.

Ei apar pe-un dâmb al Romei — ea dormea sfântă ș'antică.
Peste lumea-i adormită câte-o stea din ceruri pică,
Secoli grămădiți într'însa dorm ca și când n'ar fi fost.
Cugetat-ați vreodată noaptea ce-i lumea întinsă?
Visurile Omenirei, dorurile ei ne'nvinse
Dorm... dacă ar dormi vecinic — cine-ar ști că ele-au fost?

Țara pare-a fi a lumii mândră, veselă grădină.
Lumină un gând de aur, sus prin nori, luna cea plină,
Roma 'n stele strălucește pe-a ei dâmburi, lângă râu;
Ei privesc Urbea eternă, ce pe dealuri lin străluce,
Sulița pe loc s'oprește, se preface 'n d'aur cruce.
Odin moare — Tibrul este a Credinței lui sicriu.

* * *

Cum sub stânci, în întuneric, măruntăile de-aramă
A pământului, în lanțuri țin legat și fără teamă
Sufletul muiat în flăcări a vulcanului grozav,
Astfel secoli de 'ntuneric țin în lanțuri d'umilire
Spiritul, ce-adânc se sbate într'a populilor fire,
Spiritul, ce-a vremei fapte, de-ar eși le-ar face prav.

Dar de secoli fierbe lumea din adâncuri să se scoale.
Cum vulcanul, ce irumpe, printre nori își face cale
Și îngroapă sub cenușă creațiunea unei țări,
Astfel fiii tari și tineri unor secole bătrâne
Lumea din încheeture vor s'o scoață, din țâțâne
Să o smulgă, s'o arunce în sbucnirea nouei eri.

Tricolorul plin de sânge e 'mplântat în baricade,
Clopotele url' alarmă pe Bastilia ce cade
Și poporul muge falnic, ca un ocean trezit;
Sfarmă tot și pe-a lui valuri, ce le urcă cu mândrie,
El înalță firi cumplite, cari-l duc, o vijelie,
Să îngroape sub ruine, ce 'n picioare a strivit.

Și prin negrele icoane unor zile fără frâuri,
Unde viața e-o scântee, unde sânge curge 'n râuri,
Palid, adâncit, sinistru, trece tigrul Robespierre;
Și privirea-i sângeroasă s'alintează ca spre pândă:
Căci ce scrie e-o sentință, ce gândește e-o osândă —
Intr'un cran săpat ca 'n piatră fierb gândirile-i de fier.

Dar el cade — și s'așază ale mării nalte unde.
A dreptății aspră rază în popor adânc pătrunde,
Zilele de îngrozire s'a contras într'un fantom;
Dar puteri neliniștite, ce trăiesc în adâncime,
Ar vrea țărmul să-l evadă, să înnece cu mărime
Lumea. Ele se concentră în suflarea unui om,

Mare, că-i purtat pe umeri de adânci și mândre vremuri:
Căci gândiri, cari ieșise dintr'a lumii lung cutremur,
El le poart' unite 'n frunte și le scrie pe stindard;
Când în lumea subjugată pentru drepturi ridic' arma,
Arătarea-i salutată de popoare... regi se sfarmă
Și a gloriei mândre stele într'a lumei noapte ard.

Și de-aceea a lui flamuri le 'nsoțesc cu 'nsuflețire.
El îi duce la învingeri, el îi duce la peire.
Cine moare — moare 'n cuget c'a rămas trăind în el;
Tot ce-i nobil și puternic în ăst secol de mândrie
Il urmează... Căci prin noaptea unei lumi în bătălie
Lin lucește-*eterna pace*, luminos și mândru țel.

Cătră țelul, care 'n noapte le lucește ca un soare,
Ei se duc prin zeci de lupte, urmărindu-l cu ardoare,
Zeci de mii cad, pe-a lor urme răsar alte zeci de mii,
Steaua-i duce, ei urmează printre veri și printre ierne,
Până unde-eterna iarnă munți de neauă 'n câmpi așterne,
Unde crivățul visează uriașe vijelii.

Ș'atunci Nordul se stârnește din ruinele-i de ghiață,
Munții plutitori și-i sfarmă și pe-a câmpurilor față
El ridică visuri nalte... volburi mari de frig se văd
Și trecând peste oștire o îngroapă... Și cu fală
El ridică drept făclie aurora-i boreală
Peste-oștirea 'ntroenită în pustiul... de omăt.

Nordul m'a învins — *ideea m'a lăsat.* Și ca un soare
Vezi că 'ncepe a apune într'a secolilor mare,
Aruncând ultima-i rază peste domul d'invalizi.
La apus privește lumea în duioasa ei uimire.
N'a fost om acel ce cade, ci a veacului gândire
A trăit în el... Cu dânsul cartea lumii iar s'a 'nchis.

Exilat în stânce sure și 'n titanica-i gândire,
Ca Prometeu ce-a-adus lumei a luminei fericire,
De pe-o piatră el privește lingușirea mării-adânci;
Acolo, gonit de soarte și de gânduri el adoarme,
Cu durere-adâncă marea vrea pământul să-l răstoarne —
Și isbea mugind de doliu în mormântul lui de stânci.

Sori se sting și cad în caos mari sisteme planetare,
Dar a omului gândire să le măsure e 'n stare...
Cine-mi măsur' adâncimea — dintr'un om? . nu — dintr'un gând
Neaprofundabil. Vană e-a 'nvățaților ghicire.
Cum în fire-s numai margini, e în om nemărginire.
Cât geniu, câtă putere — într'o mână de pământ.

Intr'un cran uscat și palid ce-l acoperi cu o mână,
Evi întregi de cugetare trăiesc pacinic împreună,
Univers, râuri de stele — fluvii cu masse de sori;
Viața turbure și mare a popoarelor trecute,
A veciei văi deschise-s cu-adâncimi necunoscute,
Vezi icoana unui secol lângă chipul unei flori!

Tu, ce în câmpii de caos semeni stele — sfânt și mare,
Din ruinele gândiri-mi o, răsari, clar ca un soare,
Rupe vălur'le d'immagini ce-te-ascund ca pe-un fantom;
Tu, ce scrii mai dinainte a istoriei gândire,
Ce ții bolțile tăriei să nu cadă 'n risipire,
Cine ești?... Să pot pricepe și icoana ta... pe om.

Fulgeră 'n norii de secoli unde 'ngropi a ta mărime,
Printre bolțile surpate să mă uit în adâncime:
De-oiu vedea a ta comoară nu regret chiar de-oiu muri.
Oare viața omenirei nu te caută pe tine?
Eu *un* om de te-aș cunoaște, chiar să mor mi-ar părea bine.
Dar să știu — semeni furnicei ce cuteaz' a te gândi?

Cine-a pus aste semințe, ce-arunc' ramure de raze,
Intr'a caosului câmpuri, printre veacuri numeroase,
Ramuri ce purced cu toate dintr'o inimă de om?
A pus gânduri uriașe într'o țeastă de furnică,
O voință-atât de mare 'ntr'o putere-atât de mică,
Grămădind nemărginirea în sclipitu-unui atom.

Vai! în van se luptă firea-mi să 'nțeleagă a ta fire!
Tu cuprinzi întregul spațiu cu a lui nemărginire
Și icoana-ți n'o inventă omul mic și 'n margini strâns.
Jucăria sclipitoare de gândiri și de sentințe,
Incurcatele sofisme nu explic'a ta ființă
Și asupra cugetări-ți pe mulți moartea i-a surprins.

Oamenii au făcut chipuri ce ziceau că-ți seamăn ție,
Te-au săpat în munți de piatră, te-au sculptat într'o cutie,
Ici erai zidit din stânce, colo 'n aschii de lemn sfânt;
Ș'apoi vrură ca din chipu-ți să explice toate. Mută
La rugare și la hulă idola de ei făcută
Rămânea!... Un gând puternic, dar nimic — decât un gând.

Inzădar trimit prin secoli de 'ntrebări o vijelie
Să te cate 'n hieroglife din Arabia pustie,
Unde Samum își zidește vise 'n aer, din nisip.
Ele trec pustiul mândru ș'apoi se coboară 'n mare,
Unde mitele cu-albastre valuri lungi, strălucitoare,
Innecând a mele gânduri de lungi maluri le risip.

Prefăcute 'n vulturi ageri cu aripi fulgerătoare,
C'ochi adânci și plini de mite, i-au trimis în cer să sboare,
Dar orbite, cu-aripi arse pe pământ cad îndărăt;
Prefăcute 'n stele de-aur merg pân' l'a veciei ușă,
Dară arse cad din ceriuri și-mi ning capul cu cenușă
Și când cred s'aflu-adevărul mă trezesc — c'am fost poet.

Ca s'explic a ta ființă, de gândiri am pus popoare,
Ca idee pe idee să clădească pân' în soare,
Cum popoarele antice în al Asiei pământ
Au unit stâncă pe stâncă, mur pe mur s'ajungă 'n ceruri.
Un grăunte de 'ndoială mestecat în adevăruri
Și popoarele-mi de gânduri risipescu-se în vânt.

Cum ești tu nimeni n'o știe. Intrebările de tine,
Pe-a istoriei lungi unde, se ridică ca ruine
Și prin valuri de gândire mitici stânce se sulev;
Nici un chip, pe care lumea ți-l atribuește ție
Nu-i etern, ci cu mari cete d'îngeri, de ființi o mie,
C'un cer încărcat de mite asfințești din ev în ev.

Timp, căci din isvoru-ți curge a istoriei gândire,
Poți răspunde la 'ntrebarea ce pătrunde-a noastră fire,
La enigmele din cari ne simțim a fi compuși?
Nu!... Tu măsuri intervalul de la leagăn pân' la groapă.
In ăst spați' nu-i adevărul. Orologiu ești [ce sapă...]
Tu nedând v'o deslegare, duci l'a deslegărei uși.

Ș'astăzi punctul de solstițiu a sosit în omenire.
Din mărire la cădere, din cădere la mărire
Astfel vezi roata istoriei întorcând schițele ei;
Inzădar palizi, siniștri, o privesc cugetătorii
Și vor cursul să-l abată... Combinații iluzorii —
E apus de Zeitate, ș'asfințire de idei.

Nimeni soarele n'oprește să apue 'n murgul serei,
Nimeni Dumnezeu s'apue de pe cerul cugetării,
Nimeni noaptea să se 'ntindă pe-a istoriei mormânt;
Mulți copii bătrâni crezut-au cum că ei guvernă lume,
Nesimțind că-s duși ei singuri de un val fără de nume,
Că planetul ce îi poartă cugetă adânc și sfânt.

Se 'nmulțesc semnele vremei, iară cerul de 'nserare
Roșu-i de războaie crunte, de-arderi mari, de disperare
Și idei a zeci de secoli sunt reduse la nimic;
Soarele divin ce-apune varsă ultimile-i raze
Pe-a istoriei câmpie mult iubită și se lasă
In oceanul de 'ntuneric, ce s'arată inamic.

Spune-o veste cumcă 'n țara unde fug a lumii zile
Să trăiască mai departe, strălucite și copile,
Intr'a nopților grădine stele cresc în loc de flori;
Unde 'n codrii de aramă cântă 'n crengi arfe-atârnate,
Smei-și fac din câte-un munte uriașele palate —
E un lac cu *apă vie* într'un șes încântător.

Cine bea din el nu moare... O, aș bea să văd anume
C'a venit domnia morții, sfărâmând bătrâna lume —
Stele cad și în cădere alte lumi rup cu lovire;
Intr'a cerurilor domă tunetele să vuiască
Ca mari clopote de jale, fulgere să strălucească
Ca făclii curate, sfinte pe pământu 'nmormântat.

Marea valur'le să-și miște și să tremure murindă,
Norii, vulturii mariùmbrii, a lor aripi să-și aprindă,
Fulgeri rătăciți s'alerge spintecând aerul mort;
In catapeteasma lumii soarele să 'ngălbenească,
Ai peirii palizi îngeri dintre flacăre să crească
Și să rupă pânz'albastră pe-a cerimei întins cort.

Fulgerele să înghețe sus în nori. Să amorțească
Tunetul și-adânc să tacă. Soarele să pâlpâiască,
Să se stingă... Stele 'n ceruri tremurând să cadă jos;
Râur'le să se 'nfioare și 'n pământ să se ascunză
Și să secе-a lumei față, să se facă neagră. Frunze
Galbene, uscate, cerul lumile să-și cearnă jos.

Moartea 'ntindă peste lume uriașele-i aripe:
Intunericul e haina îngropatelor risipe.
Câte-o stea întârziată stinge isvorul ei mic.
Timpul mort și 'ntinde membrii și devine veșnicie.
Când nimic se întâmpla-va pe întinderea pustie
Am să 'ntreb: Ce-a rămas, oame, din puterea ta?

— Nimic!!

103

Marea valurile să și mișce și să tremure murindă
Noiu vulturii mariumbrii a lor aripi și și aprindă
Fulgeri ratuiți s'alunge spintecând cerul mortu
Și catapetéisma lumii roșale și 'ngălbenească
Ai pieri palidă ângeri dintre flacăre să crească
Și să rupă pânge 'albastre pe-a cerului intens costu

Fulgerele să înghețe sus în nori. Să amorțească
Tunetul și adânc să tacă Sorile să ~~se roșească~~ pâlpâiască
Să se stingă Stele-i cerul tremurând să cadă jos
Bunele să se 'nfiore și 'n pamânt să se ascundă
Și să sece-a lumei față să se facă neagra funde
Galbene vedeți astfel cerul lumiile să'și ~~cadă~~ cerăm jos.

Moartea 'ntindă peste lumea uriașele-i aripe
Întunericul e haina ingropatelor risipe
Câte o stea întârdiată stinge sufletul și mua
Timpul mortu și 'ntinde membrii și devine veci nicie
Când inimicu se 'ntimplă-vă pe intinderea pustie
Anu să 'ntrebu Ce-a remasa din paternitate?

Nimicu!!

Manuscrisele Academiei R.P.R. MEMENTO MORI (final) 2259, 103 (20,9 cm. × 16,6 cm)

Dar la ce să beau din lacul ce dă viață nesfârșită,
Ca să văd istoria lumii dinainte-mi repetită,
Cu aceleași lungi mizerii s'obosesc sufletu-mi mut?
Și să văd cum nasc popoare, cum trăiesc, cum mor. Și toate
Cu virtuți, vicii aceleași, cu mizerii repetate...
Vrei viitorul a-l cunoaște, te întoarce spre trecut.

Din aghiazima din lacul, ce te 'nchină nemurirei,
E o picătură 'n vinul poeziei ș'a gândirei,
Dar o picătură numai. De cât altele, ce mor,
Ele țin mai mult. *Umane*, vor pieri și ele toate.
Inzădar le scrii în piatră și le crezi eternizate,
Căci eternu-i numai moartea, ce-i viață-i trecător.

Și de-aceea beau păharul poeziei înfocate.
Nu-mi mai chinui cugetarea cu 'ntrebări nedeslegate
Să citesc din cartea lumii semne, ce mai nu le-am scris.
La nimic reduce moartea cifra vieții cea obscură —
Inzădar o măsurăm noi cu-a gândirilor măsură,
Căci gândirile-s fantome, când viața este vis.

XLIII

POVESTEA MAGULUI CĂLĂTOR ÎN STELE

In vremi de mult trecute, când stelele din ceriuri
Erau copile albe cu părul blond și des
Și coborînd pe rază țara lor de misteruri
In marea cea albastră se cufundau ades;
Când basmele iubite erau înc'adevăruri,
Când gândul era pază de vis și de eres,
Era pe lumea asta o mândră 'mpărăție
Ce-avea popoare mândre, mândre cetăți o mie.

Domnea în ea atuncea un împărat prea mare,
Bătrân, cu ani o sută pe fruntea lui de nea
Și mâna lui sbârcită, uscată însă tare,
A țărilor lungi frâuri puternic le ținea.
Și țările 'nflorite și 'ntunecata mare
La glasul lui puternic gigantic se mișca.
Dar nu se miră lumea de brațu-i ce supune,
Ci de a lui adâncă și dreaptă 'nțelepciune.

In sala cu muri netezi de-o marmoră de ceară,
Pe jos covoare mândre, cu stâlpi de aur blond,
Cu arcuri ce-și ridică boltirea temerară,
Cu stele, ca flori roșii pe-albastrul ei plafond,
Cu arbori ce din iarnă fac blândă primăvară
Și 'ntind umbre cu miros pe-a salei întins rond,
Acolo sta 'mpăratul... —boierii lui de sfat—
Pe tronu-i de-aur roșu sta mut și nemișcat.

Ca aripe de lebezi mari, albe, undoioase,
Pletele argintoase pe umerii-i cădea
Și barba lui cea lungă pe piept îi cădea deasă,
Dar ochii, stele negre, întunecați sclipea;
Sprincenele-i bătrâne se 'ntunecau stufoase,
In mână sceptru de-aur, povara lui cea grea,
Pe fruntea lui cea ninsă de aur diadem —
Părea c'așteaptă-a morții întunecos problem.

Boerii dimprejuru-i pe scaune de-onoare
Păreau că-s zile stinse pierdute în trecut,
Cu fețele lor palizi ca raza cea de soare,
Cărunți, cu barbe albe pe pieptul cel tăcut;
Pe frunți ce grămădise a anilor ninsoare,
Pe umerii lor vremea cu pași mari a trecut.
Ca zilele alb stinse, ei din trecutul lor
Priveau la acel soare ce li-a lucit cu dor.

De-odată împăratul din tronul lui se scoală
Ca regele pustiei din stânca de granit;
In curte oastea sună cântarea triumfală.
Poporul o aude mișcându-se 'miit.
Din muri, din stâlpii netezi, stindardele de fală
Dsfășurate tremur la sgomotul ivit.
Lui glasul îi tremură... dar răspicat și blând
Vorbe mărgăritare le 'nșiră tremurând.

« Vremea pe ai mei umeri s'a grămădit bătrână.
Din oase și din vine a stors a vieții suc
Și slabă și uscată e 'mpărăteasca-mi mână.
Brad învechit prin stânce pe tronu-mi mă usuc,
Curând va 'ntinde moartea mantaua ei cea brună
Pe mine... Și suflarea-mi aripile-i o duc.
Cu rece-aghiazmă moartea fruntea mea o sfințește
Și inima-mi bătrână bătăile-și rărește.

« Și sufletu-mi pân' n'a 'ntins îmflatele-i aripe
Spre-a stelelor imperiu întins ca și un cort,
Nainte până corpu-mi să cadă în risipe,
Nainte de-a se rupe a vieții mele tort,

Rog cerul să 'nmulțească hotarnicele clipe,
S'urnesc pe umeri tineri imperiul ce-l port —
Pe-a fiului meu umeri voiu pune pân' trăiesc
Imperiul gigantic, purpuru 'mpărătesc.

« Dar viața are multe alunecușuri rele,
Prea 'mbie pe oricine cu chipul ei cel drag
Și frâurile lumii să i se pară grele,
Din mâni el să le scape la al domniei prag;
Căci zilele-unui rege primejdii au în ele —
El poate să aleagă-a plăcerilor șirag
Ș'atunci devine umbră — pe mână de mișei
Cad frâele și dânșii duc lumea cum vor ei.

« Nainte de a pune pe brunele lui plete
Coroana mea de aur, — eu voiu ca să-l încerc.
Nu voi ca să se lase plăcerilor șirete
Ce strâng în lanț de roze a cugetărei cerc;
Nu voiu ca lumea asta cu visuri să-l îmbete,
Căci cei mai mulți din oameni după nimic alerg —
Să vadă 'n cartea lumii un înțeles deschis,
Căci altfel viața-i umbră și zilele sunt vis.

« De-aceea înainte de-a morți-mi sântă oră
V'am adunat, pe-al vieți-mi mintos areopag.
De-acolo de-unde râuri spumoase se coboară
In umbra 'ntunecoasă a codrilor de fag,
Pe muntele gigantic ce fruntea și-o strecoară
Prin nori până la soare — trăiește-un bătrân mag.
Când încă eram tânăr el tot bătrân era:
Al vremilor curs vecinic nu-l poate turbura.

« In fruntea lui e strânsă un ev de 'nțelepciune,
Viața lumii toate în minte-i a 'ncăput.
Trecutul... viitorul, el poate-a ți le spune;
Bătrânu-i ca și vremea cea fără de 'nceput
Și soarele din ceruri la glasu-i se supune,
Al aștrilor mers vecinic urmează ochiu-i mut.
De-aceea voiu ca dânsul pe fiul meu să 'nvețe
Cari cărări a vieți-s deșarte, cari mărețe.

« Dar el din a lui munte în veci nu se coboară,
Căci nu vrea ca să piardă din ochi a lumei căi,
Ca nu cumva măsura, cu care el măsoară
In lipsa-i să se schimbe... și el, întors din văi,
Silit ca să înceapă din începutu-i iară
Să nu poată s'oprească gândirea celor răi.
Și cine-enigma vieții voește s'o descue
Acela acel munte pe jos trebui să-l sue ».

Cu buclele lui negre, ce mândre strălucite!
Cu fața lui cea trasă, ce dureros de pal!
Cu ochii mari ce-și primblă privirile-i unite,
C'o frunte 'n bucle-și pierde puternicu-i oval —
Astfel feciorul tânăr pe cugetu-i [țintit e].
Stă rezemat de pragul auritului portal:
A tatălui său vorbă aude și se 'nchină —
Un semn că se supune măsurei ce-o destină.

S'apropie cu pasuri modeste, line, rare
Și umil îngenunche pe treapta dela tron:
« Pe mâne, pe când noaptea v'aprinde blându-i soare,
Când clopotul va plânge cu-al serei dulce ton,
Atunci eu mă voiu duce, pe calul pag călare,
M'oiu duce pân' la poala a muntelui Pion
Ș'apoi pe jos de-acolo eu muntele-am să sui
Ca gândurilor mele aripe să le pui.

« Aripe, ca să știe ce e deșertăciunea:
Să treacă ale lumii curs mizer și meschin,
Ca pasul vieți-mi toate să-l ducă 'nțelepciunea,
Ca sigur să calc calea vieții cea de spini,
Ca tot ce eu voiu face să fie fapte bune,
Să n'ascult decât glasu-adevărului senin;
Și sarcina vieți-mi să-mi fie cât de grea,
Voiu ști s'urmez, părinte, cu râvnă calea ta ».

II

In munți ce puternici din codri s'ardică,
Giganți cu picioare de stânci de granit,
Cu fruntea trăsnită ei norii despică
Și vulturii 'n creeri palate-și ridică
Ș'uimiți stau în soare privindu-l țintit.

Acolo prin ruini, prin stânci grămădite
E peștera neagră zăhastrului mag;
Stejari prăvăliți peste râuri cumplite
Și stanuri bătrâne cu mușchi coperite;
Incet se cutremur copacii de fag.

Vuind furtunoasa-i și strașnică arpă
Trec vânturi și clatin pădurea de brad,
Prăval pietre mari din culmea cea stearpă,
Aruncă bucăți cu pomi și cu iarbă
Ce 'n urlet în râuri se nărue, cad.

Furtuna la caru-i lungi fulgere 'nhamă
Și-i mână cu glasul de tunet adânc,
Vuiește a vântului arfă de-aramă
Și vulturu 'n doliu copiii și-i chiamă,
Prin nouri cad stele și 'n abis se sting.

Și grindini cu ghiața cu ghemuri ca rodii
Se sparg de a stâncelor coaste de fier
Și 'n ceruri se 'ncurcă auritele zodii
Și dracii la râuri adun licapodii
Și iarna mugește călare pe ger.

De-asupra-ăstui munte cu fruntea steipită,
De-asupra de lume, de-asupra de nori,
Stă magul; privește furtuna pornită:
De-asupra lui soare cu rază iubită,
Desupt iarnă, ploae, zăpadă, fiori.

El cartea-și deschide, la ceruri privește
Și zodii descurcă în lungul lor mers.
E-o carte ce nimeni în veci n'o citește
Cu semnele strâmbe întoarse-arabește:
Sunt legile 'n semne din ăst univers.

Cu barba lui albă de vânt răscolită,
Aruncă pe lume el ochii lui suri
Și chiue vântul cu-aripa sburlită,
Adună și sparge o turmă cumplită
De nori ce aleargă trăsnind în păduri.

Prin noaptea bătrână, ursuză, voinică,
Prin nori ce se clatin, se luptă, se sparg,
Feciorul de rege trecea fără frică —
Pe munte lucește o flacără mică
Cu raze ce taie 'ntunerecul larg.

In van la picioare-i fug râuri spumate
Și stâncele rupte în cale-i s'ațin,
Nimic nu-i în stare s'oprească v'odată:
Cu pasul lui sigur prin râuri înnoată,
Se 'ndreaptă spre țelul cel mic și senin.

Stejarii cei rupți sunt podețe pe râuri,
Lumine de fulger cărări îi arat',
Deși cerul lasă a vântului frâuri
S'asvârle toți norii de-a muntelui brâuri,
El trece la astrul ce luce curat.

Retras în sală mare de marmură trandafirie,
Incins în strălucitul și negrul lui talar,
Privirea lui o 'nalță pe-a cerului câmpie
Și cugetul lui sboară în lumi fără hotar.
Și gând cu gând se 'mbină în lungă reverie
Și buzele-i se mișcă c'un zâmbet blând, amar
Și sufletul îl împlu dorinți nemărginite
Ca marea de adânce cu valur'le uimite.

Ce sufletu-i dorește se 'ntreabă și nu știe,
Se uită 'n stele, 'n lună, ce ca un vis de-argint
Cu fața ei cea blondă lungi nourii sfâșie
Și visuri lungi gândirea i-o 'mbată și i-o mint.
Aripa unui înger el simte că-l mângâie
Și neteda lui frunte o-atinge tremurând —
Și gâtul ăstui înger ar vrea ca să-l cuprinză,
Cu el să sboare 'n țara steloasă și întinsă.

Spun mite — zice singur — că orice om în lume
Pe-a cerului nemargini el are o blândă stea,
Ce 'n cartea veciniciei e-unită cu-a lui nume,
Că pentru el s'aprinde lumina ei de nea;
De-aceea 'ntreb gândirea-mi ca să-mi răspund' a nume
Din marea cea albastră, care e steaua mea?
E-acel trandafir roșu, ce mut-duios-uimit
Lucește-un gând de aur de-asupra-mi în zenit?

Un om se naște — un înger o stea din cer aprinde
Și pe pământ coboară în corpul lui de lut,
A gândurilor aripi în om el le întinde
Și pune graiul dulce în pieptul lui cel mut.
O candelă a vieții, de cer steaua depinde
Și îmblă scriind soartea a omului născut.
Când moare a lui suflet aripele și-a 'ntins
Și renturnând în ceruri pe drum steaua a stins.

Dar ce e acea steauă? E-o candelă aprinsă,
De-a cerului mari valuri e dusă pe-al ei drum?
E-o pară aurită de-a firii pom suspinsă
Ce cade scuturată de-a morții lung samum?
Și dacă e o lume puternică, întinsă,
De viața mea-i legată vïața unei lumi?
Pe capul meu și 'ntoarce destinurile sale
Când mor ea cade stinsă 'ntr'a caosului vale?

De ce de-a mea vïață o lume e legată,
De ce un înger palid din cer s'a coborît
Ca trupul meu să 'nvie cu flacăra-i curată,
De ce-un geniu coboară în corpul cel urît,

De ce orice ființă din cer e condamnată
O viață să petreacă în scutece vârît?
Cine prescrie legea la orice înger blând
Ca 'n viața-i să coboare odată pe pământ?

Și murii netezi, roșii, de marmură curată
Lumina lunii blânde în sală o resfrâng.
Și aeru 'mprejuru-i, lumina-i colorată,
Căci razele se 'mbină, se turbură, se frâng,
Și 'n dulcea atmosferă uimită, purpurată
S'aud glasuri ușoare ca arfe care plâng.
Dar nu-i sunet aievea... ci-a gândurilor sale
Glas tremurat și dulce îi răspundea cu jale:

Când Dumnezeu crează de geniuri o ceată
Să cerce vrea p'oricare de-i rău ori de e bun,
Căci nu vrea să mai vadă cum a văzut odată
Că cete rele d' îngeri la glas nu se supun,
Că cerul îl răscoală cu mintea turburată
Pân' ce trăsniți se prăvăl în caosul străbun;
De-aceea-în om ce naște, din îngeri ori și care
Odată 'n vecinicia-i coboară spre cercare.

Când sună 'n viața lumii a mieze-nopții oră
Atunci prin ceruri îmblă zâmbind amorul orb,
De îngeri suflete-albe văzându-l se coloră
Și ochii lor albaștri privirea lui o sorb;
Plecând spre pământ ochii ei timizi se 'namoră
In pământești ființe cu fragedul lor corp
Și prin a lumii vamă cobor bolnavi de-amor
In corpurile de-oameni ce-aștept' venirea lor.

Dar pân' ce corpu 'n lume un înger îl cuprinde,
De-asupra vămii lumii pe luminoase căi
Imperiul lui cel mare o stea în cer aprinde —
Acolo el domnește, lăsând a lumii văi.
Dar de viața-i lumească domnïa 'n cer depinde:
De-i rău, steaua s'aruncă în noaptea celor răi
Și lumile nestinse pe-a cerului cununi
Imperii sunt întinse a îngerilor buni.

Abia părăsesc unii a domei mari pilastri,
Abia părăsesc cerul și înfloritu-i cort,
Abia au vreme-a pierde puternicii lor astri.
Coboară 'n lume, află amorul lor că-i mort.
Atunci îl iau în brațe și luminând albastri
In lumea lor bogată cu lacrimi ei îl port —
Sunt îngeri blânzi și timizi, așa nevinovați
Incât în astă lume nu trebuesc cercați.

A unui înger palid ursita pământească
Legată e de soarta corpului ce-l aleg.
Atârnă de viață domnia lor cerească:
Ce samănă în lume, în stele ei culeg;
Nefericiți adesea, ce-o soarte 'mpărătească,
Un om ce-i născut mare în lume își aleg;
Un împărat puternic dar înfocat când moare:
O stea urieșască în caos se coboară.

Dar în acest cer mare ce 'n mii de lumi lucește
Tu nu ai nici un înger, tu nu ai nici o stea,
Când cartea lumii mare Dumnezeu o citește
Se 'mpiedică la cifra vieți-ți făr' să vrea.
In planu-eternității viața-ți greșală este,
De zilele-ți nu este legat'o lume-a ta.
Genii beau vinu-uitării, când se cobor din ceruri;
Deschise-ți-s, nebându-l, a lumilor misteruri.

Greșeli de astea 'n lume se 'ntâmplă adesea multe
Și 'ncurcă-a veciniciei mult înțeleptul plan.
Găsești în lume oameni cu mințile oculte
Cari cunosc a lumii gîndire de titan;
Să știi însă că oamenii în veci nu vor s'asculte
Și 'n basme au un nume: li zice năsdrăvan.
La gânduri uriașe a lor minte asudă,
Da oamenii-i înconjor și nu vor să-i audă.

Deși rari și puțini-s, lumea nu va să-i vază,
Viața lor e luptă, când mor se duc neplânși.
Ei n'au avut la leagăn un blând înger de pază
Și-a lor ochi de durere sunt turbure, și stinși;

Dară deși blânzi îngeri își varsă a lor raze
In sufletul lor, totuși ei mari îs și distinși,
Căci Dumnezeu în lume le ține loc de tată
Și pune pe-a lor frunte gândirea lui bogată.

Dar — e un înger palid cu lungi aripi și negre,
In aste firi mărețe în veci e'namorat.
Păcat numai c'amoru-i stinge sisteme 'ntegre,
Intorsu lui omoară p'oricine l-a-ascultat,
Seducător trimite plăcerile-alegre
Și de asculți cântarea-i geniu-ți e sfărmat.
A celor trecătoare în mâna lui e soarte,
Frumosu-i ca nealții și numele-i e: *Moarte!*

De-aceea să n'asculți tu sublima lui cântare
Căci morți-s pe vecie acei ce o ascult,
In fiecare secol un alt amant el are
Și cel care-l iubește rămâne 'n veci ocult.
Ascultă glasu-mi rece: eu sunt un seraf mare.
De Domnul eu trimisu-s, căci te iubește mult,
Să scap a ta ființă de caosu-i imens —
Eu în glasul gândiri-ți am pus acesta sens.

Că dincolo de groapă imperiu n'ai o lume,
De asta ție n'are de ce să-ți pară rău;
A geniului imperiu: gândirea lui — anume;
A sufletului spațiu e însuși el. Ca grâu
Vei sămăna în ceruri a gândurilor sume
Și-atunci realizate vor fi, vor sta mereu.
Că 'n lumea din afară tu nu ai moștenire,
A pus în tine Domnul nemargini de gândire.

In aste mari nemargini unde gândiri ca stele
Lin înfloresc, miriade s'amestecă, contrag;
Zidite 'n dome mândre, de cugetări castele
Se darmă la suflarea-ți și 'n taină se desfac
Sau la dorința-ți numai se mișcă ca mărgele
Și sun' cântări, ce vibră — se 'ntunecă și tac;
Astă nemărginire de gând ce-i pusă 'n tine
O lume e în lume și în vecie ține.

Când mintea va cuprinde vïaţa ta lumească,
Când corpul tău cădea-va de vreme risipit,
Vei coborî tu singur în viaţa-ţi sufletească
Şi vei dura în spaţiu-i stelos nemărginit;
Cum Dumnezeu cuprinde cu viaţa lui cerească
Lumi, stele, timp şi spaţiu ş'atomul nezărit,
Cum toate-s el şi dânsul în toate e cuprins
Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins.

De-astă vïaţă mândră de vrei să ai o ştire
Gândeşte num' atuncea la visuri şi la somn,
Ca mort e corpul rece în noapte, nesimţire,
Pe creaţiuni bogate sufletul este domn;
In oceàn de stele, prin sori, nemărginire,
El îmblă, risipeşte gândirile prin somn;
Deşi nu sunt aevea aceste lumi solare
El tot le vede, simte, le-aude şi le are.

Când omul risipitu-i, un lut fără suflare,
Sufletul în afară rămâne surd şi orb:
Un cântec fără arpă, o rază fără soare,
Un murmur fără ape, e suflet fără corp,
Dar înăuntru-i este o lume 'ntinsă mare,
Aevea-i pentru dânsul. Cum picături ce sorb
Toate razele lumii într'un grăunte-uimit,
In el îs toate, dânsul e 'n toate ce-a gândit.

Seraful îşi sfârşise vibrata-cugetare,
Gândirea tace-asemeni în fiul de 'mpărat,
Şi galbenă ca ghiaţa ruptă din nori răsare
Luna şi trece moartă pe cortu' nnourat
Şi cerul nori gândeşte, nori mari de răsbunare
Ce vor să biciuiască pământul răsculat
Şi noaptea-înşiră ceasuri pe firu-i incolor
Ca râul care-şi mână trecutu 'n viitor.

Deodată vede că nori se despică
In două și cale îi fac printre ei.
Ajunsu-i în culme, sub dânsul o clică
De vânturi s'alungă prin nouri și-și strică
Aripa de stânce, se clatin' în văi.

Sub el vijelia cea neagră, turbată,
Cu caii de fulger cutreer' nebuni
Și bate în vânturi, pe nori răsturnată,
Ea stâncile 'ndoaie și grindină fată,
Amestecă lumea, frământă furtuni.

De-asupra-i pe bolta albastră, senină,
Cald soare lucește și îmblă cu drag.
Pe-a muntelui streșnă de stânci în ruină,
Pe-o stea prăvălită, cu cartea în mână,
Adânc se gândește puternicul mag.

« Părinte — el zice — și-adânc i se 'nchină,
Bătrânul meu tată aici m'a trimis ».
« Venit-ai? » — bătrânul răspunde — suspină,
Pe fața lui trece zâmbire senină,
C'o mână el cartea cea veche a 'nchis.

« Văzut-am din carte-mi, că viața bătrână
Curând se sfârșește — ș'asupra-ăstui gând
Uitat-am eu lumea — durere străină
In suflet pătrunse, cu-aripi de lumină —
Și pân' mă uitasem scăpă din pământ

« Furtuna turbată... Din mii de furtune
Ce-asupra pământului îmblă sburând
Sunt câteva cari de mult îs nebune,
De-aceea legate de pietre bătrâne
Le țin încuiate 'ntr'a muntelui fund.

« Și pân' m'apucase de tatăl tău jele
Bag seama că una din ele-a scăpat,
A rupt cu aripa v'o câteva stele,
Trântitu-le-a 'n nouri și 'n vânturi rebele
Și codrii mei vecinici i-a mai măturat.

«Așteaptă, copile, să caut o vrajă
In carte... Să chem eu giganticul vânt,
Pe aripi să-i pue o mie de maje,
S'o lege de stânce, să-i stee de strajă
In neagra 'nchisoare în fund de pământ...».

Șoptește: vânt falnic furtuna o 'nhață,
Aripele-i leagă — o bagă în stânci,
Acolo cu lanțuri o leagă de brațe;
Cu 'ncetul a cerului nori se desfață
Incet se 'ncrețesc peste văile-adânci.

«Copile, acuma pericol nu este —
Urmează-mi în munte, în salele-mi mari,
Acolo-mi vei spune de tatăl tău veste.
In viața-ne fost-am Pilad și Oreste —
El moare — și 'n lume rămân singur iar.

«Nainte de moarte trimis-a pe tine,
Ca vieți-ți să dau eu bătrânul meu sfat
Și asta de sigur făcut-a el bine:
Primejdii te-așteaptă și, fără de mine,
Se poate de ele că n'ai fi scăpat.

«De-ai fi ca alți oameni atuncea se poate
Ca soartea ta 'n bine din rău aș schimba,
Dar semnul tău nu stă în cartea mea toată.
A sorților stele de mine-s purtate
Da tu în tot cerul nu ai nicio stea.

«De-aceea eu nu pot nimic pentru tine.
Scrisoarea-ți menită eu nu pot s'o schimb.
Ce e, pot preface... Ce 'n stele senine
Nu-i scris — eu nu pot ști. Sunt scrieri streine
Gândite de Domnu 'ntr'a sorilor nimb.

«Dar pot să-ți arăt a pierzărilor cale
Ca 'n ea să n'aluneci, ca neademenit
De-un înger c'ochi verzi cu trăsurile pale,
Ce lumii aduce durere și jale
De moarte, de care adânc ești iubit».

El zice ș'a lene coboară la vale,
La porți uriașe ce duc în spelunci.
De stânci prăbușite gigantici portale
Descue și intră în mândrele hale
De marmură neagră, întinse și lungi.

Pilastri de aur pe muri se coboară,
Pe jos sunt covoare țesute 'n flori vii
Și stele în candeli dulci raze presară
Și aeru-i dulce ca 'n noaptea de vară
Și razele-s calde și trandafirii.

Prin hala cea mare cu pasure line,
Ei trec și prin bolte săpate 'n granit
Ei intră 'ntr'o sală cu miroase plină;
A murilor marmuri lucind ebenine
Ca negre oglinde de tuciu lustruit.

Bătrânul în urmă-i el poarta o 'nchide.
Adânc întuneric i'nconjur' atunci —
Pe masa cea mare încet el aprinde
Potirul albastru viorelei cei blânde,
Ea-aruncă 'n negru-aer raze, vinete dungi.

Pe-un tron, împăratul, de roșă mătasă
S'așază, se uită 'n marmoreii muri.
Bătrânul alături pe-un scaun se lasă
Și flori răspândesc adormite miroase
Ca mirosul proaspăt a verzii păduri.

Și razele-albastre prin sală aleargă.
Fantastic bătrânul s'ardică și blând
In aer înalță puternica-i vargă.
Pe-oglinda cea neagră, profundă și largă
Incet încet pare o umbră de-argint.

E vânăt la față ca mărgăritarul,
Pe albii lui umeri aripi se desfac
Și luciu c'argintul îi este talarul;
In mâna lui mică el ține păharul
Somniei... Pe frunte-i flori roșii de mac.

Cad pletele, blonde și lungi spice de-aur,
Inchisă 'n lungi gene privirea lui stă;
O cupă cu versuri, cu cifre de maur
Ia 'n mână Bătrânul — ca sânge de taur
Un vin roșu toarnă și regelui dă.

Văzând umbra albă pe negrul părete
Din tron împăratul genunchie uimit,
In vis umbra râde — și lungile-i plete
Ca aurul blonde se las răschiete
Pe netezii umeri, pe albul ei gât.

« E somnul, bătrânu 'n ureche îi spune —
O vorbă să nu spui, căci dacă nu taci
Ca visul el piere — cu greu se supune
La magica-mi vorbă — las stele să sune,
Ca 'n tabla cea neagră să-l prind — Tu să faci

« Ce-oiu spune ». O cupă pe margini cu aur
El ia și 'n ea varsă cristalicul vin.
Stau în jurul cupei cu cifre de maur
Obscunse vrăji scrise... Ca sânge de taur
E vinul și totuși e clar ca rubin.

« Bea — zice — atunci somnul din muri se coboară
Și ochii-ți sărută cu dulce surâs;
Atunci tu grumazu-i cu barțu'nconjoară,
El aripa lui și-o ridică și sboară,
Te duce cu dânsul în lumea de vis ».

Și junele bea și adoarme. De-odată
Pe ochi buze calde și moi a simțit.
El brațul și 'ntinde și 'nlănțue 'ndată
A umbrei dulci umeri și netezi... Umflată
El simte aripa că 'n sus a pornit.

Pe umerii umbrei el fruntea și-o lasă
Și-aude suflarea-i cea caldă bătând
Și dus el se simte în lumi luminoase,
In corure sfinte, prin stele-auroase
Aude cum sună aripa de-argint.

El ochi-și deschide, de-asupra lui vede
Doi ochi mari albaștri, adânci visători.
A lui fericire el mai că n'o crede,
El gura și-apasă pe blondele-i plete
Și fața cea pală i-o mângâie 'n dor.

E beat de a visului lungă magie,
In brațe-i pe înger mai tare-a cuprins
Și umbra surâde, cu-aripa-l mângâie
Și gura-și apleacă în dulce beție,
I-apasă pe buze-i sărutu-i aprins.

« Vezi tu, zice umbra, pe-a hăului vale:
Pământul cu munți-i ce fumegă stins,
Cu mări adormite ce murmură 'n jale;
Dorm populii, țări și cetățile sale.
De-asupră-ți oceanul de stele întins.

« Pământul departe 'ntr'un punct s'a contrage
Căci lumi de departe în puncte se schimb,
Dispar a pământului visiune vage,
A stelelor țară curată se trage,
Aleargă, trăiește a aștrilor timp.

« O stea, un imperiu întins e și mare,
Cu sute de țări și cu mii de ființi.
Cetățile mari răspândite s în soare,
Palate de-argint se ridic gânditoare
Și regii sunt îngeri cu aripi de arginți ».

Și sufletul liber privirea-i sânțită
O nalță pe stelnicul, marele plaiu:
O patrie nouă sublimă, iubită,
De cântece plină din veacuri fugite —
Aici lumea-antică urmează-a ei traiu.

«Vezi steaua că munții și 'ntoarse și marea
Imblând neclintită în vecinicu-i mers.
A anilor spați le destină un soare:
La una-i mai mic și la alta mai mare
Căci sorii scriu timpu 'n acest univers.

«Curând vom ajunge pe steaua senină,
Pe care în ceriuri numesc-o a mea.
De visuri, de umbre, de cântec e plină.
Curând vom intra în câmpia ei lină
Şi 'n urmă-ţi pământul rămâne — o stea».

III

Magul rămas în munte, din el ieşi afară,
Pe-o piatră detunată el şede peste văi,
Priveşte. — Codrii mângâiu cu vânt de primăvară
A lui frunte uscată, adâncii ochi ai săi.

Se suie 'n vârf de munte, o stea din cer coboară,
O stea, vultur de aur, cu-aripele de foc,
Pe ea şezând călare, în infinit el sboară,
Stelele sclipeau sfinte şi 'n cale-i făceau loc.

Şi răsfiraţi în spaţiu îngeri duceau în poale
A lumilor adânce şi blânde rugăciuni
Şi întinzând în vânturi aripele regale
L'a lumii trepte-albastre le duc şi le depun.

Pe magul cel puternic ei îl salută 'n cale,
El trece dus de steaua ce sboară ca un gând
Şi când veni sânt, mare, pe-a caosului vale
Dă drum stelei, s'aruncă în hăul fără fund.

De-asupra vedea stele şi de desuptu-i stele,
El sboară fără preget ca tunetul rănit;
In sus, în dreapta, 'n stânga lanurile de stele
Dispar. — El cade-un astru în caos asvârlit.

Căci la un punct albastru privirea-i aţintită:
L'a caosului margini un astru blând uşor;
Cale de mii de zile el cade 'ntr'o clipită,
Sboară ca gândul care l-aruncă în viitor.

Din ce în ce s'apropie de lumea depărtată,
O zi mai are încă ş'ajunge 'n luna lui.
Acolo el răsuflă de calea-i depărtată —
De pe-un munte a lunei aruncă ochii lui.

Cu ochii plini de lacrimi la acea stea priveşte
Ce lumina albastră mergându-şi drumul său:
«Ce liniştită-i dânsa, în pace ea păşeşte,
O, cum iubesc eu steaua, unde m'am născut eu.

«Mai e 'n tot universul o stea plină de pace,
Neturburată vecinic de ură, de războiu;
In toate Creaţiunea gura ei vecinic tace,
N'o bântuie griji rele, n'o bântuie nevoi.

«E-*un* om, care pe dânsa nefericit se ţine
Dar nu-i nefericirea în stea, ci e în el,
Dar soartea lui schimba-voiu, din rău oiu face bine —
Cobor acum în astru-mi să-l mângâiu şi pe el».

Din vârf de munte 'n lună în spaţiu iar s'aruncă,
In clipă-ajunge 'n norii ai astrului natal,
Cu-amor el îl priveşte, cu o privire lungă,
In funii lungi el rupe al nourilor voal.

L-întinde, l-împleteşte, din el îşi face scară,
O-aruncă-în zarea lungă de flutură în vânt,
Apoi pe ea cu 'ncetul bătrânul se coboară
Pe mare, care-şi mişcă mii valuri tremurând.

Din norii cei mai deşi el luase o bucată,
Işi face din ea luntre, ce luneca pe val,
A mărei unde-albastre alunecă 'nspumate
Şi-l duc în leagăn dulce, prin cânturi de pe mal.

Din insule bogate cu mari grădini de laur,
Lebede argintoase aripele 'ntinzând
Veneau sfâşiind apa la luntrea lui de aur
Şi se 'nhămau la dânsa şi o trăgeau cântând.

Bătrânu 'n manta-i albă înfășurat visează
Iar lebede-argintoase luntrea bogată trag,
Al valurilor cântec pe el îl salutează —
Pe fruntea-i împletită e-o ramură de fag.

Plutind cu repejune sub palida lumină
A lunei, ți se pare al mării Dumnezeu,
Cântat de îmmiirea valurilor senină
Și îngânat de lebezi în dulce visul său.

Luntrea, un vis de aur, pânza albastră-a mării
O sfâșie — și-aproape ea vine-acum de mal,
Un mal de pietre suie, de stânci frânte rebele,
Ce stau lovind cu poala în înspumatul val.

Acolo printre stânce bătrâne și schelete,
Un templu în ruină, de apă înnecat,
Pe jumătate murii și stâlpii și-i înclină
Și stă 'n curând să cadă de vreme sfărâmat.

In scorburi de părete trăiește-un biet călugăr
Tânăr, frumos — dar însă ca umbra el e slab.
Din stânce năruite, din pietre și din bulgări
Făcu cărări spre fundul al templului arab.

Acolo prigonit stă de visuri și de gânduri.
Ce vrea nici el nu știe, se chinuie 'nzădar,
Doarme pe-un pat de trențe ce-i pus pe două scânduri,
Nu bea apă d'isvoare, ci valul mărei-amar.

Astfel el vrea viața s'o sfarme, s'o scurteze.
De ce? și pentru cine el singur n'a știut.
Astfel se chinuește în rugăciuni ascese
In câte-o biată arfă din arcul sfărâmat.

O arfă de aramă cu coarde ruginite,
El sbârnăie pe dânsa un cântec desolat.
Strune-amorțite tremur de mâna lui trezite...
El chiamă cu cântarea-i o umbră ce-a visat.

Ș'acum el sta în lună pe-o piatră risipită
Și cântecu-i în noapte sbura mult dureros,
Părea c'așteaptă-în aer pe umbra lui iubită
S'o vadă, astfel ochiu-i țintea întunecos.

Magul pe-o piatră seacă din luntre se coboară.
Pe-a valurilor fugă el drumu-apoi îi dă —
Pe-o stânc'apoi se suie — pe-ascetul îl măsoară
Cu ochiul. Ca geniul văsduhului el stă.

Călugărul îl vede, arfa scapă din mână,
Pe buze-i trece-un zâmbet ascet, slăbit, amar,
El stânca lui o lasă, la mag încet el vine
Și mâna lui o prinde — și 'ntreabă cu glas rar:

— «Ce-ai mai făcut părinte... iar ai venit la mine.
Crezi tu c'o să mă mângâi pe mine? nu, în veci
Surd este al meu suflet l'a tale vorbe line
Cum stâncele la glasu-mi surde rămân și reci.

«O vino colo 'n scorburi ca să-ți arăt fereasta
Pe care umbra blândă ieri noaptea a venit
Prin stâlpi 'n prăbușeală... prin arcuri sparte... Asta...
Pe-aici pe-o scară de-aur ea blândă a intrat».

— «De-aceea te-ai retras tu, îi zice magu' atuncea,
Să trăiești în ascese gândind la Dumnezeu,
Bând apa mării amară în negrele spelunce —
Ca să domini în tine ispita, geniul rău!...»

— «Ispită neagră dânsa?, un geniu rău, o, nu e!
Răspunse trist și dulce fantasticul ascet.
De-ar veni ceriul însuși aceasta să mi-o spue,
De-ar spune-o dânsa însăși — eu totuși nu o cred.

«Aș crede mult mai iute că vrea să mă înșele,
Că vrea să-mi cerce-amorul adânc însă fatal,
De-aș spune numai chipul cum privirilor mele
S'arată — n'ai mai crede că-i geniu infernal.

«Când ca un vis argenteu plutește blonda lună
Prin marea-albastră 'n ceruri, prin somnoroșii nori,
Când noaptea-i o regină lunatecă și brună,
Când valuri lovesc țărmii cu spumele răcori,

«Eu de pe stâlpul negru iau arfa de aramă,
Arfa a cărei sunet e turbur, tremurat,
Arfa care din pietre durerile le chiamă,
Din stâncile stârpite, din valu 'nfuriat...

«Și cânt... Din valuri iese câte o rază frântă
Și pietrele din țărmuri îmi par a suspina.
Din nori străbate-o rază molatecă și blândă,
O rază diamantă cu-albeața ei de nea.

«Și raza mă iubește, mângâie a mea frunte
Cu-a ei lumină blândă — o muzică de vis
Din aer și din mare cântului meu răspunde,
Cântec născut din ceruri și-al mării crunt abis.

«La mijlocul de aer, în sfera de lumină,
Din frunte-mi se retrage raza cea de cristal,
Ea prinde chip și formă, o formă diafanină,
Inger cu aripi albe, ca marmura de pal.

«Și se coboară palid pe drumul razei sale
Și se coboară-a lene, cu cântecu-mi l'invoc
Și haine argintie coprind membrele sale,
Prin părul-i flori albastre, pe frunte-o stea de foc.

«Eu stau uimit și palid... mâna-mi involuntară
Se mișcă tremurândă pe coardele de fier,
Ce caută-al meu suflet în acea sfântă oară
Dela turburii creeri în van eu samă cer.

«Cine-ar fi oare umbra aceea argintie
Ce vine la cântarea-mi când cu o rugă-o 'nvoc,
Când provocați de arfă-mi răspund valuri o mie,
In nopți când pricep scrisul al stelelor de foc?

«Cântând pe a mea arfă sălbatecă, vibrândă,
Am pus în ea o parte a sufletului meu.
E partea cea mai bună, mai pură și mai sfântă
Ce într'o noapte albă, pe-o rază tremurândă
Părăsi lemnul putred, sburând la Dumnezeu.

«Când noaptea însă-i caldă, molatecă și brună,
Atunci o chem din mare, atunci o chem din lună
Pe-acea parte iubită a sufletului meu
Și ea venind prin noapte ca o rază de soare
Coboară pe-a mea frunte nebună visătoare,
Pân' se preface 'n chipul ce l-am visat mereu.

«Nu e vre o fantasmă nebună și deșartă,
E o făptur' aievea, cu gând din gândul meu,
Dintr'un noian de raze am întrupat-o eu
Și inima-mi o chiamă, gândirea-mi o desmiardă
Și sufletul din mine e și sufletul său.

«Tot ce-am gândit mai tânăr, tot ce-am cântat mai dulce,
Tot ce a fost în cântu-mi mai pur și mai copil
S'a 'mpreunat în marea aerului steril
Cu razele a lunei ce 'n nori stă să se culce
Și a format un înger frumos și juvenil».

— «Nebun ori ești lunatec — bătrânul murmurează...
E visul tinereții, e sete de amor.
Ingerul tău e-o rază și trupul ei un nor...
La cântecul tău eco răspunde plângător
Și tu 'mpopulezi marea cu suflete de raze
Și stelele de cântec le împli visător.

«Ia una câte una icoanele pălite,
Ia una câte una o und', o stea de foc
Și toate sunt nimica... când toate la un loc
Pot în tine visarea și cântul să-l escite,
Mintea să-ți strice poate al razelor blând joc,
Ce se 'mpreună 'n aer, care se sparg în nori,
Care răsfrâng în valuri spumânzi și gemători».

— « Și dac'ar fi, ce-mi pasă? Chiar pala nebunie
Se poate că trezită a 'nfipt ochii cumpliți
In fruntea-mi veștezită, în creeri rătăciți
Și 'n jurul ochilor mei gravă ca la stafie
Afunde și teribili, lungi cearcăne de plumb —
Fie așa — eu nu zic... Și totuși nebunia
Cum e, cu chipul dulce, cu care m'a coprins
Imi place — cum îmi place visul de raze nins,
Imi place cum îmi place o umbră argintie.
Tu cugeți. Cugetarea cu raze reci pătrunde,
Lovește chipul dulce creat de fantasie
Și acest chip devine palid ca o stafie
Și 'ndată ce-l privești tu el stă să se confunde
Cu locul de-unde vine, cu norii ori cu unde.
Dar eu... eu nu sunt astfel... Mie-mi place visarea.
Fie ca chiar un basmu, numai fie frumos,
Inger c'ochi mari albaștri, cu chipul luminos...
Și iert că el se stinge, cum aprind lumânarea.
Căci n'o aprind... din contră... Ca cel ce-i place-un vis
Și chiar trezit de friguri el ține ochiu 'nchis
Ca mai departe visul frumos să îl viseze,
Asemenea uit lumea și eu... sunt bucuros
De pot prelungi încă visul meu radios.
De n'ar fugi 'nfidelul... O de ar sta mereu
Să oglindez întrînsul adânc sufletul meu
Cu cântecu-mi ferice, simțirea să-i desmierd
Și 'n ochii mari și bolnavi ființa să mi-o pierd...
De n'ar fugi!... dar fuge... Fuge cum luna plină
Incearcă după codri greu capul de-l înclină
Și fuge și se duce pe-o rază iar în sus,
Se pierde în ruina castelului sdrobit...
E sufletul meu palid, e sufletul meu dus
Ce părăsește lumea de cer ademenit.

. . . . . .

« O, de-aș muri odată... Cu corpul meu de plumb
Să simt cum morții aspre molatec eu sucumb
Iar sufletul... o parte ce 'n mine-a mai rămas
Să sboare-unde-l așteaptă amorul în estas,
Să sboare unde partea-i cea jună, dulce, pală

Plutește printre stele... iar stelele-i esală
Un corp de raze blonde... Căci am pluti 'mpreună
Prin norii cei lunateci, prin stelele ce sună
Și ne-am dori cum raza dorește-o altă rază,
Una în brațul altei lumină fac frumoasă.
Dar nu se poate încă... căci corpul meu de lut
Un sclav greoiu și rece — e sclav — dar e astut.
Mă ține 'n pieptul bolnav... și 'n brațul încă tare
Când sufletul meu liber vrea să s'arunce 'n mare
Să scape d'el odată....
In astfel de momente mă speriu eu de mine.
O, de ar fi o moarte, fără ca eu să mor,
Eu aș cuprinde-o 'n brațe și aș strânge-o cu doi».

Magul adânc gândește și 'n minte-și desfășoară
Soartea omului care l-avea 'naintea sa.
Sărac, uimit fusese în lume-odinioară
Dar gândul lui puternic viața-i apăsa.

Acest cap trist și palid coroana vrea să poarte
Și azi pe el se vede un negru comanac.
Acești umeri voit-au să duc' a lumei soarte
Și azi acopăr trențe și rasa de șieac
Și capu-acest ce 'n perini de tron ar fi dictat moarte
Azi doarme 'n pat de trențe, drept perină un sac,
Picioarelor rănite 'n sandale li-era dor
De salele de marmuri, de-a tronului covor.
Desculț îmbla pe uliți, de visuri mintea plină
Și 'n lungele-i miserii, ca 'n mare cufundat,
Visa că 'ntreaga lume la dânsul o să vină,
Că el de lumea 'ntreagă va fi încoronat.
Coroane el împarte la regi. — Și la regine,
Iubindu-le 'ngenunche. Palate-a ridicat
Femeilor ce viața și-o 'nchină la plăceri,
Ce trupul de zăpadă și-l scaldă 'n negru păr.

Dar foaea se întoarse... Cu greață și scârbire
Ii păru-atunci că lumea e toată joc de cărți.
Atunci el se retrage în muri de mănăstire
Și capul și-l cufundă 'ntr'a lumei sfinte cărți.

Pe murii în risipă o candelă subțire
Chilia înnegrită lumină. Și prin părți
Necunoscute-a lumii gândirea lui pribeagă
Străbate cu-aripi mândre nemărginirea 'ntreagă.

In van pune pe suflet greoile cătușe
De gânduri uriașe, de 'nalte rugăciuni.
In van în a lui urmă a 'nchis a lumei ușă
La visele ei turburi, cu mari deșertăciuni;
Pe focul cugetărei a presurat cenușă,
Ci sub cenuș' ard încă consumători cărbuni.
Atunci visul măririi s'a sterge 'n a lui gând
Când peste spuza sură se va turna pământ.

Atunci claustrul îl fuge — și 'n țărmuri sterpi de mare
Se trage să găsească liniștea-i ce s'a dus,
Dar vai! ș'acolo l urmă visările-i amare
Căci lumea cu-a ei visuri gândirea i-au supus.
Aici însă visarea-i e adânc-omorîtoare
Căci în chip de femee s'arată 'n aer sus.
Lumești gânduri într'alt chip împleau sufletul său.
El cugeta la toate, ci nu — la Dumnezeu.

Pe noaptea-i sufletească, tainică, rece, stinsă,
Căzu ploae de raze cu cer senin și dalb
Și sufletu-i se împle iar cu icoane-aprinse,
O auroră-l împle cu aeru-i rozalb.
Din cer cade a lene o dulce stea desprinsă
Și se preface 'n înger, plâns de iubire, alb,
Și 'n inimă-i aude un dulce glas de-argint
Ca sunetu-unui clopot prin noapte aiurind.

Magul își răsgândește-a călugărului soarte!
« E-aevea acea ființă, visele-ți nu te mint
Dar nu-i aci în lume... E sufletu-unei moarte
Pe care 'nsă eu însumi pot ca să-l reaprind.
Pot s'o topesc în forma de lut care s'o poarte
Și idealu-eteric în lut eu pot să-l prind,
Dar nu aici. — Aicea de viață n'are parte;
Vom merge 'n lumea unde trăește mai departe ».

1873–1875

XLIV

DACĂ TRECI RÂUL SELENEI . . .

Dacă treci râul Selenei se face pare că sara
Deși 'ntr'a soarelui lume eternă noapte nu ține.
E-o sară frumoasă-adormită deși este ziuă.
Aerul e vioriu, miroasele florilor mândre
Adormitor se ridică din oștile florilor mândre;
Intr'un codru măreț, unde arbor legat e de arbor,
De liane ce spânzură 'n aer snopii de flori,
Unde prin vechii copaci-și fac albinele stupii sălbateci,
Plini de faguri de miere, ce curge ca auru 'n soare,
Cu de ghirlănzi uriașe copaci, din a lor rădăcine
Până la vârfii din nori cu liane încolăciți-s,
Cari cu snopi de flori i'nconjoară, mărirea le 'ngroapă.
Dacă prin codri pătrunzi dai de-o vale frumoasă și verde
Pe-al căreia deal se întinde o mândră grădină.
Mari cireși cu boabele negre, cu frunza lor verde,
Crengile-îndoaie de greul dulcilor, negrelor boabe,
Meri, cu merele roșii ca fața cea dulce-a Aurorei,
Mișcă în vânt frumoasele, mari, odorantele roade;
Iară pe marginea mândrei grădini înnălțată-i în hâciuri
Vița de vie cu franza întoarsă ce umbră dorește
Și cu strugurii vineți și galbeni ce îmflați stau în soare.
Vineți cu brumă sunt unii, iar alții cu boabele galbene c'aurul,
Fluturii le 'nconjoară ca dulci corăbioare de colori și lumini,
Iară albine din bobițe crăpate sorb lamura mierei;
Iar în mijloc de grădine, într'o luncă de verzi portocale
Nalță-se ca într'un flor învălit palatul Selenei.
Mare-i, cu zece intrări, la care duc scări înnălțate

Şi cerdacuri în aer — ţinut de-argintoase columne
Şi în trei caturi se 'nalţă palatul cu mii de ferestre
Mari şi boltite prin care pătrunde-o lumină albastră;
Şi prin bolţi de ferestre se văd argintoase coloane,
Muri cu oglinzi de diamant, ce lucesc mai clare ca ziua,
Mândre icoane cu fete de craiu îmbrăcate 'n albastru,
Codri de basme cu arbori vrăjiţi şi cu albe cerboaice,
Iar prin coloane pare că vezi trecând o minune:
Luna cu părul ei blond disfăcut, care curge în valuri
Pe umeri în jos, îmflat cu dulce de miroase şi cântec,
Care tremură 'n veci în aerul fin al serei.
D'umerii goi abia se ţine o mantie albastră,
Mânile albe de ceară se joacă cu cozile blonde
Şi cu mărgeanul ce cade pe sâni şi cu creţii de mantă.

XLV

ADÂNCA MARE...

Adânca mare sub a lunei față,
Inseninată de-a ei blondă rază,
O lume 'ntreagă 'n fundul ei visează
Și stele poartă pe oglinda-i creață.

Dar mâni — ea falnică, cumplit turbează
Și mișcă lumea ei negru-măreață,
Pe-ale ei mii și mii de nalte brațe
Ducând peire — țări înmormântează.

Azi un diluviu, mâne-o murmuire,
O armonie, care capăt n'are —
Astfel e-a ei întunecată fire,

Astfel e sufletu 'n antica mare.
Ce-i pasă — ce simțiri o să ni 'nspire —
Indiferentă, solitară — mare!

XLVI

CUM OCEÀNU 'NTĂRÂTAT...

Cum oceànu 'ntărâtat turbatu-i! —
Răcnind înnalță brațele-i spumate,
De nori s'acață, 'n bolta lumei bate
Până furtuna-l reîmpinge 'n patu-i.

Sălbatecul! 'Van fulgeri fricoșate
Apără cerul... El încredințatu-i
Că bolta cea albastră e palatu-i;
Cu-asalt s'o ia el vrea — ca pe-o cetate.

Rănit de fulgere el se înmoaie
Și c'o poveste îl adoarme-o boare
Și 'n vis — un cer în fundu-i se îndoaie.

Tot ce-a dorit în visul lui el are:
Tărie, stele, luna cea bălaie...
Dormind murmură — murmurând tresare.

XLVII

AH, MIEREA BUZEI TALE

Ah, mierea buzei tale am gustat-o,
A buzei tale coapte, amorul meu;
Zăpada sânului eu am furat-o,
De ea mi-am răcorit suflarea eu;
Ah, unde ești demonico, curato,
Ah, unde ești să mor la sânul tău!

Ce sunt eu azi? — o frunză, o nimică
Și-mi pare că am fost un împărat;
Simțirea care sufletu-mi despică
E ca și când o lume mi-a furat;
Ah, mierea buzei tale, păsărică,
Am nebunit de când o am gustat!

Ah, cum nu ești, să-ți mistuesc viața,
Să-ți beau tot sufletul din gura ta,
Să-ți sorb lumina pân' ce-or fi de ghiață
Frumoși-ți ochi — să-ți devastez așa
Tot ce tu ai frumos... o, mă învață
Să te ucid cu respirarea mea!

Să murim amândoi... La ce trăiesc eu,
La ce trăiești tu pe a lumii spume?
Sărmane inimi închegate 'n vreme,
Sărmane patimi aruncate 'n lume;
Ah, să murim, nu plânge, nu te teme
Că undeva s'află al nostru nume!

220

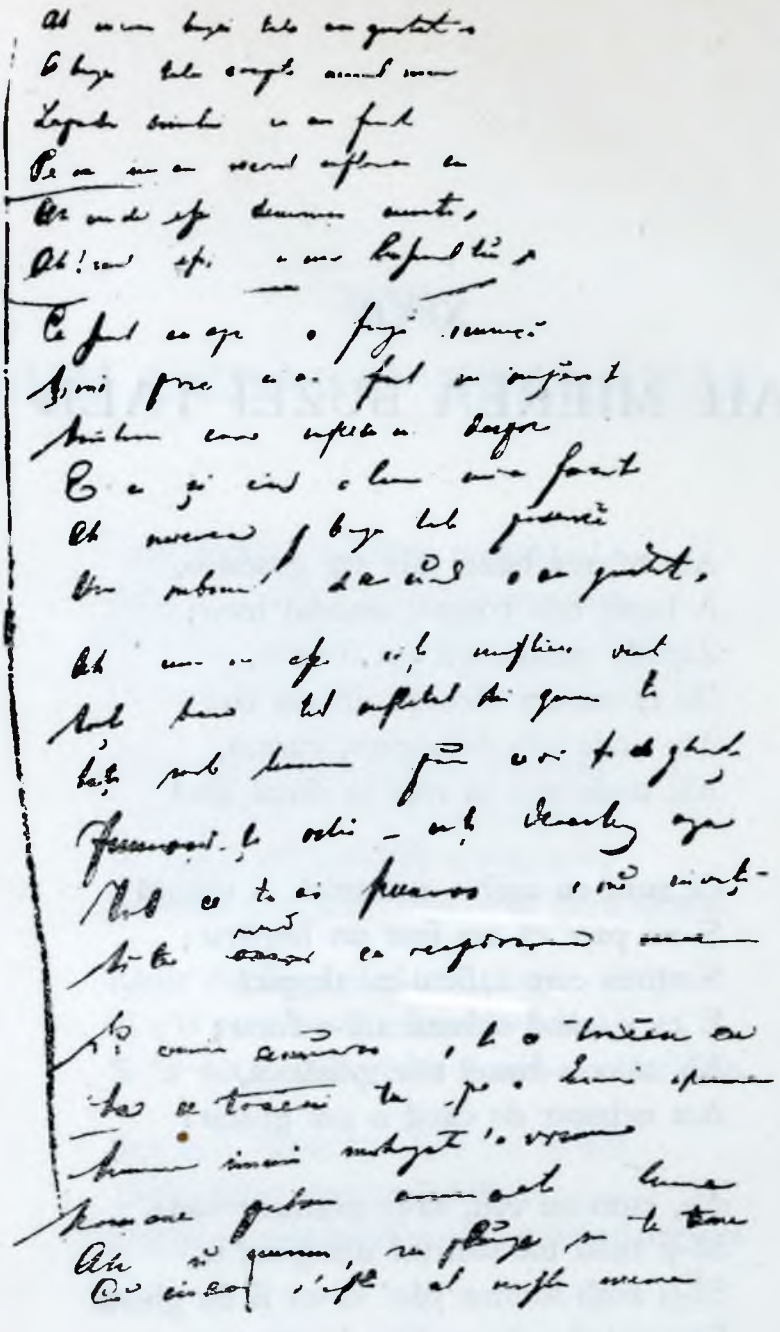

Manuscrisele Academiei R.P.R. 2259, 220—220 v (20,7 cm. × 17 cm.)

Incet, încet... să ne culcăm în raclă,
Incet de pe pământ ne-om furişa.
O stinge a privirei tale faclă,
Inchide ochii tăi... aşa, aşa;
Ce bine e să dormi adânc în raclă,
Să dormi adânc, să nu mai ştii ceva.

Iubito, vremea 'n loc să stee,
Să stingă universu 'ntreg în noi:
O rază încă, încă o scântee,
Ş'apoi dispare tot... ş'apoi, ş'apoi
Simt încă gândul tău iubit, femee,
Ş'apoi nu vom mai fi nimic... noi doi.

XLVIII

GHAZEL

Tu, cu cruzime m'ai respins, când am voit, copilă,
Să devastez frumsețea ta cea dulce, făr' de milă —
Și totuși corpul tău e plin de-o coaptă tinereță,
Tu, al amorului duios, demonică prăsilă!
Eu am plecat purtând în piept durerea-mi toată scrisă,
Precum al primăverei vânt duce 'n văzduh o filă;
Dar noaptea când am adormit, atunci durerea-mi toată
Se ghemuește 'n inima-mi, o arde ș'o împilă;
Părea din somn că m'am trezit și te-am văzut pe patu-mi,
Botind cerșaful meu cel alb cu mâna ta gentilă;
Abia al hainei tale gaz de umăru-ți se ține
Și sânii tăi s'au liberat de-a hainei crudă silă
Și proaspeți, albi, rotunzi și tari ei se ridic, se lasă
Și ochii tăi în lacrimi ard, în lacrimi dulci de milă.
La răsuflarea cald' a ta se coace-uscata gură,
Se văd frumoși mărgăritari ce 'ntredeschiși defilă.
Cu brațul meu eu șelele ți le 'ncleștai sălbatec
Și-am vrut să-ți mușc gurița ta de tremurai febrilă;
Și tu te aperi surâzând c'o mân' acoperi sânii,
Privirea ta înnoată ud, când blândă, când ostilă,
De bună voie, lângezind, te lași de șold răpită,
Dar retrezită din amor tu te desfaci cu silă
Și de turbare s'a 'ncleștat, s'a strâns gurița-ți creață;
Tu de pe frunte părul-ți dai, plângi tremurând, copilă,
In șolduri boiul ți-l îndoi ș'ai vrea să-mi scapi din mână,
Precum se 'ndoaie, vrând s'o rupi, în degete-o zambilă,
Dar sângele tău dulce-acum ca mierea cea de struguri
In vine-ți fierbe nebunit, și mintea o exilă.

Atunci căzuşi pe pieptul meu o sarcină în friguri,
Un fruct răscopt de-amorului căldură fără milă,
Ai mai gemut odată clar ca omul care moare,
Apoi te lăsaşi patimei ce te ardea, Sibyllă,
Şi 'n lupta noastră te-am adus sub greul vieţii mele,
Pecetea-am rupt, ce pân' acum juneţea ţi-o sigilă —
Un corp am fost îngemănat trăind o viaţ' obscură,
Demonic-dulce, amoros, spasmotică, febrilă,
Şi sufletele noastre-atunci pe buze atârnate
S'au contopit în sărutări, în desmierdări, în milă,
Parc'am trecut noi amândoi în noaptea nefiinţei,
Ne-am zugrumat în sărutări, ne-am omorît, copilă!

XLIX

O ARFĂ PE-UN MORMÂNT

Prin gândurile-mi triste și negre treci frumoasă,
Ca marmura de albă, în haine de argint,
Cu ochii mari albaștri în bolți întunecoase
Și desfăcut ți-e părul în valuri de-aur moale...
De-asupra frunței tale e-un mândru cerc de stele —
Astfel treci, tu copilă, făptura minții mele,
Minune-a creațiunei, ș'o singură gândire
Te face ca să tremuri: o arfă pe-un mormânt.

Da da! In viața-mi tristă tu treci cu-a tale stele
Albastre și în sboru-ți tu murmuri surâzând...
E-amor? copilărie?... Sunt versurile mele
Ce-ocupă a ta minte de murmurezi visând?
Surâzi!... Nu plânge numai la finele poemei
C'o arfă pe-un mormânt.

Ah! de-aș muri... tu, înger, fără să știi v'odată
Că te-a iubit acela, ce zace în pământ,
C'un rai întreg de visuri, cerimea înstelată
De cugetări înalte cu dânsu-i îngropată,
Că acea lume 'ntreagă ție-a fost închinată —
Tu innocentă, albă, ai trece surâzând...
Doar luna 'n cer atuncea s'ar îndoi în liră
Ș'ar suspina în noapte: o arfă pe-un mormânt!

L

CARE-I AMORUL MEU ÎN ASTĂ LUME

Care-i amorul meu în astă lume:
Este-al bravurei coiful de aramă
Sau al mărirei aspru rece nume?

Sau este claustrul cernit, ce chiamă
Cu-a lui icoane sânte 'ngălbenite,
Cu clopotu-i vestind a morții dramă?

Sau este chipul blând unei iubite,
Ce, dulce, pură, sântă și frumoasă
Să-mi facă zile albe,-ore-aurite?

O văd adesa steauă radioasă
'N'oglinda sufletului meu — o zee —
Ș'a ei privire-asupra mea se lasă:

De înger suflet, chipul de femee;
In visul vieții ei ea sfânt surâde
Și mă 'namor de-oricare-a ei idee,

Când lumea-amar de visu-acesta râde:
Nu e femeea ce crezi tu, nebune,
Și chipul care inima-ți l-închide

Nu este 'n lume. Cine-atunci mi-a spune
Unde e îngerul cu-aripi senine,
A sufletului meu scumpă minune?

Ea n'a fost niciodată... doar în tine
De-a fost vr'odată ea, de mult e moartă,
Astfel de chip *odată* 'n lume vine.

Dar de nu e, mângâe-ți a ta soartă —
Crede: că ea d'odată cu-a ta fire
Trecut-a 'n lume-a ceriurilor poartă,

Dar înainte de-a-i 'ntâlni privirea,
Ea a murit și-a ei ființă bună
E colb în lume, umbră în gândire!

De-aceea 'n înstelate nopți cu lună,
Pasu-ți îndreaptă, cată cimitirul
Și un mormânt ți-alege, ți 'ncunună,

Incoardă-ți lira scumpă, iară mirul
Al vorbelor iubirei, tu, îl varsă
Pe-acel mormânt ce-l înverzește pirul

Și zi: Dormi dusă inima mea arsă.

LI

DUMNEZEU ŞI OM

Cărţii vechi, roase de molii, cu păreţii afumaţi,
I-am deschis unsele pagini, cu-a lor litere bătrâne,
Strâmbe ca gândirea oarbă unor secole străine,
Triste ca aerul bolnav de sub murii afundaţi.

Dar pe pagina din urmă, în trăsuri greoaie, seci,
Te-am văzut născut în paie, faţa mică şi urîtă,
Tu, Christoase, -o ieroglifă stai cu fruntea amărîtă,
Tu, Mario, stai tăcută, ţeapănă, cu ochii reci!

Era vremi acelea, Doamne, când gravura grosolană
Aiuta numai al minţii sbor de foc cutezător...
Pe când mâna 'ncă copilă pe-ochiul s nt şi arzător
Nu putea să-l înţeleagă, să-l imite în icoană.

Insă sufletul cel vergin te gândea în nopţi senine,
Te vedea râzând prin lacrimi, cu zâmbirea ta de înger.
Lângă tine 'ngenunchiată, muma ta stetea 'n uimire,
Ridicând frumoasă, sântă, cătră cer a sale mâne.

In pădurile antice ale Indiei cea mare,
Printre care, ca oăze, sunt imperii fără fine,
Regii duc în pace-eternă a popoarelor destine
Inchinând înţelepciunei viaţa lor cea trecătoare.

Dar un mag bătrân ca lumea îi adună şi le spune
C'un nou gând se naşte 'n oameni, mai puternic şi mai mare
De cât toate pân' acuma. Şi o stea strălucitoare
Arde 'n cer arătând calea la a evului minune.

Fi-va oare deslegarea celora nedeslegate?
Fi-va visul omenirei grămădit într'o ființă?
Fi-va brațul care șterge-a omenimei neputință,
Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărate?

Va putea să risipească cea neliniște eternă,
Cea durere ce-i născută din puterea mărginită
Și dorința făr' de margini?... Lăsați vorba-vă pripită,
Mergeți regi spre închinare la născutul în tavernă.

In tavernă?...'n umilință s'a născut dar adevărul?
Și în fașe d'înjosire e 'nfășat eternul rege?
Din durerea unui secol, din martiriul lumi 'ntrege
Răsări o stea de pace, luminând lumea și cerul...

Sarcini de-aur și de smirnă ei încarcă pe cămile
Și pornesc în caravană după steaua plutitoare,
Ce în aerul cel umed pare-o așchie din soare,
Lunecând pe bolta-albastră la culcușu-eternei mile.

Ș'atunci inima creștină ea vedea pustia 'ntinsă
Și pin ea plutind ca umbre Impărați din răsărit,
Umbre regii și tăcute ce-urmau astrul fericit...
Strălucea pustia albă de a lunei raze ninsă,

Iar pe muntele cu dafini, cu dumbrave de măslin
Povestind povești bătrâne, au văzut păstorii steaua
Cu zâmbirea ei ferice și cu razele de neauă
Ș'au urmat sfințita-i cale către staulul divin.

. . . . . .

Azi artistul te concepe ca pe-un rege 'n tronul său,
Dară inima-i deșartă mâna-i fină n'o urmează...
De a veacului suflare a lui inimă e trează
Și în ochiul lui cuminte tu ești om — nu Dumnezeu.

Azi gândirea se aprinde ca și focul cel de paie —
Ieri ai fost credința simplă — însă sinceră, adâncă,
Impărat fuși Omenirei, crezu 'n tine era stâncă...
Azi pe pânză te aruncă, ori în marmură te taie.

LII

STAM IN FEREASTA SUSĂ

Stam în fereasta susă
Și isvoriau în taină,
Cu-a lor de aur haină,
A nopții stele mari.

Se îmflă dinainte-mi
De vânt deschisa carte
Și literele-i moarte
In lună joacă clar.

Un râu, vezi, mișcă unda-i
Cea visător-bolnavă,
Un cântec în dumbravă,
O floare văd pe lan,

O stea în cer albastru,
Ce-aruncă-a ei icoană
Pe-oglinda albă, plană,
A lacului Meran.

Și sună 'n noaptea tristă
Un cântec de copilă
Și vântu 'ntoarce-o filă
Din cartea ce-am deschis.

De ce mi-a 'ntors el foaia
Unde 'nvățatul zice
Că 'n lume nu-i ferice,
Că viața este vis?

LIII

PRIVESC ORAȘUL-FURNICAR

Privesc orașul — furnicar —
Cu oameni mulți și muri bizari,
Pe strade largi cu multe bolți,
Cu câte-un chip l'a stradei colț.
Și trec foind, râzând, vorbind,
Mulțime de-oameni pași grăbind.
Doar numai p'ici și pe colea
Merge unul de-a'nletelea,
Cu ochi 'n cer, pe șuerate,
Țiindu-și mânile la spate.
S'aude clopot răsunând,
Cu prapuri, cruci, icoani, viind,
Preoții lin și în veștminte
Cântând a cărților cuvinte.
In urmă vin ca 'ntr'un prohod
Tineri, femei, copii, norod;
Dar nu-i prohod — sfințire de-apă,
Pe uliți lumea să nu 'ncapă;
Se scurg încet — tarra bumbum,
Ostașii vin în marș acum,
Naintea lor tambur-major,
Voinic el calcă din picior
Și tobe tare 'n tact ei bat
Și pașii sună apăsat;
Lucesc și armele în șir,
Frumos stindarde se deșir;
Ei trec mereu tarra bumbum
Și dup' un colț dispar acum...

O fată trece c'un profil
Rotund şi dulce de copil,
Un câne fuge spăriet,
Şuer' un lotru de băiet,
Intr'o răspânţie uzată
Şi 'ntinde-un orb mâna uscată,
Hamalul trece încărcat,
Şi orologiile bat —
Dar nimeni mai nu le ascultă
De vorbă multă, lume multă.

LIV

MURMURĂ GLASUL MĂRII

Murmură glasul mării stins și molcom
Incunjurând a Italiei insulă mândră —
O luminați, a cerului stelele albe,
Câmpilor noștri.

Vă vărsați icoanele voastre în Tibur,
Nori, zugrăviți pe câmpie umbre fuginde,
Tu, măreție a nopții, a mării, a lumei
Imple Italia.

Mare, poartă pe undele tale corăbii,
Unele grele ni-aducă aur din Ofir,
Altele înfoiate de roze d'Egipet,
Vinuri și smirnă.

Ah, trimiteți popoare vulturii voștri
Cei de lemn să sboare pe marea măreață,
Căci a Romei eterne picioare marmorei
Daruri așteaptă.

Numai singur asupra lumei în pace,
Nepăsător tămâii și laudei voastre
Invăluit în maiestatea tăcerei
Stă 'mperatorul.

Vezi-l atins de umbra gândirilor regii!
Vorba-i va să fie o rază 'n lume;
Orele lui sunt isvoare la anii istoriei,
Salve-Imperator!

LV

MITOLOGICALE

Da! din porțile mândre de munte, din stânci arcuite,
Iese-uraganul bătrân, mânând pe lungi umeri de nouri,
Caii fulgerători și carul ce'n fuga lui tună.
Barba lui flutură 'n vânturi ca negura cea argintie,
Părul îmflat e de vânt și prin el colțuroasa coroană,
Impletită din fulgerul roș și din vinete stele.
Hohot' adânc bătrânul când vede că munții își clatin
Și-și prăvălesc căciule de stânci când vor să-l salute...
Codrii bătrâni râd și ei din adânc și vuind îl salută
Paltenii nalți și bătrânii stejari și brazii cei vecinici.
Numai marea-albastră murmură 'n contra orgiei,
Care bătrânul rege-o făcea: 'n beția lui oarbă,
El mân' oștiri de nori contra mării... ș'armia-i neagră,
Ruptă pe-ici pe colea de-a soarelui roșă lumină,
Șiruri lungi fug repede grei pe cerul cel verde.
Și netezindu-și barba trece prin ei uraganul
Dus de fulgerătorii cai în bătrâna căruță,
Care scârție hodorogind de-ai crede, că lumea
Stă să-și iasă din vechile-i vecinice încheeture.
— Groaznic s'a îmbătat bătrânul, soarele zice;
Nu-i minune — a băut jumătate d'Oceanul Pacific.
Rău îi mai îmblă prin pântece-acum băutura amară.
Insă-s eu de vină... c'umplut-am de nouri pahare
Cu apele mării adânci, boite cu roșă lumină —
Cine dracul știa acum că de cap o să-și facă!
Ah! moșneagul bețiv e 'n stare 'ntr'o zi să ruine
Toate societățile de-asigurare din țară.

Soarele-şi bagă capul prin nori şi limba şi-o scoate
Şi c'o rază gâdilă barba bătrânului rege.
— Hehe! zice bătrânul, râzând, ce faci tu Pepeleo?
Tânăr hai? De mii de ani tot tânăr te văd eu,
Pare-mi că dai pe obraz cu roş după moda de astăzi,
Altfel nu 'nţeleg cum tânăr de-o mie de evi eşti.
— Taci moşnege făr de obraz, te du, te trezeşte...
Vezi în ce stare te afli, coroana îţi stă pe-o ureche
Şi cu veselia ta proastă lumea ruini tu!
Insă-a popoarelor blonde de stele guverne-îndărătnici
Vai! nu făcuse şosea cum se cade pe câmpii albastri
Şi se răstoarnă carul şi rău se 'nglodează bătrânul.
Mai că era să-i rămâe ciubotele 'n glodul de nouri.
Hei ce-i pasă! El norii frământă jucând mocăneasca
Şi pe-un vânt l-apucă de cap, făcându-i morişcă.
Se tăvălea peste cap şi, pişcat de-un purec de fulger,
Se scărpina de-un şir de păduri ca de-un gard de răchită.
Norii roşesc de ruşine şi fug iar vântul se culcă
Intre codri şi munţi...Uraganul mahmur poticneşte
Spre castelul de stânci, ce-şi deschide uriaşa lui poartă,
Spre-a-l primi pe bolnavul bătrân în surele hale.
El îşi ia coroana din cap şi în cui o atârnă
De sclipeşte 'n noapte frumoasă şi roşă — un fulger
Incremenit în nori. Cojocul l-anină
El de cuptor... ciubote descalţă şi negrele-obiele,
Cât două lanuri arate le 'ntinde la focul Gheenei
Să se usuce... Chimirul descinge şi varsă dintr'însul
Galbeni aprinşi într'un vechiu căuş afumat de pe vatră,
Mare cât o pivniţă... 'N patu-i de pâclă 'nfoiată,
Regele 'ntinde bătrânele-i membre şi horăeşte.
Până 'n fundul pământului urlă: peştere negre
Şi rădăcinile munţilor mari se cutremură falnic
De horăitul bătrânului crai. Iară afară
Vezi un ger bătrân şi avar cu faţa mâhnită,
Cărăbănind al zorilor aur în saci de 'ntuneric
Ca să-l usuce 'n rubine. Cu 'ncetul cu 'ncetu' nserează...
Soarele, ca să împace marea, la ea se apleacă,
Lin netezeşte-a ei faţă albastră şi-adânc se uită
In luminoasele valuri a ei şi sânu-i desmiardă,

Cu tot aurul razelor lui. La pământ se mai uită...
Florile toate ridică la el cochetele capuri
Copilăroase și ochii lor plini de zădarnice lacrimi...
Pe grădini se mai uită, pe-alei de vișini în floare
Și de cireși încărcați, de salcâmi cu mirosul dulce.
Pe-acolo se primblă o fată-în albastru 'mbrăcată,
Părul cel blond împletit într'o coadă îi cade pe spate...
Ca Margareta din Faust ea ia o floare în mână
Și șopteà: mă iubește... nu mă iube... mă iubește!
Ah! boboc... amabilă ești... frumoasă și — proastă,
Când aștepți pe amant, scriitor la subprefectură,
Tânăr plin de speranțe venind cu luleaua în gură...
Soarele-a apus, iar luna, o cloșcă rotundă și grasă,
Merge pe-a cerului aer moale ș'albastru și lasă
Urmele de-aur a labelor ei strălucinde ca stele.
Iar de a doua zi se scoală bătrânul și urcă Rarăul
Numai în cămeșoiu, desculț și fără căciulă
Și se scarpină 'n cap — somnoros — uitându-se 'n soare.

LVI

EPIGRAME

LA UN NOU NĂSCUT

(Arab)

Plângând tu ai venit pe-acest pământ;
Amici, ce te-aşteptau, te-au salutat *zâmbind*;
Dar să trăieşti astfel, încât când te vei stinge
Să părăseşti *zâmbind* amicii, ce te-or *plânge*.

IMITATORII

(Pfeffel)

Şi prefăcut în lebădă la Leda Zeus porneşte;
Ar vrea să fac'asemenea un tânăr, ce iubeşte;
Amicul nostru cel posac
Se duce —ca gânsac.

AUTOR ŞI EDITOR

(Pfeffel)

E. De ce aşa de trist, obscur?
A. Ah! un nemernic mi-a furat
Poemul meu neimprimat!
E. *Sărmanul fur*!

LEOAICA ŞI SCROAFA

(Pfeffel)

Ca mine 'n toată lumea nu-i
O mamă, care s'aib'atâţi copii —
Scroafa se lăuda unei leoaice.
Ai mulţi — răspunse asta — ***unul*** eu,
Dar este leu.

LVII

DE VORBIŢI MĂ FAC CĂ N'AUD...

De vorbiţi mă fac că n'aud,
Nu zic ba şi nu vă laud;
Dănţuiţi pre cum vă vine,
Nici vă şuer, nici v'aplaud;
Dară nime nu m'a face
Să mă ieu dup 'a lui flaut;
E menirea-mi: adevărul
Numa 'n inima-mi să-l caut.

LVIII

PUSTNICUL

Sala 'mbrăcată cu-atlas alb ca neaua,
Cusut cu foi și roze vișini',
Și ceruită strălucea podeaua
Ca și-aurită sub lumine vii —
Lumini de-o ceară ca zăharu — o steauă,
Diamant topit pe-oricare din făclii.
Argint e 'n sală și de raze nins
E aerul pătruns de mari oglinzi.

Copile dulci ca îngerii — virgine —
Prin sală trec purtând cununi de flori;
Ah! *vorba* înger scapă pe oricine
De lungi descrieri, dulce cititoriŭ —
Astfel acum ea mă scăpă pe mine
Să zugrăvesc terestrele comori,
Acele dulci, frumoase, june-scule
Cu minți deșerte și cu inimi nule.

La ce-aș descrie gingașa cochetă,
Ce-abia trecută de-optsprezece ani,
Priviri trimite, timide, șirete,
Când unui tont, ce o privea avan,
Când unui ghiuj, cu mintea căpietă,
Urît ș'avar, sinistru și pleșcan,
Sau unui general cu talia naltă,
Strigău și prost ca și un bou de baltă?

Să cânt cum samănă de rău, impulsul
In corp de înger, sufletul diform?
Irònici lui Byron să-i simt pulsul
Ori autorului ce-a scris *Marion de Lorme?*
Să descriu nopți romantice? — Avulsul
Ce apele plângând le-aruncă — adorm
Chiar îngerii — și în azur muiete
Curg stele de-aur dulci și 'mprăștiete ?

Și să discos dar inima femeii
Suspinsă 'n nopți albastre, plin' de-amor? —
Ah, a ei patimi au firea scânteii:
In clipa ce le naște, ele mor; —
Inchideți ochii, căci păzească zeii
L'a lor lucire să te uiți cu dor:
Abisuri sunt în suflet. Pe o clipă
Pasiunea li lumin' a lor risipă.

La ce escursiuni? — Ce nu sunt oare
Unde v'au dus, în sala cea de bal,
Pe înflorite, dulci și moi covoare,
Unde mii flori mirosul lor esal';
Sub a perdelei umbră scutitoare,
Ce de trădarea mândrului cristal
Al marilor oglinzi te scapă sigur,
Când vrei s'observi cum grupe se configur.

Deci după o perdea! Pe-o moale sofă
A lene șade-un înger de copil.
In păru-i negru-o roșie garofă,
In ochi albaștri plutitori ș'agil
Și haina de-albă, strălucită stofă
Cuprinde-un mijloc mlădiet-gentil,
Ce lin se 'ndoaie parc' ar sta să culce
Sub evantaliu-i ce plutește dulce.

Un înger, da! aripa doar se cade
Pe ai ei umeri albi ca neaua, goi,
Spre-a fi un îngeraș precum se cade.
Ș'apoi ce bine-i ca s'o credeți voi!
Cine-ar ghici v'odată cumcă șade
Un demon crud în suflet de noroi?
Cu vorba înger însă eu săracul
Mă voiu scuti de a descri — pe dracul.

LIX

CUM NEGUSTORII DIN CONSTANTINOPOL

Cum negustorii din Constantinopol
Intind în piață diferite mărfuri,
Să iee ochii la Efenzi și popol,

Astfel la clăi de vorbe eu fac vârfuri
De rime splendizi, să le dau de trampe,
Sumut o lume ș'astfel ochii lor fur.

Dactilu-i cit, trocheele sunt stambe,
Și-i diamant peonul, îndrăznețul.
Dar astăzi, cititori, eu vă vând iambe

Și mare n'o să vi se pară prețul:
Nu bani vă cer, ci vremea și auzul.
Aprinde-ți pipa și așază-ți jețul

La gura sobei cum o cere uzul;
Citește cartea ce îți cade 'n mână
Și vezi de nu-i mărgăritar hurmuzul

Ce 'n mână-l ai de-acum o săptămână.

LX

IN CĂUTAREA ȘEHEREZADEI

In mări de Nord, în hale lungi și sure
M'am coborît și am ciocnit cu zeii,
Atârnând arfa 'n vecinica pădure.

M'am îndulcit cu patima femeii,
In stele i-am topit aurul din plete
In poale-am scuturat piatra Cameii,

Din ochi i-am sărutat priviri șirete,
De umeri rezemat am râs cu dânsa
Ș'am potolit din gură-i lunga sete

De-amor. Apoi m'am dus — ea plâns-a.
Mi-a deschis marea porțile-i albastre
Și Nordul frig durerea-mi caldă stins-a.

M'am dus spre Sud — und' insule ca glastre
Gigantici se ridic' din sfânta mare,
C'oștiri de flori, semănături de astre.

Și și-a îmflat eterna mea cântare
Aripele de pară 'n cer pornite,
Pân' am pierdut pământu 'n depărtare,

De unde-albastre scândure-s urnite.
De gânduri negre-i grea antica-mi navă:
Nu știu pe vane căi-s ori menite?

Viața mea-i ca lanul de otavă:
E șeasă făr-adânc și înnălțime.
Vulcanul mort și-a stins eterna lavă.

Dar ah! ce văd? E vis? O 'ntunecime
Ridică colți înnalți din frânta mare.
Cine îmi spune ce minune-i? Nime?

Din ce în ce un rai în depărtare
Se desfășoară dintre stânci trunchiete,
Plesnite lin de undele amare.

Munții înalți la cer străbat, se vede;
Văi cu isvoare s'adâncesc sub soare
Și dealuri mari păduri înnalță 'n spete:

E Orientul. — Codrii cu grandoare,
Cu vârfii nalți vor norii să-i disfețe.
Cetăți prin ei își pierd a lor splendoare.

Prin codrii lor, prin șesurile crețe,
De-a vântului suflare 'mbălsămată,
Din munții 'n nori și prin pustii mărețe,

Urbile-antice strălucind s'arată
Și albe par și mitice — cu basme
Uriețești e țara presărată.

Și norii spânzură pe cer, fantasme
De foc și aur ce 'n oștiri se 'nșiră,
Codri se plâng și marea doarme 'n spasme.

Ajung la țărm — se 'ndoaiă ca o lină
Cu valuri înstrunită 'n lunge rânduri,
Un mic liman, ce raze blând respiră.

Corabiei apusene grea de gânduri
Sinistre — eu pe valuri îi dau drumul;
Frântă de stânci se risipește 'n scânduri.

Ce întâlnesc întâiu pe țărm e-un tumul —
Proroc prea sigur al vieței umane,
Tu ești cenușa iară viața-i fumul.

Nu crede însă că în doruri vane
Caut norocul spre-a te-afla pe tine,
Noroc lumesc — zâmbiri aeriane!

Las pe-alții să zidească din ruine
Zidiri de-o zi pe răbdătoarea spată
A vechiului pământ, ce nu-i de mine.

In furnicarii din Apus ei toată
Viața-și fac doruri nebune,
Nu știu că 'n lume nu-i ceea ce cată.

Ei caut' adevăr — găsesc minciune.
Neam vine și neam trece — toți se 'nșală.
Eu adevăr nu cat — ci 'nțelepciune.

Căci mintea cea de 'nțelepciune goală,
Oricât de multe adevăruri știre-ar,
Isvor de amărîre-i și de boală.

In ladă aur oricât grămădire-ar —
Cu aur nu se stinge 'n veci amarul
Și Pace numa 'n inimă -i găsire-ar.

Ușor trage prezentul la cântarul
Înțelepciunii... Și ea-i fericirea.
Cu-a răsăritului averi samarul

Eu mi-l încarc — cu-a lui gândiri gândirea.
Eu pasu 'ndrept colò înspre căruții,
Gigantici muri ce 'n câmpi îi sădi firea.

Din codri-adânci, ce înmormântă munții,
Ce-abia și-arăt al lor cap în ninsoare,
Urcând în negre stânci diadema frunții,

Prin şir de codri, palmi nălţaţi în soare,
Prin lunci de dafin, pe-unde cresc maslinii,
Smochini s'aţin pe verzi cărări în floare.

Din prund înalţă trunchii lor arinii
In lunce risipiţi, sub stânci ce pică
Isvoare sar prin muşchii rădăcinii.

Prin mândrele grădini în cer ridică
Saraiuri albe cùpole de aur.
Cu sori pare plouată urbea-antică

Şi risipite prin dumbrăvi de laur
Stau casele-albe, azile liniştite.
Pe porţi sunt stihuri scrise 'n limbi de maur

Iar căile-s cu marmură podite
Şi fără porţi sunt sfintele dumbrave.
Pe scări înnalte flori de foc sădite.

Pe scări culcate fete albe, suave
Părul cel negru-l piaptănă în soare,
Ori visătoare stau de-amor bolnave.

Ah! e cetatea cea strălucitoare
Unde 'mpăratul Indiei reşade:
Un soare însuşi este el sub soare.

Nevasta lui e-aceà Şeherezade,
De 'nţelepciune plină şi de frumuseţe:
Ş'a o privi doar soarelui se cade.

* * *

Intr'un saraiu cu cùpola rotundă,
Pe scări de marmură îmi urc piciorul,
Pe stâlpi înnalţi las umbra să pătrundă,

Sub bolta porţii calc de flori covorul —
Cărare-i el prin de-aur nalte glastre:
In ele crinii mari întrec ivorul.

Pe murii albi marmorei s'urc pilastre,
Ce netezi, roşi, oglinde de purpură,
Reflectă frunze verzi şi flori albastre.

Un miros răcoros simţirea-mi fură.
Deschisă lin e uşa unei sale
Şi noi minuni uimiţii ochi văzură.

Cu umbre moi a gândurilor sale
Un pictor a 'nflorit plafondul, murii,
Cu chipuri svelte, basme-orientale.

Pe perini lungi culcate-s hurii —
Şi din căţui de-argint copăr miroase
Cu fum albastru formele picturii.

De roşă catifea cu fir pe margini trase
Se nalţă într'un baldachin perdele,
Umbrind un pat cu perini de mătase.

Pe acel pat, un tron cusut cu stele,
Stă înşirând mărgăritare 'n poale
Regina cea 'nţeleaptă. — Dintre ele

Picioare de zăpadă, mici şi goale,
Ea 'ntinde surâzând ca 'n vis pe-un scaun
De vişinie catifea şi moale.

Dureri şi ani, şi toate îmi disdàun
Aceste vise-aievea la vedere:
Mă mir cum în Olimp se mir' un Faun.

Frumoasă e în visu-i de plăcere,
Cu faţa albă ea lumină sala
Şi ochii ei isvoară de mistere,

Mari şi adânci tăiaţi-s ca migdala
Şi 'n păru-i negru corpu-i de zăpadă
E cufundat — o virgină Itală.

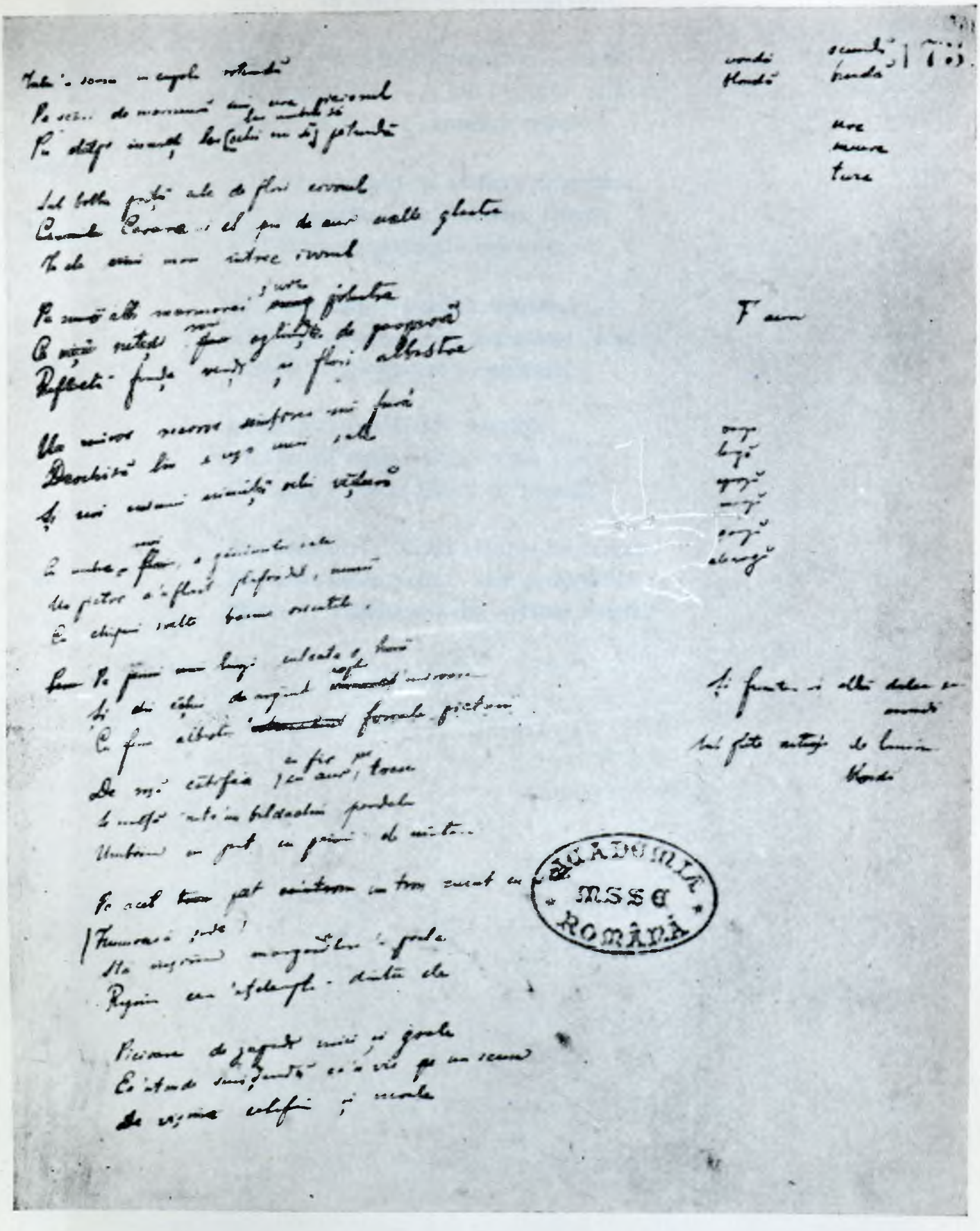

Manuscrisele Academiei R.P.R. ÎN CĂUTAREA ŞEHEREZADEI 2259, 173 (27,7 cm. × 16,6 cm.)

Cine-ar vedea tăr în genunchi să cadă?
Am genunchiat. — « Eu am știut, străine,
« Că ai să vii — a dorurilor pradă —

« Ca să m'asculți, și să duci dela mine,
« A 'nțelepciunii ș'a frumseții floare,
« Să luminezi gândirile din tine.

« Eu am știut — profetă vrăjitoare —
« S'atrag cu-a tainelor și-a basmei rază
« Poeți cu inimi ceruri-doritoare.

« Ridică-te și vino de te-așază
« Ici lângă mine, sui pe perna asta ».
Cu brațu-i gol și alb ea o 'nfoiază.

Am ascultat... M'am răzimat cu coasta
De dulci gătite perini — iar genunchiul
Plecat... c'adoratori din vremea foastă.

LXI

RIME ALEGORICE

Corabia vïeți mi, grea de gânduri,
De stânca morții risipită 'n scânduri,
A vremei valuri o lovesc și-o sfarmă
Și se isbesc într'însa rânduri-rânduri.

Iar eu pe-un țărm pustiu murii în pace.
De-asupra frunți-mi luna 'n nouri zace,
Trecând încet pustiile Saharei
Și luminând o lume care tace.

La miezul nopții vezi pustia plană
Născând de suptu-i mândră caravană
De morți în văluri lungi și, trează,
Mergând încet spre-un vis: Fata-Morgana.

Intr'adevăr: adânca depărtare
Arată un palat numai splendoare.
Printre ferești pătrunde o lumină;
Perdelele-i păreau muiate 'n soare.

De prin deșerturi lungi și depărtate,
In șiruri vin scheletele uscate.
Pustiu-atunci, cu caravane-sate,
Dormea ca mort sub luna care bate.

O caravană lângă mine trece,
Naintea ei vine-o suflare rece.
In șiruri lungi se strecur și se strecur:
Eu număr unul, număr doisprezece.

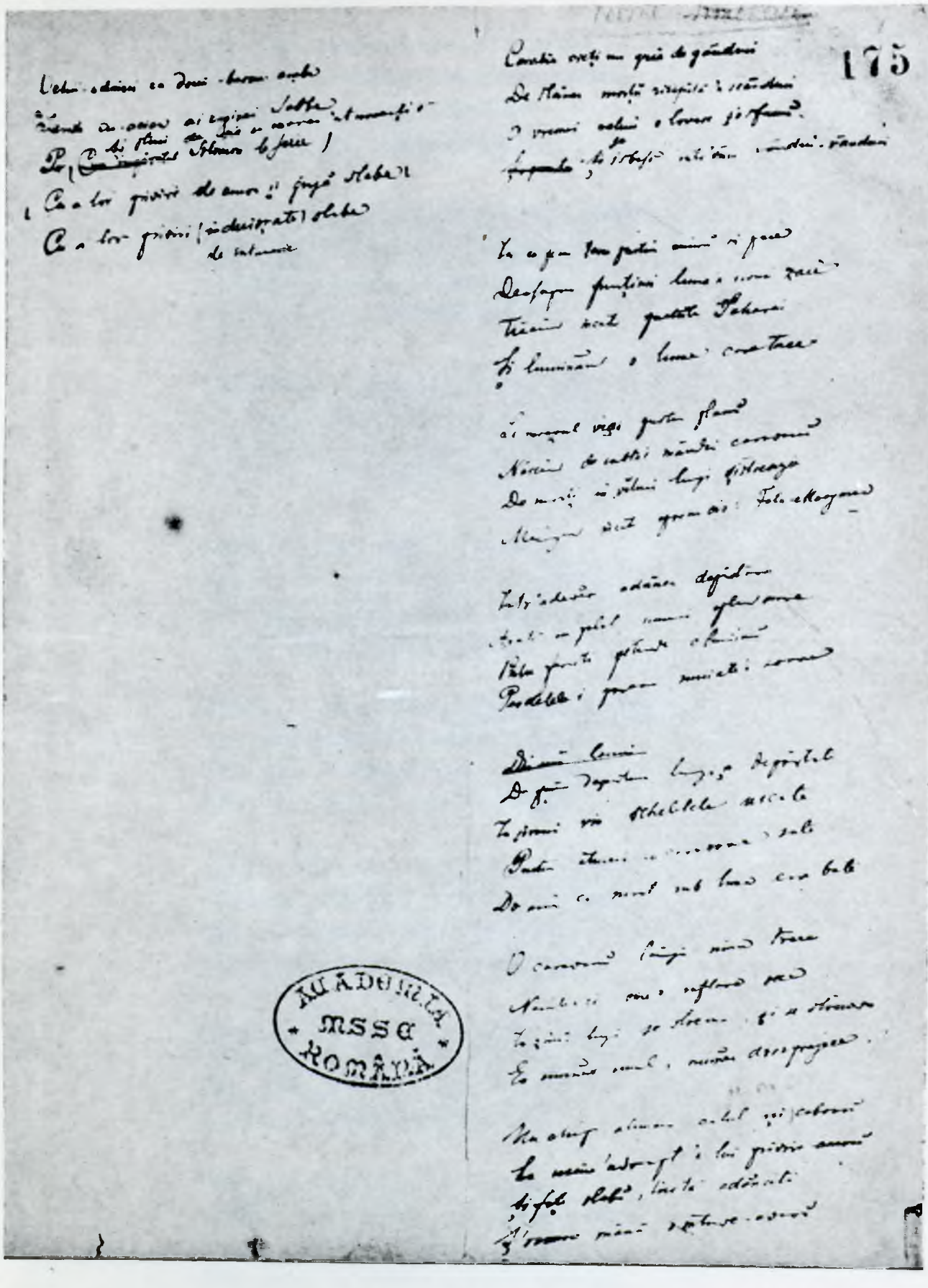

ACADEMIA
MSSC
ROMÂNĂ

Un chip atuncea de pe cal coboară.
La mine 'ndreaptă-a lui privire-amară
Și fața slabă, tristă, adâncită
Ș'ososasa mână o întinde-avară.

Dar să mă mișc nu am nici cum putere,
Căci țapăn mort eram și fără vrere.
Pleoapele-mi pe ochi erau lăsate
Deși prin ele eu aveam vedere.

Iar umbra 'n vălu-i de mătase sură
D' urechia mea și-apropie-a ei gură
Și-mi spune lin și 'ncet povestea mare,
Ce ca un râu etern în minte-mi cură:

« Colo 'n palat rezidă-o vrăjitoare
« Și om cu ochii vii de-o vede moare;
« Iar celor morți, lumina lor adâncă,
« Li dă viața nopții trecătoare.

« Deci vin și tu pe un schelet să 'ncalici,
« Să vezi palatu-i în lumini opalici;
« De șirul nostru să te ții în urmă
« Pân' la grădina ei cu flori italici.

« Și iată vălul meu ți-l dau — pe față
« Să-l pui, s'acoperi ochii tăi de ghiață,
« Ca nu cumva să se topească iute
« De a privirei ei tiranică dulceață».

Mă sui și plec... o umbră sunt din basme
Și o fantasmă sunt între fantasme,
Prin mâna mea de o ridic se vede
Ca și prin corpul străveziei iasme.

Din ce în ce cu toții se apropii.
Grădini lucesc și flori creșteau cu snopii
Iar roua curge în briliante umezi —
Din crengi de arbori luminează stropii.

Pe scări de marmur ne suim cu toții
Și morți-și caut' prin coloane soții:
Sunt tineri unii ca iubirea moartă,
Iar alți au barbe albe ca preoții.

Dar toți cu toții sunt de om ruine
Și risipiți din cârduri beduine
Au fost găsit amara, cruda moarte,
Intr'un pustiu arzând și fără fine.

Vorbesc încet... ca 'n somn... și vorba sună
Ca frunze-uscate cari vântu-adună,
Sau ca murmurul cel vrăjit de ape
Când peste codri-apare blonda lună.

De-odată 'n două șirul se desface.
In fund apare-un mândru chip ce tace;
Cu roșii flori de mac în păru-i negru,
Cu ochii 'nchiși un semn cu mâna-mi face.

Eu o urmez prin galerii înalte.
Isvoare vii din vase stau să salte
Și lângă ele nimfele de marmur,
Făpturi cerești unor măestre dalte.

Pe lucii muri aurite pilastre.
In jurul lor sunt așezate glastre,
Din care cresc bogate 'ntunecoase
Ici roze negre, colo flori albastre

Și pe ferești perdele de purpură. —
Un miros răcoros simțirea-mi fură;
Deschisă lin e ușa unei sale
Și noi minuni uimiții ochi văzură.

Un pictor a 'nflorit plafondul, murii,
Cu basme mândre, cu frumoase hurii
Și din cățui de-argint, copăr miroase
Cu fum albastru formele picturii.

Iar pe-un divan, ascuns între perdele
Albastre, înfoiate și cu stele,
Ședea regina basmelor măiastră —
Lumină lumea gândurilor mele.

Ea înșira mărgăritare 'n poale
Și pe-un covor persan, frumos și moale,
Ea 'ntinde surâzând ca 'n vis și leneș
A ei picioare de zăpadă — goale.

Ochii adânci ca două basme-arabe
Samăn cu-aceia ai reginei Sabbe,
Cum împăratul Solomon îi scrie,
Cu-a lor priviri de 'ntunecime slabe.

Cu ochi pe jumătate 'nchiși surâde:
« Deși privirea-mi pe cei vii ucide,
« Te uită lung la mine, tu, ce mort ești,
« Pân' al tău suflet ochii va deschide.

« L'al tău mormânt tu ești în pragul porții,
« Dar să te stingi nu este voia sorții,
« Ci 'n fața mea să lași încet să-ți cadă
« De pe-ai tăi ochi de ghiață vălul morții ».

Ingenunchind atunci am zis în sine-mi:
« O, dulce chip, cu mâna fruntea ține-mi
« Și de pe ochi ia-mi vălul trist și rece,
« Căci simt bătaia renviatei inimi ».

Și de pe ochi-mi cade ceața sură
Și noi minuni uimiții ochi văzură,
Căci înaintea mea stai vrăjitoare
Și basmu-asculți cu zîmbetul pe gură.

* * *

Ș'atuncea pier anticele portale.
In jurul meu iluminate sale
Și 'n loc de morți ființe vii, ce vesel,
Cu hohot râd — serbează bachanale.

Unde-s acum fantasticele șeme
Prin care luna străbătea 'ntr'o vreme?
Acele mii risipuri din pustie
Trăiesc... nici unul moartea nu și-o teme.

Când ar avea moarte o vecinicie
De-amor, de viață și de nebunie,
Ei nu s'ar veseli atât de tare
Precum o fac în astă moarte vie.

Ici vezi femeia plină și bălaie
Ce lasă 'ncet să cadă a ei straie;
Zâmbind rămâne 'n mijlocul mulțimei
Precum ar fi ieșit din caldă baie.

Ici una oacheșă se 'ntinde-a lene
In brațu-unui bărbat ce, de sub gene,
Ș'aruncă ochi 'ntunecoși sălbateci,
Setoși de patimi c'ale unei hiene.

Iar una stă cu ochii ei să soarbă
Pe-un vechiu ostaș cu 'ntunecime oarbă
Și degețèle fine ca de ceară
Și 'mpleticește 'n'a lui neagră barbă.

Un râs, un chiot, o vuire multă —
Cu toții strigă, nimeni nu ascultă;
Ocări frenetici sunt o desmierdare
Și desmierdarea deveni insultă.

Toți se iubesc — ș'o spun în gura mare.
Toți au făcut din viață sărbătoare:
De măști râzânde lumea este plină,
De comedianți și de femei ușoare.

Murmure doar s'aud de prin unghere,
Unde cu glasul blând amantul cere,
e când iubita gura ei uscată
De sărutări, deschide la plăcere.

Ce-i lumea asta mă întreb acuma
Au nebunit-au, sau domnește ciuma?
De-acopăr moartea, ranele hidoase
Cu râs, cu-amorul, cu beții, cu gluma?

« Ba nu — răspunse-atunci Șeherezade —
« Nu, nu îi vezi așa precum se cade;
« Viața lor un vis al morții este
« Azi pradă ei, iar mâni ea o să-i prade.

« Ce afli 'n lume? mii de generații,
« Popoare mândre sau obscure nații
« De mult periră și pe-a lor cenușă
« Trăiește... cine?.. ei! înmormântații.

« Moarte și viață, foae 'n două fețe:
« Căci moartea e isvorul de vïețe,
« Iar viața este râul, ce se 'nfundă
« In regiunea nepătrunsei cețe.

« Femeia goală, cufundată 'n perne,
« Frumsețea ei privirilor așterne;
« Nu crede, tu, că moare vre o dată
« Căci e ca umbra unei vieți eterne.

« Iubirea ta-i viață — a ei iubire
« E viață iar și iar de omenire.
« Voința ei ș'a ta de se 'mpreună
« Atunci e suflet în întreaga fire ».

LXII

PREOT ȘI FILOSOF

Căci n'avem sfinții voștri, voi ne mustrați preoți,
Deși de-a voastră tagmă suntem și noi cu toți...
Și n uă vânătoarea de aur și mărire
Ne 'nsamnă 'n astă lume a Răului domnire.
Și nouă 'nghesuirea pe drumul spre plăcere
In suflet naște scârbă și inimei durere.
Și noi simțim că suntem copii nimicniciei,
Nefericiri svârlite în brazdele veciei...
Și sufletu-ne 'n tremur, ca marea se așterne
Tăiat fiind de nava durerilor eterne;
Ca unde trecătoare a mării cei albastre,
Dorința noastră, spuma nimicniciei noastre.
Și noi avem o lege — deși nu Dumnezeu —
Simțim că Universu-l purtăm și prea ni-i greu:
Știm a fi strănepoții acelui vechiu păcat,
Ce semința Cain în lume-o a creat.
De n'o 'mbrăcăm în pilde e semn c'am înțeles,
Că 'n noi este credință, ce 'n alții e eres.
Căci eretic tiranul, ce Crucii se închină
Când oardele-i barbare duc moarte și ruină.
In van cu mâni uscate se roagă, ținând strana,
De-asupra lui cu aripi întinse stă Satana.
De geaba lângă patu-i alături stă sicriul
Când gloatele-i pe lume au tot întins pustiul.
Ce Dumnezeu e-acela care-ar putea să-l ierte
Că țări întregi schimbat-au în întinsori deșerte?
Și eretic e-acela ce rasa v'o sărută
Când ura 'n a lui suflet, de veche, e stătută?

In van cercați a-i drege căci răi rămân de-avalma
Și trebue ca soarta să-i spulbere cu palma,
Din visul să-i trezească, cu care-i înconjoară
Demonul lumii-aceștei — comedia-i bizară.

Nu ne mustrați! Noi suntem de cei cu-auzul fin
Și pricepurăm șoapta misterului divin.
Urmați în calea voastră mulțimii de absurzi
Și compuneți simfonii și imnuri pentru surzi,
Ascuteți adevărul în idoli, pietre, lemn,
Căci doar astfel pricepe tot neamul cel nedemn
Al oamenilor zilei sublimul adevăr —
Ce voi puneți în pilde, iar noi l-avem din cer.

LXIII

O, ADEVĂR SUBLIME...

O, adevăr sublime — o, tinichea și paie!
O, poezie mândră — o, buiguit nerod!
Istorie șpirată — minciună și bătaie,
Amor ceresc și dulce — a mucoșilor plod.

O, om, oglind' a lumei cu capul șuiu și sec,
Cu creerul ca ceața, cu coaste de berbec,
Stăpân pe-a ta gândire — cum ești p'instinct stăpân —
Se vede când femeea golește al ei sân.

Când poala ș'o ardică, de pulpa-i vezi, stăpâne,
Tu nu surâzi cu râsul cel lacom și murdar,
Tu nu ești ca un taur și nu ești ca un câne,
Ce umil dă din coadă cățelei lui cu har.

Nu ești gelos — ferit-a...cucoșii doar și vierii
Au numai obiceiul de-a se lupta 'n duel.
Tu nu ai patimi scumpe și lacrima muierii
Nu mișcă al tău suflet, nu 'ntunecă de fel.

Ești bun cu ai tăi semeni, nu c'alte animale.
Tu îi iubești atâta încât îi strângi de gât...
Și-i faci s'admire geniul — sunarea unei oale —
Și limba ta de flacări și plină de urît.

Istoria omenirei cu regi de poezie,
Cu regii de răsboaie e ca și un poem;
Dar totuși rog divina ca depărcior rămâie
De corpul meu nevrednic — nu-mi vine la cherem.

Cugetători ai lumei! o împuțiți eterul
Cu sisteme înnalte, puneți-l în săltar.
O ladă este lumea cu vechi buclucuri — ceriul
De stele și comèdii vă este un hămbar.

Preoți cu crucea 'n frunte, visternici de mistere,
Voi sunteți sarea lumei, formați inima ei.
E rău numai că ziua stați pe mâncat și bere
Și sara pe minciune și noaptea pe femei.

O drăngăniți pe gânduri voi musici; voi sculptor,
Imi pipăiți cu mâna un corp tremurător;
Și, voi, artiști dramatici strâmbați-vă la lună,
Pictori, eternitatea v'așteaptă c'o cunună.

Tu, timp, nu poți cununa în degete s'o sfermi
Căci zugrăvir' atâta de bine saci de viermi.
O, regi, ce puși pe tronuri de Dumnezeu sunteți
Să plătiți balerine și țiitori s'aveți,

O, diplomați cu graiul politicos și sec,
Lumea cea pingelită o duceți de urechi.
Imi place axiomul cel tacit, ființi spurcate:
Popoarele există spre a fi înșelate.

LXIV

ANTROPOMORFISM

In poiata tăinuită ca 'n umbroasă zăhăstrie,
Trăia puica cea moțată cu penetul de omăt;
Nu-i cucoș în toat' ograda, ce de-iubire căpiet,
S'urmărească insolenter innocenta ei junie.

Ce cochetă e copila, cu ce grație ea îmblă?
Și ce stele zugrăvește în nisip cu dulcea-i labă —
O găină virtuoasă, o găină prea de treabă
Cu evlavie ea cată fire de-orz și coji de jimblă.

Dară cine să admire a ei nuri și tinereță?
Boul chior, ce vede numai jumetă din a lui paie?
Ah! în inima-i fecioară simte-o tainică văpae
Pentru cucurigul dulce din cântări de dimineață.

Pierde gustul de mâncare, scormolește, de ți-i milă,
In pământ ca să găsească chipul cel dorit într'una
Sau se primblă visătoare, noaptea căutând în lună
A lui umbră luminoasă — melancolica copilă!

O găină 'mbătrânită, venerabilă matroană,
Ce de mult e schivnicită de lumești deșertăciuni,
Ea îi spune-ale ei taine, ca la raza 'nțelepciunei
Să găsească mângâiere pentru-a gândurilor goană.

Iar călugărița veche, ce de mult era iertată,
Ce de mult se disvățase de plăcerile d' iubire,
Ea cu limba ascuțită clevetește 'ntreaga fire —
Contra demoralisărei propovăduc 'nfocată.

Ah! îi zise mititica, nu privești la rândunele,
Cum din cuib scot puii capul se cutează pe ulucuri
Și apoi la miezul nopții îi aud făcând buclucuri
Sărutându-se cu ciocul, drăgostindu-se 'ntre ele.

Soarte-avem nefericită — îi răspunse-atunci bătrâna:
Nu-i găină rândunica, rândunoiul nu-i cucoș.
Necredința lor știută-i; aspri, răi, tiranicoși,
Ei trezesc viața 'n inimi și apoi o învenină.

Numai flori-s fericite, căci pe aceeași trupină
E pistilul feciorelnic și staminul bărbătesc;
Sub perdele verzi de frunze, se 'mpreun' și se iubesc,
Chipul junelui din floare c'odoranta lui virgină.

Dar cucoșul — ce netrebnic! nestatornic! — este drept:
Când el sulița iubirei în adâncu-ți suflet bagă,
Te simți dusă chiar în ceruri — uiți pe-o clipă lumea 'ntreagă,
Dar pe urmă gelozia sfarmă inima-ți din piept.

Căci pe urmă el te lasă, tristă, slabă, văduvită.
Cu aripele-ostenite ziua, noaptea stai pe ouă;
Mori de sete și de foame, nici un sâmbure de rouă,
Nici priviri de-amor n'aruncă la sărmana eremită.

Ci mai bine nu mai intre în gândirea ta virgină
Visele înșelătoare de iubire și plăcere —
Vin să 'nveți înțelepciunea, a naturi-adânci mistere
Și a stelelor mari drumuri, ce viitorul îl lumină.

Cum vorbeau înțelepțește ce s'audă și să vadă?
După gard străin cucoșul se preîmblă 'ncet turcește.
Puicei-i trece 'ndată pofta de-a vorbi filosofește,
Ea ascultă cu iubire cucoșeasca serenadă.

Ah! amorul îi pătrunde prin ureche; 'n van bătrâna
O ciupește 'n cap cu ciudă, vrea s'o ție de aripă;
Ea se smulge și aleargă tremurândă într'o clipă,
Printre gard privește dulce l'arătarea lui păgână.

Iar bătrâna cruce-și face cu-a ei labă și gândește:
Tinereță, tinereță! și oftând intră 'n poiată;
Apărată de 'ntuneric ipocrita cea șiretă
Pe un pui nevrâsnic încă alterată-l pricăjește.

Unde este învățatul cu talent fonognomonic
Să compue un compendiu despre blândele impresii,
Ce un sunet numa 'l naște în simțirile miresei,
Cum un cucurigu poate fi adânc, duios, demonic?!

Ce simțiri eroici, mândre, reprezintă cucurigul,
Cât curagiu — ce osebire de-al găinei cotcodac;
Ce frumos îi șade creasta ca un roșu comanac.
De dorință se 'nfierbântă, de amor o trece frigul!

Și maximele bătrânei pe-o ureche toate-i ese,
Cum intrară pe cealaltă. Sfătuiri contra iubire!
O 'nvățară ce i iubirea. Știe-atât că c'o privire
Galișă poate să prindă pe pașaua ce-și alese.

Ș'astfel ea făcând la planuri se 'nvârtește prin ogradă
Și trezește 'n bucuria-i, din gândire somnoroasă,
Pe-un clapon, mâhnit călugăr, cu-arătare pântecoasă,
Fără creasta de mândrie, fără glas și fără coadă.

Și făcând un *paa*! angelic, îl întreabă de nu-i frate,
De nu-i văr cu Don Juanul ce cânta de gard dincolo.
Dar monahul cel sinistru zise tragic: — « O! Apollo
« Mă ferească să fiu rudă cu-aste firi întunecate.

« Nu! pe mine preuteasa zeității pământene
« Lângă focul cel de jertfă, pe altar de cărămidă,
« M'a lipsit de demnitatea de cucoș — ca să-mi surâdă
« In a mea lipsă de patimi a lui Plato fenomene.

« Cu privirea mea cea castă, de 'nteres ne 'nfluințată,
« Văd în lume și în lucruri numai sâmburul ș'idea;
« Prototipu-l văd în toate, și cu-a geniului scântee
« Văd cucoșul lui Mohamet cu-arătare luminată.

«In sublime revelații a misterului etern,
«Mulțămesc vestalei groase ce-mi creă această soartă;
«Dumnezei or s'ospăteze umbra mea când va fi moartă,
«Închin viața-mi cugetărei, — un Pitagoras modern!».

El reintră în chilie, iar puicuța stă pe gânduri,
Și mereu prin minte-i îmblă demnitatea de cucoș —
«Ce-i lipsește lui Chirilă, ce au verii lui fieroși
Și el n'are?» — Astfel dânsa meditând îmblă pe scânduri.

Dar îi bate inimioara. Ea la gard se duce iarăși
Să privească iar la idol, cu-a lui pas de maiestate,
Creasta roșă, pieptu 'n care inima bărbată bate.
Cum ar vrea ea ca să-l aibă de-al juniei ei tovarăș!

Cum se teme ea acuma!... El o vede ș'o salută.
Ochi-i ard și el îi spune măguliri cavalerești.
«Nu! — el zice în ton liric — pentru flacăre cerești
«Nu există îngrădire, cât de naltă e trecută».

Vrea să sboare; dar Sibylla cu a măturei magie,
Ea, ce poartă grija scumpă pe-al vestalelor palat,
Il lovește și alungă cavaleru 'naripat...
Și în urma lui puicuța se uită cu nebunie.

Suferințele lui Werther se urmează 'n pieptu-i toate,
De și nu ca el eroic vrea cucoșul să s'ucidă;
El iubește — ea socoate cum portița să-i deschidă,
Dar rușinea-i virginală dela scopu-i o abate.

«Nu, nu! Ca din întâmplare, ca dincolo rătăcită,
«Să mă afle cumva noaptea și să-mi caute chichiță».
Și când luna împle noaptea, trist, ea urcă o căpiță,
Sare gardul și timidă lin pășește îndrăgită...

Rămâneți cu bine toate a copilăriei soațe,
Căci instincte tăinuite au învins în ea fecioara.
«Ce-am să pierd? — gândește dânsa — tot îmi spun de o comoară
«De păzit grea, ce odată trebue s'o pierzi în viață».

Dar de-odată el s'arată — rușinoasă vrea să sboare,
El aleargă după dânsa — cum ar vrea și cum n'ar vrea ;
Cum îi place să se lase prinsă. Sub aripa-i greà,
Ea se simte fericită, deși-afectă supărare.

« Vrei să fugi? — suspină dânsul — mă urăști atât de tare? ».
« Te urăsc ! — surâde dânsa cu-innocentă șireție,
« Cum să nu te-urăsc, tirane, când tu vrei să-mi faci rău mie? ».
El jură că nu, și cere botișor de împăcare.

Cum să nu-i dea? Poate dânsa să refuze-o rugăciune,
Spusă cu delicateță și poetic-formulată?
S'ar cădea ca să reziste? șade bine? Infocată,
Fericită e că pierde ce 'ndoiește prețu-iubirei.

Ceru 'ntinde sus senina-i pânzărie de azur,
Ca cusută e cu stele tremurând de-aŭrul lor grele.
Când o-acopăr a lui aripi, când îl simte pe-a ei șele
Innocența-i sângerează, i se 'ntunecă 'mprejur.

Ține mult această dulce, amoroasă nerozie.
Al ei suflet se topește de 'ntunericul molatec,
Simte pare c'o pătrunde un piron roș de jeratec,
Ce-o omoară ș'o turbează, o 'ndeliră ș'o sfâșie.

Ochișorii și-i închise, ca topită stă acuma
Și în vocea ei muiată pipăește nențeles.
El o mângâe, o 'ncredință, că de cer a fost trimes
Și menit ca s'o iubească și să-i joace dulcea glumă.

« Tu ! — ea zise — ce frumos ești, rege-al lumei de găine.
« Eu te iert ! amoru-ți dulce ca și miros de garofă »
Și ca 'n vechile tragedii el răspunde 'n antistrofă :
« Tu ești Venus în poiată, ochii tăi cerești lumine ».

Din istoria puicuței asta-i partea cea întâie,
Asta e icoana scump' a săptămânelor de miere ;
«Poezia-i intervalu 'ntre plăcere și plăcere» —
Optimist filosofează cu cucoșul, ce-o tămâie.

Dar curând al ei caràcter și simțirea ei naivă
Se schimbă 'n cochetărie. Cucoșeii cei mai tineri
Implu curtea strălucită a moțatei noastre Vineri
Și la glasul lor subțire ea s'arată milostivă.

Al găinăriei-Adonis, cu privirile 'ndrăsnețe,
Petit-crevé blazat, ironic, cu pasiuni titanomahe,
Obiectiv cronicei zilei a găinelor monahe,
Pe tipic îi face curte — Lovelace dela coteț.

Cu plăcere ea admite curtea junelui șagalnic.
Orice-obrăsnicie, rugă, ea îi trece cu vedere,
Ca 'n sultanul vechiu să-escite gelozie și durere —
Vai! de unde poate crede un sfârșit atât de jalnic!

Căci Sultanul, care-o crede cumcă e necredincioasă,
Tânărului Cicisbeo el acum cătà pricină.
Cu curagiu el se ridică, creasta-i roșă se 'nvenină
Și lugubru el îi zice: — «fugi sau mori tu, ticăloase!».

Făt-frumos gâtu-și îndoaie îndărăt și îi răspunde:
«Nu m'atinge-a ta insultă, tu, de-origină pebeu —
«Diferința prea e mare, cine ești? și cine-s eu?
«Eu petrec și eu fac curte cui voiesc și ori și unde».

«Te-oiu sili să lupți cu mine!» iritat strigă Sultanul.
Își sburli penele 'n ceafă și cu furie s'aruncă,
Luptă crunt, pe când deoparte stă nefericita pruncă,
Urzitoarea Iliadei, ce își plânge Don Juanul.

Se trântesc, se rup cu ciocul și mănâncă tăvăleală —
Obosesc. Se naște-acuma pe-o minută armistiț.
Dar curând se 'ncaer iarăși. Don Juanul cel pestriț
Cade 'n sânge și Sultanul trâmbiță pe el cu fală.

Iară Doña nu trădează, ce 'n simțire-i se petrece,
Nu trădează de-i durere, voioșie, nepăsare —
Poate vru să deie prețul părții cei învingătoare
Și de-aceea rămăsese ca și marmura de rece.

Ci profetic se arată preoteasa culinară —
Ia pe mort în poala-i sacră, de-a lui haină îl despoaie;
Ea îl spală 'n apă sfântă, și în scumpe măruntae
Pun miresme felurite pentru jertfa mortuară.

N' învârtiri misterioase peste focul vetrei sfinte,
Ea-l întoarce, curățindu-l de lumeștile-i păcate.
Palamarul ce slujește pământeasca zeitate
In Olymp îl ia și-l duce, jertfa zeilor fierbinte.

Și în rîsuri nesfârșite, artificiă de glume,
In vorbiri spirituale, observații învățate,
Despre-a artei culinare mari mistere 'ntunecate,
In divină nepăsare, ei stau jertfa s'o consume.

Vai! de ce nu ține nimeni o oratie funebră
Și nu 'ntoană-un « De profundis » pentru soarta-i mucenică!
Peste-a raclei porțelane nici o lacrimă nu pică.
Inima zeilor lumei, de ingrată, e celebră.

Ori n'au fost eroi în lume, înțelepți și virtuoși —
Uni 'n lupte pentru bine a lor sânge și-l vărsară,
Ceilalți lângă lampa albă sânta viață-și consumară
Să-i lumine — ca să aibă soarta bietului cucoș?

Oare el nu are-asemeni soarta oricărei ființe?
Suferințele unùia bucurii li sunt altòra;
Viața multora se stinge spre-a hrăni viața multora
Și mâncarea reciprocă e-a istoriei ființă.

Bietul rac! De viu l-aruncă ca să fiarbă 'n vinul cald.
Câte sufere? — ce-i pasă celui care nu e rac!
Ce îi pasă păsăruicei ce muncește pe-un gândac
Sau paingenul, ce suge capul muștei de smarald.

Păsăruica ia în sine simțul, gândul dintr'un greer
Ce ucide. Al lui suflet pe-al ei suflet 'navuțește...
Și cucoșul care moare naște 'n cel ce-l mistuește,
Cine știi ce simț în suflet, cine știi ce gând în creer.

Dar Sultanul spre durerea puiculiței lui naive,
Ce-omorî 'n duel pe-un tânăr de-o speranț' atât de mare,
La răcoare-i pus sărmanul, ca să cugete 'n mustrare
L' ale codicei penale paragrafe respective.

Deci puicuța văduvită singuric' acum rămâne.
N' început își plânge soarta și părea nemângâiată;
Dar curând cucoși mai tineri împlu partea neocupată
A duioasei inimioare de amor și jale pline.

Ea învață ca să uite. Ca marquiza de Châtelet,
Care pe Voltaire bătrânu 'nlocui cu Saint-Lambert,
Pentru inima-i vicleană cucoșeii nu se cert,
Căci din tânăr în mai tânăr n' academia-i îi iè.

In curând ea pierde 'n curte tot al noutății farmec.
Nu-i cucoș ce nu-i luase tot ce-o puică poate dà,
In curând alte găine al ei nimb l-întunecà,
Cum odată-l întrecuse, pe Harun, Vizirul Barmeg.

Inzădar li imputează a lor gânduri sensuale.
« De — răspunde cu-ironie unul din amanții foști —
« Inima-mi întreag' a ta e — dar ce vrei — noi suntem proști,
« Simțul îmblă dup' o carne mai tânără și mai moale».

In curând cade pe gânduri, deveni curând bigotă;
Cum se 'ntâmplă, din Phrinee deveni călugăriță.
Limba i îmblă, ascuțită ca la vechea-i protectriță —
Poiata afurisește și ograda poliglottă.

Și atunci găinăreasa de căderea-i se îndură:
Despărți găinărimea cu viață immorală
De chilia solitară a puicuței, ce își spală
A trecutului păcate prin asceza cea obscură.

Ea cătà societatea părințelului Chirilă,
A claponului lugubru cu humorul lui de bute;
El iubește 'n ea ideea frumuseței cei trecute,
In matroana desflorită vede încă pe copilă.

Ea vedea în înțeleptul cu-arătare reverendă
Prototipul cucoșimei, pe-al cucoșilor cucoș,
Când cu flori de-oratorie și cu ochi bisericoși,
Adâncit platonizează în tiradă somnolentă.

Astfel dar finî și dânsa drumul sorții pământene:
Arde lumânarea vieții până la un căpițel.
Și acum la bătrânețe, să-l uzeze și pe el,
Ea drept candelă l-aprinde ființei suprapământene.

Unt de lemnu 'n sânt-pretinsa vatră a bigoteriei
E același ce 'n amoruri pământene-a licurit; —
Duhul sfânt în chip de porumb nu din cer s'a pogorît
Ci mai jos de brâu l-avuse Iosif și l-a dat Mariei.

Iară voi, ce 'n nopți când luna peste vârfuri de copaci
Ca un scut de-argint răsare, împlând lungile alee
C'umbre negre și dungi albe — urmăriți pe vr'o femee,
Suppusând sub a ei poale mult mai mult de cât doi craci; —

Voi, ce-uniți tot universul în zâmbirea mintii scurte,
Ce cătați gândiri de înger n'ochii mari, cari vă par
Două nopți însprâncenate — vie-vă 'n minte măcar,
Cumcă demonul din ochi-i e același de sub burtă.

Ah, gândiți o clipă numai la sulița cu vârf roș
Și la rana ce o face, sângele-innocent ce-l varsă —
Ca să vezi câte iluzii minte inima cea arsă,
Pe când Doña e-o găină și Seniorul un cucoș.

Deci dară, boieri de cinste, că-mi făcui tot boerescu
Mai cu rime, mai cu vorbe, când de samă când de clacă;
Am ajuns la *deciu* — mă scarpin — închid cartea mea possacă
Și cu multă plecăciune vi se 'nchină

— Minunescu.

1876

LXV

EU NUMĂR, AH!, PLÂNGÂND

Eu număr, ah!, plângând:
— Al nopții miez sună —
Al despărțirii ceas
Adânc vibră.

Adio! scump'acum.
Al lunii disc senin
Din crengi de arbori mari
S'arată plin.

Abia din braț te las —
De trist abia mă duc,
Nainte-mi vecinic treci
Un blând năluc.

Și zi și noapte treci —
La tine 'n veci gândesc,
Copil frumos și blond,
Ce mult iubesc!

Auzi: din codri cum
Isvoare prund răstorn
Și melancolic blând
Un glas de corn.

LXVI

CÂNTEC VECHIU

Vino, scumpă, de privește
Dorul tău cum mă muncește.
Nici de fel cum nu mă lasă
Nici să intru sara 'n casă,
Ci din așternut mă scoală,
Ca pe-un pătimaș de boală
Și mă face de alerg
Neștiind pe unde merg.
Când în zori de dimineață,
Mă visez cu tine 'n brață,
Când te strâng să nu te pierd
Și te chem și te desmierd,
Ars deodată sar din pat,
Singurel m'am deșteptat,
Suspinând și amețit
Mă simt *mai* nenorocit.
Sunt de carne, nu-s de fier!
Ce să fac ca să nu pier,
Căci rănit sunt de amor,
De nici trăesc, nici nu mor:
Somnul meu nu este somn,
Nici pe mine nu sunt domn.
A dormi de sunt pe cale,
Zăresc chipul Dumitale:
O icoană zugrăvită
Cu mulți nuri închipuită.

LXVII

EA-ȘI URMA CĂRAREA 'N CODRU

Ea-și urma cărarea 'n codru.
Eu mă iau pe a ei urmă,
Când ajung cu ea alături
Răsuflarea-mi mi se curmă.

Mai răsuflu înc'odată,
Zic o vorbă, ea tresare
Și se uită 'n altă parte
Și răspuns de loc nu are.

Dar mereu de ea m'apropiu
Și vorbesc și îi dau sfaturi;
Ea se apără c'o mână
Și se uită tot în laturi.

Când pe talie-i pun brațul,
Ea se frânge, va să scape,
Dar o trag mereu spre mine,
Mai aproape, mai aproape.

Mai nu vrea și mai se lasă.
Capul ei mi-l pun pe umăr,
Pun pe ochi 'nchiși, pe gură,
Sărutări fără de număr.

Și la piept o strâng mai tare.
Răsuflarea-mi se sfârșește;
O întreb de ce-i mâhnită,
O întreb de mă iubește.

Iar ea ochii și-i deschide
Mari, puternici, plutitori:
« Imi ești drag din cale-afară,
« Dar obraznic uneori ».

LXVIII

DE CE MĂ'NDREPT Ș'ACUM...

De ce mă 'ndrept ș'acum la tine iarăș?
Căci făr' de tine n'am de spus nimică...
Și azi nu-mi pasă lumea ce-o să zică
De-acest poem, în contră-mi, spre ocară-și.

De grija ei un fir de păr nu-mi pică...
Să iee dar copiii mei în ghiară-și;
Părerea ta, iubit și blond tovarăș,
De ea mă bucur și de ea mi-e frică.

Amor și moarte sunt în dușmănie:
Amic acestei des am căutat-o,
Ci 'n drumul ei m'am dat copilo, ție...

Vĭața mea din nou ai câștigat-o
Și orice road' a ei și armonie
A ta-i cu drept: deci și pe-aceasta — iat-o!

LXIX

GÂNDIND LA TINE

Gândind la tine fruntea-acum mă doare.
Nu știu ce rost mai are-a mea v ață
Când n'am avut o clipă de dulceață:
Amar etern și visuri peritoare!

De ce în noapte glasul tău înghiață!
Vedea-vor ochi-mi încă-odată oare
Frumosul trup, — femee zâmbitoare! —
Ce mi-a fost dat să-l strâng o clipă 'n brațe?

Tu, blond noroc al unui vis deșert,
Tu visul blond unui noroc ce nu e,
De-i mai veni să știi că nu te iert.

Căci dorul meu mustrări o să-ți tot spue
Și sărutându-te am să te cert
Cu desmierdări cum n'am spus nimăruie.

LXX

CĂRȚILE

Shakespeare! adesea te gândesc cu jale,
Prieten blând al sufletului meu;
Isvorul plin al cânturilor tale
Imi sare 'n gând și le repet mereu.
Atât de crud ești tu, ș'atât de moale,
Furtună i azi și linu-i glasul tău;
Ca Dumnezeu te-arăți în mii de fețe
Și'nveți ce-un ev nu poate să te 'nvețe.

De-aș fi trăit când tu trăiai, pe tine
Te-aș fi iubit atât — cât te iubesc?
Căci tot ce simt, de este rău sau bine,
— Destul că simt — tot ție-ți mulțumesc.
Tu mi-ai deschis a ochilor lumine,
M'ai învățat ca lumea s'o citesc,
Greșind cu tine chiar, iubesc greșala:
S'aduc cu tine mi-este toată fala.

Cu tine da... Căci eu am trei isvoară
Din care toată mintea mi-o culeg:
Cu-a ta zâmbire, dulce, lină, clară
A lumii visuri eu ca flori le leg;
Mai am pe-un înțelept... cu-acela iară
Problema morții lumii o desleg;
Ș'apoi mai am cu totul pentru mine
Un alt maestru, care viu mă ține...

Dar despre-acela, ah, nici vorbă nu e.
El e modest și totuși foarte mare.
Să tacă el, să doarmă ori să-mi spuie
La nebunii — tot înțelept îmi pare.
Și vezi, pe-acesta nu-l spun nimănue.
Nici *el* nu vrea să-l știe orișicare,
Căci el vrea numai să-mi adoarmă 'n brață
Și de cât tine mult mai mult mă 'nvață!

LXXI

PE GÂNDURI ZIUA...

Pe gânduri ziua, noaptea în veghere
Astfel viața-mi tot în chinuri trece —
Va vrea natura oare să se plece
La ruga mea — să-mi deie ce i-oiu cere?

Nimic nu-i cer de cât mormântul rece,
Repaos lung la lunga mea durere —
De cât să port iubirea-mi în tăcere
Mai bine ochiu-mi moartea să mi-l sece.

Căci lumea e locașul pătimirei:
Un chin e valu-i, iară gândul spuma,
Dureri ascunse farmecele firei.

Odată te-am văzut — o clipă numa
Și am simțit amarul omenirei...
Ce-am folosit că-l știu și eu acuma?

LXXII

TU CEI O CURTENIRE...

Tu cei o curtenire
In glumă — şi doreşti
Să-ţi spun a mea iubire
In versuri franţuzeşti.

Dar eu sunt melancolic
Şi nu ştiu să răspund.
Nu pot să 'mbrac în glume
O taină ce ascund.

Tu râzi şi-ţi razemi capul
De umăru-mi încet
Şi 'n ochii mei îmi cauţi,
Vicleano, aşa cochet.

Tu vezi că în iubire
Nu ştiu ca să glumesc;
Nu-ţi pare oare bine
C'atâta te iubesc?

LXXIII

DORMI!

De ce te temi? au nu eşti tu cu mine?
Las' ploaia doar' să bată în fereşti —
Las' vântul trist prin arbori să suspine,
Fii liniştită tu! Cu mine eşti.

Ce te-ai sculat şi te uiţi în podele?
Uimită pari şi pari a aştepta.
Nu poţi vedea cu ochii printre ele —
Vrei să-ţi aduci aminte de ceva?

Lasă-te 'n perini — eu îţi voiu da pace.
Dormi tu — şi lasă să rămân deştept.
Pe când citesc întotdeauna-mi place,
Din când în când să cat la tine drept,

Să văd cum dormi...
să te admir cu drag...
Cu gura-abia deschisă 'ncet respiri,
De pe condei eu mân' atunci retrag.
Pătrunde pacea tristele-mi gândiri.

Frumoasă eşti... o prea frumoasă fată.
Ca marmura de albă-i a ta faţă.
Imi vine să alerg la tine 'ndată
Ş'astfel cum dormi să te cuprind în braţă.

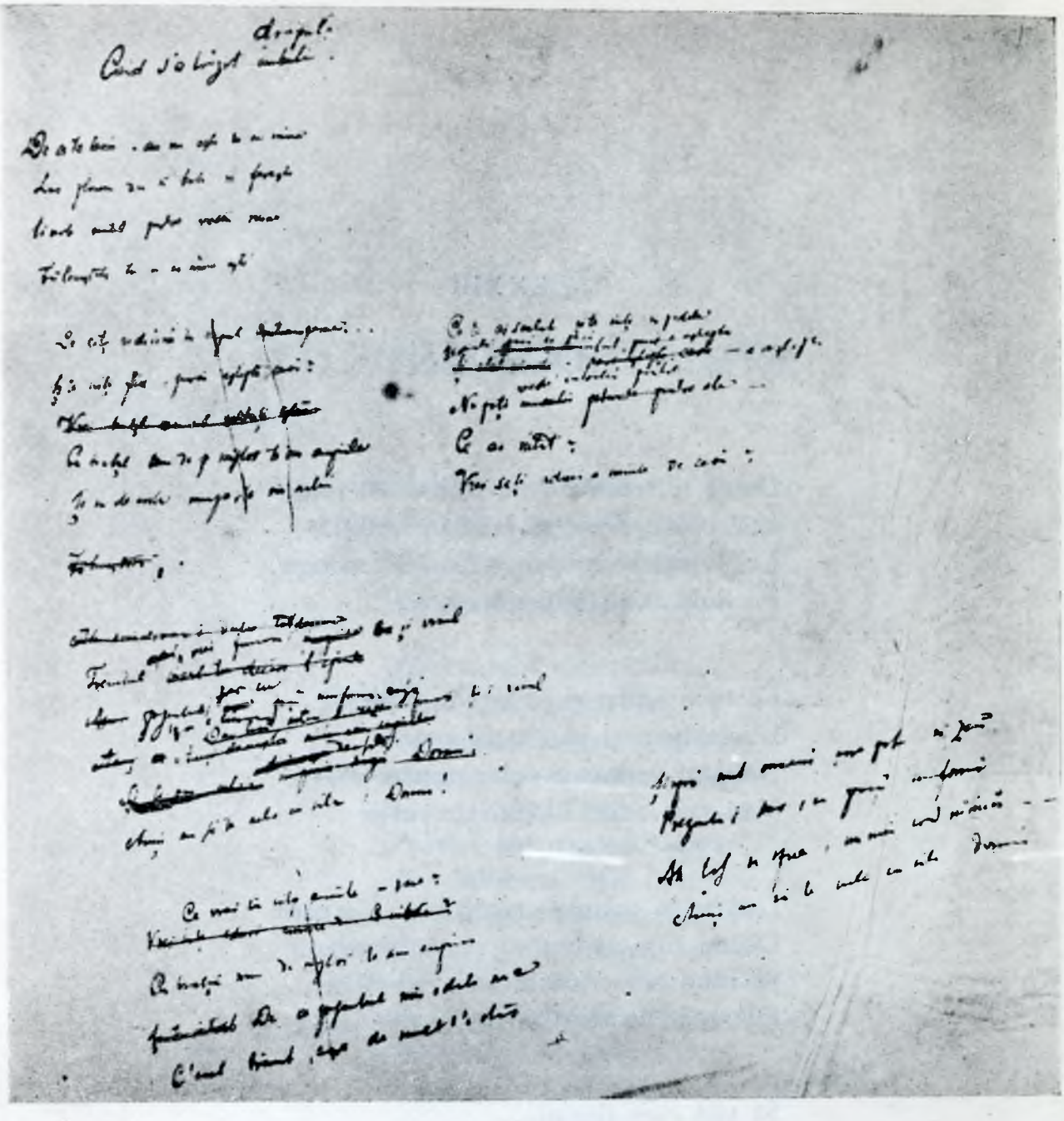

Manuscrisele Academiei R.P.R. DORMI 2262,148 v. (34,2 cm. × 20,3 cm.)

Dar te-ai trezi... păcat! și nu mă 'ndur.
Dormi liniștit c'un braț pe după cap.
Din când în când cu ochiul eu te fur,
Din când în când din mână cartea scap.

Și-s fericit... Pulsează lunga vreme
In orologiu cu pașii uniformi...
De ce te temi? Cu mine nu te teme!
De nu te culci, te culc cu sila... Dormi!

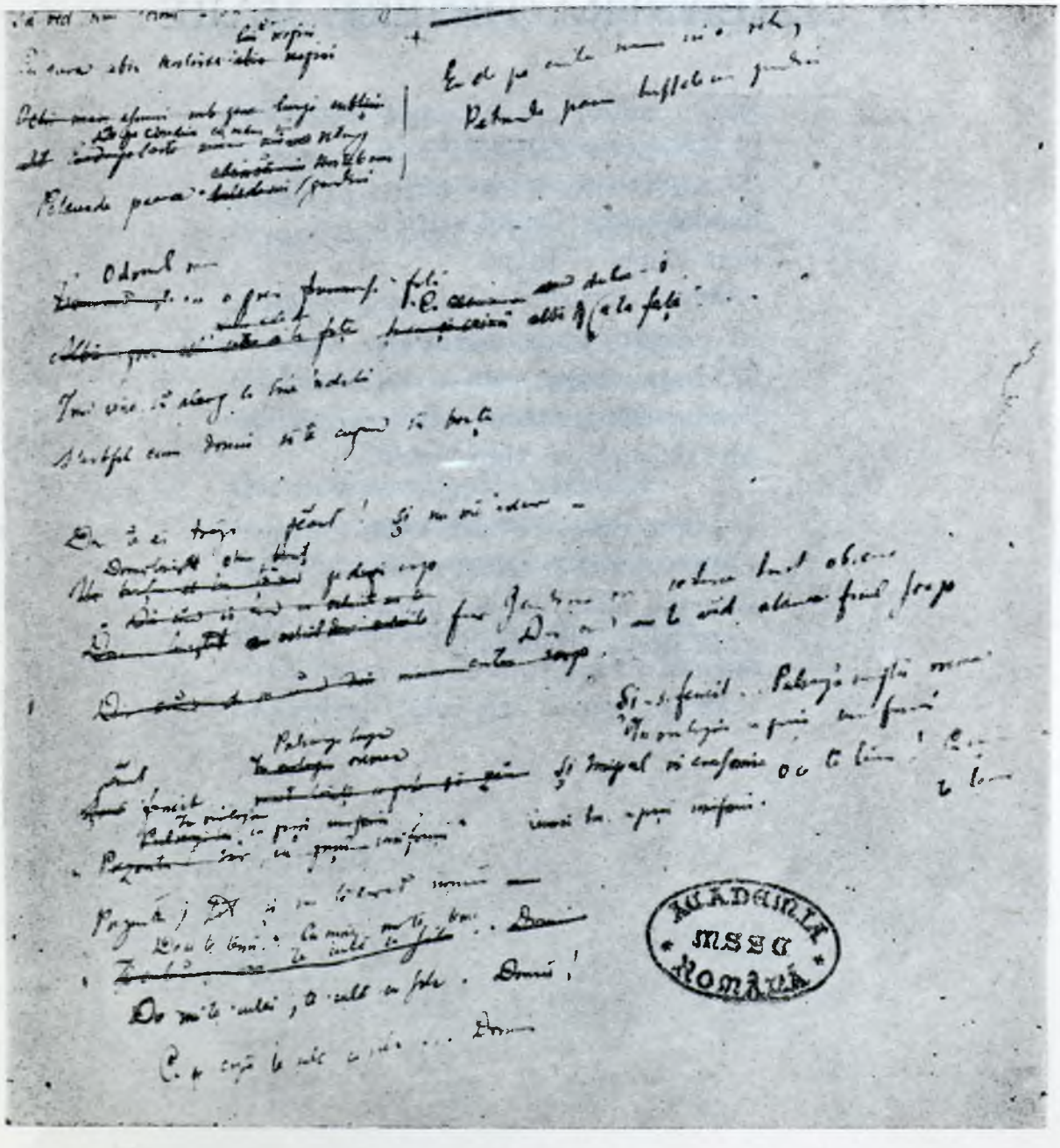

Manuscrisele Academiei R.P.R. DORMI! 2262,61 (34,2 cm. × 20,3 cm.)

LXXIV

ÎN FEREASTRA DESPRE MARE

In fereastra despre mare
Stă copila cea de craiu —
Fundul mării, fundul mării
Fură chipul ei bălaiu.

Iar pescarul trece 'n luntre
Și în ape vecinic cată —
Fundul mării, fundul mării
Ah! de mult un chip i-arată.

— « Spre castel vr'odată ochii
« N'am întors și totuși plâng —
« Fundul mării, fundul mării
« Mă atrage în adânc ».

LXXV

COBORÎREA APELOR

Din munți bătrâni și din păduri mărețe
Se nasc isvoare, ropotind se plimbă,
Deprind pe rând oceanica lor limbă
Și sunt în codri pustnici cântărețe.

Spărgând prin stânce albia lor strâmbă
Se legăn' line și fac valuri crețe.
In drumul lor ia firea mii de fețe —
Aceleași sunt deși mereu se schimbă.

Dar cu adâncul apei s'adâncește
In glasul lor a sunetului scară.
Devine tristă — rânduri-rânduri crește

Păn' ce urnindu-se în marea-amară
— Ca fluviu mândru, ce-ostenit mugește —
Al tinereței dulce glas de mult uitară.

LXXVI

MARIA TUDOR

De ce cu ochi 'ncremeniți sub bolte
De marmur — tu-l privești cu spaimă crudă?
Pândești ca leii, fruntea ta asudă
Și pumnu-ți vra mânia-i s'o desvolte.

Secerătorul tău l-ai pus la trudă
Și snopi de vieți sunt a lui recolte;
Pentru-al lui cap ai înfruntat revolte
Și astăzi simți că strângi la piept pe-o Iudă.

Te 'nnalță 'n cer invidia vulgară
Căci știi din lorzii jungh ați a face
Lui Fabiano a mărirei scară.

Tu ești regină și astfel îți place.
Cine te vede, slab obraz de ceară,
Știind furtuna vieții tale — tace.

LXXVII

E ÎMPĂRȚITĂ OMENIREA...

E împărțită omenirea
In cei ce vor și cei ce știu.
In cei de 'ntâiu trăiește firea,
Ceilalți o cumpănesc ș'o scriu.
Când unii țese haina vremei,
Ceilalți a vremii coji adun':
Viață unii dau problemei,
Ceilalți gândirei o supun.

Dar pace este între dânșii:
Ce unii fac iau alți aminte,
Căci până azi domnește 'ntr'înșii
A cărții tale graiuri sfinte.
N'a intrat viermele 'ndoielii,
Copil e ochiul lor când vede,
Căința văd urmând greșelii,
Căci omul tot în tine crede.

Al răului geniu arate-mi
Un om din viță pământească,
Ce-ar fi 'ncercat ale lui patemi
Naintea ta să 'ndreptățească;
Căci buni și răi trăiesc în tine,
Cuvântul tău e calea lor —
De-a lor abateri li-i rușine,
Căci tu ești ținta tuturor.

Virtutea nu mai e un merit,
Căci merit nu-i când nu e luptă.
Asupra ta ei nu se 'ntărît
Cu viața 'n joc, cu mintea ruptă;
Mânând cu anii colbul școlii
Ei cred făr' a fi înțeles,
Din cărți străvechi roase de molii
Își împlu mintea cu eres.

Ei nu pătrund a ta mărire —
Minune-i pentru dânșii tot.
Necercetând nimic în fire
Nimic nu știu, nimic nu pot;
Căci nu-i supusă lămuririi
Gândirea 'n capul înțelept —
La toate farmecele firii
Se bat cu mânile pe piept.

LXXVIII

SONET SATIRIC

Pișcată-ți este mâna ta de streche,
De miști în veci condeiul pe hârtie —
Dureaz' un șir sau fabrică o mie:
Cuvinte-nouă-or fi, dar blaga veche.

Ce are 'n gând un om aceea scrie,
Nimica nou tu n'ai de spus Ureche,
Cu Pantazi fiind pe veci păreche
Tu isvodești cel mult, ce dânsul știe.

Ți-asamăn fruntea unei vii paragini
Și vânt și pleavă sunt a tale scrieri,
De zei lipsite, vai! a tale pagini.

Zadarnic paiul sec al minți-l trieri,
Drapându-i golul ei cu reci imagini:
Nimic nu iese dintr'un dram de crieri.

LXXIX

AI NOȘTRI TINERI...

Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravata cum se leagă, nodul,
Ș'apoi ni vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteț de oaie creață.

La ei își cască ochii săi nerodul
Că-i vede-în birje răsucind mustață,
Ducând în dinți țigara lungăreață...
Ei toată ziua bat de-a lungul Podul.

Vorbesc pe nas, ca saltimbanci se strâmbă:
Stâlpi de bordel, de crâșme, cafenele
Și viața lor nu și-o muncesc — și-o plimbă.

Ș'aceste mărfuri fade, ușurele,
Ce au uitat pân' și a noastră limbă,
Pretind a fi pe cerul țării: stele.

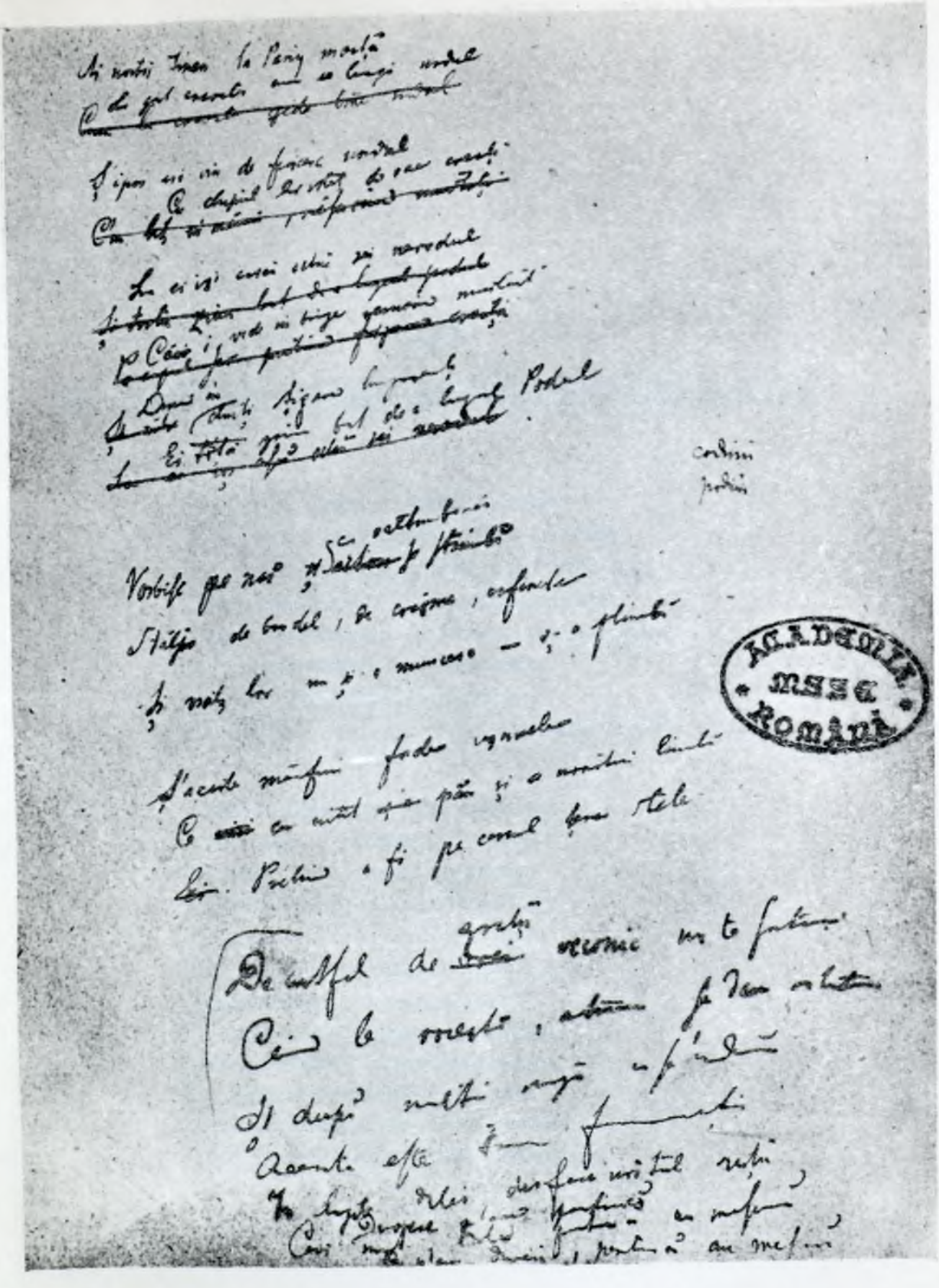

ACADEMIA
MSSC
Romînă

LXXX

ÎN LIRĂ-MI GEME ȘI SUSPIN' UN CÂNT

In liră-mi geme și suspin' un cânt,
Căci eu îmi vărs acum veninu 'n vânt.
Prin minte-un stol de negre gânduri trec:
Spre casa cea din patru scânduri plec,
Gemând, plângând cu fruntea pun pe mâni,
Se rumpe suflet, mi se rupe sân,
Scăpare caut înzădar de chin...
Să stângi un dor ce 'n sânu-mi arde — vin!

Când te doresc eu cânt încet-încet:
Plec capul la pământ încet-încet
Și glasul meu răsună tânguios
Ca tristul glas de vânt încet-încet.
Și orice vis, orice dorinț' a mea
Eu singur le-am înfrânt încet-încet.
Săgeata doar a crudului amor
In suflet mi-o implânt încet-încet
Și simt veninul pătrunzând adânc...
Cu sângele-l frământ încet-încet
Și nu-mi rămâne de cât să pornesc
Spre al meu trist mormânt încet-încet.

LXXXI

AH, CERUT-AM DELA ZODII

Ah, cerut-am dela zodii,
De l'al sorții mele faur,
Dulcii sânului tău rodii
Ș'al tău cap scăldat în aur.

Ș'ale tale mâni de ceară,
Fruntea-mi rece să desmierzi,
Fața albă 'n părul galbăn
Și îndărătnici ochii verzi.

Ș'astăzi tu de bună voie
Fericită 'n brațe cazi 'mi;
Capul tău scăldat în aur
De-al meu umăr tu îl razimi.

Astăzi tu de bună voie
Imi întinzi dulcea ta gură:
Soartea mi le-a dat pe toate
Cu asupra de măsură.

LXXXII

AZI E ZI INTÂI DE MAI

Azi e zi întâi de Mai,
Azi e ziua de Armindeni;
Eu te cat drăguța mea,
Eu te caut pretutindeni.

Eu te cer dela isvor,
Dela codrul cel de brazi,
Dela vântul ce lovi
Bălsămind al meu obraz.

Intreb munții cei înalți,
Dela râuri eu te cer:
De-au văzut cumva ascuns
Al vieți-mi giuvaer.

Cu-al tău zâmbet răsfățat
Și cu dulcile cusururi,
Te-am iubit, copil drăguț,
Te-oiu iubi de-acum și pururi.

Te iubesc făr' de 'mputări,
Fără urmă de căire —
Dară, vai, nu te găsesc
Nicăire, nicăire.

LXXXIII

CE ȘOPTEȘTI ATÂT DE TAINIC...

Ce șoptești atât de tainic,
Tu, isvor de cânturi dulci?
Repezind bălaia undă
Floarea țărmului o smulgi

Și o duci, o duci cu tine,
Vâjâind încet pe prund;
Ale tale unde floarea
Cine știi unde-o ascund?

Astfel trece și vïața-mi,
Dar o floare 'n valu-i nu e,
Nici nu spun ca tine doru-mi
Nimăruie, nimăruie.

Ci eu trec tăcut ca moartea,
Nu mă uit la vechii munți;
Scrisă-i soarta mea în creții
Intristatei mele frunți.

Numai colo, unde teiul
Lasă floarea-i la pământ,
Eu încep să mișc din buze
Și trimit cuvinte 'n vânt.

Vis nebun, deșarte vorbe!
Floarea cade, rece cântu-i
Și eu știu numai atâta
C'aș dori odat' să mântui!

LXXXIV

FEMEIA?... MĂR DE CEARTĂ

Femeia? Ce mai este și acest măr de ceartă,
Cu masca ei de ceară, și mintea ei deșartă,
Cu 'nfricoșate patimi în fire de copilă,
Cu fapta fără noimă, când crudă, când cu milă,
A visurilor proprii eternă jucărie?
Un vis tu ești în minte-i — și astăzi te mângâie,
Iar mâne te ucide. Cu-același râs pe buză
Ea azi ascultă șoapta-ți de-amor să o auză,
Iar mâni cu mii propuneri te chinue și știe
Că orice nerv în tine îl rumpe și-l sfâșie.
Comediantă veche ca lumea — comedie
Ea joacă azi — juca-va de astăzi ani o mie,
Cu-aceeași mască mândră, netedă, mișcătoare —
Și cel iubit de dânsa azi râde, mâne moare.
Și astă nerozie, cruzime întrupată,
In lumea cea de chinuri ea oare ce mai cată —
Ea, cea ce nu gândește, gândind doară cu gura ?
Căci sărutări și vorbe de-amor i-a dat natura,
Și râsul cel mai vesel, zâmbirea 'mbătătoare,
Atâta 'nțelepciune e 'n gura ei de floare,
Atâta 'nțelepciune pari a vedea, ș'atâta
Plăcere pare-a duce în inima-amărîtă,
Când capul c'oboseală pe umăru-i ți-l culci
Sau când te uiți în ochii-i ucizător de dulci,
Incât chiar mântuirea cea vecinică ți-o sfermi
Și redevii un Sizif — sacrifici pentru viermi :
Să le compui în lume o haină 'n generații —
Sacrifici și mândrie, și minte, ș'aspirații.

O, moarte, dulce-amică — sub mantia ta largă
Acoperi fericiții — și magica ta vargă
Atinge câte-o frunte de om, ce te dorește:
Il face ca Titanii, de tot disprețuește,
Disprețuește lumea, pe sine — și 'nsfârșit —
Disprețue gândirea că e disprețuit,
Privește astă viață ca pas spre mântuire,
Ocazie durerei, o lungă adormire
In inimi spăimântate — un chin și o povară,
Ce veacuri ce trecură pe umeri i 'ncărcară.
A vieții comedie mișcată e de aur —
Când scena astei viețe e-al mântuirei faur.
Ironică e ziua ce vesel te privește
Pe când în fire-o ființă pe alta prigonește,
Ironică-i mișcarea a florilor în vânt
Când sug cu rădăcina v ața din pământ;
Ironic e pământul — visternic de viețe
Când sânul lui ascunde semințe mii, răzlețe,
Cari ieșind odată l'a soarelui lumină,
Cu capul se salută, se sug cu rădăcina.
O luptă e viața și toată firea-i luptă,
Milioane de ființe cu ziua întreruptă
Susțin prin a lor moarte, hrănesc prin putrezire,
Acea frumoasă haină ce-acopere pe fire.
In van creați la vorbe și le-asvârliți în vânt:
Plodirea este rolul femeei pe pământ.
Priviți acele râsuri, zâmbiri, visări, suspine,
Dorința de plodire o samănă în tine.
Ce vă certați cu noaptea și buiguiți cu luna?
De-ți face-o, de nu-ți face-o... tot una e, tot una.
De nu-ți fi voi în lume din nou să prăsiți neamul,
Oricare vită șue, oricare tont e-Adamul
Vieței viitoare... și fie-un par de gard,
Femei rămâe 'n lume, de doru-i toate ard.

O, moarte! — nu aceea ce-omori spre-a naște iară,
Ce umbră ești viețiii, o umbră de ocară —
Ci moartea cea eternă în care toate-s una,
In care tot s'afundă, și soarele și luna,

Tu, care eşti enigma obscurei conştiinţi,
Cuprins' abia de-o minte, din miile de minţi,
Tu, stingere! Tu, chaos — tu, lipsă de vïaţă,
Tu, ce pân şi la geniu spui numai ce-i în cărţi;
O, slabă fulgerare... cea, cărui nu te teme,
Ingheţi nervul vïeţii din fugătoarea vreme,
Când alţii cu-a lor gânduri mereu în lume sapă,
— Istorie e viaţa ce scrisă e pe apă —;
Pe tine, dulce-amică, pe tine întuneric,
Tu, care c'o suflare stingi jocul cel feeric
Al lumei sclipitoare — pe tine, gând de noapte,
Te stinge o femee cu tainicele-i şoapte.
Nimic nu e în şoapta-i — ştii tu ce ea şopteşte?
Ea nu mă vrea pe mine — pe tine te urăşte.
Când îmi zâmbeşte mie, ea-atunci s'a pus la pândă:
Tu eşti jertfa la care ţinteşte-a ei isbândă,
Ea n'a ştiut v'o dată, că ce voieşte-i alta —
Că tu eşti inamicu-i şi că eu sunt unealta.
Unealtă chinuită! unealtă de ocară,
Când eu cunosc prea bine iubirea că-i amară,
Mă mint pe mine însumi, doresc şi cred c'amorul
Folos mi-aduce mie...

LXXXV

CÂND TE-AM VĂZUT, VERENA...

Când te-am văzut, Verena, atunci am zis în sine-mi:
Zăvor voiu pune minți-mi, simțirei mele lacăt,
Să nu pătrundă dulce zâmbirea ta din treacăt
Prin ușile gândirei, cămara tristei inemi.

Căci nu voiam să ardă pe-al patimilor rug
Al gândurilor sânge și sufletu 'n cântare-mi;
Și nu voiam a vieții iluzie s'o sfaremi
Cu ochii tăi de-un dulce, puternic vicleșug.

Te miri atunci, crăiasă, când tu zâmbești, că tac:
Eu idolului mândru scot ochii blânzi de șerpe,
La rodul gurii tale gândirile-mi sunt sterpe,
De cărnurile albe eu fălcile-ți disbrac.

Și pielea de deasupra și buzele le tai.
Hidoasa căpățină de păru-i despoiată,
Din sânge și din flegmă scârbos e închegată.
O, ce rămase-atuncea naintea minți-mi? Vai!

Nu-mi mrejuai gândirea cu perii tăi cei deși,
Nu-mi pătrundeai, tu idol, în gând vr'odinioară;
Pentrucă porți pe oase un obrăzar de ceară
Păreai a fi 'nceputul frumos al unui leș.

Oricât fii mlădioasă, oricum fie-al tău port,
Și blândă ca un înger de-ai fi cântat în psalme
Sau dacă o heteră jucând băteai din palme,
Priveam de o potrivă c'un rece ochiu de mort.

De dulcea iscodire eu mă feream în laturi.
In veci cătam în suflet mânia s'o întărt,
Ca lumea ş'a ei chipuri să-mi pară vis deşert
De muiereşti cuvinte şi lunecoase sfaturi.

Uşor te biruieşte poftirea frumuseţii,
Ziceam — şi o privire din arcul cel cu gene
Te 'nvaţă crud durerea fiinţei pământene
Şi 'n inimă îţi bagă el viermele vieţii.

Venin e sărutarea păgânei zâne Vineri,
Care aruncă 'n inimi săgeţile 'ndulcirii,
Disbărbătează mintea cu vălul amăgirii —
Deci înzădar ţi-i gura frumoasă, ochii tineri.

De cât să 'ntind privirea-mi, ca mâni fără de trup,
Să caut cu ei dulcea a ochilor tăi vrajă,
In porţile acestea mi-oiu pune mâna strajă.
De nu — atunci din frunte-mi mai bine să mi-i rup.

LXXXVI

PIERDUT ÎN SUFERINȚA...

Pierdut în suferința nimicniciei mele,
Ca frunza de pe apă, ca fulgerul în chaos,
M'am închinat ca magul la soare și la stele
Să 'ngădue intrarea-mi în vecinicul repaos;
Nimic să nu s'audă de umbra vieții mele,
Să trec ca o suflare, un sunet, o scântee,
Ca lacrima ce-o varsă zadarnic o femee...
Zadarnica mea minte de visuri e o schele.

Căci ce-i poetu 'n lume și astăzi ce-i poetul?
La glasu-i singuratec s'asculte cine vrà.
Necunoscut strecoară prin lume cu încetul
Și nimene nu 'ntreabă ce este sau erà...
O boabă e de spumă, un creț de val, un nume,
Ce tìmid se cutează în veacul cel de fier.
Mai bine nici odată el n'ar fi fost pe lume
Și 'n loc să moară astăzi, mai bine murea ieri.

LXXXVII

M'AI CHINUIT ATÂTA CU VORBE DE IUBIRE

M'ai chinuit atâta cu vorbe de iubire,
Cu sărutări aprinse și cu îmbrățoșări!
Știai c'o măestrie ce nu am cunoscut-o
Ca nervul cel din urmă în mine să-l trezești.
Demonic-dureroasă era acea simțire —
Dureri iar nu plăcere a tale sărutări...
Și pân' acum îmi pare că tu ești un băiat
Ce 'n haine de femeie șiret s'a îmbrăcat.

Și Dumnezeu te știe... Tu ai un sân frumos,
Tu ai o gură plină și roșă voluptoasă;
Și părul tău cel negru în unde de-abanos
Ajunge pân' la șale în unde luminoase;
Și vorba ta e vie și ochiul lănguros
Și mâna ta cea fină e dulce, mângâioasă;
Și totuși mi se pare că 'n fire-ți e-o greșală
De împli al meu suflet c'o boare de răceală.

Și știi, nefericito, că ochiul tău m'atrage
Ca un magnet — și totuși în taină îl respinge.
Credeam întâia dată că te iubesc — dar simt
Că sângele meu este dușman la al tău sânge.
Ah! cine m'a pus oare să-ți spun într'un ceas rău
Că te iubesc... Iubirea de suflet nu te stinge
Cum stinge-astă simțire — ca și o piază rea —
Suflarea, mintea, pieptul, singurătatea mea.

Dar am lăsat eu iute al ființei tale cerc.
Ca dintr'un somn magnetic eu m'am trezit îndată...
Prezența ta vr'odată în viața-mi n'am să cerc —
Căci de o dureroasă beție mă îmbată.
Nu știu nici ce gândiri am, nu știu nici unde merg
Și simt că toată firea îmi e întunecată...
Ai fi ucis și capul și inima din mine
Dacă 'n a tale lațuri eu m'aș fi prins mai bine.

Cuvântu-mi pentru tine nu avea înțeles,
Cuvântul tău pe mine mă înciuda adânc.
Cu cât' amărăciune îți răspundeam ades,
Cum îmi plăcea în suflet ca să te fac să plângi
Și printr'o nedreptate părea că mă răsbun
Dacă din a mea cauză plângeai tu vreodată.
Ah! sufletele noastre nu sunt de fel armonici
Și sunt ca două note cu totul discordante...

Cu tine numa 'n lume putere-aș fără milă
Să fiu... Căci tu pe mine m'ai făcut slab și moale
Cu-a tale vorbe vane pierdut-am seri ori zile...
M'ai speriat adesea cu-a tale gânduri goale...
Dar nici nu ești femee... Un demon tu îmi pari,
Ce-ascunde foc din Tartar și-o cumplită receală.
Făr' nicio armonie e toată viața ta;
Tu ești cumplit de bună, cum ești cumplit de rea.

Cum mulțămesc eu soartei că am scăpat de tine,
Făr' a comite, Doamnă, păcatul moștenit.
Azi iarăși mă văd singur și fericit și bine!
Azi muza mea mă cată cu ochiul liniștit.
Acele nopți turbate de doruri și suspine
S'au dus ca un vis negru, sălbatec și urît!
Azi iarăși capu 'n visuri eu îl cufund prin cărți
Și în tăcere îmblu prin norii cei deșerți.

Şi în fereastră vântul cu degetele pare
Că bate lin şi dulce şi vâjâe încet;
Urechea iar îmi sună în liniște și iară
Simt inima că-mi bate de-un dor învăpăiet!
In minte mi se-adună mii visuri zâmbitoare,
Căci nu te văd pe tine, ce crud le-ai spărïet
Din tainica lor umbră... Şi sufletu-ți fierbinte
Abia-mi mai e o slabă aducere a minte...

LXXXVIII

PENTRU PĂZIREA AUZULUI

Dacă auzi în aer cântare dulce, veche,
O taie chiar cu sila dela a ta ureche —
Căci cântecele-acestea te 'nchină desmierdării
Și-ți leagănă simțirea pe undele uitării;
Se varsă în lăuntru-ți a aerului miere
Slăbănogindu-ți mintea și mândra ei putere
Și acea socoteală măreață 'mbărbătată
A sufletului mândru o 'ntunecă îndată.
Prea dulce adormire în aer curge miere
Și inima-ți bărbată devine de muiere,
Iar mintea ta cu partea ei cea nălucitoare
Nu încetează 'n forme a plămădi, ușoare,
Acele chipuri mândre în cântec înțelese:
Cu chipuri pătimașe se umple ea adese.
Când cântăreții nu-i vezi ș'a fi muieri se 'ntâmplă,
Atunci se bate 'n tremur sângele tău sub tâmplă
Și 'n primitorii creeri îndată el încheagă
Poftite chipuri albe — femei cu firea dragă.
Nu fluerați de-aceea urechea 'n versul iambic:
Picioru-ușor se mișcă în saltul ditirambic,
Fără de rânduială, și dulce și molatec
Ca ceara ea îți face sufletul muieratec.
De vrei să scapi de ele, de-urmarea lor amară,
Astup' a ta ureche tu singur chiar — cu ceară.
Nu spune-un basmu numai poetul cel vorbăreț
De èroul Odissev cel mult meșteșugareț:
Și-au astupat cu ceară urechea, să se culce,
La glasul de Sirenă adormitor de dulce

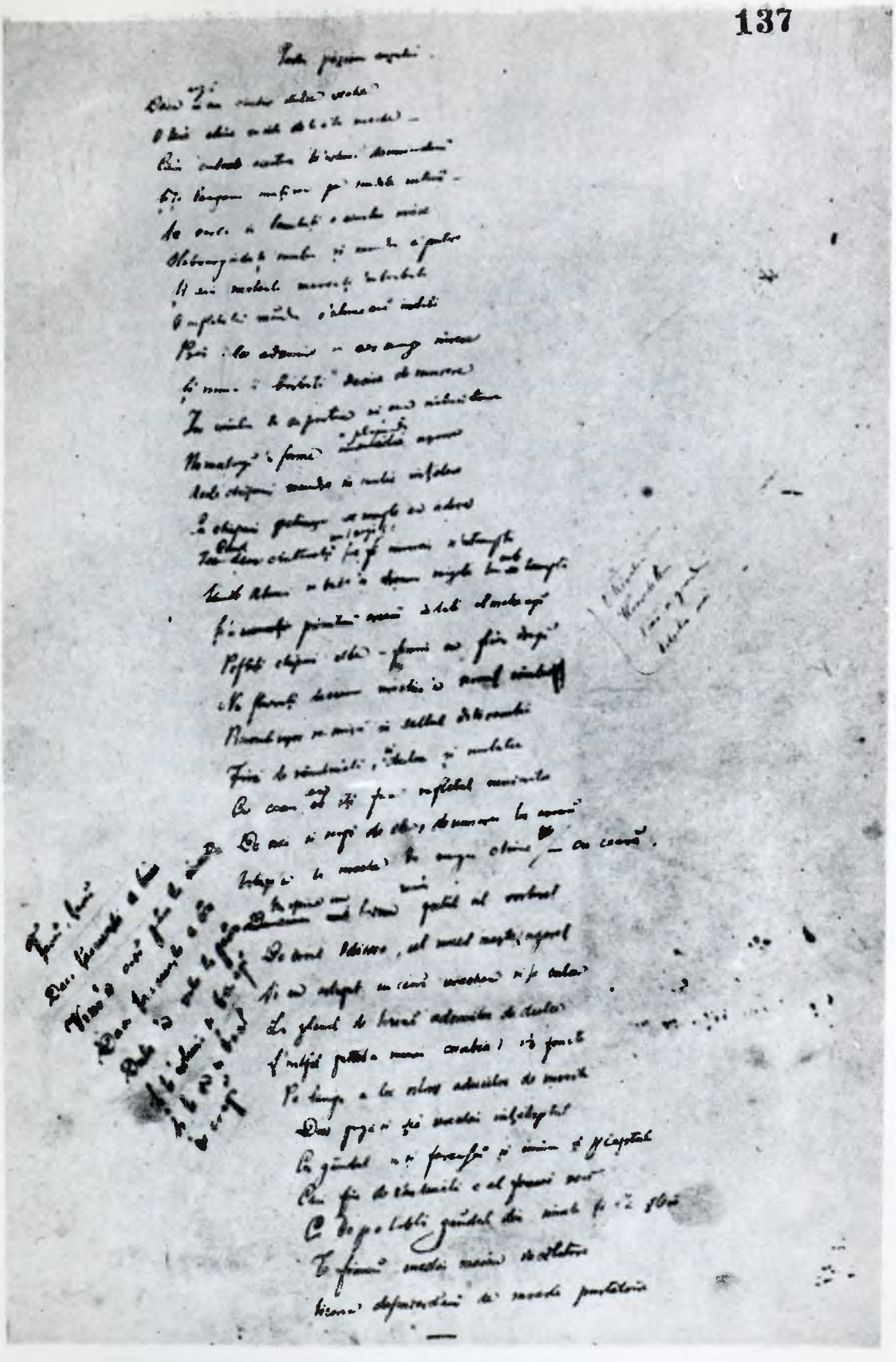

Ş'astfel putut-a numai corabia-i s'o poarte
Pe lângă a lor ostrov aducător de moarte;
Dorì pază şi şie, urechei, înţeleptul,
Cu gândul să-şi ferească şi inima şi pieptul.
Căci fără de rânduială e al femeei vers,
Ca de pe-o tablă gândul din minte ţi l-a şters:
Te farmecă, urechei neavând învălitoare,
Sirena desmierdării de moarte purtătoare.

Cu drept cuvânt de-aceea se prihănesc de carte
Asirienii antici din Asia departe,
Ce nu se 'mbată însă nicicând cu dulce vin
Ci cu cântări molateci, cu-al glasului suspin.
Ei schilozesc băieţii ca glasul să-l subţie,
Ca gura lor ca gura muierilor să fie.
Păreau c'a lor fiinţe sunt cu muierea gemeni,
Cântau cu glasul dulce şi rugător asemeni.
La cânturi desfrânate ei ascultau cu haz,
Se îmbătau de patimi, se îmbrăcau cu-atlaz
Şi numai în odihnă şi 'n desfătări de rând,
Culcaţi pe sub umbrare, trăiau ei putrezind
In dulce lenevire şi nu erau destoinici
S'asculte glasul aspru al trâmbiţei răsboinici:
Hrănindu-şi nălucirea cu gânduri moi, băieţii,
Să pară cântăreţe — că li sunt cântăreţii.

Cu cele 'ndulcitoare a oamenilor glasuri,
Cu zicături s'asamăn şi glasul cel de pasări.
Ba 'mpătimit se poate să fie omul oare
Pentru jivine-adesea şi necuvântătoare.
Onorie 'mpăratul mai mult iubea acuşa
De cât cetatea Roma — pe Roma căţeluşa.
Mai mult de cât pe oameni, inimi împătimite
Iubesc flori, iubesc pasări cu penele 'mpistrite.
Sunt oameni, cari vecinic cu oameni nu se 'mpac.
Şi Xerxes se 'ndrăgeşte mai iute de-un copac:
Platanu 'mpodobeşte el ca pre o mireasă
Şi spânzură în crenge gherdamuri mult frumoasă;
De ramuri el atârnă cercei şi cu inele
Şi rădăcina vezi-o înfrumseţând brăţele

Şi vârfu 'ncununează surguci împărăteşti
[Să semene cu-o mândră crăiasă din poveşti;]
Ş'astfel împodobindu-l, el rădăcina-adapă
Cu o mult preţioasă, mirositoare apă.
Spre a-şi păzi mireasa de orice ochiu obraznic
Străjeri el pune 'n poartă, epitrop pune paznic.
Iar despre-un alt se spune, că mult au îndrăgit
P'un chip pe care singur cu mâna-i l-a cioplit:
Sărută, 'mbrăţişază el propria făptură
Şi l'ale ei genunche-şi dă sufletul pe gură.
El singur se jertfeşte.

LXXXIX

PIERDUTĂ PENTRU MINE, ZÂMBIND PRIN LUME TRECI!

Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci!
Și eu să-mi știu osânda... să te iubesc în veci,
In veci dup' a ta umbră eu brațele să 'ntind,
De-a genelor mișcare nădejdea să mi-o prind,
Zâmbirea gurei crude să-mi fie al meu crez —
Purtând în suflet moarte, tu vesel să mă vezi.

Fii binecuvântată și fericită tu,
Copil cu păr de aur ce mintea mi-o pierdù.
Veninu-amărăciunei și ani-mi pustiiți
In cumpănă ușori-s pe lâng' al tău capriț;
Și 'n a mea socotință mă simt atât de mic —
Tu ești odorul lumii și eu mă simt nimic.

Da, da... numai natura dreptate are 'n veci,
Copil cu gură caldă, cu mici picioare reci,
Căci ea 'n înțelepciune-i creiază-astfel de chip
Pe lângă care toate sunt pleavă și nisip.
Ironic pare-a zice: nemernici râmători,
Visat-ați vreodată asemenea comori?

Pe tine-apoi te-arată în dreapta ei mândrie:
Turbând de 'mpătimire, murind de gelozie,
Te văd cum al tău zâmbet voioasă multor dărui,
Că veselă și dulce vorbești apoi oricărui
Și risipești privirea-ți — când eu pentr' un cuvânt
Din gura ta cea dulce, m'aș duce în mormânt.

Atâta de frumoasă... și tot numai femee?
Ah! am crezut o clipă că ești poate o zee,
Ca marmura de rece că treci pe lângă oameni,
Din ființe muritoare nici uneia nu-i sameni,
Ș'atuncea, ca în ceruri o steauă, să te-ador —
O dulce chip de înger și totuși muritor!

De muritor... blestemul al lumei acesteia:
Crezi că te 'nchini la soare ș'ai adorat scânteia —
Eu caut pe 'nțeleptul cel mai nebun — arate-mi
O singură femee lipsită ce-i de patemi
Și eu... eu îl voiu crede, în stare tot să cred:
— Numai a ei făptură de înger dac' o văd —

Că niciodată buza n'atinse-o altă buză,
Că niciodată-urechea de-amor nu vrù s'auză,
Că nici odată ochi-i n'opri c'un blând repaos
Pe-o față bărbătească... că ea nu s'a adaos
In gându-i sau cu fapta în rândul altei vieți...
Le cred, le cred pe toate... de ce nu mi-o spuneți?

Spuneți că-i ca omătul din proaspăt abia nins,
Colanu-i nici o mână, ca noi, i l-a descins,
Că gura i-i fecioară, că ochiu-i e virgin
Și mâna asta dulce, ca floarea cea de crin,
Că nu a strâns-o nimeni, că n'a răspuns cu strâns —
Că setea de iubire pe ea n'o au atins.

Dar vai! E *prea* frumoasă. Putut-a sta 'mprotivă
— Plăcerea-ademenește, dorința-i guralivă —
Acelor vorbe calde, șoptite cu durere
Ce aerul îl umplu și inima de miere?
Putut-a împotriva atâtora să steie
Când e așa frumoasă, când nu-i decât femee?

Ca toți să fiu? ca dânșii să fiu viclean fățarnic?
Să cumpăr cu un zâmbet, un zâmbet iar zădarnic;
Viața adoratei și gingașei copile
Să o pătez cu umbra plăcerei unei zile
Și să iubesc ca dânșii... când partea cea mai bună
Din inima-mi și minte i-a ei pe totdeuna?

O tu! tu Dumnezeul și viața vieții mele,
Privește-amărăciunea-mi și spune nu ți-i jele?
Nici astăzi al tău suflet de mine nu se 'ndură?
Viața-mi se nutrește din acea dulce gură,
De-un zâmbet, de o vorbă ce mi-o arunci de milă —
Să te iubesc atâta, nu e păcat copilă?

Pe maică-mea sărmana atâta n'am iubit-o
Și totuși când pe dânsa cu țărnă-a coperit-o
Părea că lumea-i neagră, că inima îmi crapă
Și aș fi vrut cu dânsa ca să mă pue 'n groapă...
Când clopotul sunat-au, plângea a lui aramă
Și rătăcit la minte strigam: unde ești mamă?

Priveam în fundul gropii și lacrimi curgeau râu
Din ochii mei nevrednici pe negrul ei sicriu;
Nu știam ce-i de mine și cum pot să rămân
In lume-atât de singur și-atâta de strein
Și inima-mi se strânse și viața-mi stà în gât —
Dar ca de-a ta iubire tot nu am plâns atât.

O demone! viața-mi și sufletu-mi de vrei
De ce mai stai pe gânduri, de ce nu mi le cei?
De ce mă 'nșală ochiu-ți cu zarea-i, cu seninu-i,
De ce cu ușurință, atât, atât mă chinui?
Ajungă-ți... mă omoară mai bine... și destul.
De vorbe și de zâmbet să nu mai fiu sătul?

A mamei amintire eu unu 'n stare-am fost
Să ți-o sacrific ție și sunt atât de prost
Incât tot numai ție viața-ți mulțămesc,
In dar parcă mi-ai da-o... și parcă o primesc
Ca orbul, ca un câne, căci vezi în stare sunt
Pe praful urmei tale cu fruntea la pământ.

Și tu? Imi zâmbești *mie*, cum altora zâmbești,
Cum poate-ai spus-o altor tu-mi spui că mă iubești —
Și eu? eu sunt ca alții? Și tu vezi și în mine
Pe-amantul unei zile, pe-un Don Juan, pe-un câne
Ce-i dai și cu piciorul și după ce-l desmierzi?
O râde-mă, o cască în față-mi... tu mă pierzi!

Cochetă, lunecoasă, linguşitoare, rece —
Cu viaţa-mi sfărâmată urâtul tău petrece;
Şi să te vezi privită cu patimă, cu jind,
Să vezi că cel mai tare se face om de rând,
Cu gura numai spumă se pleacă în genunchi,
— Priveliştea aceasta te bucură 'n rărunchi, —

Să-l vezi că la picioare-ţi se târâe un vierme
Şi recea-ţi ironie mai mult încă să-l sferme.
O cât de bine ştii tu natura ce a vrut
Când a făcut zăpadă şi diamant din lut,
Ştii ce voieşte dânsa cu ochi-ţi străluciţi —
Ea vrea prin o zâmbire să fim nefericiţi.

Să văd a ta făptură să nu mai fi ajuns!
Ce demon oare 'n cale-ţi m'a pus ca să pătrunz —
Şi de sub frunte ochii mai bine i-aş fi rupt
De cât să sorb din ochi-ţi veninul ce l-am supt,
De cât să fiu un preot la un astfel de cult
Mai bine-mi rupeam capul ş'aş fi pierit de mult!

Şi totuşi, totuşi scumpo... de nu te-aş fi văzut
Au astă bogăţie de-amor aş fi avut?
Durerea-mi este dragă, căci dela tine-mi vine
Şi îmi iubesc turbarea, căci te iubesc pe tine;
Urăşte-mă, priveşte la mine cu dispreţ,
Să te iubesc prin astea tu mai mult mă înveţi.

Spuneţi-mi cumcă faţa o mască e de ceară
Şi mai mult o să crească iubirea mea amară!
Că 'n lupanar văzut-o-aţi jucând, bătând din palme
Şi o să-mi par' un înger, în gândul lui cu psalme!
Spuneţi de ea tot răul de vreţi să 'nnebunesc:
Că-i heteră, un monstru, că-i Satan — o iubesc!

XC

O, DULCE ÎNGER BLÂND...

O, dulce înger blând,
Cu ochi uimiți de mari,
La ce mai reapari
Să 'ngrèui al meu gând?
Părea că te-am uitat,
Că n'oiu mai auzi
Că-mi amintești v'o zi
Din viața mea de sat!

Mai poți să-ți amintești
Cum noi îmblam disculți
Și tu steteai s'asculți
Duioasele-mi povești?
Spuneam cum au îmblat
Frumos fecior de crai
In lume nouă ai
Iubita de-au aflat!

Ca și când te-ai mirà
Tu ochii mari făceai,
Deși mă pricepeai
C'o spun în pilda ta;
Ș'apoi când te rugam
Să-mi spui de mă iubești
Prindeai ca să șoptești
Cu buzele abia!

Şi-mi răspundeai cu dor:
« Tu nu mă vei cătà,
« In veci rămân a ta
« Căci drag îmi eşti de mor...».
Uitaşi al tău cuvânt:
Nu m'ai chemat să viu
Alăturea 'n sicriu,
La stânga ta 'n mormânt!

Dar azi, când se părea
Că 'n veci eu te-am uitat,
Tu iar te-ai arătat
Ca 'n tinereţea mea;
Suflarea ta uşor
Sburat-au răcorind
Şi reîntinerind
Intâiul meu amor.

Mai tare să-mi vorbeşti:
— De mine ce te temi? —
S'aud cum lin mă chemi
Acolo unde eşti!
Curând, curând şi eu
Imi pare c'oiu plecà
Pe dulce urma ta
Iubit copilul meu!

XCI

IAR FAŢA TA E STRĂVEZIE

Iar faţa ta e străvezie
Ca suprafaţa albei ceri
Şi numai ochii mari sunt turburi
De umbra negrelor dureri.

Tu, chip chinuitor de dulce,
Tu, ideal în ochii mei,
Tu, ce femee între flori eşti
Ş'o dulce floare 'ntre femei.

De-ai rămânea pe veci frumoasă,
Precum te simt, precum te văz,
Ca 'n părul tău cel lung şi galben
Eu flori de-a verii să aşez!

Dar în curând şi nici o umbră
Din frumuseţa ta n'a fi —
Trei zile numai vei fi astfel
Apoi..., apoi vei putrezi.

Pământ nesimţitor şi rece
De ce iluziile sfermi?
De ce ne-araţi că adorarăm
Un vas de lut, un sac de viermi?

XCII

ZADARNIC ȘTERGE VREMEA...

Zadarnic șterge vremea a gândurilor urme!
In minte-mi ești săpată ca 'n marmura cea rece,
Uitarea mână 'n noapte a visurilor turme
Și toate trec ca vântul — dar chipul tău nu trece.

In veci noaptea și ziua șoptesc în gând un nume,
In veci la pieptul bolnav eu brațele îmi strâng,
Te caut pretutindeni și nu te aflu 'n lume,
Tu chip frumos cu capul întors spre umăr stâng.

Astfel în veci în minte-mi încremenișI frumoasă
Și văd în veci aievea divinul tău profil.
O, cum nu pot în brațe să te omor plângând
Tu, blond al vieții mele ș'al dragostei copil!

Zadarnic cat repaos pe perina cea moale,
Imi pare c'a mea tâmplă pe piatră o am pus
Și noaptea 'ntreagă ochi-mi în lacrimi se înneacă
Și mintea mea în noaptea de veci va fi apus.

Pe cât mai am în pieptu-mi, un pic măcar de sânge,
In inimă cât fibra din urmă va trăi,
Avare, ele 'n sine icoana ta vor strânge,
Cu dânsa împreună și ele vor muri!

O rai al tinereți-mi, din care stau gonit!
Privesc cu jind la tine asemeni lui Adam,
Eu nu gândesc c'o clipă am fost și fericit,
Ci mor, mor de durerea că 'n brațe nu te am.

XCIII

ODATĂ TE VĂZUSEM

Odată te văzusem —
Ş'am stat înmărmurit
Şi crud' a fost durerea
Cu care te-am iubit.

Te văd de-a-doua oară
Şi glasul tău l-ascult —
Şi ştiu numai atâta
Că am trăit prea mult.

Al anilor iubirei
— Inveninat necaz —
E numai o părere
Pe lângă cel de azi.

XCIV

SĂ ȚIN ÎNCĂ ODATĂ...

Să țin încă odată
Mânuța ta la piept
Și 'n ochii tăi să caut
Intrebător și drept.

O strâns' îmbrățișare
— Vis dureros de foc —
Ș'apoi să plec în lume
Copil făr' de noroc.

Să nu se mai aleagă
De viața mea nimic,
Să mor uitat de oameni —
E soarta ce-mi prezic.

XCV

VENIN ȘI FARMEC...

Venin și farmec port în suflet,
Cu al tău zâmbet trist mă pierzi,
Căci fărmecat sunt de zâmbirea-ți
Și 'nveninat de ochii verzi.

Și nu 'nțelegi că 'n al meu suflet
Dureri de moarte tu ai pus —
Cât de frumoasă ești pot spune,
Cât te iubesc nu e de spus!

XCVI

CU PENETUL CA SIDEFUL

Cu penetul ca sideful
Străluceşte-o porumbiţă,
Cu căpşorul sub aripă
Adormită sub o viţă.

Şi tăcere e afară.
Luminează aer, stele.
Mută-i noaptea — numai râul
Se frământă 'n pietricele.

XCVII

O STRADĂ PREA ÎNGUSTĂ

O stradă prea îngustă
Părea că se făcea —
Și case lungi și negre
Pe două părți era.

Pe dânsa nu lucește
Un singur felinar —
Eu trec încet și fluer
In suflet cu amar.

Deodată simt în urma-mi
Venind, tiptil-tiptil,
Pas sfiicios de fată,
Ușor ca de copil.

Și simt cumcă de brațu-mi
Un braț ușor s'anină —
Și simt că mâna-mi strânge
O mână dulce, fină.

Răsună miază-noaptea
Din turla neagră, veche —
Suntem atât de singuri
Și suntem o păreche.

Căci tu ești, tu iubită!
Și am dorit, ah, cât!
Să fim odată singuri
Și iată-ne 'nsfârșit!

Nici ştii, copilă dulce,
Câte pe suflet am!
De când te întâlniră
Ochii mei, te iubeam;

Mi-erai atât de dragă —
Mi-era atât de dor —
Incât credeam adesea
Că trebue să mor!

O, însfârşit!.. Copilă,
Şi ai venit — chiar tu!
Am aşteptat norocul —
Norocu-acesta *nu*.

Cum dete preste mine?
Cum de-ai gândit să vii,
Să simt suflarea-ţi caldă
D'urechea-mi c'apropii?

XCVIII

TU MĂ PRIVEȘTI CU MARII OCHI...

Tu mă privești cu marii ochi, cuminte;
Te văd mișcând încet a tale buze,
Șoptind ca 'n vis la triste, dulci cuvinte.

Urechea mea pândește să le-auză
— Abia 'nțelese, pline de 'nțeles —
Cum ascultau poeții vechi de muză.

In ochii tăi citeam atât eres,
Atâta dulce-a patimei durere,
Că 'n suflet toată, toat'o am cules.

Vorbirea ta mi-i lamura de miere,
In ochii tăi de visuri e un caos,
Și-atât amor c'auzi pân' și 'n tăcere.

Frumosul chip în voluptos repaos
Pătruns-au trist și dulce în cântare-mi.
Ființa ta gândiri-mi am adaos

Căci numai tu trăiești în cugetare-mi.
A ta-i viața mea, al tău poemul,
Cum le inspiri tu poți să le și sfaremi.

Nu crede tu că eu sunt cuiva èmul
Când cântul meu se 'mbracă fel de fel:
Ici în terține suspinând, vedemu-l,

Dincolo el oftează în gazel,
Acelaşi e, deşi mereu se schimbă,
De tine-i plin, de tine-mi zice el...

Alege forme dulci din orice limbă:
Acuma-l vezi îmblând cărare dreaptă,
Acum pe-a lui Firdusi cale strâmbă.

Dar ori şi când el alta nu aşteaptă
De cât ca ţie, suflete, să-ţi placă,
Tu să-l aprobi cu gura înţeleaptă.

In mii costume astfel se îmbracă
Şi ca s'atragă dulcea ta zâmbire
Minuni, de vrei, sărmanul o să facă...

Ş'acuma-l vezi, cu-a lor ademenire
L-au dus pe-a lături dulcile terţine,
Uitând ce-a vrut să-ţi spue 'n aste şire.

Au vrut să-ţi spue că e plin de tine,
Că de-al tău farmec ritmul său foieşte,
C'a sale gânduri de zâmbiri sunt pline

Ş'astfel pe mine el mă stăpâneşte...
Adună 'n versuri ale mele zile
Şi 'n strofe le-a legat grădinăreşte,

In poala ta svârlind aceste file.

XCIX

TERȚINE

Tinzându-ți mâna o priveai cuminte,
Mișcai zâmbind a tale roșii buze,
Șoptind încet, ca 'n vis, la dulci cuvinte.

Urechea mea pândea să le auză
— Abia 'nțelese pline de 'nțeles —
Cum ascultau poeții vechi de muză.

Și 'n ochii tăi citeam atât eres,
Atâta dulce-a patimei durere,
Că 'n al meu suflet toat'o am cules.

A vorbei tale lamură de miere,
Al gândurilor visătorul chaos,
Al tău surâs precum ș'a ta tăcere

Și chipul tău în voluptos repaos
Pătruns-au toate limpede 'n cântare-mi,
Când al tău suflet mie l-ai adaos.

Stăpână ești pe gându-mi și suflare-mi
Și-acesta cânt, ce gat' acum vedemu-l,
Tu poți să-l ții și numai tu să-l sfaremi.

De 'ngădui tu ca eu să 'nchin poemul,
Precum vïața mea ți-am închinat-o,
Disprețui hula ori și cărui èmul:

Primește-l dar c'un zâmbet — adorato!

C

ICOANĂ ȘI PRIVAZ

De vrei ca toată lumea nebună să o faci,
In catifea, copilă, în negru să te 'mbraci —
Ca marmura de albă cu fața ta răsari,
In bolțile sub frunte lumină ochii mari
Și părul blond în caier și umeri de zăpadă —
In negru, gură-dulce, frumos o să-ți mai șadă!
De vrei să-mi placi tu mie, auzi? și numai mie,
Atuncea tu îmbracă mătasă viorie.
Ea 'nvinețește dulce, o umbr' abia ușor,
Un sân curat ca ceara, obrazul zâmbitor
Și-ți dă un aer timid, suferitor, plăpând,
Nemărginit de gingaș, nemărginit de blând.
Când îmbli a ta haină de tine se lipește,
Ci gingaș-mlădioasă tu râzi copilărește.
De șezi cu capul mândru pe spate lin lăsat,
Tu pari sau fericită sau parc'ai triumfat...
Ciudat... Stau melancolic, greoiu ca și un trunchiu,
Când veselă ți-ai pune chiar talpa pe genunchiu.
Căci mă cunosc prea bine și nu-mi vine să cred
Că mă iubești pe mine tu, tu! ce eu te văd
Atâta de frumoasă, atât de răpitoare,
Atât — cum nu mai este o alta pe sub soare;
Iți bați tu joc de mine, cu ochii mă provoci
Și vrei cu al meu suflet tu numai să te joci...

Ș'apoi... Merit eu oare mai mult dela un înger
De cât de-a lui privire eu sufletu-mi să-mi sânger?
O bate-ți joc, copilă, ucide-mă de vrei,

Icoană și privaz.

Tablou și cadru.

De vrei ca toată lumea nebună să o faci
In catifea copilă ~~și negru~~ în negru să te 'mbraci
Ca mamura de albă cu fețe de resari
In boltile sub frunte lumină ochii mari
Și pănul blond în caier și mreri de zapada
In negru, ~~dulce~~ gură dulce, frumoasă o se ți mai sadă.

De vrei să mi placi tu mie, auzi și numai
Atuncea tu îmbracă matasă vioie
Ea' nvinețește dulce, o umbră 'abia ușor
Un om curat ca ceara obrazul zimbitor
Și ți dă un aer tiraind, inferitor plăpând
Nemerginit de gingaș, nemerginit de blând

Când ambli a ta haină de tine se lipește
Ci gingaș mlădiară la rizi copilărește
De zezi cu capul mândru pe spate lui lăsat
Tu pari sau fericită sau poate ai trimfat...

~~[illegible]~~

~~Când vrei [illegible]~~

~~[illegible]~~

Ca mă sinbrăți pe mine la lui ce eu te fed
Atât de fumoasă, atât de rapitoare
Atât — cum nu mai este o altă pe mal mare

ACADEMIA MSSE ROMÂNĂ

Manuscrisele Academiei R.P.R. ICOANĂ ŞI PRIVAZ 2278,29 (20 cm. × 16,3 cm.)

Zâmbirea gurei tale, un vis din ochii tăi
Mai mult e pentru lume de cât un traiu deșert...
Și încheierea vieți-mi: pe tine să te iert.
Ce sunt? Un suflet moale unit c'o minte slabă
De care nime 'n lume, ah! nimeni nu întreabă.
Și am visat odată să fiu poet... Un vis
Deșert și fără noimă ce merit' un surâs
De crudă ironie... Și ce-am mai vrut să fiu?
Voit-am a mea limbă să fie ca un râu
D'eternă mângâiere... și blând să fie cântu-i.
Acum... acuma visul văd bine că mi-l mântui.
Căci toată poezia și tot ce știu, ce pot,
Nu poate să descrie nici zâmbetu-ți în tot.
Te-am îngropat în suflet și totuși slabii crieri
Nu pot să te ajungă în versuri și descrieri.
Frumseța ta divină, nemai gândită, sfântă
Ar fi cerut o arfă puternică, ce 'ncântă;
Cu flori stereotipe, cu raze, diamante,
Nu pot să scriu frumseța cea vrednică de Dante.
O bate-ți joc de mine, pigmeu deșert, nedemn,
Ce am crezut o clipă de tine că sunt demn.
O, marmură curată, o, înger, o, femee,
Eu să te-ating pe tine cu-a patimei scântee,
Eu, eu să fiu în stare o clipă să-mi închipui
C'al meu e trupul dulce? c'a mele: fața-i, chipu-i...?
Nebun ce sunt... Nu râzi tu? O râzi de mine... Râzi.
Plângând cu-amărăciune, eu ochii să-mi închiz,
Să nu mai văd nainte-mi acea frumoasă zee
Cu capul ei de marmur pe umeri de femee...
Astfel îmi trece viața, astfel etern mă chinui
Și niciodată, Ana, nu m'a lăsat la sânu-i,
Căci ea nu vrea iubire... vrea numai adorare...
Tâmpit să-mi plec cu fruntea ca sclavul la picioare
Și ea să-mi spue rece: «Monsieur, ce ai mai scris?».
La glasu-i chiar ironic, să fiu în paradis,
Să fiu prea, prea ferice, de-a vrea să cate numa
Pe acest mizerabil, ce o privește-acuma.
Da, da!, să fiu ferice de-un zâmbet, de-un cuvânt,
Căci zâmbetul mai mult e ca viața-mi pe pământ.

Să simţi cum că natura îşi bate joc de noi:
Ici-colo câte-un geniu — şi preste tot gunoi.
Şi eu simt acest farmec şi 'n sufletu-mi admir
Cum admirà cu ochii cei mari odat' Shakspeare.
Şi eu, eu sunt copilul nefericitei secte
Cuprins de-adânca sete a formelor perfecte;
Dar unde este dânsul cu geniu-i de foc
Şi eu, fire hibridă — copil făr' de noroc!
Făr' de noroc? De ce dar? Au nu sunt fericit
Că 'n calea mea o umbră frumoasă s'au ivit?
Nu mi-e destul' avere un zâmbet trecător,
O vorbă aruncată ironic — de amor?
Comoară nu-i destulă privirea, un cuvânt,
Ce viaţa-mi însoţi-va de-acum pân' în mormânt?
Sunt vrednic eu a cere — sunt demn să am mai mult?
A lumei hulă oare în juru-mi n'o ascult?
Putut-am eu cu lira străbate sau trezi
Nu secolul, ca alţii — un ceas măcar, o zi?
Cuvinte prea frumoase le-am rânduit şirag
Şi-am spus şi eu la lume ce-mi este scump sau drag...
Aceasta e menirea unui poet în lume?
Pe valurile vremei, ca boabele de spume
Să 'nşire-ale lui vorbe, să spue verzi ş'uscate
Cum luna se iveşte, cum vântu 'n codru bate?
Dar ori câte ar scrie şi oricâte ar spune...
Câmpii, pădure, lanuri fac asta de minune,
O fac cu mult mai bine de cum o spui în vers.
Natura-alăturată cu-acel desemn prea şters
Din lirica modernă — e mult, mult mai presus.
O, tristă meserie, să n'ai nimic de spus
De cât poveşti pe care Homer şi alţi autori
Le spuseră mai bine de zeci de mii de ori.
Da, soarele bătrânu-i, bătrân pământu-acuma:
Pe gândurile noastre, pe suflet s'a prins bruma
Şi tineri numa 'n sânuri vedem frumseţea vie,
Dar gândul nostru 'n ceaţă n'o pune pe hârtie...
Suntem ca flori pripite, citim în colbul şcolii
Pe cărţi cu file unse, ce roase sunt de molii.
Astfel cu meşteşuguri din minte-ne — un pir —

Am vrea să iasă rodii sau flori de trandafir.
In capetele noastre de semne-s multe sume,
Din mii de mii de vorbe consist' a noastră lume,
Aceeaşi lume strâmbă, urîtă, într'un chip
Cu fraze 'mpestriţată, suflată din nisip.
Nu-i acea *altă* lume, a geniului rod,
Căreia lumea noastră e numai un isvod...
Frumoasă, ea cuprinde pământ, ocèan, cer
In ochi la Calidasa, pe buza lui Omer?
O, salahori ai penei, cu rime şi descrieri
Noi abuzăm sărmanii de mâna-ne de crieri...
Căci plumbu 'n veci nu-i aur... şi 'n noi se simte izul
Acelei meserie ce-o 'nlocuim cu scrisul...
In loc să mânui plugul, sau teasla şi ciocanul
Cu aŭrul fals al vorbii spoiesc zădarnic banul
Cel rău al minţii mele... şi vremea este vama
Unde a mea v aţă şi-a arăta arama.

«Să reproduci frumosul în forme» ne înveţi:
De-aceea poezia-mi mă împle de dispreţ...
Dator e-omul să fie a veacului copil,
Altfel ca la nevolnici el merit'un azil
Intr'un spital... Acolo cârpească cu minuni
Părenţii de chilie şi spună la minciuni...
Da! ticălos e omul născut în alte vremi...
Sincer, îţi vine soartea s'o sudui, s'o blestemi:
Blăstămurile însăşi poet te-arată iarăşi,
Al veacului de mijloc blestemul e tovarăş.
Intre-un poet nemernic, ce vorbele înnoadă
Ca în cadenţă rară să sune trist din coadă
Şi 'ntre-ofiţerul ţanţoş cu spada subsuoară
Alegere nu este, alegerea-i uşoară.
Pocnind în a lui haine, el place la neveste,
Fecioara 'nfiorată îşi zice: acesta este...
Acesta da... Simţire tu ai şi este dreaptă.
Nebuni suntem cu toţii, natura-i înţeleaptă —
Un corp frumos şi neted te face să iubeşti,
In braţul lui puternic tu simţi că 'ntinereşti.
Doar nu eşti tu, nebună

S'alegi în locu-i, fată, pe un împușcă 'n lună,
Pe-un om care stă noaptea ș'a minții adâncime
In strofe o disface și o așază 'n rime...
Soldatul spune glume ușoare — tu petreci...
Pe când poetul gingaș, cu mersul de culbeci,
E timid, abia ochii la tine și-i ridică.
El vorbe cumpănește, nu știe ce să-ți zică
Privindu-te cu jale, oftează — un năuc...
Și zile 'ntregi stau astfel în jilț, ș'apoi mă duc
Și ani întregi putea-voiu tot astfel ca să șez
Și 'n inima copilei de fel nu 'naintez.

Copil, copilul nu e ? voiește să petreacă.
Ce caut eu cu ochi-mi, cu-a lor privire seacă?
Ce-i zic Dumnezeire, și înger, stea și zeu,
Când ea este femee, și vrea a fi femee?
Și totuși... Ah, odată, mi-a spus cu vorbe dulci:
« Aș vrea pe brat, aicea, tu capul tău să-l culci,
« Să mângâi a ta frunte, nefericit copil!».
Acest cuvânt, Divino, mai zi-l odată, zi-l.
Vezi tu, închipuirea în veci îmi e tovarăș.
Un vis, ca o poveste, în veci revine iarăș:
S'ajung o zi, în care, în strâmta mea chilie,
Tu să domnești ca fiică, stăpână și soție
Și 'n ore de durere, când gândul mi-a fi veșted
Să simt cum dulcea-ți mână se lasă pe-al meu creștet
Ș'atunci ridicând capul, dând ochii-mi peste spate,
Să văd ah, pământeasca-mi, duioasa-mi zeitate...
Fugi, fugi! Ce te așteaptă cu mine într'un veac,
In care poezie și visuri sunt un fleac:
Nu te îndemn eu însuși ca să-mi urmezi în calc,
Să fiu nemernic martor nefericirii tale.
De cât să scriu la versuri, mai bine-aș bate toba:
Cu rime și cu strofe nu se 'ncălzește soba.
Chiar inima-mi de-aș da-o să bei dintr'însa sânge:
Nevoia este ghiața ce-amoru 'n grabă-l stinge.
. . . . . .
Visând astfel ia sama cu mine că petreci,
Copil cu gură caldă, cu picioruse reci.

Te-apropii, mă 'ntrebi dulce: cum nu te curtenesc?
O vorbă-ai vrea în fine s'auzi cum o rostesc...
De-un ceas tu caști în fața-mi — acuma 'nsă dorești
Drept preț, să-ți spun amoru-mi în versuri franțuzești.
Idee! Și de brațu-mi atârni dulcele-ți braț,
Intorc spre tine capul, privesc fără de saț,
Cu gura de-al tău umăr încet și trist șoptesc:
« Ești prea frumoasă, Doamnă, și prea mult te iubesc! »

CI

CU GÂNDIRI ȘI CU IMAGINI

Cu gândiri și cu imagini
Innegrit-am multe pagini:
Ș'ale cărții, ș'ale vieții,
Chiar din zorii tinereții.

Nu urmați gândirei mele:
Căci noianu-i de greșele,
Urmărind prin întuneric
Visul vieți-mi cel chimeric.

Neavând învăț și normă,
Fantazia fără formă
Rătăcit-a vai! cu mersul:
Negru-i gândul, șchiop e viersul.

Și idei, ce altfel împle,
Ard în frunte, bat sub tâmple:
Eu le-am dat îmbrăcăminte
Prea bogată, fără minte.

Ele samănă, hibride,
Egiptenei piramide:
Un mormânt de piatr' în munte
Cu icoanele cărunte,

Și de sfinxuri lungi alee,
Monoliți și propilee,
Fac să crezi că după poartă
Zace-o 'ntreagă țară moartă.

Intri 'nuntru, sui pe treaptă,
Nici nu știi ce te așteaptă.
Când acolo! sub o faclă
Doarme-un singur rege 'n raclă.

CII

VIS

Ce vis ciudat avui, dar visuri
Sunt ale somnului făpturi:
A nopții minte le scornește
Le spun a nopții negre guri.

Pluteam pe-un râu. Sclipiri bolnave
Fantastic trec din val în val,
In urmă-mi noaptea de dumbrave,
Nainte-mi domul cel regal.

Căci pe o insulă în farmec
Se 'nnalță negre, sfinte bolți
Și luna murii lungi albește,
Cu umbră imple orice colț.

Mă urc pe scări, intru 'nlăuntru,
Tăcere-adâncă l'al meu pas.
Prin întuneric văd înnalte
Chipuri de sfinți p'iconostas.

Sub bolta mare doar străluce
Un singur sâmbure de foc;
In dreptul lui s'arat' o cruce
Și 'ntunecime 'n orice loc.

Acum de sus din chor apasă
Un cântec trist pe murii reci
Ca o cerșire tânguioasă
Pentru repaosul de veci.

Prin tristul sgomot se arată,
Incet, sub văl, un chip ca 'n somn,
Cu o făclie 'n mâna-i slabă —
In albă mantie de Domn.

Și ochii mei în cap înghiață
Și spaima-mi sacă glasul meu.
Eu îi rup vălul de pe față...
Tresar — încremenesc — sunt eu.

. . . . . .

De-atunci, ca 'n somn eu îmblu ziua
Și uit ce spun adeseori;
Șoptesc cuvinte ne 'nțelese
Și parc'aștept ceva — să mor?

CIII

EU NU CRED NICI ÎN IEHOVA

Eu nu cred nici în Iehova,
Nici în Buddha-Sakya-Muni,
Nici în viață, nici în moarte,
Nici în stingere ca unii.

Visuri sunt și unul ș'altul,
Și tot una mi-este mie
De-oiu trăi în veci pe lume,
De-oiu muri în vecinicie.

Toate-aceste taine sfinte
— Pentru om frânturi de limbă —
Inzădar gândești, căci gândul,
Zău, nimic în lume schimbă.

Și fiindcă în nimica
Eu nu cred — o, dați-mi pace!
Fac astfel cum mie-mi pare
Și faceți precum vă place.

Nu mă 'ncântați nici cu clasici,
Nici cu stil curat și antic —
Toate-mi sunt de o potrivă,
Eu rămân ce-am fost: — romantic.

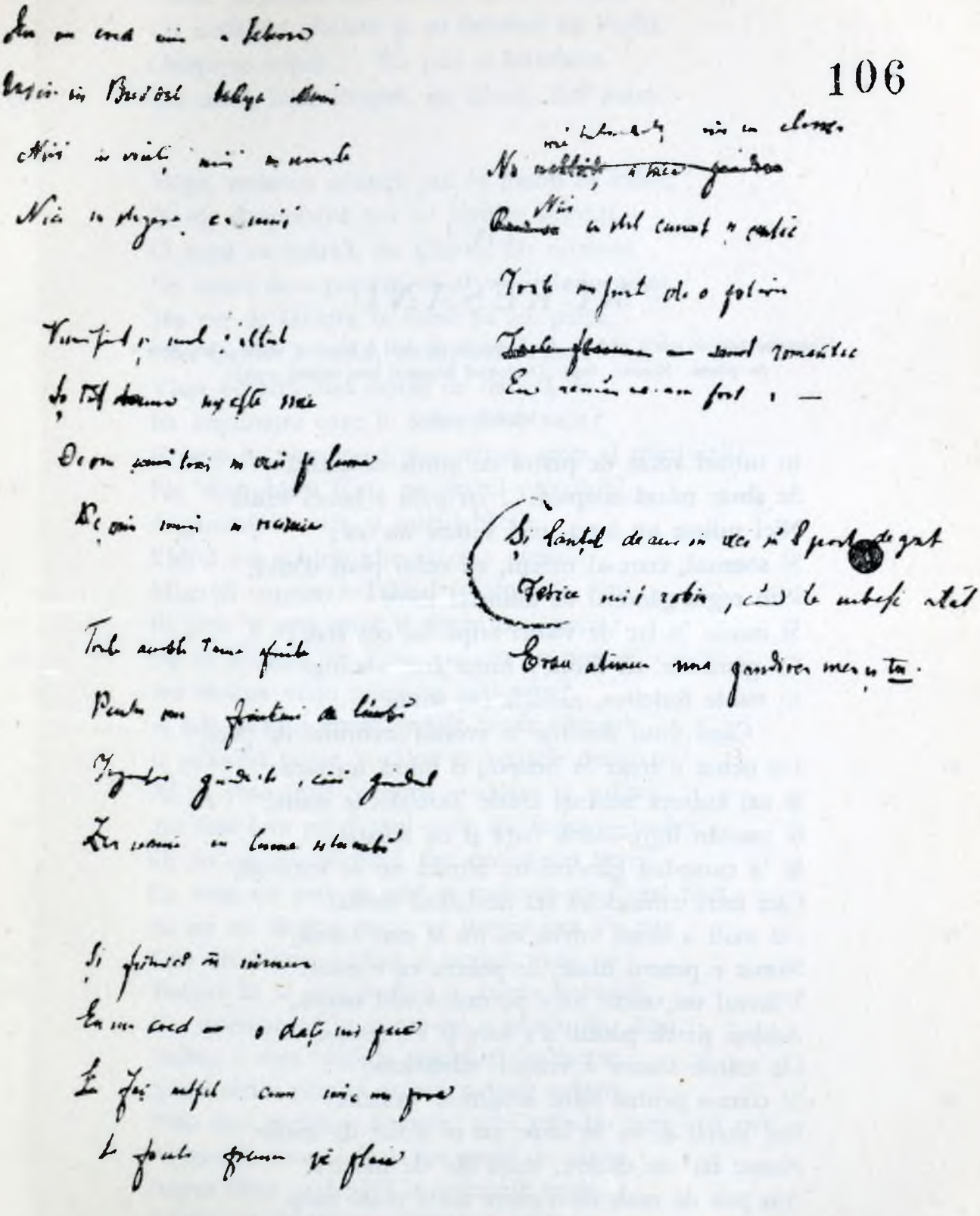

CIV

MUREȘANU

Mureșanu singur intr'o pădure. Pe o muche de deal o biserică veche c'un turn de piatră. Noapte, lună. Orologiul bisericii bate miezul nopții).

MUREȘANU

In turnul vechi de piatră cu inima de-aramă
Se sbate miază-noaptea... iar prin a lumei vamă
Nici suflete nu intră, nici suflete nu ies;
Și somnul, frate-al morții, cu ochii plini d'eres,
Prin regia gândirii ne'nființate trece
Și moaie 'n lac de visuri aripa lui cea rece;
Cu gând făr' de ființă a lumii frunte-atinge —
In minte fericirea, mizeria i-o stinge.
Când totul doarme 'n svonul izvorului de pace,
Un ochiu e treaz în noapte, o inimă nu tace:
Și azi îndrept aceleași crude 'ntrebări la soarte
Și-asamăn între-olaltă viață și cu moarte...
Și 'n cumpăna gândirii-mi nimica nu se schimbă,
Căci între amândouă stă neclintita limbă.
De mult a lumii vorbe eu nu le mai ascult,
Nimic e pentru mine, ce pentru ea e mult.
Viitorul un trecut mi-i pe care-l văd întors.
Același șir de patimi s'a tors și s'a retors,
De mânile uscate a vremii 'mbătrânite...
Și clare-s pentru mine enigmele 'ncâlcite...
Nu 'ntreb de ce în lume nu ni e dat de soarte
Noroc făr' de durere, viață făr' de moarte.
Am pus de mult de-o-parte acele roase cărți
Ce spun c'a vieții file au veșnic două părți,
Că făr' de patimi nu e nici ochiul cel mai vesel —
Acest noian gândirea-mi în sama altor lese-l;

Nimic în lumea asta cu ele nu se schimbă —
Cu deslegări ciudate și cu frânturi de limbă
Ocupe-se copiii... Eu pun o întrebare
Nu nouă, însă dreaptă, nu liberă, mai mare.

Vĭața, moartea noastră noi le ținem în mâni,
Pe ele deopotrivă noi ne simțim stăpâni —
O cupă cu otravă, un glonte, un pumnar
Ne scapă de-o-potrivă de-al vieții lung amar.
Nu cer de fericire în lume să am parte,
Căci fericiri a lumii, închipuiri deșarte!
Vĭața noastră însă oricât de neagră fie
Ea împlinește oare în lume vreo solie?
E scop în viața noastră — vreun scop al mântuirii?
Ne 'njunghĭem ființa pe-altarul omenirii?
A gândului lucire, a inimii bătaie
Ridică un grăunte din sarcina greoaie
Miseriei comune? Trăind cu doru 'n sân
Pe altu 'n astă lume îl doare mai puțin?
De îți jertfești vĭața, tu, pentru un popor
Au sarcina vĭeții purta-va mai ușor?
A tale lacrimi crude, a tale crude chinuri
Ii schimbă poate 'n taină prescrisele destinuri?
Ai tu vreo țintă 'n lume — amara ta suflare
Au face-l-va pe dânsul — de nu ferice — mare?
O, eu nu cer norocul, dar cer să mă înveți
Ca viața-mi preț să aibă și moartea-mi s'aibă preț,
Să nu zic despre mine, ce despre om s'a zis:
Că-i visul unei umbre și umbra unui vis!...
Bolnav în al meu suflet, cu inima bolnavă,
Eu scormonesc în minte-mi a gândurilor lavă,
Închin a mea vĭață la scârbă și 'ntristare
Și-mi târîiu printre ani-mi nefasta arătare...
Prea bun pentru-a fi mare, prea mândru spre-a fi mic —
Vĭața-mi, cum o duce tot omul de nimic,
Supus doar ca nealții la suferințe grele,
Unind cu ele știrea nimicniciei mele.
O, pârghie a lumii, ce torci al vremii fir,
Te chem cu desperare în pieptu-mi — cu delir,

Răspunde-mi cine-i suflet al lumii? Dumnezeul?
Orbirea? nepăsarea? e binele — e răul?
Tu taci!... și piatra tace... și tu ești piatră... Bine,
Mi-oiu chinui dar mintea — să răspund pentru tine.
Orbirea? nepăsarea?... Nevinovat' orbire
Cât de frumos și-anume tocmit-a a lui fire!
Creat-a lupul aprig el pentru mielul blând,
Carne cu ochi creat-a el pentru cel flămând,
Natura-i fericire și veșnic e în pace —
Și leul și cu taurul de mult stau să se 'mpace —
Iar omul ce-i făptura aleasă, are-anume
Un creier și un suflet — pentru dureri în lume;
Ce simplă nepăsare, nevinovat' orbire,
Concordie eternă, un rai de fericire. —
Dar nu — ce zic? Tu blastemi, poete... Cată bine
Căci lumea e creată anume pentru bine.
N'o spun aceasta popii și cărțile lor vechi,
De mii de ani nu sună legenda în urechi?
Nu vezi tu, că virtutea găsește-a ei răsplată,
Răsplată ce de oameni și cer e 'nvidiată?
Răsplată prea frumoasă: un giulgiu și patru scânduri.
Ți-e îndemnă 'n'nuntru, și scapi de multe gânduri,
De gânduri fără noimă... Pentru așa comoară
Treci însetat pe lângă a vieții dulci isvoară...
Și-atunci... atuncea popii vorbit-au foarte drept:
Deșertăciuni sunt toate, când moartea ți-i în piept.
Dar să vedem acuma în lungi secolii tăi
Ce crudă răsplătire păstrat-ai celor răi?
Omoară fericirea unui popor, i-alungă
A veacurilor pace pe vreme îndelungă
Și ești erou... Fii mândru, închipuit, dar cată
Ca nimeni să atingă ființa îngâmfată,
Atunci ai simț de-onoare. Disprețuește viața,
Inclină-te de sara și până dimineața,
Trufașule obscure — te crede sfânt și-ales,
Un om din altă carne făcut — și cu eres
Poporul se 'nchina-va chiar la a tale oase.
Invie, măgulește tu patimi dușmănoase,
Invidia și ura botează-le virtuți,

Numește brav pe gâde, isteți pe cei astuți,
Din patimi a mulțimii fă scară de mărire
Și te-or urma cu toții în vecinică orbire.
C'o frază lingușește deșertăciunea lor,
Din risipite roiuri atunci faci un popor.
Fii dinainte sigur, la rele el urma-va,
Cu sânge și cenușe pământul presăra-va.
Ferește-te de una... Să te ferească ceriul
Ca 'ntr'un moment de-uitare să li spui adevărul...
Te-or răstigni pe cruce, te-or huidui cu pietre,
Vor risipi cenușa iubitei tale vetre,
Și te vei stinge mizer... de nimenea jălit...
Nu vezi ce drept e astfel? Ce bine e 'mpărțit
Pământul? — Proști de-o parte, de alta cei șireți.
Și patimelor rele aceștiia dau preț...
Nu merită nătângii să fie stăpâniți
Sau pentru o *idee* să fie ei jertfiți?
Mai de dorit ce soarte pot ei să aibă 'n lume
Decât să-i ducă 'n lupte un mare, un sfânt *nume*?
Un *nume!* Ce-i mai mare decât un nume oare?
Pentru-un astfel de lucru se junghïe popoare.
In mână de vei prinde-a istoriilor carte
In ea atunci vedea-vei un falnic op de arte,
Vedea-vei cum sub ochi-ți în plin se desfășoară
Tot patime de laudă; că vremea se măsoară
După a răutății pășire... Rău și ură
Dacă nu sunt, nu este istorie. Sperjură,
Invidioasă, crudă, de sânge însetată
E omenirea 'ntreagă... o rasă blestemată,
Făcută numai bine spre-a stăpâni pământul...
Căci răutății sale îi datorește-avântul
Ce l-a luat pe scara ființelor naturei.
Aceasta este taina în sufletul făpturei...
Ce plan adânc!... ce minte! ce ochi e colo sus!
Cum în sămânța dulce a patimei a pus
Puterea de vïață... Astfel frumosul plan
Un an de îl descarcă, l-încarcă iar alt an
Spre vecinică 'mplinire... Și în ureche-mi bate:
Că sâmburele lumii e-eterna răutate!!

Cântați-o dar, popoară! In glasu-adânc al stranei
Voiu mesteca legenda cea vechie a Satanei.
O, Satan! geniu mândru, etern, al desperării,
Cu gemătul tău aspru ca murmurele mării...
Pricep acum zâmbirea ta tristă, vorb' amară:
« Că tot ce e în lume e vrednic ca să piară»...
Tu ai smuncit infernul ca să-l arunci în stele,
Cu cârduri uriașe te-ai înălțat, rebele,
Ai scos din rădăcine marea s'o 'mproști în soare,
Ai vrut s'arunci în chaos sistemele solare...
Știai că răutatea eternă 'n ceruri tronă,
Că secole nătânge cu spaimă o 'ncoronă!
O, de-aș vedea furtuna că stelele desprinde,
Că 'n cer talazuri nalte de negură întinde,
Că prin acele neguri demoni 'n stoluri sboară
Și lumea din adâncuri o scutură ușoară
Ca pleava... Cerul cu sorii lui decade,
Tărînd cu sine timpul cu miile-i decade,
Se 'nmormântează 'n chaos întins fără de fine,
Căzând negre și stinse surpatele lumine.
Neantul se întinde
Pe spațiuri deșerte, pe lumile murinde.
Văzându-te strigare-aș de-un dor nebun cuprins:
« Mărire ție Satan, de trei ori ai învins!
« Atuncea mă primește prin îngerii peirei,
« Mă 'nvață și pe mine cuvântul nimicirei
« Adânc, demonic, rece. Ți-o jur — astă știință
« Eu aș striga-o 'n lume c'o cruntă ușurință...
« Atunci negrește soare... atunci să tremuri cer...
« Atuncea saluta-voiu eternul adevăr...
« Și liber, mare, mândru prin condamnarea lui,
« A cerurilor scară în sbor am să o sui...
« Să strig cu răzbunarea pe buze 'n lumi deșarte:
« Te blestăm, căci în lume de viață avui parte!!»

(Fulgere)

« O, fulgeră-mă numai... o, joacă comedie,
« Comediant bătrâne cu glas de vijelie!
« Nu vezi că nu poți face tu v'un mai mare bine
« Decât pe vecinicie să mă omori pe mine?

« Au crezi tu că eu tremur, dar vezi — mai cred în moarte —
« Ai fi prea blând să ai tu în mână-ți astă soarte,
« Aș râde-atunci de viață, muncind-o cu dispreț,
« Aș omorî în mine o sută de vieți
« Muncind în mine însumi al firei orice nerv,
« Peirea cea eternă în pieptu-mi să o serv...
« Dar, vai, tu știi prea bine că n'am să mor pe veci —
« Că vis e a ta moarte cu slabe mâni și reci,
« La sorți va pune iarăși prin lumile din ceriu
« Durerea mea cumplită — un vecinic Ahasver —
« Ca cu același suflet din nou să reapară
« Migratici eterne unealtă de ocară...
« Puternice, bătrâne, gigante — un pitic,
« Căci tu nu ești în stare să nimicești nimic».

(El cade obosit pe un trunchiu vechiu și-și acoperă ochii cu mâna. S'aude o muzică dulce).

VISURILE
(Sopran)

Somn,
Tu al nopților domn!
Ne dă prin a gândului ceață
Viață.

Vezi,
Noi suntem tot tineri și trezi,
Zidim într'o clipă din spume
O lume.

Lac,
Pe care în cânt se desfac
Cu dulci și armonice glasuri
Talazuri.

Știm
Pustiul sub ochi să-l lățim,
Mai este vre-o mână măiastră
C'a noastră?

Vin
Și dă-ni porunca ta lin,
Urma-vom fantastice planuri
Prin ramuri!

SOMNUL
(basso)

Sună vânt prin frunzele uscate,
Lună treci prin vârfuri de copaci,
Tu, isvor întunecate,
Intr'un cântec glasu-ți să-l desfaci.

Lună! Soră! pe-a lui frunte
Stai și farmăcă gândirea,
Să trăiască 'n vremi cărunte
Și să-și uite toată firea.

Du-l pe țărmul vechi al mării,
Fă-l călugăr trist și slab,
Il închină lin uitării,
Dă vieții alt prohab,
Du-te! Du-te!

VÂNTUL
(bariton)

Plâng,
Frâng
Crengi uscate;
Trec,
Plec
Ramuri;
Bat în geamuri
Cu-a mea mână fermecată.

Eu mă uit printre ferestre
Cum înconjur oameni masa
Și cu degete măiestre
Eu le spariu toată casa:

Când ca lupul urlu jalnic,
Când ca mâța 'ncet eu miaun
Și trezesc din vis motanul
Care toarce sub un scaun.
Sunt
Vânt,
Plâng,
Frâng
Sperios v'o creang' uscată.

ISVORUL
(tenor)

Isvor
Din munte cobor,
Când vântul v'o ramură farmă
Fac larmă!

(Cerul se coboară. Armonie. Schimbare.)

SCENA I

Sara. Furtună.

MUREȘANU (singur)

Cum norii strigă jalnic și marea sparge piatră
Și tunete bătrâne pe-a ceriurilor vatră
Pocnesc cu-a lor ciocane, moșnegi și falnici fauri,
Ei făuresc furtunei coroana ei de aur...
Se svârcole în valuri marea cea sură 'n veci
Și în de stânci schelete, bătrâne, slabe, seci,
Ea aiurind lovește.
Colo și 'nnalță sur
Castelul lung și rece fantasticul lui mur.
L'a fulgerelor fugă se văd bolțile sparte,
Iluminate găuri pe generații moarte...
Ah! în fereasta veche apare-ades, ades,
Un înger, o femee cu chip așa ales!
Dar cine-i ea? Ce vine, ce caută 'n castel
Când marea își răstoarnă sufletul ei rebel
Și printre stânci de piatră se scutură de spume
Și mișcă 'nfuriată a valurilor lume... (Un chip s'arată 'n castel)
Și 'n noaptea, care urlă cu surda ei ureche,

Privește ca o lună din zidurile veche?
E ca și când răsare în jur întunecată
De-a murilor colosuri, prin care se arată
Zugrăvind dulce, trista, sura lor măreție.
Coboară din ruine căci mă închin eu, ție!
Din crengi de gânduri negre o floare se desprinde —
Primește-o: e iubirea-mi, și inima-mi ți-o 'ntinde.
Cobori din înnălțime: te-ador, te rog, te-invoc
Cu păru 'n flori albastre, pe frunte-o stea de foc.

(Chipul dispare)

O, stai! o, vino scumpă, ca fruntea să-ți desmierd
Și 'n ochii mari albaștri ființa să mi-o pierd...
Te-ai dus!, te-ai dus!, o mare, înghite-mă, mă sfarmă,
Imi amăgește mintea cu-a valurilor larmă.

(El se urcă în luntre și îi dă drumul pe mare)

Se 'nsenină. S'aude glas de corn.

REGELE SOMN

Răsună corn de aur și împle noaptea clară
Cu chipuri rătăcite din lumea solitară
A codrilor... în cârduri veniți genii șăgalnici
Ce-acum împleți pământul cu sunetele jalnici,
Acum ascunși în umbră sau tupilați sub foaie,
Pișcați picioarele-albe a fetelor bălaie,
Și zimbrii zânei Dochii, pe frunți cu stemă mare,
Și voi, cai albi ai mării, cu coame de ninsoare...
Invie codru! Duhuri cu suflet de miresme
Sburați prin crenge negre ca străvezie iesme,
Cu sunetul de pasuri s'aducă pasul numa,
Pe corpuri albe haină de diamantină brumă
Să scânteie în umbră, să spânzure feeric —
Treceți încet prin aer călcând pe întuneric.

(El se uită pe mare)

Din insule bogate sfâșiind apa iese
O luntre cu vântrele ce spânzură sumese.
Se leagăn' visătorii copaci de chiparos
Cu frunza lor cea neagră uitându-se în jos
In ape... Iar prin crenge de-un verde-adânc de jale
Se-oglindă 'n apa-albastră de aur portocale,

Și parcă glas de clopot înfiorează sara;
Pe-a stâncilor lungi colțuri apusul se coboară,
Stau aurite 'n aer... și-a serii rumenire
Se-apleacă și 'nroșește a mării încrețire
Și insulele mândre și de dumbrave pline
Par sarcofage nalte plutind pe-unde senine,
Acoperite numai cu flori și cu poiene
Uriești... Acuma se 'nchid a serei gene,
Apele devin sure... și 'n blânda lor cântare
Dispar ca sarcofage insulele în mare.

. . . . . .

Ce loc! Bătrâne stânce ridic' a lor schelete
De piatră, ce de valuri și vântu-s sfâșiete;
Un templu în ruină de apă înnecat
Pe jumătate... Stâlpii și murul fărâmat
Stau în curând să cadă... Și în astă ruină
Prin scorburi de părete, în neagră vizuină,
Trăește-acest călugăr... Apari, tu, lună 'n cer
Și fă din vis viață, din umbre adevăr!

(Luna apare)

UNDELE (cântă)

Noi undele crețe
Venim, venim,
In stânci mărețe
Izbim, izbim.

Și-a noastră suflare
E vânt! e vânt!
Dar naștem pe mare
Un cânt, un cânt.

DELFINUL
(se arată din apă, un tânăr frumos)

Ondină,
Cu ochi de albastră lumină,
Cu părul tău lung, un tezaur
De aur.

Tu, pradă
Cu piepții tăi dulci de zăpadă,
Te-oiu prinde pe mare vreodată,
Șireată!

Atunce
Simți-vei duioasele munce,
Cu care-al meu suflet în flamă
Te chiamă.

ONDINA

Delfine,
Tu crainic al mării regine,
De-ai fi credincios, cu iubire
Un mire;

Voioasă
Urmare-aș privirea-ți frumoasă,
Ți-aș da sânul alb de zăpadă
Ca pradă.

DELFINUL

Ondină,
Tu dulce copilă, o, vină,
Nu vezi că Delfinul tău moare
In mare?

ONDINA

Vedea-vom!
Să cânte Sirena ruga-vom,
De nu vei iubi-o — îmi fură
O gură!

Atunce
O undă în brațe-ți m'arunce,
Căci știu a iubi eu prea bine
Delfine.

Ascultă!
De vreme 'ndelungă și multă
In sufletul meu eu te-am strâns —
M'ai învins.

AMÂNDOI

Tu, ce eşti zeilor suroră gemene,
Cu linul pas,
Nu are nimene un cânt să semene
Cu al tău glas.

Spune-ne cântecul ce 'n nopţi lunatice
Adese îl cânţi,
Când luna tremură prin ceţi apatice,
Prin codri sfinţi.

SIRENA

Vin' iubite! Conjura-voiu
Cu-al meu braţ al tău grumaz
Şi lipi-voiu a mea faţă
De-arzătorul tău obraz.

Vin' iubite, multe nume
Mângâioase îţi păstrez,
Visul vieţii mele este
Tu ferice să te vezi.

De ce 'ntorci tu ochii 'n lături
De cuvântul meu gonit?
Nici visezi cât poţi în lume
Tu să fii de fericit.

Zi şi noapte stă la tine
Al meu gând nemângâiet,
Căci tot sufletu-m' te cere
Şi în gând, te chem încet.

Vino, vino, mult iubite,
Pe-al meu sân să te desmierd
Şi în ochii tăi cei negri
Eu privirea să mi-o pierd.

Să-mi pun gura la ureche
Şi să-ţi spun că te iubesc,
Că de drag ce-mi eşti copile,
Eu din ochi te prăpădesc.

(Ondina şi-a lăsat visătoare capul pe spate, pe umărul lui Delfin, care o sărută).

REGELE SOMN

A mării unde-albastre alunecă 'nspumate
Și fulgeră 'n cadență... O, dulce voluptate
A nopții-adânci... Acuma văd luntrea de departe
Cum cu-al ei plisc în brazde pe unde le împarte.
Călugăru-i... In manta-i înfășurat visază,
Al valurilor sgomot țâșnind îl salutează
Și lebede-argintoase pe planul mări-l trag,
— Pe frunte-i e 'mpletită o ramură de fag —
Plutind cu repejune sub palida lumină
A lunei... pe 'nmiirea a undelor senină.
Se pare cum că este al mării Dumnezeu,
Blând îngânat de lebezi în mândrul visul său.
Din insulele sfinte străbat cântări ferice,
Noroc și desperare le văd unite-aice...
Acum pe-un stan de piatră din luntre el coboară
Și barba lui cea albă pe piept se desfășoară
Și 'n două despicată de vânt e răscolită...

S'aude glasul CĂLUGĂRULUI (basso

Răsai din a ta noapte, copilă mult iubită.

(Intră în scenă)

E un străin aice... și ca mărgăritarul
E fața lui cea albă, de-argint îi e talarul,
Pe umerii de marmur aripe se disfac,
Pe fruntea lui, în păru-i, flori roșie de mac...
Cine ești tu străine cu negri ochi sub gene?

REGELE SOMN

Eu?... Eu sunt fericirea vieții pământene.

CĂLUGĂRUL

Aicea nu ți-e locul, norocul eu nu-l caut,
A lumii glasuri multe și glasul tău eu n'aud...
Nu vezi tu barba-mi albă și ochii mei... și gură —
Abia urmează încă a gândului măsură.
Eu nu cred în nimica, și nu cred blândei gure
Ce-mi minte fericirea... Te du! Te du aiure!

REGELE SOMN (zâmbind)

Tu spui... Privește 'n juru-ți... lumea-i o feerie;
Te duc prin fericire și inima-ți n'o știe,

Dar vezi... nu vezi tu colo... apare-un chip d'omăt.
Cu glasu-i ea te chiamă încet... tot mai încet...
Auzi! Vântu 'n ruine și undele se vaer,
De mâne diafane nu vezi duse prin aer
Colo făclii de smoală, lumini de roșii torții
Ce noaptea o pătează în trist lăcașul morții?
Adâncul întuneric îl taie, îl răreste,
Și fulgeră 'n columne și bolțile roșește,
Acum, acum ea iarăși prin tremurânde facle
Coboară scări de piatră a uriașei racle...

CĂLUGĂRUL (în extas)

E albă... 'n întuneric văd chipul ei lucind
Ca pe o tablă neagră o umbră de argint.

(Regele Somn dispare)

Tu, taina nopții mele, tu, blond copil din ceriuri,
Cu glasul tău ca glasul duioaselor misteruri,
Oh, vino, vino iarăși ca să te strâng la piept,
Copil cu păr de aur, cu ochiul înțelept...
O, tu! Cum ești frumoasă, cum te cobori din stele,
Mizeria-mi s'o cauți și dorul vieții mele,
Un înger ești, un suflet ce-i rătăcit de mult,
Al cărui glas de noapte eu noaptea îl ascult?
O, cine ești? Imi spune, de ce mă prinzi în brațe,
De ce zâmbirea lină e-amor și e dulceață?
De ce cuvântul buzei e lamură de miere?
De ce-mi întinzi tu gura, când sufletu-mi te cere?
Și sânul tău de marmor lași pradă gurii mele
Și buclele-ți în valuri ca să mă joc cu ele?...
O, vin' a mea iubită! eu îngenunchiu, mă 'nchin,
Eu te ador cu moartea în suflet...

CHIPUL

Vin! eu vin.
Sufletu-mi în vecia-i atras de-a ta chemare,
Din noaptea neființei înfiorat apare...
Acolo el de veacuri, de îngeri salutat
Trecea — un basmu palid — cu stele coronat,
Dar auzi o rugă, o dulce rugă — a ta!
La al tău glas de jale lumina tremura,

Chiar Dumnezeu ce-adie în ceru-i înflorit
Ascultă blânda rugă, ce trece liniștit
Prin nopțile 'nstelate — o muzică de vis —,
Ce-inundă fața-i veche c'un dureros surâs
Și inima-i bătrână din nou o mai inspiră
De cugetă lumi nouă — cum cugetă o liră
Eternele-i armonii... Și-acele cânturi pline
De-amor, de inspirare, le îndreptai la mine
Și am urmat cântării... ființa mea apare
Și-aruncă umbra-i tristă pe fruntea ta cea mare,
Gândirile-ți mărețe în gândul meu cuprind,
La sufletu-ți de flacări eu sufletu-mi aprind...
Căci te iubesc... ce vrei tu? și lacrima ta clară
Preface-eterna-mi noapte în dulce zi de vară,
Și glasu-ți ce pătrunde în doliu pân' la cer
Imi dă un trai..., în dulcea-i durere, efemer...
O, 'ndelungește numai amorul tău cel sfânt!
Pe-a tale nopți eu număr zilele-mi pe pământ...
A tale gânduri, visuri, dorinți-s lumea mea,
Sunt umbră a cântări-ți, o slabă umbră-abia,
O, mă iubește numai, te rog cu ființa 'ntreagă
Precum o stea murindă la univers se roagă.

CĂLUGĂRUL

Când tu zâmbești eu tremur, când tu vorbești eu tac.
Ești glas gândirii mele... gândirile-mi displac
De nu sunt ale tale... și blăstem a mea minte
Că nu e ca și tine senină și cuminte...
Oh vino! Vin și-acuma... surâde-mi, ah! surâde,
Vorbește 'ncet... la vorba-ți eu ochi-mi voiu închide
Căci nu pot deodată cuprinde-a ta frumsețe...
De-aud... nu pot să caut zâmbirea blândei fețe,
De văd a ta cerească, armonică-arătare,
Urechea mea e surdă și gura-mi glas nu are...
O, înger! stea din ceriuri... nemaigândită! scumpă!
O! sufletul din pieptu-mi spre tine să se rumpă
Ar vrea... Dar cine ești tu? o, mișcă a ta buză —
Ești îngeru-mi de pază, ești Dumnezeu, ești Muză?

CHIPUL

Nu cerceta zadarnic, nefericite... Taină
E frumusețea vieți-mi și-a sufletului haină.
In taină e amoru-ți... și 'n vecinic întuneric
Va rămânea ființa-mi pentru-al tău ochiu himeric.
Urmează-mă în luntrea, ce dusă e de lebezi
Pe undele oceanici, ce furtunoase, repezi
Ne-or duce 'n depărtare... N'auzi un jalnic țipet?
Răsună lung din noaptea străvechiului Egipet.

(El intră 'n luntre. Aceasta e trasă de lebede. CĂLUGĂRUL șade ținând de mână CHIPUL, ce stă în picioare).

REGELE SOMN

Nu știi cine e dânsa? — un capăt e, de ață,
Din sufletul naturii care ni dă viață;
In orice ființă este, deși nu știi, ascete.
Nu poți să ștergi vïața cu-al gândului burete...
Renegă-a ta vïață, disprețuește-o 'n piept...
Din raze se încheagă și-ți vine înderept.
Renunți la fericire? — dar ea-i un vecinic vis.
De fuge ziua — vine când ochii ți-ai închis.
Oricât te scuturi, oame, nu-ți poți ieși din piele
Căci te fac jucăria sburdălniciei mele.
Acopere tu ziua cu-a gândului tău ceață —
Eu vecinic treaz, din visu-ți voiu face o vïață.

(Cortina cade).

— S'aude de departe cântând: —

Ondină
Cu ochii de dulce lumină
Cu părul tău lung, un tezaur
De aur.

1877—1879

CV

LECTURA

Stam sara la fereastă,
Iar stelele prin ceață
Cu tainică dulceață
Pe ceruri isvorià.

Citeam pe-o carte veche,
Cu mii de negre gânduri
Și literile 'n rânduri
Prinsese a jucà.

Jos lacul se 'ncrețise
Sub purpură târzie
Și valuri verzi de grâe
Se legănà pe lan.

O stea din cer albastru
Trecù a ei icoană
Din fața apei plană
In fundul diafan...

Și cred pe înțeleptul
Ce-l văd că 'n carte zice,
Că 'n lume nu-i ferice,
Că toate-s năluciri...

De-odată la ureche-mi
Aud șoptind copila...
Iar vântu 'ntoarce fila
Cu negrele gândiri.

CVI

CODRU ŞI SALON

I

Zadarnic fete mândre zâmbind cutreer' sala
Şi muzică-i şi visuri şi farmec îndelung.
In ochii unui tânăr sădită e răceala
Şi note cât de blânde în inimă-i n'ajung.

Amicul cel de-o vrâstă păharul lui îl împle
Şi-l chiamă şi pe dânsul la masa unde beu;
Pe mânile-amândouă el ţine a lui tâmple
Se uită pe fereastă cum ninge 'ncet... mereu.

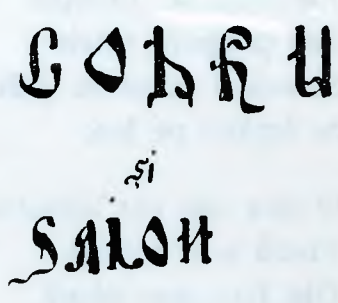

Manuscrisele Academiei R.P.R. 2259.310 (7 cm. × 6 cm.)

Se uită cum omătul copaci şi case 'ncarcă,
Cum vântul farmă ramuri svârlindu-le 'n fereşti,
Atunci i se năzare un vis frumos... şi par'că
Revede tinereţea-i cu ochii sufleteşti.

Colo în depărtare e valea lui natală,
Cu codri plini de umbră, cu râpe fără fund,
Unde isvoară albe murmură cu sfială
Şi scapăr' argintie lovindu-se de prund.

Ar vrea ca să mai vadă colibele de paie
Prin stânce încuibate, ce mai că se prăval',
Când luna dintre nouri, crăiasa cea bălaie,
Se ridica prin codri din fruntea unui deal.

Să aib' ar vrea colibă de trestii, mititică,
In ea un pat de scânduri, muşchiu verde de covor,
Din pragu-i să se uite la munte cum s'ardică
Cu fruntea lui cea stearpă pierzându-se în nor.

Ar vrea să rătăcească câmpia înflorită,
Unde ale lui zile din visuri le-au ţesut;
Unde 'nvăţa din râuri o viaţă liniştită,
Părând să n'aibă capăt, cum n'are început.

Mama-i ştia atâtea poveşti, pe câte fuse
Torsese în viaţă... deci ea l-au învăţat
Să tâlcuiască semne şi'a păsărilor spuse
Şi murmura cuminte a râului curat.

In curgerea de ape, pe-a frunzelor sunare,
In dulcele-mmiitul al paserilor grai,
In murmurul de viespii, ce 'n mii de chilioare
Zidesc o mănăstire de ceară pentru trai,

De spânzură prin ramuri de sălcii argintoase
O 'ntreagă 'mpărăţie în cuib legănător,
A firii dulce limbă de el era 'nţeleasă
Şi îl împlea de cântec, cum îl împlea de dor.

Visa copilul... Fruntea-i de-o stâncă răzimată,
Privea uimit în râul ce spumega amar,
Şi arunca v'o piatră în apa 'nvolburată.
Râdea, cânta degeaba... plângea chiar înzădar.

El vede ierburi nalte în mândră zi cu soare.
Crescute-ajung la brâul unei copile. Lin
Prin iarba mare trece şi'aminte luătoare
Plivește flori albastre și fire de pelin.

Cunună împletește, o 'ncaieră sălbatec
In pletele împlate, în părul încâlcit
Și ochii râd în capu-i și fața-i e jeratec —
A lanurilor zână, cu chip sumeț, răstit.

Apoi în codru trece și cântă doina dragă.
Sălbatec este glasu-i, vioiu, copilăros,
El sună 'n codru verde, trezește lumea 'ntreagă,
Picioarele-i desculțe îndoaie flori pe jos.

« Ah! cum nu sunt — ea strigă — o pasere măiastră,
« Cu penele de aur ca paserile 'n rai;
« La Sfânta Joi m'aș duce, aș bate în fereastră
« Cu ciocul și i-aș zice cu rugătoriul grai:

« Să-mi dee-un măr, în care închisă e o lume,
« Palat frumos la munte, în codri înfundat,
« Ș'un făt-frumos de mire, înnalt, cu dulce nume,
« Din sânge și din lapte — fecior de împărat! ».

Ea cântă și pocnește în crengi c'o vargă lungă.
O ploaie de flori albe se scutură pe ea,
Un flutur se înnalță, cu sete ea-l alungă,
Cu mâna crengi îndoaie și glasu-i răsuna.

Apoi și-aduce aminte... era o zi frumoasă...
El s'a trezit pe-o punte sub ochii ei de foc...
Ea părul-și dă 'ntr'o parte din fața rușinoasă,
Își pleacă ochii timizi și el a stat pe loc...

Ce s'a 'ntâmplat de-atuncea nu vrea să ție minte.
Destul că nu mai este... și chipul ei cel blând,
Zâmbirea-i sfiicioasă și ochiul ei cuminte
Sunt duse fără urmă de pe acest pământ.

S'a stins. De-aceea însă ar vrea încă odată
Să vadă lunca verde, departe valea 'n flori,
Unde ades de brațu-i, în noaptea înstelată,
Ședea pe stânca neagră spuindu-i ghicitori.

Da, ghicitori, enigme. Ce știa el pe-atunce
De-a vieții grea enigmă, de anii furtunoși?
In lacu-adânc și neted, în mijlocul de lunce,
Părea că vede zâne cu păr de aur roș.

Și trestia cea naltă vuind de vânt mai tare...
La glasu-i asculta el ca basme triste, dulci,
Când rețele din codru pe creții apei clare,
Scăldându-se prin papuri lăsau pe valuri fulgi.

II

Trecură ani. E noapte. In camera bogată,
Pe-un pat alb ca zăpada, copila sta măreț.
O candelă de aur c'un punct de foc arată
Prin umbra străvezie icoane pe pereți.

Culcată jumătate, copila cu 'ntristare
Zâmbește. Plete blonde pe umere cobor
Și cad pe albe perini, iar ochiul ei cel mare
Arată nu amorul — ci setea de amor.

Iar fața ei frumoasă-i de-acea albeață sură,
Brumată ca lucirea unui mărgăritar;
Pe brațe de zăpadă, pe sânii ei se fură
A candelei lumină mai rar și tot mai rar.

Iar micile-i picioare ating covorul moale
Și chinue papucii de-atlaz, care stau jos.
L'a patului ei margini cu fruntea 'n a ei poale
Stă în genunche dânsul privind întunecos...

Sub umeri-unei fețe ca marmura de rece
Sunt umbrele 'ntristării, ce-adânci l-arată slab;
Prin ochii mari și negri o îndoială trece,
Ce fulgeră în taină apoi dispare 'n grab'.

« Din vorba mea nu poate amor să se aleagă?
« Nu te iubesc atâta cât știu să te iubesc?
« Ai vrea să storc din mare amărăciunea 'ntreagă
« Și într'o picătură s'o beau, să 'nnebunesc?

« Spre-a împlini v'o unul din dorurile tale
« Au pot să fiu, copilă, de trei ori Dumnezeu
« Şi ce-au făcut puternic în veacurile sale,
« Aceea într'o clipă să pot a face eu?

« O, de-aş putea s'amestec a lumii lucruri toate,
« După a mea voinţă un ceas să te încânt,
« Cu susu 'n jos ar merge a firii legi bogate,
« Pustiu ar fi în ceriuri şi ceriul pe pământ.

« Şi la a ta ivire părere-ar ziua noapte,
« Astfel de strălucită ai trece 'n lanuri verzi,
« Incât numai pârae ţi-ar povesti cu şoapte,
« Că în a ta privire eu minţile îmi pierz.

« Când ai muri, iubito, căci contra morţii n'are
« Nici Dumnezeu putere, atuncea cu amar
« Aş stinge în grămadă sistemele solare
« Şi 'n ăst mormânt te-aş pune ca pe-un mărgăritar.

« Iar eu, eu singuratec în lumea cea pustie,
« In chaos fără stele şi fără de nimic,
« M'aş arunca — un demon — să cad o vecinicie,
« Deapururea şi singur deşertul să-l despic.

« Iar dacă liberate planetele cu 'ncetul
« Ar reintra în viaţă în vechile lor legi,
« Fiinţele lor nouă priveasc' atunci cometul,
« Neliniştind cu sboru-i veciile întregi.

« Fantasmă nesfârşită şi totuşi diafană
« Din lume exilată neaflând limanul său,
« Demon, gonit de-apururi de ordinea tirană —
« Acela să fiu eu.

— « Să faci minuni? Nu-i asta. Nu mă 'nţelegi, iubite,»
Pe creştetul lui mândru ea mânile şi-a pus.
« Sunt taine 'n astă lume atât de neghicite,
« De-ai spune viaţa toată, tot n'a sfârşi de spus.

« Vezi tu, eu te-aş vrea timid, un blând băiet, să-mi spună
« Cu ochii plini de visuri zadarnice poveşti,
« S'adorm plecându-mi tâmpla la tâmpla ta — nebună!
« Aşa cum te visasem ai fost, dar nu mai eşti.

« Pătate de 'ndoiele a vieţii tale vise —
« Băiet de-ai fi tu încă, la mine să te-ardic,
« Să te privesc cu gene pe jumătate 'nchise,
« Dar nu mai crezi în visuri, căci nu mai crezi nimic.

« Să fii un pagĭu din basme şi eu să fiu regină!
« O, cum aş fi de bună şi tu ai fi gentil,
« Plutire-am lin pe lacul, ce doarme în grădină,
« Căci eu mă simt copilă, de-ai fi şi tu copil!

« Nu mintea ta, nu ochii, ce fulgeră 'n tăcere,
« Nu astea mă înghiaţă de-mi vine ca să mor.
« Mă doare — nu ştiu... glasul amestecat cu fiere,
« Căci sufletu-ţi e-o rană, suflările-ţi mă dor.

« Ce vrei? Imi pare 'n ochi-ţi că văd o veche vină.
« In vorbă amintirea a unei crude munci,
« In inimă e-o parte cu totului străină —
« De-ai fost vr'odată tânăr e foarte mult de-atunci!».

CVII

DIAMANTUL NORDULUI

(Capriccio)

In lac se oglindă castelul. A ierbii
Molatece valuri le treeră cerbii.
In vechea zidire tăcere-i şi numa
Perdelele 'n geamuri scântee ca bruma.

Străfulgeră 'n umbră-i de valuri bătae
Ajunse în fugă de-a lunei văpae,
Ce 'n vârfuri de dealuri acum se iveşte
Ş'a stâncilor muche pe cer zugrăveşte.

Păreau urieşi ce în cuib de balaur
Păzea o măreaţă comoară de aur,
Căci luna, ce roşă prin ele răsare,
Comoară aprinsă în noapte se pare.

Iar lebede albe din negrele trestii
Apar domnitorii ai apei acestei,
Cu aripi întinse o scutur şi-o taie
In cercuri murinde şi brasde bălaie.

Uimit cavaleriul cu pasuri pripite,
Imbla prin umbroase cărări nisipite;
Dumbrava şopteşte, isvoarăle sună,
Aşteaptă 'n amestec vibrare de strună.

Văratecul aer te-adoarme cu svonul...
Cu dor Cavaleriul priveşte balconul.
Cu frunze 'ncărcatu-i şi trec prin ostreţe
Liane 'nflorite în feluri de feţe.

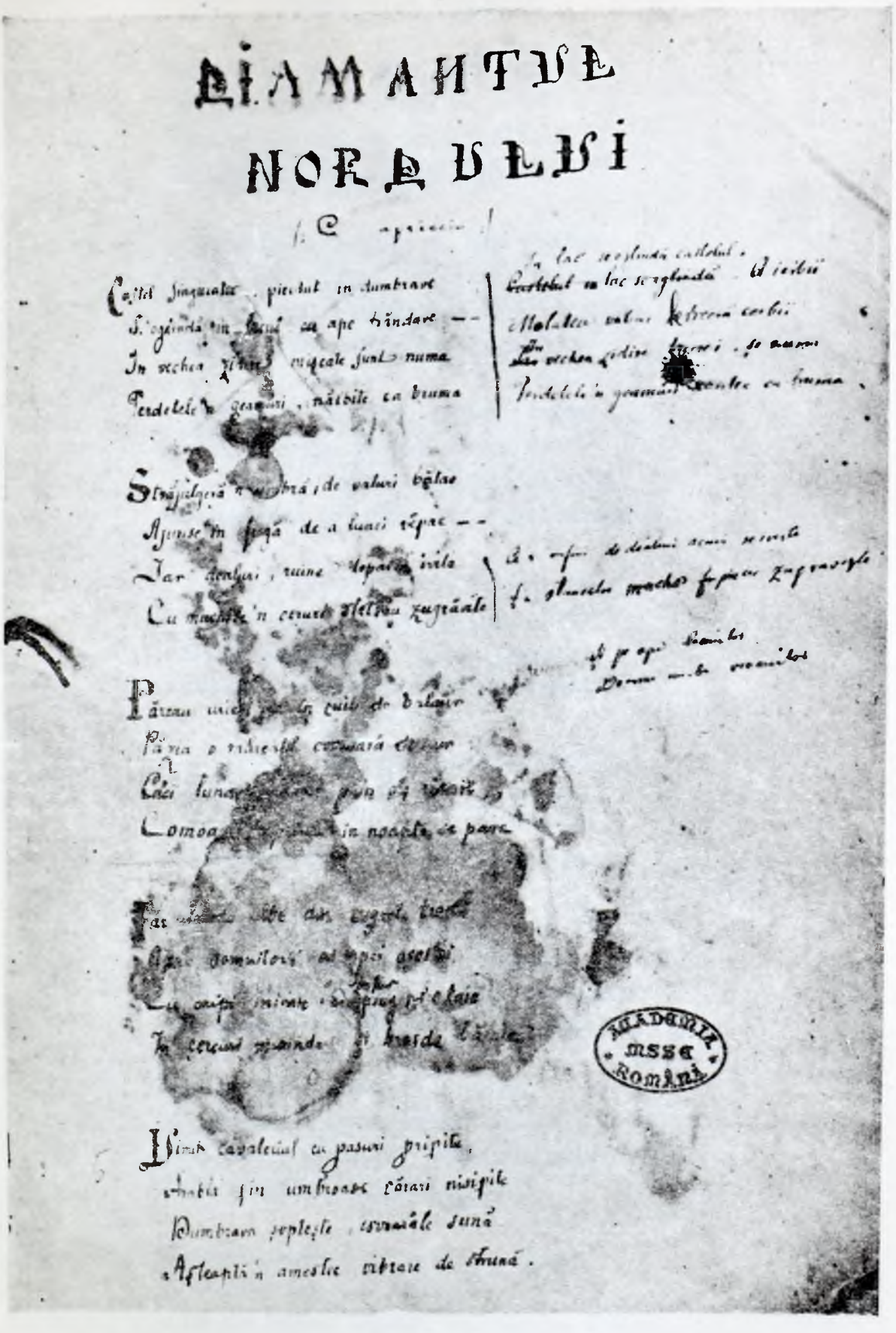

Manuscrisele Academiei R.P.R. DIAMANTUL NORDULUI 2256,1 (32,4 cm. × 20,8 cm).

Iar papura mișcă de-al apei cutreer.
In iarba înnaltă suspină un greer —
Prin vânăta umbră, prin rumăna sară,
In farmecul firei răsună ghitară:

— « Arată-te 'n haina de albă mătasă,
« Ce pare 'ncărcată c'o brum' argintoasă,
« Să văd a ta umbră 'n lumină 'mmuietă,
« In părul cel galbăn înnalt-mlădietă.

« Indură-te, scumpo!, în mine aruncă
« Viole albastre și roze de luncă,
« Pe coardele 'ntinse-a ghitarei să cadă
« In noaptea cea ninsă de-a lunei zăpadă.

« Iar ochii albaștri, mari lacrimi a mării,
« Să 'ngăduie 'n taină suspinul cântării;
« Cobori adorato! pe inimă cazi-mi,
« Bălaia ta frunte de umăr să-mi razimi.

« E demn a ta frunte să poarte corona,
« Robit universul să-i fie — Madonna!
« Ingăduie celui din urm' al tău sclav,
« Plângând să-ți sărute al urmelor prav.

« Și lasă-mă 'n umbra cămări-ți să vin,
« Frumos-îmbrăcate cu alb musselin,
« Iar Cupido pagiul cu palma s'ascundă
« A lampei de noapte lucire de nuntă».

De-asupră-și aude uscata foșnire
A poalelor lungi de mătasă subțire;
Prin flori îi apare, se 'nclină pe gratii
Duioas' arătare a mult-adoratei.

Ghitara lui tace; cu șopot ea spune:
— « Zadarnică este iubirea ta, june!
« De-un farmec legată-i întreaga-mi simțire,
« Iubirea-mi asemeni de-a lui împlinire.

« Oricât mi-ai fi drag şi-o jur că-mi eşti drag,
« Un farmec te-opreşte, te leagă de prag...
« De-aceea de mine să fugi, Cavalere,
« Şi uită că gânduri şi doru-mi te cere».

« A nordului mare o piatră ascunde,
« Luceşte ca ziua prin negrele-i unde
« Şi cui o va scoate v'aţa mi-o dărui;
« Dar vai! nici s'o vadă nu-i soarta oricărui».

— « O, înger! », el zice şi glasu-i se 'nneacă
Şi dreapta îi scapă pe-a săbiei teacă:
« Sigur de iubire-ţi — m'aştepte pierzare, —
« Tot scoate-voiu piatra luminei din mare! »
. . . . . .

Din Spania pleacă, cu paşii pribegi,
Prin ţări şi oraşe, castele de regi;
Abia vede-o ţară şi iarăşi o lasă,
Căci piatra luminei gândirea i-apasă.

De ani e pe cale... Se vede în fine
Cuprins de pustiuri, de negură pline,
Incet poticneşte al calului pas,
Şi 'n noapte departe se pierde-al său glas.

El vede munţi mândri, asupra cărora
Pădurile negre nu ştiu aurora
Şi toate formează clădire înnaltă
De stânci ce grămadă stau una pe altă.

Un munte e poartă şi streşini păduri
Şi scările-s dealuri... In falnicii muri,
Prin aspru arcate boltiri de fereastră,
Priveai o lumină ca cerul albastră.

Cum marea de valuri nu ştie repaos,
Astfel se frământă al norilor chaos,
O stea nu luceşte pe bolta cea largă —
Pornit ca de vânturi sirepul aleargă.

Un tunet cutremură lumea 'n temei.
Venea parc'o oaste călare de zei...
Cu-a lui erghelie 'nspumată de cai,
Vuind vine mândrul al mărilor crai.

Cu gâturi întinse sirepi de omăt
Prin norii cei negri sburau spăriet,
Mânați de gigantul cu barb' argintoasă,
Ce vântul în două despică frumoasă.

Văzându-l pe tânăr înnalță toiagul.
O aspră privire i-aruncă moșneagul.
Cumplit amenință, în arc se coboară
Și piere în doma-i înnalt solitară.

Se 'ntunecă iarăși, în fulger năzare
Vedenii uimite palatul cel mare;
Năzare bătrânul în bolta ferestii,
In pletele-i albe cunună de trestii.

Fugea cavaleriul. — Dar codri 'n urdie
In urmă-i s'adună și iar se 'mprăștie;
Câmpiile șese alunecă iute,
De-asupră-i s'alungă de fulgere sute.

Și luna s'asvârle pe-a norilor vatră,
Pâraiele scapăr, bulboanele latră,
De-asupra lui cerul i-aleargă în urmă
Și stelele 'n râuri gonite, o turmă.

Și munții bătrâni îl urmau în galop
Cu stâncele negre, gigantici ciclopi,
Greoaie hurducă pământu 'n picior,
Prăval' de pe umeri pădurile lor.

Se 'ntreabă: Fug eu? sau că lumea întreagă
A rupt-o de fugă nebună, pribeagă?
Sau mări subterane duc munții cu sine,
Purtându-m'o frunză pierdută pe mine?

Odată 'ncă pintenu 'nfige — aleargă!...
De-odată... se schimbă în noaptea cea largă
Privirea... Nainte-i o lume-i deschisă
Cu aer văratec pe lunce de visă...

Pe maluri de râuri ce scapără line,
El vede castele cu arcuri senine
De marmură albă ascunse 'n dumbrave.
In cer mișcă norii auritele nave...

O muzică tristă, adânc-voluptoasă,
Pătrunde-acea lume de flori și miroasă;
Și verzile lanuri se leagănă 'n lună
Și lacuri cadența cântărilor sună.

Subțirile neguri păreau pânzărie
De brum' argintoasă, lucind viorie;
Și florile toate sub ea 'ncremenite
Respiră bogate miroase-adormite.

Pe-al codrilor verde, prin bolțile dese,
Prin mreje de frunze seninul se țese;
Și apele mișcă în păture plane —
In funduri visează a lumei icoane.

Și unde 'n dumbravă-i săpată cărare,
O mândră femee s'arată călare,
Pe calul ei graur se 'nvârtește 'n laturi,
De dulcea-i privire nu poți să te saturi.

In părul ei negru lucesc amorțite
Flori roșii de jeratic frumos încâlcite,
Rubine, smaranduri, astfel presărate,
Sălbatec' o face la față s'arate...

Și ochi de-un albastru, bogat întuneric,
Ca basme păgâne, de-iubire chimeric,
Lucesc sub o frunte curată ca ceara —
Zâmbirea-i îmbată ca nopțile, vara.

Pe codri 'nfioară a ei frumusețe
Și apele fulger cu undele crețe;
Se pare că 'nvie a basmelor vremuri,
Căci lumea-i cuprinsă de-un dulce cutremur.

Din nori curge-o bură, un colb de dĭamante,
Pe văi se așează, pe dealuri înnante;
In față li-i luna, prin șuet de șoapte
S'ardică pe cer curcubee de noapte...

Ea calu-și alătură, mâna întinde,
Iar părul ei negru încet se desprinde
Și 'n valuri de moale mătasă el cade
Pe umere albe... Frumos i se șade!

Și plâns este glasu-i: — « Iubit cavalere,
« Nu merge la mare, că mor de durere;
« Imparte cu mine pământul și raiul ».
De dor și de grijă îi tremură graiul.

« Iubite dorite, în brațele-mi vino
« Și cruda durere din pieptu-mi alin-o!
« Să fii al meu mire menitu-i de zodii
« Și ție păstrat-am a sânului rodii.

— « In van e crăiaso! zâmbirea-ți din treacăt,
« Căci mintea mea pus-au simțirilor lacăt
« Și chipu-ți nu poate pătrunde 'n visare-mi.
« Cu ochii albaștri amoru-mi nu-l sfare-mi.

« Păstrează, crăiaso, viclenele sfaturi.
« In laturi, frumoasă ispită, în laturi! »

Ea piere... cu dânsa castele, dumbravă...
Și marea 'nghețată vuiește grozavă.

Mișcate de mare 'n strigare măreață
A Nordului vin caravane de ghiață...
Pe ceruri în neguri o stea nu s'arată,
Departe doar luna — o galbenă pată.

Cetăți hrentuite pe țări plutitoare,
Cu șiruri de dome, steclind de ninsoare,
Schelete-uriașe purtând cremenite
Coroane în colțuri pe capuri hâite.

Vin regii de Nord cu oștiri să se plimbe,
Cu chipuri ciuntite și umere strâmbe
Și toată strigarea, vuirea, sunarea
E surdă ca ceriul, e moartă ca marea.

In domele largi, prin palate deșarte
Răsună doar vântul... ca glasuri — departe.
Și spiritul morții eterne 'n ruine
Își mișcă imperiul fără de fine.

Orașul pe ape-i al zeilor nordici,
Cu strade de temple, cu dome și portici;
Dar astăzi sunt frânte boltitele porți,
Pustiu e în dome — și zeii sunt morți.

El suie un turn ce se 'nnalță sub lună,
Cu ziduri crăpate de ger și furtună,
Se uită la ceruri, se uită în mare...
Cu capul în jos se aruncă... Dispare.

Și cum amorțește și 'nghiață... suspină:
«O piatr' a luminei revarsă-mi lumină!»
Prin genele 'nchise s'arată, o vede
Și strigă... și mâna pe dânsa repede...

O prinde... prin farmec în jur se 'nsenină
El vede lungi râuri, câmpii în lumină,
Grădina din țara-i, cu lacu-i, castelu-i
Ca 'n vis, ca aievea i se arătă lui.

Ce stai cu sfială, ce nu te apropii,
N'auzi cum pe frunze alunecă stropii,
Ș'aleele scutur de rouă o ploaie
Iar soarele nalță în disc de văpae?

El scările urcă cu piatra în mână.
In prag îl aşteaptă frumoasa stăpână.
De gâtu-i s'atârnă, zâmbind ea îi spune:
« Adânca-ţi durere pieri prin minune.

« Dar piatră mai scumpă şi cea-adevărată
« Iubirea mea este nestinsă, curată;
« Păstrează-mi-o bine... aceasta ţi-o dărui...»
El ochii şi-i freacă să vadă-adevăru-i?

. . . . . .

Şi drept că 'n mişcarea molaticei ierbi
Păştea înainte-i o turmă de cerbi.
Dar tot nu-i în ceru-i... Din genele-i bruma
Cu visul de-o-dată ş'o scutur' acuma.

Işi scutură haina cea umedă, plină.
Balconu-l priveşte şi tare suspină.
Zădarnic făcut-au ghitara-i paradă:
Iñez nici visase să vie să-l vadă.

Şi ce-i mai rămâne să facă săracul?
In lac să privească cum joacă malacul?
Mai bine prin tufe se fură cu pază...
Ca nimeni s'auză şi nimeni să vază.

In urmă-i o uşă 'n balcon se deschide...
Prin flori se arată o gură ce râde...
Cu faţa ascunsă în păru-i, şirată,
De-amoru-i prostatec aşa se disfată.

CVIII

SĂTUL DE LUCRU ...

Sătul de lucru caut noaptea patul,
Dar al meu suflet un drumeț se face
Și pe când trupul doarme 'ntins în pace,
Pe-a tale urme l-au împins păcatul.

E noapte neagră 'n ochi-mi, totul tace,
Dar mintea-mi vede — genele holbate — ;
Ca și un orb mă simt în întuneric
Și totuși înainte-mi zi se face.

E chipul tău, lumină necrezută
De frumuseți, de taină, curăție,
Ce nopții reci lucire-i împrumută.

Din caŭza ta, bălaia mea soție,
Cât ziulica trupu-odihnă n'are,
Iar noaptea sufletul în cale pleacă.

CIX

ALBUMUL

Albumul? Bal-mascat cu lume multă,
In care toți pe sus își poartă nasul,
Disimulându-și mutra, gândul, glasul...
Cu toți vorbesc și nimeni nu ascultă.

Și eu intrai. Mă vezi rărindu-mi pasul.
Un vers încerc cu pana mea incultă.
Pe masa ta așez o foaie smultă,
Ce de când e nici n'a visat Parnasul.

Spre-a-ți aminti trecutele petreceri
Condeiu 'n mână tu mi-l pui cu silă.
De la oricine-un snop de paie seceri,

Apoi te uiți râzând la câte-o filă:
Viclean te bucuri de-ale noastre 'ntreceri,
Privind în vrav prostia immobilă.

CX

SAUVE QUI PEUT

Variantă

Albumul tău e un salon în care
S'adună fel de fel de lume multă
Şi fie cine aşaz' o foaie smultă
Din viaţa sa în versuri răbdătoare.

Acum doreşti cu pana mea incultă
Şi eu să trec prin mândra adunare?
Dar ea de-amicii tăi sfială are
Şi de-oiu vorbi au cine mă ascultă?

Spre-a-ţi aminti trecutele petreceri
Condeiu 'n mână tu mi-l pui cu sila.
De la oricare-un snop de fraze seceri,

Apoi le răsfoieşti filă cu filă.
Viclean te bucuri de-ale noastre 'ntreceri,
Privind în vrav prostia immobilă.

CXI

ORICARE CAP ÎNGUST

Oricare cap îngust un geniu pară-și,
Cu versuri, goale de cuprins, să placă
Și, cum dorește, sgomot mare facă,
Cununi de lauri dela plebe ceară-și.

Ci muza mea cu sine se împacă.
Eu am un singur, dar iubit tovarăș,
Și lui închin a mele șiruri iarăși,
Cântarea mea, de glorie săracă.

Când dulci-i ochi pe linii or s'alerge,
Va cumpăni în iambi turnata limbă:
Ici va mai pune, dincolo va șterge.

Atuncea ea în lumea mea se plimbă,
Cu-a gândurilor mele navă merge
Și al ei suflet pe al meu și-l schimbă.

CXII

PĂREA C'AȘTEAPTĂ...

Părea c'așteaptă s'o cuprind în brață
Și fața mea cu mânile-i s'o iee,
Ca să mă pierd în ochi-i de femeie,
Citind în ei întreaga mea vïață.

Dar când s'o prind, ea n'a voit să stee
Ci într'o parte 'ntoarse dulcea-i față;
Pândind, cu ochii mă 'ntrebà isteață:
Să-mi dea o gură ori să nu-mi mai deie?

De-astfel de toane vecinic nu te saturi.
Oricât o rogi, ea tot se dă în laturi
Ș'abia la urmă parcă tot se 'ndură.

Improtiviri duioase-a frumuseții
In lupte dulci disfac urîtul vieții,
Ce n'au amar, fiindcă au măsură.

CXIII

UȘOARE SUNT VIEȚELE MULTORA...

Ușoare sunt viețele multora.
Ei prind din sbor plăcerea trecătoare,
In orice timp au clipa lor cu soare
Și 'n orice zi le-apare aurora...

Dar spune, tu, copilă visătoare,
De-am fost și eu din rândul acelora,
De-mi ești și mie, ce le ești altora,
De nu mi-ai fost o stea nemuritoare?

Trăiam pierdut în umbra amorțirii,
Deșarta-mi viață semăna cu spuma
Și orb eram la farmecele firii...

Deodată te văzui... o clipă numa
Simții adânc amarul omenirii...
Și iată că-l cunosc întreg acuma.

CXIV

ORI CÂTE STELE...

Oricâte stele ard în înălțime,
Ori câte unde-aruncă 'n față-i marea,
Cu-a lor lumină și cu scânteiarea
Ce-or fi 'nsemnând, ce vor — nu știe nime.

Deci cum voiești tu poți urma cărarea.
Fii bun și mare, ori pătat de crime,
Același praf, aceeași adâncime,
Iar moștenirea ta și-a tot: uitarea.

Parcă mă văd murind... în umbra porții
Așteaptă cei ce vor să mă îngroape...
Aud cântări și văd lumini de torții.

O, umbră dulce, vino mai aproape —
Să simt plutind de-asupră-mi geniul morții
Cu aripi negre, umede pleoape.

CXV

PETRI-NOTAE

Impresurat de creditori, se vede,
Și neputând plăti cu rele rime,
Te-ai strecurat pe la Cordon, sublime,
Să ne-asurzești cu versuri centipede.

Presupuind că nu te știe nime,
Că ești martir ai vrut să faci a crede,
Mai bine masca de paiazzo-ți șede:
Căci ne-am convins de mult de-a ta mărime.

Armeano-grec, lingău cu două fețe,
Iți ad' aminte ce aveai în straiți
Când pietre numărai la voi în piețe.

De-aceea taci și încă bine pae-ți
Că nu te regalăm, cum știm, cu bețe:
Făclie nu-i nemțescul tău opaiț.

CXVI

PENTRU TĂLMĂCIREA AFORISMELOR LUI SCHOPENHAUER

Goethe

Spun popoară, sclavii, regii
Că din câte 'n lume-avem,
Numai personalitatea
Este binele suprem.

*

Nu faci efect; nesimțitori
Rămân cu toții? Fii pe pace:
Când piatra cade 'n mlaștină,
Ea nici un cerc nu face.

*

Ca 'n ziua, care lumii te dete, în tării
Sta soarele în crugu-i spre-a saluta planeții;
Crescuși dup' acea lege, de ea și azi te ții
Cum o urmași pe-atuncea, pășind în drumul vieții.
Nu scapi de tine însuși, cum ești trebui să fii:
Din vechi ne-o spun aceasta sibile și profeții,
Și nici un timp cu nici o putere laolaltă
Nu frâng tiparul formei, ce vie se desvoaltă.

Lucrețiu

Vezi prin oraș frecându-se cela și iar la palatu-i
Vine degrab deși de urît fugise de dânsul.
Mai îndemână de loc nu se simte aici ori aiurea.
Vezi-l mânând telegarii; la țară aleargă c'o grabă,

Parcă goneşte cu zor să stingă vr'o casă aprinsă,
Dar abia dă de pragul vilei de țară și cască.
Greu se 'ntinde pe somn, ori caută alte petreceri,
Ori dorit de oraș, se 'ntoarce să-l treere iarăși.

Horațiu

Pietre scumpe, marmură, fildeș, icoane și statui,
Bani, veşminte văpsite 'n getulică purpură — mulți sunt
Ce nu le au? Iar unii nici grijă nu duc să le aibă.

*

Cerul de-asupra-ți schimbi, nu sufletul, marea trecând-o.

Gellert

Cele mai bune daruri sunt
Cu-admiratori puțini de tot.
Căci cei mai mulți de pre pământ
Ce-i rău, drept bine îl socot.

Aceasta orișicând se vede
Și ca o ciumă pare-a fi.
Dar eu mă îndoiesc a crede
De ea că ne vom mântui.

Un singur mijloc am în minte
Dar greu și nu cred să se poată:
Nătângii toți să prinză minte
Dar vai! n'or prinde niciodată.

Ei văd cu ochii, nu cu mintea,
Nu știu al lucrurilor preț:
Admiră vecinic cele proaste
Nici când nu știu ce este bun.

CXVII

AUZI PRIN FRUNZI USCATE

Auzi prin frunzi uscate
Trecând un rece vânt,
El duce viețile toate
In mormânt, în adâncul mormânt.

Auzi sub bolți de piatră
Un trist, un rece cânt,
El duce viețile noastre
In mormânt, în adâncul mormânt.

In gură port un singur
Și dureros cuvânt,
Cu el pe buze m'or duce
In mormânt, în adâncul mormânt.

De-asupra-mi să șoptească
Iubitu-ți nume sfânt,
Când m'or lăsa 'n întuneric
In mormânt, în adâncul mormânt.

Până nu te văzusem
Nici nu simțeam că sunt
Ș'acum doresc să dorm somnul
Adâncului mormânt.

Ca frunzele uscate
Căzând de-un rece vânt,
S'au dus nădejdile toate
In mormânt, în adâncul mormânt.

Şi parcă sub bolţi de piatră
Aud un rece cânt,
Ce-atrage vieţile noastre
In mormânt, în rece mormânt.

CXVIII

CE S'ALEGEA DE NOI A MEA NEBUNĂ...

Ce s'alegea de noi, a mea nebună,
De ne 'ntâlneam de mult cu-așa iubire?
Sau nebuneam mai mult încă 'mpreună
Sau eu mueam de-atâta fericire.

Viața mea cea strălucită,
De ochii tăi cei de copil,
Erà cu sgomot și 'nflorită
Precum e luna lui April.

Și 'n astă înflorire sgomotoasă
Noi ne-am fi fost atât... atât de dragi...
Cu toane multe, tu, ca o crăiasă,
Iar eu — de tine lacom — ca un pagĭu.

Acum ca 'n toamna cea târzie,
Un istovit și trist isvor,
Asupra-i frunzele pustie
A noastre visuri cad și mor.

Și de nimica astăzi nu-mi mai pasă,
Nu cer nimic din lume, nici aștept.
Mă mir de ce cu strângeri dureroase
Sărmana inimă mai bate 'n piept.

In văduvire și eclipsă
Eu anii mei îi risipesc,
Simțind în suflet pururi lipsă
De chipul tău Dumnezeesc.

CXIX

CE S'ALEGEA DE DOI NEBUNI, IUBITO...

Variantă

Ce s'alegea de doi nebuni, iubito,
De ne 'ntâlneam de mult și nu pierdeam
O tinereță, care-am risipit-o?

De dragul tău de mult înnebuneam,
Sau că muream de-atâta fericire,
Dar numai sara vieții n'ajungeam.

Era de sgomot plină, de 'nflorire,
Iar ochii tăi cei tineri de copil
M'ar fi ținut de-a pururea 'n uimire.

Iar graiul tău când blând și când ostil
Făcea singurătatea-mi sgomotoasă,
Cum e cu sgomot luna lui April.

Și în necazul tău și mai frumoasă
Te cuprindeam, să nu te mai retragi,
Să-mi plângi la piept la dragoste geloasă.

Și ne-am fi fost atât, atât de dragi...
Ca o crăiasă mi-ai fi fost cu toane,
Eu lacom de-al tău farmec ca un pagîn.

Dar azi, loviți de ale sorții goane,
Viața-mi pare-un istovit isvor
Și plină de-ale toamnei reci icoane.

A noastre visuri cad pe rând și mor
Precum în vânt rotiri de frunze-uscate...
Statornic nu-i de cât al nostru-amor...

Renunț silit la el căci nu se poate
Și lungi iluzii, ca un înțelept,
Naintea mea le văd căzând pe toate.

Nu cer nimic, nimic nu mai aștept
Și nici întreb la ce o mai simțesc
Sărmana inimă bătând în piept.

La ce? Ca viața mea s'o risipesc
Intr'o 'ndelungă, tristă văduvire,
Lipsită de-al tău chip Dumnezeesc:

Să-l cat în veci, să nu fii nicăire.

CXX

ATÂT DE DULCE...

Atât de dulce ești, nebuno,
Că le ești dragă tuturor,
Cunosc femei ce după ochii
Și după zâmbetul tău mor.

Femei frumoase și copile
Te-ar îndrăgi, te-ar săruta.
Tu ai iubirea tuturora —
Și numai cu iubirea ta.

Un farmec blând de fericire
Tu răspândești oriunde-i sta —
Ești fericirea tuturora
Și eu sunt fericirea ta.

De râzi, se desprimăvărează,
Invie totul unde-i sta,
Căci tu ești viața tuturora
Și numai eu vïața ta.

De dragul tău și flori și oameni
Și stele să trăiască vor.
Pe mine mă iubești tu numai
Și numai eu doresc să mor.

CXXI

ALEI MICĂ, ALEI DRAGĂ...

Alei mică, alei dragă,
Cine vrea să ne 'nțeleagă
Vază frunza cea pribeagă,
Ce-i ca viața noastră 'ntreagă.

Alei dragă Veronică,
Despărțirea toate strică,
De ne-alegem cu nimică —
Viața trece, frunza pică.

*

Alei dragă, alei mică
Viața trece, frunza pică
Și din ura ce ne strică
Nu ne-alegem cu nimică.

Măcar cine ce grăiește,
Altul alta îndrăgește.
Inima-mi pe cât trăiește
Tot la tine se gândește.

Alei mică, alei dragă,
Ia vezi frunza cea pribeagă —
Așa trece viața 'ntreagă
Și nimic n'o să s'aleagă.

CXXII

UMBRA LUI ISTRATE DABIJA VOEVOD

Cum trece 'n lume toată slava
Ca și un vis, ca spuma undei!
Sus, în cetate la Suceava,
Eu zic: Sic transit gloria mundi!
Pe ziduri negre bate lună.
Din vechi icoane numai pete,
Sub mine-aud un glas ce sună,
Un glas adânc, zicând: « Mi-e sete ».

Și văd ieșind o umbră albă.
Moșneag bătrân, purtând coroană,
Pe pieptul lui o sfântă salbă,
Pe umeri largi o scumpă blană,
Ea mâna 'ntinde blând: — « N'ai grijă,
« Ce zic nu trece la izvod.
« Eu sunt vestitul Domn Dabijă,
« Sunt moș Istrate Voevod ».

— « Măria Voastră va să 'ndemne
« Pe neamul nostru în trecut? »
Ci el cu mâna face semne
Că nu 'nțeleg ce el a vrut.
« Măria Voastră 'nsetoșează
« De sânge negru și hain? »
El capu-și clatină, oftează:
« De vin, copilul meu, de vin ».

« Când eram Vodă la Moldova
« Hălăduiam pe la Cotnariu.
« Vierii toți îmi știau slova
« Ș'aveam și grivne 'n buzunar.
« Pe vinul greu ca unt-de-lemnul
« Am dat mulți galbeni veneticj ;
« Aici lipsește tot îndemnul.
« In lume mult, nimic aici.

« La voi în lumea cealaltă,
« Fiind cu milă și dirept,
« M'a pus cu sfinții la o laltă
« Și 'n rai mă duseră de-a drept.
« Dar cum mai pune sfântul Petre
« La rău canon pe-un biet creștin !
« Când cer să beau, zice : « Cumetre
« Noi n'avem cimpoieri și vin ».

« Și totuși Domn fusesem darnic
« Și bun de inimă cu toți.
« De câte ori l'al meu păharnic
« Umplut-am cupa numai sloți !
« Că ce sunt recile mademuri,
« Ce aur, pietre și sidef
« Pe lângă vinul copt de vremuri,
« Pe lâng 'un haz, pe lâng' un chef.

« Impresurat-am eu și Beciul
« Cu oaste bună și strânsuri ;
« Soroca, Vrancea și Tigheciul
« Trimis-au mii viteze guri
« Să certe craii cu mânie...
« Ce-mi pasă? Mie dee-mi pace
« Să-mi duc Moldova 'n bătălie
« Cu mii de mii de poloboace.

« Atunci când Turcii, Agarenii
« Mureau în iuruș cu halaiu,
« Oștirea noastră, Moldovenii
« Se prăpădeau într'un gulaiu.

« Şi zimbrul cel cu trei luceferi
« Lucea voios pe orice cort.
« Precum ne-am dus, venirăm teferi
« Şi toţi cu chef şi nime mort.

« Nici vin cu apă n'am să mestec,
« Nici dau un ban pe toată fala.
« De-aceea n'am nici un amestec
« Ori unde nu îmi fierbe oala.
« Când calcă ţara Hantatarii
« Eu bucuros în lupte merg,
« Când între ei se bat magarii
« In fundul pivniţei alerg.

« Se certe Ungurii şi Leşii...
« Ce-mi pasă mie? La Cotnariŭ
« Eu chefuiam cu cimpoieşii,
« Cu măscărici şi lăutari;
« Şi sub umbrarele de cetini
« Norodu 'ntreg juca şi bea,
« Iar eu ziceam: să bem, prietini,
« Să bem, pân' nu vom mai putea.

« Dacă venea să rătăcească
« V'un învăţat archeolog,
« Vorbind în limba păsărească,
« Nu m'arătam ca să mă rog.
« Dar ţie-ţi place doina, hora,
« Iţi place-al viţei dulce rod,
« Tu povesteşte tuturora
« De moş Istrate Voevod.

« Le spune sfatul meu s'asculte,
« S'urmeze vechiul obicei,
« Să verse dintre cupe multe
« Şi la pământ v'o două trei.
« Căci are 'n sân Moldova noastră
« Viteze inimi de creştin;
« Tineri, în veselia voastră,
« Stropiţi-le duios cu vin!

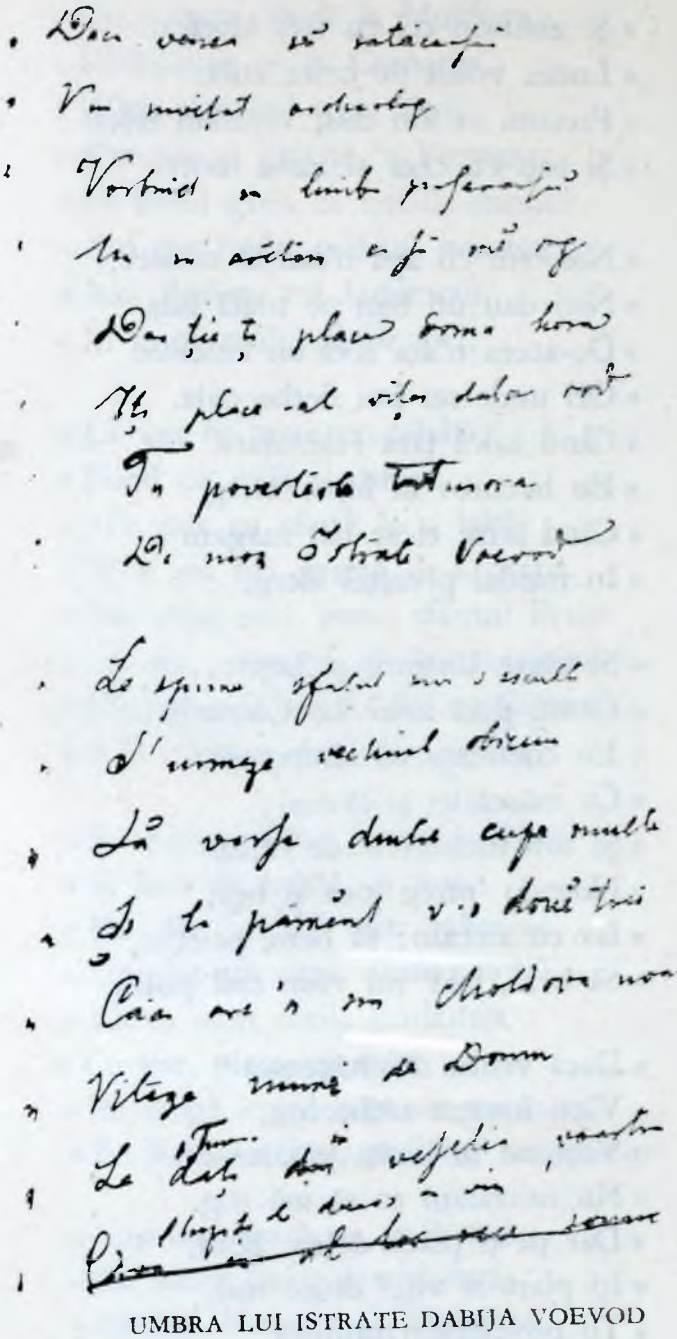

UMBRA LUI ISTRATE DABIJA VOEVOD

Manuscrisele Academiei R.P.R. 2260,157 (19,9 cm. × 15,2).

« Și în Moldova mea cea dulce
« Orânduit-am cu prisos :
« Ca butea plină să o culce,
« Cea goală iar cu gura 'n jos.
« Și astfel stă 'n Moldova toată
« Cu susu 'n jos ce era treaz.
« Odihna multă-i lăudată
« La cel chefliu, la cel viteaz.

« Când de mănușa lungii sabii
« Mă rezimam să nu mă clatin,
« Cântau cu toți pe Basarabii,
« Pe Domnii neamului Mușatin,
« Pân' ce 'ncheiau în gura mare
« Cu Ștefan, Ștefan, Domnul sfânt,
« Ce nici în ceriuri samăn n'are,
« Cum n'are samăn pe pământ!

« Moldova cu stejari și cetini
« Ascunde inimi mari de Domn.
« Să bem cu toți, să bem, prietini,
« Să le vărsăm și lor în somn.
« Pân' la al zilei blând luceafăr
« Să bem ca buni și vechi tovarăși;
« Și toți cu chef, nici unul teafăr,
« Și cum sfârșim să 'ncepem iarăși.

« Răpiți paharele cu palma,
« Iar pe pahar se strângă pumn
« Și să cântăm cu toți de-avalma
« Diac tomnatec și alumn;
« Cântăm adânc un: De profundis.
« Perennis humus erit rex.
« Frumoase vremi! Dar unde-s? unde-s?
« S'au dus pe veci! Bibamus Ex ».

CXXIII

FIIND BĂIET PĂDURI CUTREERAM

Fiind băiet păduri cutreeram
Și mă culcam ades lângă isvor,
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
S'aud cum apa sună 'ncetișor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Și un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopți întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Răsare luna, 'mi bate drept în față:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe câmpi un văl de argintie ceață,
Sclipiri pe cer, văpae preste ape,
Un bucium cântă tainic cu dulceață,
Sunând din ce în ce tot mai aproape...
Pe frunze-uscate sau prin naltul ierbii
Părea c'aud venind în cete cerbii.

Alături teiul vechiu mi se deschise:
Din el ieși o tânără crăiasă,
Pluteau în lacrimi ochi-i plini de vise,
Cu fruntea ei într'o maramă deasă,
Cu ochii mari, cu gura-abia închisă;
Ca 'n somn încet-încet pe frunze pasă,
Călcând pe vârful micului picior,
Veni alături, mă privi cu dor.

Şi ah, era atâta de frumoasă,
Cum numa 'n vis odată 'n viaţa ta
Un înger blând cu faţa radioasă,
Venind din cer se poate arăta;
Iar păru-i blond şi moale ca mătasa
Grumazul alb şi umeri-i vădea.
Prin hainele de tort subţire, fin,
Se vede trupul ei cel alb deplin.

CXXIV

IAMBUL

De mult mă lupt cătând în vers măsura,
Ce plină e ca toamna mierea 'n faguri,
Ca s'o aștern frumos în lungi șiraguri,
Ce fără piedeci trec sunând cezura.

Ce aspru mișcă pânza de la steaguri
Trezind în suflet patima și ura —
Dar iar cu dulce glas îți împle gura
Atunci când Amor timid trece praguri!

De l-am aflat la noi a spune n'o pot;
De poți s'auzi în el al undei șopot,
De e al lui cu drept acest preambul —

Aceste toate singur nu le judec...
Dar versul cel mai plin, mai blând și pudic,
Puternic iar — de-o vrea — e pururi iambul.

CXXV

COLINDE, COLINDE!

Colinde, colinde!
E vremea colindelor,
Căci ghiața se 'ntinde
Asemeni oglinzilor
Și tremură brazii
Mișcând rămurelele,
Căci noaptea de azi-i
Când scântee stelele.

Se bucur' copiii,
Copiii și fetele,
De dragul Mariei
Își piaptănă pletele,
De dragul Mariei
Ș'a Mântuitorului
Lucește pe ceruri
O stea călătorului.

CXXVI

ÎNVIEREA

Prin ziduri înnegrite, prin izul umezelii,
Al morții rece spirit se strecură 'n tăcere;
Un singur glas îngână cuvintele de miere,
Inchise în tratajul străvechii evanghelii.

C'un muc în mâni moșneagul cu barba ca zăpada,
Din cărți cu file unse norodul îl învață
Că moartea e în luptă cu vecînica viață,
Că de trei zile 'nvinge, cumplit muncindu-și prada.

O muzică adâncă și plină de blândețe
Pătrunde tânguioasă puternicile bolți:
« Pieirea, Doamne Sfinte, căzù în orice colț,
« Inveninând pre însuși isvorul de vïețe.

« Nimica înnainte-ți e omul ca un fulg,
« Ș'acest nimic îți cere o rază mângâioasă,
« In pâlcuri sunătoare de plânsete duioase
« A noastre rugi, Părinte, organelor se smulg».

Apoi din nou tăcere, cutremur și sfială
Și negrul întuneric se sperie de șoapte...
Două-spre-zece pasuri răsună... miez de noapte...
Deodată 'n negre ziduri lumina dă năvală.

Un clocot lung de glasuri vui de bucurie...
Colo 'n altar se uită și preoți și popor,
Cum din mormânt răsare Christos învingător
Iar inimile toate s'unesc în armonie:

« Cântări şi laude 'nnălţăm
« Noi, Ţie Unuia,
« Primindu-L cu psalme şi ramuri
« Plecaţi-vă neamuri,
« Cântând Aleluia!

« Christos au înviat din morţi,
« Cu cetele sfinte,
« Cu moartea pre moarte călcând-o,
« Lumina ducând-o
« Celor din morminte!».

CXXVII

RUGĂCIUNE

Crăiasă alegându-te
Ingenunchem rugându-te,
Innalță-ne, ne mântue
Din valul ce ne bântue;
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupră ne coboară,
O, maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce clară,
O, maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

CXXVIII

RĂSAI ASUPRA MEA...

Răsai asupra mea, lumină lină,
Ca 'n visul meu ceresc d'odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
In noaptea gândurilor mele vină.

Speranța mea tu n'o lăsa să moară
Deși al meu e un noian de vină;
Privirea ta de milă caldă, plină,
Indurătoare-asupra mea coboară.

Străin de toți, pierdut în suferința
Adâncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n'am tărie.

Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința
Și reapari din cerul tău de stele:
Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!

CXXIX

TA TWAM ASI

Fiică gingaşă de rege, când în haina ta bogată
Treci în faeton de gală şi te mlădii zâmbitoare,
Cum din frunzele 'nfoiate râde proaspătă o floare,
Toată lumea ce te vede e de tine 'nseninată.

Sbori cu şase cai ca vântul şi răsai ca Aurora.
Cu căciulele în mână şi cu gurile căscate,
Oamenii salută 'n cale pământeasca zeitate.
Tu te 'nchini. Te simţi născută spre norocul tuturora.

Dar de-odată în mulţime tu fixezi ochiul tău mare.
De o umbră 'nfiorată e gândirea ta cuprinsă...
O femee de pe stradă şi-a 'nnălţat privirea-i stinsă
Inspre tine... fără ură, făr' amor, fără păsare.

Tu? Unde te-apropii codrul se preface în grădină,
Intristarea 'n bucurie, bucuria 'n fericire...
Secolii coroanei tale cu regală strălucire
Pot să scoată grâu din pietre şi palate din ruină.

Ea? născută 'ntr'o cămară în mizerie obscură,
N'auzì nici glas de mumă, nici a preoţilor psalme...
S'a trezit cu comedianţii cum juca bâtând din palme,
Pe-a pierzării căi părinţii o 'ndreptară ş'o vândură.

Ea? De-o intra în templu, sub negre boltituri
Al morţii spirit doară îl simte în tăcere,
Căci nu 'nţelege blândul cuvânt de mângâiere
Din paginele unse a sfintelor scripturi.

Ce 'nseamn' acele candeli ce ard în orice colț
Sub chipuri mohorîte cu-adânci și slabe fețe?
Ce 'nseamn' acea cântare pătrunsă de blândețe,
Ce împle tânguioasă puternicile bolți?

Rugămu-ne 'ndurărilor,
Luceafărului mărilor!
Din valul ce ne bântue
Innalță-ne, ne mântue!
Privirea adorată
Asupră-ne coboară,
O maică preacurată
Și pururea-fecioară,
Marie!

Răpită de duiosul organelor avânt,
Pe cartea cea de rugă alunec' a ta dreaptă,
Iar ochii tăi cei umezi la ceruri se îndreaptă.
Ea?... cade în mulțime cu fața la pământ.

* * *

De-ai muri copil de rege de-ale florilor miroasă,
Ca de marmură un înger sub boltirile înnalte,
Pe un catafalc depusă — un popor ar plânge 'ncalte,
După sufletul tău dulce, după sfânta cea frumoasă.

Ea? Dacă va cădea moartă într'o noapte de beție
Prin ciocnire de pahare și prin danțuri desfrânate...
Vre un cioclu de pe uliți va 'ncărca-o-atunci 'n spate,
Dară nici în moarte însăși liniște nu va să-i fie.

Nu. Nici maiestatea morții nu sfințește pe sărac...
Căci scheletu-acela care a purtat ast' avuție
De amar și de durere, preparat de-anatomie
Va face-un pedant dintr'însul... Iar în urmă, într'un sac,

Va fi aruncat în groapa cea comună. O scântee
Ce-a perit fără de urmă. Și cu toate astea-i semeni
Ca și lacrima cu roua. Parc'ați fi surori de gemeni:
Două vieți în două inimi, și o singură femee.

CXXX

VIAȚA

Când aud vre-odată un rotund egumen,
Cu foalele 'ncinse și obrazul rumen,
Povestind că viața e calea durerii
Și că pocăința urmează plăcerii —
Mă întreb: « Acesta poate ca să știe
Cum este viața, cum cată să fie? »

Noaptea scânteiază cu-a ei mii de stele,
Varsă raze slabe pasurilor mele,
Ulicioara-i strâmtă și, din ziduri vechi,
Vorbe, râs și plânset sună în urechi;
Glasuri rătăcite trec prin geamuri sparte
Și prin uși închise, prin zidiri deșarte.

Colo, lângă lampă, într'un mic ietac,
Vezi o fată care pune ață 'n ac;
Fața ei e slabă de-o paloare crudă,
Ochii ei sunt turburi, pleoapele asudă,
Degetele repezi poartă acul fin:
Ea își coase ochii într'un tort de in;
Vânătă-i e buza, lipsită de sânge,
Ochiul ei cel turbur nu mai poate plânge.

La ce oare dânsa s'a născut pe lume,
O sărmană frunză pe oceanu 'n spume,
O sărmană umbră, orfană și slabă,
De care 'n mulțime nimenea nu 'ntreabă?
Din zori până'n noaptea neagră și târzie
O vezi printr'o albă perdea străvezie

Cum mereu lucrează... ș'abia pâne goală,
Frig și insomnie, lacrime și boală.
Tot ce 'n astă lume mai poate pricepe
E că de 'ncetează lucrul, foamea 'ncepe.

Negustoru-și pune pânzele 'nainte,
Lucrul scump și harnic unor ceasuri sfinte,
El are briliante pe degete groase
Din nopțile celor care pânza-i coase;
Desface Ducesei, c'o galantă grabă,
In cusut în lacrimi de o mână slabă:
Pânze moi în care se țesură zile,
Vederea și somnul sărmanei copile,
Albe ca zăpada ce cade în fulgi;
Dar, cum sunt cusute, sunt bune de giulgiu.

Când îți trec prin minte acestea, copilă,
Te uiți în oglindă și îți plângi de milă;
Vrei s'o vezi chiar bine, s'o ții bine minte
Pe nefericita, dulce și cuminte,
Fără niciun reazem, care nu așteaptă
Decât moartea care singură e dreaptă...

In această viață de mizerii plină
Singura-i amică este o albină,
Rătăcită — ce știi cum — în strada veche.
Glasul îi pătrunse la a ei ureche;
Deschizând fereastra, să intre o lasă
Intre flori să doarmă și să-i stea în casă.
Se iubiră cele două proletare:
O insectă-umană, una sburătoare.

Fata stând pe gânduri, vesela albină
Cu galanterie de buze-i s'anină,
Ca și când i-ar zice: «Au nu știi tu oare
«Cum că a ta gură-i cea mai dulce floare?
«Căci tu ești frumoasă, chiar ca și o sfântă,
«Ochiul tău cel dulce și umbrit mă 'ncântă».

* * *

Intr'o zi, copila moare: se 'nțelege
Moartea numai știe mânile să lege.
In sicriu au pus-o. Fața ei cea trasă
Era adâncită, însă tot frumoasă.
I-au pus flori pe frunte... Corpul ei cel fin
Ce nobil transpare din giulgiul de in!
Fereastra-i deschisă: primăvara plină
Pătrunde printr' însa; dar, biata albină
In câmp nu mai fuge, ci 'mprejur se poartă,
Incunjură capul și gurița moartă;
Ea sboară aproape și tot mai aproape,
Și vrea cu amica-i de-odată s'o 'ngroape...

Deci când se întâmplă s'aud vreun egumen
Cu foalele 'ncinse și obrazul rumen,
Povestind că viața e calea durerii
Și că pocăința urmează plăcerii,
Mă întreb: « Acesta poate ca să știe
Cum este viața, cum cată să fie? »

CXXXI

CALUL TROIAN

Și ascultând așa fel de-al unora îndemn,
Băgară în cetate pe calul cel de lemn
Ș'apoi pe veselie, pe chef se așternură
Pân' ce în miezul nopții pe toții somnu-i fură . . .
Din calul acel mare Elinii se coboară,
Cu pază ei prin uliți în pândă se strecoară;
Cum văd că mic și mare căzuse 'n somn ca morți,
Ei gâtue străjerii, ce stau lungiți la porți
Ș'aprind făclii în noapte pe-a zidurilor creste.
Din Tenedos văzură luminile aceste
Și 'mplătoșați cum fură, armați cu lănci și săbii
S'apropie de țărmuri pe negrele corăbii.
Când peste lumea toată domnea a nopții slavă
Ei preà cu molcomișul și fără de gâlceavă
Intrară în cetate . . . oricare repezì
Și începur' în toții a dà și a snopì.
Tăiau bătrâni și tineri, din mic până la mare,
Ostași în floarea vrâstei și tinere fecioare . . .
Și[-s] chiote, blesteme din inimă, rărunchi.
Prin porțile cetății curgeau pân în genunchi
Șiroaele de sânge . . . pe pruncii cei de țîță
Ii aruncau în flăcări, să nu rămâe viță
Și urmă de Troada . . . Și dând în visterie
Grămezile de aur răpeau cu lăcomie.
Trei zile pustiiră cetatea și olatul
Implând cu jale țara lui Priam împăratul.
Când oamenii[-s] grămadă uciși în orice loc,
Elinii atunci dederă cetății mândre foc

De răsărea din ziduri o mare de jeratec
Roșind bolta întreagă și crugul singuratec.
Ard turnurile 'n vânturi — de vaetele mumii
Nu se vedea de flăcări nici marginile lumii.

CXXXII

ÎNTRE PASĂRI

Cum nu suntem două pasări,
Sub o streșină de stuf,
Cioc în cioc să stăm alături
Într'un cuib numai de puf!

Nu mi-ai scoate oare ochii
Cu-ascuțitul botișor
Și alăturea de mine
Sta-vei oare binișor?

Parcă mi te văd, drăguță,
Că îmi sbori și că te scap,
Stând pe gard, privind la mine,
Ai tot da cochet din cap.

Iară eu suit pe casă
Și plouat de-atât amor,
M'aș îmfla ursuz în pene
Și aș sta într'un picior.

CXXXIII

DUPĂ CE ATÂTA VREME

După ce atâta vreme
La o laltă n'am vorbit,
Mie-mi pare că uitarăm
Cât de mult ne-am fost iubit.

Dar acum te văd nainte-mi
Dulce, palidă cum şezi —
Lasă-mă ca altă dată
Umilit să 'ngenunchez

Lasă-mă să-ţi plâng de milă,
Să-ţi sărut a tale mâni...
Mânuşiţe, ce făcurăţi
De atâtea săptămâni?

CXXXIV

ÎN VAN CĂTĂ-VEŢI...

In van cătà-veţi ramuri de laur azi,
In van cătà-veţi mândre simţiri în piept.
Toate trecură:
Viermele vremilor roade 'n noi.

Căci nu-i iubire, ură d'asemeni nu-i
Şi ce rămase, umbra simţirei e:
Murmura lumei
Netedă, palidă, ca şi ea.

Nu e antica furie-a lui Achile,
Nu este Nestor blândul-cuvântător.
Aprigul Ajax
Ţărână-i azi şi nimic mai mult.

Şi unde-i Roma, doamnă a lumii 'ntregi,
Şi unde-s astăzi vechii şi marii Cæsari?
Tibrule galbăn
Unde e astăzi mărirea ta?

Chiar Papii mândri cu trei coroane 'n cap,
Păstori de naţii cu strâmbă cârjă 'n mâni,
Pulbere-s astăzi.
Pulbere sunt chiar vii fiind.

Căci nu sărută regii piciorul lor,
Căci nu se 'nchină lumea la glas de sfânt.
Semnele tainei
Mute rămân şi îi fac de râs.

Chiar tronul Papei azi ca o scenă e
Și el își face mutrele lui plângând.
Hohotul lumei
Lumei întregi îi răspunde-atunci.

Căci nu-i s'ardice bolțile de granit,
Un Michel-Angelo nu-i să facă iar
Ziua din urmă.
Templele vechie pustie rămân.

Să 'nvie pânza Rafael astăzi nu-i.
Nu 'nvie dalta 'n mânile cele noi.
Moartă rămâne
Marmura grea sub ochiul mort.

In van cătà-veți ramuri de laur azi,
In van cătà-veți mândre simțiri în piept.
Toate trecură:
Viermele vremilor roade 'n noi.

CXXXV

NOI AMÂNDOI AVEM ACELAȘI DASCĂL

Noi amândoi avem același dascăl,
Școlari suntem aceleiași păreri...
Unitul gând oricine recunoască-l.
Ce știi tu azi, eu am știut de eri.
De-aceleași lucruri plângem noi și râdem...
Non idem est si duo dicunt idem.

Tu zici că patria e 'n decădere,
De râs și de ocară c'am ajuns;
Când cineva opinia mi-ar cere
El ar primi tot astfel de răspuns
Ca de rușine ochii să-i închidem:
Non idem est si duo dicunt idem.

Căci din adâncul gândurilor tale
Răsare ură, din al meu amor.
Tu ai vrea tot să meargă pe-a sa cale,
Eu celui slab îi sunt în ajutor.
Cu-același gând, noi totuși ne desfidem:
Non idem est si duo dicunt idem.

Pe mine răul, deși râd, mă doare,
Mă ține liniștea vieții 'ntregi;
Iar tu uiți tot la raza de splendoare
Ce-o varsă-asupra ta a lumii regi...
Ș'ai vrea cu proprii mâni să ne ucidem:
Non idem est si duo dicunt idem.

E greu a spune ce deosebire
Ne-a despărțit, de nu mergem de-a valma.
Și s'ar vedea atunci fără 'ndoială
Când noi ne-am scoate sufletele 'n palmă
Ca 'ntregul lor cuprins noi să-l deschidem:
Non idem est si duo dicunt idem.

CXXXVI

O, 'NȚELEPCIUNE, AI ARIPI DE CEARĂ

Ce mâni subțiri s'apucă de perdele
Și într'o parte timide le trag!
In umbra dulce, după vechi zăbrele
Suspină gură 'n gură, drag cu drag.
Lucește luna printre mii de stele,
Suspină vântu 'n frunzele de fag,
Se clatin codri mângâiați de vânt —
Lumini pe ape, neguri pe pământ.

* * *

O, 'nțelepciune, ai aripi de ceară!
Ne-ai luat tot făr' să ne dai nimic,
Puțin te 'nnalți și oarbă vii tu iară,
Ce-au zis o vreme, altele deszic,
Ai desfrunzit a visurilor vară
Și totuși eu în ceruri te ridic:
M'ai învățat să nu mă 'nchin la soarte
Căci orice-ar fi ce ne așteaptă — moarte!

Tu ai stins ochiul Greciei antice,
Secat-ai brațul sculptorului grec,
Oricât oceanu-ar vrea să se ridice
Cu mii talazuri ce 'nspumate trec,
Nimic el nouă nu ne poate zice.
Genunchiul, gândul, eu la el nu-mi plec
Căci glasul tău urechia noastr'o schimbă:
Pierdută-i a naturii sfântă limbă.

In viața mea — un rai în asfințire —
Se scuturau flori albe de migdal;
Un vis purtam în fiece gândire
Cum lacul poartă-o stea pe orice val;
[A zorilor suavă înflorire
Se prelungea până 'n amurgul pal],
In văi de vis, în codri plini de cânturi,
Atârnau arfe îngerești pe vânturi.

Și tot ce codrul a gândit cu jale
In umbra sa pătată de lumini,
Ce spun: isvorul lunecând la vale,
Ce spune culmea, lunca de arini,
Ce spune noaptea cerurilor sale,
Ce lunii spun luceferii senini
Se adunau în râsul meu, în plânsu-mi,
De mă uitam răpit pe mine însumi.

In van cat întregimea vieții mele
Și armonia dulcii tinereți;
Cu-a tale lumi, cu mii de mii de stele,
O, cer, tu astăzi cifre mă înveți;
Putere oarbă le-aruncă pe ele,
Lipsește viața acestei vïeți;
Ce-a fost frumos e azi numai părere —
Când nu mai crezi, să cânți mai ai putere?

Și dacă nu-i nimic de cât părere
Tot ce suspină inimei amor,
Istoria cu lungile ei ere
Un vis au fost amar — amăgitor;
Tot ce-aspirarăm, toat' acea putere
Care-am robit-o falnicului dor
Am cheltuit-o ca niște nebuni
Pe visuri, pe nimicuri, pe minciuni.

Sunt nențelese literele vremii
Oricât ai adânci semnul lor șters?
Suntem plecați sub greul anatemii
De-a nu afla nimic în vecinic mers?

Suntem numai spre-a da viață problemei,
S'o deslegăm nu-i chip în univers?
Și orice loc și orice timp, ori unde,
Aceleași vecinice 'ntrebări ascunde?

CXXXVII

STELELE 'N CER

Stelele 'n cer
De-asupra mărilor
Ard depărtărilor,
Până ce pier.

După un semn
Clătind catargele,
Tremură largele
Vase de lemn:

Nişte cetăţi
Plutind pe marile
Şi mişcătoarele
Pustietăţi.

Stol de cocori
Apucă 'ntinsele
Şi necuprinsele
Drumuri de nori.

Sboară ce pot
Şi-a lor întrecere,
Vecinică trecere —
Asta e tot...

Floare de crâng,
Astfel vieţile
Şi tinereţile
Trec şi se stâng.

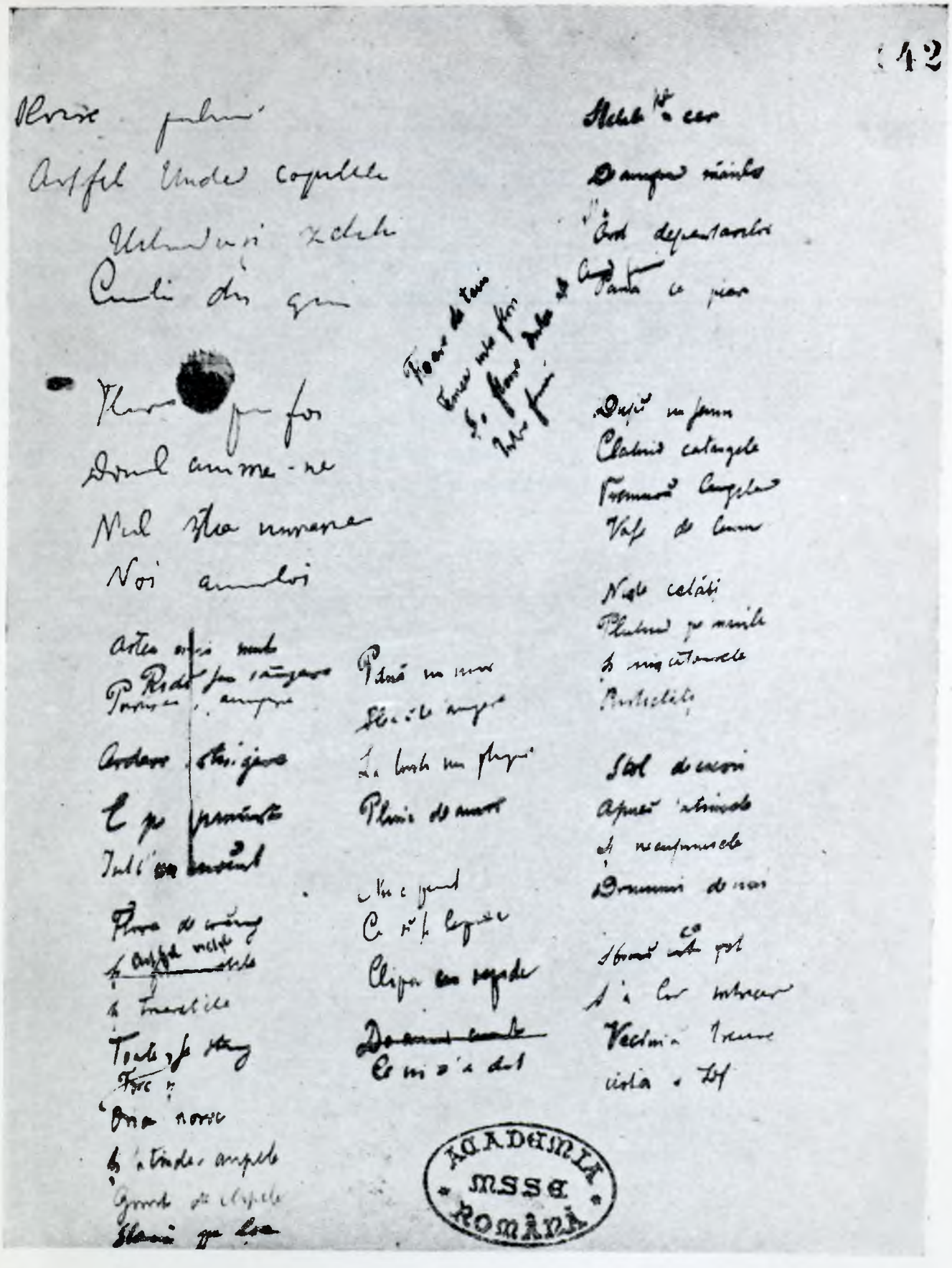

ACADEMIA
MSSE
ROMÂNĂ

Orice noroc
Şi 'ntinde-aripele,
Gonit de clipele
Stării pe loc.

Până nu mor,
Pleacă-te îngere
La trista-mi plângere
Plină de-amor.

Nu e păcat
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s'a dat?

CXXXVIII

STAU ÎN CERDACUL TĂU...

Stau în cerdacul tău... Noaptea-i senină.
De-asupra-mi crengi de arbori se întind,
Crengi mari în flori de umbră mă cuprind
Și vântul mișcă arborii 'n grădină.

Dar prin fereastra ta eu stau privind
Cum tu te uiți cu ochii în lumină.
Ai obosit, cu mâna ta cea fină
In val de aur părul despletind.

L-ai aruncat pe umeri de ninsoare,
Desfaci visând pieptarul dela sân,
Incet te-ardici și sufli 'n lumânare...

De-asupră-mi stele tremură prin ramuri,
In întuneric ochii mei rămân,
Ș'alături luna bate trist în geamuri.

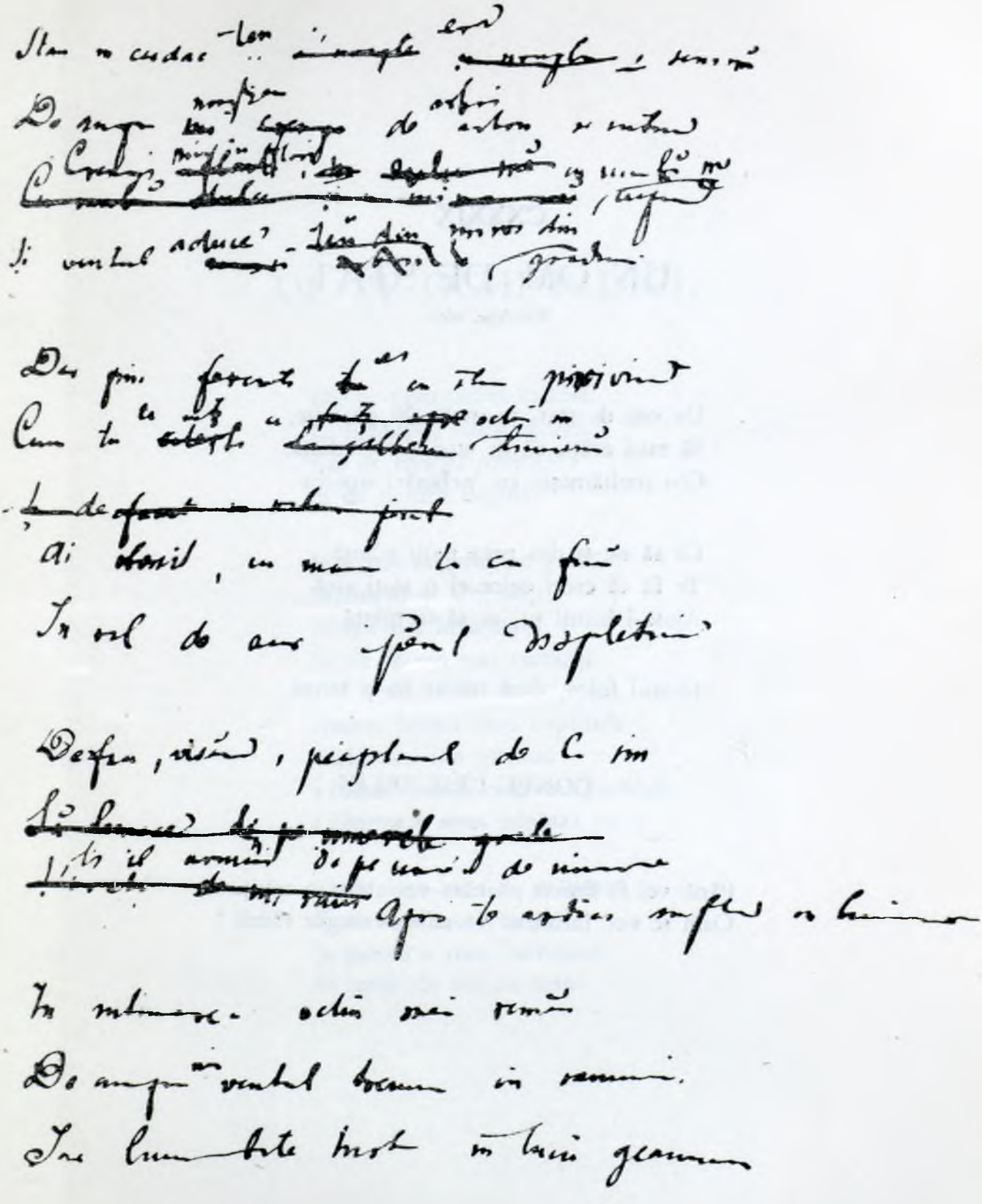

Manuscrisele Academiei R.P.R. STAU ÎN CERDACUL TĂU... 2279,45 (20,4 cm. × 16,7 cm.)

CXXXIX

UN OM DE STAT

Wernicke, 1697

Un om de stat, ce multe îţi promite,
Să nu-i arăţi, că tu nu-i dai credinţă,
Ci-i mulţămeşte cu 'nchinări smerite.

Ca să nu-şi dea prea mult silinţă,
Te fă că crezi orice el o să-ţi zică.
Ajută-l însuţi tu, ca să te minţă:

Destul folos, dacă măcar nu-ţi strică.

DONEC ERIS FELIX...

Ovidius, Tristia, I, 9, 5—6.

Până vei fi fericit număra-vei amici o mulţime,
Cum se vor întuneca vremile — singur rămâi!

CXL

DE PE OCHI RIDICI...

De pe ochi ridici închisă
Languroasa, lungă geană,
Rai de fericiri promise
Şi de tainică dojană.

Şi-ţi pui degetul pe gură,
Sfătuieşti şi ameninţi
Şi îmi dai învăţătură
Să ne facem mai cuminţi.

Atunci braţul meu cuprinde
Mlădiosul tău grumaz:
« Mâni vom fi cum vei pretinde,
« Dar cum sunt mă lasă az'. »

Astfel lupt cu-a ta mustrare
Ceasuri, zile, săptămâni,
Şi mereu a mea 'ndreptare
O amân de azi pe mâni.

CXLI

SBOAR' AL NOPȚII NEGRU FLUTUR

Sboar' al nopții negru flutur
Cu-a lui aripi ostenite,
Pe când crengile se scutur
Pe cărări înțelenite.

Iară bolta cea senină
Printre ramuri, printre frunză,
Aruncând dungi de lumină
Cearcă tainic să pătrunză.

Prin a ramurilor mreajă,
Sună jalnic în urechi
Cântec dulce ca de vrajă,
De sub teiul nalt și vechiu.

Iară sunetele sfinte
Mișcă jalnic al tău piept:
Nu mai cugeți înainte
Nici nu cauți îndărăpt,

Ci asculți de păsărele
Ciripind în verde crâng,
Cum de-amoru-ne 'ntre ele
Sfătuindu-se ne plâng.

CXLII

CA O FĂCLIE...

Prin tomuri prăfuite ce mesele-i încarcă
Edgar trece cu gândul prin veacuri ca 'ntr'o barcă.
Nimica nu opreşte a gândurilor grabă,
Din când în când în cale-i pe sine se întreabă:
La ce folos că timpul şi spaţiul străbate
Şi ce folos că vecinic râvnind singurătate,
El de nimic în lume viaţa-i n'o s'o lege,
Că 'nţelegând deşertu-i, problema-i n'o 'nţelege...

Ce caută talentul în şirele-i s'arate?
Cum luna se iveşte sau vântu 'n codru bate?
Dar de-o va spune-aceasta sau dacă n'o va spune,
Pădurile şi luna vor face-o de minune.
Ba ele vor întrece de-apururi pe-autori
Ce-au spus aceste lucruri de zeci de mii de ori.
O capete pripite, în colbul trist al şcolii,
Cetiţi în foliante ce roase sunt de molii
Şi viaţa, frumuseţa, al patimei nesaţ
Nu din viaţa însăşi — din cărţi le învăţaţi.
In capetele voastre, de semne multe sume,
Din mii de mii de vorbe consist'a voastră lume.

Ca o făclie stinsă de ce mereu să fumegi
De ce mereu aceleaşi gândiri să le tot rumegi
Şi sarcina de gânduri s'o porţi ca pe un gheb,
Astfel ades în taina durerii mă întreb...
Nu aflu unde capul în lume să mi-l pun:
Căci n'am avut tăria de-a fi nici rău nici bun,

Căci n'am avut metalul demonilor în vine,
Nici pacinica răbdare a omului de bine,
Căci n'am iubit nimica cu patimă și jind —
Am fost un creer bolnav ș'o inimă de târd.

De mult de vorbe goale nici voiu să mai ascult.
Nimic e pentru mine ce pentru lume-i mult.
Ce este viitorul? Trecutul cel întors
E șirul cel de patimi cel pururea retors.
Am asvârlit în laturi greoaie, veche cărți,
Cari privesc vĭața din mii de mii de părți
Și scrise în credința, că lumea tot se schimbă
Cu deslegări ciudate și cu frânturi de limbă.
Nu-i foliant în lume din care să înveți
Ca viața preț să aibă și moartea s'aibă preț...
Și de pe-o zi pe alta o târâiu uniform
Și nici să pot de somnul pământului s'adorm.

Pustie, sură, rece și fără înțeles...
Nu apăr adevărul, nu apăr un eres,
Nu sunt la înnălțime și nu sunt de desupt,
Cu mine nu am luptă, cu lumea nu mă lupt
Să 'nving eu adevărul sau să 'ntăresc minciuna:
In cumpenele vremii sunt amândouă una.
Să țin numai la ceva oricât ar fi de mic...
Dar nu țin la nimica, căci nu mai cred nimic.

In manta nepăsării mă 'nfășor dar și tac
Și zilele vĭeți-mi în șiruri le desfac,
Iar visurilor mele le poruncesc să treacă.
Iar ele ochii-albaștri asupra mea și-i pleacă,
Cuprinse de amurgul cel fin al aurorii:
Văpaia 'n ochi unită-i cu farmecul palorii.
Trec, pier în adâncimea iubirii ș'a genunii,
Icoanele frumoase și dulci a slăbiciunii
Ca flori cu veștejite și triste frumusețĭ:
Uitarea le usucă sărmanele vieți...
Ș'apoi!? Ce-mi pasă! Fost-am în lume poate unde
Ce fără să știu unde pe-a lumii valuri lunec?
Mulțimea nu se naște de cât spre a muri...

Rușine-i al ei număr cu unul a spori?
Ferice de aceia ce n'au mai fost să fie,
Din leagănul cărora nu s'a durat sicrie,
Nici în nisip vr'o urmă lăsar' a lor picioare
Neatinși de păsul lumii trecute, viitoare.
De-apururi pe atâția câți fură cu putință:
Numele lor e nimeni, nimic a lor ființă.
Ei dorm cum doarme-un chaos pătruns de sine însuși,
Ca cel ce 'n visu-i plânge, dar nu-și aude plânsu-și
Ș'a doua zi nu știe nimic de acel vis.
Vai de acel ce ochii în lume i-a deschis!
Blestem mișcării prime, al vieții primul colț.
De-asupră-i se 'ndoiră a cerurilor bolți,
Iar de atunci prin chaos o muzică de sfere,
A cărei haină-i farmec, cuprinsul e durere.

O genii, ce cu umbra pământul îl sfințiți
Trecând atât de singuri prin secolii robiți,
Sunteți ca acei medici miloși și blânzi în viață
Ce parcă n'au alt bolnav decât pe cel de față.
Oricui sunteți prieteni, dar și oricui îi pare
Că numai pentru dânsul ați fost în lumea mare.
In orice veac trăirăți neîncetățeniți,
Și totuși nici într'unul străini nu o să fiți,
Căci lamura vieții ați strâns-o cu 'ngrijire
Și dându-i acea haină de neîmbătrânire,
Oricât se schimbe lumea, de cade ori de crește,
In dreapta-vă oglindă de-apururi se găsește:
Căci lumea *pare* numai a curge trecătoare.
Toate sunt coji durerii celei neperitoare,
Pe când tot ce aleargă și 'n șiruri se așterne
Repaosă în raza gândirii cei eterne.
Iar adevărul, ca și păcatul mumii Eve,
De față-i pretutindeni și pururea aieve.

CXLIX

O, STINGĂ-SE A VIEȚII...

O, stingă-se a vieții fumegătoare faclă,
Să aflu căpătâiul cel mult dorit în raclă!
N'aflai loc unde capul în lume să mi-l pun
Căci n'am avut tăria de-a fi nici rău, nici bun,
Căci n'am avut metalul demonilor în vine
Nici pacînica răbdare a omului de bine,
Căci n'am iubit nimica cu patimă și jind...
Un creer plin de visuri ș'o inimă de rând.

De mult a lumii vorbe eu nu le mai ascult,
Nimic e pentru mine ce pentru ea e mult.
Viitorul un trecut e, pe care-l văd întors...
Același șir de patimi s'a tors și s'a retors
De mânile uscate a vremii 'mbătrânite.
Sunt limpezi pentru mine enigmele 'ncâlcite:
Nu 'ntreb de ce în lume nu ne e dat de soarte
Noroc fără durere, viață fără moarte.
Am pus de mult de-oparte acele roase cărți
Ce spun, c'a vieții file au vecînic două părți...
Cu-a lor înțelepciune nimica nu se schimbă.
Cu deslegări ciudate și cu frânturi de limbă
Ocupe-se copiii... Eu pun o întrebare
Nu nouă, însă dreaptă... nu liberă, dar mare.

Viața, moartea noastră noi le ținem în mâni,
Pe ele de-o potrivă noi ne simțim stăpâni.
O cupă cu otravă, un glonte, un pumnar
Ne scapă de-o potrivă de-o lume de amar.

De ce țin toți la dânsa, oricât de neagră fie?
Ea împlinește oare în lume v'o solie?
E scop în viața noastră — v'un scop al mântuirii?
Nu junghiem ființa pe-altarul omenirii?
A gândului lucire, a inimei bătaie
Ridică un grăunte din sarcina greoaie
Mizeriei comune? Trăind cu moartea 'n sân
Pe altu 'n astă lume îl doare mai puțin?
O eu nu cer norocul, dar cer să mă învăț
Ca viața-mi preț să aibă și moartea s'aibă preț,
Să nu zic despre mine, ce omului s'a zis:
Că-i visul unei umbre și umbra unui vis.

O Demiurg, solie când nu mi-ai scris în stele,
De ce mi-ai dat știința nimicniciei mele?
De ce 'n al vieții mijloc, de gânduri negre-un stol
Mă fac să simt în minte și 'n inimă un gol?
De ce de pe vedere-mi tu vălul ai rărit
Să văd cumcă în suflet nu am de cât urît?
Viața mea comună s'o târîiu uniform
Și să nu pot de somnul pământului s'adorm?

Zadarnică, pustie și fără înțeles
Viața-mi nu se leagă de-un rău sau de-un eres.
Eu nu mă simt de-asupra și nu sunt de desupt,
Cu mine nu am luptă, cu lumea nu mă lupt
Pentr'o minciună mare ori mare adevăr.
Tot una mi-ar fi mie, căci alta nu mai cer,
De cât să fiu în dreapta ori stânga hotărît,
S'omor și eu pe altul sau să fiu omorît
Și făr de nici un titlu în lume să mă 'nsĕr...
Căci ce-i la urma-urmei minciună, adevăr?...
Să țin numai la cevà ...oricât ar fi de mic...
Dar nu țin la nimica, căci nu mai cred nimic.

CXLIV

URÎT ȘI SĂRĂCIE

Urît și sărăcie sunt acei doi tovarăși,
A căror urme crude le aflu pururi iarăși
Pe orice chip și 'n orice 'ndrăsnii de a iubi...
Iubit-am poate cântul, voit-am a robi
Cu el un suflet dulce, al meu întreg să fie...
Sburat-au chip și cântec — urît și sărăcie!
Căci ce nu ai în clipa în care ai dorit
Se schimbă 'n rău cu vremea, de farmec sărăcit.
S'arată înainte-ți o schele despoiată
De orice vis cu care o îmbrăcai odată.
Puterea tinereții, a minții vioiciune,
A inimei bătaie, și gingașa minune
Din ochi, când toată viața în ei îți este scrisă
De o citește-oricine scrisoarea ei deschisă,
Dar mai cu seamă aceea, ce tu vrei s'o citească...
Cum trec, cum trec cu toate... și făr să le oprească
Nimic.. Astfel te 'ntuneci o stea în vecinicie
Și ce-ți rămâne 'n urmă? vreme și sărăcie.
Da vreme! numai vreme să aibi să simți deplin
Ce mult puteai în lume, și cât, cât de puțin
Ți-a fost dat. Dacă nobil ai fost și blând și drept,
Dacă prin a ta minte ai fost un înțelept,
Având darul pe care natura-l poate da,
Frumsețe, minte, faimă, ajuns-ai la ceva?
Căci nu caută lumea, aceea ce slăvește,
Aceea ce o prinde — ci ceea ce-i prilește.
Dacă ești rău și-i vine răutatea la 'ndemână,
Dacă ești prost, și vasta prostie e stăpână,

Sau de-un deşert atârnă în lume a ta soartă
Şi nu ştii cum deşerţii prin linguşiri se poartă
Sau nu poţi şti... Atuncea de ce folos e ţie
C'ai avut tot ce firea ţi-a dat cu dărnicie,
Că eşti podoabă scumpă în lume orişicui,
Podoabă ce nu-i trebue în lume nimănui?

Virtutea e-o poveste... când gândul ţi-l ascuţi
Tu vezi că slăbiciuni sunt vestitele virtuţi:
Nobleţea-i slăbiciunea acelor ce nu pot
Pe sine să se pue deasupra peste tot,
Să aibă pentru toate adânc şi greu dispreţ,
Hrănind a lui vïaţă din sute de vieţi.
A nu-ţi ţine cuvântul când nu-ţi vine 'ndemână
A desbrăca pe-acela, ce ţi s'a dat pe mână,
A înşela mulţimea cu mii făgăduinţi,
Când ai minţit odată să te mai pui să minţi,
A urgisi pe-acela care ţi-a făcut bine,
A împle a lui nume de pete şi ruşine—
Aceasta nu e nobil... Dar toţi — şi 'n deosebi
O fac uşor — tu numai stai vecinic să întrebi.
Tu numai îţi pui vorba şi gândul la cântari,
Tu numai vrei a 'ntrece caràcterele mari,
Privind peste mulţime cu multă nepăsare...
Ei bine! P'astă dramă şi soarta ta cea mare,
Din astă cumpănire de drept şi datorie,
Ce ţi-a rămas la urmă? urît şi sărăcie.

Iubit-ai?... Ah! un caier de cânepă nu-i moale,
Nu-i blond cum e podoaba cea dulce-a frunţii sale!
Cu gura ei subţire şi mâni reci ca de ceară,
Iar ochiu-i plin de raze străluce în afară,
Răpindu-ţi ţie ochii cu a lor strălucire.
Tu n'ai gustat din rodul acel de fericire:
Tu eşti onest şi plin de respect şi generos
Să frângi în zarea vieţii un rod aşa frumos.
Te-ai dus şi te urmară părerile de rău.
In urma ta venit-au un neted nătărău
Ş'acesta... ei...făcut-au ce n'ai vrut să cutezi;
Ce-a mai rămas din dulcea figură mergi de vezi:

Anii i-au scris cu pana lor neagră pe-a ei frunte.
Şi gura cea cu albe mărgăritari, mărunte,
Acuma e sbârcită şi ochiul plin de pară,
Ce-şi revărsa lumina sa rece în afară
E stins, şi nu-i nimica în el, nu-i adâncime;
Tu nu mai vezi într'însul ce nu văzuse nime
De cât tu... Ce ajunse a fi? Cochetă, rece,
Linguşitoare, crudă din mână 'n mână trece
Şi caută 'n iubire plăcerea numai, care
E-o clipă de beţie şi-o zi de desgustare.
Dară acea iubire adâncă şi curată,
Care 'n viaţă vine odată, num' odată,
Acea eternă sete ce-o au după olaltă
Doi oameni ce-şi pierdură privirea una 'ntr'altă,
Acel amor atât de nemărginit, de sfânt,
Cum nu mai e nimică în cer şi pre pământ,
Acea înamorare de tot ce e al ei,
De-un zâmbet, de un tremur al gingaşei femei,
Când pentru o privire dai viaţă, dai noroc,
Când lumea ţi-este neagră, de nu eşti la un loc
Cu ea... Unde-i norocul ce l-a promis ea ţie?
Ce vă rămâne vouă? Urît şi sărăcie!

1880—1882

CXLV

CE SUFLET TRIST...

Ce suflet trist mi-au dăruit
Părinții din părinți,
De-au încăput numai în el
Atâtea suferinți?

Ce suflet trist și făr' de rost
Și din ce lut inert,
Că dup' atâtea amăgiri
Mai speră în deșert?

Cum nu se simte blestemat
De-a duce 'n veci nevoi?
O valuri ale sfintei mări,
Luați-mă cu voi!

CXLVI

DINTRE SUTE DE CATARGE

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

Dintre pasări călătoare,
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le 'nnece oare
Valurile, vânturile?

De-i goni fie norocul
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile.

Ne 'nțeles rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile,
Sboară vecinic, îngânându-l
Valurile, vânturile.

CXLVII

CU PÂNZELE-ATÂRNATE

Cu pânzele-atârnate
In liniște de vânt,
Corabia străbate
Departe de pământ.
Iar stolul rândurelelor
Trece 'ntre cer și mare...
O stelelor, stelelor,
Nemuritoare,
De ce și voi nu vă luați
Pe-ale lor urme oare?

De ce mă întristează
Că valurile mor,
Când altele urmează
Rotind în urma lor?
De ce căderea florilor
Ș'a frunzelor ne doare?
O norilor, norilor,
Știți-veți voi, oare,
De ce rămân atâtea 'n veci
Și numai omul moare?

In cer întotdeuna
Urmăm al nostru mers,
Ca soarele și luna
Rotind în univers.
Un crez adânc pătrunde-va
De-apururi omenirea
Că unde-va, undeva
E fericirea;
Și toți aleargă după ea:
N'o află nicăirea

CXLVIII

DIN CERURILE-ALBASTRE

Din cerurile-albastre
Luceferi se desfac,
Zâmbind iubirii noastre
Și undelor pe lac.
De glasul păsărelelor
Pe gânduri codru-i pus.
O stelelor, stelelor,
Unde v'ați dus?

In turme călătoare
Trec nourii pe cerĭu,
Ce seamăn pieritoare
Duioaselor dureri.
De strălucirea florilor
E câmpul tot răpus.
O norilor, norilor,
Unde v'ați dus?

Șoptiri aeriane
Pătrund din mal în mal
Ș'a stelelor icoane
Pre fiecare val.
De ochii tăi cei plini de-amor
Aminte mi-am adus.
O stelelor, stelelor,
Unde v'ați dus?

Cum iedera se leagă
De ramuri de stejar,
Mi-a fost odată dragă
Şi dragă-mi este iar.
De braţul tău cuprins cu dor
Aminte mi-am adus.
O braţelor, braţelor,
Unde v'aţi dus?

CXLIX

CĂTRE MERCUR

Horaţiu, Ode, III, 11.

O Mercur, a cărui poveţi deprins-au
Amphion, urnind după cântecu-i pietre,
Şi tu liră, care 'n cald avânt din şapte
Coarde suna-vei

Templelor, ospeţelor mari amică —
Nu c'altdată, fără de grai — o spune-mi
Cântul, cărui ne 'nduplecata Lyde-i
Plece urechea.

Ea ca mânza tretină 'n câmp se joacă,
S'o atingi chiar ne 'ngăduind. Nu ştie
Rostul nunţii; crudă rămâne pentru-a
Soţului patemi.

Tigri după tine se iau şi codri,
Râul care fuge spumând opri-l-ai,
Alintându-l, fere 'ndărăt portarul
Orcului groaznic,

Cerber ce cu sute de şerpi în creştet
Ca ş'al furiilor, esalează ciumă
Pe când spume fac şi venin tustrele
Limbile gurii.

Chiar Ixion, Tytios chiar în silă
Au zâmbit, deşartă rămas-au urna,
A lui Danau fiici auzind cântarea-ţi
Fermecătoare.

Lyde-ascultă crimele-acelor fiice,
Căci pedeapsa lor e să umple vasul,
Ce de-apururi fără de fund se scurge —
Soarta 'ndelungă

Urmăreşte crimele mari în iad chiar;
Căci păcat mai nelegiuit putea-s'ar
Decât moarte soţilor lor cu aspru
Fier să le deie?

Una numai, demnă de-a nunţii faclă,
Viclenì frumos pe cumplitu-i tată,
Strălucind vestită de atunci prin secoli,
Nobila fiică!

— « Scoli, ea zise, tânărul soţ trezindu-şi —
Scoli să nu-ţi dea somnul de veci de unde
N'aştepţi. Fugi de socru-tău, de surori ce
Fără de lege,

« Ca leoaice cari surprind juncanii,
Mirii lor ucid... numai eu mai blândă
Nici în tine dau, nici voiu a te ţine 'n
Negrele ziduri...

« M'o 'ncărca părintele meu cu lanţuri
Pentrucă 'ndurare avui de un biet om
Sau pe un vas trimite-mă-va departe 'n
Câmpii numidici.

« Fugi oriunde ochii te duc ori vântul
Până-i noapte, până veghiază Venus,
Mergi cu bine. Ţine-mă minte... sapă-un
Vers pe mormântu-mi ».

CL

CĂTRE BULLATIUS

Horațiu, Epistole, I, 11.

Cum ți se pare, Bullațiu, Chio, falnicul Lesbos,
Samosul cel elegant, Sardes, cetatea lui Crœsus?
Smyrna ori Colophon? Mai mari, mai mici decât faima?
Ori sunt nimic alături cu câmpul lui Mart și cu Tibrul?
Au preferi vr'un oraș din cele 'nchinate prin Attal?
Ori de urîtul mării și-a drumului Lebedu-l lauzi?

Lebedul? Știi tu ce e, 'mi răspunzi? Mai pustiu decât Gabii,
Mai strimt decât Fidenii; și totuși aicea viața-mi
Voiu s'o petrec, uitat de ai mei, uitându-i pre dânșii,
Dintr'un mal depărtat privind la Neptun turburatul.

Oare acel ce la Roma din Capua pleacă pe ploaie,
Plin de noroi, pentru-asta viața-i în han va petrece-o?
Oare cel degerat lăuda-va cuptorul și baia
Ca pe lucruri ce singure dau fericire vïeții?
Pentrucă Austrul puternic te bântue, vinde-vei oare
Vasul în care-ai plecat, dincolo de valul Egeic?
Pentr'un om așezat Rhodos, Mitilene frumoasa
Par ca pănura grea în arșiță, par ca și haina
Cea de câmp în timp vicolos, ori ca baia în Tibru
Iarnă, ori ca un foc pe vatră 'n luna lui August.
Deci din Roma se cade, soarta fiind cu priință,
Să fericești depărtatele Samos, Chio și Rhodos.
Ia dar mulțumitor în mâni fericitele ore
Cari un zeu ți le dă: n'amâna cele bune pe alt an
Și te vei ști trăind fericit oriunde în lume.

Grijile noastre fug de cuvinte și 'nțelepciune,
Nu de un loc ce răsare domnind peste apele mării.
Cerul de-asupra schimbi, nu sufletul, marea trecând-o.
Oțiul fără de-astâmpăr ne sbuciumă. Duși de corăbii
Și de trăsuri căutăm bun traiu. Ce cauți, aici e;
E 'n Ulubræ chiar, de păstrezi în inimă cumpăt.

CLI

CĂTRE SCLAV

Horaţiu, Ode, I, 38.

Lux persan urîi, băiete, şi nu voiu
Cu fâşii de teiu ca să legi cununa-mi,
Nu căta 'nzădar să descoperi unde-i
Ultima rozâ!

Simplul mirt cu flori să nu-l mai adaogi.
Nu te-ar prinde rău pe tine, paharnic,
Şi nici mie rău nu-mi şade când beau la
Umbra de viţă.

CLII

DIN HALIMA

Harun al Raşid prin Bagdad adese
Tiptil pe uliţi cu Vizirul iese,
Pe când prin frunza verde de platane
Seninul nopţii luminos se ţese.

Prin umbra neagră 'n strâmte ulicioare
Ei pe fereşti se uită, prin pridvoare,
Colo aud râzând cu veselie,
Dincolo suspinând vreun om ce moare.

Şi-astfel Sultanul singur cercetează
Oraşul lui, pe când în somn visează.
Durerea toat', adâncu 'ntreg al vieţii
Va s'o pătrunz' a minţii sale rază.

Giafer Vizirul l asfinţitul serii
I-arată ale vieţii vii mizerii.
Nu de războaie, chin şi crudă moarte —
De-adâncul gol al inimei te sperii.

Deci într'o seară-ajung mergând departe
Pe uliţi strâmte şi prin pieţi deşarte,
Sub zidul unei case vechi şi negre,
Cu trepte scunde şi cu uşe sparte.

Aud din întru ţipăt şi suspine,
Aud cum unul bate pe-oarecine,
Iar cel bătut ţipa strigând mai tare:
« Te rog, bătrâne, dă, mai dă în mine ».

Ei stau uimiți. Giafer pe scări se suie,
Incet cu mâna ușa o descuie,
Se uită 'nluntru și-o minune vede
Cum ca să vadă n'a fost dat altuie.

Privi 'ntr'o sală 'ngustă însă naltă
Și cărți în rafturi, una peste altă,
Mașini și sticle, topitori, metaluri,
Ici pergamente, colo o unealtă.

Iar un bătrân cu o frânghie udă
Lovea 'ntr'un tânăr, ce 'n durere crudă
Se svârcolea: « Mai dă, te rog în mine,
Ca Domnul a ta rugă s'o audă ».

Bătrânul însuși îi plângea de milă.
Vedeai că spre a-l bate-și face silă,
Ștergându-și ochii săi cel plini de lacrimi
Dădea mereu în el [ca într'o grilă].

Uimit Giafer se 'ntoarce și îi spune
Sultanului văzută-acea minune;
Și-au hotărît la curte a-i aduce,
Pe amândoi la cercetare a-i pune.

A doua zi Harun în tron de fală,
Inconjurat de suita lui regală,
Ordonă ca pe-acel bătrân de-aseară
Și pe-acel tânăr să-i aducă 'n sală.

Și-atunci apar l'a tronului său treaptă
Bătrânul alb cu fața înțeleaptă,
Ținând de mână pe un mândru tânăr
Ce ochii lui sfioși în sus i'ndreaptă.

Ei după chip păreau de viță-arabă,
Dar fața celui tânăr este slabă
Și palidă de multe suferințe —
Deci cu mânie împăratu 'ntreabă:

« Ce ți-a făcut, moșneag fără de milă,
« Acest băiat de-l chinuești în silă,
« Când el te roagă chiar să dai într'însul,
« Și pare-atât de blând ca o copilă?»

Bătrânul zise vorbele aceste:
« Stăpâne, lucrul nu îl știi cum este —
Ciudată e istoria ăstui tânăr,
Deci voie dă-mi să-ți spun a lui poveste.

Tu vei fi auzit de un anume
Ali ben Maimun, unu-a fost în lume,
Un învățat și cititor de zodii,
Un vraciu prea înțelept cu mare nume.

Cutreerat-au dânsul lumea toată,
Orașe, țări din sfera depărtată,
Pustiile Saharei, râul Gange,
Și la izvorul Nilului odată.

Acesta dar trecând odinioară
Pe-a lui cămilă arida Sahară,
Sub arșița cumplită de amiazăzi
Ce sacă râuri, lacuri și isvoare,

Vuind aude împrejuru-i vântul
Samum, ce 'n gură 'ntunecă cuvântul,
Și volburi de nisip rotind în aer
Cu ceru 'ntunecat uneau pământul.

Prin volburi repezi și prin vânt fierbinte
Sbura pe-un cal arab mereu nainte
Ca o fantasmă albă a pustiei:
Era femeie ce-și ieșea din minte.

Căci volburi de nisip o 'mpresurară
Și calul ei în loc l-împiedecară,
Iar ea țipa cu un copil în brațe
Chemând pe-Ali în ajutor să-i sară.

Cum volbura 'mprejuru-i se rotește,
Cum arde vântul viața-i și cum crește,
Prin aer ea îi aruncă copilul
Strigând: « O, mântuie-l, Ali, grăbește!»

CLIII

SARMIS

Mijește orizonul cu raze depărtate,
Iar marea 'n mii de valuri a ei singurătate
Spre zarea-i luminoasă pornește să-și unească
Eterna-i neodihnă cu liniștea cerească.

Natura doarme dusă, tăriile în pace.
Din limpedea nălțime pe-alocuri se disface
O stea, apoi iar una; pe ape diafane
Își limpezesc în tremur pe rând a lor icoane.
Tot mai adânc domnește tăcerea înțeleaptă —
Se pare cumcă noaptea minunea și-o așteaptă.

Deodată luna 'ncepe din ape să răsae
Și pân' la mal durează o cale de văpae.
Pe-o repede 'nmiire de unde o așterne
Ea, fiica cea de aur a negurei eterne.
Cu cât lumina-i dulce pe lume se mărește
Cresc valurile mării și țărmul negru crește
Și aburi se ridică din fund de văi spre dealuri.
O insulă departe s'a fost ivind din valuri,
Părea că s'apropie mai mare, tot mai mare,
Sub blândul disc al lunii, stăpânitor de mare.

Din umbra de la maluri s'a desfăcut la larg
O luntre cu-a ei pânze sumese de catarg.
Tăind în două apa ea poartă o păreche:
Pe Sarmis, craiul tânăr din Getia cea veche,
Mireasa-i în picioare, frumoasă ca o zână
Stetea și pe-a lui umăr își sprijină o mână.

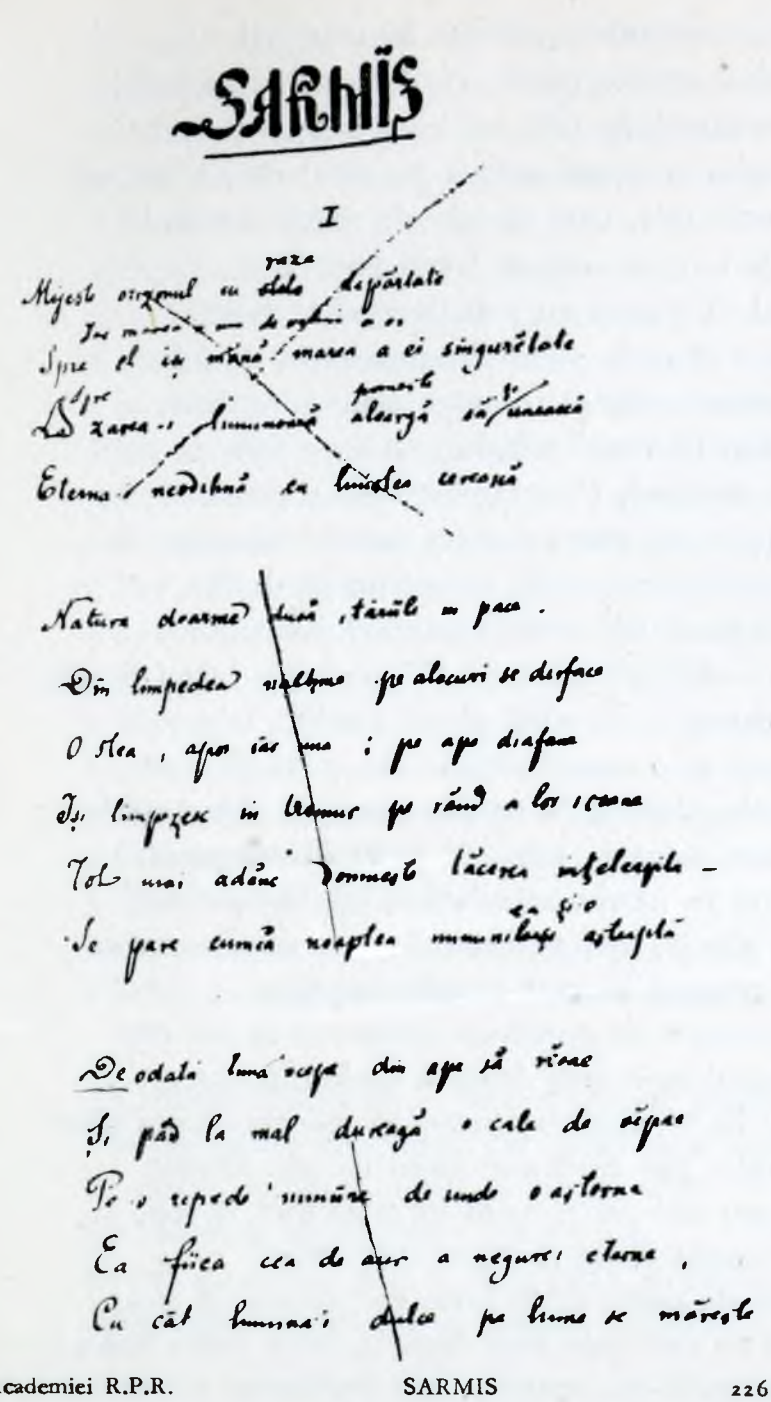

Manuscrisele Academiei R.P.R. SARMIS 2261,222 (20,5 cm. × 15,4 cm.)

Se clatin' visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitându-se în jos,
Iar tei cu umbra lată şi flori până 'n pământ
Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt.

« De câte ori iubito, mă uit în ochii tăi
« Mi-aduc aminte ceasul, când te-am văzut întâi.
« Ca marmura de albă, cu mâni subțiri și reci
« Strângeai o mantă neagră pe sânul tău... In veci
« Nu voiu uita, cum tâmpla c'o mână netezind
« Și fața ta spre umăr în laturi întorcând,
« Știind că nimeni nu e în lume să te vadă,
« Ai fost lăsat în valuri frumosul păr să cadă.
« In orbitele-adânce frumoșii ochi ce 'ncântă,
« Pierduți în visuri mândre, priveam fără de țintă.
« Și tu zâmbeai, c'un zâmbet cum e numai al tău,
« Nu te-a mai văzut nimeni, cum te văzusem eu...
« Și plini îți erau ochii de lacrimi și de foc,
« Pe-al genei tale tremur purtând atât noroc...
« De ce zâmbeai tu oare? Vr'un cântec blând de jale
« Au deșteptat în taină glasul gândirii tale...?
« Pluteai ca o ușoară crăiasă din povești.
« Dintr'o zâmbire 'n treacăt simții ce dulce ești!
« Și cum mergeai, armonic și lin îți era pasul,
« Rămas în nemișcare m'a fost cuprins extasul,
« Am stat pe loc, cu ochii doar te urmam mereu
« Tu, gingașă mireasă a sufletului meu...
« De-atuncea cu pustiu-mi stătut-am să mă cert
« Urmând cu-a mele brațe o umbră în deșert...
« Pân' ce 'n sfârșit ajuns-am să mângâi chipul sfânt
« Al celei mai frumoase femei de pre pământ.
« Ce zeu din cer te puse în calea mea să ieși,
« O fragedă ființă ca floarea de cireș!
« Cum s'a putut ca 'n lume așa minuni să stee,
« Căci tu ești prea mult înger și prea puțin femee!
« Și fericirea-mi, scumpo, nici îndrăsnesc s'o crez.
« Tu ești? Tu ești aievea? Sau poate că visez...
« Dacă visez, te 'ndură, rămâi la al meu piept
« Și fă, ca pe vecie să nu mă mai deștept.»

Se clatin' visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitându-se în jos,
Iar tei cu umbra lată, cu flori păn' în pământ
Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt.

Ea cade în genunche sub florile ce plouă.
Grumazul i-l cuprinde cu brațele-amândouă
Lăsând pe spate capul... — « Copile! n'o să mântui?
« Căci fioros de dulce, pe buza ta cuvântu-i...
« Și cât de mult ridici tu, în gând pe-o biată roabă!
« Comoara ta din suflet e singura-mi podoabă,
« Cu focul blând din glasu-ți, iubite, mă cutremuri,
« De-mi pare o poveste de-amor din alte vremuri.
« Și ochiul tău adânc e și 'n adâncime tristu-i,
« Cu umeda-i privire tu sufletul îmi mistui!
« O, dă-mi-i numai mie și nu-i întoarce 'n laturi,
« De noaptea lor cea dulce în veci nu mă mai saturi..
« Las' să orbesc privindu-i, iar tu, ascultă 'ncoace
« Cum stă la sfaturi marea cu stelele proroace
« Și codri aiurează, — isvoarele-i albastre
« Șoptesc ele 'n de ele de dragostele noastre.
« Luceferii, ce tremur sclipind prin negre cetini,
« Pământul, marea, cerul cu toate ni-s prieteni,
« Cât ai putea departe lopețile să lepezi,
« Ca 'n voie să ne ducă a mării unde repezi.
« Ori unde ne vor duce în farmecul iubirii,
« Chiar de murim, ajungem limanul fericirii ».

Ea mânile-amândouă le pune pe-al lui creștet...
Frunziș purtat de vânturi pe valuri cade veșted.
Se clatin' visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitându-se în jos,
Iar tei cu umbra lată, cu flori până 'n pământ
Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt.

Din codri singurateci un corn părea că sună.
Sălbatecele turme la țărmuri se adună.
Din stuful de pe mlaștini, din valurile ierbii
Și din poteci de codru vin ciutele și cerbii,
Iar caii albi ai mării și zimbrii zânei Dochii
Intind spre apă gâtul, la cer înnalță ochii.

CLIV

GEMENII

O candelă subțire sub bolta cea înnaltă
Lumină peste regii cei dacici la o laltă,
Cari tăiați în marmur cu steme și hlamide
Se înșirau în sală sub negrele firide,
Iar colo 'n fruntea sălei e-un tron acoperit
C'un negru văl de jale, căci Sarmis a murit.
Iar chipu-i — cel din urmă în lungul șir de regi —
Sub vălu-i ca pe-o umbră, abia îl înțelegi.
De-odată crâșcă fierul în dosu-unei firide.
A unei tainiți scunde intrare se deschide,
De sub o mantă lungă se 'ntinde-o albă mână,
Ce ține o făclie aprinsă de rășină,
Care îi bate 'n față și-i luminează chipul...
Pe-un stâlp tăiat, orlogiul își picură nisipul.
Brigbelu ce cu Sarmis e frate mic de-a gemeni —
Ca umbra cu ființa sunt amândoi asemeni.
Incet înaintează, făclia și-o ridică
Ș'urechea ațiind-o el asculta: « Nimică! ».
« Un ceas mai am și iată că voiu ajunge 'n fine
« Atât de sus în lumea creată pentru bine.
« Creată pentru bine ne spun cărțile vechi,
« De mii de ani ne sună legenda în urechi...
« Și am văzut virtutea găsind a ei răsplată,
« Ce nu numai de oameni — de zei e 'nvidiată,
« Răsplată prea frumoasă: un giulgiu și patru scânduri.
« De când văzui aceasta, am stat mereu pe gânduri:
« Să-mi stâmpăr lăcomia? Pe lângă dulci izvoară
« Să trec murind de sete pentr' o așa comoară?

Gemenii

O candelă subţire sub bolta cea înaltă
Lumină peste regii cei dacici la o laltă
Cari taiaţi în marmur cu steme şi hlamide
Se mişcau în sală sub negrele firide,
Iar colo 'n fundea salei e un tron acoperit
C'un negru vêl de pale care Jarnis a murit
Iar chipu-i — cel din urmă în lungul şir de regi —
Sub vêlu-i ca pe o umbră abia îl înţelegi
De odată ~~[illegible]~~ crescă [hesa] în dom-unei firide
A unei tainiţi sunde intrare se deschide
De sub mantă lungă se 'ntinde o albă mână
Ce ţine o facliă apinsă de rĕzină
Care îi bate 'n faţă şi-i luminează chipul ...
Pe un stalp tarat ~~[illegible]~~ [orlogiul] îşi pisură inoipul.
Brightelu, ce în Jarnis e fate mic de a gemeni —
Ca umbra cu fiinţă sunt amandoi aremeni —
Încet maintează, facliă şi-o ridică
Şi urechea aţiind-o el asculta: „Nimică!"

Manuscrisele Academiei R.P.R. GEMENII 2261,1 (20,5 cm. × 16 cm.)

« Pe când c'un om în lanțuri — de-i frate chiar, ce-mi pasă
« Dacă-l împing în laturi? — O cale luminoasă
« Nainte-mi se deschide? L-am dat deci laoparte,
« De-ale virtuții bunuri să aibă singur parte.
« Ei! Lumea-i împărțită în proști și în șireți,
« Iar patimelor rele viclenii le dau preț.
« Sămânța roditoare se cade ca să sameni.
« Ca să fii domn, se cade să-i iei adânc pe oameni.
« Voiești ca să se 'nchine cu toți l-a tale oase,
« Atunci învie într'înșii pornirea dușmănoasă,
« Invidia și ura botează-le virtuți,
« Numește-erou pe-un gâde ca fierul să-i ascuți,
« Pe cel viclean și neted numește-l înțelept,
« Nebun zi-i celui nobil și simplu celui drept,
« Din patimi a mulțimii fă scară la mărire
« Și te-or urma cu toții în vecinică orbire.
« Cu laude mângâe deșertăciunea lor,
« Din roiuri risipite vei face un popor
« Și sigur fii la rele de-apururea urma-va,
« Cu sânge și cenușă pământul presura-va...
« Ferește-te de una, să te păzească ceriul,
« Să nu te 'mping' un demon a spune adevărul.
« A spune: că nu-s vrednici de cât de-adânc dispreț,
« Că pentru-o vorbă goală jertfești a lor vieți,
« Că 'n tine nici îți pasă măcar de-ale lor pășuri,
« Că cu a lor micime de suflet tu îi măsuri,
« Că lauda, cu care i'incarci e o ocară,
« Că tot ce e ca dânșii e vrednic ca să piară».

De-odată iar ascultă... se îmflă a lui nări,
Aude glasuri multe și pași urcând pe scări,
Iar ușa de la mijloc dă aripele 'n laturi
De intră voievozii de țări și de olaturi,
In fruntea lor c'un preot bătrân... Iară moșneagul,
Cu laurul vecinic verde în păru-i alb, toiagul
De aur și-l ridică: « Brigbelu, iată ora
« Că 'n numele mulțimii și 'n fața tuturora,
« Venii să chem de trei ori pe rege'n gura mare
« Și dacă nici acuma din umbră-i nu răsare
« Să-ți oferim coroana, căci legea ne prescrie

« Ca peste-un an nici tronul deșert să nu rămâie,
« Nici văduvă coroana de tâmpla cuvenită».

Pe un tripod s'aduce cățuea aurită.
Cu făclii stinse 'n mână 'n genunche cad oștenii,
Iar preotul aprinde un vraf de mirodenii.
De fumul lor albastru se împle bolta naltă,
S'acopere mulțimea, iar flacările saltă,
Toți în genunchi cu groază ascultă în tăcere
Iar preotul începe cu glas plin de durere:
« In numele Celùia, al cărui vecinic nume
« De a-l rosti nu-i vrednic *un* muritor pe lume,
« Când limba-i neclintită la cumpenile vremii,
« Toiagul meu s'atinge încet de vârful stemei
« Regești, și pentru dânsa te chem — dacă trăiești,
« O Sarmis, Sarmis, Sarmis! răsai de unde ești. »
Pe ochi țiind o mână făcliile-și întind,
La sfântul foc din mijloc cu toți și le-aprind.
Prin arcurile nalte trecu un jalnic vaer,
Iar brațele ridică făcliile în aer.
Iar preotul smunceşte c'o mână pânza fină
Ce-acopere statua de marmură senină
Și țesătura neagră de-un fin și gingaș tort
Lăsând să cadă 'n flacări, șoptește-adânc: « E mort! ».
Brigbelu se repede 'n fereastă și privește.
O mare de lumină pe-o clipă îl orbește,
El vede mii de facle lucind și mii de suliți,
Mulțimea și ostașii se 'mping vuind pe uliți,
Iar negre tac de-asupra a capiștelor bolți
Ș'ale cetății ziduri c'un turn la orice colț.

S'a strecurat mulțimea și sala-i iar pustie.
Prin ea Brigbelu singur îmbla ca o stafie...
Adânc fugiră ochii în cap, pierit e chipul,
Orlogiul în uitare de mult și-a scurs nisipul,
Când iată o femeie mai albă ca omătul,
Ieșind încet din umbră, o 'ntoarce de-a'ndărătul,
Privește cum din discul de aur iese fum
Și zice rar și rece: « Ești mulțămit acum? »
Atuncea el tresare și ochii învârtește.

Cum sta 'nainte-i naltă, privind o mistueşte:
« O vino mai aproape, aproape l'al meu piept,
« Odor cu păr de aur şi ochiul înţelept.
« Ca zece morţi deodată durerile iubiri-s —
« Cu-acele morţi în suflet eu te iubesc Tomiris».
—« Dar lasă-mă — ea strigă. — Ce galben eşti la faţă,
« Suflarea ta mă arde şi ochiul tău mă 'nghiaţă
« Ce mă priveşti atâta? A ta căutătură
« Mă doare, cum mă doare suflarea ta din gură.
« Ce ochiu urît de negru! Cum e de stins şi mort!
« Inchide-l, ah, închide-l — privirea ta n'o port...»
— « Dar mă iubeşti Tomiris — tu mă iubeşti atât,
« Precum pe al meu frate nici când nu l-ai iubit».
— « Da, simt că în puterea ta sunt, că tu-mi eşti Domn—
« Şi te urmez ca umbra, dar te urmez ca 'n somn.
« Simt că l'a ta privire voinţele-mi sunt sterpe,
« M'atragi precum m'atrage un rece ochiu de şerpe,
« Fugi, fugi în lumea largă! Mă faci să 'nnebunesc
« Căci te urmez şi totuşi din suflet te urăsc.»

El o cuprinde... Faţa ei albă atuncea piere
Şi gura ei se strânge de-o stranie durere.
Ea ar ţipa şi glasul în gât i se îngaimă.
Ea îl sorbea cu ochii deşi murea de spaimă...
Şi cum stau mână 'n mână... tresar, tot mai aproape
Se strâng şi peste ochii-i îşi las'a ei pleoape.
Din tainiţă adâncă părea c'aud un vaer.
De-asupra ei Brigbelu, ; ălţând făclia 'n aer,
Ii zise: « O iubito, din nou ţi se năzare.
Iar ea mereu ascultă, ş'aude i se pare:
« Se clatin visătorii copaci de chiparos
« Cu ramurile negre uitându-se în jos,
« Iar tei cu umbra lată cu flori pân' 'n pământ
« Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt!».

II

Brigbelu, rege tânăr din vremea cea căruntă,
Pe zeii vechii Dacii i-a fost chemat la nuntă.

Frumos au ars în flacări prinosul de pe vatră,
Pe când intrară oaspii sub bo ţile-i de piatră.
In capul mesei şade Zamolxe, zeul getic,
Ce lesne urcă lumea cu umăru-i atletic.
In dreapta lui sub vălul de ceaţă mândrul soare,
In stânga-i şade luna sfioasă, zâmbitoare...
Din sale depărtate pătrunde svon de armă.
Prin el cimpoiul skytic porneşte dulcea-i larmă
Trezind greoiul ropot de danţ, căci la un loc
Toţi oaspeţii mai tineri loveau baltage 'n joc,
Iar tinerele fete cu ei jucând de-a-valma
Se 'nvârt şi se mlădie uşor sunând cu palma.

La mijlocul de masă pe tronu-i şade el
Cu plete lungi şi negre, întunecos, Brigbel.
Şi răzimat pe spată al zeilor fiastru
Privea 'n ochii miresei al cerului albastru.
Frumoşi ca două basme, isvoarele uimiri-s,
In păru-i lung de aur se învălea Tomiris.
Incolo voievozii, boiarii după treaptă
Şoptesc cu admirare în barba înţeleaptă
Când spune cântăreţul poveşti din alte vremuri,
De regi de-a căror fapte te miri şi te cutremuri.
Spunea cum din deşerturi, ce nu mai au hotară,
Venit-au de la Nilul cu tainice isvoară,
Pe negrele corăbii cu mii de mii de gloate,
Stăpânul pe Egipet cu-averile lui toate.
Apoi veni acela ce-au frânt pe Minotaur,
Tezeu, să cate lâna cu mitele de aur.
Apoi târziu în urmă veni străinul oaspe
Clădind pe Istru poduri — Dariu al lui Istaspe,
Un rege, ce în lume nu-şi găsea loc să 'ncapă
In Dacia venise, cerşind pământ şi apă.
Şi povestea bătrânul de neamuri curgând râuri,
Din codri răsărite, ieşite din pustiuri
Şi cum pieriră toate pe rând precum veniră
Şi cum cătând norocul mormântul şi-l găsiră.

Şi pe când toţi ascultă, chiar regii din firide,
Cu gura 'n pumn ghiduşul se strâmbă şi tot râde.

Cu mutra lui de capră și trup schilod de Faun
Își târâ e piciorul ținându-se de scaun.
Se clatin visătorii copaci de chiparos
Cu ramurile negre uitându-se în jos,
Iar tei cu umbra lată cu flori pân' în pământ
Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt.

De-odată 'n fundul salei, apare sub un arc,
Cu stânga răzimată de spada-i de monarc,
Nebunul Sarmis — care-i cu craiul frate geamăn —
Ca umbra cu ființa-i ei amândoi s'asamăn.
Dar galben e la față și ochii ard în friguri
Și vânătă-i e gura. El vine cu pași siguri
Și pe pumnaru-și scapă Brigbel mâna regală.
Din tron pe jumătate cu furie se scoală...
Nebunu 'nnalță dreapta, se uită lung la el —
Cu mâna pe pumnaru-i încremeni Brigbel.
Și ca să înțeleagă nainte-i ce se 'ntâmplă
Nebunu-și trece mâna la ochi, apoi la tâmplă,
Se uită turbur, pare că și-ar aduce aminte
De-o veche povestire, cu jalnice cuvinte.
Cu glasul lui ce sună adânc, ca de aramă
El noaptea cea eternă din evii-i o rechiamă,
Arată cum din neguri cu umeri ca de munte
Zamolxe, zeul vecinic, ridică a sa frunte
Și de cât toată lumea, de două ori mai mare,
Își pierde 'n ceruri capul, — în jos a lui picioare,
Cum sufletul lui trece vuind prin neagra ceață,
Cum din adânc ridică el universu 'n brață,
Cum cerul sus se 'ndoa e și stelele-și așterne,
O boltă răsărită din negure eterne,
Și de cât toată lumea de două ori mai mare
In propria lui umbră Zamolxe redispare.
« Priviți-l cum stă mândru și alb pe naltu-i jeț!
« El îmflă răsuflarea vulcanului măreț,
« Dacă deschide 'n evi-i el buza cu mânie
« Și stelele se spulber ca frunzele de vie;
« El mână în uitare a veacurilor turmă
« Și sorii îi negrește de pier fără de urmă.
« Dacă se uită 'n mare, ea tremură și seacă.

« De-şi pleacă a sa frunte, tot ceru-atunci se pleacă.
« Ci 'n evii tăi, Zamolxe, tu n'ai creat vre-odată
« Un chip mai blând, mai gingaş, decît ăst chip de fată!
« Gândirea ta, divine, abia putu s'adune
« Din mii minuni din lume o singură minune,
« Căci numai ţie singur îţi fuse cu putinţă
« S'uneşti atâta farmec cu-atâta necredinţă . . .
« Dar nu ţi-o cer, tot darul ţi-l svârl iar la picioare.
« De-a lumii tale bunuri privirea azi mă doare.
« Nici vin să-mi cer coroana, nici ţara mea. O dărui
« Făşii s'o rup' ori cine şi cum îi place-ori-cărui.
« La ce-aş mai cere-o ţară, în care nu-i credinţă,
« Unde un frate pe-altul s'ucidă-i cu putinţă!
« Rebel! făcuşi din sceptru unealtă de ocară
« Ş'ai dat tu însuşi pildă din om să fie fiară
« Eu lumii trebuit-am, dar ţie-ţi trebui ea,
« Să fie rea, smintită, coruptă, cum o vrea,
« Tu eşti din a ei milă stăpân şi s'o urmezi
« Tu trebui, ca mai bine în scaun să te-aşezi;
« Ca nu de vr'o suflare pe dânsul să te clatini
« Căta-vei să iei ochii prosteşti cu nouă datini.
« Din Sybaris vei strânge bătrâni cu bărbi boite,
« Ca neamului să-i dee naravuri mai spoite,
« S'arate cum moşnegii, îmbălsămiţi ca mumii
« Intrec şi tineretul în scandelele lumii!
« Strămoşi pierduţi în veacuri, rânduitori de cete,
« Coroana mea ş'a voastră e plină azi de pete.
« O voievozi ai ţării, frângeţi a voastre săbii
« Şi ciuma în limanuri să intre pe corăbii.
« Puteţi de-acum să rumpeţi bucăţi a mele flamuri,
« Mânjit pe ele-i zimbrul adunător de neamuri,
« De azi al vostru rege cu drag va să îngroape
« Domnia-i peste plaiuri, puterea-i peste ape.
« Ş'acum la tine, frate, cuvântul o să 'ndrept,
« Căci voiu să 'ngălbenească şi sufletu-ţi din piept
« Şi ochi 'n cap să-ţi secе, pe tron să te usuci,
« Să sameni unei slabe şi străvezii năluci.
« Cuvântul gurii proprii, auzi-l tu pe dos
« Şi spaima morţii intre-ţi în fiecare os.

« In orice om, un dușman să știi că ți se naște,
« S'ajungi pe tine însuți a nu te mai cunoaște,
« De propria ta față, rebel, să-ți fie teamă
« Și somnul — vameș vieții — să nu-ți mai iee vamă.
« Te miră de gândirea-ți, răsai la al tău glas,
« Incremenește galben la propriul tău pas,
« Și propria ta umbră urmând prin ziduri vechi,
« Cu mânile-ți astupă sperioasele urechi,
« Și strigă după dânsa plângând, mușcând din unghii
« Și când vei vrea s'o 'njunghii, pe tine să te 'njunghii!...
« Te-aș blestema pe tine, Zamolxe, dară vai!
« De tronul tău se sfarmă blăstemul ce visai.
« Durerile 'mpreună a lumii uriașe
« Te-ating ca și suspinul copilului din fașe.
« Invață-mă dar vorba de care tu să tremuri,
« Sămănător de stele și 'ncepător de vremuri.
« Tomiris!, vis de aur în viața-mi, să te cert?
« Durerea-mi, nebunia-mi, pustiu-mi ți le iert!
« Ce să te blestem oare? Căci visul mângâios
« A trebuit să piară... Prea, prea era frumos.
« Cu-amor atât de fără de margini și de 'nnalt
« Nu se cădea să ție un om la celălalt.
« Prea nu aveam în lume nici sfânt, nici Dumnezeu,
« Prea ne uitasem astfel de tot și tu și eu.
« Cereasca fericire nu se putea să țină,
« Nu se cădea s'o aibă o mână de țărână,
« In lumea de mizerii și lacrimi nu e loc
« Pentru atâta milă și pentru-atât noroc...
« De-aceea 'n codri negri mă 'ntorc să rătăcesc.
« In umbra lor eternă eu umbra-mi mistuesc,
« Privesc cum peste frunze uscate fără urme
« Aleargă zimbrii negri și cerbii fug în turme,
« Iar lângă vechi fântâne de lume date-uitării
« Privesc în iarba 'nnaltă sirepii albi ai mării.
« Se clatin visătorii copaci de chiparos
« Cu ramurile negre uitându-se în jos,
« Iar tei cu frunza lată, cu flori pân' în pământ,
« Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt».

~~II~~. V.

Prin satele pustu un om în neagră haină
Temându-se de pași se strecură în taină
Sub mantia lui lungă el poarta un pumnar
Tot în dărăt privește cu spaimă ... și amar
El vide ... se repede spre umbrăi ... umbra fare
Și dintr'un colț de ziduri ca caraș reapare ...
Amprăi se repede și iar se dă'nnapoi ...
„ ~~[illegible]~~ ce lupta e'ntre noi
„ O cumpăr lupta lungă grozavă e'ntre noi
„ Ce fugi? ce fugi ... nu vezi tu — la lupta cu le cham
„ Nu crede cumcă tremur, nu crede că mă tem."
Și atuncea el resare ... și fețeii slabă gicre
Și ochiul fix se uita cu spaimă și durere:
„ O inima mea lasă, de ce' nlanneşti în sin
„ Sfârșește! ... și pumnarul îmi scap' acum din mâni
„ Dar il voi strânge bine — o stii ~~la~~ stii nebun mizel
— Lovește crud odată și cade mat — Brigbel.
Se ctabu vifelor

1875. Dec. — Iulie 1877

ACADEMIA MSSE ROMÂNĂ

III

Prin salele pustie un om în neagră haină
Temându-se de paşii-i, se strecură în taină.
Sub mantia lui lungă ascunde un pumnar,
Tot îndărăt priveşte cu spaimă şi amar.
El râde... Se repede spre umbra-i... umbra sare.
Din dreptul unor ziduri, încet ea iar apare...
Asupră-i se repede şi iar se dă 'nnapoi:
« — O Sarmis, luptă lungă, grozavă e 'ntre noi!
« Ce fugi? Ce fugi? Nu vezi tu la luptă că te chem?
« Nu crede cum că tremur, nu crede că mă tem!»
Ş'atuncea iar răsare şi faţa-i slabă piere,
Şi ochiul fix se uită, cu spaimă şi durere:
« O inima mea laşă, de ce 'nlemneşti în sân,
« Sfârşeşte! Şi pumnarul îmi scap'acum din mâni...
« Dar îl voiu strânge bine... Stai... stai, nebun mişel»

— Loveşte crud odată şi cade mort — Brigbel.

CLV

GELOZIE

Când te-am văzut, femee, știi ce mi-am zis în sine-mi?
N'ai să pătrunzi vr'odată înluntrul astei inemi.
Voiu pune ușei mele zăvoare grele, lacăt,
Să nu pătrunză 'n casă-mi zâmbirea ta din treacăt.

Și cum? dar înțelegi tu cum? Cu-acea gelozie,
Ce gândurile-ți arde și inima-ți sfâșie.
Căci mă 'ntrebam, se poate c'atât de 'mpodobită
Cu inima și mintea, să nu fie iubită?
Căci prea, prea e frumoasă... Dorința-i guralivă,
Ademenirea-i blândă, putut-a sta 'nprotivă
Atâtor vorbe calde șoptite cu durere,
Ce aerul îl împle c'un val de mângăiere?.
Putut-a împotriva atâtora să stee
Când e așa de dulce și nu-i decât femee?
Știind că o săgeată din arcul cel cu gene
E chiar durerea însăși a vieții pământene,
Venin știind că este sărutul zânei Vineri,
Venin mi-era suflarea și ochii tăi cei tineri
Și nu voiam ca dânșii cu dulce vicleșug
S'aprinză al meu suflet pe-al patimilor rug;
Și sborul cugetări-mi, mândria din cântare-mi,
Eu nu voiam c'un zâmbet al tău să mi le sfaremi...
Priveai la mine straniu și te mirai că tac...
Tu nici visai că 'n gându-mi eu fălcile-ți desbrac
De cărnurile albe și gingașe și sterpe,
Că idolului mândru scot ochii blânzi de șerpe,
Tu nici visai că 'n gându-mi eu fața ta o tai,

Că ce rămase-atuncea naintea minți-mi, vai!,
Era doar începutul frumos al unui leș...
Ba mai treceai cu mâna prin perii tăi cei deși,
Și nici visai că gându-mi te face de ocară
Pentrucă porți pe oase un obrăzar de ceară
Și că priviri grozave, ca mâni fără de trup,
Se întindeau asupră-ți cu cle să te rup,
Și pe cât de frumoasă și gingașă la port
Eu te priveam atuncea c'un rece ochiu de mort.

Dar m'ai învins... Pătruns-ai a inimei cămări
Ș'acum lucești ca steaua fatală peste mări
Pe gândurile mele... și treci așa frumoasă
Ca marmura de albă, cu gene lăcrămoase,
Și cum plutești n'atinge piciorul de pământ...
Atârni precum atârnă nădejdile... de vânt.

Mă mișc ca oce'nul cu suferinți adânci,
Ce brațele-i de valuri le-atârnă trist de stânci.
Se 'nnalță și recade și nu mură într'una
Când lunecă pe negre păduri de paltin luna:
Pătruns el e de jalea luminei celei reci...
In veci de el departe și el iubind-o 'n veci.
De s'ar lăsa pe sânu-i, din cer vr'odinioară,
El ar simți că 'nluntru-i cu ceru 'ntreg coboară
Și-ar cadența durerea-i pe-al veacurilor mers
C'un univers de-asupră-i și 'n el c'un univers.

Astfel domnești pe visu-mi și pe singurătate-mi
Și miști în al meu suflet un ocean de patemi.
Iar brațele-mi s'aruncă ca valurile mării
— Ah, în deșert, nici nu pot ca să te dau uitării —
S'aruncă înspre cerul cel luminos, recad
Și mistuit de chinuri ca Tantalus în iad.
Dar în zadar! căci astfel a fost voința sorții
Ca tu să-mi dai durerea și voluptatea morții
Și să-mi răsai din marea de suferinți, înnaltă,
Ca marmura eternă ieșită de sub daltă.

CLVI

DIN CÂND ÎN CÂND...

Eu te-am iubit îmi pare-un veac, tu nici măcar din când în când,
Şi nici ai vrut să alinezi al meu amar din când în când.
Erai frumoasă cum nu e nimic în cer şi pe pământ;
Azi nu mai eşti precum ai fost, frumoasă doar din când în când
Şi ochii tăi ce străluceau mistuitor şi înfocat
Sunt osteniţi şi se aprind cu mult mai rar din când în când.
O spune-mi, suflet dulce, tu, pe care-atâta l-am iubit,
Dac'ai aflat în calea ta vr'un solitar din când în când,
Care de-adâncul meu amor atâta de nemărginit
Măcar ca 'n vis să-ţi fi adus aminte iar din când în când.
Nu! Ai trecut din mâini în mâni prin toţi acei oameni de rând,
Tu, trupul tău cel dulce plin le-ai dat în dar din când în când,
Cu al tău suflet aşa cald ş'adormitor nu i-ai atins,
O, şi nici unul n'a 'nţeles atâta har din când în când.
Cu câtă inspirare eu, cu cât înnalt ceresc avânt
Apropiam de gura mea acest păhar din când în când!
O, iubeam umbra ta şi tot ce e în tine, tot ce eşti
Şi astăzi dacă mă gândesc, nebunesc iar din când în când.
Dar vai! pierdută astăzi eşti, orice dorinţă a pierit;
Tot încă visu-l urmăresc şi, înzădar din când în când,
Tot te mai văz naintea mea plutind ca 'n vis, pierdută da,
Cu buze supte, c'un obraz ca şi de var, din când în când.
Paserea Phoenix, numai ea, răsare din cenuşa ei,
Dar oameni ce se mistuesc nu mai răsar din când în când.
Că a mea viaţ' ai chinuit, iertai de mult, ci-mi pare rău.
L'al tău trecut eu mă gândesc cu-atât amar din când în când.

CLVII

CA ŞI STOA CE PRETINDE...

Ca şi Stoa, ce pretinde
Să fim mândri şi integri,
Când plutesc de-asupra noastră
Cu-a lor visuri ochii negri;

Ca şi basmele păgâne
De iubire ce-ard chimeric
Cu nesaţiul lor de visuri
Şi cu-atâta întuneric;

Când atraşi de a lor noapte
Ne suntem străini de lume,
Duşi pe marginea uitării
De-un avânt fără de nume;

Când gândire nu mai este
Şi când inima e tristă
Şi afară de-acel farmec
Când nimic nu mai există:

Părăsesc şi veac şi ţară
Pentru umeri de femee
Şi o rog astfel în jeţu-i
Dulce locului să stee,

Să mă pierd privind-o vecinic
Dela creştet la picioare,
Mândră ca o 'mpărăteasă,
Caldă, cu senin de soare,

De pe ochi-i să ridice
Languroase lunge gene
Să 'ngenunchiu naintea zânei
Venus Anadyomene,

Genele dând întuneric
Voluptos căutăturii,
Iar gropiţele cochete
Dulci râd la mijlocul gurii.

CLVIII

DOÑA SOL

Te rog rămâi o clipă încă
Ca să te strâng duios la piept.
Din fericirea mea adâncă
Aș vrea să nu mă mai deștept.
Și totuși luna iese 'n zare,
Albește zidul nalt și gol...
Dă-mi cea din urmă sărutare
Și încă una, doña Sol!

Mă 'ntrebi cu ochiul tău cuminte
Unde mă duc și ce mă fac,
Când de pe ceruri stele sfinte
Pătrund în codru, bat în lac.
. . . . . .
Au nu ești tu la înălțime
Ca steaua vecinicului pol?...
Pe mine nu mă știe nime
Nici chiar tu însăți, doña Sol.

Ades când frunzele pe cracă
Șoptesc ca sgomotul de guri
Ce se sărută și se 'mpacă
In umbr' adâncă de păduri,
Eu stau unde pătrunde luna
Pe alb ivor, sunând domol;
De cântă păsările ntr'una
De tine-mi cântă, doña Sol.

Şi pe oglinda mişcătoare
Stau de privesc un straniu joc:
E apa pururi călătoare
Pe chipu-mi ce rămâne 'n loc.
S'au desprimăvărat pădurea
Suspină păsările 'n stol...
Şi numai eu, gândind aiurea
Gândesc la tine, doña Sol.

De ce doresc singurătate
Şi glasul tainic de isvor,
De ce când codrul frunza-şi bate
Adorm pe verdele-i covor?
Ca prin lumina cea rărită
Prin umbra moale de [pristol]
Să mi s'arate liniştită
A ta ivire, doña Sol.

Să văz cum mâna ta îndoaie
In arc o ramură de fag
Şi ca Diana cea bălaie
Iţi faci în codru mândru prag;
Săgeţi de aur pe-al tău umăr,
Goneşti vânatul tău în stol,
Dar peste frunze făr' de număr
Nu-mi laşi o urmă, doña Sol.

Chiar de luceafărul de seară
Te tem, căci dulce arde el,
Când treci frumoasă şi uşoară
In umbra negrului castel...
De aş zăcea rănit de moarte
Intr'un genunchiu eu tot mă scol;
Tinzându-mi dreapta de departe
Mă 'nchin la tine, doña Sol.
. . . . . .

Când luna trece în uimire
Spre-a face-al mărilor ocol,
Ea, luminând a mea iubire,
Te lumineze, doña Sol.

CLIX

DE-AR FI MIJLOACE

De-ar fi mijloace
Şi-ar fi putinţă
Cum m'aş mai face
După dorinţă!
M'aş face-oglindă
Strălucitoare
Să te cuprindă
Pân' la picioare.
Pieptene de-aur,
Ce 'n mângâiere
Părul netează
Fără durere.
Un vânt m'aş face,
Ce lin şi 'n taină
Pe piept desface
Uşoara haină.
Un somn m'aş face
Dulce de vară
Să-ţi închiz ochii
In orice sară.
Dar n'am mijloace
Nici e putinţă
De a mă face
După dorinţă.

CLX

APARI SĂ DAI LUMINĂ

Apari să dai lumină arcatelor ferești,
Să văz în templu-i zâna cu farmece cerești.
Prin vremea trecătoare lucește prea curat
Un chip tăiat de daltă, deapururi adorat.
Privi-te-voiu cu ochii în lacrime fierbinți...
O marmură, aibi milă de-a mele rugăminți!

Indură-te și lasă privirea-mi s'o consol
La alba strălucire a gâtului tău gol,
La dulcea rotunzire a sânilor ce cresc,
La noaptea cea adâncă din ochiul tău ceresc,
Să văd că de privirea-mi tăcând te înfiori...
O marmură, aibi milă de ochi-mi rugători!

Aș vrea cu-a mele lacrini picioarele să-ți scald,
In dulcea 'nfiorare a sufletului cald,
Să mor pătruns de jalea amorului meu sfânt,
Ca lebăda ce moare de propriul ei cânt,
Să mor de 'ntăia rază din ochii tăi cei reci...
O marmură, aibi milă de stingerea-mi pe veci!

Ca iarna cea eternă a nordului polar
Se 'ntinde amorțirea în sufletu-mi amar,
Nimic nu luminează astei pustietăți,
Doar sloiurile par ca ruine de cetăți,
Plutind de asprul vicol al morții cei de veci...
Tu ramură 'nflorită... pe visul meu te pleci!

72

Pygmalion

Rămai de dă
Apari să dai lumină accatelor ferești
Și văg în templu-i zina cu farmece cerești.
Prin vremea trecătoare etern și preocarat
Un chip tăiat de dalță și pururi adorat
Privite vom cu ochii în lacrime fierbinți...
O marmură, aibi milă de-o mele rugăminți!

Indură-te și lasă privirea mi s-o consol
La albă strălucire a gâtului tău gol,
La dulcea rătungire a simlor ce cresc,
La noaptea cea adâncă din ochiul tău ceresc
Să văd că de privire mi tăcând te infiori
O marmură, aibi milă de ochii mi rugători!

Aș vrea cu-a mele lacrimi picioarele să-ți scald
Tu dulcea infiorare a sufletului cald
Ca lebăda ce moare de propriul său cânt
Să mor pătruns de jalea amorului meu sfânt.
Să mor de întâia rază din ochii lor cei reci...
O marmură aibi [illegible] mea să-i [illegible] plecei!

Manuscrisele Academiei R.P.R. APARI SĂ DAI LUMINĂ 2282, 72 (20,5 cm. × 16,5 cm.)

Din lumea de mizerii şi fără de 'nţeles
Cu ochii cei de ghiaţă ai morţii m'am ales
Şi totu-mi pare veşted, căzut şi uniform.
Sunt însetat de somnul pământului s'adorm,
Incât numai de nume îmi pare că exist...
Tu doar răsai c'un zâmbet în visul meu cel trist!

Cu ochii tăi de înger mă mângâi şi mă minţi,
Căci ei cuprind o lume de dulci făgăduinţi,
De-amor fără de margini, de scumpe fericiri,
Cum nu se află 'n lumea aceasta nicăiri,
Căci este umbra blând' a iubirii cei de veci,
Ce trece cu întreaga-i putere, pe când treci!

Nici luna plutitoare, nici stelele din cer
N'or să pătrunză 'n lumea trecutelor dureri,
N'or să pătrunz' amarul pierdutei tinereţi,
Măcar să am de-acuma o sută de vieţi,
Căci sufletu-mi de-atuncea e-atât de 'ntunecat...
Doar ochii tăi de înger în visul meu străbat!

Ca toamna cea târzie e viaţa mea, şi cad
Iluzii ca şi frunza pe undele de vad,
Şi nici o bucurie în cale-mi nu culeg,
Nimic de care 'n lume iubirea să mi-o leg,
Pustiul şi urîtul de-apururi mă cuprind...
Doar braţele-ţi de marmur în visul meu se 'ntind!

Precum corăbii negre se leagănă de vânt
Cu pânzele-atârnate departe de pământ,
Cum între cer şi mare trec pasările stol,
Trec gândurile mele a sufletului gol,
Intind ale lor aripi spre negre depărtări...
Tu numai eşti în visu-mi luceafărul pe mări.

Cu aspra nepăsare tu sufletu-mi aduci
Pe cele două braţe întinse-a sfintei cruci
Şi buzele 'nsetate cu fiere mi le uzi;
Când ruga mea fierbinte nu vrei să o auzi,
Mă faci părtaş în lume durerilor lui Crist...
O marmură, aibi milă de sufletul meu trist!

Dar te cobori, divino, pătrunsă de-al meu glas,
Mai mândră, tot mai mândră la fiecare pas...
Visez, ori e aievea? Tu eşti în adevăr?
Tu treci cu mâna albă prin viţele de păr?
Dacă visez, mă ţine în vis, privindu-mi drept...
O marmură, aibi milă să nu mă mai deştept!

CLXI

RENUNŢARE

Aş vrea să am pământul şi marea 'n jumătate,
De mine să asculte corăbii şi armate,
De voiu clipi cu ochiul, cu mâna semn de-oiu face
Să-şi mişte răsăritul popoarele încoace;
Sălbatecele oarde să curgă râuri-râuri
Din codri răscolite, stârnite din pustiuri;
Ca undele de fluviu urmeze-ale lor scuturi,
Intunece-se 'n zare pierdutele'nceputuri,
Un râu de scânteiare lucească lănci şi săbii,
Iar marea se 'nspăimânte de negrele-mi corăbii.

Astfel răsboiu porni-voiu. Voiu arunca încalte
O jumătate-a lumii asupra celeilalte.
Privească-m' atunci preoţi :— un monstru ce se 'nchină,
Când oardele-i barbare duc moarte şi ruină.
Ruga-mă-voiu cu mâna uscată ţinând strana,
De-asupra mea cu 'ntinse aripi va sta Satana;
Cu tronul meu voiu pune alăturea sicriul,
Când gloatele-mi în lume ar tot mări pustiul,
Să simt că nu se poate un Dumnezeu să-mi ierte
Cetăţile în flacări şi ţările deşerte...
Astfel doar aş preface durerea-mi fără nume,
Desbinul meu din suflet într'un desbin de lume.

Şi tot ce 'ncântă ochii cu mii de frumuseţi,
Tot ce pământul are şi marea mai de preţ,
Grămezi să stee toate la mine în comori.
Alăturea cu ele să trec nepăsătorĭu,
Simţindu-mă în mine stăpân al lumii 'ntregi,

Un zeu în omenire, un soare între regi
Și raze să reverse din frunte-a mea coroană...
Să 'ngenunchez nainte-ți așa ca la icoană
Și descriindu-ți toată puterea fără seamă
Să-ți zic: «Ia-le pe toate, dar și pe mine ia-mă!».

Nu mă iubi! Ca robul să fiu pe lângă tine,
De-i trece, 'n jos pleca-voiu a ochilor lumine,
Desmoștenit de toate, la viață abdicând,
Să nu-mi rămână 'n minte de cât un singur gând:
C'am aruncat un sceptru, cu dânsul lumea 'ntreagă,
Păstrându-mi pentru mine durerea că-mi eşti dragă
Inamorați de tine rămână ochi-mi trişti
Și vecinic urmărească, cum, marmură, te mişti.
In veci dup' a ta umbră eu brațele să 'ntind,
De-al genei tale tremur nădejdea să mi-o prind,
Să-mi razim a mea frunte de zidurile goale,
Atinse de-umbra dulce a frumuseții tale.

CLXII

NU MĂ 'NȚELEGI

In ochii mei acuma nimic nu are preț
Ca taina ce ascunde a tale frumuseți.
Căci pentru care altă minune de cât tine
Mi-aș risipi o viață de cugetări senine
Pe basme și nimicuri, cuvinte cumpenind,
In vorbe peritoare ca 'n lanț să te cuprind,
Și în senin de stele durerile să-mi ferec
Pân' nu s'o stinge umbra iar dulce 'n întunerec?

Și azi când a mea minte, a farmecului roabă,
Din ori și ce durere îți face o podoabă,
Și când răsai nainte-mi ca marmura de clară
Iar ochii tăi cei mândri scântee în afară,
Incât de-ale lor raze nu pot pătrunde încă
Ce-adânc trecut de gânduri e 'n noaptea lor adâncă;
Azi — când a mea iubire e-atâta de curată,
Ca aura de care tu ești împresurată,
Ca setea ursitoare ce-o au după o laltă
Lumina de 'ntunerec și marmura de daltă,
Când sufletu-mi atârnă plutind în ochii mei
De un cutremur tainic al tinerei femei
Și viețile-amândoror s'amestecă 'n întreg
Când înțeles de tine, eu însumi mă 'nțeleg.

Să treacă înflorirea de-un vânt al recii ierne,
Să 'nceți a fi icoana iubirii cei eterne,
Cu marmura cea albă să nu te mai asameni,
Să fii ca toată lumea — frumoasă între oameni,

Să 'ncete-acea simțire ce te-au făcut o zee,
Să fii — încântătoare — dar numai o femee,
Ș'atunci să-mi zici: « Privirea ce-atât ai adorat-o,
« E încă tot senină, fermecătoare... Iat-o!?».

E încă tot!... Avea-vei în ochi-mi acel preț
Ce azi ți-l dă sfiala pierdutei mele vieți?
Voiu fi supus duioasei, nemaisimțitei munci,
C'o oaste de imagini să te iubesc ș'atunci?

Au nu știi tu ce suntem? Copii nimicniciei,
Nefericiri svârlite în brazdele veciei,
Ca repedea rotire a undelor albastre
Gândirea noastră spuma zădărniciei noastre,
Iar visuri și iluzii, pe marginea uitării,
Trec și se pierd în zare ca paserile mării.
Și ce rămâne 'n urmă în noi de cât obscura
Și oarba suferință ce bântue natura?

Și azi când am puterea ce-o are numai Domnul,
Din chaosul uitării s'alung pe-o clipă somnul,
Pe schelea lumii noastre urîte și 'ntr'un chip,
Cu vorbe 'mpestrițate, zidite din nisip,
Eu să zăresc o alta — un rai, o primăvară,
Și 'n codri plini de umbră lucire de isvoare, —
Azi când ești prea mult înger și prea puțin femeie,
Frumoasă cum nici Venus nu a putut să steie,
In loc de-a fi un soare al astei lumi întregi,
Tu îmi ucizi gândirea, căci nu mă înțelegi.

CLXIII

OCHIUL TĂU IUBIT

Ochiul tău iubit,
Plin de mângâieri,
Dulce mi-au lucit
Până ieri.

Oare te pierdui
Pe acest pământ,
Fără ca să-mi spui
Un cuvânt?

Care te înduri,
Tu, ca să mă lași,
Geniu de păduri
Drăgălaș?

Luna înzădar
Bate în ferești,
Și mă 'ntreabă iar
Unde ești?

Ar luci pe zid
Până ce te culci,
Până ți se 'nchid
Ochii dulci.

Și ar tremura
Tainic în frunziș
Și te-ar săruta
Pe furiș.

Dar ea zi cu zi
E în orice loc
Şi te va găsi
Cu noroc.

Eu nu pot să plec
Peste nori şi vânt,
Şi să te petrec
De-unde sunt.

Cum nu sunt ca ea,
Ca să mă strecor,
Drept oglinda ta
Să cobor!

Chipul tău frumos
Să-l privesc întreg —
Cu atât folos
Să m'aleg.

Să apar ca 'n vis
Acelei vederi
Care mi-au surâs
Până ieri.

CLXIV

OCHIUL TĂU IUBIT

Variantă

Ochiul tău iubit,
Plin de mângâieri,
Dulce mi-au lucit
Până ieri.

L-am iubit cu mii
Lacrime fierbinți
Și cu atât de vii
Rugăminți.

Și cum suferii
De al tău amor,
Cât de mult dorii
Ca să mor!

Pururi te cătam
Pe orice pământ,
Căci a-ți spune am
Un cuvânt.

Cămăruța ta
Sara să-mi deschizi,
Că te-oiu desmierda
Ca să râzi.

Să ți închid îndat'
Pe când tu te culci
Cu un sărutat
Ochii dulci.

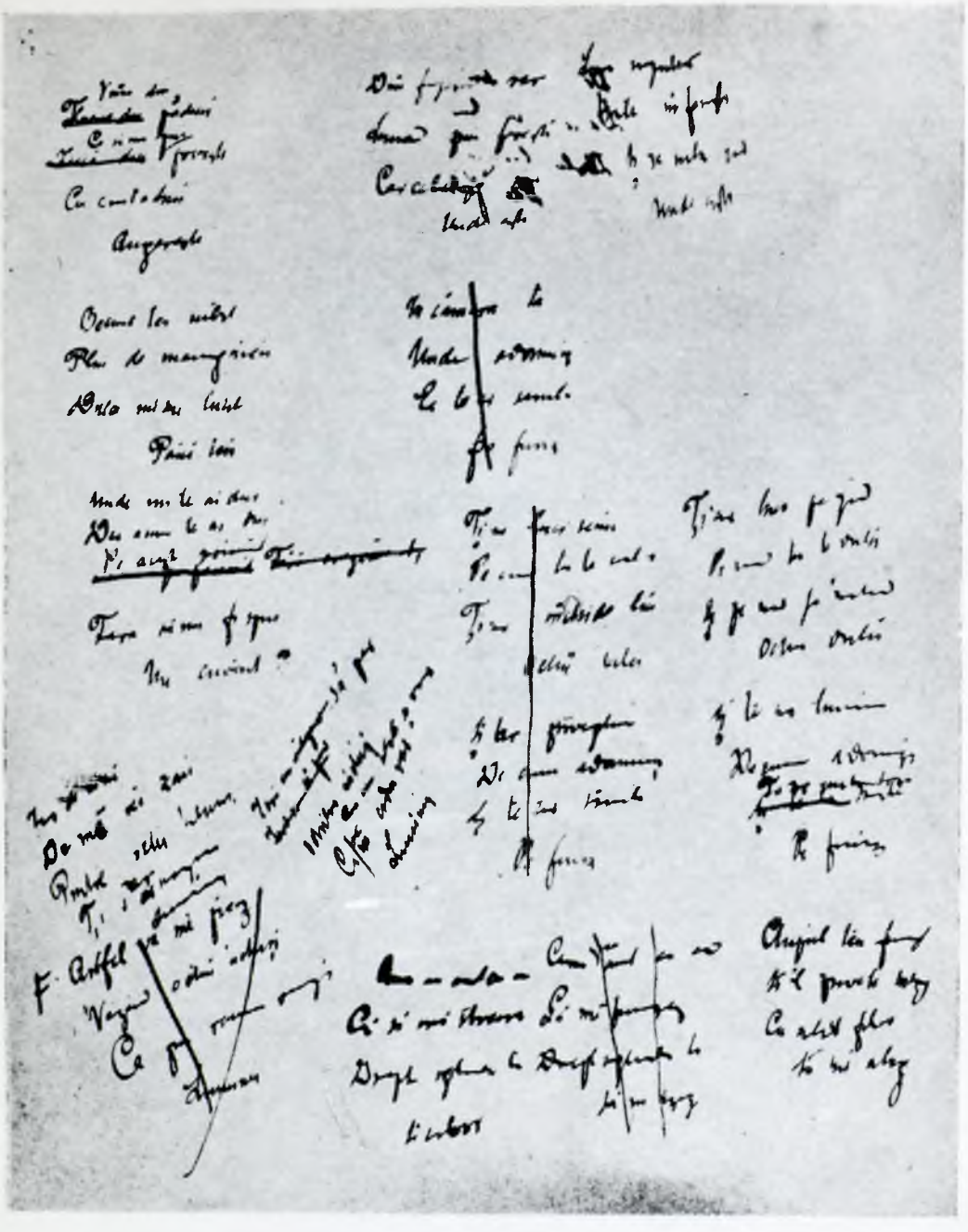

Manuscrisele Academiei R.P.R. OCHIUL TĂU IUBIT 227/,92 v. (20,4 cm. × 16,3 cm.)

Să măsor mereu
Cât de mult crescuși,
Să sărut al tău
Picioruș.

Sânul rotunjor
Când pe braț îl porți,
Li s'ar face dor
Și la morți.

De te-i potrivi
Astei rugăminți,
Fericiți om fi
Și cuminți.

Zână din păduri,
Umbră din povești,
Glas al dulcei guri,
Unde ești?

CLXV

DACĂ IUBEȘTI FĂRĂ SĂ SPERI

Dacă iubești fără să speri
De-a fi iubit vr'odată,
Se 'ntunecă de lungi păreri
De rău viața toată.

Și-ți lasă 'n suflet un amar
Și în gândiri asemeni,
Căci o iubire înzadar
Cu moartea-i sor de gemeni.

Dar vindecarea la dureri
In piept, în partea stângă-i,
De-acolo trebue să ceri
Cuvinte să te mângâi.

Acolo afli adăpost
Oricâte se întâmple,
Ca ș'un amor care-ar fi fost
Viața ta o împle.

Căci un luceafăr răsărit
Din liniștea uitării
Dă orizon nemărginit
Singurătății mării.

Și ochiul tău întunecat
Atunci îl împle plânsul,
Iar ale vieții valuri bat
Călătorind spre dânsul.

Și dau cadențe de nespus
Durerii tale lunge,
Pe când luceafărul e sus
Ca să nu-l poți ajunge.

Zâmbește trist cu raze reci
Speranțelor deșarte:
In veci iubi-o-vei, în veci
Va rămânea departe.

Ș'a tale zile-or fi cum sunt
Pustii ca niște stepe;
Iar nopțile de-un farmec sfânt
Ce nu-l mai poți pricepe.

CLXVI

ȘI OARE TOT N'AȚI ÎNȚELES...

Și oare tot n'ați înțeles
Cum nu mi-i lumea dragă,
Când cu nimic nu m'am ales
Din viața mea întreagă.

Când al meu suflet mistuit
De chin și de părere
A fost un trist, neconținut
Prilej pentru durere.

Când fu menit ca pe pământ
Dorința să-l alunge
Dup' un noroc atât de sfânt
Cum nu se poate-ajunge.

E un miraj de necrezut
Pe-un orizon de stepe:
De al lui farmec străbătut
Eu tot nu-l pot pricepe.

El stăpânește amorțit
Pustiile uitării
Ca și o stea din răsărit
Singurătatea mării.

Și-l rog încet, îl rog pe veci
Ca să-mi asculte plânsul,
Când ale apei valuri reci
Călătoresc spre dânsul.

Atâtea blânde rugăminți,
Atâtea calde șoapte,
Atâtea lacrime fierbinți
Vărsate zi și noapte,

Le-am îndreptat despre apus
Durerea să-mi alunge,
Dar el se 'nnalță tot mai sus
Ca să nu-l pot ajunge.

Va fi în veci necunoscut
Va fi în veci departe...
E steaua negrului trecut:
Iubirea făr' de moarte,

Ce mărginește 'n orizon
Și oceàn și stepe
Ș'al cărui farmec monoton
Te-a 'nvins tăr' a-l pricepe.

Căci a iubi fără să speri
De-a fi iubit vr'odată:
E semnul vecinicei dureri
Ce cerul ți-l arată.

CLXVII

ȘI OARE TOT N'AȚI INȚELES...

Variantă

Și oare tot n'ați înțeles
Cum nu mi-i lumea dragă
Când cu nimic nu m'am ales
Din viața mea întreagă.

Când al meu cuget mistuit
De-o stranie părere
A fost un lung, necontenit
Prilej pentru durere.

Și a păstrat în fundul său
Ca în cenușa rece
Taina părerilor de rău
După un vis ce trece.

Ca un luceafăr răsărit
Din liniștea uitării
Dând orizon nemărginit
Singurătății mării,

Nainte de-a luci deplin
Menit îi pare stinsul,
Iar ale apei valuri vin
Călătorind spre dânsul.

Și totuși va luci în veci
Aprins de zeul Amor
Și ale sale raze reci
Pe frunte lumina-m'or.

In urma lui un dor nespus
S'alerg o să m'alunge,
De şi se 'nnalţă tot mai sus
Ca să nu-l pot ajunge.

Va rămânea necunoscut,
Va stăpâni departe,
Cum stăpâneşte pe trecut
Intins-eterna moarte.

Căci stăpâneşte tot ce-a fost
Şi tot ce o să vie
Şi câte nu avură rost
Şi nu au fost să fie.

Câte iubiri fără 'nţeles,
Câte 'nţelepte-asemeni,
Câte cu moartea s'au ales
A fi surori de gemeni.

Câte amoruri se jurau
Să ţie pe toţi vecii,
Pe când de flori se scuturau
Alături liliecii

Şi-au prefăcut pe-acest pământ
A noastre vieţi în stepe
Şi ne-au pătruns de-un farmec sfânt
Ce nu-l putem pricepe.

Dar cine e veţi întreba,
Nebună şi infamă:
Nici voiu să ştiu cărarea sa
Şi nici chiar cum o chiamă.

Ea sufletul mi-au mistuit
C'o stranie părere
Din viaţa mea, necontenit
Prilej pentru durere.

CLXVIII

SĂ FIE SARA 'N ASFINȚIT

Să fie sara 'n asfințit
Și noaptea să înceapă;
Răsae luna liniștit
Și tremurând din apă;

Și să împrăștie scântei
Cărărilor din crânguri;
In ploaia florilor de tei
Să stăm în umbră singuri.

Și capul meu de grije plin
De brațul tău se culce
Sub raza ochiului senin
Și negrăit de dulce,

Ca iar cuminte să mă fac,
Căci tu îmi prinzi tot gândul,
Ca cerul ce privește 'n lac
Adâncu-i cuprinzându-l.

Cu farmecul luminei reci
Simțirile străbate-mi:
Revarsă liniște de veci
Pe noaptea mea de patemi

Și de asupra mea rămâi
Durerile de-mi curmă
Și fii iubirea mea de 'ntâi
Și visul meu din urmă.

CLXIX

UN FARMEC TRIST ŞI NE 'NŢELES

Un farmec trist şi ne 'nţeles
Puterea mea o leagă,
Şi cu nimic nu m'am ales
Din viaţa mea întreagă.

E un luceafăr răsărit
Din negura uitării,
Dând orizon nemărginit
Singurătăţii mării.

Ingălbenit rămâne 'n veci
Şi-i e aproape stinsul,
Când ale apei valuri reci
Călătoresc cu dânsul.

Cu-atâtea tainici rugăminţi,
Cu-atâtea calde şoapte,
Cu-atâtea lacrime fierbinţi,
Vărsate zi şi noapte,

I te-ai rugat: dorul nespus
Din suflet să-ţi alunge,
Dar el se 'nnalţă tot mai sus
Ca să nu-l poţi ajunge.

Va rămânea necunoscut
Şi va luci departe
Căci luminează din trecut
Iubirii celei moarte

Şi se aprinde pe-orizon
Pustiu de mări şi stepe
Şi a lui farmec monoton
M'a 'nvins, făr' a-l pricepe.

CLXX

MUȘAT ȘI URSITORILE

Sub vântul rece-al amorțitei ierne
Își pleacă codrul crengile 'ncărcate;
Sub alba-i haină câmpul se așterne,

Cu stele dulci e bolta presărată;
Din fundul lumii, ce se pierde 'n zare,
Prin rumeni aburi luna se arată

Iar din bordeiu ce sta lângă cărare,
Prin ochiul prins unei ferești rotunde
Se-aude plâns, se vede luminare

Și în căldura locuinței scunde
O mamă mișc' un leagăn cu piciorul
Și la scânciri c'un cântec ea răspunde.

Și-au adormit încet, încet feciorul,
— Sub a lui leagăm a împins o piatră —
Gândirea ei spre viitor ia sborul.

Mai licuresc cărbuni colo pe vatră,
Ea cade 'ncet pe-a scaunului spate,
Din codri lupii urlă, câniі latră.

Ea doarme-adânc cu brațe 'n jos lăsate,
Dară prin somn stă țintă să privească:
Un mândru vis în sufletu-i străbate.

Da, când a fost copilul să se nască,
Opri Orion ale sale pasuri
Ca soarta 'n lume el să i-o croiască.

Jur împrejur se auziră glasuri
Şi s'au oprit Neptun din drumu-i sferic,
Muţit-au limba de l'a vremii ceasuri.

Şoptind uşor treceau cu pas feeric
Pe lângă leagăn dând mereu ocoale:
Trei umbre albe ies din întuneric,

La cer ridică braţele lor goale,
Uşoare — parc'ar fi de vânt plutite,
Descânt' copilu 'n somn să nu se scoale.

Sunt ursitori cari din cer sosite
Revars' asupra-i zarea aurorii,
Cu câte daruri lui i-au fost menite.

I-aduc comori, vĭaţă lungă, glorii,
Deasupra lui revarsă raze slabe,
Din ochii lor, adânc-adormitorii.

Pe părul lor — mărgăritare 'n boabe —
Bălaiu şi moale ca şi aŭru 'n spice
Scânteie 'n umbră ale lor podoabe.

Copilul doarme, ele fac să pice
De-asupra-i flori, se pleacă să-l menească,
Inconjor leagănul şi 'ntâia zice:

« Să fii frumos şi faţa ta lucească,
« Precum în cer e numai unul soare,
« Un soare fii în lumea pământească».

« Puternic fii» — i-a zis cea următoare;
« Şi biruind vei merge înainte,
« Să-ţi fie viaţa 'n veci strălucitoare».

A treia zise tainic: — « Fii cuminte,
« Pătrunzător ca şi lumina mare,
« Tu să 'nţelegi cele lumeşti şi sfinte».

Iar muma lui cu spaimă 'n somn tresare,
Impreunându-şi mânile-amândouă,
Ea în genunchi se roagă 'n gura mare:

« O, ursitori, a căror daruri plouă
« Asupra lumii 'ntregi, mai stați o clipă
« Și ascultați rugarea spusă vouă.

« Nu bunătăți cari se trec în pripă
« Să îi meneasca sfânta voastră gură,
« Nu bunătăți supuse la risipă.

« Puternici, mari, frumoși atâția fură,
« Înțelepciuni, comori le-ați dat multora
« Și toate, vai, cu vremea se pierdură.

« Lui dăruiți ce nu ați dat altora,
« Un dar nespus de scump ce n'are nume
« Ca să răsar' asupra tuturora... »

Atunci la ruga ne 'nțeleptei mume,
Zâna privi adânc și trist ca s'o priceapă :
« Știi tu ce dar îi cei și știi tu cum e?

« Tot ce e om se naște și se 'ngroapă,
« Fie 'n colibă, fie 'n vechi castele,
« Pe culmi de munte ori la mal de apă.

« Dar e 'mpărat, dar cetitor de stele,
« Același vis îi sună în ureche,
« A lor vieți sunt pururi tot acele.

« Pe când sunt tineri se adun pereche,
« La joc, la viață și la danț s'adună,
« Bătrâni fiind vorbesc de vremea veche.

« Și lui ursit-am tot o viață bună
« Și măsurată pe un pic de vreme,
« Să aibă ziua soare, noaptea lună !

« Căci de ar fi încoronat de steme
« Sau pe pământul gol de și-ar așterne
« Tot viață și tot moarte-o să se cheme.

« Tu chemi blestemul nenduratei ierne
« Pe capul lui cel tânăr, ne 'nțeleapto !
« Tu-i ceri durerea unei vieți eterne.

« Da, sus la cer privirea ta îndreapt-o !
« Plinită e dorința ta nebună.
« Și ziua neagră peste el așteapt-o.

« Căci i s'a dat să simtă 'ntotdeuna
« Un dor adânc și îndărătnic foarte
« De-o frumusețe cum nu e niciuna

« Și s'o ajungă chiar e dat de soarte,
« Căci tinereță neîmbătrânită
« Ii dăruim și viață făr' de moarte.

« Dar ne 'ntrupat e chipu-acei iubite
« Ca și lumina ce în cer se sue
« A unei stele de demult pierite :

« El n'a fost când era, el e când nu e.»

ANEXE

1. COPILĂ, ANGEL DE INNĂLȚARE . . .
(cca 1866)

Copilă, angel de înnălțare
Lipește-ți sânul de capul meu,
Dispare lumea de sub picioare
Mergând la dreapta lui Dumnezeu.

Să-ți moiu în flacări aripa-ți albă,
Fruntea ta blondă în rece-eter,
Fața 'n lumina serei rosalbă,
O cântec dulce sortit de cer.

Dulce copilă, suflet de rouă,
Inimă d' aur, ochiu de senin,
Răpește-mi viața, dă-mi alta nouă,
Varsă amorul într' al meu sân.

2. SPRE SUVENIRE
FRATELUI GREGORIU DRAGOȘ
(1866)

Dacă vreodată în lunga-ți cale,
Te-i simți, frate, nenorocit,
Pieptul în chinuri, inima 'n jale,
Viața-ți în lacremi o tristă vale,
Ochiu-ți în plângeri de dor răpit;
Când fără soarte, fără de nume,
Te-i vedea singur . . . desprețuit,
Un singur suflet nu-i avea 'n lume,
Luptând cu-a vieții valuri în spume,
Un suflet care te-ar fi iubit;
Când fug amicii de lângă tine,
Când *plângi de moarte-i* trist, părăsit:
Gândește-atuncea și tu la mine,
Nici eu în lume n'o duc mai bine,
Și eu sunt, frate, nenorocit.

3. PRINTRE STÂNCI DE PIATRĂ SEACĂ
(cca 1867)

Printre stânci de piatră seacă
Auzi plâns de cucuvaiu,
Ţipând noaptea tristu-i vai!
Când în nouri se înnecă
Chipul lunei cel bălaiu.

Vraja trece peste lume,
Vraja . . . cântec amorţit,
Ca un vis îngălbenit,
Pe-a ei buze vineţi spume,
Capu-i alb e ameţit.

Fuge, trece, fuge, sboară,
Buza-i tremură spumând,
Ochi-i joacă schinteind,
Sub nebuna ei cântare
Lumea doarme în descânt.

Este daina cea nebună,
Care cântă noaptea 'n crâng,
Pe când stelele se sting,
Pe când frunzele-abia sună,
Pe când apele-abia plâng.

Vezi cum luna îngheţată,
Dintr' al nourilor hău,
Trece ca şi visul greu —
Sună 'n noaptea descântată
Cântul trist din ceasul rău.

Şi bătrâna moarte toarce
Gândul ei în nefinit:
Zilele din vine-ţi stoarce
Şi când capu-ţi se întoarce
Bagi de seamă c'ai trăit.

4. NUMAI POETUL . . .
(cca 1868)

Lumea toată-i trecătoare.
Oamenii se trec şi mor
Ca şi miile de unde,
Ce un suflet le pătrunde,
Treerând necontenit
Sânul mării infinit.

Numai poetul,
Ca pasări ce sboară
De-asupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului:
In ramurile gândului,
In sfintele lunci,
Unde pasări ca el
Se 'ntrec în cântări.

5. LEBĂDA
(cca 1868)

Când pintre valuri ce saltă
Pe baltă
In ritmu uşor,
Lebăda albă cu-aripele 'n vânturi
In cânturi
Se leagănă 'n dor;

Aripele-i albe în apa cea caldă
Le scaldă,
Din ele bătând,
Şi-apoi pe luciu, pe unda d'oglinde
Le 'ntinde:
O barcă de vânt.

6. GENAIA
(cca 1868)

Creaţiunea pământului după o mitologie proprie română. Pământul gând al poetului Rom.

In 20 de cânturi.

CÂNTUL I

Orbul poet Rom care-a 'nvăţat să cânte amorul dela filomelă — disperarea dela vijeliile înfiorătoare ale cerului — durerea din mirosul florilor mormântului de sfinţi îşi paşte oile de aur ale gândurilor sale; — dă aripi moi pe plaiurile cerului şi într'o noapte luminoasă s'a întâmplat să viseze pământul.

*

Lumea moartă* nu cunoştea dor, nu cunoştea bucurie — el păscut în doruri — el crescut în cânturi a gândit ideea pământ: Plin de doruri, plin de cântece — văi de lacrimi şi ca să poată fi n'a pus condiţiunile vieţei în alte lumi ci a legat-o de fundul cel negru a[l] pământului de care a legat gândirea geniului şi cerşitura săracului — a pus pe muma vântului să toarcă viaţa prin viaţă, firul gândului şi să stropiască celor de pe malul veciniciei floarea cea neagră a mormântului ~

*

In fundul pământului
Unde muma vântului
Toarce firul gândului
La floarea mormântului

Pe cărări nepricepute
Sboar' a omului gândire

Ingerul păcii cu floarea luminii în mâna albă
Doina Floarei — Doina Dainei ca şi Klage des Ceres

*

Und wie die Welt bewegt sich der Gedanke
Aus Gedanken besteht der Mensch
Der Mensch ist sein Gedanke
Muma vântului e movibilitatea (neconstanţa)
Muma munţilor suflă vânt de primăvară
Muma mării imflă vijelia prin turbidele* valuri
Muma ernei desghiaţă aripele crivăţul[ui] din stâncile de ghiaţă
Muma florilor respiră jelita* plină de miros*
Muma pustiei Siroco arzător
A pustiei mumă arsă cu-a [ei] suflet sterp şi sec
Mări* arzândul vânt Siroco suge viaţa din palmieri.

*

Luna d'aramă ce fuge prin nouri de fier —
Luna regină ce vizitează palatele-i de fier.
Nourii, insule de fier, de aur d'argint în albastru[l] ocean al aerului.
De te-ar face Dumnezeu lună, noaptea înamorată de
faţa ta ar sta în eternitate pe pământ.

*

Noaptea înamorată de luna appuindă se grăbeşte a o urma pe cea laltă hemisferă.
Stelele, arzătoare guriţe de copile, a căror feţe diafane se pierd într'o aureolă de raze.

*

Să ascult sburânde ginii
Vocea* oaselor uscate
Şi a umbrelor păcate
Şi a mea! şi a mea!

Vânt
Gând
Dee
Fee
Sbori prin bucle de femee

De sunt nour, de sunt lună
Ai fi umbra mea nebună
Eu sunt om, tu eşti păcat
Eu sunt gând şi tu eşti fapt
Eu număr schiţele 'n treaptă
Care trebui s'o cobori
De ar fi 'n stele, de-ar fi nori

Căci cu soarta-ţi mână 'n mână
Iţi fac ziua săptămână
Eu ordon şi tu alergi

*

Dacă acea seară s'ar scobori într'un abis oceanic de stele sau într'unul de nouri
Intrebi de ce ordon... Intreabă îngerii lui Dumnezeu ce trâmbiţă renvierea morţilor şi viaţa vecilor...

De ce? Intreabă de ce a scuipat Satan veninul său cel mai amar — când a eşittu în lume, de ce înainte d'a fi te cugetase infernul întreg — te pusese să figurezi în toate ţesăturile sale infernale. Creatură a Iadului — femee fătarnică. Demonul poet te-a visat în eppopeea sa — care sfărmă toate* blestemele sub fiinţa Dumnezeu — te visase ca să seci cel mai nobil sânge din vinele omenirii — ca să sugi ca un vânt cald şi ommorîtor, ce neacă or-ce simţire din inimă — or-ce idee din cap. Iată poesia lui împlinită — iată cum îşi închipue el pământul...

Intreabă fiinţa care svârcoleşte cu privirea o lume, care aruncă o lume în norii unde aruncă privirea sa.

Pallide schelete cu ochiul mort, cu inima moartă, care îmblă prin ruina pământ cătând să-şi sugă sângele unul altuia. Oamenii credea[u] în nemurire? Când? Când avé destul suflet ca să le-ajungă dincolo de mormânt. — Aceşti oameni nu vor învia neci odată, căci sufletul abia li ajunge ca să-şi poarte insensibila viaţă prin lume.

*

Zeea morţii, al mormintelor amin — zeea pământurilor şi a stellelor stinse, zeea nefiinţei — sau a fiinţei fără cunoştinţă.

Zeea Viaţa: Albă şi zâmbitoare — zeea stelelor aprinse a pământurilor impopulate — a valurilor proaspete* şi repezi — a munţilor plini de turme, păstori şi cântece.

Zeea nimic. Zeea pustiurilor fără adânc şi fără înnălţime, fără lumină.

*

Când a născut Dumnezeu cântecul vânturilor, gândirea stâncilor, ca omul ce va privi la elle din ele să formeze ideile sufletului său. — Copilul idee care a sorbit din esvorul Dumnezeirei tot a fost românul. Lumea era creată când acest gând uitat a lui Dumnezeu care s'a învrednicit să audă muzica sferelor a fost născut.

Să proclam* d'asupra ruinelor lumii un nou idol: omul
Şi vântul să discânte, să geamă-afurisit
Pe'n* piatră* de mormântu-ţi, prin cruce, prin lemnul cel ernit*

wahnsinnige[.] Wind
Moartea
Noaptea lumii
Stingerea

7. ÎNTUNERICUL ŞI POETUL
(cca 1868)

ÎNTUNERICUL

Tu care treci prin lume străin şi efemer,
Cu sufletu 'n lumină, cu gândurile 'n cer,
Poet gonit de râsuri şi îngheţat de vânt,
Ce cânţi ca o stafie căiţii din mormânt,
Sfărâmă 'n stânca rece a ta nebună liră
Căci lumea este piatră şi ea nu te admiră.
Ci tu, nebun şi palid, la poalele ei plângi
Ca valul care cântă trecutul unei stânci,
Ce veştedă, bătrână se leagămă prin nori,
Când stânca e eternă şi valu-i trecător.

POETUL

Şi tu, crezi, geniu negru, că fără scop şi ţintă
A lumei und' amară mă 'nneacă, mă frământă?
Tu crezi că eu de geaba m'am scoborît din stele
Purtând pe frunte-mi raza a naţiunii mele?
Voiu să ridic palatul la două dulci sorori,
La Muzică şi Dramă... în dalbe sărbători,

Voiu să le 'ngânn viaţa şi 'n cupa lor aurie
Să torn zi şi 'ntuneric, dureri şi bucurie,
Să văd trecutu 'n viaţă, să văd româna dramă,
Cum din mormânt eroii istoriei îi cheamă
Şi muzica română chemând din munţi 'n nouri,
Din stelele căzânde, din văile 'n ecouri,
Din brazii ce suspină l-a iernei vijelie,
Din fluerul cel jalnic, din buciumu 'n câmpie,
Chemând doina română, a inimelor plângeri,
A sufletului noapte, a dorurilor stângeri.
Românu 'n trecut mare e mare 'n viitor!
Şi tu vrei ca poetul să fie trecător,
Pe-a ţărei sale ţărmuri să n'aibă ce să cânte?
Dar nu-s colori destule în lume să 'nvesmânte
A munţilor Carpatici sublime idealuri
Ce 'noată 'n a lui suflet cum noată 'n mare valuri
Şi 'n creeri-i aleargă de gânduri vijelii
Cum ginii se sfaramă 'n ruinele pustii.

8. O STEA PIN CERURI . . .

(cca 1869)

O stea pin ceruri o văd că trece
Şi eu un nume i-am pus din sbor,
Numele unei inime rece
Fără fior.

Ea nevăzută acum se stinge,
Nimeni în sboru-i n'o-a urmărit;
Numai un ochiu singur umed o plânge
Căci o-a iubit.

Ştiţi de ce stelei i-am dat un nume,
Numele unui suflet recit,
Ce-acuma palid, uitat de lume,
A 'mbătrânit?

Pentrucă ochiul ce lăcrimează
După-acea steauă care s'a stins
Este-al meu suflet ce meditează —
E-ochiul meu plâns.

9. COPILĂ ÎNGER — VIS ÎN MIRARE
(cca 1869)

Copilă înger — vis în mirare,
Când lipeşti sânul de capul meu
Dispare lumea de sub picioare,
Mă cred în raiul lui Dumnezeu.

Tu-mi pari un înger de flacări albe,
Văd fruntea-ţi blondă în rece-eter,
Haina-ţi lumin' a serei rosalbe,
Tu eşti un geniu gândit de cer.

Tu eşti cântare înnaripată,
lar eu suspin sunt ce te îngân;
Cântare dulce şi tremurată,
O, du cu tine al tău suspin.

10. VISUL UNEI FLORI
(cca 1869)

Când în lunca 'ngălbenită
Filomela cântă 'n dor,
Viorica vestezită
Doarme 'n valea fără flori.

Şi visează vis de aur,
Văi de umbră şi miros,
Unde 'n luncile de laur
Vântul cântă răcoros.

11. POVESTEA
(1869)

Eu vin din miază-noaptea steloasă, nevăzută,
Care resfrânge astrii în marea ei cea mută,
Care-şi petrece 'n visuri de iarnă — a viaţă
Şi doarme 'n valuri triste şi în ruini de ghiaţă,
Soţia celui rege superb — regele Nord,
Incununat de astri, de-a mărilor acord
Cântat, în haina-i albă, cu fruntea lui cea ninsă,
Cu sufletul lui rece, cu vocea lui cea plânsă,
Cu aripa de vânturi, cu inima de ger,
Inmormântat de mare şi 'ncununat de cer,

Ce tronă pe o stâncă — picioare de granit
Intinse 'n fundul mării amar şi infinit,
Iar fruntea lui uscată pin viscole rebele
Sparge nourii aspri amestecaţi cu stele.
Reci şi trişti petrec soţii, căci iarna 'n vremi eterne
Văl de argint de ghiaţă câmpiilor aşterne
Şi din ruini de ghiaţă reci vânture respir,
Ce turbur marea tristă prin lungul ei delir
Ş'amestec cu-a lor cântec gheţos şi amorţit
Cântecul mării dulce senin şi liniştit.
Dar noaptea . . . când sosește a mieze-nopţii oră,
Când cerul bun ca norul de raze se coloră,
Când peste Nord plutește *superb astrul polar*
Şi-aruncă raze albe în marea de amar,
Atunci marea ce cântă prin stâncile sdrobite
Şi vântul care geme prin iernile cernite
Tac toate . . . şi descântul al nieze-nopţii rece
Senin prin iarnă sboară, sublim prin aer trece
Şi luciul mării turburi s'aplană, se 'nsenină.
In fundul ei sălbatec e cântec şi lumină —
Ard stele 'n facle de-aur — palate de saphir
Lucinde se răsfaţă şi 'n fundu-i se resfir,
Prin care trec în cântec genii cu părul blond,
Ce cânt reverii mândre cu glasul vagabond
Şi albi ca neaua nopţii, şi îmbrăcaţi de raze.
Priveşte însuşi cerul din nouri ca să-i vază
Pe când din fundul mărei Nordul, străbunul rege,
Cu visuuri de astfel lungi nopţile-şi petrece,
Astfel că lumea toată cu cer, pământ şi mare
O feerie mândră — un vis măreţ îi pare.

Aceste-s visuri dalbe — ce-aievea le crează
Străbuna miazănoaptea, ce doarme când veghiază,
Străbuna miază-noapte, a visurilor mumă,
Ce 'n nori visează stele şi fericiri în lume,
Când marea cea adâncă cu miliarde valuri
Pe placa-i oglindează înveselite maluri
Şi cerul o câmpie şi luna ce visează
Trecând printre palate de nori — o 'mpărătească.
Oricât de vană este, oricât de trist e sânul,
Oricât de lungă-i noaptea, oricât de plâns suspinul,
In cerul brun şi rece ea posseda o steauă
Cu razele curate, cu razele de neauă,
O stea ca diamantul — ce din nălţimi polare
Insenina a mărei unde reci şi amare
Şi mângâia în iarna-i pe asprul rege Nord

Şi îndulcia în vânturi sălbaticul acord;
Acel luceafăr dulce — acel diamant de foc
Peri din ceru-i rece, sbură din naltu-i loc.
De-atunci pe cer n'apare o altă stea polară,
De-atunci mai tristă marea, se plânge mai amară,
De-atunci mai rece-i vântul şi iarna e mai albă,
De-atunci prin stânci de ghiaţă cu o suflare slabă
S'aude-un gemet aspru etern şi amorţit:
E Nordul care plânge pe fiica ce-a fugit.
Frumoasa-acea fiică, un înger dulce, blând,
De-o frumuseţe care senină, strălucind,
Ai crede că-i a lumei înger senin de pază,
Incununat de stele, învesmântat de raze —
Al valurilor astru, al mărei sânt amor,
A stelelor regină, a nopţii meteor,
A miezenopţii fică, a Nordului bătrân
Copilă răsfăţată. Pe-a polului senin
Frunte eternă — de-aur înseninată stemă, —
Un înger-rege palid, cu fruntea 'n diademă.
Unde se duse steaua, unde fugi cel înger?
Marea n'o ştie spune în tristele ei plângeri,
Nordul n'o ştie spune în gemătul lui lung,
Nici noaptea în visarea-i, nici nourii ce plâng.
Eu pallida poveste ce trec din gură 'n gură
Bătrână ca şi lumea, cu fruntea slabă, sură,
Eu ce-am văzut odată lumea din nori născând
Şi am învălit ştirea în valul meu de-argint,
Eu ce-am văzut şi steaua când s'a născut senină
Ş'am învălit cu taină destinu-i de lumină,
Eu ştiu unde petrece, eu ştiu unde s'a dus.
Mai dulce şi mai mândră din ceruri n'a apus
Ci prefăcută 'n înger, femee şi regină
Luceşte mai frumoasă, surâde mai senină,
Ca o speranţă dulce, un dulce mesager,
Trimis de Domnul Lumei la Domnul unei ţări.

Diamant topit în stea,
Doamnă peste stele,
Ce lumini în ţara mea
Cerul ţării mele,
Ce din nord ai răsărit
Peste lumi rebele,
Iţi cântăm bine-ai venit
Doamnă peste stele!

Impărați din Răsărit
Pe al lumei mire
L-au căutat și l-au găsit,
Când le-a dat de știre
Dulcea stea de diamant,
Plină de iubire,
Ce vedea pe-al ei amant
In al lumei mire.

POESIS

Imbrac a lumei fapte în mantie de flori,
Pun peste-a lumei rane canzonul zâmbitoriu,
Pun într'a lumei doruri a doinei balsam drag,
Ce îndulcește simțul cu mirosul de frag,
Din ochi fac stele negre, din buze fac rubin,
Din viață ambrosie, și nectar fac din vin,
Și din femee înger, și din amor un vis
Ce-oftează 'n fericire și plânge cu surâs.
Dar mult mai bine'mi place să rump acea perdea
Ce-ascunde Viitorul-Trecutul după ea.
Să sfârtic cu un fulger perdeaua cea de fier,
Să văd eroi de umbre, popi, dame, cavaleri,
Toți dintr'o altă lume, din lumea ce-a trecut,
Pe care nu-i mai vede cel ce nu i-a văzut,
Să văd gloria moartă, să văd trecutul-rege
Cum într'o lume moartă surâde și petrece.
Și azi ridic palatul ilusiilor dalbe,
Și azi chiem fantasia cu florile-i rosalbe,
Revoc trecutu 'n viață. — A faptei sântă dramă
O văd cum din morminte eroii săi își chiamă,
Și azi torn bucurie în cupa mea aurită,
Amestec cu flori dalbe durerea 'nnebunită,
Turnând în cupe de-aur aroma cea amară.
Nu voiu să fie-aevea . . . să fiă, nu. . . .să pară.
Trecut apari din noapte . . . ilusiuni din ceriu
Făceți a voastre umbre să pară adevăr.

ȘTEFAN

(Bătrân și 'ncoronat — ese lângă o piatră risipită de mormânt — barba albă — Pletele albe cu desăvârșire — Asemeni unui leu murind:)

Inmormântat de secoli în neagra vecinicie
Și stins din mintea lumei cea rece și pustie,
Infășurat de slava-mi — simțiam că nu trăiesc
De cât numai în basmu și 'n cântec bătrânesc,
In mintea cea uitită a unor strănepoți,

Ce spurii şi nemernici, slăbiţi şi idioţi,
Făcea pe ciocoimea căzutului Fanar,
Cu mintea cea vicleană, cu sufletul avar.
M'am fost uitat din lume ca învechita veste
Despre o vreme care de mult, de mult nu este.
Ci amintirea-mi numa venia din când în când
Ca sunetul de clopot pribeag şi aiurând
Ce 'n noaptea 'ntunecată lin şi melodic vine.
De unde bate însă nu poţi pricepe bine.
Trăiam la gura vetrei, la focul cel de jar
Unde-un bătrân ca iarna, cu graiu încet şi rar
Mă spunea la nepoţii ce stau cu ochii ţintă
Şi ascultam la vorba-i ca la o rugă sântă;
Trăiam în lăutarul cel orb şi plin de zile —
Care scoţând căciula o 'ntinde după mile
Şi-apoi şezând pe-o piatră ce stă 'n mijloc de cale
Şi scârţiind din scripcă dulci sunete de jale
Spune la cei ce nu văd în cântec bătrânesc
Icoanele ce 'n sufletu-i, ca 'n paraclis trăiesc;
Trăiam în doina trist' a voinicului de munte,
In visul ţărei drage, în stâncele-i cărunte,
In râurile-i cari spumânde din munţi gem,
Intr'a colibei triste întunecos blestem.
Pe când Fanariotul, pe tronu-mi de mărire
Rânjia cu râsul morţii — şi 'n oarba lui cumplire,
Ateu din nedreptate şi de aur orbit,
Domnia ca ciuma stearpă în tristul Răsărit
Şi 'ntocmai ca păcatul cel strigător la cer
El aducea în urma-i foamete, obezi de fier,
Biruri ce cădeau însuşi până pe surul fum,
Care pătruns prin streşini la cer îşi face drum,
Eşind din vatra tristă, cuptorul fără pâne
A unui iobag care trăieşte de-azi pe mâne,
Când asuprirea oarbă şi searbăda sclavie
Domniau ca două spaime pe biata Românie.
In lumea spăimântată venit-a însă-o zi
Când Dumnezeul urei în iadu-i asurzi,
Când popolul puteric de jugu-i desfăcut
Şi-aduse-atunci a minte ce fuse în trecut,
A desgropat din piatră bătrânul meu schelet
Şi, în cântarea dulce a unui blând poet,
Poporul, ochi 'n lacrimi, jurâ în ceasul sânt
C'o Românie *una* esistă pe pământ
Şi au făcut Credinţa, Voinţa lor cea tare
Din două ţări mici, slabe, o Românie mare.
Când oasele-mi albite, destul-îs şi ajung

Ca să deştepte-o ţară din somnul ei cel lung,
Ce poate face-atuncia sufletul meu cel mare
Care din noaptea morţii înfiorat apare,
Sufletul meu de flăcări, de veacuri desmierdat?
Sburam, un basmu palid, prin cerul înstlat,
Pierdut într'a mea noapte, pin oceàn de stele,
Purtam sufletu-mi palid şi visurile mele,
Dar am văzut deodată din cer o stea fugind
Ce lumina c'al nopţii alb soare de argint:
Era o stea regală, un înger drag, plăpând,
Cu sufletul în ceriuri, cu capul pe pământ
Şi-am cunoscut atuncia că stema cea de fală
E steaua României, iubită şi regală.
Presentul ţine 'n ochi-mi un testament deschis.
Eu văd ce el într'însul cu graiu de foc a scris,
Eu văd că viitorul cu lan de flori s'aşterne.
Ca Spiritul Genesei de fericiri eterne
E îngerul ce-apare... sub chipul de regină
Ca să domniască lumea ca ziua cea senină,
Ca rosa cea verginä ce doarme şi visează,
Pân' n'o deşteaptă încă a zilei sântă rază.
Nu ştiai că destinul cu vocea-i de aramă
In fruntea unui popol, ca să domneşti te chiamă,
Ca să domneşti pe tronu-i, o mamă bună, sântă,
Cu mintea ta senină, cu inima ta blândă.
Tu fii ideia sântă a Daciei unite —
De unde sună marea prin stâncile cernite
Pân unde Tissa mână undele reci şi creţe,
Peste câmpii mănoase, pintre pustii măreţe,
[. . . . . .]
Pân' unde Istrul plânge ca taurul mugind —
Ziua reînviată a Ulpiei traiane,
A Daciei bătrâne, a Daciei romane.
Regină coronată învestmântată 'n raze,
Fii îngerul Speranţei, fii îngerul de pază
La capul României, ce bolnavă... deşteaptă,
Privirea-i limpezită, la Tine o îndreaptă!
Trezit din groapa-mi rece, din noaptea mea cea mută,
Ca binecuvântarea cea sântă şi tăcută
In aerul de nuntă al ţărei adiez
Şi mă închin la tine, o stea, în care crez,
De poate ca să facă faptele mele sânte
Ca inima română să bată mai fierbinte —
Şi inspirat în taină de-un cuget de proroc
Eu văd fericea ţării în Tine şi mă rog!
Genunchii 'n piatra stearpă, şi cugetul în cer,
Ca Dumnezeu să-ţi dee aceea ce îţi cer!

12 MUREŞANU

Tablou dramatic

(1869)

Persoanele

MUREŞANU
ANUL 1848
GENIUL LUMINEI
SILFI DE LUMINĂ

(:Scena înfăţişează un peisagiu de o romanticitate sălbatică în munţi. Pe de o parte stânci sparte şi răsturnate. de alta brazi acăţaţi pe vârfuri de stânci, unii răsturnaţi de vijelie şi torente. In fund pe-un deal se vede ruina încă fumegândă a unui sat de colibi; mai în avanscenă, turnul vechi şi negru a bisericei satului — c'o mică biserică de lemn, cu ferestrele mici şi cu zăbrele, cu muri parte risipiţi, cu acoperământul de şindrile negre şi mucede. Un aspect trist şi de risipă. Asupra întregului plan se revarsă o galbenă lumină de lună. In avanscenă de a lung un trunchi răsturnat şi putred, care coprinde avanscena. Pe el şade Mureşanu visătoriu. Când sună din turn clopotul cu glas dogit 12 ore — miazănoaptea — Mureşanu se scoală:)

MUREŞANU

Se sbate miazănoaptea în inima de-aramă
Din turnul în ruină. Şi prin a lumei vamă
Nici suflete nu intră, nici suflete nu ies;
Ci prin al nopţii aer întunecos şi des
Abia pătrunde galben lumina 'n raze rare
Precum se fur speranţe în inime amare.
Când somnul frate-al morţii pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu visele-i de pace,
Când palida gândire prin ţara morţii trece
Şi moaiă 'n visuri de-aur aripa ei cea rece,
Şi cu acea aiasmă a lumei frunte-atinge
Şi 'n creeri fantasie şi 'n suflet vis încinge,
Ce ochiu veghiază umed?... ce sânge se frământă?...
Ce suflet ţipă 'n doliu?... ce liră jalnic cântă?...
Sûnt eu!... Privesc trecutul, o marmoră barbară,
Pe ea-i gravată aspru ursita-ne amară —
Şi când văd viitorul cu norii roşi de sânge
Atunci sufletu-mi geme şi inima-mi se frânge.
Decis-ai oare, Doamne, ca în etern să fiă
Românu 'n lanţuri crude... şi searbăda sclaviă
Să 'nfigă ochii aspri... cu-al lacrimei tipar
Să brazde pe-a lui faţă decretul ei amar?
Te blastămă de secoli a lumii neagră gură
Şi sufletu-ţi se 'mmoaie şi inima-ţi se 'ndură,
Dar pentru-a mea naţiune al tău ochiu e de piatră
Şi sufletu-ţi e vitreg şi inima maratră.
Nu vezi că-s zeci de secoli de când ea se sfaramă
Sub cnuta plumbuită, sub legea de aramă
Ce-opreşte pentru mintea-i ai minţii tale raze,
Lumina ta de aur, lumina ce 'nviază?

Cu aripi aeriane lângă tine el se plânge
Lângă tine ingenunchie, lângă tine el veghiază.

" Dar de-i umbra ta aceea, atunci tu un înger ești
Dură aripele-i sânte nu le vede lumea vană
Numai ~~[illegible]~~ morii triste și palidi ved aripile-i diafane și [illegible]
Mă uriu sânți, pe apoi lăcrămă și la ochii mi pamântesci
ca le reflectă pentru 1859. Dec.

17 Mureșianu

Tablou avanmaticu

Personele

Mureșianu
Anul 1848

Genul luminei
Elfi de lumină

(Scena înfățișează un peisagiu de o romanticitate serbatică [illegible] Pe o parte stânci [illegible] și răsturnate de alta brazi acătați pe vârfuri de stânci [illegible] răsturnate de vijelii și furtune. Se văd pe un deal se vede ruina și încă fumegândă a unui sat de colibi [illegible] în avanscenă turnul vechiu și negru a bisericei satului - e o mică biserică de lemn cu ferestrele mici și cu zăbrele cu muri parte risipiți cu [illegible] de [illegible] negre și mucede. Un aspect trist și de risipă. Asupra întregului planș se revarsă o galbenă lumină de lună. În avanscenă de o lung e unu [illegible] restaurat și putred care [illegible] avanscena. Pe el zace Mureșianu visătorul. Când sună din turn clopotul cu glas dogit 12 ore - miezul nopții - Mureșianu se scoală :)

Mureșianu

Se abate miezănoptea în inima de asamă
Din turnul în ruină și prin a lumii vană
Nici sufletu nu intră nici sufletu nu ieșe,
Ci prin alu noplii aeru întunecos și desu
Abia pătrunde galben lumina în rade vane
Precum se fură visuri speranțe în inime amare.
Când somnul frate al morții pe lume falnicu face
Și genele-i închise cu visele i de pace,
Când palida gândire pam țara morții trece
Și moală 'n visuri de aur aripa ei [illegible] face

[illegible]

ACADEMIA MSSC ROMÂNĂ

O! toată ţara asta ai dat altor popoare
Incât altar să-ţi facă poporul tău loc n'are.
Arând un câmp de pietre în crudele-i sudori,
El seceră spinişul din lucru-i fără spori,
Privirea lui e cruntă şi lacrima venin,
Blăstăm e vorba-i seacă, sufletul lui suspin.
Decât o viaţă moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, viaţa naţiunei mele,
Decât ca soartea oarbă din chin în chin s'o poarte
Mai bine-atinge-i fruntea cu vântul mărei moarte.

ANUL 1848

(: apare din pământ într'o haină symbolică:)

Sunat-a moartea aspră . . . tu 'n lume ce aştepţi?
Au vrei tu ca poporul român să îl deştepţi?
In van îţi e chemarea şi cântecul în van:
Necată-i Românimea pe-a lumei ocean.
Cu suflet rece, aspru, sublimul rege Nord
Va amorţi pe liră-ţi românul tău acord
Şi fiii plini de viaţă ai Asiei pustii
Vor stinge-a lirei tale sublime armonii.
Nu vezi că moartea 'ntinde umbroasele-i aripe?
Nu vezi? . . . poporul doarme! O clipă . . . două clipe —
Şi pe-a naţiunei frunte al morţii rece vis
Va sta 'n Eternitate — cât lumea în abis.
Eu, anul aspru, palid, adus-am vijelii
Şi . . . (arată la ruina fumegândă a satului)
. . .legea mea e moarte . . . gândirile-mi pustii!
Din secolii din carii auzi naţiuni cum plâng
Eşit-am eu ca astăzi naţiunea *ta* să sting!
Priveşte 'n noaptea lumei! . . . A morţii albă pară
Adoarme orice popol, ce astăzi e să moară! . . .
Atins-am cu paloarea-i poporul tău român
Şi-acum din umbra-i moartă eu văd un chip senin,
O rază ce mă 'nneacă, un gând ce urăsc eu,
Cum demonul uraşte un gând de Dumnezeu?
Ci stinge-te odată, o, stea fără de nume!
Au vrei să-mi dispuţi oare tu sceptrul peste lume?
Ci stinge-te odată, tu suflet! tu, un vis!
Au vrei să 'mparţi cu mine, al spaţiului abis?
Un gest îmi trebue mie, să fac din lume-un nor . . .
Şi ce-mi trebue oare ca visu-ţi să-l omor?

MUREŞANU
(cu putere)

Strimt este al tău spaţiu şi secolii sûnt largi!
Nu văd eu cum în cercu-ţi, sărman nebun, te spargi?
Nu văd eu cum în cercu-ţi, nebun, te svârcolești,
Ca o naţiune 'ntreagă în sboru-ţi s'o răpeşti?
Trecut-au secoli negri, cu coasele de foc
Cosit-au generaţii... Naţiunea stă pe loc!
Trecut-au Nordul rege, cu aripa-i de ger,
Românul stă în locu-i, ca muntele de fier!
Şi 'n planu-Eternităţii Români-s un popor
Cum e un soare numai prin mările de nor,
Cum e-un principiu numai în firele adânci,
Cum sûnt în fundul mării tari creştete de stânci.
De soare fuge arsă lumea de nouri vagă.
O zi!... şi un principiu aprinde lumea 'ntreagă,
Şi când e marea 'n pace şi apele s'au pus
Stă stânca cea eternă cu fruntea ei în sus.
Un an?... Este un nour. Un an?... E un vis rău,
Şi-un vis poate pătrunde chiar un suflet de zeu;
Dar noaptea trece iute şi orele-albe vin,
Şi mai senin, mai splendid e sufletul divin.

Eu stelele le spulber ca frunze 'ngălbenite,
Eu îmflu răsuflarea vulcanului măreţ,
Inmormântez sisteme în spaţii nesfârşite,
Eu munţii îi cutremur şi mările le 'ngheţ,
Astup cu a pustiei nisipuri mări cumplite
Şi 'ngrop ţări înflorite sub oceànul creţ —
Desmint secol de secol, sdrobesc eră de eră,
Fac din a vieţii fapte lucire efemeră.

Ştiu că tu 'nşirând anii pe-a vieţii lunge fire
Tu nimiceşti trecutul în urmele lui chiar,
Că tot ce e 'n viaţă cade 'n a ta domnire.
Nimic ce e nu scapă de ochiul tău avar,
Dovadă: 'n lumi murite, pustii, fără rodire
Cu toate se usucă la glasul tău amar.
Imperiul tău: trecutul, e 'ntins fără de fine —
Acolo te 'ntâlneşte ochiul numai pe tine.

Dar e o regiune tot astfel de întinsă
— Nu-i încă sub domnia întunecate-ţi mâni —
Şi toate câte, demon, le crezi de tine 'nvinse
Acolo strecur toate şi-ţi scapă de sub mâni;

Cele de ieri şi astăzi de mâna-ţi sûnt atinse
Dar oare e tot astfel şi ziua cea de mâni?
Trecute şi presente le ai spre-a nimici
Dar braţu-ţi nu ajunge la cele ce vor fi.

De-aceea nu am teamă de-a ta ameninţare:
Presentul e o clipă şi viitoru-i lung,
Căci braţu-ţi nu ajunge la cele viitoare,
La viaţa naţiuni-mi aripele-ţi n'ajung.
Privesc cu voioşie la viitoru-i mare
Şi tot ce 'nsufli minţi-mi eu caut să alung.
Ceeace n'a trăit încă nu poate fi al tău —
De-acum cânt deşteptare şi glasu-ţi nu-l cred eu.

ANUL 1848

Te-aplană printre-a lumei unde amari, mărunte,
Tu ce înnalţi de-asupra-i a ta rebelă frunte
Ca să oglinzi într'însa steaua îngălbenită
A Românimei care pe moarte e pornită!
O, şi din calea care conduce 'n trista vale,
Unde nu mai pătrunde ecoul lirei tale,
De-acolo nu se 'ntoarce nici om, nici naţiune!
Tu stai să-mi stingi suflarea, tu vrei a te opune
La spiritul ce 'n lume cu aripa-mi l-alung
Să pustiască totul în lat, în larg, în lung?
Cânţi Românimea care pe calea morţii trece
Cum se arunc' o steauă în fundul mării rece?
Piei om în a ta umbră! Te risipeşte 'n vânt!
(Solemn): — Nainte de-a te plânge al clopotelor cânt,
Nainte de-a-ţi aşterne în galbenul mormânt,
Pe drumul care duce din leagăn la sicriu
Moartea să te cuprindă în braţele-i de viu!
In suflet să-ţi domnească un seraf surd şi mut
Şi-o secete cumplită în capul tău tăcut!
De viaţa ta miseră moartea să nu se-atingă
Dar mintea ta senină s'o 'ntunece, s'o stingă,
Să intre-o noapte vană cu aër amorţit
In inima ta stearpă, în capu-ţi pustiit.

(De sub manta-i neagră scoate un cran de mort, cu ochi de foc — a căror raze le îndreaptă spre fruntea lui Mureşanu. Faţa lui devine rătăcită şi ochiul lui uimit şi nesigur. El îşi întinde braţul ca pentru a se feri de razele ce-i ard creerii:)

Cu raza morţii negre eu fruntea ta ating
Şi harfa ta o sfarăm şi geniul ţi-l sting!

(: Dispare în pământ. O melodramă uşoară dar melancolică. — Se lasă o negură neagră, care apoi se ridică pentru-a lăsa să se vadă o negură

roșă. In timpul acela se începe-a auzi, cu musică surdină, corul ce urmează. Când se ridică negura roșă, Mureșanu se vede dormind pe o brazdă de flori, într'o câmpie minunată — în [a] cărei fund se vede o dumbravă verde și munți verzi. In avanscenă se ridică, încunjurat de tufișe dese și sălbatice, ruina de marmură a unui monumeut roman. In timpul acesta, melodia cea dulce urmează, pe care o cântă nevăzuți încă:)

SILFII DE LUMINĂ

Somnia regină combină-arbitrară
Tristeță cu râs,
Vrăjește vis de-aur în noaptea amară
In suflet închis;
Alături c'o umbră lumina răsare,
Alături c'un nor,
Din noaptea eternă prin raze apare
Un sânt meteor.

(: In timp ce cântecul durează, Mureșanu [doarme]. — Fața sa se descompune ca de-o fericire suprapământească — și asupra frunții sale, în toată ființa sa, plană seninul inspirațiunei. In momentul acela apare din ruina de marmoră:)

LUMINA

(Albă și surâzândă. In păru-i blond ard stele — într'o mână crinul luminei — în cealaltă o coroană de lauri de argint).

Tu care treci prin lume străin și efemer
Cu sufletu 'n lumină, cu gândurile 'n cer,
Poet gonit de lume și înghețat de vânt,
Ce cânți ca o stafie ruină și mormânt;
Acuma, când din umbră — Lumina — eu apar,
Aruncă de pe tine noianul de amar.
Eu vin din centrul lumei încoronat de sori,
Preced pe mândrul, [naltul], frumosul Viitoriu,
Ce 'n nourii de secoli se sgudue închis
Ca un frumos și mare însă teribil vis,
In cerul lui petrece sublim și neajuns
Nici ochiul unui înger pin nori-i n'a pătruns.
Ci tânăra speranță în haină de mister
Arată 'n lume-oglinda-i cea plină de visări!
In lumea adormită, lumina când răsare
Din caosul ce fierbe întunecos și mare,
Cu raza 'ntâi atinge a geniilor munți
Ce 'n nourii de gânduri se pierd bătrâni cărunți
Și-apoi abia la lume s'arată zâmbitoare,
O maiestate mândră în car de foc . . . un soare!
O, munții cu-a lor frunte gândindă 'n nouri creți,
Când se 'ncunun' cu raze, ai zilei sunt profeți,
Și capete de geniu când ard, când se inspiră,

Arderea lor arată, la lumea ce-i admiră,
Că ziua e aproape... Și palizii poeți
Profeți-s plini de vise ai albei dimineți.
Profete al luminei! In noaptea-ți te salut
Și vărs geniu de aur în corpul tău de lut,
In buclele-ți eu strecor dulci lauri de argint,
Cu raza zilei albe, eu, geniul ți-l aprind.

(Mureșanu a îngenuchiat uimit. Ea-i lasă să cadă pe frunte cununa de lauri, îi zâmbește și dispare în sus, răpită de un nor auriu).

SILFII DE LUMINĂ
(de sus către lumină)

Tu ce din ceriuri pe lume cazi
Lumină sântă,
Precum pe-al mărei amar talaz
O rază frântă,

Acum la nouri te depărtezi
Strălucitoare,
Căci de acolo pe lumi veghezi
Cu ochi de soare.

(de jos către Mureșanu)

A tale cânturi, palide bard
Cu fruntea 'n laur,
Sunt stele-eterne ce 'n ceruri ard
Cu raze de-aur.

Cântă dar, cântă, tânăr poet,
Mân'-a ta liră,
Lumea ascultă gându-ți profet:
Marea se miră!

MUREȘANU
(cu foc)

In ocean de flacări gândirea mea se scaldă
Și sufletu-mi se 'mbată de-o primăvară caldă.
Și-un cântec trece dulce prin visele-mi de jar,
Cum vântul trece 'n freamăt prin codrii de stejar...
Să cânt cum leul rage?... Să cânt!... Sdrobită liră!
Din coardele 'n rugină odată 'ncă respiră
Un cântec de-o sublimă senină disperare,
Precum respiră raze întunecata mare.
Odată încă 'n viață să mă 'nnec în lumină,
Să caut armonia a sferelor senină
In inima-mi sdrobită... și-apoi să mor... Să mor,

Să 'nnec sufletu-mi rece în noapte şi în nor.
Coroană de albi lauri, coroană de argint
Luceşte într'a nopţi-mi amarul labirint,
Eu voiu cânta de fală ca leul ce-a învis,
Iar tu luceşte pală al deşteptărei vis!!
(Şade, cugetă, mânile sale se lasă 'ncrucişate peste coardele lirei)

SILFII DE LUMINĂ
(pe când se lasă negura rosă)

In marea Somniei ce 'n unda-i combină
Tristeţă cu râs,
Cufundă, poete, gândirea-ţi senină,
Seninul tău vis!

(pe când se lasă negura neagră)

Adormi când lumina se stinge cu jale
Prin vânturi răcori,
Când visu-ţi îşi moaiă aripele sale
In noaptea cu nori!

Musica urmează misterioso. Negura lăsată cu desăvârşire. — O pausă. — Când se ridică iar, scena e ca întâiu, — acelaşi trunchiu, aceeaşi galbenă lumină de lună străbate prin stâncile sdrobite şi lumină planul cel ruinat. Mureşanu arată că s'ar fi deşteptat din somn neliniştit, cu visuri de impresiune puternică. Fruntea sa e ostenită şi faţa în delir adânc. Musica melodramisă, încet, aria lui: Deşteaptă-te Române. — El o declamă încet şi expresiv).

13. SUS ÎN CURTEA CEA DOMNEASCĂ
(cca 1870)

Sus în curtea cea domnească,
La domnia din Bârlad,
Şade tânăr Domnul Vlad —
Sub căciula-i ţărănească
Pe-a lui umeri plete cad.

Astfel şade trist şi rece
La ospăţul luminat
Din domnescul lui palat,
Cu priviri crunte şi rece
Cu-ochiul negru înfundat.

Faţa palidă şi tristă,
Manta-i neagră pe-umeri tari,
Faţa spână, ochii mari —
Astfel trece în revistă
Pe boierii lui cei mari.

Ici bătrâni ca iarna albă,
Munţi cu fruntea de arginţi,
Şoptesc dulce şi cuminţi —
Colo tinereţea dalbă
Cu râs mult şi fără minţi.

Femei palide, frumoase,
Feţe blânde, ochi de foc,
Ce [î]n gene li se joc
Şi-a lor raze luminoase
Printre cale-şi cată loc.

Sala-i mare, strălucită,
Masa-i albă, oaspeţi mulţi
Vorbe dulci să tot asculţi,
Chiar lumina-i îndrăgită
De ochi lucii, de ochi mulţi.

14. SALA-I MARE, STRĂLUCITĂ
(cca 1870)

Sala-i mare, strălucită
Masa-i albă, oaspeţi mulţi,
Vorbe dulci să tot asculţi —
Şi lumina-i îndrăgită
De ochi lucii, de ochi mulţi.

Icia unii stau a lene
Şi visează şi gândesc,
Colo alţii chiuesc,
Iar femei cu lunge gene
Râd în taină şi privesc.

Una face că nu vede
Şi cu capul stă plecat,
Pe când ochii, 'namorat,
A lor raze îşi repede
La streinul întristat.

La strein cu fruntea pală
Şi cu părul ca de corb —
Buzele ei roşii sorb
Când în braţe şi pe poală
Doarme dus amorul orb.

15. LA QUADRAT
(cca 1870)

Inger în patru colţuri, o stea cu barbă lungă,
Cine-a ştiut vr'odată că tot ce eu iubeam
E-un dramaturg puternic dar fără bani în pungă,
Un paralelogram?

E-un om a cărui visuri la bere tot ţintează,
Ce se consumă 'n asuri şi joacă la hasard,
Un om, dorinţa cărui e pe biliard să şază,
Să doarmă pe biliard.

Adese ori în noapte văd umbra lui fatală,
In mână cu-o halbă, în gură c'un cârnat,
In buzunări cu chifle şi subsuori o oală
Şi râde . . . până-i beat.

Visarea sa un şniţel, gândirea sa o bere,
Să bea etern acesta e visul său ciudat —
Şi-odată auzi-vom că 'n cruda sa durere
In bere s'a 'nnecat.

16. ROMANCERO ESPAÑOL
(cca 1870)

Copii de pe natură

Furtişagurile litterarii ale lui Cocovei Moretto sau vicleniile lui Scapin
traduse 'n spanioleşte de Signorul Don Lopez de Poeticales

Motto: *Es muss auch solche Käutze geben*

Istorie ciudată! Timpii se iau de păr şi se trag îndărăt! Trecutul e viitor şi viitorul trecut. — Anul 15 . . . a furat pe anul 1870 într'un mod oribil şi cu precauţiunea vicleneşte zâmbitoare cumcă n'are să fie recunoscut. Odată . . . în timpi mai . . . în anul 1870 trăia în România un scriitor care se ocupa din principiu şi meseriă, cu chyr Cocoveiu, întunecoasă bufniţă ce cutreerà tribunalele României, care 'n loc de cocoveau! îngâna încet şi printre dinţi vorba: Considerând! . . .

Acest autor de caraghioslâcuri, moldoveneşte de mascarade, s'apucă 'ntr'o bună dimineaţă sau într'o bună seară sau într'*una* din zile (căci două nu i-ar fi trebuit genialei Lopăţi) să scrie 'n româneşte o comediă: *Viclenie şi amor*, în trei acte, cu boschet şi cu ascunzători secrete şi tainice tot-odată, şi în versuri neversificate.

In anul 15 . . . post Christum natum trăieşte şi un autor spaniol, Moretto, şi scrie şi acela o comedie cu titlul *Dona Diana*, adică . . . lotrul de el! schimba pe Elena lui chir Cocoveiu în Diana — şi din România transpune scena tumna 'n Spania. Ei drăcia dracului! — Ş'apoi neci nu spune chir Moretto c'a tradus'o de pe moldovenie pe spaniolie. I-am trimis lui Moretto o depeşă în regiunile cereşti ca altădată de va îndrăzni să copieze în anul . . . o comèdie scrisă româneşte în anul 1870, să aibă cel puţin precauţiunea — ca să puie pe doşcă: tălmăcită de pe moldovenie în anul cutare — da nu aşa! . . .

ROMANCERO ESPAÑOL

A. — De ce plângi, o, Dona Diana,
De ce ochiu-ți lăcrimează?
Nu ești sântă și frumoasă
Ca o dramă spaniolă?
Știi: Don Manuel, perfidul,
Inconstant iubește-o altă,
Alta brună, dulce, pală
Ca o noapte-a primăverei.
D. — Nu-i aceea ce mă doare,
De ce inima mi-e-amară,
Căci Don Manuel ș'acuma
E fidel ca tot-de-una;
Dar aceea ce mă doare
Și-ochii mei îi fac să plângă
Este că Negruzzi Iacob
M'a tradus în românește.
A. — Și de ce tu să te superi,
Ideal al lui Moretto,
Au în limba cea germană
N'au tradus *ei* comedia,
Ei streinii! Ins' España
Te adoră, o, Madona,
Cum mi te-a creat Moretto.
D. — Neci n'aș plânge, caro mio,
De ar fi traducțiune;
Rea or bună, ea nu schimbă
Din valoarea mea internă.
Dar Negruzzi, mio caro,
El a scris o comedie,
Comediă-originală:
Viclenie și amor.
Acolo mă văd pe mine,
Figurând sub nume — Elena,
Iar pe Manuel, il caro,
Văd că mi-l numesc Costică.
Dară cum c'a imitat-o
Neci n'o spune, neci n'o scrie,
Ci pe mine mă silește
Să recit la versuri rele
Care sună ca drimbala
A ursarilor gitani.
A. — De-a făcut asta Negruzzi
Cu Madona lui Moretto,
Atunci ești nenorocită
Dona Diana, Dona Diana!

17. DIN OCEÀN DE VISE....
(cca 1870)

Din oceàn de vise ferice strălucitoare
Ai apărut în viața-mi femee răpitoare
Cum luna argintoasă albă zâmbind răsare
Din înstelata mare!

In oceàn de visuri din ce în ce perite
Te-ai dus şi-ai stins cu tine ilusii fericite
Cum luna melancolică şi palidă dispare
In înstelata mare!

Pe-a gândurilor câmpuri din oceàn de vise
In sânta mea junie al tău chip îmi surâse,
Femee scumpă mie, cum luna 'ncet apare
Din înstelata mare!

18. ORIUNDE VOM PRIVI
— Hieronymus Lorm —

(cca 1870)

Oriunde vom privi,
Durere şi vină.
Tot timpul ce-o veni,
Desparte, desbină.

Iar visul de noroc
Şi de iubire
Mai are-atâta loc
Ca să aspire.

19. MIROS E'N FLORI DE JALE
(cca. 1871)

Miros e'n flori de jale
In stele e sp'endoare,
Pe munţi aer, răcoare
Şi linişte în vale.

In inim' omenească:
Miros, ş'aer, lumină
In veci o să rămână
Enigmă dureroasă.

20. BOURUL ŢĂRII
(cca 1871)

Bourul ţării duce la glorii,
Fruntea-i în nouri sburà,
Luptele noastre-s numai victorii —
Calea el ni-o arătà.
Lasă-l să sboare, l'a lui privire
Duşmanii 'n cete se sparg,
Lasă-l să sboare, ţara-i mărire,
Când sboară 'n aerul larg.

22. TU VREI AMOR SĂ MĂ ÎNVEŢI
(cca 1871)

Tu vrei amor să mă înveţi,
Copile alb, cu părul creţ;
Dac'ai vrea, de ai întrebà,
Ai şti, că ştiu şi eu ceva. —

Ştii c'ai tăi ochi albaştri sunt
Cum nu sunt alţii pe pământ,
Tu ştii că-s dragi, da-i crezi cuminţi,
Copile alb, de ce te minţi?

De-ai mai privi şi 'n alţi ochi dulci
Cu mintea ta poţi să te culci.
Atunci e-atunci — atunci să vezi
De 'n mintea ta o să mai crezi.

Tu-l ştii cum e din multe părţi,
Din toate nu — că-l ştii din cărţi —
Eu ştiu cum e — eu ştiu cum e,
Te 'nvinge cum din ce în ce.

22. TE-AŞTEPT IUBITĂ
(cca 1871)

Te-aştept, iubită,
Să-mi vii cu bine,
Inima 'n mine
Arde rănită.

O stea ce luce,
Un vânt ce trece,
O undă rece
Aminte-aduce

De-a mea iubire,
De-a ta ferice;
Inima-ţi zice
Dumnezeire!

Or ce-i acee
Ce lumi domină?
A mea lumină
E o femee.

Să curgă sori
Secoli la vale
Pe a ta cale
Ea plânse flori.

Să cadă lumea
In negre-abisuri —
In mândre visuri
Eu cânt un nume.

Să treacă timpul
Şi lumi să moară,
Copilă soră,
Vecinic ţi-e nimbul!

Mă lasă, lasă,
Să-ţi mângâi faţa
S'ador frumsaţa
Armonioasă.

23. O, DE AI ŞTI CUM ŞOAPTA TA DIVINĂ
(cca 1872)

O, de ai şti cum şoapta ta divină
Deschide-al visurilor labirint,
Că ce văd eu în privirea-ţi senină
N'a văzut nimeni, nimeni pe pământ.
E-atâta scris ş'atât nu-i scris în sine
Incât ar trebui un traiu de sfânt
Ca să 'nţeleagă şoapta ta surprinsă,
Privirea ta cea dulce şi aprinsă.

Şi de-ar pricepe-o . . . ştii tu ce ar zice
Acel fără de seamăn muritoriu?
Ţi-ar împleti cununi de aurite spice?
Ghirlănzi de stele mestecate 'n flori?
Ar tremura de vorba ce i-ai zice;

S'ar înnecà de-amor şi iar de-amor? . . .
Ce-ar zice el . . . o ştiu — şi eu ţi-o zic:
Privind în ochi-ţi n'ar zice nimic.

Căci ce-i de zis, văzându-te pe tine,
Ce e de zis la frumuseţea ta!
Să-şi smulgă părul când gândeşte 'n sine
Că nu-i pe lume faţă ca a ta,
Priviri c'a tale-albastre şi senine,
Sân ca al tău de alb — o caldă nea —,
Umeri c'ai tăi de vergină zăpadă,
De aur bucle-aşa frumos să şadă.

O lasă-mă să mângâi a ta frunte,
Să plec pe sânu-ţi capu-mi obosit.

24. PALIDA MADONĂ
(cca 1872)

Inconjoară cu-a lui braţ
Mijlocu-i subţire
Şi sărută nebunit
Sânii de zăpadă.

Este ea . . . amanta lui,
Dulce, blândă, pală,
El se uită atunci la cer
Ca* în* lâncezeală*.

Când duşmanii sfarmă 'n porţi
Şi pe muri se suie,
El respinge 'nvingător
Neagra lor urdie.

Dar lovit în luptă grea
La pământ s'oboară;
Mai încearcă încă lin
Numele-i şi moare.

Şi oraşu-eliberat
De 'namice săbii
Slobozì oceanului
Cârduri de corăbii.

Pintre crenge strălucesc
Pete de lumină,
Peste vârfuri cari cresc
Trece luna plină.

Şi sub arborul cel gros
Şi în umbra deasă
La mormântul marmoros*
Doamna cea frumoasă.

Ţi se pare cumcă vezi
Pe o veche-icoană,
Imbrăcată prea frumos —
Palida madonă.

25. CUM UNIVERSU 'N STELE . . .
(cca 1872)

Cum universu 'n stele iubeşte noaptea clară,
Cu toate-a mele gânduri astfel eu te-am iubit,
Când am plecat eu fruntea cu-a gândului povară
Pe sânu-ţi să se 'nchidă de lume ostenit.

Simţii atunci puternic cum lumea toată 'n mine
Se mişcă, cum se 'ndoaie a mării ape 'ntregi
Şi'n fruntea mea, oglindă a lumilor senine,
Aveam gândiri de preot* şi'aveam puteri de regi.

Dar ca pe-un măr cu vierme mi-ai omorît simţirea,
In goana lumei oarbe, pe strada în noroiu.
De-atunci mă 'ntreb cum oare de m'a 'nşelat privirea,
Cum s'a putut ca 'n lumea asta să ne iubim . . . noi?

Astăzi inima-mi este o rădăcin' uscată,
Gândirea mea o toamnă* ca gândul unui mort,
Sunt ca un imperator cu fruntea devastată:
De mult nu ştiu nimic de imperiul ce-l port.

26. AM PUS SOFA LA FEREASTĂ
(cca 187)

Am pus sofa la fereastă —
Luna trece blondă-tristă,
Stele curg strălucitoare —
Mândra capu 'n mâni şi-ascunde.

Şi-apoi şi-l ascunde 'n perini,
Intr'un colţ al sofei roşii;
Aurul moale se desface,
Curge pe grumazul alb.

Şi de ce-şi ascunde faţa
Dulce, junĕ, fericită, —
Oh ar vrea să râdă de bucurie
Fără ca s'o văd şi eu.

Luna 'n patul ei de nouri
Albi, s'ascunde să se culce, —
Păru 'n cap eu i-l încaier
Şi-i sărut mânuţa dulce.

Stele curg încet la vale,
Aĕrul moale scânteiază
Şi ea ochii plini de lacrimi
Şi-i închide şi visează.

De-umăr alb îmi razim fruntea,
Zic puţin şi mult privesc,
Inima în mine creşte
[De un dor supra-ceresc.]

Tremură talia dulce
Strâns de braţul meu cuprinsă,
Ea se apără,-mi cuprinde
Gâtul — mă sărută, râde.

Şi nimica nu mai zice.
E atât de fericită —
Sunt atât de fericit!
Luna trece liniştită.

27. CA FLACĂRA DE VÂNT ÎMFLATĂ
(cca 1872)

Ca flacăra de vânt imflată
Cu limbi de aur părul tău;
Aripa ta e constelată
Şi în colori de curcubău;
Şi-albastra haină ce 'mmuiată
Cuprinde corpul svelt al tău,
Prin a ei falturi lin pătrunde
A tale membre dulci rotunde.

28. O LUME ZACE
(cca 1872)

O lume zace
In roş oţel.
Ce vreţi a face
Făceţi din el.
Voiţi coroană,
O regi făloşi!
Mişcaţi ciocane
Pe fierul roş.
Urrah!

Voiţi popoare
Şi mândre ţări
Şi sânta mare
S'aveţi sub scări,
Să mişce toate
L'a vost cuvânt?
Intunecate
Şi tremu rând,
Săriţi ciocane
Să bată fier:
In el coroane
In el puteri.
Hurah!

29. CEREŢI CÂNTURI DE IUBIRE
(cca 1872)

Cereţi cânturi de iubire:
Nici odată n'am iubit —
Vesel cânt de fericire?
Fost-am *eu* doar fericit?

Nu, de când eu sunt in lume.
Nimeni, nimeni pe pământ
N'a zâmbit l'a mele glume,
N'a-ascultat al meu cuvânt.

Nu, de când eu sunt pe lume,
Fericirea n'am băut;
De râdeam cu veselie
Eu în veci m'am prefăcut.

Am întors apoi cojocul
Când iubiri-mi s'oferiau;
Le-am fugit — și râsul, jocul,
Cu mândrie le-am respins.

Plin de nevinovăție
In aceia tineri ani
Eu primeam cu bucurie
Tot ce s'ar fi oferit.

Astăzi ea mă înconjoară,
Astăzi eu blestăm și fug.
A mea inimă fecioară
N'a primit — Azi nu voiu jug.

* * *

Ah, odat orice femee
Mie-un înger se părea,
Pe-ori și care-aș fi iubit-o,
Ce primea iubirea mea.

Dar, vai! cine-o să se uite
La copilul cel ciudat
Cu-a lui plete lungi sburlite
Și cu ochiul turburat?

Aveam spirit — dar prea fine
Păreau glumele-mi la proști.
Cei bătrâni credeau că anii
Le dà drept să nu m'asculte.

Astăzi, voi femei, iubire
Mi-oferiți — azi n'o voiu eu.
Azi bătrâni cer aprobarea-mi,
Vor s'asculte sfatul meu.

Dară astăzi cu mândrie
Eu nu voiu să le răspund.
Ah! vor ști ei vre o dată
Câte lacrimi eu am plâns?

30. INTR'O LUME DE NEGURI . . .
(cca 1873)

Intr'o lume de neguri
Trăieşte luminoasa umbră.
Mai întâi scăldată
In ceţi eterne şi sure,
Insă, încet-încet,
Razele mari a gândirii
Negurile albe pătrund
Şi formează un arc albastru,
Clar senin în jurul lui,
Ce-a lui margini îşi găseşte
Intr'a negurilor creţi
Şi 'nnainte, înainte
Sboară geniul de lumină.
Indărătu-i pintre neguri
A rămas un fluviu clar
De albastru senin aër.
In dungi supte, în cordele
De argint, ele suspendă
Fluturări şi creţi în calea
Râului de-aer albastru,
Ce de cale îi serveşte
Mândrului geniu şi nalt
Al luminei.

31. DIN BERLIN LA POTSDAM
(cca 1873)

Din Berlin la Potsdam merge
Drum de fier, precum se ştie,
Dară nu se ştie încă
C'am luat bilet de-a trie,

C'am plecat de dimineaţă
Cu un taler şi doi groşi . . .
Şi de gât cu blonda Milly,
C'ochi albaştri, buze roşi.

Zice Brahma, tata Brahma,
Cumcă lumea asta nu e
De cât arderea-unei jertfe
Intr'o vecinică căţue.

Am aprins şi eu luleaua
Şi jertfesc lui tata Brahma,
Lângă mine-un şip cu Kümmel
Ş'o bucată de păstramă.

Zice Darwin, tata Darwin,
Cumcă omul e-o maimuţă —
Am umăr de maimuţoi,
Milly 'nsă de pisicuţă.

Şi mă urc în tren cu grabă
Cu o foame de balaur,
Intre dinţi o pipă lungă
Subsuori pe Schopenhauer.

Ş'acum şueră maşina.
Fumul pipei lin miroasă,
Sticla Kümmel mă invită,
Milly-mi râde — Ce-mi mai pasă!

32. ÎMBĂTRÂNIT E SUFLETUL DIN MINE...
(cca 1873)

Imbătrânit e sufletul din mine
Ca un bordeiu pustiu în iarnă grea.
Unde te-ai dus, pe cari căi străine
O tinereţă, tinereţa mea!
Suspine n'am — ah, de-aş avé suspine,
De-aş avé lacrimi, plânge de-aş puté!
Durerea cea mai crudă, cea mai mare
Aflând o formă, află uşurare.

Nimic, nimic! Cântarea spăimântată,
Popoare ce-o ridic la Dumnezeu.
Imnuri de glorii pe mărimi ce 'mbată,
Amorul blând şi dulce glasul său,
Ah! toată lumea este fermecată
De umbra unui dor . . . şi numai eu
Mă furişez o umbră şi nu pot
Să scap de ea . . . de mine . . . şi de tot!

Oricine-a plâns şi spune că ferice
In lume nu-i, acela e-un nebun.
Ce ştie el ce sunt dureri când zice
Că 'ntr'al lui suflet armonii răsun —
Căci armonie-i orice plâns aice,
E-o împăcare plânsul . . . e un bun.
Cel ce nu poate plânge, acela ştie
Ce-i viaţa moartă, ce e moartea vie?

Acela are 'ntr'însul grămădită
Vecia 'ntreagă de dureri şi chin,
A ei mărime; ochiul nu s'a stins,
In lacrimi s'o traduci şi în venin.
Icoane nu-s şi vorbe nu-s; n'apară*
Măcar* aproape ce înseamnă . . .~
O fericiţi acei ce pot de formă* . . .~
[ ]

V'aduceţi oare de-acei regi aminte,
Ce 'n piramide, alţii în pustiu,
Morminte mari, urieşeşti morminte,
Un munte 'ntreg le fu a lor sicriu?
Durerea care nu găsia cuvinte
Aflat-a semne mari, care o ştiu.
— Tu, taină mută, de zidiri mărime —
Vorbesc dureri, ce nu pot să suspine.

Ah, ce-i cuvântul, ce-i coloare, sunet,
Marmura ce-i, pentru ce noi simţim?
O coardă-atinsă imiteze-un tunet,
Un ah! să spue cum ne chinuim
[ ]
[ ]
Nu, nu . . . Şi fie* forma* cât de nudă
N'ajunge 'n veci durerea noastră crudă.

De bate-o inimă sub alba haină,
Abia se mişcă creţii de omăt.
Un semn că sub ea se petrece-o taină,
C'un suflet é de groază sfâşiet.
Un semn abia ce poate, ce distainä
Din chinul nostru vorbe ce arăt?
Neputincioase sunt semnele-orcare . . .
Ce-arată faţa mării ce-i în mare?
. . . . . .~

Un cerc ce-i desemnat pe o hârtie
S'arate ceeace se mişcă 'n cer,
Incunjurând cu moartea ei pustie
Pământul greu cu a lui hemisfer,
Care vuind se mişcă 'n vecinicie
In jur de soare, 'n ocean d'eter —
Şi toate astea într'un cerc pe-o coală:
Mărimea lumei şi a firei fală.

Pe ce domnim? . . . pe cifre şi pe semne . . .

33. DE CE N'AFLĂM IN IMPLINIREA . . .

(cca 1873)

De ce n'aflăm în împlinirea dorinţelor din astă lume,
Acea sublimă fericire ce înainte-i am visat,
De ce în cruda voluptate, de ce într'un strălucit nume,
N'afli nimic — nimic din ceea ce 'n astă lume-ai căutat.

Bacanta-ţi dă corpul de neauă, ochirea desperată, clară,
Ce pătrunzând nervii din tine, de voluptate tremuri tu;
Sărutul ei poate fi dulce, cu toate-asta gura-i e-amară,
Nu-i dulce gura ce la mie nainte-ţi li se prea dădu!

Şi gloria te chinueşte — e un supliciu ce apasă.
Mărirea e apăsătoare, ins mnia e plata ta;
Şi vinu 'n loc să lumineze a ta privire 'ntunecoasă
Mai mult te face să vezi răul, micimile din lumea ta.

Nu împlinirea cea aevea a celor ce doreşti în lume,
Numai *dorinţa* după [ceva] e tot ce-i dulce pe pământ;
Dorinţa, iubirea de fală, ambiţia după un nume,
Imbletul după mărire: te fac numai mai fericit.

34. CÂNTEC DE NUNTĂ

Hochzeitlied de Goethe

(1873)

Povestim şi cântăm de-acel conte cu drag
Ce-odat locuit-a castelul,
Azi când un nepot al fericelui moşneag
Il face pe însurăţelul.
Fusese acela in sfântul răsboiu,
C' onoare luptase pin multe nevoi;
De pe cal când se dete întors înnapoi
Găsi cetăţuia lui susă —
Dar slugile, averile dusă.

Acum, conţişorule, a casă că-mi eşti . . .
Dar afli mai rău cele toate,
Căci vânturile trec neoprit prin ferești
Şi vin prin odăile toate.
In noaptea de toamnă ce-ar fi de făcut?
Ah! multe de-aceste mai rău le-am trecut.
Vede-se-va mâne ce-ar mai fi de făcut.
Deci iute, în luna bălae,
In vechiul crevat şi în paie.

Şi cum el de voie-i aşa aţipià
Sub pat se mişca ceva pare.
Guzanul foşnească orcât şi va vré . . .
De-ar avé v'o fărmioară, cum n'are!
Dar iute!-un pitic se arată deodat.
C'a lampei lumină el e spiţelat.
Cu mutra lui gravă de-orator încercat
La picioarele contelui vine,
Ce nu doarme, să doarmă voire-ar!

Permisu-ne-am noi sărbători aici sus
De când părăsişi aste sale.
Şi când te credeam îndeparte' ncă dus
Gândiam să petrecem încale
Şi dacă dai voie şi nu te înfrici
Petrece-or în gură-îndemână, pitici,
N'onoarea miresei bogate şi mici.
Iar contele 'n visu-i răspunde:
Serviţi-vă numai orunde.

Şi es trei călări ce se mişcă uşor,
Ei stătuse sub pat pân' aice.
Le-urmează un cor cântător-sunător
De chipuri possace şi mice.
Şi car după car ce-s cu toate de rând
De-ţi trece vederea ş'auzul văzând,
Cum este 'n castelele regilor rând.
In căruţa aurită în fine
Mireasa cu oaspeţii vine.

Ş'aleargă cu toţii acuma 'n galop
Să-şi aleagă în sală locşorul.
La 'nvărtit şi la valţ şi la veselul hop
Işi alege oricare odorul.
Ş'acum ţiiie, scripcăe, sun' zurăind,
Se rotesc şi foşnesc, şuşăesc şfârâind,
Ţistăesc, poşpăesc, şopotesc, svârâind.

Conțișorul privește și sigur
El crede că zace în friguri.

Ș'acum clappai și dappai și rappai, așé
De laiți, scaune, mese.
La masa cea mare oricare ar vré
Să stea lângă puicele-alese.
Ș'aduc cârnăciorii, jamboanele mici
Și păsări și pești și fripture pitici
Și vinul înconjură mesele mici,
Și vuesc, gălăgesc pân' dispare
Intreag' arătare 'n cântare.

Vreți ce s'a 'ntâmplat mai departe să zic.
Să tacă-atunci svon și cântare:
Ce-atât de gentil el văzuse în mic
I s'a dat ș'a gustat el în mare.
Și trâmbițe, sunet, cântări, tărăboiu
Și căruți, călărești, de mireasă convoiu,
Ei vin și s'arăt și se pleacă la noi:
Oameni mulți și 'n voia lor bună —
Așa fù și va fi totdeuna.

35. A FOST ODAT' UN CÂNTĂREȚ
(cca 1873)

A fost odat' un cântăreț,
Frumos și simțitor.
Cântat-a 'ntr'un castel măreț
La masa regelui.

Frumoasă fată el avea
Cum nu s'a pomenit,
Cu ochi albastri râzători
Cu părul aurit.

Și cântărețul o iubi
Și sara prin grădini
Când luna tainic străluci
I-o spuse tremurând.

Ea-l ascultă și-i zise-atunci
Cu glasul apăsat:
In veci nu pot să fiu a ta
De n'ăi fi Impărat.

Şi el s'a dus ş'a răscolit
Popoare, ţări întregi,
Sfărmat-a antice cetăţi,
Sdrobit-au mândri regi

Şi i-au supus şi i-au silit
Să-l aibă Impărat.
Unii d-iubire-l ascultau,
Alţii de frică iar.

Atunci s'a dus colo, colo,
La cel castel măreţ,
Unde ca luna-i străluci
Amoru-adânc şi drag.

Dar vai! când intră 'n salele
Măreţe, nalte, reci,
Pe-un sarcofag întins, văzu
Copila ce-a iubit.

Ca ceara palidă eră
Şi, moale, părul blond
Sta resfirat amestecat
Cu aurul vergin.

Şi preoţi tainic murmurau
Adânce rugăciuni
Şi clopote se auziau
Vuind încet şi lin.

«Atât de mult am suferit
Dureri, mărirea gré
Şi astfel toate s'a sfârşit
Şi 'ntreb: de ce? de ce?»

Ea auzise cumcă el
Murise 'n bătălii
Şi de durere ea s'a stins
Ca floarea 'n vijelii.

36. ADIO, CĂCI DEJÀ
(cca 1873)

Adio, căci dejà
Pe noapte stele cresc.
Dar tu, nu tremurà
Căci te iubesc.

Rămâi în dulce-alin
Lângă isvorul alb,
Când luna[-i] în senin
Cu chipul dalb;

Când ape plâng încet,
Plesnind din prund în prund,
Pin nor împrăştiet,
Ce stele-ascund.

37. MILLY
(cca 1873)

Cum ai putut să mă iubeşti pe mine
Tu care eşti a lumii piatră scumpă —
Nu piatră scumpă, eşti amorul lumii.
Ah! spune-mi, Milly, nu eşti Dumnezeu?
Căci cum arată el, bătrân sau tânăr,
Şi una ş'alta el va fi? — nu ştiu;
Dar ştiu că de-aşi avé să-mi aleg chipul
La care să mă 'nchin, ah, tu ai fi,
Da, tu ai fi — eşti atât de frumoasă,
Incât nu-ţi samănă nimic în lume.
In van m'aş încerca ca să găsesc
O singură imagine, tu dulce,
Nemărginit de dulce-a mea iubită,
— Ca s'o compar cu tine? nu — dar numai
C'o privire-a ta, cu o mişcare
Ce se reflectă 'n ochii tăi cei dulci,
Cu tremurul mânuţei tale albe
Şi cu mişcarea picioruşului —
Nimic, nimic ţie nu-ţi seamănă.
Nu ştiu ce să mai fac — doar te iubesc:
Deşi aceasta nu e un omagiu.

38. BISMARQUEURI DE FALSĂ MARCĂ
(cca 1873)

Bismarqueuri de falsă marcă,
Mie-mi pare cumcă, parcă,
De iubirea nemţărimei
Nici un rău nu vă înţarcă.
Inzădar Alsasul, Posen,
Cu-a lor stare vă încarcă
Ochii voştri, să pricepeţi
Unde duce-a ţării barcă

Şi ce rău ne prorocește
A cobirei neagră țarcă.
Voi ne duceți spre peire,
Bismarqueuri de falsă marcă.
Escelența, Bezedeaua
Cu mândrie poartă steaua
Ce cu stimă i-a fost dată
C'a putut a fi licheaua
[. . . . . .]
Ci în loc de ștreangul care
Se cădea, i-au dat cordeaua
Căci nevasta-i pentru-o târlă
De cătane fu căţeaua;
Inzădar cu-a lor mândrie
Tu îngreuni canapeaua,
Crezi că lumea te admiră
Când colinzi în lung șoseaua;
Inzădar mai taie mutre
Serioase mascaraua,
Cu blazoane 'nchipuite
Ș'a împodobit cupeaua.
Știm ce-aramă este 'ntr'însul
Şi-i cunoaştem noi turaua.
'N-alte țări e-onoare mare
Decorația și steaua,
Dar ce merite-are dânsul
Escelența, Bezedeaua?
E o carte măsluită
Toată viața lui licheaua
Şi noi știm ce însemnează
De pe pieptu-i tinicheaua.

39. DORMIT-AM EU . . .

(cca 1873)

Dormit-am eu pe patul în care-ai fost dormit.
Ce visuri radioase prin mine-a rătăcit!
Cu ochi pe jumătate închiși dormeam ca dus.
Ce liniște mă prinse în caosu-i nespus.
In roşu întuneric părea că mor . . . părea
Că sufletu-mi e-o rană şi inima-mi o stea.
Treceau inregulare, nebune, fără şir
Icoanele pierdute ca 'ntr'un adânc delir.
Deodat' am deschis ochii şi te-am văzut pe tine:
Cum ştii tu, turturică, să linguşeşti de bine.

40. MEDICUL SĂRACILOR
(cca 1873)

Prin murii ulicioare 'ntunecate
Calci pospăind cu picioruşul tău.
Cu fruntea 'n cozi de aur adunate,
De jur în jur — cu grijă te-uiţi mereu
In toate părţile — a tale buze
Murmură lin ce tu socoţi a vrea
Şi-apoi dispari în porţile ursuze —
In vechea casă hrentuită-rea.

Să te urmăm pe scări mai putrezite
Pocnind sub paşii tăi atât de-uşori.
Tu le urci iute şi bătăi pripite
Iţi îmflă piepţii — stai adeseori —;
Acum deschisă-i uşa — tata 'n jeţu-i
Ochii şi 'ndreapt' sub verde cojoroc
Şi micu-ţi frate călăreşte băţu-i,
Iar mama ta cârpeşte la un roc.

Tu i-ai adus lui Ciulei o căciulă,
Tatei o gumă, mamei bumbăcel.
De-a ta privire casa nu-i sătulă,
Odor al casei vechi, copil frumos.
Nu vezi cum ochii toţi ţintesc la tine?
Tu scoţi timidă cu mâna-ţi parale
Din sacul tău — pui bani mărunţi, grămadă
Pe masă — preţul săptămânei tale.

Şi roşă eşti ca mărul, de mândrie.
Că mama-ţi netezeşte fruntea albă.
Eşti dragă tatei şi numiri o mie
Iţi dă Ciulei în cisme fără talpă.
Fii binecuvântată 'n vecinicie,
Tu, înger blond în arătare albă.

Dar colo sus în colţ de stradă,
Aduc doi oameni parc'o ladă.
O ladă nu-i — este o raclă.
N'urmează nime — nici o faclă
Şi nici un preot — lângă templu.
Ei trec cu grabă făr' exemplu.

Cine-a murit? — nu ştie nime.
E-un sinucid? — s'a stins în lume
Neplâns, necunoscut şi făr să ştii
Nici c'a trăit şi nici cine-i.

A fost un medic de sărmani.
Sărman el singur, plin de ani.
In chilioara lui retras
Da sfatul lui cu dulce glas.
Trăia din scris şi din tradus
Nimicuri ce erau în us. —
Când a murit, deşi om n'a fost
Cărui amic să nu-i fi fost
Şi totuşi nime n'a 'ntrebat
Cine la groapă fu cărat
Şi nu se mir', cum de nu-l văd
Mergând pe uliţe încet.
Li-a dispărut din ochi o zi
Din minte vecinic li peri.
Dar în palat cu cariatide
Stă în fereastă naltă, râde
Un medic gras şi pântecos
Cu o ţigară 'n botul gros.
Văzând sicriul de stejar
Mustaţa şi-o suceşte iar,
Flueră 'ncet pin dinţii săi:
Desigur nu-i bolnav de-ai mei.

Dar totuşi de departe văzând acest sicriu
L-urmează de departe un om cu ochiul viu,
La groapa lui ce-afară-i de cimitir şi porţi —
Căci ateist fu mortul. — E furul cel de morţi.

Câmpia incoloră de sară-i apăsată.
Curând l-acoperiră c'o mână de pământ.
Nici umbra-i nu-i în lume. Şi sufletul lui vânt
Şi ca şi când pe lume n'ar fi fost nici odată.

Ba chiar espus ca locul unde fu îngropat
Cu-acel al unui lotru să fie 'nconjurat,
Afar de cimitirul făcut pentru acei
Ce-au murit în credinţa, ce-o aveau popii lor.

Espus ca corpu-acela să fie chiar furat,
Lipsit de orice pază, de zid neapărat...
Şi 'ntr'adevăr o umbră se desemnă pe zid:
Cel ce urmă sicriu-i — e cerşitorul hâd.

E fur de morţi... Ş'aruncă el cârja de o parte,
Ochii din fund şi 'ntoarce, el ce trecea de orb,
Priveşte la mormântul cel galben, mâna-i arde,
Parcă trecu fiorul prin inima-i de corb.

Biet om care se ține cu mână beșicată
Și neagră, aspră, groasă, plină de bătături,
Care 'n lumina lunei fantastic se arată
In trențele-i curgânde și rezimat de muri.

Ăst om urît ce are atâta bucurie
Când ar vedé că arde o casă, piere-un om,
Ce milă îl pătrunse, de stă 'n nedumerire
Și clatină în vânturi cumplitul lui fantom.

Nu-i milă. De ce oare îi vine aminte-acuma
Ce-a fost? A 'nceput cariera fiind negustor de sclavi
Și sărăcind căzuse din treaptă 'n treaptă — numa
Un om îi scăpă gâtul de nodul unui laț.

Galerian pe fugă și osândit la moarte
Călcă 'ntr'o noapte-orașul cel mare și căzu
Pe strade d'osteneală, de foame — și pe soarte
El blestemă. — De ziduri s'apropiă, șezu.

Intinse mâna neagră la trecători, dar nime
Nu se uita la dânsul; cum lumea se trecu
Nepăsătoare . . . atuncia pierdut de-amărăciune
A vrut să se denunțe, să strige cine fù.

Pe strada pustiită un om trecu atuncea
Un om bătrân și dulce, cu straiul vechiu și ros.
Văzu chipul de jale mai mort de oboseală
Il ridică în brațu-i, ducându-l așa rufos,

Cum el erà la sine în casă fără grijă
Și făr să se rușine de un așa amic.
In mica-i zăhăstrie de toate-i purta grijă
Și în schimb el nu-i cere nici numele, nimic.
. . . . . .

Dar inimă își face, de groapă s'apropiă,
Cu mânile rânește mereu galbenul hleiu,
Puțin adâncă-i groapa, curând ajunge dânsul
Și scândura răsună sub pumnii lui cei grei —

Aha! . . . cu bucurie el trase la lumina
De lună tot sicriul . . . ridic'a lui capac
Și . . . și în loc s'atingă cu mâna lui impie
Cadavrul . . . fața-i cade pe pieptul lui . . .

El plânge . . . Hiena asta plânge
Şi mânile sărută . . . plângea ca un copil.
Apoi pune capacul la loc, la loc l'împinge
In groapa-i destinată, în pacinicu-i asil.

Şi cine-a văzut asta, acela 'nvidiază
Mormântul fără glorie a sărmanului bătrân.
Nici un mormânt de rege acest efect nu are,
Acesta este sensul virtuţii pe pământ.

Care mormânt de rege, ce mausoleu de piatră
Ce laur, ce avere pot s'aibă aşa onori [?]
Ăsta-i sensul virtuţii în astă lume atră,
Asta-i lumina, gloria şi mângâerea ei.

Şi cu tot palatu-i, cel cu cariatide,
Cu toată avuţia şi tronul cel lemnos,
O lacrimă de-aceasta n'a stoarce 'n veci în lume
Colegu-i pântecos.

41. ADUCÂND CÂNTĂRI MULŢIME

(cca 1874)

Aducând cântări mulţime
Şi mai bune şi mai rele,
Mă întreb cu îndoială
Cine caută la ele?

Cată cei ce noaptea, ziua,
Işi muncesc sărmana minte —
Plebea multe ştiutoare
Pentru pâne, pentru linte?

Sau cei ce păzesc cântarul
A dreptăţii, dragă Doamne,
Ce la domni sărută mâna
Ş'altceva încă la Doamne?

Sau acei care-şi pun osul
Carul statului de-l mişcă?
Ah, prea ştii mai dinainte
Tot ce-i doare şi ce-i pişcă.

Eu nu pot să le dau lefuri,
Nici onori, nici pensiune.
Nu-s în stare nici să judec
Merite pentru națiune.

Toți acei ce 'n astă lume
Vor ceva . . . mă lese 'n pace,
Eu nu voiu nimic, nimica,
De cât pace, pace, pace.

Și de-or trece pe-aste șiruri
Ochii cei cuminți de fată
Sau a junelui privire
De visare ingrecată,

De vor trece într'o viață
Doruri multe 'ndefinite:
Or privi sub flori albastre
Aste pagine citite

Și dureri scânteetoare
Și tablouri înfocate
Vor pătrunde tremurânde
Aste suflete curate.

Da, la voi se 'ndreaptă cartea-mi,
La voi inimi cu arîpe.
Ah! lăsați ca să vă ducă
Pe altă lume 'n două clipe.

42. CONFESIUNE
(cca 1874)

(Arătând un cran).

Aciea este lumea . . . de-o sfarăm — e sfărmată.
De sfărăm pe vecie acest idol de lut
Eterna pace 'ntinde imperiul ei mut
Și soarele pe ceruri se 'nchide ca o rană
Ce arde 'n universul bolnav de viață vană.
Și marea tace 'nceată; cântau strigoi; mișcare;
O noapte condensată, în veci neperitoare,
Ca noaptea din sicriuri, din groapă, din caverne —
Povestea liniștită a morții cei eterne . . .
Nu vezi că de și chipu-mi arat' a fi de ghiață
Un vis al meu căldura-i, lumina și viața?
V'am înșelat, nemernici, v'am închegat în vreme,

V'am aruncat în viaţă plecaţi sub anateme
Să vă urîţi din leagăn, să v'omorîţi în vain,
V'am semănat în spaţiu pe voi sămânţa Cain,
Să curăţ am vrut sânu-mi de tot ce-i crud, spurcat
Şi pentru voi anume creaiu al vieţii iad.
Şi să vă 'nşele vecinic l-am îmbrăcat frumos
Cu nopţi senine 'n stele, cu soare auros.
In sâmburii durerii eu pus-am fericire,
In vicii am pus miere şi în păcat zâmbire.
Tot ce-aspiraţi în lume toate-au acelaşi fine.
In mantie de rege m'am îmbrăcat pe mine
Şi de vă 'ntindeţi mâna dup' a mea umbra-avară
Las mantia să-mi cadă şi mă revedeţi iară.
Coroană, aur, glorii, cântare şi comori,
Istorie şi nume, iubire şi onori
Sunt basmele ce 'nconjur, râzânde, chipul meu:
Atingeţi-le numai şi veţi vedea că-s . . . eu.
Din frunzele istoriei mirosul meu v'atinge
[ ]
Am zugrăvit în ochi-ţi semănături de stele.
Moarte şi nemurire sunt numai umbre a mele.

Ca să vă 'nşel privirea am născocit eu timpul.
El vă arată iadul, imperiul, Olimpul
Şi cu mândrie poartă a veciniciei mască
Când mama lui e-o clipă, care când stă să-l nască
Il şi ucide. Totuşi, în clipa suspendată,
Dacă din noapte-eternă o fiinţă se arată
El vede cer şi stele, oceanul, universul;
El nu-mi zăreşte ochii, el nu-mi aude mersul
Ce-l sperie — trecutul — gigant cu visuri sumbre.
Viitorul gol, nimica şi umbra unei umbre.
A clipelor cadavre din cărţi el stă s'adune,
In petice de vreme cătând înţelepciune.
Ce înţeles au ele . . . ce este a lor fire?
Nimicnicie, umbră, miserie, peire.

Nu vrei s'asculţi de mine. — Nu ştii s'asculţi. — Mi-e milă.
Nu este dat ca omul cel muritor, în silă
Să poarte 'n a lui suflet confesia-mi cumplită,
Să ducă 'n piept durerea, — aceea ce menită
A fost ca să o poarte o omenire toată,
Prea grea pentru un om e . . . ea trebuie sfărmată
In mii bucăţi, ca astfel să o puteţi purta.
Nefericite — iată confesiunea mea.

43. PATRIA VIEŢII E NUMAI PRESENTUL
(cca 1874)

Patria vieţii e numai presentul.
Clipa de faţă numa 'n ea suntem,
Suntem în adevăr. — Iară trecutul
Şi viitorul numai o gândire-s.
In van împingeţi ce vi-i dinainte,
In van doriţi acelea ce-or venì.
Intoarceţi-vă 'n voi şi veţi cunoaşte
Că toate 'n lume, toate-s în present.
Tot ce au fost şi tot ce-a fi vreodată
Au fost, va fi numai pentrucă e.
Nu ştii că atingând pe-un singur om
I-atingi pe toţi?. Mulţimea e părere.
Spune la mii de inşi aceeaşi vorbă
Şi 'n mii ea atunci va trezi
Icoană-aceeaşi şi acelaşi simţ.
Un semn că toţi e 'n unul, unu 'n toţi.

44. EPIGRAMATICE
(cca 1874)

In somn nici Crŏsus nu-i bogat cu tot tronu-i regal.
Şi jumetà din viaţa lui cu Lazăr e egal.

*

Lungeşti prânzu-ţi pân în noapte, tot mănânci, mănânci dearândul,
Cin' te vede poate zice că cu dinţii-ţi sapi mormântul.

*

Vrei să fii Pallas Athena!
O, fetiţă, fii cu minte...
Tu ai pierde din frumseţe
Dar n'ai câştiga la minte.

*

E vinul de-azi mai rău ca cel de ieri, amicii mei —
Mai bun ca orice vin băut e cel pe care-l bei.

45. CÂND SE JUCA ELISA MÜLLER...
(cca 1874)

Pe genunchi-mi te-am purtat,
Ţi-am privit în faţă,
Ochi-mi ochi-ţi a căutat,
Gura-mi buza-ţi creaţă —
Şi m'am pus pe sărutat.
Cine mă învaţă?

Ca o mamă blând şi lin
Ce-un copil răsfaţă,
Mângâiat-ai fruntea mea
Şi m'ai strâns în braţă.
Ah, cât te iubesc de mult!
Cine mă învaţă?

Eu mă duc, te părăsesc —
Nu mă privi şuler,
La spectacol mă pornesc,
Stăi să-mi văd de guler.
In teatru românesc
Azi e *Elisa Müller*.

Un copil netrebnic sunt —
Spune-mi-o-apăsată.
Mi-ai legat acest cuvânt
De viaţa-mi toată,
Mi l-ai dat roşind, plângând
Când ai fost — ciudată.

Ah, surâde-mi înc' un pic
Şi nu-mi fii ursuză.
Căci cu degetul cel mic
Te ating pe buză.
Şi şopteşte-mi un nimic
Nimeni să n'auză.

Astăzi e Duminecă.
Pac! şi una bună.
Eu te las şi bine că
Mi te las nebună . . .
Trage-te de mânecă . . .
Ce ştii de-i minciună.

Nici nu ştii, o, turturé,
Ce-mi auz de-a bine.
Tu gândeşti cine ştii ce
Şi te uiţi la mine.
Ah, iubită mitité,
Cum te-ador pe tine.

Un nimic, un cuvinţel,
Spus după perdeauă,
E o piatră de inel,
E a nopţii neauă,
Arde-atât încât cu el
Aş aprinde-o steauă.

Ş'apoi taci ca nu cumva
Să audă-o floare
C'ai şoptit aşa ceva;
Din ascunzătoare
S'ar roşi — mai, mai aşa
Cum o oarecare.

Cum te uiţi aşa, năuc,
Şi 'n gândiri te 'nsinguri,
Eşti tu ziua lângă nuc,
Eşti tu noaptea 'n crânguri,
Să te iau şi să te duc,
Să fim numai singuri.

Ş'atunci n'om vorbi de fel:
Vorba este pleavă.
Când se iubesc doi astfel,
— Inimă bolnavă —
Atunci tac, tac cumineţel,
Noaptea în dumbravă.

46. DE-A NĂSCOCI NOUI IPOTEZE . . .

(cca 1874)

De-a născoci noui ipotese doi filosofi s'au dus
Ca să găsească ce căutau în aer gol — în sus.
Ast'o făcuse ei ades şi fără de balon,
Acuma însă depărtaţi de-a lumii mare svon
Pământu' ntreg li se părea un plan pestriţ departe.
Şi fericit unul din ei exclamă: frate, frate,
Mă simt acuma desfăcut, *de-asupra* noastră nime.
Celalt se uită supărat la goala adâncime:
Eu, zău, că nu — zise apoi —
Nu văd pe nime nici *sub* noi.

47. SCRISORI DIN CORDUN

(cca 1874)

Sună pietricică 'n vale,
Cine-a pus ţara la cale
Şi acum la bătrâneţe
S'a întins pe criticale?

Ţi-am citit cu indulgenţă
Şi cu-amor eu criticaua
O hazlie-impertinenţă,
Bat-o poarca, mânce-o caua.

Zice Darwin după tine
Cumcă omul e-o maimuță —
Simt humorul de gorille
Când desmiard'o pisicuță.

Pisicuță criticoasă
Ce îți speli curata labă
Și-ți întorci dulce mustața,
Fii de treabă, fii de treabă.

Nu se scuipă-așa în oameni,
Nu se mâncă astfel linte.
Fă politică, iubito,
Fii cuminte, fii cuminte!

Acolo vei puté spune
Tot ce vrei — căci ș'așa nime
Nici te-aude, nici te crede,
O sublime, o sublime.

Nu se trec la noi potcoave
Dela iepe de mult moarte —
Pune-te de 'nvață dragă:
Nu știi carte, nu știi carte.

48. LUNA ESE DINTRE CODRI

(cca 1874)

Luna ese dintre codri.
Noaptea toată stă s'o vadă.
Zugrăvește umbre negre
Pe lințolii de zăpadă.

Și mereu ea le lungește
Și suind în cer le mută,
Parcă fața-i cuvioaă
E cu ceară învăscută.

Ce gândește? — numai norii
Lin se'mbină, se desbină
Ca fășii de gaz albastru
Ca și aburi cu lumină.

Lin pin iarbă scotocește
Apa 'n prund și 'n pietricele.
Florile surând în taină,
Oare ce-or surâde ele?

Şi-s] cu neguri îmbrăcate
Lac, dumbravă şi pădure.
Stele palid tremurânde
Ard pin negurile sure.

Lumea 'n rouă e scăldată,
Lucioli pe lacuri sboară.
Luna umbrei, umbra lunei
Se amestec, se 'nfăşoară.

Lunecând pe ceruri, norii
Negri-acopăr tot seninul.
Se sting una după alta
Şi icoana şi suspinul.

Infăşat în întuneric
Eu nu văd, nu aud şoapte.
Ah, mă simt atât de singur!
Este noapte, noapte, noapte.

49. TRADUCERI ŞI ADAPTĂRI
(cca 1874)

Dulce cu corp de omăt înnecat în păru-i de aur,
Venera zace murind — cine o va moşteni?
Ah, în două părţi d'opotrivă 'mpărţi bogăţia-i —
Ţie: frumseţe ş'amor; mie: durere şi dor.

*

Ce cumplit este amorul, deşi dulce aparent.
Un tiran, care nu varsă decât sânge innocent.

*

Pallas — în Lacedemon văzu pe Venera armată:
Aide acum să luptăm, judice Paride-acum.
Venerea însă răspunse: armată mă 'nfrunţi temerară?
Eu, pe când te-am învins, ştii cumcă goală eram.

*

— Cum poţi s'omori un Colibri, diamant frumos de aer?
Nu e frumos şi strălucit, n'ai milă de-a lui vaier?
— De ce mai flutură şi el sclipind o aripă luxoasă?
Natura mea, amicul meu, e ternă*, serioasă.

*

Anii fug — cu ei viaţa — cu ea totul.
Azi suntem, iară mâne cinis et umbra:
Să 'ncununăm a plăcerilor dulci trecătoare
Cupă de aur.

*

Cine-a făcut din trestii mai întâi şi 'ntâi un fluer
Şi a săpat întâiul verset într'o coajă de copac,
De pe umbră pe părete zugrăvi întâia oară
O icoană. Nu; amorul nu mai e atât de grabnic
Iară mintea e înceată.

50. PEISAJ
(cca 1874)

Pe când soarele deschide porţi de aur peste stanuri,
Intr'o scenă infinită se deschid păduri şi lanuri.
Noaptea verde-a frunzărimei pietre scumpe o 'mpodoabă
Ce se scutur tremurânde peste florile din iarbă.
Trandafiri s'aprind ca jarul, răsfoiţi în răsărit,
Glasuri mii înviosază codrul umed şi iubit.

In poiana tăinuită blânde sboară dungi de lună
Când departe 'n munţi şi codri duios buciumul răsună.
Pe-a lor lume ridicată peste nouri se deschide
Cartea cerului albastru cu mari litere aurite,
Iară munţii nalţi şi negri, înţelepţi de bătrâneţe,
Ridic fruntea lor de piatră şi încep ca s'o înveţe.

51. FELICITARE LUI SAMSON BODNĂRESCU
(1876)

N'am ştiut cumcă în ziua
Douăzeci şi şapte Iuni,
Işi serbeaz' aniversarea
Toţi voinicii şi Sămsunii.

In biserică asemeni
Cât îmblai pela icoane,
N'am văzut pe sfântul Sîmson
Pré iubitule Samsoane.

Şi aflând de-aşa minune
Eu scriseiu aceste şire,
Dorind multă sănătate
Viaţă lungă şi sporire.

Şi spre semn caracudistic
Iţi trimit această cartă,
Iar tu spune printr'un distic *)
Cum că cei absenţi se iartă.

M. E.

*) Soll heissen « Dystichon ».

52. UN LUCEAFĂR . . .
(1876)

Un luceafăr, un luceafăr înzestrat cu mii de raze
In vĭaţa-mi de 'ntuneric a făcut ca să se vază.
Eu privind acea lumină ca din visuri mă deştept
Şi cu braţele-amândouă cătră dânsa mă îndrept.
Ca o zână din poveste ea e naltă şi uşoară,
E subţire şi gingaşă şi din ochi revarsă pară,
Iar la faţă e bălae, părul galben cade 'n creţ,
Trandafiri pe faţă are şi cu zâmbetul isteţ.

53. POET
(1876)

Să tot torni la rime rele
Cu dactile în galopuri,
Cu gândiri nemistuite
Să negreşti mai multe topuri;

Şi când vezi vre o femee
Să te 'nchini pân' la pământ
Şi de-a sta ca să-ţi vorbească
Să înghiţi orice cuvânt;

Nespălat, neras să umbli,
Şi rufos şi deşuchet —
Toate-acestea împreună
Te arat' a fi poet.

54. DEMOCRAŢIA
(1876)

Δεμοῦκρατεία . . . monstrule vorbareţ,
Cu mii de limbi d'invidie mişcate,
Nebunii las' în gura ta să cate
Şi să te poarte cel meşteşugareţ.

Căci cel mai lins cu vorbe afectate[-i]
Şi cel mai rău şi cel mai pismătareţ.
Şi-i proclama de mare cu strigare-ţi
Pe orice negustor de vorbe late.

Dar e firesc . . . destul şi prea destul ţi-i
Acele mofturi scrise 'n mii de coale
Prin care răii pun la cale *mulţii*.

Şi ţi-ar plăcea s'amestici tot cu-a tale,
Să vezi pe regi că-i judecă desculţii
Şi cei cuminţi vorbind cu-a tale oale.

55. DE CE ÎN AL MEU SUFLET
(1876)

De ce în al meu suflet
De ani eu moartea port,
De ce mi-e vorba sacă,
De ce mi-e ochiul mort?

De ce pustiu mi-e capul
Viaţa într'un fel?
Şi tu . . . tu eşti aceea
Ce mă întrebi astfel?

56. CU-AMÂNDOUĂ MÂNILE . . .
(1876)

Cu-amândouă mânile
Inima o ţii
Şi îi simţi bătăile
Repezi, dulci şi vii.

Ochii 'n timp* se sperie
Şi revarsă foc.
Ai visat vrodată tu
Astfel de noroc?

Un noroc asemenea
Blând şi dureros!
Tu iubeşti, copila mea,
Fără chiar să ştii.

57. ŞI DACĂ DE CU ZIUĂ . . .
(cca 1876)

Şi dacă de cu ziuă se 'ntâmplă să te văz
De sigur că la noapte un teiu o să visez,
Iar dacă peste ziuă eu întâlnesc un teiu
In somnu-mi toată noaptea te uiţi în ochii mei.

58. CÂND ÎMI ZÂMBEȘTI, PĂMÂNTUL ÎMI ZÂMBEȘTE
(cca 1876)

Și de trăește, râde, plânge, moare,
Nici îl cunosc, nici am de el v'un baiu,
Nici el de mine . . . Astfel tu, o floare,
Nici zâmbet, vorbă, nici privire n'ai
Tu pentru mine . . . Nu, chiar nu? Ce-ades
Spun unii lumea c'are înțeles.

Ăst înțeles să-l aibă comedia?
Cel ce iubește și[-i] rănit de moarte
Să aibă chinul, dorul, nebunia,
În a lui suflet demonul să-l poarte?
Iar cel deșert, acel care-și îmbie
Croitu-i corp — de tine s'aibă parte?
Frisorul, croitor, cismar lucrară
La el cu toții — mergi de îl adoră.

Când vântul palid, rază, lună, lacul,
Când vântu 'n cântec strecurat prin ramuri,
Când ora încântată e-un oracul
Pătrunde-adânc durerea . . .~

Când îmi zâmbești, pământul îmi zâmbește
Și cerul tot cu stele se îmbracă.
Și nu zâmbești . . . nu vrei . . . nu înflorește
A gurii tale roză ca să-mi placă,
Sărac rămân de-un dulce zâmbet . . . crește
Mai mult durerea 'n inima-mi săracă.
Surâde lumei, cei nepăsătoare . . .
Ce-ți pasă c'unu 'n ea de tine, moare?

Ce-ți pasă cum că 'n astă lume toată,
Ce rece trece căutându-și bunul,
A ta privire e rearuncată
C'un zâmbet luciu, ce-l înghiață pe-unul . . .
Că o ființă numai [i-]atârnată
De-a ta privire — și un suflet — unul —?
Ce-ți pasă ție? Cu priviri streine
Ca toată lumea treci pe lângă mine.

59. E CEASUL CEL DE TAINĂ
(cca 1876)

E ceasul cel de taină, în care-inelul sorții
Unește-al vieții capăt cu începutul morții:
Sub piedica aceasta bătrânii mor în pace
Și se concep copiii acei ce se vor face;
Cei însurați de sigur aceia că vor naște;
Pe cel făr' de soție iubirea îl va paște.

60. EU TE-AM ȚINUT PE PIEPTU-MI . . .
(1876)

Eu te-am ținut pe pieptu-mi, iubita mea copilă,
Și capul tău cel tânăr cu mânile-am ținut,
Dacă voiam guriță să-mi iau cu de a sila
Când ochii tăi albastri voiam ca să-i sărut.

Tu, suflet îndărătnic, cu ochii mari sălbateci,
Cu glas așa de dulce, cu graiu atât de drept,
Mai ții tu minte, oare, de noi cei singurateci,
Când eu țineam ferice mânuța ta la piept?

O tu! a tinereții icoană fericită,
Cu ochii dulci ca cerul, adânci și mângâioși,
Te-ai dus — și nici o urmă în lume nu-i iubită —
Ah, unde sunt anume, ah, anii cei frumoși?

A vieții mele carte e scrisă în durere,
Curând s'a stinge viața-mi, curând s'a fi închis,
Dar părăsit de lume, gândi-voiu cu plăcere,
La tine, ah, la tine — perită ca un vis.

61. LUMEA ÎMI PĂREA O CIFRĂ . . .
(cca 1876)

Lumea îmi părea o cifră, oamenii îmi păreau morți,
Măști, ce râd după comandă, cari es de după porți
Și dispar — păpuși măiestre, ce că sunt nici că nu știu
Și 'ntr'o lume de cadavre căutam un suflet viu;
Mă sbăteam dorind vĭață, cu ce sete eu cătam
Precum cel ce se înnecă se acață de-orice ram.
Dibuit-am în științe, în maxime, 'n poezie,
Dară toate îmi părură sură, stearpă teorie.
N'aveam scop în astă lume, nici aveam ce să trăiesc
Până când . . . blestăm momentul!, pân' ce-a fost să te 'ntâlnesc.

Oare sunt eu tot acelaşi? Singur nu mai mă 'nţeleg:
De clipirea genei tale putui viaţa să mi-o leg.
Eram mândru — înjosirea, ba sclavia mă înveţi:
Mă disprețuesc pe mine... ce mai are astăzi preţ?
Imi părea că împăraţii sunt pe lume un nimic
Căci ei nu ţineau în mână degetul tău dulce, mic,
Incepusem s'am în lume cevà ce plătea mai mult
De cât lumea, de cât totul ce putusem să ascult;
Mă miram, cum de pierdusem ochii pentru tot ce fu?
Toate existau sub soare, pentrucă exişti şi tu.

62. BOLNAV IN AL MEU SUFLET...
(cca 1876)

Bolnav în al meu suflet, în inimă bolnav,
Cu mintea depravată şi geniul trândav,
Inchin a mea viaţă la scârbă şi 'ntristare
Şi-mi târîi printre anii-mi nefasta arătare,
— Prea slab pentru-a fi mare, prea mândru spre-a fi mic —
Viaţa-mi, cum o duce tot omul de nimic.
Născut făr' de-a mea vină, trăind făr' mai s'o ştiu,
Nu merg cum merg alţi oameni, nu-mi pasă de-unde viu,
Suppus doar, ca nealţii, la suferinţe grele
Unesc cu ele ştirea nimicniciei mele.
Sfânt n'am nimic, în bine nu cred şi nici în rău.
Viaţa mea aceasta nici vreu şi nici n'o vreu:
Nepăsător la toate, de lume apostat,
A vieţii osteneală o simt şi n'o combat.
Aş râde doar de viaţă, disprețuind-o toată,
Muncind cu mii de chinuri suflarea ei spurcată,
Muncind în mine însu-mi voinţa 'n orice nerv,
Peirea cea eternă din mine să o serv.
Dar vai! nici siguranţa n'o am că mor pe veci. —
Şi dacă oare-a morţii mâni palide şi reci
In loc să sferme vecinic a vieţii mele normă
Ar pune al meu suflet sărman în altă formă?
Dacă a mea durere, un vecinic Ahasver,
La sorţi va fi pus iarăşi, de către lumi din cer,
Ca cu acelaş suflet din nou să reapară
Migraţiei eterne unealtă de ocară?
Nimic, nimic n'ajută — şi nu-i nicio scăpare.
Din astă lume-eternă, ce trecătoare pare,
Gonit în timpi şi spaţii, trecând din formă 'n formă,
Eternă fulgerare cu inima diformă,
De evi trecuţi fiinţa-mi o simt adânc rănită,

Pustiu-alergătoare, cumplit de ostenită...
Ș'acum din nou în evu-mi, lui Sisif cruda stâncă
Spre culmea morții mele ridic ș'ast'dată încă.
Ș'ast'dată? Cine-mi spune că-i cea din urmă oară?

63. O CHILIA MEA SĂRMANĂ...
(cca 1876)

O, chilia mea sărmană,
Cu negritul, tristul zid,
Dacă n'ați fi voi în lume
Aș fi stat să mă ucid.

Dar voi, cei ce-ați fost [de față]
Când vărsam lacrimi fierbinți
Triști pereți, negriți de vreme,
Voi acuma sunteți sfinți.

Sfinți, căci ce-i mai sfânt în lume,
De cât când o dulce gură
Iți șoptește vorba tristă
Că 'n sfârșit și ea se 'ndură.

64. CATRENE
(cca 1876)

Când te pierzi în valul vieții
Trist la țărm doar eu rămân:
Brațe fără de nădejde, —
Navă fără de stăpân.

*

Cum se turbură izvorul
Când din el drumețul bea,
Astfel mă 'nfioară dorul
Când răsari în calea mea.

*

Tu ești aerul, eu harpa,
Care tremură în vânt,
Tu te miști, eu mă cutremur
Cu tot sufletul în cânt.

*

Eu sunt trubadurul. Lira
Este sufletul din tine,
Am să cânt din al tău suflet
Să fac lumea să suspine.

65. DIN ILIADA
(cca 1877)

Cântă-ne, zână a lui Ahil Peleidul mânie,
Carea cumplită făcù Aheilor jale nespusă,
Suflete mii viteze de fii de eroi în Aii
Au trimis, pe ei înșii de pradă la câni lăsându-i
Și la paseri. Astfel se 'mplini a lui Zeus voință
Din acea zi când cearta făcu desbinare amară
Intre mult divinul Achil și fiul lui Atreu,
Agamemnon, al neamului tot și al regilor rege.
Care din zei ațâță al desbinului foc între dânșii?
Fiul Latonei și al lui Zeus, mânios pe rege,
El a trimis pierzătoare boli și moarte prin gloate,
Pentrucă Atreidul mustrase pe preotul Chrise
Când acesta veni la Achaici mândre corăbii
Ca să-și răscumpere fiic' aducând prețioasele daruri
Și cu laurul nemuritorului Phoibos Apolon
Incunjură toiagul de aur. Tare rugă el
Și pre Achei, dar mai cu seamă pe cei doi
Frați Atreizi, ce erau căpetenii ai limbilor toate.

66. DIN ODISSEIA
(cca 1877)

Spune-ne, muză divină, de mult iscusitul bărbat, ce
Lung rătăci după ce-au dărâmat Troada cea sfântă.
Multe cetăți de oameni văzu și datini deprinse,
Multe 'n inima lui supărări pe mare avut-au,
Chibzuind pentru sufletul lui, a lor săi înturnare.
Dar pe tovarăși el nu mântui cu toată-a lui grijă.
Singuri ei gătiră peirea prin fără de lege,
Căci, nebuni, ei boii-au tăiet luminosului fiu al
Lui Hyperion, în cât le luă a 'ntoarcerii ziuă —
De aste vorbește-ne asemeni puțin a Cronidului fiică.
Toți cei lalți precât de peire-au scăpat, pre a casă
Ei erau, mântuiți de răsboaie și de apele mării.
Numai pre el, doritul de patrie și de soție
Nimfa măreață-l oprea, minunata zână Calipso 'n
Peștera cea boltită, râvnind de bărbat ca să-l aibă.
In rotitoarea plinire de vremuri trecut-au un an azi,
De când zeii 'ntoarcerea 'n țară îi rânduise
In Itaka și tot de nevoie el mântuit nu-i
La iubiții lui. Toți zeii-l plâng. Poseidaon
Singur ține mânie într'una el lui Odisseus,
Celui de-o samă cu zeii, nainte de-a ajunge în țară-i.

6. PRESCURTARE DIN ODISSEIA
(cca 1877)

Spune-ne, muză divină, de mult iscusitul bărbat, cum
Lung rătăci, după ce-au căzut cetatea lui Lascar.
Multe oraşe de oameni văzu şi datini deprins-au,
Şi supărări în inima lui prea multe avut-au,
Chibzuind să-şi mântue sufletul şi caracuda.
Dar caracuda el n'o mântui cu toată silinţa,
Singură ea-şi gătise peirea prin fără de lege,
Căci ea nebuna tăiase asemeni cârduri de belferi
Incât Zeii, ei le-au luat a bugetului ziuă.
De aste vesteşte-ne asemeni puţin a Cronidului fiică!
Mulţi din cei lalţi sunt pe a casă scăpaţi de peire.
Iarăşi în nalta-i Curte intră vestitul Teodor
Unde ş'acuma el judecă neamul a celor cu pricini
Şi de cu vreme mână la sigur loc Maurojeni
Turmele lui cu lână de aur în bruma din Londra.
Boëros cel viclean, cu stele prea 'mpodobitul,
Impăcătorul de neamuri Carpos şi mulţi din Acheii
Cei cu glesnele repezi sunt mântuiţi de nevoie.

Numai pre el, doritul de linişte, vor să-l reţină
Misailă Kiklopul cel crunt din neamul lui Nuhăm,
Peştera cea boltită din Văcăreşti pregătindu-i.
In rotitoarea plinire de vremi trei ani se trecură,
Totuşi el de mânia Kiklopului pace nu are.
Două popoare întregi, Iasieni cu semitice nasuri,
Bucureşteni, compuşi din Bulgari cu mintea isteaţă
Il urmăresc pe-Odisseu, pe omul de-o samă cu zeii,
Doar ar puté să-l prindă, să-l pună în civica gardă
Ba 'n răsboiu l-ar mână să se bată cu Başibuzucii . . .

Iată-l azi de cetăţile vechi aproape - Odysseus,
Unde-l primeşte divinul porcar iscusitul Ve Pogoros.
Jur împrejur stă turma frumoasă culcată pe iarbă.
Iată vierul cu c. . . . mari, plodiciosul Naumos,
La 'ngrăşare e pus porculeţul mărunt Io-Spacco
Ca să fie trimis peţitorilor Penelopeii.
Toate le spune pe rând divinul porcar Ve Pogoros
Spre-a onora pre oaspete taie mai iute purcelul
Cel mai grăsuţ, cu carnea mai dulce, numit «Dospinelos».
Vai, pe altu-aş tăié au zis porcarul Pogoros
Dacă aici în Ithaca cea 'ncunjurată de valuri
Ar stăpâni stăpânul de-altdată divinul Odisseus;
Zeii singuri ştiu dacă el mai este 'n vïaţă.
Belferii azi peţesc pe mândra Penelopeia,

Zi cu zi eu lor trimet din grasa mea turmă
Căci stăpâni s'au făcut de spăriat scurmătorilor mascuri . . .
Pe Samsonachi-l tăiară întâiu, în urmă pe Mihail,
Au tăiat pe vĭerul cu c. . . . late Naumos.

68. CÂNTEC CARACUDESC
(cca 1877)

Era odat — abia-i un an —
Când Tit era puternic,
Şi Vau, Vau, Vau, cel şarlatan
Era smerit, cucernic.
Dar, ah! acum — sărmanul Tit! —
La Văcăreşti el e menit,
O! jerum, jerum, jerum,
O! quae mutatio rerum!

Şi-atunci când mare Tit era,
Slăvita caracudă
La Trei-Sfetite conăcea,
Lipsită de-orice trudă.
Sărmana Caracudă-acum
Cu traista caliceşte 'n drum.
O! jerum, jerum, jerum,
O! quae mutatio rerum!

Porunca de surghiun ş'aman
Samson nu vra s'asculte,
Dar iată vine Petrovan
Din Bolgrad cu insulte;
Şi lui Samson i-a zis: sictir!
Căci eu am fost sub Tit martir.
O! jerum, jerum, jerum,
O! quae mutatio rerum!

Iar Bodnarachi desperat
Luat-a traista 'n spete
Şi 'n lumea larg' a alergat
Pân' a dat de Sirete,
Dar pentru el loc de popas
In lumea asta n'a rămas.
O! jerum, jerum, jerum,
O! quae mutatio rerum!

Ca jidovul rătăcitor,
A dat de mii de chinuri
Şi pe la Chiţ alergător
Cu lirice suspinuri;
Dar vai de el cum au rămas!
Vau, Vau şi Chiţ şi toţi l-au ras.
O! jerum, jerum, jerum,
O! quae mutatio rerum!

Atunci Samson în jamantan
La Iaşi se 'ntoarse iară,
Să-şi facă traiul cel sărman
Cu vai şi cu ocară.
Şi iată lucru neauzit,
El într'o zi ce ne-a grăit!
O! jerum, jerum, jerum,
O! quae mutatio rerum!

« Cei de pe urmă pantaloni
« I-am dusu-i la răcoare
« Şi-mi zise Iţic Salomon,
« Că-s rupţi între picioare,
« Dar eu i-am declarat formal
« Că asta-i lucru natural.
« O! jerum, jerum, jerum,
« O! quae mutatio rerum!»

69. MI-AM ZIDIT MONUMENT...

— Horaţiu —

(cca 1877)

Mi-am zidit monument, de cât acel de fier
Mult mai trainic şi nalt ca piramizi cereşti;
Ploaea nu-l va mânca, nici Aquilonul slab,
Nici al anilor şir, vremile cari fug.

Nu de tot voiu muri, partea mai bună a mea
Va scăpa de mormânt...

70. CARACUDA IN RĂZBOIU
(cca 1877)

Deci eu voiu propune
Ca o legiune
Caracuda toată să formăm —
[. . . . .]
[. . . . .]
[. . . . .]

Căci de incalare
Şi de jale mare
Trebui să ni treacă orice chef.
Oştiri să compunem,
Pe Dospin să-l punem
Să ni fie general en şef.

El e mai cuminte,
Intrepid prudinte,
El ne va conduce în ţăsboiu.
Să jurăm pe cruce
Că unde ne-a duce
L-om urma în luptă mândri, noi.

Micul Zaharie,
Crudul Pompilie
Şi Castan ce-a pus pe Moltke sub picior,
Mintea să şi-o pue
Şi să constitue
Şi să constitue stat major.

71. GERMANU-I FOARTE TACTICOS
— Hoffmann von Fallersleben —
(cca 1878)

Neamţul cercetează lucrul tacticos pe dos, pe faţă.
La surtuc de are pată el chemia o învaţă.
Ani întregi mereu citeşte spre a şti cum se cuvine,
Cu ce chip, din cit şi lână iese petele mai bine.
Dar când ştie toate celea,—cu ce scop le ştie toate?—
Când surtucul cu pricina e o sdreanţă fără coate!

72. VRE O SGÂȚIE DE FATĂ
(cca 1878)

Vre o sgâtie de fată
Cărei gura nu-i mai tace,
Ca stigleți 'ntoarce capul
Când încolo, când încoace.

Sau o alta visătoare
Care lină și măreață
Are 'n ochi-i întuneric
Și mândrie are 'n față;

Sau mai mici și mai plinuțe,
Sau mai svelte și mai slabe,
Toate peste-un sfert de secol,
Vai! vor fi aproape babe.

Și zâmbesc atât de dulce
Ca și când ar fi de-apururi!
Toate grațiile de astăzi
Or să fie atunci cusururi.

73. LUMINEZE STELELE . . .
(cca 1878)

Lumineze stelele,
Plângă râurelele,
Nori 'n cer călătorească,
Neamurile 'mbătrânească
Și pădurile să crească —
Numai eu voiu rămânea,
Gândurile la o stea,
Ce au fost odat' a mea:
Căci a fost și nu mai este.

Dulce gură de poveste,
Ziua cine mi-o zâmbi,
Noaptea cine-o povesti?

74. IN OCHII TĂI CITISEM . . .
(cca 1878)

In ochii tăi citisem iubire din adins
Şi 'n calea vremii steaua mea
O clipă s'au aprins.

Apoi ca foi uscate, văsduhul coperind,
Văzuiu nădejdi şi fericiri
Naintea mea pierind.

Dup'acea dulce clipă, ce-atâta mă uimea,
Nainte chiar de-a răsări
Se stinse steaua mea.

75. E FOARTE RĂU DIN PARTE-ŢI
(cca 1878)

E foarte rău din parte-ţi —
Ai zis şi ai surâs
Şi'o lacrimă — ferice —
Din ochi-ţi s'au desprins.

E foarte rău din parte-mi —
In mine-am zis şi eu,
Deşi în toată treaba
Eu nu găseam nici un rău.

E foarte greu a decide
De-i rău or bine de-i,
Dacă din doi ce suntem
Ne-am face de-odată trei .

76. STRIGĂTURI
(1876-1878)

I

Eu pe pieptul tău culc capul
Şi mă uit la tine 'n faţă,
Ca copilul ce se uită
L'ale maicii sale braţe.

*

Ca miresele să îmble ori să calce ca pe piuă.

*

Chiar sărac, de ai drăguță
Ai mulțimi de daraveri,
Căci primești și dai simbrie
In necazuri și plăceri.

*

Că amorul e zădarnic
Nu vei ști numai decât,
Ci atunci numai, copile,
Când de el te-i fi topit.

*

Ce-mi scoți ochii cu mândria
Și-mi vorbești că o să-mi treacă —
Fie omul cât de mândru
Tot la dragoste se pleacă.

*

Unde dragostea domnește
Ia greșelele 'n mimic,
Căci prin certele omenimii
E ca ramul de finic.

Știu eu dacă ții la mine?
Dacă tu nu mă înșeli?
Căci pe buze-s scrise numai
A iubirei învoieli.

*

Oricât fii nenorocită
Tot cu dragostea te iei —
Orcum simtă*-o bărbatul,
Indoită-i la femei.

*

Căci la dragoste de cade
Tare mult s'au îmblânzit *.

*

Limba 'n gură ți se moaie
Pe când dragostea vorbește.

*

Ah, mai bine să mă 'nșele
Chiar de zece ori amorul,
Decât nenșelat de dânsul
Nici să-l știu și să-i duc dorul.

*

Mai scăpare-am cu viața
Din al dragostei războiu
Cu dulceața-i nesfârșită,
De nu ne-am lupta în noi?

*

Tolba dragostei de aur,
Dar săgeata-i otrăvită.

II

Şi la poala hainei tale
E adânc de altă floare.

*

Haine noi cari la împlet
Lin de trupu-ţi se lipesc
Şi arată cu-a lor cute
Boiul tău împărătesc.

*

Şi te mlădii cu mult farmec
Intre creţi 'mbrăcămintii:
Ştii că toată eşti frumoasă
Şi că eşti răpirea minţii.

*

Haina ta cea minunată
Nu-i în stative ţesută,
Căci uşoară-i ca de neguri
Şi te mişti ca şi o ciută.

*

Pedepsit-au mâna inul
Pânză fină ca să ţeasă,
Cât tu pari a fi mai goală
Căci uşoară-i ş'arătoasă.

*

Şi albastre fine torturi
— Străveziile mătăsuri —
Cât cu-a ta privire fină
Umbra tu abia le măsuri.

*

Oh, cum este de ciudată,
Linguşită, desmierdată.

*

Nici prea mare, nici prea mică,
Dar crescută subţirică,
Nimeni n'ar putea să zică
Că nu-i coz de frumuşică.

Are haine-alesăţele
Şi podoabe de inele,
Multe fie, puţintele,
Tot îi stă bine cu ele.

*

Dulce mângâiere-mi fuse
Dar la rău mă mai aduse.

*

Blestemat să fie locul
Unde mi s'au aprins focul.

*

Căci un cântec cât de mândru
Ce cu glasul se 'mpreună —
El din gură de femee
Inzecit de dulce sună.

*

Cântec de zori
Deşteptarea plăcerilor,
Cântec de dor
Amorţirea durerilor.

*

Iar cântecul de dor
Ţi-aduce somn uşor.

*

Cântecele mai mult aprind
Durerile din dragoste
Când făr' de veste te cuprind.

*

Până ieri cu fetele
Astăzi cu nevestele.

*

Cel ce cântă se desmiardă şi pe el şi pe ceilalţi.

77. MINTE ŞI INIMĂ
(cca 1879)

I

— Ce priveşti în jos smerită,
Că te mânii te prefaci,
Când îţi zic că el îţi place
Şi că tu de mult îi placi.

Voi jucaţi în comedie
Rolul vostru de 'nţelept,
Dar de ce unul la altul
Vă uitaţi atât de drept?

De ce, când pe neaşteptate
El soseşte uneori,
Rumenirea face locul
Unei gingaşe palori;

Şi priveşti cu ochi nesiguri,
Sânul creşte făr' să vrei?
Dar vă stingeţi după-olaltă . . .
Comedie, dragii mei . . .

Parcă-l văd cum vine ice,
Şede 'n veci pe-acelaş jĕţ
Şi la tine îşi îndreaptă
Ochii negri şi şirĕţi.

Şi când credeţi cumcă nime
Dimprejur nu vă ia sama,
Numa-atunci vă daţi în petic
Şi vă arătaţi arama.

Eu vă văd de pe sub gene:
Ochi 'n ochi priviţi fierbinte
Şi de dragi unul altuia
Conversaţi fără cuvinte.

Cine nu v'ar şti, copilă,
Da, v'ar crede neam de sfinţi.
Şi să staţi numai l'atâta . . .
Bine? Sunteţi voi cuminţi?

— Taci mătuşă, tu mă superi,
De-i vorbi mai mult eu fug.
Ce se pare că-i iubire
Nu-i decât prieteşug.

— De prieteni, se 'nţelege,
Vă 'nşelaţi cu mult sistem.
Şi de dânsul nu pe-atâta,
Dar de tine mai mă tem.

Pân' acum pornirea voastră
Aţi ştiut să o mascaţi
Şi în sufletele voastre
Cu durere vă iubeaţi.

Promiţând unul altuia
Cumcă nu veţi mai iubi,
Voi gândeaţi c'o să rămâe
Astfel până veţi muri.

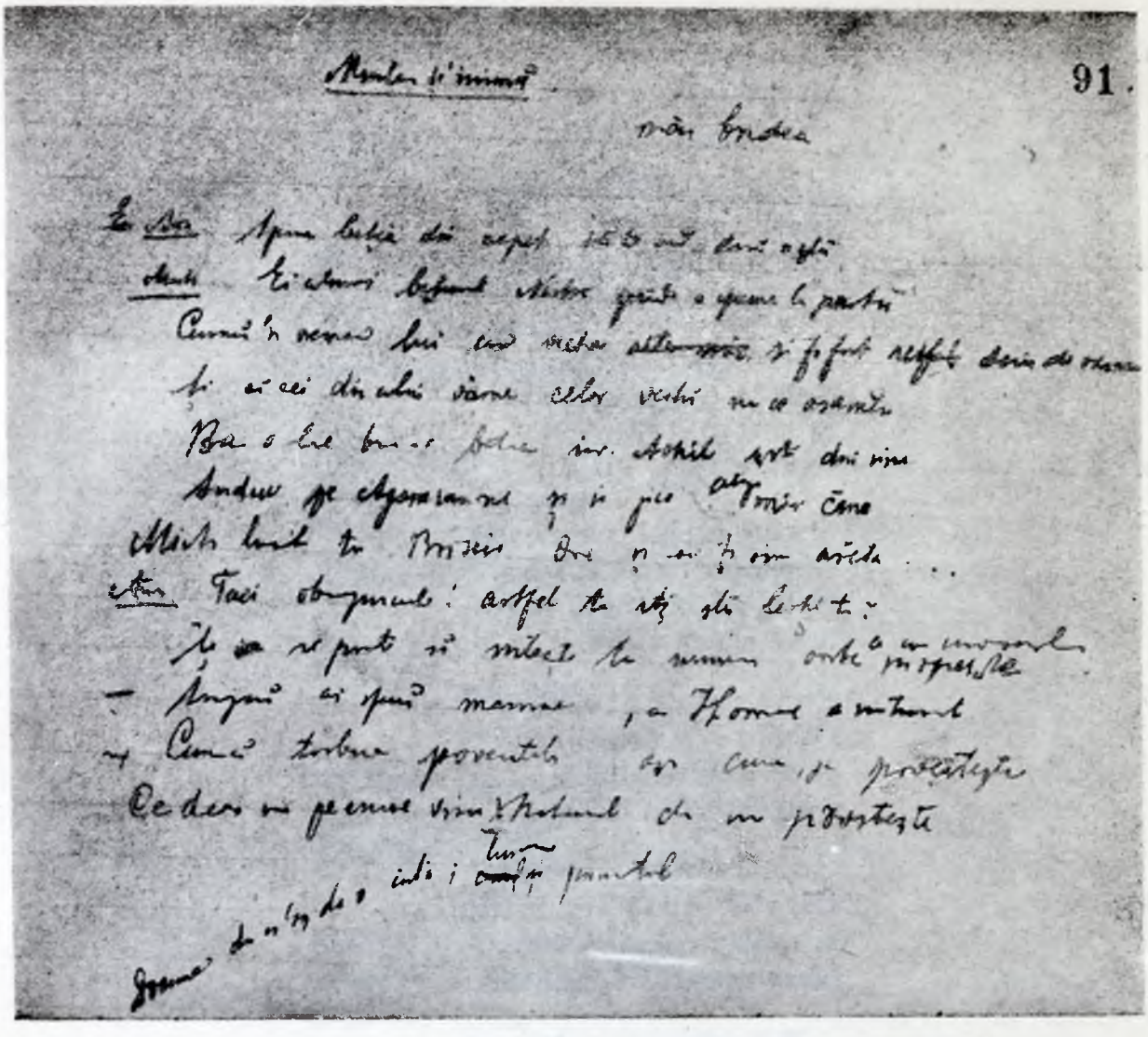

Manuscrisele Academiei R.P.R. MINTE ŞI INIMĂ 2306, 91 (32,3 cm. × 20 cm.)

Şi 'n această mângâere,
De pe-o zi pe alta, voi
Trăgăniţi o fericire
Dureroasă, amândoi.

Fiind siguri unul de-altul,
Să promiteţi fù uşor
Cumcă nu o să mai faceţi
Alianţe de amor.

Dară azi pui capăt tragic
Astei stranie poveşti . . .
— Doamne, Doamne, mătuşico,
Nu ţi-i greu să mai vorbeşti?

— Nu mi-i greu, căci eşti în stare
Să sfărâmi ca un . . . copil
Jucăria 'ncântătoare
A frumosului idil.

Când vă văd mergând alături
Vă zâmbiţi şi vă privesc
Şi când credeţi câte spuneţi
Eu fac haz şi 'ntineresc.

Voi gurmanzi ai drăgostirii,
Cu reţeta cea mai bună
Invăliţi amoru 'n vorbe,
Clevetindu-l împreună.

Şi feriţi de ochii lumii,
Intre rariştea de brazi,
Voi mergeţi când vine sara,
Tu eşti rumănă 'n obraz

Şi atâta bucurie
Văd în ochii tăi cei mari . . .
Nu lipseşte decât nunta
C'un taraf de lăutari.

Inzădar oare Teodor
Scrie-a codrului poveste?
Şi atât de rău îi pare
Că băiet el nu mai este?

Că nu vreţi a da pe faţă
Dulcea taină înţeleg,
Căci cu-atâta e mai dulce, —
Dar un capăt nu aleg.

Şi ce bine aţi petrece
Azi când viaţa vă zâmbeşte,
Cum în vremea mea Konaki
O spunea pe bătrâneşte:

« Prin pustii şi munţi sălbateci,
Prin prăpastii, râpi, ponoară,
Unde 'n albia de stâncă
Sună blândele isvoară;

« Acolo unde natura
Cu puterea ei măreaţă
Răspândit-au pretutindeni
Bucurie şi viaţă;

« Unde brazii cei de fală
Se înnalță cu trufie,
Unde smeura și mura
Au a lor împărăție;

« Unde toate împreună
Strigă: « Vino, te oprește! »,
Acolo amorul chiamă,
Acolo vin' de iubește.

« Acolo ochiul zavistnic
Nu mai are v'o putere:
Nu-i jignire în iubire
Ci noroc și mângâiere ».

Ție-ți trebue vecinul;
Teodor e pentru tine:
Liniștit, cam misantropic
Ș'apoi îl iubești, știu bine.

Ție-ți place poesia,
El lucrează versuri bune.
Toate versurile sale
Tu pe muzică le-i pune.

De-i cânta veți face duo,
Glasul vostru se combină;
De te-i pune la piano
Te-a 'nsoți din violină.

Ție-ți place moșioara,
Pe a ta vrei s'o lucrezi,
Iar el știe plugăria —
Gospodar e precum vezi.

Moșioara lui altdată
Era tot părăduită,
Vezi acuma ce-i aduce,
Cât de bine-i rânduită.

Așa dar, nu sta la gânduri.
Pré ușor alegi din două,
Eu îți zic să-ți iei vecinul,
Ie-l cu mânile-amândouă.

— Toată ziua se închide
Prin autori mâncați de molii
Și îl vezi întotdeuna
Cumu-i plin de colbul școlii.

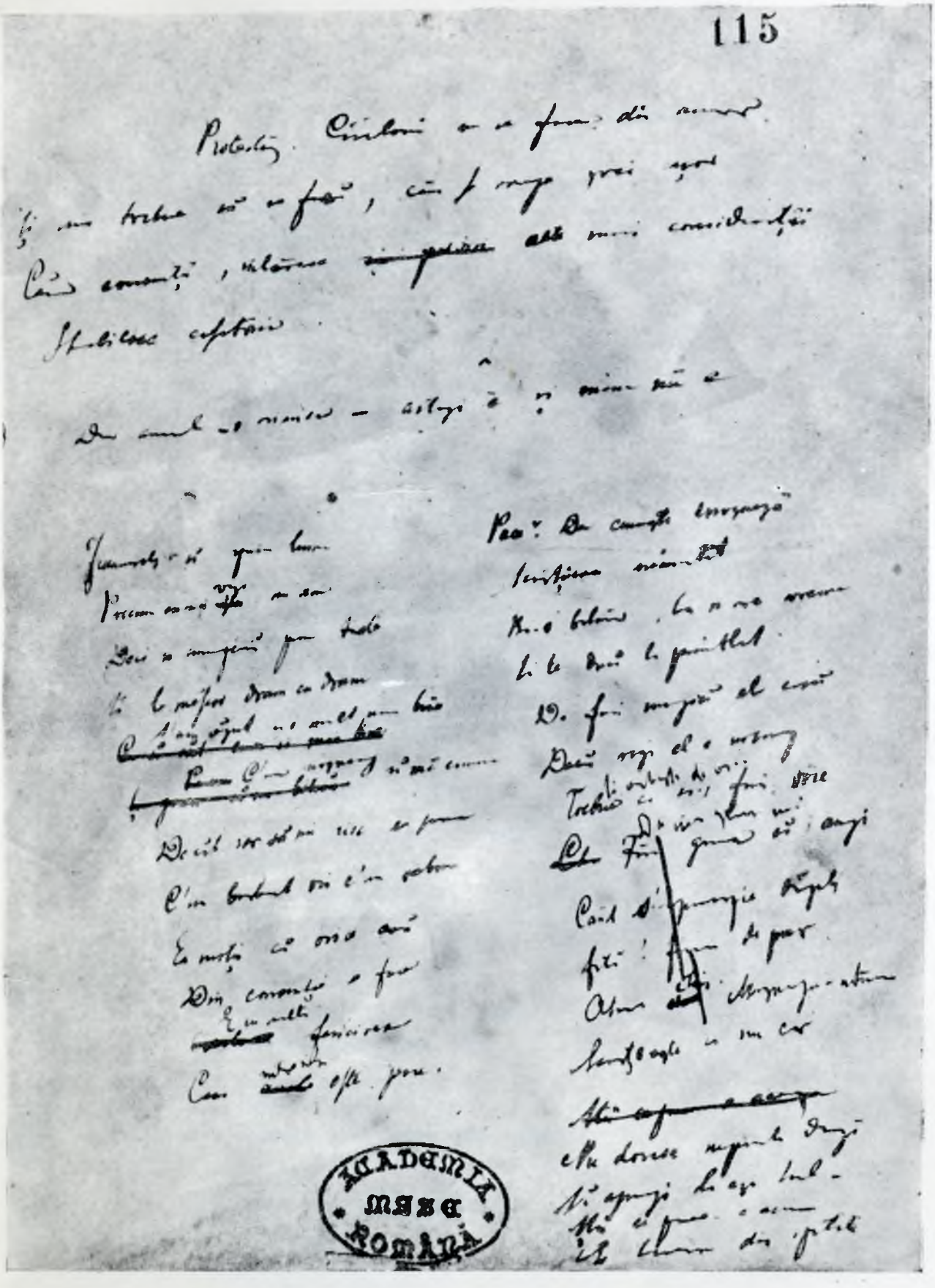

ACADEMIA
MSSC
Romînă

— Dar nu vine 'n toată sara?
— Vine. Poate i-i urît.
Ș'apoi nu știi cumcă fusta*
Femeiască-o au . . . urît? . . .

— Pentru?
— Știu cu care-i cauza?
— Pentrucă în lumea toată
Numai una-i este dragă.
Vezi așa, așa e fată.

— Ș'acea una?
— Acea una
Stă naintea mea și coase
Și de-i spun că este astfel
Se preface mânioasă.

— Frumuseți să spariu lumea
Precum însăși vezi nu am,
Deci în cumpănă pun toate
Și le măsor dram cu dram.

Ș'am văzut că-i mult mai bine
C'un moșneag să mă cunun,
Decât iar să-mi risc eu sama
C'un bărbat ori c'un nebun.

Eu susțin că orice casă
Din convenție se face:
E mai multă fericirea
Căci într'însa este pace.

— Pace? Da cunoști moșnegii?
Scârțîesc neîncetat.
Ba-i bolnav, ba n'are vreme
Să te ducă la primblat.

De faci muzică el cască,
Dacă râzi el e ursuz —
Să vorbești de vrei ai voie,
Da nici glasul nu-i auzi.

Când s'apropie, drăguță
Fată! — funia de par,
Atunci chin! Moșneagu 'ntr'una
Scârțiește ca un car.

Nu doresc, nepoată dragă,
Să ajungi la așa hal . . .
Știi ce pace e aceea?
E tăcerea din spital.

Alta-i pacea sufletească
Care e rodul iubirii —
Şi acolo e tăcere,
Dar tăcerea fericirii.

Tu lucrezi iar el acasă
Poate sta, poate lucra,
Dar din când în când aruncă
Ochii lui asupra ta.

Şi se uită *lung* la tine.
Doamne! limpede mai ştie
Cumcă fără tine lumea
I-ar fi chiar ca o pustie.

Vii la spate, vezi ce scrie,
Peste şiruri tu alergi,
Ii iei pana chiar din mână,
Singură v'o vorbă ştergi.

Şi să crezi că ştears-o lasă
Dacă tu vei zice: nu.
Te aprobă căci în minte-i
Şi în inima-i eşti tu.

II

Ii zic: mă lese 'n pace,
Nu voiu să mă cuprindă;
Iar el râzând răspunde:
« O, uită-te 'n oglindă

Şi spune-mi dacă omul
Găsind în a lui viaţă,
Odor aşa de dulce,
Nu l-a cuprinde 'n braţe?»

Ii zic: mă lese 'n pace,
Ce are cu-a mea gură,
Cu ochii mei ce are
De-a merge nu se 'ndură?

Iar el răzând răspunde
Că nu cunoaşte mila;
De nu-i voiu da de voie
Mi-o ia el cu de-a sila.

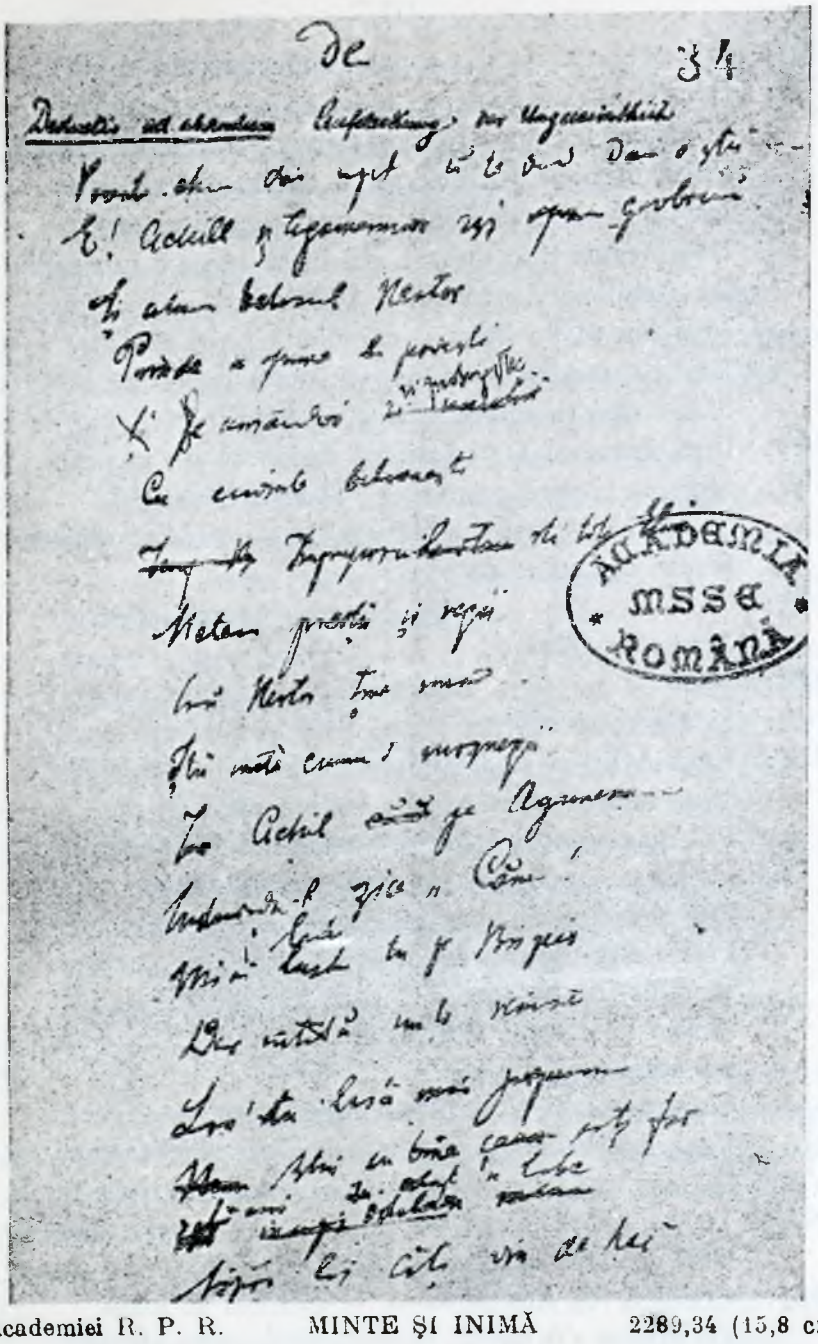

Manuscrisele Academiei R. P. R. MINTE ŞI INIMĂ 2289,34 (15,8 cm. × 9,9 cm.)

Îi zic: mă lese 'n pace
Căci inima mă doare,
Fiorul mă sfârşeşte
Şi cad de pe picioare.

Iar el răspunde... — vorba-i
De lacrimi pare plină —:
« De vrei un leac, iubită,
La inima-mi tu vină ».

III

ANA: Povesteşte chiar din capăt să te văd dacă o ştii...
MUŢI: E! Achill şi Agamemnon îşi spunea grobienii.
Şi atunci bătrânul Nestor prinde-a spune la poveşti,
Pe-amândoi îi probozeşte cu cuvinte bătrâneşti.
Imprejur sta toţi Elinii, steteau preoţii şi regii
Iară Nestor ţine una... ştii mata cumu-s moşnegii.
Iar Achil pe Agamemnon suduindu-l zice «Câne!,
Mi-i lua tu pe Brizeis, dar uitată nu-ţi rămâne.
Las' tu, lasă măi jupâne, ştiu eu bine ce-am să-ţi fac,
Să-mi cazi tu odată 'n labe, ş'apoi las că-ţi viu de hac».
ANA: Bun, frumos! Dă-i înainte! sudue ca un muscal.
MUŢI: Singură ai spus mamae, că Homer îi natural,
Şi ne-ai zis să spunem toate, ia aşa cum se grăieşte,
Ş'apoi tot eu îs de vină?
ANA: Natural, nu mojiceşte.
Spune tu, Bibi...
BIBI: Mamae, eu ştiu tocmai cum e 'n carte.
ANA: Şi aşa se şi cuvine, spune Bibi mai departe.
BIBI: Cum Achil şi Agamemnon în de ei se tot sfădéu,
Vine Nestor ş'amânduror le ţinu apoi de rău:
Pe-Agamemnon îl împacă, pe Achil îl îmblânzeşte,
Ca acesta pe Brizeis să o dea se învoieşte
Dar îi spune dinainte să nu cerce de cumva
Preste Brizeis, din avere-i să s'atingă de ceva...
Iar Ulis luă pe Chriseis, şi 'n corabie suind,
Merge la preotul Chrise, fata 'n mânile lui dând,
I-a adus tauri de jertfă, şi convoi iar la Achei
Cu preotul lui Apolo să-i împace iar pe ei.
ANA: Vezi, măi badeo, cum se spune? Limpede, frumos, cu şir.
MUŢI: Ce mai treabă; a' nvăţat-o pe de rost din păr în fir.
ANA: Tu *nu* ştii să 'nveţi tot astfel... Te opreşte cineva!
Dară nu *vrea* cuconaşul, asta-i... Spune, fata mea.
BIBI: Crainicii lui Agamemnon, ei asemeni se luară
Pe Briseis s'o aducă... dar Achil stătea afară
Lângă cort şi să i-o ceară frică li-i şi nu le vine.
Ci Achil nu-i mai încearcă şi cu ea de mână vine
Şi li-o dă în seamă...
MUŢI: Prostul! Numai gura îi de el.
De-o iubeşte pe Brizeis de ce-o dă ca un mişel?
I-aş fi dat eu lui mireasă... — să fi fost eu acolò, —
Ii umpleam de bodaproste, de nu ştiau încotro,
Ii făceam pe toţi tocană, rupeam gâtu ca la vrăbii
Şi-mi duceam apoi a casă Mirmidonii pe corăbii.
ANA: Foarte rău şi fără cale, dragul meu... şi nu-ţi ascunz
Chiar nesuferit eşti astăzi, îndărătnic şi — răspunzi.

Povesteşti prost . . . Din franceză mai că n'ai ştiut nici bechi.
Doamne, cum nu ai un dascal, să te tragă de urechi.
Mergi, Bibi, la Marioara ca să-ţi dea ţie plăcinte,
Iară leneşului celui chiar nimic să ţie minte.

MUŢI: Dar de ce-a dat pe Brizeis, spune mamă, îi cu drept?
Să fi fost a mea, mămuţă, eu cu toţii dedeam piept.
Ai spus singură, că dânsul pe Brizeis o iubea . . .
Câtu-i lumea şi pământul n'o luau din mâna mea.

ANA: Eu ţi-am spus-o, şi-o spun încă şi ţi-oiu spune vreme multă
Cumcă omul cel de treabă urmă mintea ş'o ascultă,
Judecă întotdeauna, nu se îndărătniceşte . . .

MUŢI: Minte, minte! să i-o dee dacă-atâta o iubeşte . . .

BIBI: « Judecata totdeauna, decât dragostea-i mai sus »:
Asta-ai zis-o mai deunăzi . . . vezi ţin minte ce mi-ai spus.

ANA: (o sărută): Draga mamei . . . Eşti de treabă . . . şi înveţi aşa frumos!
Nu ca cela, ca jupânul îndărătnic şi lenos.

MUŢI: Spune mamă, câte-i spune şi eu totuşi ţi-oiu răspunde:
Mintea, nu zic ba, frumoasă-i numai că eu nu ştiu unde-i.
Dară vezi tu, mămucuţă, eu vin iar la vorba mea:
De eram Achil, pe Brizeis nimeni nu mi-o mai lua.

ANA: (amenințând): Mimi!

MUŢI: Mânie-te mamă, zi ce-i vré . . . zi la femee
Nu numai plăcinte, dară, nici mâncare să nu-mi dee
Şi să mor de foame, totuşi de-ar veni vr'o unu-aice
Să te ia cu sila . . . iară mintea ceea de mi-ar zice
Dă-o, dă-o pe mamaia . . . nu te dau să ştiu că mor.

ANA: (il bate pe obraz): Indărătnicule!

MUŢI: Vezi tu, pentru tine, un odor,
Dau răsboiu cu toată lumea ca Bogdan Vodă cel chior.

ANA: Aide mergi iubire chioară, mergi la Maria, dă-mi pace.
Astăzi încă treacă-meargă! Dar alt' dată nu mai face.

MUŢI: Nu mă duc . . .

ANA: Nu vrei plăcinte?

MUŢI: Nu acum, să-ţi spun ceva . . .
Da, aşa-i că nu te superi? . . . zi că nu te-i supăra.

ANA: Spune, de! . . .

MUŢI: Cum aş începe . . . Doamne? Doamne-ah, mămucuţă,
Tare eşti tu frumuşică, nu ştiu cum, şi eşti drăguţă
Decât cum nu se mai poate, cum nu e altă mămiţă . . .

ANA: Ce vrei, Mimi, spune-odată . . .

MUŢI: Să spun? Da? Dă-mi o guriţă.

ANA: Atât?

MUŢI: Da. Şi încă una, şi 'ncă una, nu ştiu cum
Da mi-eşti dragă fără samă . . .

ANA: Haide, Mimi, pleac' acum
Dă-ne pace . . .

MUŢI: Tu nu crede că-s aşa de rău copil,
Ştiu poveste mai frumoasă de cât cea a lui Achil.
Eu ştiu una dela moşu: a pădurilor poveste
Şi frumoasă, şi frumoasă, cum n'au fost şi nu mai este.
ANA: Aşa dar, moşu Teodor; spune-o, spune dragul meu.
MUŢI: Ceva nou, n'ai auzit-o pân' acuma, numai eu.

(loc, pare-se, liber pentru a intercala:)

POVESTEA CODRULUI

ANA: Aide, Mimi, mergi acuma . . . să veniţi când v'oiu chemà
MĂTUŞA: Mie nu-mi dai o guriţă?
MUŢI: Nu-mi eşti dragă ca mamă . . .

IV

— Ce copil vioiu e Mimi, ce drăguţu-i . . .
— Mătuşică,
E 'ndărătnic, fără minte, tocmai d'asta îmi e frică.
— De n'ar fi ca al tău tată, care — Dumnezeu să-l ierte —
Mi-a făcut viaţa amară cu 'ndărătnicele-i certe . . .
— Ce cuminte este Bibi . . .
— Da cuminte! ca şi tine.
Ca şi tată-său maiorul . . . Ţine minte foarte bine
Tot ce-i spuneţi . . .
— C'ar aduce aşa mult cu dânsul? Nu,
Nu găsesc asemănare aşa mare.
— Da, da! Vezi tu
Nu îi seamănă 'n afară. Inlăuntru. Numai minte-i.
Nu vezi tu cum momiţica repetează la cuvinte
Ce le-aude dela dânsul, dela tine: « Mai prejos
E iubirea de cât mintea . . . ». Isbutit-ai ca pe dos
Să o creşti, nepoată dragă . . .
— Iară vii la vorba veche.
— Şi de ce nu? Să ştiu, dragă, că-i surzì de o ureche
Totuşi cred de datorie, ca să-ţi spun a mea părere,
Căci te văd de mult schimbată . . .
Mai cu samă — o plăcere —
De-o bucat' de vreme 'ncoace . . . de când fuşi la Bucureşti . . .
Cât erai tu de cu minte, azi pe zece părţi tu eşti.
Cine ştii cu cine-acolo tu te vei fi întâlnit,
Ce desemnuri înţelepte cu 'nvăţaţii ai croit,
Mai ales cu al tău frate, pré iubitul meu nepot,
Dar destul că de atunce a pricepe nu te pot.
Şi destul că pot prepune, că nepotul meu stricat
In aceste conferenţe rolu 'ntâiu l-a fi jucat . . .
— Drept c'aşa-i, dar numa 'n jocul rezonabil ce-am avut,

Rolu 'ntâiu îl joacă altul.
— Altul? Poate c'am ştiut.
Jocul vostru rezonabil să nu iasă, de, cumva,
Joc copilăresc şi ţie şi la altul careva.
— Bine-mi pare cumcă vorba chiar la asta ai adus.
Căci şi eu păstrez o taină cam de mult şi ţi-am mai spus
C'atingând pe mai mulţi oameni n'am putut-o da pe faţă,
Dar cum tu ai apucat-o mă scuteşte de prefaţă.
— Un secret? Insă secretul eu de mult l-am priceput.
— Cum? Ai observat?
— Da, doară nu mă crezi că sunt de lut.
Deci te rog fii aşa bună, nu lăsa să mai aştept
Şi să văd de au pătruns-o taina ochiu-mi înţelept.
Aşa dar, fără prefaţă, spune-mi iute . . .
— Mă mărit.
— Te măriţi, mă rog cu cine, draga mea?
— Ai auzit,
Cred, de d. Stelineanu?
— Căpitan d' infanterie . . .
— Aşa; unchiu-său . . .
— Ministrul! Bine fată, ce ţi-i ţie . . .,
Doamne, iartă-mă! Dar bine, serios vorbeşti tu, fată?
Nu zic . . . înţeleg prea bine cum îi treaba asta toată.
Ai avut proces la curte, petiţiuni ai scris ades
Intr'un stil plin de sentenţe, prea cuminte şi ales
Şi bătrâna Escelenţă s'a 'ndrăgit de-al tău condeiu,
Iară frate-tău ce 'n mintea ta a pus atât temeiu
I-au şi spus desigur cumcă tu eşti văduvă şi bine
Ţi-ar părè ca Escelenţa să te iee chiar pe tine.
— Până astăzi nu ţi-am spus-o căci i-am fost făgăduit
Şi frăţine-meu şi altui să ţin lucrul tăinuit.
— Şi când vine Escelenţa?
— Astăzi vine, înspre sară.
— Potrivite sunt acestea? Bine faci tu? Bine dară.
— Să-ţi spun, dragă mătuşică. Când întâiu m'am măritat
Am făcut-o din iubire. Bine oare mi-a îmblat?
Şi maiorul se 'nsurase din iubire 'ntâia dată
Cum i-a mers lui poate bine . . . aşa-i lumea asta toată
Şi fiindcă am nevoie de un sprijin, de-un asil
Şi fiindcă n'am pe nimeni decât numai pe copil,
Mă mărit, să pot cu tine a trăi în Bucureşti
Şi să-mi cresc copilul bine.
— Altfel nu-ţi închipuieşti
Cumcă poate fi. Ascultă, dar maiorul ce va zice?
— El? Dar bine ce-i cu dânsul? El rămâne tot aice.
Iară vii la vorba veche?

— Viu şi voiu veni vezi bine.
Tu-l iubeşti, el te iubeşte, ce-o să facă fără tine?
— Doamne, Doamne, mătuşică, hai să zicem că-l iubesc.
Nu ţi-am spus că din iubire nu mă mai căsătoresc?
Judecata, mătuşică, judecata este tot.
Hotărît-o-am odată, d'a mă 'ntoarce nu mă pot.
Câte-am tras în astă lume nu voiesc să le mai trag,
La iubire nu mai caut, fie-mi orişicât de drag.
Dară nu-l iubesc... In urmă şi maioru-i juruit
Cumcă de a doua oară nu se 'nsoară din iubit.
— Lasă-mă cu juruinţă, judecată, hotărîre,
Căci acestea nu-s nimică contra gingaşei iubire.
Voi, în crudă tinereţă, amândoi nenorociţi,
Voi cu inimi simţitoare, ce atât vă potriviţi,
Amândoi amici cu codrii nebunii v'aţi pus în cap
Incât ochii-a vă deschide eu, mătuşa, nu am cap.
Dară fost-au din iubire cea de 'ntâiu căsătorie?
Inclinare, simpatie — mai ştiu ce a vrut să fie? —
Dar destul c'acea simţire voi amor o botezarăţi
Şi să vă feriţi de dânsul de apururi vă jurarăţi.
Eu am visat, nepoţică, multe şi mai multe poate
Decât tine, decât dânsul, dară vezi cu-aceste toate
Eu îţi spun că acel tânăr ce 'n junie mi-a jurat
Un amor fără de capăt, jurământul n'au călcat
Şi atuncea când bătrânul pe vecie-au adormit
Eu numai ştiam în mine cât de mult m'au fost iubit.
— O escepţie, mătuşă...
— O escepţie? Dar voi
Poate nu sunteţi tot astfel, tot escepţii amândoi?
Raţiune întrupată, tu... Ascultă, fată hăi,
Ce sunteţi copii... Sau altfel; fiţi copii însă nu răi,
Nu copilăroşi, nu astfel, urmaţi inimelor voastre:
Numai inima-i isvorul fericirii vieţii noastre.
— Lasă inima, mătuşă... Cum gândeşti să mă abaţi
De l'a mea făgăduinţă?...
— Bine fată, nu vă daţi.
Dar ţi-oiu spune încă una... Escelenţa e bătrână
Şi e plină de podagră, îmblă tot cu cârja 'n mână.

78. CRISTALOGRAFIE
(1879)

Când aduce blonda Liză
Socoteala unei vedre,
Universul cristaliză
Hexacontetraedre!

79. UN CÂNE-I OMENIREA

(cca 1879)

Un câne-i omenirea, cu o căldare veche
De coada lui legată... şi nu 'ntrebaţi de ce?
Noaptea ca şi poeţii îţi urlă la ureche
Ca un ostaş de gardă el latră 'n trecători.
Ca tinerii la baluri e Don Juan de stradă,
Se hârâe în ură, se pupă 'n promenadă,
Ca omul are patimi, ca el este zelos
De-a îmmulţi nainte tot neamu-i păcătos
Dar omul are atâtea: cugetători el are,
Poeţi, artişti, istorici, cugetători — căldare.

80. SUB CERUL PLIN DE NOURI...

(cca 1879)

Sub cerul plin de nouri vezi şesu 'n răsărit,
Intins în zare lungă şi fără de sfârşit,
Iar colo 'n miază noapte cu codrii de stejar
Se pierd una cu cerul Carpaţii seculari;
Dar spre apus prin nouri o geană e subţire,
Prin care cerul râde cu-a lui nemărginire;
A nourilor lume aurită e de soare
Ce cu văpae albă, frumoasă, orbitoare,
Imprăştie în neguri subţiri din juru-şi norii.
Ca la minune cată la dânsul călătorii:
De-odată ţi se pare că ceru 'ntreg se rumpe
In ploi scânteietoare de colb de pietre scumpe.
Apunerea cerească părea de roze ninsă,
Ca pâsla păreau albe dumbravele sub dânsa,
Iar mări şi lacuri, ape sclipesc ca şi oglinzi,
Apoi, când răsăritul cu ochii îl cuprinzi.

81. STAI DE-ASUPRĂ-MI...

— N. Lenau —

(cca 1879)

Stai de-asupră-mi, ochiu de întuneric,
Cu putere mă pătrunde-acù —
Serioasă, blândă, visătoare,
Neadâncit de dulce, noapte, tu!

Cu-al întunecimii tale farmec
Risipeşte ceaţa lumii reci,
Să te simt plutind de-asupra vieţi-mi,
Singuratic, tu, în veci de veci.

82. AMOR? O, CE AMARĂ FERICIRE . . .
(cca 1879)

Amor? O, ce amară fericire,
Cât dulce chin e în acest cuvânt!
Un zâmbet e în zile de mâhnire,
Un soare e la 'ntunecos avânt.

*

Ş'atunci prin casă-un dulce geniu trece
Frumos şi blând . . . părea că-i geniul vinei
Celei mai mândre 'n astă lume rece . . .
O taină poartă în zâmbirea finei
Frumoasei guri, ce nici prin gând ne trece . . .
Care-i e taina; iară geniul cine-i?

*

Tu mă urmezi adânc în somn
Pe luciul visurilor mele,
— Plutind, al gândurilor Domn, —
Ca luna ce se prinde
Cu dulcea ei icoană
Pe faţa unui lac.

83. VALURI PE LAC, STELELE 'N CERURI
(cca 1880)

Valuri pe lac, stelele 'n ceruri
De mii de ani plutind lucesc,
Ca tot atâtea mari adevăruri
Dar eu nu-ţi spun că te iubesc.

Valuri pe lac, norii pe cale
De mii de ani aceiaşi sunt,
Dar n'au purtat atâta jale
Cât poart'un suflet pe pământ.

Valuri pe lac, luna cea plină
Sunt un întreg strălucitor
Şi toate-aruncă a lor lumină
De-asupra mea, că am să mor.

Valuri pe lac, stelele 'n turmă
S'or perindà în veci de veci
Şi numai eu pier făr de urmă
De vorba gurii tale reci.

84. N'AM FOST LA ÎNNĂLȚIME . . .
(cca 1880)

N'am fost la înnălțime și nu sunt de desupt,
Cu mine nu am luptă, cu lumea nu mă lupt.
Să 'nving eu adevărul sau să 'ntăresc minciuna—
In cumpenele vremii sunt amândouă una —
Să țin numai la ceva — dar mare fie, mic,
Dar nu țin la nimica, căci nu mai cred nimic.

In mantia răcelii mă 'nfășur dar și tac —
A mele zile toate în șiruri le desfac
Și visurilor mele le zic încet să treacă,
Iar ele ochi-albaștri și luminoși îi pleacă
Asupra mea, atinse de-amurgul aurorii.
Văpaia 'n ochi unită-i cu farmecul palorii.

Treceți în adâncimea uitării ș'a genunii
Icoane visătoare și dulci a slăbiciunii.
Ca flori, cu vestejite și triste frumusețI,
Uitarea vă usucă sărmanele vïeți.
Ș'apoi? Ce-mi pasă? Fost-am în lume poate unic,
Ce fără să știu unde pe-a lumii valuri lunic?

Mulțimea? nu se naște de cât spre a muri.
Rușine-i al ei număr cu unul a spori?
Ferice sunt aciia ce n'au mai fost să fie,
Din leagănul cărora nu s'au durat sicrie — —
Incolo: e în lume vr'o carte să înveți
Ca viața preț să aibă și moartea s'aibă preț?

Am aruncat departe trataje vechi și cărți
Cari descriu vïața din șaptezeci de părți
Și cred cumcă o lume, o inimă se schimbă
Cu deslegări ciudate și cu frânturi de limbă,
Când adevărul, ca și păcatul mumei Eve,
De față-i pretutindeni și pururea aieve.

Din ce în ce mai singur . . . Să caut eu vïața,
Lumina frumuseții, puterea și dulceața
In petece de gânduri, în greul colb al școlii,
In literele strâmbe și 'n urmele de molii?
Și ani întregi de zile credeam în casă 'nchis
Că visul e-o vïață, cum viața e un vis.

Un vis? Lumea se 'mparte in proști și în șireți
Iar visurilor noastre viclenii le dau preț.
Sămânță roditoare se cade ca să sameni,
Ca să te 'nnalți se cade să-i iei adânc pe oameni,

Omoară fericirea unui popor, alungă
A ţărmurilor pace pe vreme îndelungă,
Întinde pustiirea cu vârfu-a mii de săbii
Şi moartea 'n mii de forme o 'ncarcă pe corăbii . . .
Vei fi erou . . . şi mare te vor numi toţi orbii
Pe când pe-adevăraţii eroi coboară corbii!

Invidia şi ura botează-le virtuţi,
Numeşte brav pe gâde şi fierul i-l ascuţi,
Pe cel viclean şi neted numeşte-l înţelept,
Nebun zi-i celui nobil şi simplu celui drept,
Din poftele mulţimii fă scară de mărire
Şi te-or urma cu toţii în vecinică orbire;
Cu laude mângâe deşertăciunea lor,
Din roiuri risipite vei face un popor . . .
Fereşte-te de una . . . Să te păzească cerul,
Să nu te 'mping'un demon a spune adevărul . . .

A spune că nu-s vrednici decât de-adânc despreţ,
Că pentru-o vorbă goală jertfeşti a lor vieţi;
Că 'n tine nici îţi pasă măcar de a lor păsuri,
Că cu a lor micime de suflet tu îi măsuri,
Că lauda cu care i 'ncarci e o ocară,
Că tot ce e ca dânşii e vrednic ca să piară . . .

Şi 'ntr'o astfel de lume credeam fără ruşine,
Că totuşi e făcută pentru frumos şi bine.
Au nu ne-o spun aceasta religiile vechi?
De mii de ani ne sună legenda în urechi,
Ba am văzut virtutea aflând chiar o răsplată,
Ce nu numai de oameni, de zei e 'nvidiată,
Răsplată strălucită: un giulgiu şi patru scânduri.
Şi tot nu mă trezisem, tot nu m'au pus pe gânduri
Şi tot credeam, nebunul, că, pentru-aşa comoară,
E demn, murind de sete, să treci lângă isvoară.

85. O! VIN PE MARE . . .
(cca 1880)

O! vin pe marea ce-o cuprinde
Un cer înnalt de stele plin,
Şi vântul serii va întinde
A luntrei pânză în senin.

. . Cu-a tale reci şi albe braţe
Tu la grumazu-mi să rămâi
Şi luna-ţi bată drept în faţă,
Îţi cază părul la călcâi.

Mă voi pleca încet spre tine
Să-ţi beau tot sufletul iubit
C'o lungă, lungă sărutare,
Uimită, fără de sfârşit!

86. DE-ATÂTEA ORI...
(cca 1880)

De-atâtea ori am fost să mor,
De dragul dragii mele...
Ce s'au ales de-atât amor
O stele, eternelor stele?

Şi viaţa toată mi-am închis
Gonind la idealuri...
Ce s'au ales de-atâta vis,
O valuri, eternelor valuri!

87. INZĂDAR IN COLBUL ŞCOLII...
(cca 1880)

Inzădar în colbul şcolii,
Prin autori mâncaţi de molii,
Cauţi urma frumuseţii
Şi îndemnurile vieţii,
Şi pe foile lor unse
Cauţi taine nepătrunse
Şi cu slovele lor strimbe
Ai vrea lumea să se schimbe.
Nu e carte să înveţi
Ca vĭaţa s'aibă preţ —
Ci trăieşte, chinueşte
Şi de toate pătimeşte
Ş'ai s'auzi cum iarba creşte.

88. VREMEA ŞI IUBIREA
(cca 1882)

Sferele tot mai umblă, eterul tot străluce;
Târziu ori mai de vreme cu toate se vor duce;
Mâna i-o ţin în ramuri, l-apăs la rădăcină
Ş'al lumii arbor mândru murind mi se închină,
De suflu veştejeşte şi frunzele-i uşoare
Se mistue în flacări, cenuşă trecătoare.

Eu sunt iubirea şi teamă n'am,
O, vreme, de tine.
Căci toată lumea eu o am —
Ea e pentru mine;
Căci aer şi eter rămân ale mele
Şi flori ş'ale soarelui raze şi stele;
E mare puterea în care mă 'ncrez
Căci tu omori, iar eu creez;
Dacă şoptesc un mic cuvânt
Atrag şi ceruri şi pământ:
Căci să cutremur lumea pot,
Dacă sărut, trăieşte tot.
Cântările mândre din pieptul meu,
O, vreme săracă,
Vor răsuna cu drag şi dor
Şi n'or să mai treacă.

89. CÂND MÂNDRA MEA DOARME...
(cca 1881)

Când mândra mea doarme în păru-i bălaiu,
Când stelele tremur şi apele sună,
Răsai,
Lumină de lună!

Pătrunde 'n ungherul duioasei odăi,
In luciul oglinzii, o lună, coboară,
Văpăi
Vărsând pe covoare.

Privind-o smerită cum şade culcat,
Demonic zâmbi-vei, cu luna vei trece
In pat
Pe-o marmură rece.

Privind-o o noapte întreagă, tu taci —
Priveşte cum sânii se bat şi suspină
S'o 'mbraci
C'un giulgiu de lumină.

Şi ochiului celui în basme îi minţi
Să-i pară că ese din arc de pilastri
Un prinţ
Cu ochii albaştri.

90. ORICÂT DE MULT AM SUFERIT..

(cca 1882)

Oricât de mult am suferit
In lunga 'nstrăinare,
Pururi în visu-mi te-am zărit
Cu luna, pe valuri de mare.

Pe marea tristă te-am căutat
Cu depărtate maluri
Şi numai tu te-ai arătat
Pe mare, cu luna, din valuri.

Tu numai dulce îmi răsai
Şi blândă 'ntotdeuna,
Cu al tău dulce chip bălai
Din valuri de mare, cu luna.

91. ERAM DE ŞAPTESPRECE ANI . . .

(cca 1882)

Eram de şaptesprece ani,
Ioane, când pe mare,
Pe-o zi de foc, corabia sta
Cu pânza 'n nemişcare.

Văsduhul scântee auriu
Ca colb. Din zare lungă,
Pe-al mării trist vânăt închis
Aşterne soare dungă.

Pe frunţi sudori, în gât înnec,
Greu inima se bate;
Iar mateloţii stau ocol
Cu braţe 'ncrucişate.

Deodată căpitanul
Strigă ce-l ţine gura:
Vivat lui Washington, copii,
America, sus! urra!!

E ziua sfintei desrobiri.
Ca s'o serbăm cu bine
Am rânduit câte un grog
Din wischy la fiecine.

214

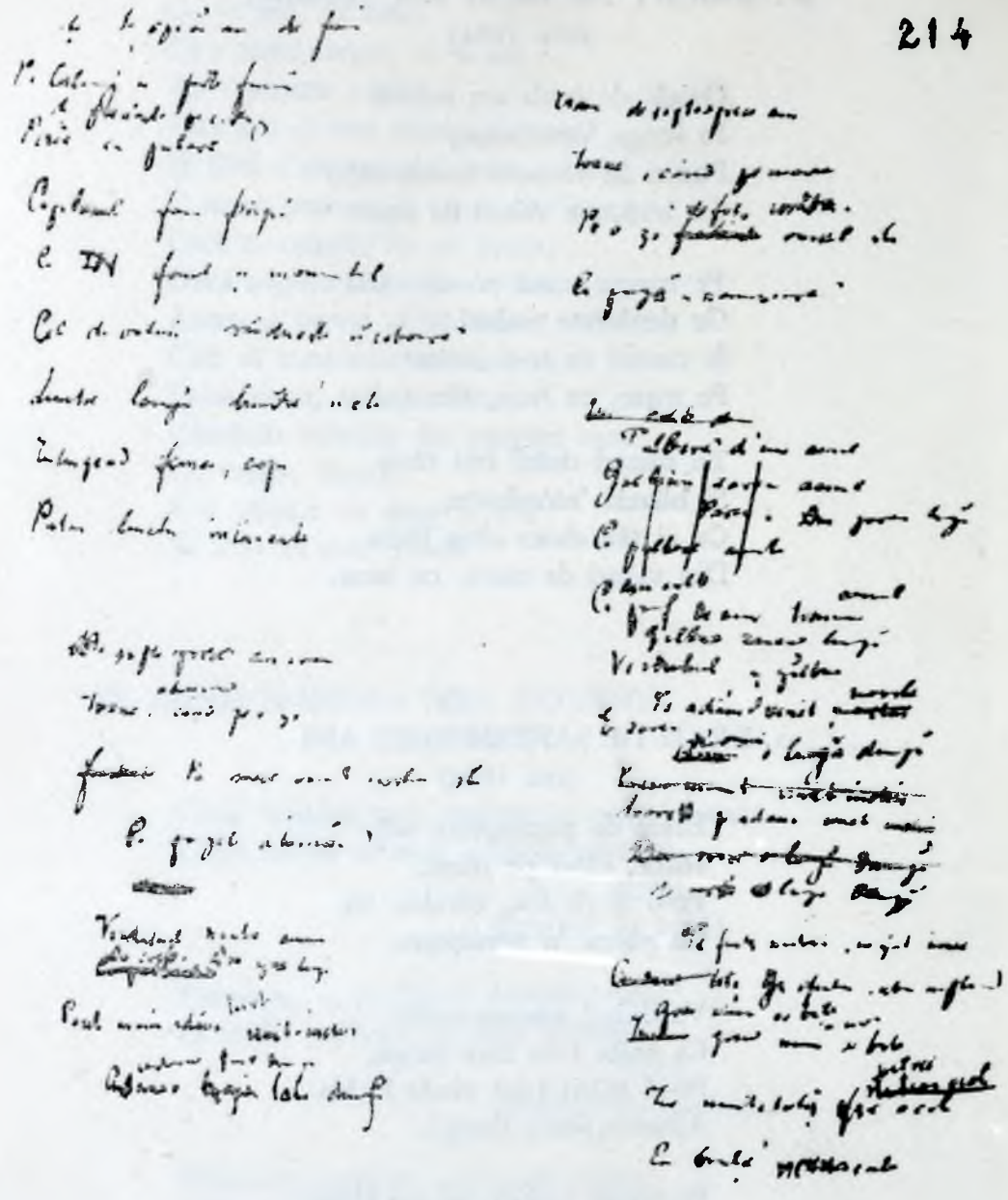

Manuscrisele Academiei R.P.R. IRAM DE ȘAPTESPREZECE ANI 22 / 6,214 (20,1 cm. × 16,5 cm.)

Se 'nvioşează feţele
Şi'un matelot [agale],
C'o luminare coborî 'n
Camara de butoae.

De odat' un ţipăt spăimântat
Urlă 'n urechi* spre mare,
Vine 'ndărăt, dar flacăra
De-asupra lui răsare.

Apucă vergile în larg
Şi pânzile cuprinde
Şi de frânghii şi de catarg
Plesnind, sburând se prinde.

Iar căpitanul fără păs
De moartea 'n foc ori apă
Dă luntri 'n jos şi pe femei
Şi pe copii coboară.

In patru luntre 'ncarcă tot
Coboară-apoi la rându-i;
«Nu mai lipseşte nimenea?»
Intreabă numărându-i.

92. ŞTEFAN CEL MARE
— schiţe de imn —
(cca 1883)

I

Carpaţii arate
Seninele frunţi
Şi focuri pe-orişicc
Culme de munţi.
Să arză tulpine
Intrege de brazi,
Căci astăzi ne vine
Eroul viteaz,
Ne vine Ştefan cel Mare.

Cum oare' o, ţară,
Tu n'o să-l cunoşti,
Când sună fanfără
Chemarea de oşti,
Când buciume sună
In văi şi pe plaiu
Şi oastea s'adună
Călare pe cai —
Pe steaguri cu semne de bouri?

II

Pe creştete nalte a munţilor suri
Clădiţi de asupra de negre păduri
Trupine de brazi la olaltă;
Clădiţi-le falnic daţi-le foc
Şi lumea privească un semn de noroc
Pe ori şi ce culme înaltă.

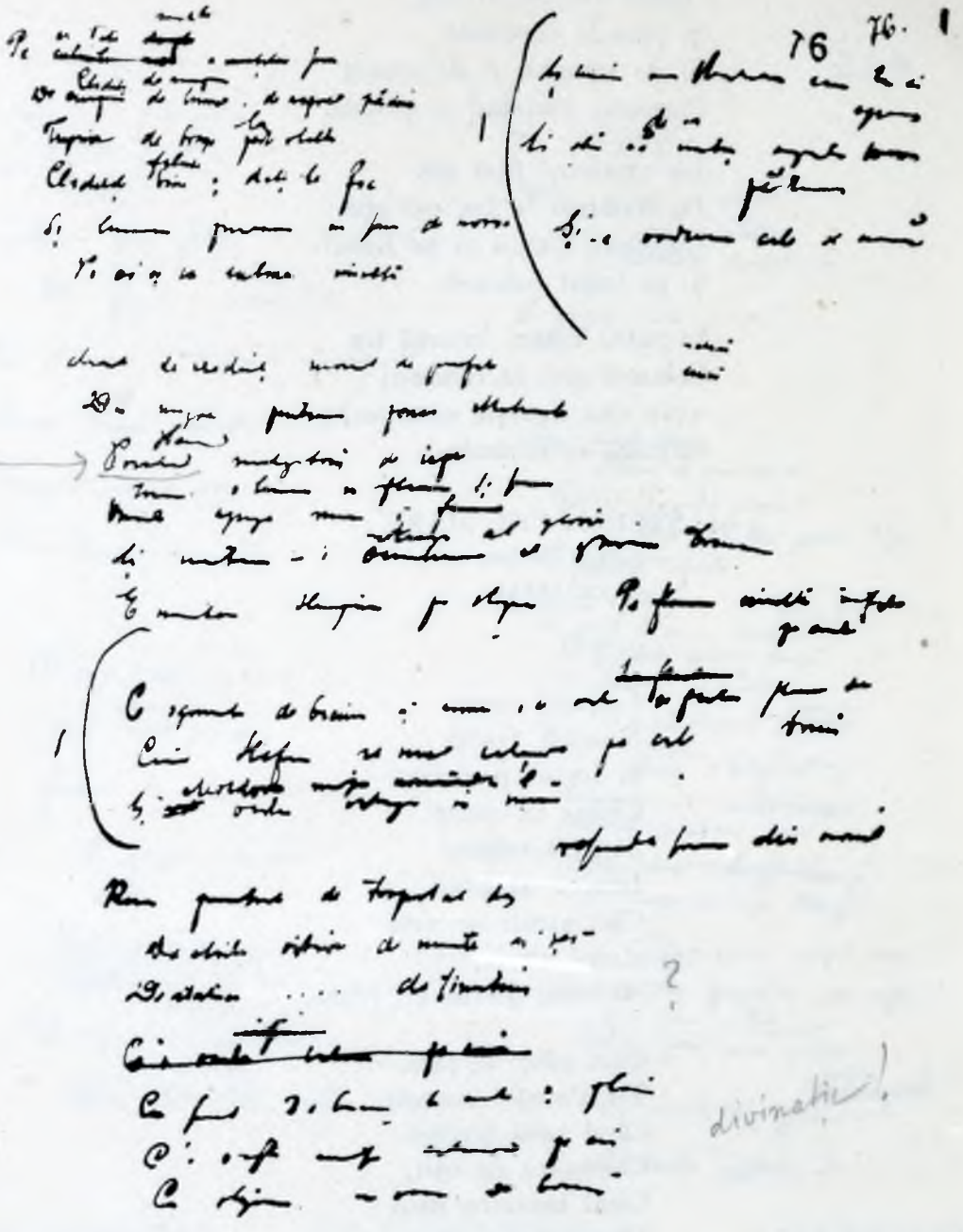

Manuscrisele Academiei R.P.R. ȘTEFAN CEL MARE 2270.76 (20.3 cm. × 16,7 cm)

Mânat de credință, mânat de profet,
Din negre pustiuri porni Mohamet
Stârnind mulgătorii de iepe;
Inneacă o lume în flacări și fum
Și moartea-i netează al gloriei drum:
E moartea stăpână pe stepe.

Ce sgomot de bucium și arme, ce val!
Când Ștefan se sue călare pe cal
Răspunde Suceava din urmă;
Și nimeni nu știe cum tu ai ajuns
Să știi de ce munții săgeată-ai pătruns —
Și-a codrului cale se curmă.

Răsună pământul de tropotul des,
De-atâtea oștire de munte, de șes,
Răspunde sunare din nouri;
Cu sunet de bucium la munte și plaiu,
C'o oaste întreagă călare pe cai,
Cu steaguri cu semne de bouri.

93. SERENADĂ

— Victor Hugo —

(1884—1889?)

Când tu dormi lină, pură
Sub ochiul meu umbros,
Suflarea ta murmură
Cuvânt armonios,
Pe corp neacoperită
Lipsindu-ți vălul tău;
O dormi, o dormi iubită,
O dormi, o dormi mereu.

Când râzi, pe a ta gură
Amorul a descins,
Orice prepuitură
De-odată s'a și stins;
Zâmbirea ta-i ferită
De orice cuget rău;
O râzi, o râzi iubită,
O râzi, o râzi mereu.

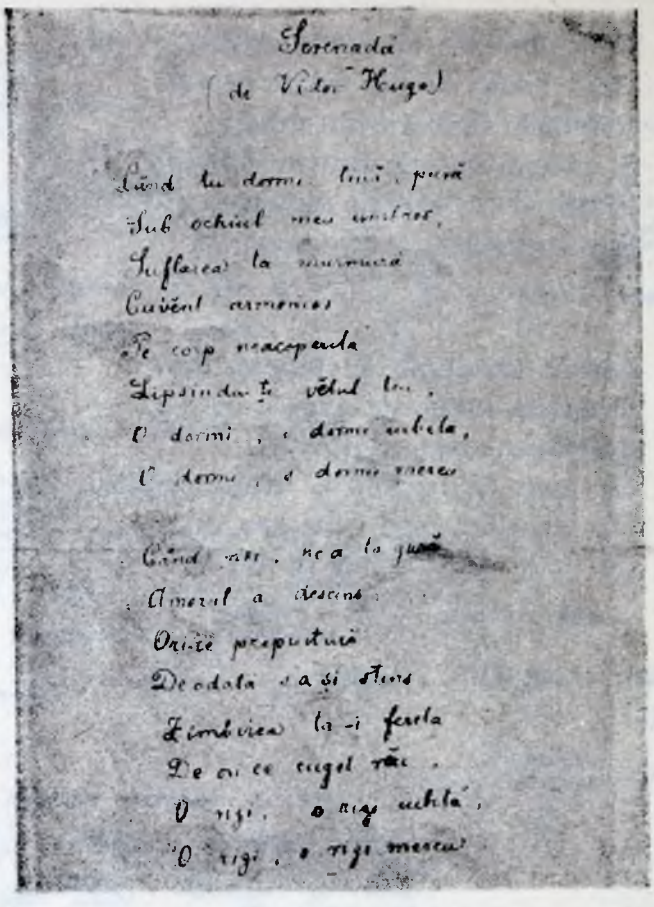
Serenadă
(de Victor Hugo)

Când tu dormi, lină, pură
Sub ochiul meu umbros,
Suflarea ta murmură
Cuvênt armonios
Pe corp neacoperita
Lipsindu-ţi vêtul lin,
O dormi, o dormi iubita,
O dormi, o dormi mereu

Când răsi, ne a la gură
Amorul a descins;
Ori-ce prepustură
De odată s'a şi stins
Zimbirea ta-i ferita
De ori ce cugel rău.
O rigi, o rigi iubită,
O rigi, o rigi mereu

Manuscrisele Academiei R.P.R. SERENADĂ hârtie de scrisoare (21,3 cm. × 17,3 cm.)

Când tu cânţi, alintată
Pe braţele-mi, la sân,
Auzi cum câte-odată
Gându-mi răspunde lin;
Cântul tău resuscită
O zi din traiul meu;
O cânt' a mea iubită,
O cântă dar mereu.

TABLA ALFABETICĂ

A POEZIILOR CUPRINSE ÎN ACEST VOLUM

(Titlurile în cursiv sunt ale Postumelor din ANEXE)

A.

Adânca mare ... 181
Adio, căci deja ... 494
Aducând cântări mulțime ... 500
A fost odat' un cântăreț ... 493
Ah, cerut-am dela zodii ... 254
Ah, mierea buzei tale ... 183
Ai noștri tineri ... 252
Albumul ... 333
Alei mică, alei dragă ... 348
Amor? O, ce amară fericire ... 538
Am pus soța la fereastă ... 484
Andreiu Mureșanu (1871) ... 58
Antropomorfism ... 222
Apari să dai lumină ... 430
Atât de dulce ... 347
Auzi prin frunzi uscate ... 342
Aveam o muză ... 77
Azi e zi întâiu de Mai ... 255

B.

Basmul ce i l-aș spune ei ... 51
Bismarqueur de falsă marcă ... 495
Bolnav în al meu suflet ... 513
Bourul țării ... 481

C.

Ca flacăra de vânt înflată ... 485
Calul troian ... 367
Când ... 18
Când crivățul cu iarna ... 81
Când îmi zâmbești pământul îmi zâmbește ... 511
Când se juca Elisa Müller ... 503
Când mândra mea doarme... ... 542
Când marea ... 19
Când privești oglinda mării ... 20
Când te-am văzut Verena ... 260
Cântec caracudesc ... 517
Cântec de nuntă (Goethe) ... 491
Cântecul lăutarului ... 72
Cântec vechiu ... 234
Ca o făclie ... 385
Caracuda în războiu ... 519
Care-i amorul meu în astă lume ... 119
Care-o fi în lume ... 10
Cărțile ... 239
Ca și Stoa ce pretinde ... 425
Catrene ... 514
Către Bullatius (Horațiu) ... 402
Către Mercur (Horațiu) ... 400
Către sclav (Horațiu) ... 404
Cereți cânturi de iubire ... 486
Ce s'alegea de doi nebuni, iubită ... 345
Ce s'alegea de noi a mea nebună ... 344
Ce șoptești atât de tainic ... 256
Ce suflet trist ... 395
Cine-i? (din drama «Steaua mării») ... 22
Coborîrea apelor ... 247
Codru și salon ... 318
Colinde, colinde! ... 357
Confesiune ... 501
Copii eram noi amândoi ... 74
Copilă, angel de înnălțare ... 457
Copilă înger — vis în mirare ... 64
Cristalografie ... 536
Cu-amândouă mânile ... 510
Cu gândiri și cu imagini ... 292
Cum negustorii din Constantinopol ... 205
Cum oceănu 'ntărâtat ... 182
Cum universu 'n stele ... 484
Cu pânzele-atârnate ... 397
Cu penetul ca sideful ... 280

D.

Dacă iubești fără să speri ... 442
Dacă treci râul Selenei ... 179
De-a născoci noui ipoteze ... 505
De-ar fi mijloace ... 429
De-aș muri ori de-ai muri ... 39
De-atâtea ori... ... 541
De ce în al meu suflet ... 510
De ce mă 'ndrept ș'acum ... 237
De ce n'aflăm în împlinirea ... 491
De ce să mori tu? ... 37
Democrația ... 509
Demonism ... 87
De pe ochi ridici... ... 383
De vorbiți mă fac că n'aud ... 201
Diamantul Nordului ... 324

Din Berlin la Potsdam 488
Din când în când 424
Din cerurile-albastre 398
Din Halima 405
Din Iliada 515
Din lyra spartă 9
Din oceàn de vise 480
Din Odisseia 515
Dintre sute de catarge 395
Doi aştri 80
Doña Sol 427
Donec eris felix (Ovidiu) 382
Dormi! 243
Dormit-am eu 496
Dumnezeu şi om 191
După ce atâta vreme 370

E.

Ea-şi urmă cărarea 'n codru 235
E ceasul ce de taină 512
Ecò 96
Ector şi Andromache (Schiller) 17
E foarte rău din parte-ţi 521
E împărţită omenirea 249
Epigramatice 503
Epigrame (traduceri) 200
Eram de şaptesprece ani 543
Eu nu cred nici în Iehova 296
Eu număr, ah, plângând 233
Eu te-am ţinut pe pieptu-mi 512

F.

Felicitare lui Samson Bodnărescu 508
Femeia?... măr de ceartă 257
Fiind băiet păduri cutreeram 354
Filosofia copilei (vezi Phylosophia copilei)
Frumoasă-i 3
Frumoasă şi june 66

G.

Gândind la tine 238
Gelozie 422
Gemenii 412
Genaia 459
Germanu-i foarte tacticos (Hoffmann von Fallersleben) 519
Ghazel 186

H.

Horia 7

I.

Iambul 356
Iar faţa ta e străvezie 275
Icoană şi privaz 286
Imbătrânit e sufletul din mine 489
In căutarea Şeherezadei 206
Închinare lui Ştefan Vodă 54
In fereastra despre mare 245
Ingere palid 47
In liră-mi geme şi suspin' un cânt 253
In ochii tăi citisem 521
Intre pasări 369
Intr'o lume de neguri 483
Intunericul şi poetul 462
In van căta-veţi 371
Invierea 358
Inzădar în colbul şcolii 541
Iubită dulce, o, mă lasă 67
Iubitei 69

L.

La moartea lui Neamţu 45
La o artistă 35
La Quadrat 478
Lebăda 459
Lectură 317
Lida 6
Locul aripelor 41
Lumea îmi părea o cifră 512
Lumineze stelele 520
Luna ese dintre codri 506

M.

M'ai chinuit atâta cu vorbe de iubire 263
Maria Tudor 248
Medicul săracilor 497
Memento mori (Panorama deşertăciunilor) 110
Mi-am zidit monument (Horaţiu) 518
Milly 495
Minte şi inimă 524
Miradoniz 92
Miros e 'n flori de jale 480
Mitologicale 197
Mureşanu (1876) 298
Mureşanu (1869) 470
Murmură glasul mării 196
Muşat şi ursitorile 451

N.

N'am fost la înnălţime 539
Noi amândoi avem acelaşi dascăl 373
Nu e steluţă 8
Numai poetul 459
Nu mă 'nţelegi 436

O.

O, adevăr sublime 220
O arfă pe-un mormânt 18
O, chilia mea sărmană 514
Ochiul tău iubit 438
Ochiul tău iubit (variantă) 440
Odată te văzusem 277
O, de-ai şti cum şoapta ta divină 482

Odin şi Poetul ... 103
O, dulce înger, blând ... 273
O lume zace ... 486
Ondina (fantasie) ... 27
O, 'nţelepciune, ai aripi de ceară ... 375
Oricare cap îngust ... 335
Oricât de mult am suferit ... 543
Oricâte stele ... 338
Oriunde vom privi (Hieronymus Lorm) ... 480
O stea ţin ceruri ... 463
O, stingă-se a vieţii ... 388
O stradă prea îngustă ... 281
O! vin pe mare ... 540
O, te 'nsenină întuneric rece ... 85

P.

Palida madonă ... 483
Panorama deşertăciunilor (vezi Memento mori)
Părea c'aşteaptă ... 336
Patria vieţii e numai presentul ... 503
Pe gânduri ziua ... 241
Peisaj ... 508
Pentru păzirea auzului ... 266
Pentru tălmăcirea aforismelor lui Schopenhauer 340
Petri-Notae ... 339
Phylosophia copilei ... 12
Pierdut în suferinţa ... 262
Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci! 269
Poet ... 509
Povestea ... 464
Povestea magului călător în stele ... 152
Preot şi filosof ... 218
Prescurtare din Odisseia ... 516
Prin nopţi tăcute ... 25
Printre stânci de piatră seacă ... 458
Privesc oraşul-furnicar ... 194
Pustnicul ... 202

Q.

Quadrat (vezi La Quadrat)

R.

Răsai asupra mea ... 361
Renunţare ... 434
Replici ... 49
Resignaţiune (Schiller) ... 14
Rime alegorice ... 212
Romancero espanol ... 478
Rugăciune ... 360

S (Ş).

Să fie sara 'n asfinţit ... 448
Sala-i mare, strălucită ... 477
Sarmis ... 408
Să ţin încă odată ... 278
Sătul de lucru ... 332
Sauve qui peut ... 334
Sboar' al morţii negru flutur ... 384
Scrisori din Cordun ... 505
Serenadă (Victor Hugo) ... 547
Şi dacă de cu ziuă ... 510
Şi oare tot n'aţi înţeles ... 444
Şi oare tot n'aţi înţeles (variantă) ... 446
Sonet satiric ... 251
Spre suvenire fratelui Gregoriu Dragoş ... 457
Stai de-asupră-mi (N. Lenau) ... 537
Stam în fereasta susă ... 193
Stau în cerdacul tău ... 380
Steaua vieţii ... 48
Ştefan cel Mare ... 545
Stelele 'n cer ... 378
Strigături ... 521
Sub cerul plin de nouri ... 537
Sus în curtea cea Domnească ... 476

T.

Ta twam asi ... 362
Te-aştept, iubită ... 481
Terţine ... 285
Traduceri şi adaptări ... 507
Tu cei o curtenire ... 242
Tu mă priveşti cu marii ochi ... 283
Tu vrei amor să mă înveţi ... 481

U.

Umbra lui Istrate Dabija Voevod ... 349
Un câne-i omenirea ... 537
Unda spumă ... 24
Un farmec trist şi ne 'nţeles ... 449
Un luceafăr ... 509
Un om de Stat (Wernicke) ... 382
Urît şi sărăcie ... 390
Uşoare sunt vieţele multóra ... 337

V.

Valuri pe lac, stelele 'n ceruri ... 533
Venin şi farmec ... 279
Viaţa ... 364
Viaţa mea fu ziuă ... 26
Vis ... 294
Visul unei flori ... 464
Vremea şi iubirea ... 541
Vre o sgâtie de fată ... 520

Z.

Zadarnic şterge vremea ... 276

TABLA DE MATERII

Pag.

PREFAȚA V

INTRODUCERE VII

Scurtă peregrinare istorică. — Valoarea literară și autobiografică a Postumelor. — Economia și tehnica volumului IV. — Cronologie. — Titlurile poeziilor. — Aparatul critic. — Mărturii. — Tabele și indice. — Caiete eminesciene.

TABLOUL EDIȚIILOR XIX

1866—1869

I. Frumoasă-i (cu facsimil) 3
II. Lida 6
III. Horia 7
IV. Nu e steluță 8
V. Din lyra spartă 9
VI. Care-o fi în lume 10
VII. Phylosophia copilei 12
VIII. Resignațiune (Schiller) 14
IX. Ector și Andromache (Schiller) 17
X. Când... (cu facsimil) 18
XI. Când marea 19
XII. Când privești oglinda mării 20
XIII. Cine-i? (din drama « Steaua mării ») 22
XIV. Unda spumă 24
XV. Prin nopți tăcute 25
XVI. Viața mea fu ziuă 26
XVII. Ondina (fantasie) — (cu 2 facsimile) 27
XVIII. La o artistă 35
XIX. De ce să mori tu? 37
XX. De-aș muri ori de-ai muri 39
XXI. Locul aripelor 41

1870—1782

XXII. La moartea lui Neamțu 45
XXIII. Ingere palid 47
XXIV. Steaua vieții 48
XXV. Replici 49

		Pag.
XXVI.	Basmul ce i l-aş spune ei (cu facsimil)	51
XXVII.	Inchinare lui Ştefan Vodă	54
XXVIII.	Andreiu Mureşanu, 1871 (tablou dramatic într'un act)	58
XXIX.	Frumoasă şi junǎ	66
XXX.	Iubită dulce, o, mă lasă	67
XXXI.	Iubitei	69
XXXII.	Cântecul lăutarului	72
XXXIII.	Copii eram noi amândoi	74
XXXIV.	Aveam o muză	77
XXXV.	Doi aştri	80
XXXVI.	Când crivăţul cu iarna	81
XXXVII.	O, te 'nsenină întuneric rece	85
XXXVIII.	Demonism	87
XXXIX.	Miradoniz	92
XL.	Ecò	96
XLI.	Odin şi poetul	103
XLII.	Memento mori (Panorama deşertăciunilor) — (cu 7 facsimile)	110
XLIII.	Povestea magului călător în stele	152
	1873—1875	
XLIV.	Dacă treci râul Selenei	179
XLV.	Adânca mare	181
XLVI.	Cum oceànu 'ntărâtat	182
XLVII.	Ah, mierea buzei tale (cu facsimil)	183
XLVIII.	Ghazel	186
XLIX.	O arfă pe-un mormânt	188
L.	Care-i amorul meu în astă lume	189
LI.	Dumnezeu şi om	191
LII.	Stam în fereasta susă	193
LIII.	Privesc oraşul-furnicar	194
LIV.	Murmură glasul mării	196
LV.	Mitologicale	197
LVI.	Epigrame (arab şi Pfeffel)	200
LVII.	De vorbiţi mă fac că n'aud	201
LVIII.	Pustnicul	202
LIX.	Cum negustorii din Constantinopol	205
LX.	In căutarea Şeherezadei (cu facsimil)	206
LXI.	Rime alegorice (cu facsimil)	212
LXII.	Preot şi filosof	218
LXIII.	O, adevăr sublime	220
LXIV.	Antropomorfism	222
	1876	
LXV.	Eu număr, ah, plângând	233
LXVI.	Cântec vechiu	234
LXVII.	Ea-şi urmà cărarea 'n codru	235

Pag.

LXVIII. De ce mă 'ndrept ş'acum 237
LXIX. Gândind la tine 238
LXX. Cărţile 239
LXXI. Pe gânduri ziua 241
LXXII. Tu cei o curtenire 242
LXXIII. Dormi! (cu 2 facsimile) 243
LXXIV. In fereastra despre mare 246
LXXV. Coborîrea apelor 247
LXXVI. Maria Tudor 248
LXXVII. E împărţită omenirea 249
LXXVIII. Sonet satiric 251
LXXIX. Ai noştri tineri (cu facsimil) 252
LXXX. In liră-mi geme şi suspin' un cânt 253
LXXXI. Ah, cerut-am dela zodii 254
LXXXII. Azi e zi întâiu de Mai 255
LXXXIII. Ce şopteşti atât de tainic 256
LXXXIV. Femeia?... măr de ceartă 257
LXXXV. Când te-am văzut, Verena 260
LXXXVI. Pierdut în suferinţa 262
LXXXVII. M'ai chinuit atâta cu vorbe de iubire 263
LXXXVIII. Pentru păzirea auzului (cu facsimil) 266
LXXXIX. Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci! 269
XC. O, dulce înger blând 273
XCI. Iar faţa ta e străvezie 275
XCII. Zadarnic şterge vremea 276
XCIII. Odată te văzusem 277
XCIV. Să ţin încă odată 278
XCV. Venin şi farmec 279
XCVI. Cu penetul ca sideful 280
XCVII. O stradă prea îngustă 281
XCVIII. Tu mă priveşti cu marii ochi 283
XCIX. Terţine 285
C. Icoană şi privaz (cu facsimil) 286
CI. Cu gândiri şi cu imagini 292
CII. Vis 294
CIII. Eu nu cred nici în Iehova (cu facsimil) 296
CIV. Mureşanu (1876) 298

1877—1879

CV. Lectură 317
CVI. Codru şi salon (cu facsimil) 318
CVII. Diamantul Nordului (cu facsimil) 324
CVIII. Sătul de lucru 332
CIX. Albumul 333
CX. Sauve qui peut (variantă) 334

		Pag.
CXI.	Oricare cap îngust	335
CXII.	Părea c'așteaptă	336
CXIII.	Ușoare sunt viețile multora	337
CXIV.	Ori câte stele	338
CXV.	Petri-Notae	339
CXVI.	Pentru tălmăcirea aforismelor lui Schopenhauer	340
CXVII.	Auzi prin frunzi uscate	342
CXVIII.	Ce s'alegea de noi a mea nebună	344
CXIX.	Ce s'alegea de doi nebuni, iubito... (variantă)	345
CXX.	Atât de dulce	347
CXXI.	Alei mică, alei dragă	348
CXXII.	Umbra lui Istrate Dabija Voevod (cu facsimil)	349
CXXIII.	Fiind băiet păduri cutreeram	354
CXXIV.	Iambul	356
CXXV.	Colinde, colinde!	357
CXXVI.	Invierea	358
CXXVII.	Rugăciune	360
CXXVIII.	Răsai asupra mea	361
CXXIX.	Ta twam asi	362
CXXX.	Viața	364
CXXXI.	Calul troian	367
CXXXII.	Intre pasări	369
CXXXIII.	După ce atâta vreme	370
CXXXIV.	In van căta-veți	371
CXXXV.	Noi amândoi avem același dascăl	373
CXXXVI.	O, 'nțelepciune, ai aripi de ceară	375
CXXXVII.	Stelele 'n cer (cu facsimil)	378
CXXXVIII.	Stau în cerdacul tău (cu facsimil)	380
CXXXIX.	Un om de Stat (Wernike); Donec eris felix (Ovidiu)	382
CXL.	De pe ochi ridici	383
CXLI.	Sboar' al nopții negru flutur	384
CXLII.	Ca o făclie	385
CXLIII.	O, stingă-se a vieții...	388
CXLIV.	Urît și sărăcie	390

1880—1882

CXLV.	Ce suflet trist...	395
CXLVI.	Dintre sute de catarge	396
CXLVII.	Cu pânzele-atârnate	397
CXLVIII.	Din cerurile-albastre	398
CXLIX.	Către Mercur (Horațiu)	400
CL.	Către Bullatius (Horațiu)	402
CLI.	Către sclav (Horațiu)	404
CLII.	Din Halima	405
CLIII.	Sarmis (cu facsimil)	408

Pag.

CLIV. Gemenii (cu 2 facsimile) 412
CLV. Gelozie 422
CLVI. Din când în când 424
CLVII. Ca şi Stoa ce pretinde 425
CLVIII. Doña Sol 427
CLIX. De-ar fi mijloace 429
CLX. Apari să dai lumină (cu facsimil) 430
CLXI. Renunţare 434
CLXII. Nu mă 'nţelegi 436
CLXIII. Ochiul tău iubit (cu facsimil) 438
CLXIV. Ochiul tău iubit (variantă) 440
CLXV. Dacă iubeşti fără să speri 442
CLXVI. Şi oare tot n'aţi înţeles 444
CLXVII. Şi oare tot n'aţi înţeles....(variantă) 446
CLXVIII. Să fie sara 'n asfinţit 449
CLXIX. Un farmec trist şi ne 'nţeles 449
CLXX. Muşat şi ursitorile 451

ANEXE

(1866—1883)

1. Copilă, angel de înnălţare 457
2. Spre suvenire fratelui Gregoriu Dragoş 457
3. Printre stânci de piatră seacă 458
4. Numai poetul 459
5. Lebăda 459
6. Genaia 459
7. Intunericul şi poetul 462
8. O stea pin ceruri 463
9. Copila înger — vis în mirare 464
10. Visul unei flori 464
11. Povestea 464
12. Mureşanu, 1869 (cu facsimil) 470
13. Sus în curtea cea domnească 476
14. Sala-i mare, strălucită 477
15. La Quadrat 478
16. Romancero español 478
17. Din ocean de vise 480
18. Oriunde vom privi (Hieronymus Lorm) 480
19. Miros e 'n flori de jale 480
20. Bourul ţării 481
21. Tu vrei amor să mă înveţi 481
22. Te-aştept iubită 481
23. O, de-ai şti cum şoapta ta divină 482

	Pag.
24. Pilda madonă	483
25. Cum universu 'nstele	484
26. Am pus sofa la fereastră	484
27. Ca flacăra de vânt îmflată	485
28. O lume zace	486
29. Cereţi cânturi de iubire	486
30. Intr'o lume de neguri	488
31. Din Berlin la Postdam	488
32. Imbătrânit e sufletul din mine	489
33. De ce n'aflăm în împlinirea	491
34. Cântec de nuntă (Goethe)	491
35. A fost odat 'un cântăreţ	493
36. Adio, căci dejà	494
37. Milly	495
38. Bismarqueuri de falsă marcă	495
39. Dormit-am eu	496
40. Medicul săracilor	497
41. Aducând cântări mulţime	500
42. Confesiune	501
43. Patria vieţii e numai presentul	503
44. Epigramatice	503
45. Când se juca Elisa Müller	503
46. De-a născoci noui ipoteze	505
47. Scrisori din Cordun	505
48. Luna ese dintre codri	506
49. Traduceri şi adaptări	507
50. Peisaj	508
51. Felicitare lui Samson Botnărescu	508
52. Un luceafăr	509
53. Poet	509
54. Democraţia	509
55. De ce în al meu suflet	510
56. Cu-amândouă mânile	510
57. Şi dacă de cu ziuă	510
58. Când îmi zâmbeşti pământul îmi zâmbeşte	511
59. E ceasul cel de taină	512
60. Eu te-am ţinut pe pieptu-mi	512
61. Lumea îmi părea o cifră	512
62. Bolnav în al meu suflet	513
63. O, chilia mea sărmană	514
64. Catrene	514
65. Din Iliada	515
66. Din Odisseia	515
67. Prescurtare din Odisseia	516
68. Cântec caracudesc	517

Pag.

69. Mi-am zidit monument (Horaţiu) 518
70. Caracuda în războiu 519
71. Germanu-i foarte tacticos (Hoffmann von Fallersleben) 519
72. Vre o sgâtie de fată 520
73. Lumineze stelele 520
74. In ochii tăi citisem 521
75. E foarte rău din parte-ţi 521
76. Strigături 521
77. Minte şi inimă (cu 3 facsimile) 524
78. Cristalografie 536
79. Un câne-i omenirea 537
80. Sub cerul plin de nouri 537
81. Stai deasupră-mi... (N. Lenau) 537
82. Amor? O, ce amară fericire 538
83. Valuri pe lac, stelele 'n ceruri 538
84. N'am fost la înnălţime 539
85. O! vin pe mare 540
86. De-atâtea ori 541
87. Inzădar în colbul şcolii 541
88. Vremea şi iubirea 541
89. Când mândra mea doarme 542
90. Oricât de mult am suferit 543
91. Eram de şaptesprece ani... (cu facsimil) 543
92. Ştefan-cel-Mare (cu facsimil) 545
93. Serenadă (Victor Hugo) — (cu facsimil) 547

TABLA ALFABETICĂ A POESIILOR 551
TABLA DE MATERII 555

Dat la cules 10.VIII.1951. Bun de tipar 20.XII.1952. Tiraj 4000 ex. Hârtie velină mată 80 g/mp. Ft. 61—88. Coli editoriale 23,8. Coli tipar 74 1/2. Preţul unui ex. 25 lei. Comanda 747. 17 planşe tipo. A. 2157.
Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 R—O.
Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare 859 (E 101).

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică Nr. 4
Calea Şerban Vodă 133 – 135, Bucureşti – R. P. R.

C. 2

Prețul lei 25.—